

A photograph of a college football game. In the center, a player in a dark blue jersey with "NAVY" in green letters and the number 32 is running with the ball. He is wearing a gold helmet with "NAVY" on the face mask. He is being tackled by two players in white jerseys with red helmets. One player's jersey has "RUTGERS" and the number 51, and the other has "GIRARD" and the number 43. The word "WayScience" is overlaid in large blue letters with an orange underline.

WayScience

III Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція

«Сучасний рух науки»

III Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція

«Сучасний рух науки»

Редакція Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience»

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція журналу не несе відповідальності за зміст тез доповіді та може не поділяти думку автора.

Сучасний рух науки: тези доп. III міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 1-2 жовтня 2018 р. – Дніпро, 2018. – 748 с.

III міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасний рух науки» присвячена головній місії Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience» – прокласти шлях розвитку сучасної науки від ідеї до результату.

Тематика конференцій охоплює всі розділи Міжнародного електронного науково-практичного журналу «WayScience», а саме:

- державне управління;
- філософські науки;
- економічні науки;
- історичні науки;
- юридичні науки;
- сільськогосподарські науки;
- географічні науки;
- педагогічні науки;
- психологічні науки;
- соціологічні науки;
- політичні науки;
- інші професійні науки.

ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПРИРОСТУ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Абрамова А.С.

ЧНУ ім. Ю. Федьковича, к.е.н., асистент кафедри публічних,
корпоративних фінансів та фінансового посередництва, ID ORCID: W-2085-
2017, alla11abramova@ukr.net

Забезпечення сталого економічного розвитку, вдала реалізація фінансово-економічної політики країни, приріст реальних значень соціальних показників розвитку, мінімізація інфляційних процесів та ефективність реалізації сукупності інших державних завдань може бути досягнуто шляхом приросту своєчасних надходжень податків і зборів, потенційний рівень адміністрування яких сьогодні оцінюється величиною та темпами приросту податкового потенціалу країни. В сучасних умовах господарювання саме податковий потенціал є фінансовим джерелом формування дохідної частини бюджету як регіонів, так і країни загалом.

Проте, як і будь-яка система економічних відносин, податковий потенціал піддається впливу значному переліку факторів, дослідивши і оцінивши які можливо забезпечити приріст реальних податкових надходжень, зокрема, податкового потенціалу. Такі обставини зумовили необхідність та актуальність даного дослідження.

Вагомий вплив на формування податкового потенціалу країни чинить експортно-імпортна політика, яка ідентифікує обсяги виробництва та експорту вітчизняної продукції на міжнародних ринках, та визначається загальною митною політикою держави, а також обсяги проникнення на вітчизняний ринок іноземних товарів. З метою дослідження впливу митного оподаткування на формування дохідної частини бюджету, тобто, прояву саме фіскальної значення митного оподаткування, проаналізуємо формування доходів Державного бюджету України за рахунок доходів від ЗЕД та визначимо їх вплив на

загальний результат бюджетних періодів 2015-2017 років (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Обсяги зовнішньої торгівлі України за 2015-2017 роки

млрд. дол. США

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення звітного періоду (+, -) до	
				2015 року	2016 року
Загальний зовнішньоторговельний обіг	75,64	75,61	92,97	17,32	17,36
Експорт	38,13	36,36	43,26	5,13	6,9
Імпорт	37,51	39,25	49,61	12,1	10,36
Сальдо	0,62	-2,89	-6,35	-6,97	-3,46

Дані, представлена у табл. 1, яскраво демонструють той факт, що формування доходів державного бюджету органами ДФС України залежить від підвищення активності суб'єктів ЗЕД. Так, за оперативними даними митної статистики загальний зовнішньоторговельний обіг у 2017 році склав 92,97 млрд. дол. США, що на 17,32 млрд. дол. США (22,9%) та на 17,36 млрд. дол. США (22,7%) більше проти аналогічних показників 2015 та 2016 років відповідно.

Імпорт товарів склав 49,61 млрд. дол. США та порівняно з 2015 роком збільшився на 12,1 млрд. дол. США або на 32,2%, а у порівнянні з 2016 роком зріс на 10,36 млрд. дол. США або на 26,4%. Збільшення обсягів імпорту у 2017 році відбулося майже за усіма бюджетоутворюючими товарними групами: машини, устаткування та транспорт – на 30,5%, продукція хімічної промисловості, каучук – на 26,5%, паливно-енергетичні товари – на 25,2%.

Експорт товарів склав 43,26 млрд. дол. США, що на 5,13 млрд. дол. США (13,4%) та на 6,9 млрд. дол. США (19,0%) більше за аналогічні показники 2015 та 2016 років. Зокрема, у 2017 році збільшення відбулось за такими товарними групами: металів та виробів з них – на 37,9%, мінеральних продуктів – на 36,3%, машин, устаткування та транспорту – на 35,4%, продовольчих товарів та сільськогосподарської продукції – на 12,7% тощо.

Загалом, зовнішньоторговельний обіг України здійснювався з партнерами

227 країн світу. Основна частка зовнішньої торгівлі України орієнтувалася у 2017 році на ринки країни ЄС та СНД. На ЄС доводиться 37,0% експорту і 44,0% імпорту, тоді як на країни СНД відповідно 17,0% та 22,0% відповідно [1].

За результатами проведеного аналізу стану адміністрування органами ДФС України митних платежів у 2017 році простежується чітка тенденція їх збільшення до державного бюджету: з 64,63 млрд. грн. у 2015 році, 55,38 млрд. грн. у 2016 до 66,52 млрд. грн. у 2017, що на 1,89 млрд. грн. (2,9%) та на 11,14 млрд. грн. (20,1%) більше за 2015 та 2016 роки відповідно (табл. 2) [2].

Таблиця 2

Аналіз ролі митних платежів у формуванні доходів Державного бюджету України за 2015-2017 роки, млн. грн.

Показник	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення	
				звітного 2015	періоду 2016
Всього доходи бюджету, з них:	534,6	616,28	793,4	258,75	177,16
Всього податкові надходження, з них:	507,6	650,78	828,1	320,52	177,37
Митні платежі, в тому числі:	64,63	55,38	66,52	1,89	11,14
- ввізне мито	39,88	20,0	23,89	-15,99	3,89
- вивізне мито	0,42	0,37	0,64	0,22	0,27
- акцизний податок з ввезених	24,32	35,0	41,98	17,66	6,98
- ПДВ з ввезених на територію України	0,01	0,01	0,01	-	-
Питома вага митних платежів у податкових надходженнях державного	12,7	8,5	0,80	-11,9	-7,7
Питома вага митних платежів в доходах державного бюджету, %	12,0	9,0	8,4	-3,6	-0,6

Згідно даних, представлених у табл. 2, відзначимо, що питома вага митних платежів у складі податкових доходів державного бюджету за досліджувальний період складає в середньому 7,3%, а у загальних доходах бюджету – близько 9,8%.

Однак, на приріст податкової бази за результатами операцій ЗЕД у 2017 році суттєвий вплив здійснював негативний зовнішньоекономічний фон, несприятлива цінова кон'юнктура на світових товарних ринках, зокрема, на основні товари українського експорту – чорні метали, добрива та залізорудну сировину, зернові, застосувань торговельних обмежень з боку країн – членів Митного союзу, у першу чергу, Російської Федерації, а також втрата

виробничих потужностей, інфраструктури та руйнування господарських зв'язків через військовий конфлікт на сході України та найважливіше – накопичені структурні дисбаланси в економіці. Виконання дохідної частини бюджету у 2017 році відбувалось в умовах зменшення промислового виробництва, імпорту товарів та низького рівня інфляції, що суттєво відобразилися на надходженнях.

На підставі проведеного дослідження та виявлення головних тенденцій вважаємо за необхідне відзначити, що ефективний вплив активності суб'єктів господарювання у сфері ЗЕД України може привести до мультиплікативного зростання податкового потенціалу країни в цілому. При цьому найбільшого ефекту від даного чинника можна досягнути не стільки збільшуючи експорт сировини, що видобувається або заготовляється в Україні, скільки шляхом впливу на виробничі та підприємницькі чинники, налагоджуючи виробництво товарів з вітчизняної сировини на експорт, попит на які на зарубіжних ринках досить великий. Зокрема, розвиток подібного виробництва та реалізація готової продукції, що випускається в Україні, дозволить сьогодні не лише збільшити вартість експортної продукції, а, отже, і податкові надходження до бюджету країни, але і дасть можливість забезпечити вітчизняний ринок виробленої продукції, а також надавати додаткові робочі місця населенню країни, що, в кінцевому рахунку, сприятливо відзначиться на соціальному та економічному розвитку України.

Таким чином, стратегічними завданнями державної податкової політики повинні виступити розширення наявних, а також пошук альтернативних можливостей зростання податкових доходів бюджетної системи за операціями ЗЕД в умовах оптимального податкового навантаження, побудова системи податкових заходів, спрямованих на стимулювання процесу реалізації податкових можливостей експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання в Україні, що чинитиме прямий вплив на приріст податкового потенціалу країни. У сформованих економічних умовах ЗЕД України доцільно переглянути підходи до управління податковим потенціалом, активізувати

функції податкового моніторингу, акцентувати увагу на знаходженні найкращих варіантів оцінки і управління податковим потенціалом України.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>.

**ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ
АГРОІНЖЕНЕРІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ
ДИСЦИПЛІН**

Антонець А.В.

Полтавська державна аграрна академія,
кандидат педагогічних наук ,доцент

В сучасних умовах розвитку України та бурхливим розвитком сільського господарства спостерігається нестача спеціалістів-професіоналів агропромислового комплексу, який на даному етапі потребує посиленої уваги.

Успішна фахова діяльність агроінженера безсумнівно залежить від процесу прийняття ефективних професійних рішень, на формування яких безпосередньо впливає цикл природничо-наукових дисциплін.

В цьому контексті в процесі підготовки майбутніх агроінженерів вагому роль відіграє поглиблене вивчення фундаментальних дисциплін, зокрема математичних. Саме вони формують інтелектуальну та аналітичну складову інженерного мислення, а також вміння використовувати математичні методи оптимізації та моделювання технологічних процесів і систем, що є вагомою складовою професійних умінь майбутніх агроінженерів.

Процес підготовки майбутніх агроінженерів вимагає пошуку шляхів для модернізації змісту методів, форм та технологій, які сприяли б якості опанування математичними дисциплінами та ефективно формували інтелектуальні, аналітичні та проєктивні вміння та навички студентів як невід'ємної складової їх професійних умінь.

Аналіз відповідних наукових публікацій і виконаних досліджень засвідчив, що в цілому проблема формування професійних умінь майбутніх агроінженерів, зокрема в процесі вивчення математичних дисциплін, залишається недостатньо дослідженою і потребує більш глибокого аналізу.

Специфіка системи формування професійних умінь агроінженерів, зумовлюється структурою самих умінь, тобто відповідними знаннями, уміннями і навичками, необхідними для подальшої професійної діяльності фахівців. Тому доцільно виокремити відповідні знання, уміння і навички, які входять до складу професійних і формуються саме під час вивчення математичних дисциплін. На нашу думку, найвагомішими є інтелектуальні, аналітичні та проєктивні вміння, а також моделювання. Розглянемо їх більш детально.

Аналітична складова інженерного мислення полягає в підготовці фахівців, наділених аналітичними здібностями, здатних швидко й ефективно розв'язувати інженерно-технічні завдання, оволодівати сучасними технологіями й реалізовувати їх у різноманітних формах професійної діяльності.

Аналітичні уміння агроінженерів доцільно розвивати в процесі вирішення спеціально розроблених прикладних завдань, які можуть виникати в процесі їх майбутньої професійної діяльності. До складу аналітичних умінь доцільно віднести: уміння застосовувати математичні знання в інженерії; уміння використовувати методи математико-статистичного аналізу до техніко-технологічних показників; інформаційно-технологічні уміння на основі використання комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання.

В свою чергу, інтелектуальні вміння включають в себе такі розумові операції, як здатність агроінженера до аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, абстрагування, класифікації та систематизації об'єктів і явищ. Сукупність даних розумових операцій і є, на нашу думку, основою інтелектуальних умінь майбутніх інженерів, бо є невід'ємною складовою будь-якої їх розумової діяльності

Не менш важливим у цьому аспекті є *моделювання*, як уміння майбутніх агроінженерів застосовувати математичні методи оптимізації і моделювання технологічних процесів і систем.

Також треба відзначити роль *проективних умінь*, що полягають в умінні зіставляти і реалізовувати поставлену мету із запланованим кінцевим результатом.

Набуття вищезазначених умінь є базою для формування професійних умінь майбутніх агроінженерів. У цьому контексті значно посилюється роль практичних занять, що є найбільш методично доцільною формою для опанування наведених вмінь. Саме на них студентам надається можливість усвідомити та більш глибоко переосмислити інформацію практично-прикладного характеру, що одержана під час лекцій і самостійної роботи, та в подальшому трансформувати її у відповідні знання, уміння та навички, важливі для успішного виконання функціональної діяльності майбутніх агроінженерів. Ще одним позитивним фактором є можливість застосування під час практичних занять найбільш широкого спектра методів і прийомів інтерактивного навчання, що надає можливість майбутнім управлінцям розв'язувати проблемно-пошукові завдання, брати участь у ділових іграх, тренінгах та міні-кейсах, які максимально відображають реальні ситуації, пов'язані з їх майбутньою професійною діяльністю.

У контексті вищезазначеного доцільним є побудова відповідної змістової матриці, яка включала б в себе дисципліни математичного блоку та відповідні теми занять, взяті з навчальних та робочих програм на базі аграрних вузів. Дана змістова матриця показує основні базові професійні уміння, що

формуються під час вивчення математичних дисциплін, якими повинен володіти майбутній агроінженер для успішної діяльності у сфері АПК.

Висновки. В результаті аналізу відповідних наукових публікацій і проведеного дослідження, нами були окреслені основні уміння і навички, що формуються у студентів під час вивчення математичних дисциплін і є невід'ємною складовою професійних умінь майбутніх агроінженерів.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Арешкіна Л.Р.

студентка 3 курсу факультету управління,
адміністрування та інформаційної діяльності

Ізмаїльського державного гуманітарного університету

науковий керівник:

старший викладач кафедри управління підприємницькою та туристичною
діяльністю Метіль Т.К.

Одним із ведучих елементів ринкових трансформацій виступає мале підприємництво. У розвинутих країнах малий бізнес є невід'ємною частиною ринкового господарства. Малий бізнес набув виняткової актуальності у 90-х роках: малі підприємства сприяють розвиткові конкуренції, створюють нові робочі місця, посилено займаються науковими розробками, тощо. Зарубіжний досвід підтверджує ефективність існування сектору малих підприємств в сучасній економіці. Будь-яка "здорова" економічна система не може обійтися без балансу великого та малого бізнесу. Малі підприємства відіграють провідну роль у зміні структури форм власності, оскільки фактично представляють приватні інтереси.

У більшості країн малими вважають підприємства, які відповідають певним ознакам, а саме якісним: підприємство є незалежним, ним керують

власники або співвласники, його діяльність має переважно локальний характер і не може суттєво впливати на ціни та обсяги виторгів у своїй галузі, та кількісним: законодавчо встановленим критеріям. Загалом, у світі є понад 40 визначень малого підприємства. Кожна країна користується власним набором критеріїв, який відповідає особливостям розвитку її підприємницького сектору.

В Італії частка дрібних підприємств становить 87%, у Франції частка малого у ВВП складає 61%. Малі підприємства Німеччини і Нідерландів забезпечують десь 39% експорту, Італії – 28 – 37%, Франції – 21 – 27%.

При цьому з урахуванням їх участі у комплектації експорту немалими фірмами промислової продукції цей показник в Італії зростає до 70%, у Франції – до 60% .

Саме із-за цього в Іспанії продовж останніх років було помічено ряд проблем, пов'язаних з узгодженням функцій і дій влад різноманітного рівня. Після рішучої напруги ці проблеми були виявлені при появі фондів ЄС з підтримки малого підприємництва, немала група яких була застосована в областях не попередив уряд Іспанії.

В основному, у країнах ЄС справи малих підприємств перебувають у компетенції міністерства економіки і міністерства промисловості і торгівлі. Німеччина та Нідерланди, приведемо приклад, мають організації у справах малих підприємств у Міністерстві економіки. У Франції відповідний відділ створено у Міністерстві промисловості.

У Великобританії навіть існує Міністерство малого бізнесу. Що стосується програм розвитку малих підприємств, то вони розробляються з розрахунком на участь одразу кількох міністерств, що знову ж таки потребує координації зусиль.

Сполучені Штати Америки є країною з максимальним рівнем підприємницької активності в світі. Розвиток малого бізнесу у США забезпечує значною мірою належна істотна допомога зі сторони держави. Конгресом США ще у 1952 році на статуті федерального коло було створено Керівництво у справах малого бізнесу.

На кінці 80-х – початку 90-х років керівництвом США було проведено цілий ряд законодавчих актів і коректування до них. У цих актах було відображено рішучі переломи державної наукової та технічної політики Сполучених Штатів Америки . Інтересна подія державної допомоги малого підприємництва в сфері податкового заохочення малого підприємництва.

У Сполучених Штатах Америки дефіцит конкретних податкових систем для малих підприємств.

Усі підприємства мусять вести бухгалтерський облік в повному обсязі, для розрахунку прибутку з метою оподаткування.

Проте для малих підприємств припустимі особливі вимоги, що полегшують процес обліку та звітності оподаткованого прибутку за піднесеною шкалою: оподатковуваний прибуток до 60 тис. дол. – 17%; від 60 тис. дол. до 85 тис. дол. – 28%; від 85 тис. дол. до 10 млн. дол. – 37%; понад 10 млн. дол. – 39%.

Малі підприємства, які мають мізерні обсяги прибутків можуть використовувати касовий метод обліку, натомість обліку методом нарахування, до того ж , їм дозволено видаляти з оподаткування інвестиції в капітальні активи, коли їх обсяги за рік не перевищують 24 тис. дол.

З жовтня 1992 р. в Італії почав діяти закон про заходи щодо підтримки поліпшення та прогресу малих підприємств. Для фінансування НДДКР (науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт) на малих підприємствах, їх технічного удосконалення, підготовки кадрів, дійової допомоги на зовнішніх ринках та інші рухи поліпшення прогресу , кожен рік виділяється понад 1600 млрд. лір.

Після 1952 року в промисловості та торгівлі здійснювався нагляд щодо високого зросту конкуренції і збільшення нових організацій. На світовому рівні визначні корпорації є тільки вершиною економічного айсбергу, а його основна частина – малі підприємства. До них належать близько 57% реалізованої продукції промисловості, де 63% обсягів промисловості.

Більш успішна структура підтримки малого підприємництва «живе» у Великобританії. Влада активно вживає інструменти бюджетної, податкової і кредитної політики для активізації цієї категорії економіки. Для підприємств малого бізнесу знижений оклад прибуткового податку: при буденній ставці 33%, оклад для малих підприємств - 25%.

У Німеччині (на території колишньої ФРН) з 1977 р. виконується особлива управлінська програма «Загальна концепція науково-технічної політики в співвідношенні з малим підприємництвом», яка передбачає, що держава буде давати кошти на ризикові проекти, буде удосконалювати умови передачі технології, забезпечувати науковими професіоналами. В Німеччині присутня громадська кількість приміщень, які дають рекомендації малим і середнім фірмам з всіляких питань щодо покращення бізнесу.

Висновки. Нажаль сучасне ринкове середовище можна охарактеризувати як нестабільне, тому підприємницька діяльність формується під впливом різних чинників, стабілізуючих та дестабілізуючих. Саме тому здатність суб'єктів підприємницької діяльності вчасно та швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища буде вагомим кроком для їх подальшої життєдіяльності. Згідно багатьом дослідженням визначено, що в країнах з ринковою економікою мале підприємництво стрімко розвивається, розповсюджується та приносить свої позитивні результати. І це зрозуміло, адже невеличкій фірмі набагато зручніше бути гнучкою, активною та адаптованою до різних ситуацій, аніж великому конгломерату. Крім того кількість малих підприємств щороку збільшується, що і підтверджує факт перспективності даного виду діяльності.

В Україні все ще не вистачає системи щодо прозорого фінансування та активної державної підтримки малого бізнесу з боку держави. Не створено ще таких механізмів та умов, які б сприяли успішному розвитку підприємницької діяльності. Всі ці умови сприятимуть тому, що малі підприємства матимуть більше шансів на успішну життєдіяльність, що в свою чергу сприятиме збільшенню кількості робочих місць та притоку фінансів до державного бюджету.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ СЕРЕДОВИЩА ДО ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Атланов Валерій Володимирович,
аспірант КДАДПМД

Бурхливий розвиток засобів мультимедіа революційно змінює стан у багатьох видах творчої діяльності, зокрема і в дизайні. Комп'ютерні технології, тривимірна графіка, анімація вже давно стали звичайним інструментарієм дизайнера середовища. За допомогою цих засобів дизайнеру вдається створити не тільки високоякісний пакет креслень та реалістичну візуалізацію свого проекту, але й ефектну мультимедійну презентацію.

До останнього часу у більшості випадків дизайнери середовища користувалися такими програмними пакетами:

- Autodesk AutoCAD (або Revit) – система автоматизованого проектування, за допомогою якої створюється пакет креслень;
- Autodesk 3ds max (або Blender, або Autodesk Maya) – програма тривимірного моделювання, яка у комплексі з візуалізатором (зазвичай це V-Ray, Mental Ray або Corona) дозволяє створити віртуальну тривимірну модель середовищних об'єктів з високим ступенем реалістичності;
- Lumion – система архітектурної візуалізації, прекрасне доповнення традиційних візуалізаторів, що надає можливість створити ефектну відео-презентацію проекту;
- Speedtree – технологія створення рослинності;
- Програми пост-обробки, такі як Adobe Photoshop, Adobe Premier, Sony Vegas, Adobe Audition та їм подібні, які використовуються в залежності від поставлених презентаційних завдань.

- Ігрові движки Unreal Engine та Unity 3d (засоби інтерактивності) – технологія, що доволі недавно почала використовуватись дизайнерами, але швидко набирає популярності.

Однак наразі на ринку дизайнерських додатків спостерігаються суттєві зміни. Кілька відомих компаній (Microsoft, Google, Apple та інші) практично одночасно випустили продукт, який можна назвати «окуляри змішаної реальності» (у кожного бренду назва унікальна). Це розширює презентаційні можливості дизайнерського проекту, але змушує дизайнера адаптувати проект під нові вимоги і це додатково ускладнює роботу над ним, та вимагає від дизайнера нових знань та навичок у доволі складних технологіях.

Вже у випадку використання Unreal Engine тривимірна модель сцени, що створюється під ігровий двіжок суттєво відрізняється від аналогічної для традиційного візуалізатора, такого, як, наприклад, V-Ray. Це пов'язано з обмеженнями, які накладає на полігональний каркас візуалізатор реального часу, що використовується у Unreal Engine. Модель має бути низько полігональною (Low Poly). Тому, задля збереження реалістичності, дизайнер вимушений створювати додатково ще одну модель – високо полігональну (High Poly), знімати з неї текстурну карту нормалей (Normal Map) та додавати її в канал рельєфу (Bump) Low Poly-моделі. Для цього використовувалось додаткове програмне забезпечення (Z-brush, Marmoset, та їм подібні). З появою технологій змішаної реальності (Mixed Reality) завдання ще більш ускладнилося. До обмежень, що властиві візуалізаторам реального часу додалися обмеження, властиві технологіям змішаної реальності з необхідністю використовувати ще додаткове програмне забезпечення.

Такі обставини приводять до того, що:

по-перше, на вивчення новітніх технологій не вистачає годин у навчальних планах;

по-друге, кваліфікації викладачів виявляється недостатньо, оскільки сам викладач ще не встигає засвоїти нову технологію, яка щойно з'явилася.

Таким чином існують проблемні аспекти у підготовці дизайнерів, які можна було б назвати «проблема швидких змін». Завдання їх вирішення наразі є достатньо актуальним.

Досвід викладання комп'ютерних технологій у процесі професійної підготовки дизайнерів у закладах вищої освіти та на приватних курсах дозволяє намітити шлях розв'язання цього завдання. Головна роль тут відводиться самостійній роботі студента. Але він не має залишатися на одинці з незнайомими технологіями. Викладач, як більш досвідчений, працює спільно з ним над опануванням нових знань. Робота над вивченням нових технологій методологічно позиціонується з науково-дослідною роботою студента, використовуються ті ж самі методи і принципи. Обмеження часу, які існують в рамках університетської програми, змушують викладача скоротити години викладання традиційних технологій і замість них надати перевагу огляду новітніх тенденцій з подальшим самостійним ретельним дослідженням їх особливостей.

Домінуюче значення має проектне навчання. При роботі над реальним проектом студент вимушений шукати найбільш раціональний шлях вирішення поточних завдань і, під керівництвом більш досвідчених викладачів, опановує технологічний процес проектування, робить його раціональнішим.

Таким чином, розглянувши сучасний стан підготовки майбутніх дизайнерів середовища у контексті використання ними сучасних мультимедійних технологій можна констатувати наступне:

а) існує проблема швидкого інтегрування новітніх технологій в освітній процес, які чинять серйозний вплив на процес дизайнерського проектування (так звана «проблема швидких змін»);

б) традиційні способи викладання комп'ютерних технологій не дають можливості вирішити цю проблему в повному обсязі;

в) шлях розв'язання проблеми лежить у застосуванні методів наукових досліджень в навчальному процесі, проектному навчанні та переформатуванні навчальних планів зі збільшенням годин самостійній роботі студентів;

г) роль викладача в нових умовах модифікується на більш досвідченого партнера та керівника дослідницької групи.

Результати наших наукових досліджень довели, що означений підхід приводить до успішного опанування новітніми мультимедійними технологіями в рамках годин, що відведені на вивчення комп'ютерних технологій для дизайнера середовища без суттєвого їх збільшення.

Список літератури:

1. Чирчик С. В. Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук : спец. 13.00.04 “ теорія і методика професійної освіти” / С. В. Чирчик. – Житомирський державний університет ім. І. Франка. – Житомир, 2017. – 23 с.

2. Атланов В.В. Ігровий двіжок Unreal 4: нові можливості для дизайнерів середовища: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Особистість митця в культурі», 20-22 квітня 2016 р., Херсон / Актуальні проблеми дизайну: історія, теорія, сучасність. – Херсон: ХНТУ, 2016. – С. 216–217.

3. Атланов В. В. Методи наукових досліджень у процесі підготовки дизайнерів / В. В. Атланов // Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні : зб. тез доповідей IV Всеукр. наук.-практ. конф. / [редкол : Н. В. Федотова (гол. ред.) та ін.]. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2018. – Ч. 1. – С. 18–20.

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Атланова Вікторія Георгіївна

викладач МБК КНУБА

Інклюзія у навчанні передбачає створення рівних умов отримання освіти для всіх учасників навчального процесу. Важливо, що в одній навчальній групі одночасно знаходяться студенти з різними можливостями, тому завдання викладача так побудувати заняття, щоб певні обмеження не заважали студенту ефективно отримувати інформацію та засвоювати матеріал. Під час розробки навчально-методичних комплексів зі спеціальних дисциплін на базі Миколаївського будівельного коледжу, з метою інтегрувати їх в процес створення інклюзивного середовища, було помічено, що традиційні методики викладання спец-дисциплін взагалі не відповідають вимогам такого середовища. Дійсно, студентам з вадами зору, або слуху, або у випадку зниженої моторики рук складно сприймати та конспектувати вербальну інформацію, ілюстровану в кращому разі плакатними засобами, які знаходяться часто на достатньо великій відстані. Проте, сучасні системи мультимедіа мають такі властивості, що здатні виправити цей недолік, та побудувати навчальний процес на зовсім інших методологічних засадах. Йдеться про:

- можливість застосовувати відео-зображення на екрані монітору, який можна максимально наблизити до студента, використовуючи систему терміналів;
- можливість індивідуального керування мічністю звуку за допомогою навушників, що підключені до персонального терміналу студента;
- можливість створення відеоряду, який максимально якісно ілюструє матеріал, що викладається;

- можливість супроводжувати навчальний матеріал титрами будь-якою мовою з метою полегшити його засвоєння студентами, які мають певні мовні труднощі;
- можливість зберігати медіа-файли та повторно їх переглядати, як альтернатива конспектуванню;
- можливість побудувати медійний ролик за певним сценарієм, в якому матеріал подається якісно та продумано, з метою максимально ефективного засвоєння (медійний ролик зазвичай створюється у програмах нелінійного монтажу, в яких є достатньо гнучкі функції редагування).

Створення мультимедійних курсів спец-дисциплін – шлях, який дозволить розширити інклюзивне середовище в професійній освіті, тому це завдання є досить актуальним.

Дослідження можливостей створення подібного курсу на базі Миколаївського будівельного коледжу виявила кілька проблемних аспектів, які потребують свого вирішення.

Перша проблема – підготовка викладача з мультимедійних програмних засобів. Зазвичай створення якісного мультимедійного продукту потребує використання редакторів растрової та векторної графіки, таких як Adobe Photoshop, Adobe Illustrator (або їм подібні), програм нелінійного відео монтажу, таких, як Sony Vegas, Adobe Premier (або їм подібні), редакторів презентацій (ProShow Producer), тощо. Засвоєння цих технологій – велике додаткове навантаження, яке викладач повинен витримати.

Проблема друга – достатньо трудомісткий процес створення мультимедійного продукту. Він потребує багато часу і це ще більш навантажує викладача. Проблема третя – дороге устаткування для використання мультимедійних технологій в режимі індивідуального користування. Це потребує встановлення комп'ютерного обладнання термінального типу в навчальній аудиторії, а це – додаткові фінансові витрати.

Без вирішення цих проблем мультимедійний спосіб навчання студентів спец-дисциплінам так і буде залишатися цікавою екзотикою. Очевидно, що

зусиль одного тільки викладача буде недостатньо для комплексного вирішення завдання втілення мультимедіа в навчальний процес, це завдання вирішується на рівні місцевого самоврядування та керівництва закладами освіти шляхом створення системи курсів підвищення кваліфікації викладачів з даного напрямку, додаткового фінансування навчальних закладів та реформування навчального процесу.

Отже, наше дослідження дозволяє констатувати, що:

- сучасний рівень розвитку мультимедійних технологій дозволяє ефективно використовувати їх при розробці навчальних курсів зі спецдисциплін в контексті створення середовища інклюзивної освіти;
- проте, для успішного впровадження мультимедійних курсів в навчальну систему середніх спеціальних навчальних закладів необхідно розв'язати три головні проблеми (підготовка викладачів з мультимедійних технологій, створення мультимедійних продуктів, оснащення навчальних закладів необхідним устаткуванням);
- вирішення цих проблем неможливе без залучення місцевої влади, громадськості та керівних органів освіти.

Список літератури:

1. Ковальчук М. О. Формування готовності майбутніх учителів до застосування мультимедійних навчальних систем у початковій школі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 “ теорія і методика професійної освіти” / М. О. Ковальчук. – Житомирський державний університет ім. І. Франка. – Житомир, 2017. – 23 с.
2. Індекс інклюзії: розвиток навчання та участі в життєдіяльності шкіл: посіб./ [Тоні Бут]; пер. з англ. - К.: ТОВ Видавничий дім «Плеяди», 2015. – 190 с.
3. Індекс інклюзії: професійно-технічний навчальний заклад: Навчально методичний посібник / Кол. упорядників: Пашенко О. В., Гриценко І. А., Софій Н. З., Найда Ю. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. — 92 с.

ГРОШОВІ ЗНАКИ ЯК ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

Байтеряков О.З.

к.геогр.н., доцент,

Деребас А.В.

студентка магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет

імені Богдана Хмельницького

Грошові знаки – паперові банкноти і металеві монети, – практично з моменту свого виникнення почали використовуватись не лише за основною функцією засобів розрахунку, але й як об'єкти колекціонування, наукового дослідження, носії певної інформації, тощо. Виникли навіть певні наукові напрямки, що вивчають історію грошових знаків – нумізматику і боністику. Крім того, багато грошових знаків мають ще й мистецьку цінність, над їхнім дизайном працювали справжні майстри, тому зовнішній вигляд банкнот і монет викликає естетичне задоволення.

Традиції розробки дизайну більшості банкнот і монет світу мають краєзнавчу та країнознавчу спрямованість. На грошових знаках зображуються політичні та історичні діячі, видатні представники культури або типові представники населення країни. Також на них відбито різноманітні історичні та архітектурні пам'ятки (характерно для країн Європи та США), природні об'єкти та тварини (країни Африки, Південної Америки), типові види господарської діяльності (країни Африки, Південної Америки), історичні події (наприклад, Куба), видатні події сучасності або недалекого минулого (наприклад, Індія, Канада та більшість країн, що випускає ювілейні та пам'ятні монети), тощо. Тому краєзнавчий та країнознавчий зміст зображень на грошових знаках дозволяє використовувати їх як засоби навчання на уроках географії.

Переваги застосування грошових знаків в шкільному курсі географії полягають у звичності їхнього використання у повсякденному житті і незвичності застосування як джерела інформації, розмаїтті змісту їх зображення, періодичності видання ювілейних та пам'ятних монет, привабливому зовнішньому вигляді, можливості знайти нове хобі, а також у різноманітності методичних прийомів їх використання. За допомогою банкнот і монет вчитель має змогу розширити уявлення учнів про джерела географічної інформації з одного боку та продемонструвати важливість географічних знань для пояснення дизайну грошових знаків з іншого. Їх застосування на уроках дозволить урізноманітнити види навчальної діяльності, внести елементи новизни у традиційні завдання. Яскравий, привабливий вигляд грошових знаків дозволяє розглядати їх як художню мініатюру та підвищує зацікавленість учнів до виконання завдань.

Застосування грошових знаків в якості засобів навчання можливо в кожному з курсів шкільної географії. Наприклад, в курсі «Загальна географія» (6 клас) можна використовувати банкноти світу під час знайомства з расами і народами світу та політичною картою світу. В курсі «Материки і океани» (7 клас) банкноти світу будуть в нагоді під час вивчення політичної карти кожного з материків, етнографічних особливостей регіонів (одягу, побуту, архітектури, традицій, народних промислів та ремесел), музеїв, монументів, творів мистецтва, видатних спортивних споруд тощо, а також для ознайомлення з природою Африки, Австралії і Південної Америки.

Важко переоцінити навчальне і виховне значення грошових знаків під час вивчення курсів «Україна у світі: природа, населення» (8 клас) та «Україна і світове господарство» (9 клас). Попри те, що в даних курсах застосовуються грошові знаки України, опитування школярів та студентів свідчать про те, що вони добре знають загальний вигляд національної валюти, однак практично не знають що саме зображено на купюрах і монетах. Тому знайомство в географічному контексті з видатними діячами країни і їх вкладом в історію та культуру, з історичними та архітектурними об'єктами батьківщини не лише

допоможе поповненню географічних знань, але й сприятиме вихованню свідомого патріотизму, почуття національної гідності, поважного ставлення до національної валюти.

Особливе значення для курсів, що вивчають географію України мають ювілейні та пам'ятні монети, важливою рисою яких є оперативність їх випуску до важливих подій у країні та світі, що підвищує їх навчальне значення, робить їх застосування більш динамічним та сприяє акцентуванню на них уваги учнів. Дані монети дозволяють значною мірою розширити знання учнів про історичні і соціально-економічні події країни, видатних особистостей, що доклали зусиль до розвитку держави, видатні місця і пам'ятки різних регіонів, тощо.

В навчальному курсі «Географія: регіони та країни» (10 клас) застосування грошових знаків сприятиме більш детальному ознайомленню з особливостями економіки і культури певних країн і їх об'єднань, акцентує увагу на видатних об'єктах, що вважаються їх брендами або візитівками, дозволять виявити причини національної поваги до них і стане в нагоді у процесі формування толерантного ставлення до інших народів, мов і культур.

Розвивальне значення застосування банкнот і монет на уроках географії пов'язано з можливістю їхнього використання для виконання учнями різноманітних навчальних завдань, які сприятимуть підвищенню інтересу до предмета, розвитку аналітичного та логічного мислення, формуванню картографічної культури, вмінь систематизації даних. Систематичне виконання завдань з грошовими знаками сприятиме вихованню в учнів акуратності, систематичності навчання, відповідальності.

Ефективне застосування грошових знаків як засобів навчання на уроках географії потребує якісного методичного забезпечення, тому постає питання про складання не лише загальних методичних рекомендацій, але й про детальні розробки до окремих курсів та розділів навчальної програми.

ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ

Байтеряков О.З.

к.геогр.н., доцент,

Іваненко Ю.С.

студентка магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Актуальність використання мистецьких творів в шкільному курсі географії зростає, по-перше, у зв'язку із застосуванням в сучасній шкільній освіті компетентнісного підходу, по-друге із принциповим розвантаженням навчальної програми і перерозподілом її змісту за курсами вивчення. Компетентнісний підхід, що зазначений у пояснювальній записці до навчальної програми, спрямований на збільшення діяльної складової освітнього процесу і передбачає формування в учнів здатностей застосування набутих знань в різноманітних навчальних та життєвих ситуаціях. Тобто знання спрямоване не на звичайне завантаження інформацією, а має на меті входження до суспільного життя.

Виникає питання, як використання мистецьких творів може вплинути на географічну підготовку і компетентність учнів. Відповідь полягає в тому, що завдяки застосуванню географічних знань до сприйняття творів мистецтва в учнів виникає відмова від уяви про галузеву односторонність географії, тобто розширюється спектр впливу географічних даних і уява про користь відповідних географічних вмінь. Крім того, учні навчаються роздивлятися мистецькі твори з іншого боку, не лише як яскраві малюнки та емоційні тексти, але і як повноцінні джерела географічної інформації, що також сприяє уяві про важливість і всебічність географії. Згідно з навчальною програмою,

застосування мистецьких творів в шкільному курсі географії необхідно для формування обізнаності учнів в сфері культури.

Перерозподіл змісту навчальної програми також сприятиме формуванню ключових компетентностей, тому що враховує вікові особливості учнів, дозволяє більш свідомо засвоювати основні поняття і з'ясовувати їх вплив одне на одне та на формування особливостей певних територій. Тобто даний перерозподіл не лише розвантажує програму, але й сприяє глибшому усвідомленню головних понять. Для цього необхідно не лише ознайомлення з поняттями або запам'ятовування їх визначень, але перш за все розуміння їх сенсу, виявлення їх зв'язків з іншими географічними явищами, формування вмінь застосовувати набуті знання на практиці. Саме для цього доречним буде застосування в шкільному курсі географії мистецьких творів, що дозволять урізноманітнити види навчальної діяльності та застосувати географічні знання у нестандартній ситуації.

Застосування мистецьких творів на уроках географії вимагає відповідної методики, однак систематизованих рекомендації з їхнього використання в сучасній методичній літературі бракує. Тому постає питання про з'ясування основних методичних особливостей їхнього застосунку. Для цього необхідно виявити принципи використання, їхнє місце в навчальному процесі і безпосередньо методику застосування як на теоретичному рівні, так і на конкретних прикладах.

Методика застосування мистецьких творів в шкільному курсі географії залежить від видів творів, їхньої спрямованості та видів завдань, що пропонуються на їхній підставі. Найдоцільнішими творами мистецтва для використання в якості засобів навчання можна вважати твори художньої літератури, як прозові, так і поетичні та твори образотворчого мистецтва. Саме вони за допомогою візуальних або вербальних образів дозволяють чітко уявити географічні об'єкти і явища, відчутти їх красу, ставлення до них автора.

До основних видів завдань, що доцільно пропонувати учням на підставі використання художньої літератури і живопису, можна віднести географічний

аналіз творів, порівняльний аналіз, завдання з орієнтування на місцевості, завдання на виявлення причинно-наслідкових зв'язків, картографічні завдання.

Географічний аналіз мистецьких творів дозволяє виявити їх географічний зміст і демонструє всебічність застосування географічних знань. Такий аналіз може бути комплексним або акцентувати увагу на окремих компонентах географічного середовища. Для його здійснення учні повинні чітко уявляти відповідний алгоритм дій. Розглянемо загальний алгоритм комплексного географічного аналізу художньої літератури та творів живопису:

- визначення автору, назви твору, часу створення
- виявлення особливостей зображення рельєфу (форми, їх розташування, їх морфологія, їх параметри, за можливістю – походження)
- виявлення погодно-кліматичних умов (пора року, стан атмосфери, хмарність, метеорологічні явища, можливі метеорологічні показники, фенологічні особливості природи)
- виявлення гідрологічних об'єктів (види, їх розташування, параметри, характер берегів, стадія гідрологічного режиму, за можливістю – живлення та походження)
- виявлення особливостей рослинності (тип рослинності, види рослинних угруповань, видовий склад, за наявності антропогенні зміни, фенологічний стан)
- виявлення особливостей тваринного світу (визначається за наявністю видовий склад)
- виявлення антропогенних об'єктів (будівлі, господарські споруди, шляхи, культурні рослини, свійські тварини, людина)
- виявлення причинно-наслідкових зв'язків між компонентами природи або природи і антропогенних об'єктів відбувається як під час аналізу окремих компонентів, так і з позиції узагальнення
- виявлення художніх або стилістичних прийомів створення образів географічних об'єктів та явищ

- виявлення значення географічних об'єктів та явищ для композиції картини або літературного твору
- визначення розташування місцевості, що зображується або описується на карті (точне місце у випадку наявності конкретних географічних прив'язок або приблизне за характером географічного змісту зображення)

Важливим моментом будь якого географічного аналізу мистецьких творів є усвідомлення естетичної складової зображеного об'єкту або місцевості і висловлювання власного враження від нього. Для цього слід звернути увагу на формування естетичної оцінки будь якого пейзажу. При цьому варто наголосити, що проведенням естетичної оцінки природних пейзажів займаються фахівці з рекреаційної географії за допомогою різноманітних спеціальних методик. Тобто краса пейзажу – це не лише суб'єктивне враження людини, але й об'єктивне поєднання певних компонентів, що впливають на сприйняття картини в цілому. До таких компонентів відносять кольорову гаму, ступінь відкритості простору, наявність різних планів сприйняття або перспективи зображення, наявність межових зон. Поетапний аналіз даних компонентів дозволить глибше розкрити красу пейзажу та продемонструвати учням, що в основі естетичного сприйняття як живої природи, так й її зображення в живопису знаходяться географічні чинники. Тобто ще раз підкреслюється значення географії і висвітлюється її зв'язок з формуванням культурологічної компетентності людини.

Завдання з орієнтування на місцевості вказують на практичне значення географічних знань. Вони доцільні не лише під час вивчення відповідних тем, але й при розгляді багатьох інших, що дозволить закріпити дані знання і навчитись використовувати їх в різних умовах. Для цього можна використовувати уривки з літературних творів з описом дій героїв з орієнтування за приладами або місцевими ознаками, або уривки і картини за якими учні, застосовуючи наявні знання можуть попрактикуватись в орієнтуванні за сонцем, місяцем, особливостями дерев, релігійними спорудами, тощо.

Завдання зі встановлення причинно-наслідкових зв'язків за допомогою мистецьких творів можуть бути як складовою їх географічного аналізу, так і окремими видами діяльності. Цей вид завдань – один з найважливіших, тому що географія побудована саме на системі причинно-наслідкових зв'язків, саме вони дозволяють зрозуміти географічні закономірності, розташування географічних об'єктів, прояв різноманітних природних явищ і т.д.

Картографічні завдання на підставі мистецьких творів сприятимуть урізноманітненню видів навчальної діяльності, розширенню уяви про можливості їх застосування, демонструванню їх практичної спрямованості. Такі завдання відрізняються достатньо широким розмаїттям видів роботи з картою. Так, можливі завдання, що передбачають простеження на карті маршруту літературних героїв за змістом твору, самостійне прокладання або пропозиція можливого варіанту маршруту для них, знаходження на карті місця розташування об'єктів, що описуються або зображуються на картинах, визначення їх координат тощо. Такі завдання, залежно від мети, можна пропонувати учням на різних етапах уроку.

Таким чином, застосування творів мистецтва на уроках географії розширює спектр завдань і видів навчальної діяльності, сприяє підвищенню зацікавленості учнів та розвитку в них як фахових, так і загальних компетентностей, що потребує від учителя творчого підходу до навчального процесу та з'ясування основних методичних аспектів застосування мистецьких творів.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВУКОВОГО ЛАНДШАФТУ ПІВНІЧНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ

Байтеряков О.З.

к.геогр.н., доцент,

Медведський Р.С.

студент магістратури

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Звуковий ландшафт міста впливає на умови життєдіяльності людини та на сприйняття образу окремих районів і міста в цілому. Однак врахування звукового ландшафту під час планування розвитку міста у даний час стримується тим, що він недостатньо досліджений. Усунення даної проблеми може бути досягнуте за рахунок вивчення його структури і особливостей формування з позиції системного підходу. Це дозволить виявити сучасний стан звукового ландшафту міста, що сприятиме визначенню шляхів його подальшої оптимізації.

Термін «звуковий ландшафт» (*Soundscape*) був запропонований в 1969р. Р. Шефером, який виявляє його як композицію звуків, що сприймає людина в навколишньому просторі. Важливо, що він визначає звуки насамперед за особливостями їхнього сприйняття та роллю, яку вони відіграють в ідентифікації місця. Так, за Р. Шефером, в звуковому ландшафті визначаються три типа звуків, а саме фонові звуки або «основні тони» («keynotes»), головні звуки або «звукові сигнали» («sound signals») та звуки, що найбільш помітні, або «звукові мітки» («soundmarks») [1].

Звук певного місця може виражати неповторність і унікальність культурного чи природного середовища. Також важливим фактором сприйняття звукового ландшафту є існування багатопланового семантичного навантаження, яке мають «звукові

сигнали» і «звукові мітки» певних культурних і природних просторів. Таким чином, за Р. Шефером, відбувається розмежування звуків на рельєфні і фонові, з диференціацією рельєфів на два типи («сигнали» і «звукові мітки»). Звуковий ландшафт Мелітополя має свої особливості в залежності від функціонального зонування міста. Роздивимось його детальніше на прикладі мікрорайону – типового житлового району міста.

Мікрорайон є переважно житловим кварталом міста, де практично немає промислових підприємств. Район із півночі на південь перетинають дві магістральні вулиці, а саме вулиця Ломоносова та проспект 50 річчя Перемоги. Ці вулиці відрізняються гучністю звукового рельєфу та висотою звуку, що пов'язано з наявністю найбільших у районі автотранспортних потоків. При цьому дані вулиці різняться між собою тим, що проспект 50 річчя Перемоги має гучність звуку 53-58 Дб, тоді як на вулиці Ломоносова гучність звуку складає 61-63 Дб. Також вони відрізняються висотою звуку, яка на проспекті 50 річчя Перемоги складає 400-700 Hz, а на вулиці Ломоносова панують більш низькі тони, які дорівнюють 350-450 Hz. Це пов'язано з тим, що вулиця Ломоносова відіграє роль об'їзної дороги у місті, тому серед транспортного потоку на неї значну частину складають вантажні автомобілі, які видають гучний та низький звук, а на проспекті 50 річчя Перемоги рухається виключно легковий та маршрутний пасажирський автотранспорт. Він відрізняється менш гучним та більш високим звуком.

На магістральних вулицях до головних звуків або звукових сигналів можна віднести технічні шуми, що створюються автотранспортом. При цьому, на вулиці Ломоносова це єдині звукові сигнали, тоді як на проспекті 50 річчя Перемоги до них додаються незначні соціальні шуми у вигляді людського гомону. Звуковими мітками на цих вулицях є звукові сигнали світлофорів, вони помітно відрізняються характером звуку та дозволяють чітко ідентифікувати місто їх розташування і функцію, що виконують. На проспекті 50 річчя перемоги їх шість, а на вулиці Ломоносова – чотири.

Бульвар 30 річчя Перемоги та вулиця Гризодубової, що простягаються із заходу на схід, є такими, що з'єднують магістралі між собою. На цих вулицях зустрічаються переважно легковий та маршрутний пасажирський автотранспорт, але вони мають деякі відмінності, в тому що бульвар 30 річчя Перемоги відрізняється більш щільним потоком автотранспорту і тому більшою гучністю звукового рельєфу. На вулиці Гризодубової розташовуються дві школи, тому рух автомобілів тут обмежений.

У дворових територіях району гучність звукового ландшафту значно нижче, вона складає 40-50 Дб, а висота звуку сягає від 100 до 400Hz. Це пов'язано з розташуванням багатоповерхівок, які перешкоджають розповсюдженню звуків автотранспорту від вулиць. До головних звуків тут належать соціальні шуми від загальноосвітніх шкіл та дитячих садків, фоновими звуками виявляються приглушені шуми автотранспорту від вулиць.

Сад Корвацького має низьку гучність звуку, а саме 20-30 Дб, а також порівняно низьку висоту звуку – 100-200Hz. Це пояснюється тим, що він відносно віддалений від вулиць з транспортним потоком, а також наявністю великої кількості дерев, які перешкоджають розповсюдженню звуків людського гомону та шумів автотранспорту. У звуковому ландшафті даного саду зростає роль природних звуків (шум вітру, шелест дерев, звуки птахів), які можна віднести до головних, вони різко контрастують із технічними та соціальними шумами прилеглих територій району, що дає підстави вважати сад своєрідною звуковою оазою мікрорайону.

Значну частину навколо мікрорайону на півночі, заході та сході займає приватний сектор. Він віддалений від жвавих вулиць, і тому тут гучність звукового ландшафту значно менша ніж на проїзних вулицях. У приватному секторі гучність звуку складає від 35 до 40 Дб, а висота звуку – 200-500 Hz. Загальний людський шум незначний. Також, оскільки через приватний сектор не проходять магістральні вулиці та вулиці, які з'єднують їх між собою, постійний транспортний потік відсутній, шуми від окремих автомобілів не можна вважати характерними звуками. До головних звуків у приватному

секторі можна віднести звуки свійських тварин, частіше собачий гавкіт, тоді як фоновими звуками виступає віддалений шум автотранспорту.

Можна констатувати, що у звуковому ландшафті мікрорайону домінують витягнуті із півночі на південь форми. Він має дві чіткі вісі підвищеного звукового рельєфу із помітним тональним забарвленням, що відповідають магістральним вулицям, де головними звуками є шуми автотранспорту. Між ними спостерігається зниження гучності звукового рельєфу та зниження висоти його звучання, у якості головних на перший план виступають соціальні звуки, а шуми автотранспорту відіграють роль фонових. На захід і схід від звукових осей відбувається раптова зміна звукового ландшафту, що відображається у значному зниженні його гучності та висоти звучання, а також у зміні характеру звуків. На території мікрорайону можна виявити звукові оази у вигляді саду Корвацького, відкритого для прогулянок. Також яскраво визначається місце зосередження соціальних шумів – Ризький ринок.

Список літератури:

1. Schafer R. Murray. The Tuning of the World / Raymond Murray Schafer. – New York: Alfred Knopf, 1977. – 301 p.

ВПЛИВ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ ІЗ ЗБАЛАНСОВАНИМ УМІСТОМ ТРИВАЛЕНТНОГО ХРОМУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГРЕЧКИ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ

Бахмат М.І.

д. с-г. н., професор кафедри рослинництва, селекції та насінництва

Бунчак О.М., Печенюк В.І.

кандидати с-г. н.,

Подільський державний аграрно-технічний університет України

Україна, м. Кам'янець-Подільський, вул. Шевченка, 13

E-mail: vermos2007@ukr.net

У США, в країнах Західної Європи, а в останні роки й в Україні значної уваги надають дослідженням із застосуванням в адаптивно-ландшафтних технологіях вирощування сільськогосподарських культур тривалентного хрому. Його вважають одним із життєво необхідних елементів для повноцінного росту й розвитку рослин, харчування людей і годівлі тварин.

Для досягнення цієї мети необхідно, щоб організм людини збагачувався продуктами харчування рослинного походження, вирощеними на ґрунтах з умістом необхідної кількості Cr^{+3} , а раціон годівлі був забезпечений цим мікроелементом.

Відомо, що підприємства з виробництва шкіри отримують значну кількість відходів (мездра) – підшкірного жиру та відходів первинного оброблення шкіри, а також осаду очисних споруд. Ці відходи після належного перероблення можна ефективно застосовувати для поліпшення родючості ґрунтів і збільшення врожайності сільськогосподарських культур. Зокрема, такі органічні добрива багаті на органічні речовини і такий життєво важливий елемент як тривалентний хром.

Врахувавши кліматичні та екологічні умови місця розташування ТЗОВ „Світ шкіри” (м. Болехів Івано-Франківської обл.) і впровадженні асоціацією «Біоконверсія» технології перероблення відходів тваринництва та птахофабрик, нами спільно розроблено, запатентовано та впроваджено у виробництво технологію перероблення відходів шкіряного виробництва і осаду очисних споруд методом пришвидженої біологічної ферментації (**патент №33611**).

Оскільки наукових досліджень з виробництва і застосування органічних добрив з умістом тривалентного хрому у технологіях вирощування сільськогосподарських культур в Україні практично ніхто не виконував, нами було розроблено технологію виробництва органічних добрив з відходів шкіряного виробництва та осаду очисних споруд методом біологічної ферментації із збалансованим вмістом мікроелементу Cr^{3+} і технологію виробництва рідкого органічного добрива «Біохром» методом кавітації.

Вивчення їх впливу на ріст й розвиток рослин гречки та її насінневу продуктивність в Україні не проводилися.

А тому нами виконано польові і лабораторні дослідження в умовах західного Лісостепу упродовж 2013-2016 рр. на дослідному полі Подільського державного аграрно-технічного університету. Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем типовий важкосуглинкового ґр

В досліді використовували органічні добрива «Біоактив» та «Біопроферм» отримані методом біологічної ферментації та рідке органічне добриво «Біохром» методом кавітації.

Протягом чотирьох років у польових дослідях вивчали вплив органічних добрив на агрофізичні, агрохімічні та біологічні властивості ґрунту і основні показники фотосинтетичної продуктивності посівів гречки, зокрема величину площі листкової поверхні, фотосинтетичний потенціал, темпи нагромадження сухої речовини, чисту продуктивність фотосинтезу та врожайність гречки.

Позитивні зміни щодо динаміка азоту в ґрунті дозволили виявити тенденцію до збільшення умісту як загального азоту, так і його нітратної форми. Збільшення умісту загального азоту відбувалось за внесення усіх видів добрив. Так, у варіанті, де вносили «Біопроферм» 10 т/га з мікроелементом Cr^{+3} , вміст загального азоту був більший, ніж на контролі на 36,5 мг/кг, відповідно нітратного азоту – на 16,81 мг/кг. Відбулось також збільшення кількості рухомого фосфору на 28,97 мг/кг та обмінного калію на 8,38 мг/кг порівняно до контролю, забезпечено збільшення умісту гумусу та зменшення кислотності.

Застосування органічного добрива «Біопроферм», виготовленого методом біологічної ферментації, із збалансованим умістом тривалентного хрому, під основний обробіток ґрунту у дозі 10 т/га та рідкого органічного добрива «Біохром», виготовленого методом кавітації, у дозі 5 л/га під час вегетації рослин сприяло збільшенню продуктивності агроценозу, у якому значно активізуються асиміляційні процеси рослин гречки, що зумовлює приріст площі листкової поверхні рослин: у фазу бутонізації на 10,8 тис.м²/га, у фазу

цвітіння – на 8,1 тис.м²/га порівняно до контролю. Показник фотосинтетичного потенціалу у цьому варіанті був найвищим і досяг – 3,2 млн.м²/га діб.

Поліпшення агрофізичних, агрохімічних та біологічних властивостей ґрунту сприяло фотосинтезу та збільшенню урожайності гречки сорту Єлена (табл. 1).

Таблиця 1

Врожайність гречки залежно від внесення органічних добрив виготовлених за новітніми технологіями з умістом тривалентного хрому (2013-2016 рр.)

Варіант досліджу	Врожайність (т/га) за роками:				Середнє за 4 роки	± до контролю	
	2013	2014	2015	2016		т/га	%
1. Без добрив – контроль	1,24	1,52	1,40	1,48	1,41	-	-
2. Внесення N ₁₂₀ P ₈₀ K ₈₀	1,46	1,80	1,68	1,90	1,71	0,30	21,3
3. Внесення N ₁₂₀ P ₈₀ K ₈₀ + «Біохром» – 5 л/га	1,53	1,87	1,76	2,06	1,80	0,39	27,7
4. Внесення «Біоактив» – 10 т/га	1,52	1,84	1,73	1,82	1,73	0,32	22,7
5. Внесення «Біоактив» – 10 т/га + «Біохром» – 5 л/га	1,63	1,87	1,82	1,96	1,82	0,41	29,1
6. Внесення «Біоферм» – 10 т/га	1,75	1,93	1,90	2,15	1,93	0,52	36,9
7. Внесення «Біоферм» – 10 т/га + «Біохром» – 5 л/га	1,97	2,15	2,01	2,50	2,16	0,75	53,2
НІР ₀₅	0,25	0,24	0,26	0,26			

В усіх варіантах, де вносили органічні добрива, виготовлені за новітніми технологіями, врожайність гречки зросла порівняно до контролю у середньому на 0,32-0,75 т/га. Зокрема, у варіанті, де під зяблеву оранку вносили органічні добрива «Біоферм» у дозі 10 т/га та виконували позакореневе підживлення рідким органічним добривом «Біохром» (5 л/га), врожайність зерна гречки становила 2,16 т/га, що на 0,75 т/га більше, ніж на контролі і на 0,34 т/га більше, ніж у варіанті, де вносили «Біоактив» у дозі 10 т/га та обприскували регулятором росту «Біохром» – 5 л/га. У цьому ж варіанті найбільша врожайність гречки – 2,5 т/га була найбільш сприятливою для культури за

кліматичними умовами 2016 року а найменша – 1,97 т/га найменш сприятливого 2015 року.

Внесення органічного добрива «Біопроферм» із збалансованим умістом тривалентного хрому також мало вплив на його уміст у зерні гречки. Так, у варіанті, де восени під зяблеву оранку вносили 10 т/га органічного добрива «Біопроферм» і під час вегетації обприскували рослини рідким органічним добривом «Біохром» у дозі 5 л/га, в зерні культури був у середньому за роки дослідження найвищий уміст тривалентного хрому – 0,918 мг/кг, що на 0,405 мг/кг більше порівняно до контролю.

Позитивна роль тривалентного хрому (на відміну від шестивалентного хрому) у біохімічних процесах функціонування рослин висвітлено в працях багатьох іноземних авторів . Зокрема, А. Хенінг (1976) відзначає про важливу роль тривалентного хрому в покращанні фотосинтезу рослин льону, пшениці, рису, вівса, кукурудзи, квасолі, гречки і збільшенні їх врожайності. Ці дані підтверджено і нашими дослідженнями.

Отже, застосування в адаптивній технології вирощування гречки сорту Єлена органічного добрива «Біопроферм» та рідкого органічного добрива „Біохром” позитивно впливає на ріст й розвиток рослин упродовж всього періоду їх вегетації, забезпечує збільшення врожайності культури у середньому на 36,9-53,2 % і отримання екологічно чистої продукції зі збалансованим умістом тривалентного хрому.

УДК 631.87

**ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ В ТЕХНОЛОГІЇ
ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗА РІЗНИХ НОРМ ВИСІВУ В
УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО**

Бахмат М.І.

д. с.-г. н., професор кафедри рослинництва, селекції та насінництва

ПДАТУ

Сендецький І.В.

аспірант ПДАТУ

Колісник Н.М.

директор ПП "Біоконверсія", Заслужений працівник сільського

господарства України

E-mail: vermos2007@ukr.net

Ріпак – високопродуктивна олійна культура, врожай якої використовується у харчуванні та кормовиробництві, є сировиною для промисловості та джерелом біоенергетики.

На відміну від інших експортно-орієнтованих культур, у першу чергу соняшнику, ріпак є цінним попередником, що покращує агрофізичні властивості та фітосанітарний стан ґрунту.

Ґрунтово-кліматичні умови України сприятливі для нормального росту та розвитку рослин озимого ріпаку та відповідають його біологічним вимогам. При дотриманні чергування культур в сівозмінах і необхідних агротехнологічних заходів вирощування цієї культури можна отримувати 4-5 т/насіння. Цим вимогам відповідає більшість занесених в Державний реєстр вітчизняних та іноземних сортів і гібридів ріпаку озимого, однак за останні роки урожайність його в багатьох господарствах не перевищує 1,7-2,8 т/га.

Одним із шляхів підвищення ефективності виробництва цієї культури є впровадження сучасних технологій його вирощування які передбачають застосуванням регуляторів росту та оптимальних норм висіву.

За останні десятиріччя у багатьох країнах світу, у тому числі в Україні, для отримання та виробництва різних гумінових біопрепаратів сільськогосподарського призначення почали використовувати як вихідну сировину вермикомпост (біогумус). Він містить у собі, крім гумінових речовин, дуже широкий спектр біологічно активних сполук – продуктів життєдіяльності мікробіоценозу та багату за видовим складом мікрофлору корисних мікроорганізмів ґрунту – антагоністів найрізноманітніших патогенів, зокрема фітопатогенів, макро- та мікроелементи. Тому, використовуючи різні технологічні процеси, з цієї органічної сировини можна одержувати не тільки гумінові препарати, а й багатші за складом комплексні препарати, що містять у собі, крім гумінових речовин, низку біологічно активних речовин, антибіотичні сполуки, продукти метаболізму самих дощових черв'яків і мікроорганізмів ґрунту та живі мікроорганізми у ньому.

Ці біопрепарати, на відміну від гумінових препаратів на основі бурого вугілля або торфу, мають широкий спектр дії як на ґрунт, так і на рослини. Адже відомо, що в гумінових препаратах, виготовлених на основі бурого вугілля, торфу, лігніну, гумінові речовини більш інертні, у них відсутні або в малій кількості присутні корисні мікроорганізми, мікро- та макроелементи. Найбільш ефективні ці препарати, якщо вони виготовлені на основі біогумусу та сапропелів.

В Україні, Росії, Прибалтиці, Білорусії та інших країнах виробляється цілий ряд гумінових біопрепаратів. Серед них найбільш ефективні гумінові біопрепарати виробництва ПП "Біоконверсія" (м. Івано-Франківськ).

Дослідженнями наукових установ та виробничою практикою підтверджено їх високу ефективність. Мінекоприроди вони дозволені для використання в технологіях вирощування сільськогосподарських культур.

Однак досліджень по вивченню впливу регулятор росту «Вермийодіс» за різних норм висіву в технології вирощування озимого ріпаку в умовах Західного Лісостепу не проводилося.

На протязі 2017-2018 рр. у Прикарпатській державній сільськогосподарській дослідній станції ІСГ Карпатського регіону НААН на дерново-опідзолених поверхнево оглеєних важкосуглинкових ґрунтах були проведенні дослідження по вивченню ефективності застосування регулятора росту «Вермийодіс» при різних нормах висіву озимого ріпаку сорту Черемош (оригіна́тор ПДСДС ІСГ Карпатського регіону НААН).

Вивчалися норми висіву – 0,6; 0,8; 1,0 млн/га схожих насінин та способи внесення регулятора росту «Вермийодіс» - допосівне оброблення насіння (5 л/т), одноразове обприскування 4 л/га та дворазове обприскування по 4 л/га.

Дослідженнями встановлено, що застосування регулятора росту «Вермийодіс» для допосівного оброблення насіння (5 л/т), одноразового обприскування рослин «Вермийодіс» (4 л/га) та дворазового обприскування «Вермийодісом» по 4 л/га рослин озимого ріпаку сорту Черемош під час вегетації забезпечило збільшення польової схожості, сприяло добрій перезимівлі рослин, впливало на величину листкової поверхні рослин озимого ріпаку, тривалість і продуктивність її фотосинтетичної активності в агроценозі, що забезпечило на всіх варіантах (при різних нормах висіву), де застосовували регулятор росту «Вермийодіс» одержання приросту урожайності насіння на 7,4-17,8 %.

Результати досліджень показали, що найвища урожайність – 4,43 т/га або на 0,67 т/га більше контролю, насіння озимого ріпаку сорту Черемош була на варіанті, де проводили посів озимого ріпаку з нормою висіву 0,8 млн/га схожих насінин та проводило допосівне оброблення насіння озимого ріпаку регулятором росту «Вермийодіс» (5 л/т) і проводили під час вегетації дворазове обприскування рослин регулятором росту «Вермийодіс» в дозі по 4 л/га.

Отже, застосування регуляторів росту дозволяють повніше реалізувати потенційні можливості рослин, закладені природою та селекцією, регулювати

строки дозрівання, поліпшувати якість продукції та підвищувати врожаї озимого ріпаку.

Використання регуляторів росту вписується у систему агротехнічних прийомів з догляду за посівами і не потребує додаткових витрат, крім, звичайно, власної вартості, тому їх застосування сприяє не тільки збільшенню валового виробництва продукції, але й зниженню її собівартості, що особливо важливо в ринкових умовах.

Список літератури:

1. Дощові черв'яки: наукові аспекти вирощування і практичне застосування / І.П. Мельник, Н.М. Колісник, І.А. Шувар, В.М. Сендецький та ін. // - Івано-Франківськ. – Симфонія-форте, 2015. – 444 с.
2. Пономаренко С.П. Регулятори росту – К. – 2003. – 219 с.
3. Патент № 55998. Спосіб одержання біологічного стимулятора росту рослин «Вермийодіс» / В.М. Сендецький, Н.М. Колісник, І.П. Мельник // - бюлетень № 24 від 27.12.2010 р.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПАРНО-ГРУПОВІЙ АКРОБАТИЦІ

Бачинська Н.В.В.

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент, доцент кафедри фізичного виховання та спорту
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна
nat3vero@gmail.com

В даний час розвиток сучасного спорту неможливо уявити без підвищення спортивних досягнень спортсменів. На підставі проведеного аналізу науково-методичної літератури зі спортивної акробатики, педагогічних

спостережень можна стверджувати, що на сучасному етапі тренувальні навантаження, в порівнянні з обсягами робіт, що виконувалися акробатами в період 1980-90-х рр., з 2000 г. – по теперішній час, досягли таких значень, що їх вплив на організм акробатів межує з гранично можливими [2, 3].

Враховання накопиченого досвіду особливостей системи побудови макроциклів в суміжних координаційних видах спорту дозволяє внести корективи для розробки і впровадження раціонального співвідношення обсягів та інтенсивності тренувальних навантажень в структурі багаторічної підготовки в парно-групових видах акробатики [3, 4].

На підставі аналізу спеціальної науково-методичної літератури, анкетного опитування провідних тренерів України, педагогічного експерименту, хронометражів навчально-тренувальних занять і змагань, нами були розроблені річні плани-графіки на кожен з етапів багаторічної підготовки для 5 видів парно-групової акробатики. В структурі планів річного макроциклу для кожного з етапів підготовки та виду акробатики враховувались: оптимальний розподіл загальної кількості тренувальних днів, тренувальних занять, тренувального часу, кількості парних і індивідуальних елементів, композицій, стрибків на акробатичній доріжці, вправ ЗФП і СФП, інтенсивності тренувальних занять (за показниками індексу інтенсивності, ум.од.). За періодами підготовки представлено загальні показники тренувальних навантажень акробатів з урахуванням їх амплуа в структурі багаторічної підготовки (5 етапів). Запропоновані нами значення основних параметрів навантаження пройшли експериментальну перевірку і можуть служити орієнтиром при плануванні навантаження акробатів.

В рамках даної статті представляємо результати експерименту змішаних акробатичних пар 13-15, 16-24 років. У таблиці 1 представлені дані середньостатистичних показників тренувальних навантажень змішаних акробатичних пар на прикладі трьох етапов підготовки і окремо взятого змагального періоду, змагального мезоциклу, міроциклу, що підводить.

Таблиця 1

Середні дані основних показників навантаження змішаних акробатичних пар з урахуванням амплуа на на прикладі змагального періоду 3-х етапів багаторічної підготовки ($X \pm S$)

Індивідуальні елементи		Акробатичні стрибки		Парні ел-ти	Ком позиції	ЗФП		СФП	
В	Н	В	Н	В+Н	В+Н	В	Н	В	Н
ГСВ 1-й р.									
42,5 $\pm 6,50$	98,33 $\pm 12,33$	77,5 $\pm 14,65$	88,33 $\pm 12,33$	98,05 $\pm 18,26$	6,66 $\pm 2,21$	26,23 $\pm 5,14$	34,16 $\pm 6,50$	32,79 $\pm 6,43$	42,70 $\pm 8,13$
ГСВ 2-3-й рр.									
46,66 $\pm 4,71$	93,61 $\pm 3,82$	63,33 $\pm 3,64$	73,33 $\pm 3,64$	103,88 $\pm 13,79$	5,66 $\pm 1,49$	25,66 $\pm 3,73$	32,5 $\pm 4,89$	32,08 $\pm 4,67$	40,62 $\pm 6,11$
ГВСМ									
64,5 $\pm 10,61$	103,33 $\pm 13,64$	69,5 $\pm 9,46$	79,5 $\pm 12,66$	117,22 $\pm 13,76$	7,66 $\pm 1,49$	27,50 $\pm 5,15$	33,66 $\pm 4,81$	34,38 $\pm 6,43$	41,70 $\pm 6,02$

Примітка: В – амплуа «верхня», Н – амплуа «нижній»; ГСВ – група спортивного вдосконалення, ГВСМ – група вищої спортивної майстерності

Нами конкретизовано зміст тренувального процесу з урахуванням обсягу і інтенсивності навантажень для кожної пари і для кожного спортсмена з урахуванням їх функціональних обов'язків в парі в кожному періоді підготовки річного циклу, здійснено варіювання обсягу та інтенсивності тренувальних навантажень в залежності від виду мікроцикла, періоду і етапу підготовки.

Педагогічні спостереження, багаточисленний хронометраж тренувальних занять, аналіз анкетних даних і ряд інших факторів дозволяють стверджувати, що в практиці планування підготовки акробатів недостатньо уваги приділяється раціональному чергуванню максимальних, великих, середніх і малих навантажень [1].

Тренувальні навантаження мають різні цифрові значення, також вони мають різну спрямованість, що визначається основними завданнями тренування на невеликий відрізок часу. Тижневий мікроцикл є найбільш інформативною ланкою планування [5]. Раціональне чергування тренувальних тижнів різної спрямованості в періодах підготовки, на наш погляд, може сприяти, в перспективі, успішній підготовці акробатів до основних змагань року.

Список літератури:

1. Бачинська Н.В. Особливості обліку і планування тренувального процесу спортсменів парно-групової акробатики з урахуванням статевого диморфізму (аналіз анкетних даних тренерів України) // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2015. – № 1. – С. 3-6. doi: 10.15561/18189172.2015.0101.
2. Малиновский С.К. Методика совершенствования специальной физической подготовки акробатов на этапе начальной спортивной специализации: дис. ... канд. пед. наук / С.К. Малиновский. – Хабаровск, 2003. – 172 с.
3. Пилюк Н.Н. Построение и реализация системы соревновательной деятельности акробатов высокой квалификации: дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.04 / Н.Н. Пилюк. – М.: РГБ, 2000 (из фондов Российской государственной библиотеки). – С. 4-10.
4. Подготовка акробатов: техническая, психологическая, тактическая / В.Н. Мкртычан, В.Н. Юолобан, В.Н. Коркин. – Краснодар: Краснодарский государственный институт физической культуры, 1993. – 42 с.
5. Савчин С. Теоретико-методологические основы нормирования тренировочных нагрузок в спортивной гимнастике в процессе становления спортивного мастерства: дис. ... д-ра наук по физ. воспитанию и спорту: 24.00.01 / С. Савчин. – Киев, 2000. – 427 с.

ПОБУДОВА МОДЕЛІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Белей О.І.

Національний університет «Львівська Політехніка»,

доцент кафедри САП, к.е.н., доцент,

ID ORCID: 0000-0003-4150-7425

Результатом прогресу в розвитку інформаційних технологій є формування міжнародного інформаційного середовища, який деякі вчені називають «інформаційним простором» або «кіберпростором». Це сфера кардинально відрізняється від традиційних сфер: космічного, повітряного, морського простору, земля та її надра.

Поняття «інформаційна безпека» невідривно пов'язане з інформаційним простором, так як саме в інформаційному просторі здійснюються процеси, що зачіпають інформаційну безпеку. На даному етапі використовується кілька визначень інформаційного простору або інформаційного середовища. Зокрема, відповідно з доповіддю Генерального секретаря ООН під інформаційним простором розуміється сфера діяльності, пов'язана зі створенням, перетворенням і використанням інформації, включаючи індивідуальну і суспільну свідомість, інформаційно-телекомунікаційну інфраструктуру та, власне, інформацію.

Інформаційна безпека не може існувати без застосування спеціальних технічних засобів і методів для захисту інформації від несанкціонованого доступу.

До технічних засобів захисту інформації можна віднести: заземлення технічних засобів передачі інформації); мережеві фільтри для захисту апаратури від зовнішніх імпульсних перешкод і захисту від наведень, створюваних самою апаратурою; екранування приміщень; захисту телефонів і факсів шляхом використання апаратури засекречування зв'язку (скремблера); захист від вбудованих мікрофонів; захист від побічних електромагнітних випромінювання і сигналів, які можуть бути перехоплені і розшифровані за допомогою спеціальної апаратури.

Інформаційна безпека є одним з найважливіших аспектів інтегральної безпеки. Вона складається не тільки з захисту інформації, але являє собою сукупність організаційних, соціально-економічних, правових заходів, спрямованих на забезпечення стабільності суспільства і держави.

Головною метою будь-якої системи інформаційної безпеки є забезпечення сталого функціонування підприємства, запобігання загрозам його безпеки, захист законних інтересів клієнта від протиправних посягань, недопущення розкрадання коштів, розголошення, втрати, витоку, перекручування та знищення службової інформації, забезпечення нормальної виробничої діяльності всіх підрозділів підприємства. Іншою метою системи інформаційної безпеки є підвищення якості послуг, що надаються і гарантій безпеки майнових прав та інтересів клієнтів.

Досягнення заданих цілей можливо в ході вирішення наступних основних завдань: віднесення інформації до категорії обмеженого доступу (службової таємниці); прогнозування і своєчасне виявлення загроз безпеки інформаційних ресурсів, причин і умов, що сприяють нанесенню фінансового, матеріального і морального збитку, порушення його нормального функціонування і розвитку; створення умов функціонування з найменшою вірогідністю реалізації загроз безпеки інформаційних ресурсів і нанесення різних видів шкоди; формування механізму і умов оперативного реагування на загрози інформаційної безпеки і прояву негативних тенденцій у функціонуванні, ефективне припинення зазіхань на ресурси на основі правових, організаційних і технічних заходів і засобів забезпечення безпеки; створення умов для максимально можливого відшкодування та локалізації збитку, що наноситься неправомірними діями фізичних і юридичних осіб, ослаблення негативного впливу наслідків порушення інформаційної безпеки на досягнення стратегічних цілей.

Нами запропоновано використовувати модель побудови системи інформаційної безпеки (рис. 1), яка базується на адаптації (ISO 15408) і проведенні аналізу ризику (ISO 17799).

Запропоновану нами модель розроблено згідно стандарту ISO/IEC 17799 «Управління інформаційною безпекою» і враховує тенденції розвитку вітчизняної нормативної бази з питань інформаційної безпеки.

Рис. 1. Модель побудови системи управління інформаційною безпекою підприємства

Запропонована модель системи управління інформаційною безпекою об'єднує сукупність об'єктивних зовнішніх і внутрішніх факторів і їх вплив на стан інформаційної безпеки на підприємстві та збереження матеріальних й інформаційних ресурсів. Модель формується на основі наступних факторів: загрози інформаційної безпеки, які характеризуються ймовірністю виникнення і ймовірністю реалізації; вразливість інформаційної системи або системи контрзаходів, що впливають на ймовірність реалізації загрози; ризик, що відображає можливі втрати підприємства в результаті реалізації загрози інформаційної безпеки: витоку інформації і її неправомірному використанню.

Для побудови збалансованої системи інформаційної безпеки передбачається спочатку провести аналіз ризиків в області інформаційної безпеки. Потім визначити оптимальний рівень ризику для підприємства на основі заданого критерію. Систему інформаційної безпеки потрібно побудувати таким чином, щоб досягти можливого рівня ризику.

При побудові моделі будуть враховувалися взаємозв'язки між ресурсами. Зокрема, вихід з ладу будь-якого обладнання може призвести до втрати даних

або виходу з ладу іншого критично важливого елемента системи. Подібні взаємозв'язки визначають основу побудови моделі організації з точки зору інформаційної безпеки (ІБ).

На основі побудованої моделі можна обґрунтовано вибрати систему контрзаходів, що знижують ризики до допустимих рівнів і володіють найбільшою ефективністю. Частиною системи контрзаходів будуть рекомендації з проведення регулярних перевірок ефективності системи захисту.

Забезпечення підвищених вимог до ІБ передбачає відповідні заходи на всіх етапах життєвого циклу інформаційних технологій. Планування цих заходів проводиться після завершення етапу аналізу ризиків та вибору контрзаходів. Обов'язковою складовою частиною цих планів є періодична перевірка відповідності існуючого режиму ІБ політиці безпеки, сертифікація інформаційної технології на відповідність вимогам певного стандарту безпеки.

Розрахунок цих показників виконується на основі математичних методів, що мають такі характеристики, як обґрунтування і параметри точності методу.

На етапі оцінки ризику розробляється план проектування системи захисту інформаційного простору підприємства. Проводиться оцінка доступних засобів, здійснюється аналіз та планування розробки та інтеграції засобів захисту (рис. 2). Необхідною елементом роботи є твердження у Замовника допустимого ризику об'єкта захисту.

Забезпечення підвищених вимог до інформаційної безпеки передбачає відповідні заходи на всіх етапах життєвого циклу інформаційних технологій. Планування цих заходів проводиться після завершення етапу аналізу ризиків та вибору контрзаходів. Обов'язковою складовою частиною цих планів є періодична перевірка відповідності існуючого режиму ІБ політиці безпеки, сертифікація інформаційної системи (технології) на відповідність вимогам певного стандарту безпеки.

Робота з побудови плану захисту об'єкта починається з побудови профілю захисту даного об'єкта. При цьому частина цієї роботи вже була пророблена при проведенні аналізу ризиків.

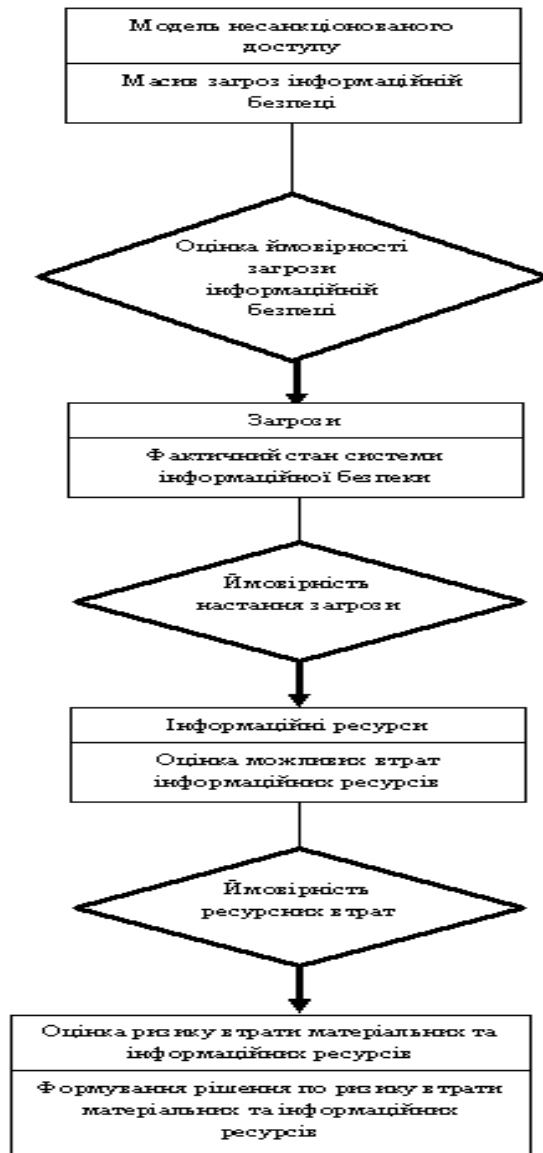

Рис. 2. Алгоритм оцінювання ризиків в системі управління інформаційною безпекою

Передбачається, що система забезпечення безпеки підприємства, відповідно обраному профілю захисту, забезпечить необхідний рівень безпеки тільки в тому випадку, якщо вона встановлена, управляється і використовується у відповідність з виробленими правилами.

В цілому розглянута вище методика дозволяє оцінити або переоцінити рівень поточного стану інформаційної безпеки підприємства, виробити рекомендації щодо забезпечення інформаційної безпеки підприємства, знизити потенційні втрати підприємства або організації шляхом підвищення стійкості функціонування корпоративної мережі, розробити концепцію і політику

безпеки підприємства, а також запропонувати плани захисту конфіденційної інформації підприємства, що передається по відкритих каналах зв'язку, захисті інформації підприємства від навмисного руйнування, несанкціонованого доступу до неї, її копіювання або використання.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ ЗА ГАЛУЗЯМИ НАГЛЯДУ УКРАЇНИ

Березовський А. П.

Уманський національний університет садівництва
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
завідувач кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Прокопенко Е. В.

Уманський національний університет садівництва
кандидат сільськогосподарських наук, доцент
доцент кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Трус О. М.

Уманський національний університет садівництва
кандидат сільськогосподарських наук
старший викладач кафедри прикладної інженерії та охорони праці

Виробничий процес будь-якої технологічної складності, організований в тій або іншій галузі промисловості, сфері послуг, управління і реалізації продукції, тісно пов'язаний з ризиком для життя і здоров'я працівників. Виробничий травматизм давно став актуальною проблемою як у всіх країнах світу, так і в Україні. Протягом усього XX ст. відзначається зростання травматизму зі смертельним наслідком, з переходом на інвалідність, з тимчасовою втратою працездатності. Сьогодні травми займають третє місце серед причин смерті населення, причому серед працездатного віку [1].

В Україні протягом останніх років, становище в сфері охорони праці залишається напруженим. Діюча система управління охороною праці виявилась недостатньо ефективною в умовах сьогодення, тому рівень виробничого травматизму залишається достатньо високим [2].

Проблема створення безпечних і нешкідливих умов праці в Україні існувала завжди, про що свідчить статистика нещасних випадків: ще понад 20 років тому на виробництві щорічно травмувалося 125 тисяч працівників, з них три тисячі гинуло. Тому потребують подальшого дослідження фактори, які впливають на виробничий травматизм і способи зменшення їх шкідливої дії [3, 4].

Аналіз оперативних даних [5] за 2015–2017 роки свідчить про тенденцію зменшення рівня виробничого травматизму по окремих галузях нагляду в Україні. Так, протягом 2017 року порівняно з аналогічним періодом 2016 року, кількість травмованих на виробництві зменшилась на 115 осіб або 2,6 % (4313 потерпілих проти 4428 відповідно). У порівнянні з 2015 роком рівень виробничого травматизму в 2017 році збільшився на 1,2 % або на 53 особи (4313 потерпілих проти 4260 відповідно).

Збільшення рівня загального травматизму в 2017 році порівняно з 2016 роком спостерігається на підприємствах різних галузей нагляду, а саме: будівництво – на 40 випадків, транспорт – на 29, деревообробна промисловість – на 25, машинобудування – на 23, гірничорудна та нерудна промисловість – на 9, металургійна промисловість – на 5, легка та текстильна промисловість – на 1 випадок. У той же час, більше ніж на 8,1 % зменшився загальний травматизм у великих травмонебезпечних галузях виробництва, а саме: вугільна промисловість – на 84 випадки, соціально-культурна сфера та торгівля – на 66, агропромисловий комплекс – на 41, хімічна промисловість – на 18, енергетика – на 15, житлово-комунальне господарство – на 12, котлонагляд, підйомні споруди – на 4, зв'язок і нафтогазовидобувна та геологорозвідка – по 3, газова промисловість на 1 випадок.

У порівнянні з 2015 роком, рівень загального травматизму в 2017 році збільшився в соціально-культурній сфері та торгівлі – на 53 випадки, вугільній промисловості – на 28, машинобудуванні – на 25, будівництві – на 18, житлово-комунальному господарстві – на 14, нафтогазовидобувній та геологорозвідці – на 9, енергетиці – на 8, котлонагляді, підйомних спорудах і легкій та текстильній промисловості – по 6 випадків. Зменшення виробничого травматизму відбулося в агропромисловому комплексі – на 65 випадків, газовій промисловості – на 13, хімічній промисловості – на 9, металургійній промисловості – на 8, деревообробній промисловості – на 7, гірничорудній та нерудній промисловості – на 6, транспорті і зв'язку – по 3 випадки.

Рівень смертельного травматизму в Україні за 2017 рік зменшився на 34 особи або 8,5 % (366 загиблих проти 400) порівняно з 2016 роком та на 9 осіб або 2,4 % (366 загиблих проти 375) порівняно з 2015 роком.

У 2017 році збільшення рівня смертельного травматизму порівняно з 2016 роком відбулося на підприємствах таких галузей нагляду, як: будівництво – на 13 випадків, деревообробна промисловість – на 5, вугільна промисловість і котлонагляд, підйомні споруди – по 3, енергетика – на 2, металургійна промисловість, зв'язок і легка та текстильна промисловість – по 1 випадку. Зменшення рівня смертельного травматизму спостерігається на підприємствах таких галузях нагляду: житлово-комунальне господарство – на 17 випадків, гірничорудна та нерудна промисловість – на 14, соціально-культурна сфера та торгівля – на 12, агропромисловий комплекс – на 8, хімічна промисловість – по 5, нафтогазовидобувна та геологорозвідка – на 2 випадки. В машинобудуванні і газовій промисловості рівень смертельного травматизму в 2017 році був на рівні 2016 року і становив 19 і 2 випадки відповідно.

У порівнянні з 2015 роком, рівень смертельного травматизму в 2017 році збільшився в будівництві – на 19 випадків, транспорті – на 11, котлонагляді, підйомних спорудах – на 8, вугільній промисловості – на 4, житлово-комунальному господарстві – на 3, деревообробній промисловості – на 2, легкій та текстильній промисловості – на 1 випадок. Зменшення смертельного

травматизму відбулося в соціально-культурній сфері та торгівлі – на 18 випадків, хімічній промисловості – на 11, агропромисловому комплексі – на 9, гірничорудній та нерудній промисловості – на 7, зв'язку – на 6, енергетиці і машинобудуванні – по 2, нафтогазовидобувній та геологорозвідці і металургійній промисловості – по 1 випадку. Лише в газовій промисловості рівень смертельного травматизму в 2017 році був на рівні 2015 року і становив 2 випадки.

Аналіз даних щодо виробничого травматизму в 2017 році показує, що понад 94 % травмованих припадає на десять видів нагляду, адаптованих до КВЕД: соціально-культурна сфера та торгівля – 23,3 %, вугільна промисловість – 19,1, агропромисловий комплекс – 13,1, транспорт – 9,6, машинобудування – 8,2, металургійна промисловість – 6,4, будівництво – 5,5, гірничорудна та нерудна промисловість – 4,9, житлово-комунальне господарство – 3,8, хімічна промисловість – 3,1, енергетика – 3,0 %.

Стосовно травматизму зі смертельними наслідками, то близько 84 % загиблих також припадає на вищезазначені сім видів нагляду, адаптованих до КВЕД, а саме: агропромисловий комплекс – 24,4 %, транспорт – 21,2, будівництво – 17,6, соціально-культурну сферу та торгівлю – 15,0, вугільну промисловість – 7,5, машинобудування – 6,2, житлово-комунальне господарство – 5,5, енергетика – 5,2, металургійна промисловість – 4,2 %.

Отже, проведені дослідження сучасного стану виробничого травматизму в Україні свідчать про те, що рівень загального травматизму по галузях нагляду в 2017 році зменшується порівняно з 2016 роком, проте спостерігається деяка тенденція до збільшення травматизму порівняно з 2015 роком. Найбільш травмонебезпечними галузями залишаються соціально-культурна сфера та торгівля, вугільна промисловість, агропромисловий комплекс, транспорт, машинобудування, металургійна промисловість, будівництво, хімічна промисловість та енергетика. Спостерігається зменшення рівня смертельного травматизму на підприємствах галузей нагляду з аналогічними періодами дослідження.

Список літератури:

1. Кундієв Ю. І. Стан виробничого травматизму та наглядової діяльності за охороною праці в Україні / [Ю. І. Кундієв, М. О. Лисюк, А. М. Нагорна, Н. В. Романенко] // Український журнал з проблем медицини праці. – 2008. – № 2. – Вип. 14. – С. 3–14.
2. Пахомов Р. І. Аналіз, прогнозування та профілактика травматизму з важкими наслідками / [Р. І. Пахомов, Г. М. Гасій, І. О. Білоус, Т. В. Лаврут] // Збірн. наук. пр. Харківського університету Повітряних Сил. – 2015. – № 2. – Вип. 43. – С. 139–144.
3. Зварич О. М. Аналіз стану виробничого травматизму та професійних захворювань на підприємствах України / О. М. Зварич // Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2017. – №. 1. – Вип. 7. – С. 44–46.
4. Рябенка М. О. Сучасний стан та динаміка виробничого травматизму у промисловості України / М. О. Рябенка // Збірник наук. пр. Вінницького НАУ. – 2014. – № 1. – Вип. 84. – С. 37–41.
5. Державна служба України з питань праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua/statystychni-dani-vyrobnychoho-travma-2>.

УДК 78.03(477)

37.036

СВІТОВА ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПОЛІКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Бєлікова В. В.

кандидат мистецтвознавства, доцент КДПУ

Упродовж усього періоду існування людської цивілізації музичне мистецтво у всіх його проявах займало (і продовжує займати) особливе місце в житті народів усіх країн.

Джерелом українського музичного мистецтва є старовинна культура давніх слов'ян. Численні пам'ятки матеріальної культури – фрески Київського Софійського собору XI-XII ст., на яких зображено музиканта-скрипаля та група музикантів-виконавців, що грають на різних духових та смичкових музичних інструментах [1]; збережені усною традицією зразки старовинних народних пісень (українська величальна колядка «Молод Олександр», українська веснянка «Благослови мати, весну закликати») [1, с. 20-21]; перші пісні-літописи, що були складені представниками тих давніх часів («Как во городе стольно-киевском») [3] свідчать про наявність у давніх слов'ян самобутньої музичної та музично-поетичної творчості, про існування музикантів-виконавців (співаків, інструменталістів), майстрів з підготовки різноманітного музичного інструментарію.

Зазначимо, що на різних етапах свого розвитку українське музичне мистецтво мало свої особливості. Вони були зумовлені історичними ситуаціями та умовами економічного стану в країні, загальним культурним рівнем суспільства тощо.

У процесі історичного розвитку українського суспільства змінювалося формування й функціонування музичного мистецтва як такого. Поступово певної модифікації набувала сама музична мова, значно удосконалювалася форма музичного твору та її особливості. Мова йде про значне розвивання мелодичної лінії твору, її інтервальної будови, ритмічної та гармонічної основи, загальне темпове зрушення музичного утворення в цілому. Крім цього видозмінювалися умови й потреби застосування самого виконання музичного твору у життєдіяльності людини. Все разом засвідчувало ускладненість і, одночасно, поступовий розквіт музичного мистецтва, що підкреслювало його важливість як необхідної складової загальної культури людської спільноти [2].

Як кожне історичне явище музичне мистецтво має декілька складових. Одним із найважливіших компонентів музичної творчості є український обрядовий фольклор, який дійшов до наших часів у дещо трансформованому вигляді.

Створювані протягом попередніх століть, українські народні пісні лишили глибокий слід у формуванні й розвитку музичної культури України. Вони мали і мають постійний вплив на кристалізацію самобутніх стильових ознак української музичної мови [2].

Основні види та жанри української народної пісні були сформовані вже на кінець XVIII століття. У них яскраво й правдиво відображена вся історія розвитку українського народу.

Формування українського музичного мистецтва підтверджує той факт, що в усі історичні періоди народний музичний фольклор надихав українських (і не тільки) композиторів на створення відомих в усьому світі музичних шедеврів. Останнє стосується широковідомої в різних країнах світу обробки української народної пісні «Щедрик», утвореної М. Леонтовичем.

Популярності названої обробки сприяли концертні подорожі української хорової капели під керівництвом О. Кошиця, що здійснювалися ще у 1919 році та у наступні роки. Починаючи з концертних залів України, сусідніх країн Західної Європи (Польщі та Чехії) «Щедрик» М. Леонтовича перелетів у США та Канаду і став улюбленою піснею Новорічних зимових свят. А в роки XXI століття хорова обробка Леонтовича виконується багатьма хоровими колективами та молодіжними ВІА і навіть у джазовому звучанні, завдяки чому здійснюється пропаганда хорової творчості українських композиторів у сучасному музичному просторі.

Другою складовою українського музичного мистецтва є духовна музика, яка почала свій рух ще у X столітті. Якщо на ранніх етапах розвитку української музикології духовна музика була представлена одноголосною церковною монодією (мелодією), то починаючи з XVI-XVII ст. церковна

мелодія стала інтонаційною скарбницею для багатоголосної хорової та інструментальної музики.

Починаючи з останньої чверті XX століття духовна музика українських композиторів з великим успіхом звучить у знаних кафедральних соборах, на великих хорових форумах та музичних конкурсах, сприймається як давно очікуване й улюблене високопрофесійне хорове мистецтво українських митців.

Третьою складовою українського музичного мистецтва є професійна музика. Формування та розвиток її пов'язаний з усвідомленням багатьох питань, пов'язаних із станом, функціонуванням музичного мистецтва, шанування тих надбань, що накопичені в Україні за різні періоди розвитку української держави.

Сьогодні вже українська музична творчість розглядається сучасними музикознавцями, істориками, культурологами, естетиками як специфічна цілеспрямована динамічна система, яка постійно оновлюється. Маючи багатющий внутрішній зміст та величезну духовну силу, музичне мистецтво має можливість відгукуватися як на найскладніші історичні події (Л. Дичко, М. Скорик, А. Штогаренко) так і на дивовижні людські мрії (В. Кирейко, Є. Станкович, Б. Фільц).

На межі XX-XXI ст. виникає чимало новітніх модерністських течій, з'явилися нові музично-виражальні засоби, що пов'язано з появою нових музичних інструментів. Це закономірно. Нова епоха слугує виявленню нових людських потреб і зацікавлень.

Підсумовуючи, доцільно підкреслити те, що:

- українське музичне мистецтво здатне ставити й вирішувати важливі загальнолюдські завдання;
- сучасна українська музика включена у міжнародний культурний простір;
- українське музичне мистецтво має надзвичайний духовний потенціал і йому властива здатність до самовідтворення на високому професійному рівні.

Музичні твори Л. Дичко, М. Скорика, Є. Станковича, Б. Фільц та інших композиторів, звучать на всіх континентах світу, підтверджуючи особливий етап розвитку і функціонування українського музичного мистецтва в контексті сучасного полікультурного простору.

Список літератури:

1. Архімович Л., Каришева Т., Шеффер Т., Шреєр-Ткаченко О. Нариси з історії української музики. – Ч. I. / Л. Б. Архімович, Т. І. Каришева, Т. В. Шеффер, А. Я. Шреєр-Ткаченко. – Київ: Мистецтво, 1964. – 310 с.
2. Белікова В. В. Історія української музики : [Навчальний посібник] / В. В. Белікова: МОНМС України. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2011. – 372 с.
3. История украинской музыки : [Учебное пособие] / Сост. и ред. А. Я. Шреер-Ткаченко. – Москва: Музыка, 1981. – 271 с.
4. Культурологія: українська та зарубіжна культура / М. М. Закович, І. А. Зязюн, О. Л. Шевнюк та ін.; За ред. М. М. Закович. – 5-те вид., стер. – Київ: Знання, 2010. – 589 с. – (Вища освіта ХХІ століття).

УДК 378.147:373,2,011,3-051]:[378.016:78]

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В КОНТЕКСТІ КУРСУ «МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ»

Белікова Олена Аркадіївна

кандидат педагогічних наук, старший викладач

кафедри дошкільної освіти

Криворізький державний педагогічний університет

Спрямованість дошкільної освіти на кінцевий педагогічний результат – гармонійно та різнобічно розвинена особистість дошкільника – передбачає

високий рівень професійної компетентності вихователів дошкільних навчальних закладів (ДНЗ). Зміни суспільного життя: прискорення темпу життя, висока динамічність середовища, що постійно розвивається – відбилися на основних характеристиках сучасних дітей, серед яких виокремлюють [1, с.1] високу емоційну чутливість, порушення стійкості дитини до негативних агресивно-інформаційних впливів, розумову активність і обізнаність у широкому колі питань оточуючої дійсності; неврівноваженість нервової системи; незадовільний стан здоров'я, відмінності у ціннісних орієнтаціях.

Тому серед набуття спеціальних компетентностей майбутніх вихователів особливе місце посідає здоров'язбережувальна. Вітчизняна педагогічна наука досліджувала формування здоров'язбережувальної компетентності вихователів збедільшого в контексті валеологічного виховання та фізкультурно-оздоровчої роботи. Активний пошук шляхів та засобів збереження і зміцнення здоров'я дошкільників ведуть сучасні українські вчені (Т. Андрющенко, Г. Беленька, О. Богініч, М. Машовець та ін.)

Метою статті є окреслення сутності поняття «здоров'язбережувальна компетентність вихователя» в аспекті музичного виховання; описати специфічні саногенні можливості музичного мистецтва в практиці вихователя ДНЗ.

В нашому розумінні здоров'язбережувальна компетентність вихователя ДНЗ в аспекті музичного виховання дошкільників є комплекс спеціальних знань, умінь та досвіду, а також професійно значущих особистісних якостей, що визначається готовністю та здатністю використовувати саногенні можливості музичного мистецтва в практиці вихователя. Серед психолого-педагогічних умов формування такої готовності виділяємо наступні: формування внутрішньої та зовнішньої мотивації педагога до пізнання сутності музичного мистецтва, його саногенного потенціалу, впливу на розвиток особистості дошкільника; систематична активізація самостійної пізнавальної діяльності майбутнього вихователя через проектування власної навчально-методичної діяльності.

Компетентність відносно компетенції виступає як поняття збірне, інтегративне та характеризує особистість як суб'єкта, що реалізує в практичній діяльності наявні в нього компетенції. Відповідно, під компетенцією в педагогічній науці [1] розуміють об'єктивно-ідеальну категорію, що може використовуватися для характеристики сфери діяльності людини, окреслювати її повноваження, права і обов'язки. Це також психофізична, емоційна готовність до виконання професійної діяльності, сукупний потенціал особистості (знання, уміння, досвід, креативні можливості тощо) .

Як зазначає Г. Беленька [2,с.2], професійні компетенції вихователя дошкільного навчального закладу визначені Галузевим стандартом вищої освіти. До таких компетенцій належать: оздоровчо-профілактична, діагностикопрогностична, плануюча, навчально-розвивальна, виховна, комунікативна, просвітницька, організаційно-педагогічна, контролююча і самовдосконалення.

Здоров'язбережувальний потенціал музичного мистецтва, змістом якого є внутрішній емоційно-чуттєвий світ людини, звернений у глибину свідомих і несвідомих психічних процесів, має значний вплив на фізичну, емоційну, інтелектуальну, соціальну, естетичну та духовну сфери особистості. Доведено [3,с.1], що музика посилює міжцентрально і міжпівкулеву взаємодію, стимулює обробку інформації, кодованої в мовній формі (А. Лебедева, Т. Князева); позитивно впливає на мовний розвиток дітей, сприяє вдосконаленню комунікативних умінь і навичок (М. Кальмар, Р. Шутер-Дайсон); активізує розумовий розвиток дошкільників, оптимізує процес навчання (В. Рилькова, М. Спайхігер, Л. Трегубова, Н. Яновська); справляє лікувально-коригуючий ефект (Г. Побережна, В. Петрушин, К. Роджерс, С. Шушарджан).

Основна роль у підготовці студентів до формування здоров'язбережувальної компетентності в аспекті музичного виховання дошкільників у Криворізькому державному педагогічному університеті відводиться курсу «Методика музичного виховання», що спрямований на

підготовку фахівців за спеціальністю «012 Дошкільної освіти» та кваліфікацією «бакалавр дошкільної освіти, вихователь дітей дошкільного віку».

Здоров'язбережувальна компетентність вихователя в контексті зазначеного курсу передбачає наявність мотиваційно-вольового, теоретико-когнітивного, оздоровчо-діяльнісного компонентів. Мотиваційно-вольовий компонент являє собою систему цінностей особистості щодо здорового способу життя, ставлення студентів до здоров'язбережувального ефекту музики, усвідомлення саногенного потенціалу музичного мистецтва; теоретико-когнітивний компонент передбачає наявність у студентів системи знань, уявлень про специфічні оздоровчі можливості музичного мистецтва, засоби музичної виразності (ритм, лад, темп, жанр, музична форма, тембр звучання, динаміка тощо), механізм та рівні музично-терапевтичного впливу, принципи ефективності, музичний репертуар, форми та методи організації здоров'язбережувального звукового простору в умовах ДНЗ (гурткова робота, заняття по підгрупах, музика у повсякденні, комплексні заняття) та родині; оздоровчо-діяльнісний компонент відображає ступінь включення особистості в елементи здоров'язбереження засобами музичного мистецтва, широке та вільне використання музичних творів задля зміцнення та гармонізації здоров'я особистості. Формуванню цих компонентів здоров'язбережувальної компетентності сприяє зміст навчальної програми «Методика музичного виховання», де активно використовуються методи та прийоми пасивної (слухання та сприймання музики, музично-терапевтичний масаж, директивну/недирективну медитацію) та активної (співи, музичні рухи, інструментальне музикування) музикотерапії, музичної казкотерапії. Основним завдання такої діяльності є зняття надмірної нервової напруги, емоційна збалансованість, регуляція поведінки, стимуляція саморозвитку особистості, розуміння свого тіла, формування ціннісного ставлення до власних реакцій та проявів.

Навчальна програма курсу складається з чотирьох змістовних модулів. Модулем I «Загальні питання музичного виховання дітей дошкільного віку»

передбачено аналіз діючих комплексних програм розвитку дошкільників та вивчення змісту парціальної програми «Веселкова музикотерапія: оздоровчо-освітня робота з дітьми старшого дошкільного віку», що використовується в освітньому процесі ДНЗ України [4]. Він дозволяє осмислити цінність музичного мистецтва, познайомитись із засобами музичної виразності, комплексом музикальності, вимогами до підбору репертуару, діагностувати рівні музичного розвитку дітей.

Змістовний модуль II «Теорія музичного виховання та розвитку дітей» розкриває специфічні методи музичного виховання та музичної казкотерапії, їх підбір відповідно до вікових відмінностей дітей, рівня їх музичного розвитку; особливості створення музично-терапевтичної казки, виконання, її вплив на розвиток дітей; види роботи музично-терапевтичної технології в практиці вихователя ДНЗ. Третій змістовний модуль курсу «Форми дитячої музичної діяльності» знайомить з основними вимогами до побудови та проведення музичних занять, гурткової роботи, використання музики на фізкультурі та ранковій гімнастиці, знайомить з методикою підготовки, проведенням дитячого свята, сучасними педагогічними технологіями музичного розвитку дошкільників.

Змістовний модуль IV «Види дитячої музичної діяльності» залучає до різних видів музичної діяльності, навчає способам та навичкам співу та музично-ритмічних рухів, грі на музичних інструментах, розвиває музичні здібності: емоційну чутність, мелодичний слух, ритмічне почуття, тембровий слух.

Крім того, в ході вивчення навчальної дисципліни студенти набувають музикознавчу, методичну, виконавську, музично-інформаційну компетенції [5], що дозволить вихователю ДНЗ реалізовувати здоров'язбережувальну компетентність в аспекті музичного виховання дошкільників, інтегруючи знання різних освітніх ліній Базового компоненту (наприклад тема заняття «Чарівна музика природи», «Звуки природи», «Музика лісу», «Музика дощу», «Музика води», «Музика на піску», «Звукові пейзажі», «Кольорова музика»);

використовувати в своїй практиці нові цікаві для сучасних дітей та батьків методи музичного виховання – музично-терапевтична казка, флеш-ігри, що дозволяє посилити емоційну стійкість до стресів, гармонізувати емоційно-вольову сферу, розкрити природні здібності та задатки вихованців, стимулювати інтерпретаційно-виконавську діяльність дошкільників, поліпшити стан фізичного здоров'я та пробуджувати активний інтерес і любов до музики.

Список літератури:

1. Кідіна Л.М. (2010) Формування фахових компетенцій майбутнього вихователя дошкільного навчального закладу // *Наукова скарбниця освіти Донецчини.* – № 1 (6). www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nsod/2010_1/Kidina.pdf
2. Беленька Г.В. (2012) Формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку в умовах університетської освіти [Електронний ресурс] / Г.В. Беленька // *Психолого-педагогічні науки.* – 2012. – № 4. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116> (02.10.2018)
3. Нечай С.П. Теорія і практика підготовки майбутніх вихователів до поліфункціонального застосування музики в аудіальному розвитку дошкільників: Автореф.дис...д.пед.н./ С.П. Нечай.- К., 2015. – 42с.
4. Малашевська І.А. Програма оздоровчо-освітньої роботи з дітьми старшого дошкільного віку «Веселкова музикотерапія» / І.А.Малашевська, С.К.Демидова. – Тернопіль: Мандрівець, 2015.- 44с.
5. Белікова О. А. (2017) Професійна компетентність вихователя у музичному вихованні дошкільників / О. А. Белікова (2017) // *Наукові записки.* – Вип.155.- Серія: Педагогічні науки.- Кропивницький: РВВ КДПУ ім.В.Винниченка, 2017. – С. 76–79.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОГРАГІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ

Бойко Г.М.

Полтавський інститут економіки і права ВНЗ ВУРоЛ «Україна», доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної реабілітації та фізичного виховання

Волошко Л.Б.

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання, спорту та здоров'я людини

Відомо, що життя в умовах урбанізованого середовища, за відсутності системних оздоровчо-рекреаційних впливів, позбавляє людину можливості відновлювати свої фізичні та психічні сили, обмежує її здатність збагачуватись духовно та отримувати задоволення від життя [1, 3]. Сучасні дослідники вказують на симптоми та скарги, що виникають у практично здорових осіб із недостатньою руховою активністю: задишка при незначному фізичному навантаженні; зниження працездатності, швидка стомлюваність, біль у ділянці серця, запаморочення, холодні кінцівки; схильність до закрепів, біль у спині, як наслідок, недостатність функціонування м'язового корсету; порушення сну; зниження концентрації уваги; підвищена нервово-емоційна збудливість (при порушенні психосоматичного рівноваги); дуже рання стареча слабкість (Н. Mellerowicz, W.Meller). Тому, актуальним є пошук нових форм і видів рухової активності, впровадження яких дозволить підвищити мотивацію людини до активного та змістовного проведення дозвілля та сформувати потребу в здоровому способі життя.

Побудова оздоровчо-рекреаційних занять має враховувати низку факторів: вікові та статеві особливості суб'єктів рекреаційної діяльності, їхні інтереси, матеріально-технічні можливості, стан здоров'я та рівень фізичної

підготовленості тощо. До основних уніфікованих компонентів (чинників), що враховуються під час розробки алгоритму підготовки та проведення оздоровчо-рекреаційних занять нами віднесено: • оцінка факторів, що впливають на охоплення конкретної групи населення (дошкільників, учнів СЗШ, студентської молоді, працівників підприємств та установ, людей пенсійного віку) оздоровчо-рекреаційними заняттями; • оцінка умов організації оздоровчо-рекреаційних занять (за паспортом закладу або рекреаційної території); • оцінка вихідного рівня психофізичного стану суб'єктів рекреаційної діяльності; • розробка програми оздоровчо-рекреаційних занять; • проведення оздоровчо-рекреаційних занять; • визначення ефективності впливу оздоровчо-рекреаційних занять.

Розробляючи програми оздоровчо-рекреаційних занять необхідно враховувати, що такі тренування мають певні відмінності від спортивних занять. Якщо спортивне тренування передбачає використання фізичних навантажень із метою досягнення максимальних результатів в обраному виді спорту, то оздоровчо-рекреаційні спрямовується на збільшення або підтримку рівня фізичної дієздатності, соматичного та психологічного здоров'я.

Зміст оздоровчо-рекреаційних занять утворюють фізичні вправи. Для досягнення виразного оздоровчого ефекту, виконання фізичних вправ має супроводжуватись значними енерговитратами й забезпечувати тривале рівномірне навантаження на систему дихання та кровообігу. Це забезпечує постачання кисню тканинам, отже, вказує на виражену аеробну спрямованість вправ.

Ефективність фізичних вправ оздоровчої спрямованості визначається періодичністю й тривалістю занять, інтенсивністю та характером застосованих засобів, чергуванням режимів роботи і відпочинку.

З метою забезпечення оздоровчої спрямованості рекреаційних занять, необхідно дотримуватись методичних принципів. Принцип поступовості нарощування інтенсивності та тривалості навантажень: за умови низького вихідного рівня тренуваності нарощування інтенсивності та тривалості має

складати 3-5% на день по відношенню до досягнутого рівня, а після досягнення високих показників – менше. Поступово збільшуючи навантаження необхідно уникати перенапруження організму та створювати сприятливі умови для розгортання механізмів довгострокової адаптації, що забезпечить поступове зростання можливостей до подолання більш тривалих і складних навантажень. Збільшення навантажувального впливу занять можна забезпечити наступними способами:

- збільшенням кількості оздоровчо-рекреаційних занять на тиждень;
- збільшенням тривалості занять;
- збільшенням щільності занять, тобто часу, який витрачено безпосередньо на рухову активність (виконання фізичних вправ). На перших заняттях моторна щільність дорівнює приблизно 45-50 %. За ходом адаптації організму до фізичних навантажень моторна щільність заняття може досягнути 70-75 % від загального часу занять;
- збільшення інтенсивності занять за рахунок зростання темпу виконання фізичних вправ;
- постійне розширення засобів, що застосовуються на тренуванні, з метою забезпечення впливу на різні м'язові групи, суглоби та внутрішні органи;
- збільшення складності та амплітуди рухів.

Структура та побудова занять. Кожне заняття повинно мати чітко визначену структуру: підготовчу, основну та заключну частини. Розподіл засобів і застосування методів у різних частинах заняття має відповідати спрямованості кожної з його частин. Залежно від самопочуття, погоди, рівня підготовленості суб'єктів рекреаційної діяльності можна збільшити або зменшити розминку, основну та заключну частини заняття.

Різноманітність засобів. Для якісного розмаїття фізичних навантажень достатньо 7-12 вправ різної спрямованості. Ефективними засобами різноманітного тренування, що включає в роботу велику кількість м'язів, є біг, ходьба на лижах, плавання, ритмічна гімнастика тощо. В оздоровчо-рекреаційному тренуванні мають застосовуватись вправи на витривалість (біг в повільному та середньому темпі), силові вправи для великих м'язових груп (присідання, піднімання ніг у висі на поперечині або гімнастичній стінці,

перехід із положення лежачи в положення сидючи тощо) , вправи для суглобів хребта, рук і ніг, а також вправи зі зміною положення тіла.

Систематичність занять. Систематичні заняття мають позитивний вплив на всі органи та системи організму, нормалізують психічний стан суб'єктів рекреаційної діяльності. В оздоровчих цілях рекомендується наступний тижневий обсяг рухової активності для людей різного віку: • діти дошкільного віку – 21-28 година; • школярі – 14-21 година; • учні середніх спеціальних навчальних закладів – 10-14 година; • студенти – 10-14 години; • службовці – 6-10 годин; • люди пенсійного віку – 10-12 годин.

Індивідуалізація змісту оздоровчо-рекреаційних занять. Мета індивідуалізованих програм оздоровчо-рекреаційних занять – сприяти покращенню фізичного та психічного здоров'я суб'єктів рекреаційної діяльності. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішувати загальні та спеціальні завдання.

Для вирішення поставлених завдань рекомендовано використовувати такі оздоровчо-рекреаційні засоби, як: загально-підготовчі (у русі, на місці), загально-розвиваючі (спрямовані на розвиток гнучкості, координації, уваги), відновлювальні (дихальні вправи, елементи ізометричної гімнастики) та рекреаційні засоби (естафети, рухливі та психологічні ігри, елементи спортивних ігор).

Індивідуалізовані програми мають носити довготривалий характер і бути розрахованими на 1-3 місяці. Періодичність оздоровчо-рекреаційних занять – 2-3 рази на тиждень тривалістю до 90 хвилин у час, вільний від основного виду діяльності, в спеціально облаштованих приміщеннях або на природі.

Програма оздоровчо-рекреаційних занять має впроваджуватися в три етапи: початковий, базовий і заключний, на кожному з яких вирішуються специфічні завдання у відповідності до основних методичних принципів побудови оздоровчо-рекреаційних занять [2, 3].

Висновки.

1. Встановлено, що вікова періодизація є умовним поділом цілісного життєвого циклу на вікові періоди, що вимірюються роками. Розвиток людини відбувається за кілька періодів, що послідовно змінюють один одній. Цей процес є обов'язковим і передбачуваним. Під віковим періодом необхідно розуміти відрізок життя індивіда, який досягає певного ступеня розвитку та має характерні та відносно стійкі якісні особливості. У межах кожного з періодів розвитку індивіда відбуваються кількісні та якісні зміни фізичного розвитку, фізичної підготовленості, психіки, інтелектуального розвитку, що дає змогу виділити певні стадії, які послідовно змінюють одна одну. Тобто розвиток людини має періодичний і стадійний характер. Визначення періодів, стадій, фаз психічного, фізичного та особистісного розвитку суб'єкта рекреаційної діяльності необхідне для виявлення провідного (домінуючого) виду діяльності, його характеру та спрямованості для створення оптимальної системи оздоровчо-рекреаційних заходів, застосування якої забезпечать відновлення психофізичного стану та забезпечить отримання максимального задоволення від змістовного активного дозвілля.

2. Для планування змісту рекреаційних занять важливого значення набуває розуміння зв'язку між періодами та стадіями розвитку, оскільки набуті знання й навички на попередній стадії переходять у наступну та використовуються в нових, складніших взаємовідносинах особистості з суспільним середовищем.

Список літератури:

1. Бойко Г. М. Види оздоровчо-рекреаційної рухової активності: Частина 1. – Київ : Талком, 2014. – 165 с.
2. Бойко Г. М. Рекреаційна діяльність як складова філософії здорового способу життя / Г. М. Бойко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2013. – Вип. 112. – Т. 3. – С. 97-99.
3. Фізична рекреація / за ред. проф. Приступи Є. – Львів, 2010. – 113 с.

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УСУНЕННЯ МИМОВІЛЬНОГО ВІДГВИНЧУВАННЯ ГАЙОК ВІБРАЦІЙНИХ МАШИН

Бочарова О.А.

старший викладач

ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

місто Маріуполь

Кафедра «Будівництво, технічна експлуатація і реконструкція»

Вібраційні машини і стенди широко застосовуються в різних галузях техніки для здійснення спеціальних технологій.

В області будівництва це машини для ущільнення ґрунту, легкої промисловості, укладання різних бетонних сумішей. Особливе місце займають вібростоли зі знімними вібраторами. На цих столах виготовляють вироби підвищеної міцності - фігурні елементи мощення і бордюри різних розмірів і складів, в тому числі і бетонні.

Основа отримання якісних виробів залежить від ступеня ущільнення, а потрібна ступінь ущільнення може бути отримана шляхом вібрації, при якій істотно знижується в'язкість розчину, він набуває рухливість і заповнює всі порожнечі в формі.

Для всіх видів виробів розроблена і перевірена на практиці технологія створення вібрацій. Вібратори наводяться в рух від високооборотних електродвигунів. Основними деталями вібраторів є вали з дебалансами, що встановлюються на підшипниках кочення. Передача від двигуна до валів може бути зубчастої або пасової.

Для зниження шуму елементи зубчастого закріплення у вигляді шестерень або зубчастих ременів можуть виготовлятися з полімерів або еластомерів. Кількість валів і шестерень може вибиратися з умови технології для отримання певних параметрів коливального руху.

У будівельній практиці зустрічається багато типів вібростолов, що

відрізняються параметрами коливань. Досвід експлуатації цих вібраторів показує, що незважаючи на наявні конструктивні відмінності все вони мають одні і ті ж слабкі місця.

Слабке місце - це ненадійність різьбових кріплення. Вона пояснюється саме вібраційної навантаженням, що сприяє самовідгвинчуванню. У більшості випадків самоторможіння забезпечується моментом тертя. Вібрація істотно (на порядок) може знижувати коефіцієнт тертя i , відповідно момент тертя.

Відомі сотні варіантів стопорення гайок, тим не менш, нові рішення продовжують з'являтися, що говорить про відсутність надійного, універсального і економічного варіанта стопорення.

Суть будь-якого способу стопоріння полягає в тому, що має бути неможливим самовільне відкручування гайок (поворот їх щодо болта).

Під час роботи вібратора на гайку діють кілька навантажень. Перш за все, це момент відкручування динамічного (вібраційного) походження M_d . Цей момент залежить від маси (моменту інерції) гайки і її кутового прискорення, що залежить від траєкторії руху. Крім того, є ще момент гальмування M_t , який залежить від конструкції нарізного сполучення. Природно повинна виконуватись нерівність:

$$M_d < M_t \quad (1)$$

Всі відомі способи самоторможения мають на меті забезпечити нерівність (1). У вираженні (1) більш консервативної величиною є значення M_d , залежне від частотно-масових параметрів вібратора і гайки. Величина M_t в одному і тому ж поєднанні може змінюватися в широких межах, що є великим недоліком стандартного нарізного сполучення.

Якщо таке з'єднання не затягнуто або затягування з якоїсь причини зникла, то відсутній і осьова сила, прикладена до гайки, а значить, практично відсутня і момент тертя; стопоріння такий гайки практично неможливо.

Чому ж затягування гайок, з часом зникає? Є кілька основних причин. Перша полягає в тому, що в ряді сполук (наприклад, в рейкових кріпленнях)

можлива пластична деформація болтів. Оскільки пружна деформація болтів дуже мала (вона становить 10-е частки мм.), то при малій пластичній деформації, що не перевищує наявну пружну, остання зникає, момент тертя на гайці практично також зникає, після чого слід її самовідгвинчування.

Безліч рішень, в яких присутні пружні шайби (або пружні елементи іншого призначення) розтягують цей процес у часі, оскільки в цьому варіанті пружна деформація і енергія пружної шайби значно більше. Хоча це і не дає повної гарантії від самовідгвинчування, але надійність подібного кріплення збільшується. Випробування подібних різьбових з'єднань по методу Юнкера підтверджують більш високу надійність цих з'єднань при наявності пружних шайб, але не гарантує повної відсутності самовідгвинчування. Такий результат не може бути прийнятним для вибростолов, глибоких вібраторів, рейкових кріплень і деяких інших машин підвищеної небезпеки.

Виникає питання, чи є таке конструктивне виконання нарізного сполучення, яке може забезпечити повну відсутність самовідгвинчування? Такі рішення є. Всі вони засновані на тому, що нарізні сполучення стають нероз'ємними, іншими словами, якщо вібратор з таким кріпленням потрібно переставити на новий стіл (або на нову машину), то старе кріплення потрібно знищити, а нове виготовити і поставити. Таке конструктивне рішення (зварювання, приклейка, шплінтованіє і т.д.) сильно ускладнює як конструкцію, так і технологію реалізації. Економічно такий варіант є високозатратним і не може застосовуватися при масовому використанні, наприклад, на залізниці. Для випадку масового виробництва потрібно просте і економічне рішення, засноване на змінюються стандартних елементах кріплення.

Прийнятним варіантом може бути варіант зі стандартними гайкою і болтом, причому в цьому з'єднанні потрібно забезпечити постійний і значний момент тертя. Вище зазначалося, що момент тертя, що виникає від наявності осьової сили між гайкою і елементом кріплення, не годиться для цих цілей, оскільки не має стабільності. Більш кращим слід вважати такий варіант створення моменту тертя, при якому між болтом і гайкою створюється натяг

протягом усього робочого ділянки різблення (тобто незалежний від положення гайки); при цьому осьовий поджатие гайки не потрібно.

Це може бути радіальний натяг. Отримати необхідний натяг при виготовленні деталей нарізного сполучення важко внаслідок жорсткості деталей і труднощі отримання необхідної точності.

Один з варіантів реалізації такого вузла є варіант зміни схеми навантаження гайки. Стандартна гайка при наявності радіального натягу повинна розтягуватися, збільшуючи діаметр - це дуже жорсткий варіант навантаження. Цей варіант можна замінити схемою вигину гайки (більш піддатливою). Для цього достатньо на гайці виконати розріз в осьовому напрямку і стиснути її в радіальному напрямку, зменшивши розмір прорізи і, відповідно, її діаметр. Така гайка при з'єднанні з болтом долає момент тертя, що виникає як наслідок радіального натягу. Якщо така гайка повністю знаходиться в болті, то момент тертя її зберігається постійним.

Лабораторні випробування таких гайок в діапазоні М22-М64 показали, що їх міцність (руйнівне навантаження) P^* становить близько 60% від міцності неразрезанной гайки. У більшості випадків це міцності достатньо для забезпечення необхідного ресурсу.

Варіант гайки, запропонований в даній роботі відрізняється простотою і економічністю. Стандартна гайка встановлюється на токарний верстат. На гайці в її середній частині виконується проточка, яка ділить гайку на дві частини, розділені трубчастої перемичкою. Не виймаючи гайку з патрона скручують її середню частину між патроном верстата і накидним ключем на кут $\alpha_T = 2-3^\circ$.

Число витків гайки при цьому збільшується або зменшується. Гайка накручується на стандартний болт з натягом, який не змінюється в залежності від положення гайки.

Досліди проведені на гайках М27 для різбових кріплень показали, що максимальний скручує момент M_t досягає величини 490 Нм. Такий момент досяжний на випробувальній машині КМ - 50.

СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К РАЗРАБОТКЕ УРОКА МЫСЛЕОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ В КОНЦЕПЦИИ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ

Бровко Е.В.

Харьковская специализированная школа №155, г. Харьков

В педагогической деятельности очень часто встречаются процессы самоорганизации, которые являются предметом изучения синергетики. Системно – синергетический подход в образовательной системе, по мнению многих ученых [1-3], дает возможность по-новому подойти к разработке проблем развития педагогической системы, рассматривая ее, прежде всего с позиции «открытости», сотворчества и ориентации на саморазвитие.

Система синергетического подхода в образования создает условия выбора и предоставляет шанс каждому обучающемуся к индивидуальному развитию и росту, стимулирует самостоятельный выбор и принятие собственных ответственных решений. С точки зрения синергетического подхода предлагается рассмотреть ученика, как маленькую часть всего коллектива. Самоорганизация дает возможность к реализации способностей каждого учащегося в процессе обучения. Для этого необходимы определенные знания, умения и навыки, которые расширяют современную систему начального образования.

Предложенный синергетический подход рассматривает совокупность процессов, происходящих в системе, направленных на оптимальное функционирование, которое содействуют самоорганизации данного системного образования. Наличие определенного взаимодействия между обучающим и обучающимся переходит в самоорганизацию педагогической системы [2].

Цель синергетического подхода в области образования состоит в формировании у отдельно взятого ученика способностей к самообучению и

самовоспитанию, способствующих положительному влиянию на самоорганизацию всего класса.

Самообучающее и самоорганизующее общество является социоприродной системой, которую именуют ноосферой [3,4]. По мнению Масловой, целью ноосферного образования является – научение целостному динамическому мышлению посредством мыслеобразов [1]. Практическим аспектом данной работы является разработка общей модели урока, с использованием методов, форм и упражнений, направленных на формирование навыков работы с образом (выбор, представление, зарисовывание, структуризация информации и размещение ее в образе).

Урок формирования мыслеобразного мышления состоит из таких этапов: 1 этап – А–фаза (активность), 2 этап – Re–фаза (релаксация), 3 этап – А–фаза (воспроизведение), 4 этап – зарисовывание символа, 5 этап – показ зарисованного символа, 6 этап – развитие темы, 7 этап – закрепление материала, 8 этап – обсуждение в группах, 9 этап – подведение итогов, 10 этап – лингвистический [1]. Эти этапы можно соотнести с этапами урока Новой украинской школы. Соответствие предложенных этапов урока формирования мыслеобразного мышления этапам урока Новой украинской школы представлено в табл. 1.

Учителю следует решить задачу новой структуры темы предмета: выделить информационный блок материала для возможной работы в состоянии релаксации, а также блок материала для активной части. При этом воспитательная функция методики заключается в том, что происходит не формальное запоминание, а личный творческий поиск, который воспитывает трудолюбие, самоорганизацию, инициативность, потребность в свободе выбора.

Именно внедрение ноосферных технологий (методик) поможет нам обеспечить условия успешной и продуктивной деятельности учащихся младших классов.

Примеры методов и форм работы на уроке формирования мыслеобразного мышления представлены в табл. 2.

Таблица 1

Соответствие этапов урока

Этапы урока Новой украинской школы	Описание этапов	Этапы урока мыслеобразного мышления
I. Мотивация учебно-познавательной деятельности учеников III. Актуализация опорных знаний и способов действий	Во время данного этапа происходит формальная готовность к предстоящей деятельности, привлечение произвольного внимания, осознание учениками основной цели урока в общей системе учебных занятий по изучаемой теме. Формулируется и фиксируется цель воспроизведения информации.	1 этап – А-фаза (активность).
IV. Формирование новых знаний и способов действий (правил, понятий, алгоритмов)	Создание позитивного микроклимата происходит в состоянии релаксации. И главное, происходит формирование мыслеобраза учебного материала. Первичное восприятие и усвоение новых умений освоения и использования знаний формируется в состоянии активности (азарта). Происходят активные действия учащихся с объектом изучения; максимальное использование самостоятельности в добывании знаний и овладении способами действий. Во время этого этапа происходит «вывод» образа информации на уровень словесного описания, визуального графического образа в рисунок, происходит формирование визуальной, моторной, слуховой, логической связей между абстрактной информацией и личностью. Формируется представление о понятии нового образа и умение его использовать.	2 этап – Re-фаза (релаксация). 3 этап – А-фаза «вывод». 4 этап – Зарисовывание символа. 5 этап – Показ зарисованного символа.
V. Закрепление навыка использования знаний. VI. Самостоятельное, творческое использование сформированных умений и навыков.	Во время этих этапов происходит «отрыв» учебного образа от учебника, поиск самостоятельных примеров с дальнейшим (проверенным) возвращением и корректировкой. Формируется и закрепляется способ деятельности, (самостоятельное выполнение заданий) способность применять новые знания в знакомой и измененной ситуации.	6 этап – Развитие темы. 7 этап – Закрепление материала. 8 этап – Обсуждение в группах.
VII. Рефлексия учебно-познавательной деятельности учеников Подведение итогов урока	Дается анализ и оценка успешности достижения цели, обобщается усвоенный материал и включение его в систему ранее усвоенных знаний. Намечаются перспективы последующей работы. Обеспечивается понимание цели, содержания и способов выполнения домашнего задания.	9 этап – Подведение итогов. 10 этап – Лингвистический.

Таблица 2

Методы и формы работы на уроке

Этап мыслеобразного мышления	Методы та формы работы на уроке
<i>I этап</i> А–фаза (активность).	На этом этапе урока используются методы стимулирования и мотивации обучения (методы формирования интереса к обучению, формирования долга и ответственности). Это познавательные игры, учебные дискуссии, методы эмоционального стимулирования, методы учебного поощрения, порицания, предъявления учебных требований и др.
<i>II этап</i> Ре–фаза (релаксация). Приобретение новых знаний. Формирование образа. <i>III этап</i> А–фаза. “Вывод” образа информации на уровень словесного осмысления, визуального графического образа в рисунок. <i>IV этап</i> Зарисовывание контура символа. <i>V этап</i> Рассмотрение образа.	Во время усвоения новых знаний используются методы релаксации. На этом этапе урока используются гностические методы (репродуктивные, проблемные, эвристические, исследовательские), организация и осуществление мыслительных операций; методы организации и осуществления учебных действий и операций (передачи и восприятия учебной информации посредством чувств). Это словесные, наглядные, аудиовизуальные (чтение, рассказ, объяснение, беседа, визуальное изучение явлений, демонстрация и иллюстрация). Используя фронтальное обучение, учитель управляет учебно-познавательной деятельностью всего класса, работающего над единой задачей.
<i>VI этап</i> Развитие темы. <i>VII этап</i> Закрепление материала. Логический этап <i>VIII этап</i> Обсуждение в группах.	На этом этапе урока используются логические методы (организация и осуществление логических операций); практические методы, методы самоуправления учебными действиями, методы устного, письменного контроля, самоконтроля (проблемная и игровая ситуации, учебная дискуссия, упражнения, взаимное обучение, опросно-ответный метод, самостоятельная работа с источниками: изучение документов, работа с учебником и книгой, пользование справочной литературой, упражнение, взаимообучение). Используя групповое обучение, учитель управляет учебно-познавательной деятельностью групп всего класса. Индивидуальная работа проводится при контроле и самоконтроле.
<i>IX этап</i> Подведение итогов <i>X этап</i> Лингвистический этап	Домашнее задание. Выводы учителя о степени успешности реализации заданий обучения; стимулирования дальнейшей учебно-познавательной деятельности учеников

Выводы. Ноосферное образование направлено на формирование целостного мышления, т.е. на работу правого и левого полушария одновременно. Способность учеников к самоорганизации в процессе обучения

является важным механизмом, влияющим на мыслительные способности и успешное овладение учебным материалом. Только самоорганизация может развивать всесторонне развитую личность, помочь достичь человеку высших форм духовных и материальных благ. Таким образом, в статье была предложена система форм и методов ноосферного образования в объединении с системой традиционной педагогики. Показана необходимость внедрения новых инновационных технологий в систему обучения Новой украинской школы.

Список литературы:

1. Маслова Н.В. «Ноосферное образование. Научные основы. Концепция. Методология», М. 2002. стр. 141-172, стр. 315, стр. 338.
2. Ульянова М.В. Ноосферное образование как социальная технология. - //Ноосферное образование - стратегический ресурс Планеты //сб. докладов XV и XVI международных научно-практических конференций, Москва – Алматы, 2004. – С. 108 - 111;
3. Васюченко П. В., Бровко Е. В. Синергетический подход к разработке урока мыслеобразного мышления на основе традиционной методики. Проблеми сучасної педагогічної освіти: зб. статей. Сер.: Педагогіка і психологія. Вип. 41, Ч. 3. Ялта: РВВ КГУ, 2013. 12-17 с.
4. Бровко Е. В. Активизация учебно – познавательной деятельности учащихся младших классов. - //Научные технологии: шаг в будущее //материалы IX международной научно – практической конференции, Прага – 2013. – с. 13 – 15.

МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТНК

Бусарєва Тетяна Геннадіївна

к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки

ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”

Інтенсифікація глобальної конкуренції, діяльність міжнародних корпорацій, світових фінансових організацій, цілеспрямовані протекціоністські заходи провідних держав «золотого мільярда» обумовлюють необхідність враховувати особливості глобального середовища як фактору формування та розвитку ТНК, що в свою чергу має велику значення для вдосконалення механізму взаємодії національних економік з ТНК.

Важливо зазначити, що ТНК - динамічний інститут, який здатний впливати на розвиток економічних систем, як на національному, так і на міжнародному рівнях, і який знаходиться в постійній взаємодії з ними через власні організаційні, економічні, технічні, соціальні важелі. Активно впливаючи на міжнародну господарську систему, ТНК формують нові економічні відносини, видозмінюють сформовані їхні форми. В умовах вдосконалення ринкової інфраструктури світової економіки, під впливом глобалізації та інтеграції світового господарства транснаціональні корпорації завойовують все нові ринки і прагнуть до подальшого розширення економічної влади. Кожен період еволюції породжував свій власний тип організації ТНК, який нерідко переживав пік свого панування та зберігався в певній «екологічній ніші». На сьогодні у розвитку ТНК можна виділити п'ять етапів.

Першою ТНК можна вважати створену у 1602 році корпорацію Dutch East India Company. Слідом за нею виник цілий ряд аналогічних структур, деякі з них (наприклад, Hudson Bay Company) збереглися й донині. Однак за наступні триста років процес утворення ТНК йшов відносно повільними темпами. Його динаміка суттєво зросла після Першої світової і особливо після Другої світової війни.

На першому етапі(1900-1928) найважливішу роль відігравали сировинні ТНК «першого покоління», засновані на використанні ресурсів колоній, і горизонтальні картельні структури, які формувалися в умовах слабкості антимонопольного законодавства. Дотримуючись Р. Робінсону, цей період в діяльності міжнародного бізнесу можна назвати «епохою колоній». Компанії,

що виникли в той час, і сьогодні домінують, наприклад в Діловій раді Британської співдружності.

Другий етап (1929-1945) охоплює міжвоєнний період та характеризується запровадженням жорстких антимонопольних обмежень, що призвело до хвилі злиттів та поглинань, що в свою чергу призвело до появи великої кількості вертикально-інтегрованих структур. На зміну сировинної спрямованості багатьох ранніх компаній прийшла орієнтація на промислове виробництво. «Епоха колоній» завершилася, почалася «епоха концесій». У приймаючих країнах ТНК стали перетворюватися на своєрідні автономні економічні держави. За оцінками фахівців Світового Банку, саме протягом другого періоду ТНК досягали найбільшого політичного впливу в приймаючих країнах[1,стор.54-59]

Третій етап (1946 – 1972 роки) характеризувався великою кількістю конгломератних злиттів, що охоплювали різні країни і галузі. При цьому в багатьох країнах, таких як ФРН або Японія, набуло широкого поширення тісне взаємне переплетення бізнес-структур як за рахунок формальних каналів, так і на основі перехресних директоратів. В результаті корпоративна ієрархія в цілому ряді галузей фактично витісняла механізми вільного ринку. Як зазначає Х. Виссема, пануючу роль почало відігравати використання стратегій зростання та диверсифікації більшості бізнес-структур. В цей же час традиційні ТНК доповнюються і так званими багатонаціональними корпораціями, яким властива транснаціональна структура власності[2,стор.92-103]

Четвертий етап -це період, який охоплює період 1973-1975 роки. В результаті кризи 1970-х років подальші процеси диверсифікації були припинені та відбулася різка зміна стратегічних імперативів: період антикризової стратегії економії змінився етапом становлення двох основних моделей-стратегії деконцентрації і продовжує її стратегії вибіркового зростання і стратегії інноваційного розвитку.

Конгломерати багато в чому виявилися нежиттєздатними, поступаючись місцем спеціалізованим вертикально інтегрованим корпораціям; банки різко

скоротили свої промислові активи. Під тиском фондових ринків компанії були змушені адаптуватися до процесам, що відбуваються, а також підвищувати свою прозорість, відмовляючись від багатогалузевих структур. Різко зросла роль інвестицій в інноваційний бізнес.

П'ятий етап формування ТНК(1985-2000 роки) характеризується розвитком мережових структур і нових типів «глобальних компаній». На погляд автора, навряд чи можна говорить про абсолютне домінування цієї форми організації міжнародного бізнесу, але певну роль у формуванні спектру діяльності ТНК вона грає. Тенденції розвитку ТНК в різних країнах світу неоднакові. Спрощено можна назвати наступні його напрямки:

- становлення якісно нових «глобальних компаній» п'ятого покоління і перебудова старих ТНК, також схильних до трансформації в «глобальні компанії» (США);

- формування вузькоспеціалізованих агресивних ТНК в традиційних галузях (ФРН та інші країни Європи);

- трансформація ТНК шляхом злиття з іноземними компаніями (Японія, Південна Корея);

- створення традиційних ТНК на базі національних фінансово-промислових груп (країни, що розвиваються, Мексика, почасти КНР, де ТНК формуються на базі державних підприємств);

- посилення зарубіжної експансії великого числа середніх та малих фірм, які, по суті, стають новими ТНК.

Шостий етап(2001-по сьогодні) характеризується розвитком економіки, заснованої на знаннях. Інтелектуалізація економічних систем має концептуальне значення для розуміння сутності, передумов виникнення та формування конкурентних переваг ТНК. Еволюційні перетворення, засновані на знаннях, наочно доводять, що ТНК є тим соціальним інститутом, який створює знання і організовує їх міжнародний трансферт. На відміну від державних компаній, здатність створювати і переміщати всередині корпорації знання є однією з ключових особливостей, що зумовлює перевагу ТНК . В

даному контексті ТНК доречно розглядати, як депозитарій знань і досконалий механізм передачі їх між елементами транснаціональної мережі в порівнянні з традиційними екстернальними ринковими механізмами. Таким чином, гідність ТНК полягає саме в тому, що вони володіють спеціальними організаційними здібностями створення і поширення унікальних знань. Саме ці іманентно присутні знання, а не технології в їх традиційному розумінні, є ключовою конкурентною перевагою ТНК, яке пояснює їх сутність, причини розвитку та подальшу еволюцію.

В умовах розвитку та трансформації доцільно виділити 3 моделі функціонування, зокрема американську, європейську та азійську. Важливо зазначити, що США - належить приблизно одна чверть ТНК, Японії - близько третини, країнам Європейського союзу (Німеччини, Франції і Великобританії) - ще чверть. В такому розподілі найбільших ТНК на три вузла є особливий сенс.

Перша модель - це англо-американська (англосаксонська) модель, до якої належать ліберальні економіки Великобританії і США. Характерна їх риса - ґрунтовний демонтаж ролі держави, слабкий зв'язок основних груп національного капіталу з матеріальним виробництвом, орієнтація на міжнародні, в основному фінансові операції.

Інша модель західноєвропейська, яка сформульована блоком країн Європейського союзу. Для цієї моделі характерним є розвиток національного виробництва, експорт товарів, а не вивіз капіталу, відношення до високих соціальних витрат як неминучою ціною суспільної злагоди, використання регулюючої ролі держави.[3,стор.34-38]

Ще одна модель, яка має вплив на розвиток ТНК- азійська. Вона найбільш розвинена в Японії, але її дотримуються інші держави регіону, в тому числі найбільші - Індія, Індонезія, Республіка Корея, Таїланд, Малайзія. Її відмінна риса - активна спрямовуюча та регулююча роль держави в економіці, культ лояльності «своїм» корпораціям, безумовний пріоритет національних інтересів над міжнародними.

Резюмуючи вищезазначене, необхідно зробити висновок, що найважливішою тенденцією, що визначає розвиток світової економіки в кінці XX - початку XXI століття, є процес глобалізації. Конкретними проявами глобалізації стали: розвиток транснаціонального капіталу, формування світового фінансового ринку, утворення регіональних економічних об'єднань. Це означало форсований вихід економічних потенціалів провідних країн світу за межі національних кордонів, становлення транснаціональних виробничих комплексів, освоєння світового економічного простору.

Список літератури:

- 1.Мовсесян А. Современные тенденции в развитии и управлении ТНК // Пробл. теории и практики управления. - 2016. - N 1. - С.54-59
- 2.Перегудов С.П. Транснациональные корпорации на пути к корпоративному гражданству // Полит. исслед. - 2014. - N 3. - С.95-103.
- 3.Рогова Т.В. Научно-техническая деятельность американских ТНК: стратегия, направления, формы //Инновации. - 2007. - №3, стор.34-38

BASIC INTERNATIONAL PRINCIPLES OF FINANCIAL RATION ANALYSIS

Vagner Iryna

PhD, Lviv Institute Banking University

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4928-4772>

tel. 0673705343 vim280707@meta.ua

Financial ratio analysis is the process of calculating financial ratios, which are mathematical indicators calculated by comparing key financial information appearing in financial statements of a business, and analyzing those to find out reasons behind the business's current financial position and its recent financial performance, and develop expectation about its future outlook.

Financial ratio analysis is very useful tool because it simplifies the process of financial comparison of two or more businesses.

Direct comparison of financial statements is not efficient due to difference in the size of relevant businesses.

Financial ratio analysis makes the financial statements comparable both among different businesses and across different periods of a single business.

Ratio analysis is one way to make sense of these corporate data. Looking at ratios is more involved than simply comparing different figures from the balance sheet, income statement and cash flow statement.

Ratios can give you a glimpse into the relationships among and between individual values that relate to a company's operations and link them to how a company has performed in the past, and how it might perform in the future. The result is a potentially robust method of valuing the shares of a company.

For example, a piece of data such as current assets, which appears on the balance sheet, cannot by itself tell us a whole lot – but when we divide current assets by current liabilities we get important information about a company – namely, whether it has enough money to cover short-term debts.

Then, compare one company's assets-to-debts with another in the same industry to determine if one is on more stable financial footing than the other.

We can also compare that figure against the industry average to see if a stock may outperform its peers.

Ratio analysis is a useful management tool that will improve your understanding of financial results and trends over time, and provide key indicators of organizational performance.

Managers will use ratio analysis to pinpoint strengths and weaknesses from which strategies and initiatives can be formed.

Funders may use ratio analysis to measure your results against other organizations or make judgments concerning management effectiveness and mission impact.

For ratios to be useful and meaningful, they must be:

- Calculated using reliable, accurate financial information (does your financial information reflect your true cost picture?);
- Calculated consistently from period to period;
- Used in comparison to internal benchmarks and goals;
- Used in comparison to other companies in your industry;
- Viewed both at a single point in time and as an indication of broad trends and issues over time;
- Carefully interpreted in the proper context, considering there are many other important factors and indicators involved in assessing performance.

Ratios can be divided into four major categories:

- Profitability Sustainability
- Operational Efficiency
- Liquidity
- Leverage (Funding – Debt, Equity, Grants) (table 1).

Table 1

Classification of financial ratios

Financial ratios	Definition
Profitability Sustainability Ratios	How well is our business performing over a specific period, will your social enterprise have the financial resources to continue serving its constituents tomorrow as well as today?
Operational Efficiency Ratios	How efficiently are you utilizing your assets and managing your liabilities? These ratios are used to compare performance over multiple periods.
Liquidity Ratios	Does your enterprise have enough cash on an ongoing basis to meet its operational obligations? This is an important indication of financial health.
Leverage Ratios	To what degree does an enterprise utilize borrowed money and what is its level of risk? Lenders often use this information to determine a business's ability to repay debt.

There are different financial ratios to analyze different aspects of a business' financial position, performance and cash flows. Financial ratios calculated and analyzed in a particular situation depend on the user of the financial statements. For example, a shareholder is primarily concerned about a business's profitability and

solvency; a debt-holder is concerned about its solvency, liquidity and profitability in the descending order of importance; a creditor/supplier is worried mainly about the business' liquidity, etc.

When computing for a ratio that involves an income statement item and a balance sheet item, make sure to average the balance sheet item. This is because the income statement item pertains to a whole period's activity. The balance sheet item should reflect the whole period as well; that's why we average.

There are other financial ratios in addition those listed above. The ones listed here are the most common ratios used in evaluating a business. In interpreting the ratios, it is better to have a basis for comparison, such as past performance and industry standards.

ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Веренкіотова О.В.

кандидат юридичних наук, викладач кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

Конституцією України встановлено, що парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснюється Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини (ст. 101) [1]. Щодо правового статусу українського правозахисника, то він визначений Законом України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» (23 грудня 1997 р.) [2].

Варто вказати, що інститут Уповноваженого з прав людини має давню історію. Вперше він був створений у Швеції, де у 1809 році Шведським парламентом було прийнято закон про правління, за яким парламент цієї держави, для здійснення незалежного контролю за судами та адміністрацією, а

також з метою урівноважити повноваження короля і риксдагу, отримав право обирати спеціального парламентського комісара (омбудсмана). Згодом омбудсмани з'явилися у Фінляндії, Норвегії, Данії й інших європейських державах [3, с. 265]. В Україні Першого Уповноваженого з прав людини було призначено на посаду в травні 1998 року.

Ст. 2 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» визначено, що юрисдикція Уповноваженого з прав людини поширюється на відносини, що виникають при реалізації прав і свобод людини та громадянина лише між громадянином України, незалежно від місця його перебування, іноземцем чи особою без громадянства, які перебувають на території України, та органами державної влади, органами місцевого самоврядування та їх посадовими і службовими особами.

Право українського омбудсмана звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод громадян, які за станом здоров'я чи з інших поважних причин не можуть цього зробити самостійно, а також особисто або через свого представника брати участь у судовому процесі у випадках та порядку, встановлених ЦПК, роблять Уповноваженого активним учасником судового провадження. В цьому проявляється найбільший правозахисний потенціал Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Такі дії, з теоретичної точки зору, якраз і є процесуальною формою участі Уповноваженого Верховної Ради з прав людини у цивільному процесі, як це зазначено ч. 1 ст. 45 ЦПК [4].

Існує думка, що зазначена в п. 10 ст. 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» умова – неспроможність самого громадянина за станом здоров'я чи з інших поважних причин звернутися до суду із заявою про захист прав і свобод є підставою для реалізації Уповноваженим права на звернення до суду за захистом чужого інтересу, а не підставою самого права. Як уже відзначалося, право на звернення Уповноваженого до суду за захистом чужого інтересу передбачено ч. 3 ст. 56 ЦПК України - воно незмінне і його наявність не може залежати від стану здоров'я особи, чиї права і свободи представляє у суді Уповноважений. У

цьому зв'язку не випадково в ч. 5 ст. 175 ЦПК «Форма і зміст позовної заяви» зазначено, що у разі пред'явлення позову особами, які діють на захист прав, свобод та інтересів іншої особи, в заяві повинні бути зазначені підстави такого звернення, а не наявність права на звернення [4].

Таким чином, підстави участі в цивільному процесі Уповноваженого з прав людини можна умовно поділити на дві групи: підстави, які мають загальний характер (ч. 3 ст. 56 ЦПК) і підстави, якими обґрунтовується право Уповноваженого звертатися до суду із заявою про захист прав і інтересів конкретних осіб (п. 10 ч. 2 ст. 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»). Така класифікація підстав участі Уповноваженого у цивільному процесі має практичне значення: при відсутності підстав, які носять загальний характер суддя взагалі не приймає справу до свого провадження, а при відсутності обґрунтування заяви щодо захисту прав чи свобод конкретної особи – суддя може залишити таку заяву без руху для усунення цього недоліку.

Разом з тим, слід відзначити і наступне. Не дивлячись на те, що Уповноважений Верховної Ради з прав людини наділений повноваженням брати участь у судових засіданнях та звертатися до суду із заявою про захист прав і свобод осіб, які за станом здоров'я чи з інших поважних причин не можуть цього зробити самостійно, його правовий статус ані в кримінальному, ані в цивільному процесі до сьогоднішнього дня законодавством України не врегульовано.

Разом з тим, вважаю, що такі висновки не можуть бути настільки категоричними і не відповідають дійсному стану речей, оскільки органи і особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, в тому числі і Уповноважений Верховної Ради з прав людини, можуть звернутися до суду на захист прав і свобод фізичної особи у всіх видах проваджень: пред'явити до суду позов, подати заяву про видачу судового наказу або заяву в порядку окремого провадження. Звернувшись до суду з заявою на захист прав і свобод громадянина, Уповноважений з прав людини,

наділяється обсягом процесуальних прав та обов'язків (ст.56 ЦПК) особи, в інтересах якої він діє, за винятком права укладати мирову угоду. При цьому він може брати участь не тільки в суді першої інстанції, але й може подати апеляційну чи касаційну скаргу, а також заяву про перегляд рішення у зв'язку з нововиявленими обставинами.

Список літератури:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 03.05.1998 р. № 776/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 20. – Ст. 99.
3. Поліводський О. А. Парцеляція / О. А. Поліводський // Юридична енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. – Т. 4. – С. 265.
4. Цивільно-процесуальний кодекс від 03.07.2018 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2018. - № 10. – Ст. 54.

FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN A MULTI-AGED GROUP UNDER THE CONDITIONS OF LANGUAGE SCHOOLS

Vasylieva M.P.

teacher of the Department of Foreign Philology
of H.S.Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

Considering the tendencies of Ukraine's European integration, learning foreign languages in Ukraine is becoming more and more popular among people of all ages and social backgrounds. Foreign languages are taught at higher educational institutions, during advanced training courses, in foreign language schools, under the conditions of corporate education, in universities of the third age.

The peculiarities of any educational process organization are determined by features of the audience as well as by the purpose, content and conditions of learning. It often happens that the language school audience contains high-school pupils, students of higher educational establishments and adult learners.

Lots of Ukrainian and foreign scholars such as R. Bezliudnyi, Yu. Dehtiarova, I. Hirenko, I. Koval, Yu. Kolisnyk, N. Maiier, Yu. Pavlovska dealt with different aspects of foreign language teaching in higher educational establishments. Works by N. Hordiienko, Yu. Laptinova, R. Milrud, I. Shestopalova are devoted to teaching English in heterogeneous groups of students. Scientists V. Burenko, O. Hladkova, T. Hryhorieva, T. Polshyna, Ye. Semenova, O. Shcherbyna, O. Shum, D. Starkova, V. Tylets, R. Yefymova described features of working with adult learners. Research works by A. Kalinina, G. Nizkodubov, R. Presner, O. Tarnopolskyi touch upon various aspects of organization and methods of teaching English in language schools. But, unfortunately, none of the works mentioned above deals with teaching foreign languages in multi-aged groups of learners.

Language schools possess typical features of any other educational system. They are: an organized structure which provides for the process of education; specific curricula and programmes as well as textbooks and manuals; the process of education which combines different forms and methods of learning; the same people in the audience; teachers or instructors that ensure curriculum realization [1].

Most language school nowadays teach general English and prepare for various kinds of examinations (TOEFL, PET, FCE, CAE, CPA, IELTS, etc.). They also provide educational services for corporate clients. Some schools teach Business English or other kinds of English for specific purposes. Most schools also have speaking clubs, video clubs, drama clubs, speech clubs, etc. to enhance their students' knowledge and improve language skills. The most widespread method used in language schools is communicative approach. It is sometimes supplemented with other traditional and modern methods (translation methods, TPR, Suggestopedia, TBL approach, TTT approach, PPP and ESA teaching methods). Most language

schools use coursebooks and resources designed by Cambridge, Oxford, Express Publishing. Some schools develop their own manuals.

The purpose of any language school is to provide knowledge to meet the needs of their clients. The curriculum can be devised for a particular group.

The language school education process organization requires considering its psychological and pedagogical components. A student (a learner) is the subject of education. He or she is an individual personality characterized by individual and age-related features which must be considered by a teacher. A teacher has to organize the process of education in a language school in such a way that all the students feel comfortable and have a strong desire to learn.

Students' age is a major factor in our deciding what and how to teach. Students of different ages have different needs, abilities, competences, experience, etc. Let's consider some characteristics of adolescents and adult learners who are often found in the same group of learners in a language school. It is often described in scientific literature that adolescence is the search for individual identity, and that this search provides the key challenge for this group [3]. Peer approval is very important for this type of learners. Teenagers are often prone to disruptive behavior. They may push teachers to the limit. Yet, they feel even happier if the teacher manages to control them. If a teenager is interested in what he / she is doing, he/she exposes a great learning capacity, a strong potential for creativity, and a great commitment to things which interest him / her. A teacher's major task is to keep such type of learners engaged and provide them with the material which is relevant and important to them. A teacher must also be conscious of teenagers' needs for identity. Teenagers are not considered to be self-regulated enough. They often lack motivation. They are often seen postponing doing some tasks. Teenagers don't have strong time-management habits. A teacher should pay special attention to managing this kind of learners within a multi-aged group. Adult learners are usually very motivated. They have a strong desire to practice what they have learnt in real life. Adult learners have a whole range of life and learning experiences to rely on. They are well-organized and disciplined. They can perform the most boring tasks. Adults can engage with abstract thought [3].

Having a lot of precious learning experience, adult learners can be critical of teaching methods. Considering certain features of second language acquisition, adult learners have some advantages over younger ones. Adults have a better understanding of a structure of a language. Nervous cells, which are responsible for semantic analysis and grammar comprehension develop in accordance with a person's getting older. An adult usually has a number of techniques which facilitate memorization. Young people are open to new ideas, they master vocabulary fast enough. They have good imitation abilities.

However, a teacher should keep in mind some psychological barriers characteristic of adult learners. Adults don't always like being students again, especially if there are young people in the same group. Adult learners are often afraid of making mistakes, they sometimes lack self-confidence. Some of adult learners might have had previous negative learning experience. They don't like being accessed. Moreover, adults often combine work with studies. They might have problems finding time for doing homework, facilitating the received knowledge.

An English language teacher working with a multi-aged group of learners has to organize an educational and learning process in a group taking into account learners' individual and psychological features. One of the requirements for a teacher is his / her being prepared for working in such a group [2].

When teaching a multi-aged group a teacher must make use of various teaching methods and techniques. He / she should be creative. One communicative situation should be used in various contexts. A teacher's special attention should be paid to finding supplementary resource material for classes. It's beyond doubt that the processes of learning a language will be more productive if a learner uses several senses while perceiving information. A teacher should use different forms of learners' work: individual work, pair-work, group work. A teacher should be able to sustain students' motivation.

Considering individual and psychological features of learners of different ages, the purpose of language learning and organizational-pedagogical conditions of teaching in language schools, we distinguish the following principles of teaching

multi-aged groups of learners: being aware of learners' needs and learning strategies, keeping students motivated; being able to build learners' confidence and develop their learning potential, rational time-allocation, being able to present a language as a system of related elements; using various methods and techniques; finding engaging learning material; a teacher's adequate reaction to disruptive behavior in class; using different kinds of group work based on learners' previous experience; avoiding the use of mother tongue; increasing professional level; finding about new approaches to education.

Due to Ukraine's Euro-integration tendencies, changes in political, economic social and cultural life, more and more people realize the importance of learning foreign languages. They often go to language schools to gain or improve their knowledge. The task of any language school is to satisfy learners' needs and to meet their expectations. Learners are usually put to groups according to their level of language knowledge. Age is not taken into account. That is why there might be teenagers, adults as well as senior learners in the same classroom. In order to satisfy all needs of a multi-aged group a teacher must be ready to work with such an audience, to have some experience, to have basic knowledge of developmental and pedagogical psychology, to be aware of traditional as well as modern teaching methods and techniques, to be creative.

The perspectives for further research are developing a model for professional preparation of teachers for working in a multi-aged group of learners.

References:

1. Змеев С.И. Андрагогика: Основы теории, истории и технологии обучения взрослых. Москва, 2007. 271 с.
2. Курлянд З. Н. Педагогіка вищої школи. Київ, 2005. 399 с.
3. Harmer Jeremy. The Practice of English Language Teaching. Longman. 386 p.

ЯКІСНИЙ ВИСІВ – ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО ВРОЖАЮ

Васильковська Катерина

канд. техн. наук

Юрченко Катерина

магістрант

Центральноукраїнський національний технічний університет,

м. Кропивницький

Якісний висів залежить від багатьох факторів. По-перше – це підготовка ґрунту під посів, по-друге – створення посівного ложа, по-третє – прикочування поверхні поля для збереження вологи. Також необхідною умовою отримання високого врожаю є вибір насіннєвого матеріалу із гарною схожістю та енергією росту.

Обробка ґрунту перед посівом просапних культур – необхідний для накопичення і збереження вологи в ґрунті, а також для боротьби з бур'янами захід. Продуктивність вирощування зростає, якщо ґрунт отримав відпочинок та необхідне зволоження взимку, мав осінній обробіток перед відпочинком, оскільки коренева система просапних культур добре розвивається на пухких ґрунтах, з великою кількістю піску. Якщо на полях не багаторічні бур'яни, доцільно застосовувати напівпарову обробку ґрунтів з глибоким переорюванням поля в літньо-осінній період. Оранку під посіви кукурудзи та соняшнику краще всього проводити в серпні, відразу після збирання зернових. Рання обробка ґрунту крім оранки повинна включати в себе так само розпушування і боронування. Після проведення оранки, поле необхідно утримувати в чорному парі регулярно боронуючи, культивуючи його на невелику глибину. Навесні ґрунт необхідно як можна раніше обробити важкими боронами вирівняти і закультивувати. Перед самим посівом бажано закаткувати кільчастим катками. Треба врахувати, що прополка обов'язкова після широкорядних культур тому,

що в іншому випадку погано загортаються залишки рослин, що істотно позначається на якості оранки і внаслідок чого знижується якість посів.

Сьогодні на полях України спостерігається стійка втрата родючості, що є наслідком інтенсивного ведення господарювання, вирощування монокультур, висіву насіння сільськогосподарських культур, що виснажують ґрунти та забруднюють навколишнє середовище, зменшення кількості органічної речовини в оброблюваному горизонті, системного використання ерозійно-небезпечних сільськогосподарських знарядь тощо.

Тому пошук нових технологій і засобів механізації з метою збереження родючості ґрунтів та економії енергетичних ресурсів, стійкість агроecosистем, збереження навколишнього середовища сприятимуть вирощуванню екологічно безпечної продукції та стануть запорукою майбутнього врожаю.

Програмування врожайності є одним із важливих та перспективних напрямів у технологіях виробництва, зокрема просапних культур, що дає змогу раціонально використовувати матеріальні, трудові та енергетичні ресурси для максимального виходу продукції належної якості. Сьогодні існують окремі напрями програмування врожайності, котрі на різних етапах життєвого циклу допомагають аналізувати та оцінювати якість вирощування просапних культур, однак вони лише частково виконують завдання забезпечення якості та врожайності продукції рослинництва. Повноцінне впровадження технології програмування врожайності в реальні господарські умови стримує ряд проблем, які вимагають комплексного вирішення, а саме: вибір знарядь для обробітку ґрунту, що дозволить забезпечити реалізацію технологій ґрунтозахисного та ресурсозберігаючого землеробства; точний висів, оскільки рівномірне розміщення насіння по площі живлення – запорука гарного врожаю у майбутньому.

З метою впровадження основ програмування врожайності слід поетапно виконати ряд кроків. Першим кроком до програмування майбутнього врожаю є вибір вологозберігаючого, ґрунтозахисного та енергоощадного обробітку ґрунту.

Другим кроком є підготовка насіння до висіву, а третім – забезпечення рівномірного розміщення насіння по площі живлення під час проведення посіву.

Просапні культури значно змінюють свою продуктивність залежно від попередників, таких що мають високі едифікаторні властивості, до яких відносяться багаторічні бобові трави. Маса і якість післязбиральних і корневих решток впливають на процеси їх перетворення в ґрунті, формування його родючості. Найціннішими є рештки бобових багаторічних трав і зернобобових культур.

У зоні ризикованого землеробства, де волога є головним фактором продуктивності рослин, основний вплив попередників визначається водним режимом ґрунту. Запаси вологи, які залишаються в глибоких шарах після збирання окремих культур позитивно впливають на врожай кукурудзи та цукрових буряків і, навпаки її дефіцит приводить до значного недобору врожаю.

Для покращення проростання насіння проводиться якісний обробіток, який забезпечує збереження вологи за рахунок руйнування ущільненої підорної підшви та сприяє ефективному розвитку кореневої системи рослин, за рахунок якісного розпушування оброблюваного шару.

У технології вирощування більшості просапних культур важливу роль відіграє інкрустація насіння сумішшю, що містить у своєму складі: регулятор росту рослин та мікроелементи. Вони поліпшують проникнення вологи через клітинну оболонку в цитоплазму клітин, прискорюють їх надходження разом із водою до зародка, активізують проходження біохімічних процесів у тканинах насіння і підвищують його польову схожість та життєдіяльність проростків, стимулюють ріст надземної маси і кореневої системи рослин. Мікроелементи здатні підвищувати стійкість рослин до несприятливих умов навколишнього середовища (низьких температур, посухи тощо), стимулюють активність більшості ферментних систем, підвищують коефіцієнт використання поживних речовин із ґрунту і добрив, а в кінцевому результаті сприяють зростанню продуктивності культури та поліпшення якості отриманої (вирощеної) продукції.

Як відомо, висів насіння повинен проводитися у встановленні терміни. Це впливає на умови появи сходів, їх подальший розвиток і пов'язане із вологістю та температурою ґрунту на глибині загортання насіння. Сівба в недостатньо прогрітий ґрунт спричиняє не тільки подовження періоду «сівба – сходи», але призводить до загибелі частини насіння в ґрунті та нерівномірності розвитку рослин. За дотримання оптимальних строків сівби, забезпечується найкраща схожість, життєздатність та енергія проростання насіння, що обумовлює процеси росту і розвитку рослин, а також формування їх продуктивності в цілому.

Рівномірність висіву насіння та рівномірність його розташування в рядку є запорукою не тільки отримання дружніх сходів, а й в подальшому майбутнього врожаю. Крім цього зі збільшенням рівномірності розподілу насіння по площі живлення, знижує забур'яненість полів.

Отже, питання вдосконалення технічних засобів для посіву може стати початковим етапом програмування врожаю, а практичне вирішення означеної задачі дозволить підвищити конкурентоспроможність продукції рослинництва та запровадити основи ґрунтозахисного та ресурсозберігаючого землеробства.

Якісний висів можливий при дотриманні декількох правил. По-перше – це якісна підготовка ґрунту під посів, по-друге – створення ідеального посівного ложа, по-третє – вибір насіннєвого матеріалу із гарною схожістю та енергією росту. Тому доречним буде вислів: «Що посієш, те й пожнеш...»

Список літератури:

1. Хорунженко, В.Е. Концепция разработки технологий посева и нового поколения машин для высокоиндустриальных и фермерских хозяйств [Текст] / В.Е. Хорунженко // Теория и методика создания почвообрабатывающих и посевных машин: Сб. науч. трудов НПО “Лан”, под. ред. акад. АИН Украины В.Е. Хорунженко. – Кировоград, 1996. - С. 6 – 19.
2. Васильковська, К. В. Обґрунтування параметрів універсального пневмомеханічного висівного апарата точного висіву: [Текст]: дис. ... канд. техн. наук: спец. 05.05.11 / К. В. Васильковська. – Кировоград, 2014.

3. Бойко, А. И. Повышение эффективности и надежности работы высевальных аппаратов посевных машин: Монография [Текст] / А. И. Бойко, Н. А. Свирень. – Кіровоград – КОД, 2011. – 276 с.

4. Improvement of equipment for basic tillage and sowing as initial stage of harvest forecasting [Text] / K.V. Vasylovskaya, S.M. Leshchenko, O.M. Vasylovskiy, D.I. Petrenko // INMATEH - Agricultural Engineering – Romania, Bucharest: INMA. Vol. 50, No.3. 2016, 13-20.

УДК 633.3.31.1

МІНЕРАЛЬНІ ДОБРИВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТУ ТА СТАН СУМІЖНИХ СКЛАДОВИХ АГРОЕКОСИСТЕМИ

Вовк А.І.

аспірант третього курсу, спеціальність «Екологія»

кафедра Екології та біотехнології

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

Науковий керівник – кандидат сільськогосподарських наук Головань Л.В.

Одним з найважливіших питань сучасного землеробства є збереження родючості ґрунтів. Деградація ґрунтів веде до поступового зниження обсягів утворення продукції і катастрофічних змін у навколишньому середовищі.

На думку провідних ґрунтознавців, за останні 100 років запаси органічної речовини в чорноземах нашої країни зменшилися в два рази.

Роль мінеральних добрив в збільшенні гумусованості ґрунтів до недавнього часу розглядалася з позитивного боку. Однак в останні роки відбувається переоцінка їх значення. Все частіше фахівці висловлюють сумнів з приводу можливості підвищення вмісту органічної речовини за рахунок застосування мінеральних добрив [1].

Більш того, вони можуть стати причиною збіднення ґрунтів гумусом.

Зроблено висновок, що внесення тільки мінеральних добрив не компенсує втрат ґрунтової органічної речовини. До таких же висновків прийшли й інші дослідники [1].

Механізм цього явища полягає в наступному. Визначення коефіцієнтів використання поживних речовин із ґрунту показало, що їх значення при внесенні мінеральних добрив, у порівнянні з неудобреними варіантами, як правило, збільшуються. При з'ясуванні обставин зазначеного явища було виявлено суттєве посилення процесів мінералізації гумусу, що відбувається під дією мінеральних добрив.

Виявляється, кожна одиниця азоту добрив сприяє додатковій мобілізації від 0 до 1,2 одиниці ґрунтового азоту. Це і веде до збільшення вмісту в ґрунті рухомих сполук і, як наслідок, підвищенню коефіцієнтів використання рослинами поживних речовин.

Рухливі сполуки азоту, що утворилися в результаті мінералізації органічної речовини, так само, як азот мінеральних добрив, включаються в геохімічну міграцію[3].

Це підтвердилося і при вивченні якісного складу гумусу. Під впливом мінеральних добрив змінюється співвідношення між гуміновими і фульвокислотами, збільшується частка кисневмісних сполук, білковоподібних залишків. За даними деяких дослідників, тривале внесення мінеральних добрив достовірно знижувало частку гумінових кислот. З огляду на те, що гумусові речовини є важливим екологічним фактором, що впливає на життєдіяльність ґрунтових організмів, їх руйнування неминуче спричинить за собою зміни в природній структурі агроценозів.

Негативні наслідки мінералізації гумусу під впливом будь-яких агротехнічних прийомів, в тому числі і внесення азотних добрив, полягають не тільки в скороченні прямих запасів поживних речовин в ґрунті, погіршенні її властивостей, виникненні екологічних проблем, а й у зниженні потенційної можливості небіологічної фіксації азоту.

Погіршення агрохімічних показників ґрунту відображується на

ефективності застосовуваних добрив і, як наслідок, на продуктивності рослин, в нашому дослідженні ярих зернових культур. Наприклад, в перший рік внесення мінеральних добрив урожай ярих пшениці і ячменю підвищувався, при застосуванні оптимальних доз $N_{60}P_{60}K_{60}$ та $N_{90}P_{90}K_{90}$, мінеральних добрив, а застосування великих та навіть критичних доз $N_{120}P_{120}K_{120}$ навпаки, знижували врожайність польових культур.

Негативна дія застосування великих доз добрив на рослини обумовлено, як підкисленням ґрунтового розчину, так і тим, що відбувається збільшення рухливості з'єднань алюмінію, марганцю і заліза, які пригнічують ріст і розвиток рослин. При цьому змінюється чисельність і видовий склад мікроорганізмів[4].

Погіршення окремих показників хімічної характеристики ґрунту знижує стійкість рослин до нестачі води, очевидно, іншим факторам навколишнього середовища, а це не мало важливий показник для Лівобережжя Лісостепу України, оскільки на цій території спостерігаються засушливі роки. У зв'язку з цим на дослідному полі ХНАУ було закладено польовий дослід і проводяться дослідження, для оцінки агроекологічного стану ґрунту, стійкості до антропогенних навантажень, встановлення характеру змін та інтенсивності трансформації основних властивостей і режимів функціонування за умов застосування різних доз мінеральних добрив, а також вплив різних доз мінеральних добрив на стан суміжних складових агроєкосистеми.

Оцінка продуктивності колосів пшениці твердої ярої та ярого ячменю, за масою зерна дала можливість встановити, що за середніх доз ($N_{60}P_{60}K_{60}$ та $N_{90}P_{90}K_{90}$) внесення мінеральних добрив під час сівби формуються посіви з підвищеним рівнем реалізації потенціалу продуктивності колоса, на відміну контрольних посівів, при яких мінеральні добрива не вносились. Синхронний розвиток рослин сприяє повнішій реалізації ресурсного потенціалу рослин.

Список літератури:

1. Бабьева И.П., Зенова Г.М. Биология почв. – М.: Изд.-во МГУ, - 1989.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта. - М.: Колос, 1976.

3. Колесников С.И., Казеев К.Ш., Вальков В.Ф. Влияние загрязнения тяжелыми металлами на микробную систему чернозема // Почвоведение. – 1999

4. Андреюк Е.И., Иутинская Г.А., Валагурова Е.В., Козырицкая В.Е., Иванова Н.И., Остапенко А.Д. Иерархическая система биоиндикации почв, загрязненных тяжелыми металлами // Почвоведение. – 1997.

ВЛИЯНИЕ ОТЖИГА ПРИ КОМНАТНОЙ ТЕМПЕРАТУРЕ НА ЭЛЕКТРОСОПРОТИВЛЕНИЕ В ПЛОСКОСТИ СЛОЕВ ОПТИМАЛЬНО ДОПИРОВАННОГО МОНОКРИСТАЛЛА $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\Delta}$

Вовк Руслан Владимирович

Харьковский национальный университет им. В.Н.Каразина,
доктор физико-математических наук, профессор,
заведующий кафедрой "Физики низких температур"

Камчатная Светлана Николаевна

Украинский государственный
университет железнодорожного транспорта,
кандидат технических наук, доцент,
доцент кафедры "Изысканий и проектирования
путей сообщения, геодезии и землеустройства"
(e-mail: oksana_pustov@ukr.net)

Устойчивость электротранспортных характеристик современных материалов полифункционального назначения на основе ВТСП-купратов является одним из важнейших условий их применения в современных приборах и устройствах. Одним из наиболее востребованных в этом смысле соединений является так называемая система 1-2-3 $\text{RBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ (где R = Y или другой редкоземельный элемент). Это обусловлено сразу несколькими важными факторами. Во-первых, данное соединение имеет достаточно высокие

критические характеристики, в частности, критическую температуру $T_c > 90$ К, что существенно превышает температуру кипения жидкого азота. Во-вторых, имеется достаточно простая возможность варьировать нормальные и сверхпроводящие характеристики системы путем полной или частичной замены составляющих элементов или изменения степени отклонения от кислородной стехиометрии. И, в-третьих, имеется достаточно отработанная технология получения литых, пленочных и монокристаллических образцов достаточного размера.

В то же время присутствие в данном соединении лабильной компоненты (кислорода) зачастую приводит к возникновению в объеме конкретного экспериментального образца неравновесного состояния [1, 2]. Последнее может быть легко индуцировано путем приложения высокого давления [3-5], скачкообразного изменения температуры [6], или протекать в процессе длительного хранения или эксплуатации [7, 8]. При этом в системе протекают достаточно специфические диффузионные процессы, в свою очередь, зачастую способствующие фазовому расслоению, структурной релаксации и возникновению различного рода сверхструктур. Все эти факторы оказывают достаточно существенное влияние на процессы переноса в системе заряда и тепла, а также возникновению весьма специфических электротранспортных явлений, таких как флуктуационная проводимость (ФП), псевдощелевая аномалия (ПЩ), некогерентный электротранспорт и т.д. Согласно современным представлениям, именно эти необычные явления, наблюдаемые в нормальном состоянии, могут служить ключом к достижению понимания микроскопической природы ВТСП, которая остается невыясненной, несмотря на более чем 30-летнюю историю интенсивных экспериментальных и теоретических исследований.

Известно, что свойства сверхпроводящих купратов в нормальном состоянии мало отличаются от свойств обычных металлов. В наших работах [2, 6] было показано, что экспериментальные зависимости нормального электросопротивления в плоскости слоев, $\rho_{nab}(T)$, для недодопированных

монокристаллов $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ могут быть с высокой точностью аппроксимированы соотношением Блоха-Грюнайзена.

Важно отметить, что 1) рассеяние на колебаниях решетки присутствует всегда и 2) величины удельных сопротивлений монокристаллов $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ соответствуют таковым для металлических систем с псевдощелью, к которым относят также аморфные сплавы, квазикристаллы, дихалькогениды переходных металлов и т.д.

Для определения влияние отжига при комнатной температуре на параметры аппроксимации и на сверхпроводящие характеристики образца, монокристаллы $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-x}$ выращивали по раствор-расплавной технологии в золотом тигле. Для получения бездвойникового образца кристалл раздвойниковывался в специальной ячейке при температуре 420°C и давлении 30-40 ГПа. С целью получения однородного контролируемого содержания кислорода, кристалл, после раздвойниковывания, повторно отжигали в атмосфере кислорода в течение семи суток при температуре 420°C .

Для оптимально допированного монокристалла $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ отжиг при 20°C в течение 92 часов не приводит к значительным изменениям рассеяния носителей заряда на фононах – коэффициент фононного рассеяния, C_3 , и температура Дебая демонстрируют слабую тенденцию к увеличению. Отметим, что температура Дебая для оптимально допированного монокристалла значительно меньше, чем для недодопированного. Это указывает на повышение роли анизотропии фононного спектра в рассеянии носителей заряда.

Остаточное сопротивление, связанное с рассеянием носителей заряда на дефектах, также демонстрирует тенденцию к увеличению, что свидетельствует о росте числа дефектов, в первую очередь – кислородных вакансий. Вместе с увеличением температуры сверхпроводящего перехода, T_c , это указывает на стремление концентрации кислородных вакансий к некоторому значению, которое соответствует оптимальной величине δ и, в свою очередь, к максимальной T_c .

Учитывая поведение остаточного сопротивления, а также тот факт, что в недодопированных монокристаллах $\text{YBa}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ избыточная проводимость не обнаруживается на фоне фононного рассеяния, можно предположить подавление парaproводимости дефектами – по мере роста δ величина избыточной проводимости – коэффициент b_0 – уменьшается.

Приведенные результаты свидетельствуют о том, что:

- температурная зависимость электросопротивления в плоскости слоев для оптимально допированного монокристалла $\text{Y}_1\text{Ba}_2\text{Cu}_3\text{O}_{7-\delta}$ может быть с высокой точностью аппроксимирована в рамках модели s – d –рассеяния электронов на фононах с учетом парaproводимости, которая экспоненциально растет при понижении температуры;

- отжиг способствует повышению однородности образца, и, таким образом, росту T_c ;

- температура $2D \rightarrow 3D$ кроссовера при отжиге сдвигается в сторону низких температур.

Список літератури:

1. Jorgencen J.D., Shiyou Pei, Lightfoot P., Shi H., Paulikas A.P., Veal B.M.W., Physica C167, 571 (1990).
2. R.V. Vovk, Y.I. Boiko, V.V. Bogdanov, S.N. Kamchatnaya, I.L. Goulatis, A. Chroneos / Physica C 536 (2017) 26-29.
3. S. Sadewasser, J.S. Schilling, A.P. Paulikas, B.M. Veal, Phys. Rev. B. 61, 741-749 (2000).
4. W.H. Fietz, R. Quenzel, K. Grube et al. (6 auth.) // Physica C. -1994. - V.235-240. -P.1785-1786.
5. D.D. Balla, A.V. Bondarenko, R.V. Vovk, M.A. Obolenskii, A.A. Prodan, LowTemp. Phys. 23, 777-781 (1997).
6. R. V. Vovk, N. R. Vovk, O. V. Dobrovolskiy / Journal of Low Temperature Physics (2014) PP. 1 - 17 DOI 10.1007/s10909-014-1121-9.
7. Martinez, B. Sandiumenge, F. ; Pinol, S. ; Vilalta, N. ; Fontcuberta, J. ; Obradors, X. // Applied Physics Letters (1995) V. 66, Issue: 6 P.P. 772 – 774.

8. R.V. Vovk, N.R. Vovk, G.Ya. Khadzhai, Oleksandr V. Dobrovolskiy, Z.F. Nazyrov / J Mater Sci: Mater Electron (2014) 25: 5226-5230 DOI 10.1007/s10854-014-2292-5.

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ПО ВДОСКОНАЛЕННЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ВИРОБНИЦТВІ

Волкова А.С.

студентка Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Метіль Т.К.

викладач Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Будь-яке підприємство здатне збільшити обсяги продукції без зайвих інвестицій за допомогою правильної організації праці й виробництва. Однак, на даний момент, керівники виробництв й органи керівництва економікою відкидають доречність нормування праці й знижують важливість організації праці та заробітку. На багатьох виробництвах практично припинені роботи зв'язані з переглядом норм трудових затрат й розрахунком та обґрунтуванням норм на новітні вироби; не має наміру зменшити трудомісткість тої продукції, на яку постійно піднімаються ціни, тому цю ситуацію потрібно змінювати.

Суть нормування лежить у формулюванні міри праці на виконання установленої діяльності у більш доцільних організаційних та технічних обставинах. Нормування праці - міра співвідношення затрат й результатів праці, так як, будучи частиною організації заробітку, встановлює, який обсяг витрат труда та результатів повинен відповідати встановленому розміру його заробітку у чітких організаційних й технічних обставинах [4, с. 123].

Впровадження заходів по вдосконаленню організації праці умовно можна поділити на декілька етапів.

Перший етап – вибір системи оплати праці. Відносно нинішньої економіки, для більшості підприємств годяться системи оплати праці, що ґрунтуються на участі у прибутках й розподілі доходів [3, с. 345].

Сутність гнучкої системи оплати праці «Участь у прибутках» в тому, що за рахунок завчасно установленої частини прибутку виникає преміальний фонд, з якого робітники одержують систематичні сплати. Їх величина має залежність від об'ємів прибутку, наслідків виробничої й комерційної діяльності виробництва. У даній системі премія нараховується за успіхи у конкретних результатах роботи виробництва. Нараховують премію пропорційно к заробітній платі працівника з урахуванням власних та працюючих характеристик виконувача: досвід працівника, відсутність запізнень і прогулів, вірність фірмі, раціоналізаторська робота.

Друга система має назву «Розподіл доходів» й визначає, що преміальні сплати мають залежність від продуктивності, якості, економії матеріалів, надійності діяльності. У результаті робітник може відчувати щільну взаємозалежність між результатами своєї праці й величиною прибутку.

Система «Участь у прибутках» позитивно позначається на залученні працівників, а система «Розподіл доходів» у більшості випадків впливає на стимулювання покращення продуктивності, якості, зменшення затрат [1, с. 223].

Наступним етапом є охорона інтересів працівників. З цією метою можна перейти на гарантовану часову величину мінімуму оплати праці. У тому разі, якщо зайнятість на протязі робочого дня не гарантована, робітники стають незахищеними перед самоправством підприємця. Гарантованою вважається сплата адекватно до балансу годин, реально спрацьованих за оплачувальний період часу. Підприємець при переході на часову гарантовану величину оплати повинен оплатити тільки реальні години діяльності.

Усунення великої диференціації у сфері праці по категоріям робітників - третій етап по впровадженню заходів відносно вдосконалення організації праці.

Розглядаючи діючі на підприємствах системи оплати праці, можна прийти до висновку, що вони зобов'язані формуватися таким чином, щоб забезпечити об'єднання працівників в межах виробництва, заохочувати співробітництво.

Четвертим етапом є сконцентрування уваги усіх співробітників на продуктивності й якості. Для цього необхідно установити вимоги до організації підприємства:

- усі замовлення зобов'язані бути виконаними у визначений термін чи раніше;
- усі роботи варто виконувати з мінімальними затратами;
- слід користуватися найдосконалішими технологіями, інструментами і методами.

Керівництву кожного підприємства треба створювати придатний клімат, підтримувати стабільність кадрів, перспективу їх зросту [2, с. 154].

Особливу увагу варто приділити поняттю якість, а саме виокремити три важливі питання:

- якість праці: керівництво продуктивністю та якістю;
- якість робочого побуту: організаторська культура, плідотворний внесок зі сторони робітників;
- якість керівництва: прогресивна роль керівництва організацією, у якій керівник добивається покращення результативності завдяки якості трудового побуту.

Отож, мотивування праці зобов'язано будуватися на базі чинників, які залежать від робітників. Від робітників не залежать установи збуту та кредитування, отже ставити заохочення робітників у пряму залежність від прибутку неправильно.

П'ятим етапом вважається формулювання системи матеріальної заінтересованості, яка зобов'язана будуватися у вигляді системи інвестування

працівників, направленої на високу ефективність. Мірилом оцінки цієї системи є зіставлення результатів й затрат праці. Порядок матеріального стимулювання повинен орієнтуватися на ступінь кваліфікації виконуваної роботи чи використовуваної при прийнятті рішень. Отже, відступитися від погодинної оплати праці та розраховуватися з працівниками за кваліфікацію, а не за кількістю людино-годин, які проведені на своєму робочому місці. Сплачувати заохочення за результати виробництва у цілому. Реальна кваліфікація - спроможність працівника не лише реалізовувати свої зобов'язання, а також здібність до участі у обговорюванні виробничих питань, дознаватися їх та орієнтуватися у кожному аспекті господарської діяльності виробництва.

Для робітників заохочення ініціативи та творчості виступає у вигляді оплати «по заслугах» або «за власний внесок». Оцінювання заслуг або власного внеску відбувається за допомогою критеріїв, які визначені самим підприємством. Наступний момент полягає в оцінюванні незайнятості у виді анти-стимулів. Якщо робітники знатимуть, що зменшення ними продуктивності труда позначиться на звільненні їх чи їхніх співробітників, тоді стимул переважить.

Отже, на підприємствах важливо передивитись систему преміювання. Слід вибрати систему, у котрій кожний робітник був би зацікавлений у зростанні продуктивності своїй праці та усієї бригади робітників у цілому.

Шостий етап впровадження заходів по вдосконаленню організації труда на виробництві – зменшення фізичної й нервово-психічної напруженості через вивчення санітарно – гігієнічних, соціально-психологічних факторів.

Загальновідомо, що на здоров'я індивіда значно впливають санітарно-гігієнічні фактори виробничої сфери. Певні з них мають несприятливий вплив на робітника, що зменшує працездатність, псує самопочуття та часом спричинює професійні захворювання. Для покращання санітарно-гігієнічних чинників праці робітників треба враховувати заходи, які дозволять покращити умови труда робітників: організація доброї освітленості робочого простору, забезпечення усіх робітників уніформою, закупка обігрівачів.

Соціально-психологічна група факторів відзначається складом та властивостями виробництва. Під дією цих чинників твориться морально-психологічний клімат на виробництві, який розкривається в ступені стабільності колективу, його єдності, характер взаємовідносин між групами робітників, настроях, дисципліни труда, працьовитої активності й творчої ініціативи.

Останній етап - удосконалення виробничого процесу підприємства. Цей етап складається з впровадження трьох заходів:

1. Організація потоків. При організації й оптимізації робочого місця визначна не лише організація робочого місця, а й розташування робочих місць відносно один до одного.

2. Покупка нового, сьогочасного та практичного устаткування.

3. Вживання комп'ютерів для планування й управління на підприємстві.

Підводячи підсумки, треба зауважити, що раціональна організація праці впливає на обсяг виробленої продукції. Тому, підприємствам слід впроваджувати заходи, які б значною мірою вдосконалювали організацію праці на виробництві.

Список літератури:

1. Бабаев Л. К. Основы охраны труда: учебник для студ. высш. уч. зав. / В. К. Бабакин - М. : Юристъ, 2016. - 389 с.
2. Васильев М. Р. Решения экономических и социально-трудовых проблем / Л. А. Воронин. - М. : Экономика, 2009. – 278 с.
3. Заблоцький В. К. Організація обліку і контролю : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. К. Заблоцький – Л. : Новий світ, 2014. - 556 с.
4. Равікович Є.І. Нормування труда: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. - К.: КНЕУ, 2010. - 245 с.

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ ФРАКТАЛІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ МАТЕРІАЛІВ

Волчук В.М.

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
д.т.н., професор кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів,
доцент (<https://orcid.org/0000-0001-7199-192X>, volchuky@gmail.com)

Рожко І.І.

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
магістр 2 курсу кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів

Стрімкий розвиток науки ініціює пошук нових підходів для оцінки структури та властивостей різних матеріалів народного господарства. На сьогоднішній день крім традиційних методик натурних досліджень, рентгенівських методів, оптичної мікроскопії та ін. для оцінки якості матеріалів широко впроваджуються нові методики, що базуються, наприклад, на теоріях фракталів [1-4]. Це пояснюється тим, що структура реальних матеріалів доволі часто має складну геометричну конфігурацію. Тому її неможливо однозначно описати лише з використанням традиційної цілочисельної геометрії Евкліда. Неповнота формальної аксіоматики, що виникає при оцінці якості матеріалів ініціює пошук та розробку нових методик [5]. Фрактали, як самоподібні об'єкти, характеризуються дробною розмірністю. Оцінка структури матеріалів за допомогою фрактальної розмірності дає можливість кількісно характеризувати структури незалежно від різного ступеню їх складності. Тому для пошуку зв'язку між структурою матеріалів та їх властивостями все частіше застосовується фрактальний формалізм [6].

В ДВНЗ ПДАБА діє наукова школа під керівництвом професора Большакова В.І., що активно використовує теорії фракталів та мультифракталів

для вирішення різних задач матеріалознавства. Застосовуючи новітні сучасні досягнення теорія фракталів успішно застосовується науковцями для ідентифікації багатопараметричних багатокритеріальних технологій [7, 8], зокрема для оцінки критеріїв якості масивних металевих відливок (чавунних валків вітчизняного виробництва з пластинчатим та шаровидним графітом) [9]. При цьому відносна похибка розробленої математичної моделі прогнозу механічних властивостей сортопрокатних чавунних валків на основі аналізу фрактальної розмірності елементів їх структури становила 5-7%. Крім того, фрактальна розмірність застосовується як індикатор якості в сталях різного призначення [10, 11]. В роботі [11] запропоновано ефективний метод оцінки механічних властивостей металу із застосуванням композиції топологічного та фрактального підходів для сотового (сталь 36НХТЮ), пластинчатого (сталь 80), зернистого (сталь У10) та голчатого (У6) класів структури. В його основу покладено чотири нових критерії для оцінки структури, отриманих з використанням композиції даних підходів, що дозволяє зменшити похибку при прогнозі характеристик міцності досліджуваного металу в 1,24...2,16 разів в залежності від його класу.

Перспективним напрямком використання теорії фракталів в сучасному матеріалознавстві є її застосування для ранжування критеріїв якості металу [12]. Запропонований в цій роботі підхід уможливорює, залежно від величини області самоподібності визначального параметра, оцінку ступені значущості критеріїв на прикладі визначення їх для сортопрокатних чавунних валків. Такий підхід дозволяє регулювати технологічний процес виробництва валків в залежності від визначального параметра.

Для ідентифікації складних об'єктів різної природи також можна застосовувати фрактальний підхід. В роботі [13] розглянуті можливості застосування фрактальних моделей для ідентифікації складних систем. Наведено алгоритм визначення області самоподібності для досліджуваного об'єкта (атомного реактора), що, на думку авторів, дозволяє знизити ймовірність порушення штатного режиму його роботи.

Список літератури:

1. Mandelbrot B. B. The Fractal Geometry of Nature : monograph / [B. B. Mandelbrot]. – New York, San Francisco : Freeman, 1982. – 480 p.
2. Журавель І. М. Вимірювання усередненого розміру зерен металу з використанням фрактальної розмірності / І. М. Журавель, Л. М. Свірська // Фізико-хімічна механіка матеріалів. – 2010. – № 3. – С. 126–128.
3. Карускевич М. В. Застосування фрактальної геометрії в задачах прогнозування залишкового ресурсу авіаційних конструкцій / М. В. Карускевич, І. М. Журавель, Т. П. Маслак // Фізико-хімічна механіка матеріалів. – 2011. – № 5. – С. 48–52.
4. Журавель І. М. Моделювання зеренної структури металографічних зображень за допомогою діаграм Вороного / І. М. Журавель // Відбір і обробка інформації. – 2014. – Вип. 41 (117). – С. 77–80.
5. Большаков Вад. І. Часткова компенсація неповноти формальної аксіоматики при ідентифікації структури металу / Вад. І. Большаков В. І. Большаков, В. М. Волчук, Ю. І. Дубров // Вісник НАН України. – 2014. – № 12. – С. 45–48.
6. Большаков В. И. Особенности применения мультифрактального формализма в материаловедении / В. И. Большаков, В. Н. Волчук, Ю. И. Дубров // Доповіді НАН України. – 2008. – № 11. – С. 99–107.
7. Дубров Ю. Пути идентификации периодических многокритериальных технологий: монография / [Ю. Дубров, В. Большаков, В. Волчук]. – Саарбрюккен: Palmarium Academic Publishing, 2015. – 236 с.
8. Большаков В.І. Етапи ідентифікації багатопараметричних технологій та шляхи їх реалізації / В. І. Большаков, В. М. Волчук, Ю. І. Дубров // Вісник НАН України. – 2013. – № 8. – С. 66–72.
9. Volchuk V. Method of material quality estimation with usage of multifractal formalism / V. Volchuk, I. Klymenko, S. Kroviakov, M. Orešković // Tehnički glasnik - Technical Journal. – 2018. – Vol. 12. – № 2. – P. 93–97.

10. Большаков В. И. Материаловедческие аспекты применения вейвлетно-мультифрактального подхода для оценки структуры и свойств малоуглеродистой стали / В. И. Большаков, В. Н. Волчук // Металлофизика и новейшие технологии. – 2011. – Т. 33. – № 3. – С. 347–360.

11. Большаков В. И. Топологические и фрактальные инварианты структуры для оценки качества металла / В. И. Большаков, В. Н. Волчук, Ю. И. Дубров // Доповіді НАН України. – 2017. – № 4. – С. 42–48.

12. Волчук В. Н. К применению фрактального формализма при ранжировании критериев качества многопараметрических технологий / В. Н. Волчук // Металлофизика и новейшие технологии. – 2017. – Т. 39. – № 7. – С. 949–957.

13. Большаков В. И. Фрактальный подход при идентификации сложных систем / В. И. Большаков, В. Н. Волчук, Ю. И. Дубров // Доповіді НАН України. – 2017. – № 6. – С. 46–50.

ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБЛАСТІ КОМПРОМІСУ КРИТЕРІЇВ ЯКОСТІ

Волчук В.М.

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
д.т.н., професор кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів,
доцент (<https://orcid.org/0000-0001-7199-192X>, volchuky@gmail.com)

Фортигін А.А.

Державний вищий навчальний заклад
«Придніпровська державна академія будівництва та архітектури»,
аспірант кафедри матеріалознавства та обробки матеріалів
(<https://orcid.org/0000-0001-9838-5911>, fortigin13@gmail.com)

Оцінка критеріїв якості матеріалів багатопараметричних технологій завжди пов'язана з певними труднощами [1, 2]. Насамперед це пов'язане з тим, що реалізувати найбільш очевидний, детермінований підхід, який застосовується для оцінки критеріїв якості та оснований на аналізі причинно-наслідкових зв'язків і відносин, не представляється можливим, оскільки на ці критерії впливає багато параметрів. Наприклад, для чавунних валків такими параметрами можуть бути елементи хімічного складу, легуючі елементи, умови охолодження, товщини намазки форми для лиття металу, спосіб лиття та інші. Крім того, слід зазначити, що частина цих параметрів може змінюватися скачкоподібно при порушенні штатного режиму виробництва матеріалів. Ці параметри впливають на структуру, а відповідно і на механічні властивості металу. Наприклад, механічні властивості сталі в значній мірі визначаються саме показниками її мікроструктури. Навіть незначна зміна частини з них істотно може змінювати властивості металу у відносно широкому діапазоні значень [3, 4].

Завдання ідентифікації якості цільового продукту ускладнюється ще й тим, що по своїй фізичній природі деякі критерії якості, як правило, суперечать один одному, тобто покращуючи один критерій, ми часто погіршуємо інший - наприклад: міцність-пластичність, в'язкість-крихкість та ін. Більшість критеріїв, які характеризують працездатність і ефективність технології, визначені в допустимих малих інтервалах, тому мають відносно малий вплив на величину цих критеріїв. Ймовірно, це продиктовано тим, що розробники технологічного процесу, прагнучи витримати його, наскільки це можливо в конкретно обраній області параметрів технології, обмежили чисельні значення критеріїв, які характеризують його працездатність і ефективність. Тому область, де ці критерії мінімально суперечать один одному, будемо називати областю компромісу критеріїв якості [5-7].

З огляду на вище викладене впливає, що розробка методу визначення області компромісу критеріїв якості багатокритеріальних технологій є актуальною науково-практичною проблемою сучасного матеріалознавства.

Такий підхід дозволить здійснювати коригування механічних властивостей металевих виробів в процесі їх виробництва.

Нижче наведені приклади розробки авторами області компромісу критеріїв якості виробів зі сталі (рис. 1) та чавуну (рис. 2).

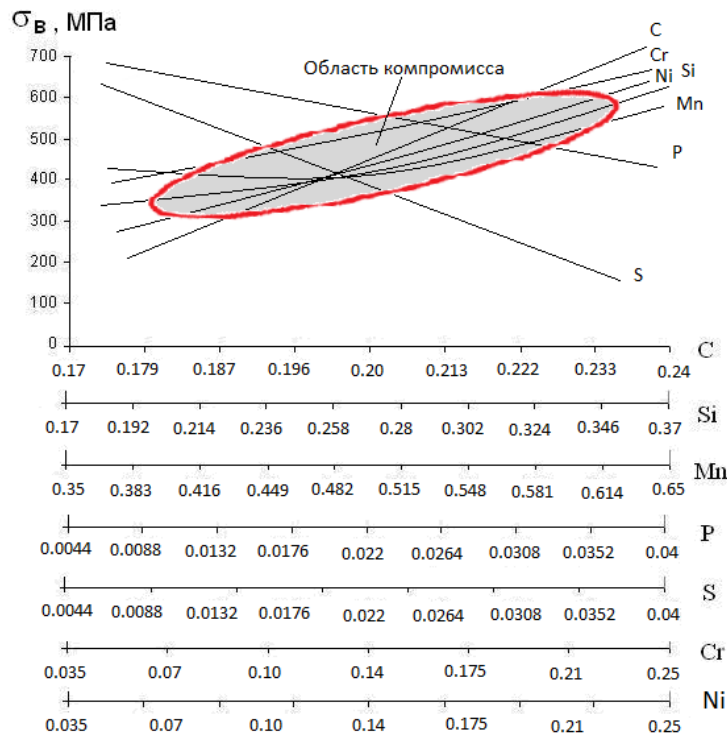

Рис. 1. Область компромісу для межі міцності труб марки сталі 20 [7]

На рис. 2 наведена область компромісу критеріїв якості чавунних валків.

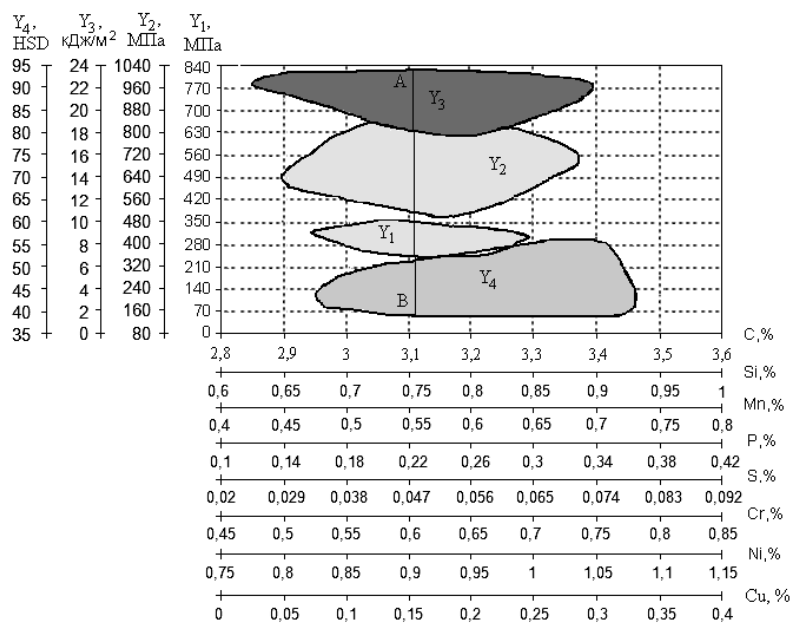

Рис. 2. Область компромісу механічних властивостей чавунних валків марки СПХН

(Y_1 – межа міцності на розтяг; Y_2 – межа міцності на згин; Y_3 – ударна в'язкість; Y_4 – твердість за Шором) [2]

Таким чином, у роботі показано, що запропонований метод визначення області компромісу критеріїв якості виробів з металу дозволяє здійснювати їх коригування в процесі виробництва.

Список літератури:

1. Metals Reference Book / Edited Colin J. – Smithells : Butterworths, 1976. – 566 р.
2. Большаков В. І. Етапи ідентифікації багатопараметричних технологій та шляхи їх реалізації / В. І. Большаков, В. М. Волчук, Ю. І. Дубров // Вісник НАН України. – 2013. – № 8. – С. 66–72.
3. Большаков В. И. Идентификация многопараметрических, многокритериальных технологий и пути их практической реализации / В. И. Большаков, В. Н. Волчук, Ю. И. Дубров // Металознавство та термічна обробка металів. – 2013. – №4. – С. 5–11.
4. Волчук В. Н. К определению области компромисса характеристик качества материалов / В.Н. Волчук. // Металознавство та термічна обробка металів. – 2015. – №3. – С. 5–11.
5. Большаков В. І. Способ определения области компромисса критериев качества многокритериальных технологий / В. І. Большаков, В. М. Волчук, Ю. І. Дубров / Свідоцтво про реєстрацію авторського права України на твір № 53769 від 18.02.2014 р. – 5 с.
6. Большаков В. И. Определение области компромисса критериев качества чугуновых валков / В. И. Большаков, В. Н. Волчук, Ю. И. Дубров // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури: зб. наук. пр. – Д.: ПДАБА, 2014. – №11. – С. 4–7.
7. Большаков В. И. Способ определения области компромисса критериев качества многокритериальных технологий / В. И. Большаков, А. А. Фортыхин // Металознавство та термічна обробка металів. – 2016. – №2. – С. 40–46.

УДК 378**СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ
У ВИЩІЙ ШКОЛІ****Гасєвський В.Р., Орленко В.Ф.,
Кочергіна О.Д., Соляк Л.В**

Аналіз останніх досліджень показав, що використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі значно розширює можливості навчальної інформації, сприяє більш широкому розкриттю здібностей студентів, активізації їх розумової діяльності [1]. До того ж, використання комп'ютерних технологій у викладанні значно підвищує не тільки ефективність навчання, але й допомагає вдосконалювати різні форми і методи навчання, що підвищує зацікавленість у глибшому вивченні матеріалу [2].

Сучасні комп'ютерні технології надають багато можливостей для формування і розвитку компетенцій. Їх застосування залежить від вміння вводити комп'ютерні технології в навчальний процес, від професійності викладача, вміння створювати позитивну мотивацію і психологічний комфорт, сприяючи розвитку умінь та навичок. Практика показує, що завдяки використанню комп'ютерних технологій, викладач економить до 30% навчального часу, в порівнянні з роботою біля дошки, при цьому, від викладача не потрібно спеціальної комп'ютерної підготовки, оскільки основні можливості програм, що використовуються у навчанні легко освоїти самостійно.

Використання комп'ютерної техніки в навчальному процесі, як елементу процесу навчання дозволяє застосовувати різноманітні методи обрахунків, прикладні програми та пакети для багатьох науково-технічних напрямів, а отже, використовувати такі програми для вивчення на сучасному рівні різних дисциплін у вищій школі. Отже, комп'ютерні технології допомагають студентам зрозуміти суть математичного представлення законів природи та ознайомити їх з можливостями такого представлення.

Однією з найбільш придатних для обробки результатів вимірювання у фізичному експерименті є система автоматизації математичних обрахунків MathCad [3], оскільки вона зручно поєднує текстовий редактор і обчислювальний модуль, який використовує ряд вмонтованих бібліотечних операторів алгебри, диференційного та інтегрального числення, а також графічний редактор разом з мультиплікатором. У цій системі можна обчислювати формули, що відповідають фізичним процесам та зображати результати у вигляді графіків, чи динамічних мультиплікативних відеокартин.

Метою роботи є показати на конкретному прикладі основні переваги використання елементів комп'ютерних технологій при виконанні лабораторного практикуму з курсу загальної фізики.

Для повноцінного засвоєння фізичних знань на сучасному рівні на кафедрі хімії та фізики Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП, м.Рівне) було запропоновано розробити комплекс комп'ютерних програм для виконання лабораторного практикуму з курсу загальної фізики, виконаних за допомогою системи MathCad.

Авторами, на основі методичного матеріалу, розробленого на кафедрі хімії та фізики створено комплект комп'ютерних програм, для виконання лабораторних робіт з курсу загальної фізики студентами 1-го та 2-го курсів за розділами: “механіка”, “молекулярна фізика і термодинаміка”, “електрика”[4] та “електромагнетизм”, “коливання і хвилі”, “оптика”, “квантова оптика і атомна фізика”, а також “фізичні основи роботи напівпровідникових приладів”[5] (всього 24 лабораторні роботи). Приклад однієї з таких програм приведений нижче. Ці програми надають весь необхідний текстовий і графічний матеріал і повністю відповідають вимогам, що сформульовані на кафедрі і оформлені у вигляді звіту, що містить такі розділи: мета роботи, робоча формула, таблиця результатів вимірювань, обробка результатів вимірювань, кінцевий результат. Також добавлено новий розділ, який автори вважали необхідним:

1. Відтворення фізичного процесу за отриманими експериментальними даними (при необхідності).

Обробка експериментальних результатів виконана методом Стюдента (з розділів “механіка”, “молекулярна фізика і термодинаміка” та “електрика”) і методом найменших квадратів (з розділів “електромагнетизм”, “коливання і хвилі”, “оптика”, “квантова оптика і атомна фізика” та “фізичні основи роботи напівпровідникових приладів”).

Ця розробка стимулює студентів до більш глибокого опанування комп'ютерних технологій, вона сприяє створенню умов для впровадження дистанційного навчання на ґрунті новітніх форм зв'язку між викладачами та студентами в комп'ютерному інформаційному просторі, а також міжвузівському спілкуванні у такому просторі.

Комп'ютеризація лабораторних робіт дає можливість автоматично створювати базу даних експериментальних результатів, яка необхідна для глибшого їх аналізу з метою вдосконалення лабораторних робіт, виявлення їх систематичних похибок, дослідження законів розподілу похибок результатів вимірювань і таким чином надати лабораторній роботі навчально-наукового характеру.

Нижче наведено фрагмент комп'ютерної програми з використанням методу найменших квадратів для визначення фізичних величин

Лабораторна робота № 4.7

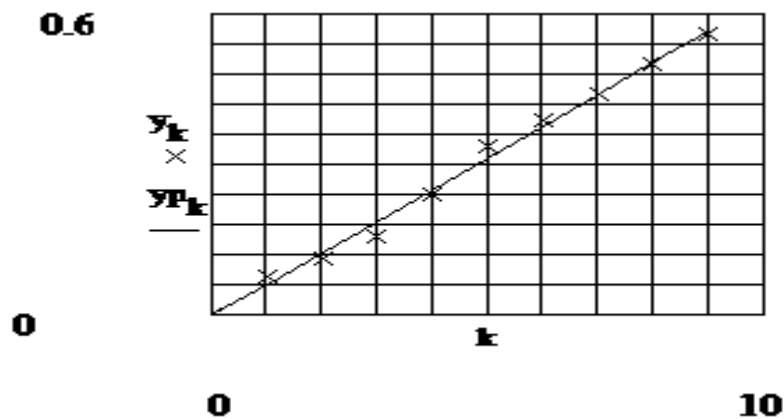
Вивчення згасаючих коливань в коливному контурі і визначення його параметрів.

Мета роботи: вивчити залежність амплітуди згасаючих коливань від часу, визначити коефіцієнт затухання, період коливання, індуктивність і активний опір контура і відтворити процес у графічній формі.

4. Обробка результатів вимірювань.

Графік залежності експериментальних (y_k) і розрахованих за методом найменших квадратів (y_{p_k}) значень $(\ln = \frac{U_0}{U_k})$ від кількості коливань k для знаходження величини (βT)

$$y_{p_k} = (\beta T) \cdot k + Y_0$$

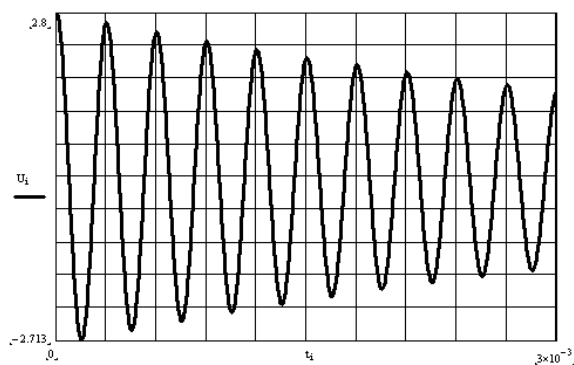

5. Відтворення згасаючих коливань по експериментальним даним, отриманим в даній лабораторній роботі.

$$i = 0 \dots 1000$$

$$t_i = 0,01 \cdot T \cdot i \quad \alpha = 0$$

$$U_i = U_0 \cdot \exp(-\beta \cdot t_i) \cdot \cos\left(\frac{2 \cdot \pi}{T} \cdot t_i + \alpha\right)$$

Комплект програм, впроваджений у навчальний процес кафедри хімії та фізики НУВГП, є оригінальною розробкою як з точки зору комп'ютеризації навчального процесу, так і з точки зору впровадження прикладних комп'ютерних програм.

Список літератури:

1. Гудирева О.М. Вплив нових інформаційних технологій навчання на актуалізацію навчально-пізнавальної діяльності студентів /Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання: зб. наук. праць / Редкол. -К: НПУ ім. М.П. Драгоманова. - Вип.6 -2003-ст.25-36.
2. Брукшир Дж. Гленн. «Введение в компьютерные науки. Общий обзор» Computer Science: An Overview. — 6-изд.. — М.: «Вильямс», 2001. — С. 688.
3. Дьяконов В. Mathcad 2001: Учебный курс. Численные и символьные вычисления – СПб.: Питер, 2001. – 624 с.
4. Методичні вказівки до обробки експериментальних даних лабораторних робіт з дисципліни “Фізика”. Ч.1 (розділи “Механіка”, “Молекулярна фізика”, “Електрика”) з використанням програми Mathcad № 05-06-37, 2016. - 41с.
5. Методичні вказівки до обробки експериментальних даних лабораторних робіт з дисципліни “Фізика”. Ч.2 (розділи “Магнітизм”, “Коливання і хвилі”, “Атомна фізика”, “Фізика ядра”) з використанням програми Mathcad № 05-06-49, 2016. - 41с.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ ОБЛАСТЬ

Ганзюк С.М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку

Лобас І.С.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ID ORCID: 0000-0001-7859-4708

svetlanaganzyuk@gmail.com

Дніпропетровська область є одним із провідних регіонів України, економічний розвиток якого значною мірою визначає загальну ситуацію в державі. Насамперед, це потужна промисловість, високорозвинена транспортна й фінансова інфраструктури, вдале географічне положення, багаті природні ресурси та родючі землі. Регіон підтримує економічні відносини з основними світовими ринками, наближений до багатьох ринків країн Європи та СНД. Значний промисловий потенціал регіону притягує до Дніпропетровської області іноземних інвесторів. Так, на область припадає майже 10% прямих іноземних інвестицій до національної економіки [1].

Дніпропетровська область посідає друге місце серед регіонів України після м. Києва за абсолютними обсягами прямих іноземних інвестицій до національної економіки. Є основних п'ять причин чому іноземні країни здійснюють інвестування у Дніпропетровську область: Дніпропетровська область лідер реформ, модернізації та розвитку інфраструктури в Україні; сприяння кожному інвестору; Дніпропетровщина є найбільшим індустріальним та науковим центром; тут живе 1,6 млн економічно активних людей з високим рівнем освіти; багаті природні ресурси [1].

Якщо розглянути динаміку за останні 10 років (рис. 1), то можна зробити висновок, що найбільше іноземних інвестицій в область іноземні країни вкладали у 2010- 2012 рр. За три останні роки обсяг залучених іноземних інвестицій в регіон скоротився з 5 775,8 млн. дол. у 2014 р. до 3815,6 млн. дол. у 2017 р.

Станом на 01.10.2017 обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку області, складав 3913,9 млн дол. США. Питома вага області в загальнодержавних обсягах складає 9,9%. На одного мешканця області обсягу іноземних інвестицій припадає 1208,3 дол. США, що у 1,3 рази більше показника по всій Україні (934,5 дол. США).

Найбільші обсяги іноземних інвестицій вкладено у промисловість – 58,7%, торгівлю – 15,9%, операції з нерухомим майном – 12,0%, діяльність у

сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 5,7%, професійну, наукову та технічну діяльність – 3,7% та в інші галузі [1].

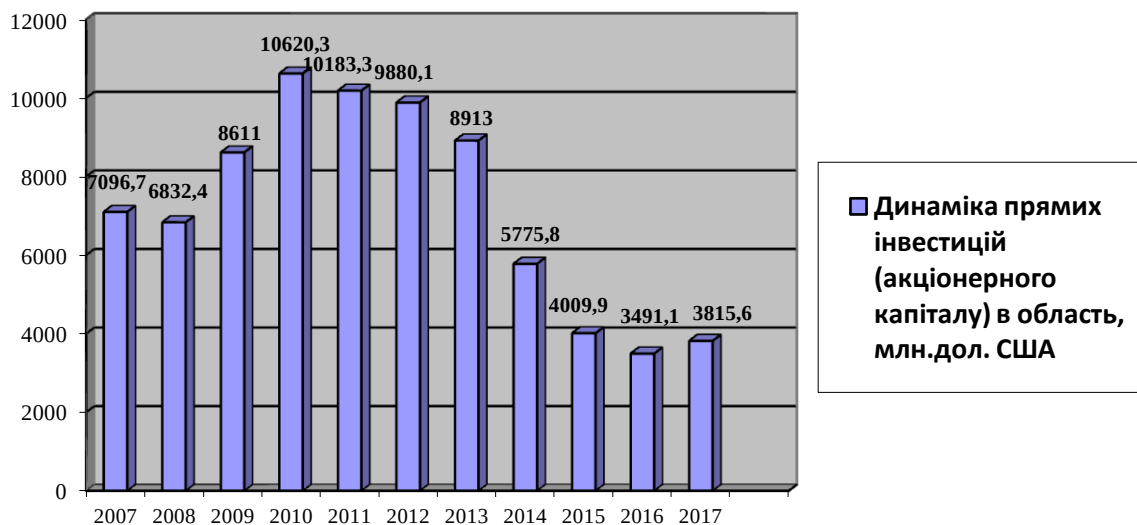

Рис.1 – Динаміка зміни обсягу прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Дніпропетровську область, млн. дол. США

На підприємствах промисловості області акумульовано 605,7 млн. дол. (36,2% загального обсягу інвестицій). Значні вкладення іноземних інвестицій залучено також у підприємства, що здійснюють операції з нерухомим майном – 379,8 млн. дол. (22,7% загального обсягу), оптової та роздрібної торгівлі, ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів – 282,6 млн. дол. (16,9%), займаються діяльністю у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 200,9 млн. дол. (12%), професійною, науковою та технічною діяльністю – 124,6 млн. дол. (7,5%). Інвестиції надійшли з 52 країн світу. Серед основних країн-інвесторів: Кіпр – 894,2 млн. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 204,4 млн. дол., Беліз – 99,8 млн. дол., Нідерланди – 79,7 млн. дол., Сент-Кітс і Невіс – 46,6 млн. дол. [2]

За видами економічної діяльності у промисловістькладають Кіпр – 618357,9 тис. дол., Нідерланди – 794304,1 тис. дол., Німеччина – 606699,6 тис. дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 72841,9 тис. дол., Австрія – 71856,6 тис. дол.; у операції з нерухомим майном Кіпр – 296326,2 тис. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 31248,0 тис. дол., Австрія – 11945,4 тис. дол.; у оптову та

роздрібну торгівлю Кіпр – 67723,8 тис. дол., Німеччина – 4210,1 тис. дол. США, Віргінські Острови (Брит.) – 383968,5 тис. дол. США, Австрія – 76,05,3 тис. дол. США [2].

Залучення інвестицій є пріоритетним напрямом розвитку економіки регіону. Спрямування на самостійність регіонів викликає необхідність обґрунтування потреб в інвестиціях та залучення інвесторів. Ефективність регіональної інвестиційної політики залежить від стану інвестиційного клімату, що впливає на інтенсивність інвестиційного процесу та обсяги інвестицій і визначає інвестиційну привабливість регіону.

Список літератури:

1. Савченко В.О. Основні шляхи залучення іноземного капіталу до українських регіонів (на прикладі Дніпропетровської області)/ В.О. Савченко// Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії. –№2. - 2016. – С.97-105.
2. Офіційний сайт Головного управління статистики в Дніпропетровській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dneprstat.gov.ua/>

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ

Ганзюк С.М.

к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів та обліку

Спекова О.Р.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське

ID ORCID: 0000-0001-7859-4708

svetlanaganzyuk@gmail.com

Розвиток сучасної економіки важко уявити без ефективної інвестиційної діяльності. Залучення інвестицій, у тому числі іноземних, забезпечує науково-технологічний прогрес, економічне зростання, створення додаткових та збереження існуючих робочих місць, активізацію підприємницької діяльності тощо. В той же час аналіз статистичних даних показує, що інвестиційна привабливість України досить низька. Для підвищення інвестиційної привабливості національної економіки необхідне створення сприятливого інвестиційного клімату [1].

Нагадаємо, інвестиції – це довгострокові вкладення капіталу у підприємницьку діяльність з метою одержання певного доходу (прибутку). Існує три найбільші джерела інвестицій: державні (вони обмежені зараз, бо Україна не має достатньо грошей), кредитні (банківська система тривалий час була дуже проблемною, і система кредитування досі не відновилась, а ті, що є – дуже дорогі) та іноземні інвестиції.

Важливу роль в розвитку національної економіки відіграють саме іноземні інвестиції. Залучення коштів іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню нових технологій, використанню передового зарубіжного досвіду, розвитку малого і середнього бізнесу, зростанню інвестиційного потенціалу територій та ін.

Іноземні інвестиції – це цінності, що іноземні інвестори вкладають в об'єкти інвестиційної діяльності в Україні з метою одержання прибутку або досягнення соціального ефекту. Іноземними інвесторами є суб'єкти, які проводять інвестиційну діяльність на території України [2].

Прямі іноземні інвестиції — найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти, крім того, в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо.

Обсяг прямих іноземних інвестицій за період 2008 - 01.07.2018 рр. зображений на рисунку 1.

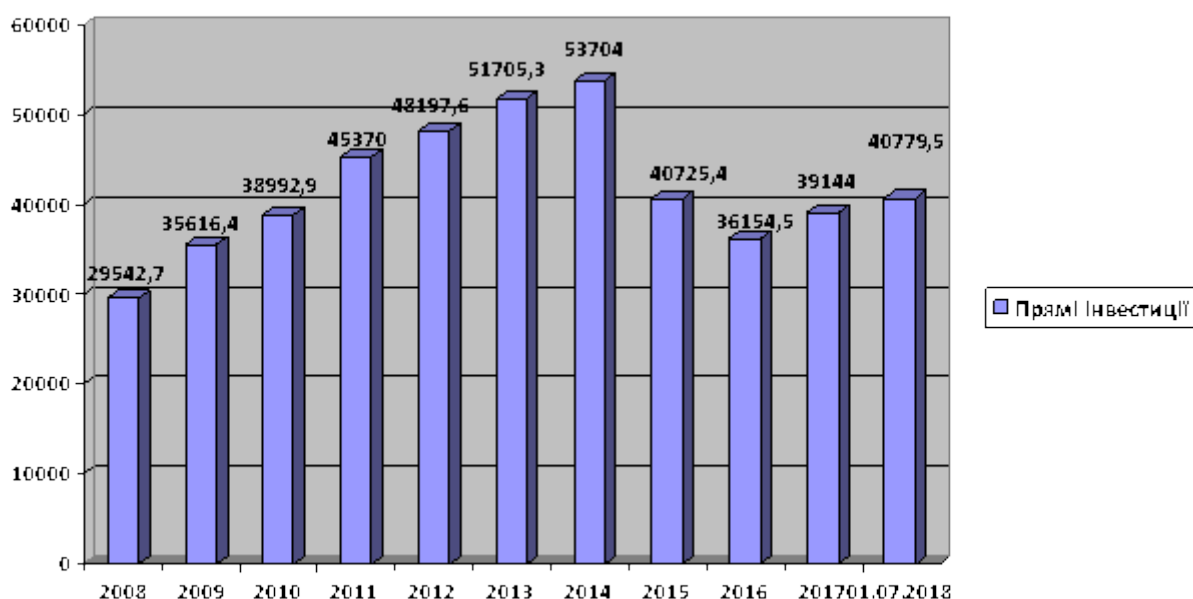

Рисунок 1 - Обсяг залучених прямих іноземних інвестицій за 2008-01.07.2018 рр., млн. дол., розроблено за [1]

Як видно з рисунку 1 обсяг залучених іноземних інвестицій в цілому за період 2008-01.07.2018 рр. зріс на 27,5%, проте, за останні чотири роки скоротився з 53704 млн. дол. у 2014 р. до 40779,5 станом на 01.07.2018 р.

Залучати інвестиції в економіку держави, звичайно ж, вигідніше, ніж брати кредити. Однак все ті ж, звичні для України фактори, такі як корупція, нестабільність валюти й гальмування реформ, відлякують іноземних інвесторів. Минулого року приплив прямих іноземних інвестицій впав більш ніж удвічі порівняно з 2016-м. У 2018 р. ситуація трохи покращилася, Україна навіть піднялася в рейтингу інвестиційної привабливості країн світу. Крім того, Верховна Рада ухвалила законопроект, що спрощує залучення іноземних інвестицій [1].

Логічне падіння кількості іноземних вкладень відбулося у 2014 році, коли почалася війна на Донбасі, а політична ситуація в країні була вкрай нестабільною. Тоді в економіку України надійшло лише 2,5 млрд доларів – на 55% менше, ніж у 2013 році [1]. Обсяг щорічних надходжень прямих іноземних інвестицій в економіку України за 2010-2018 рр. демонструє рисунок 2.

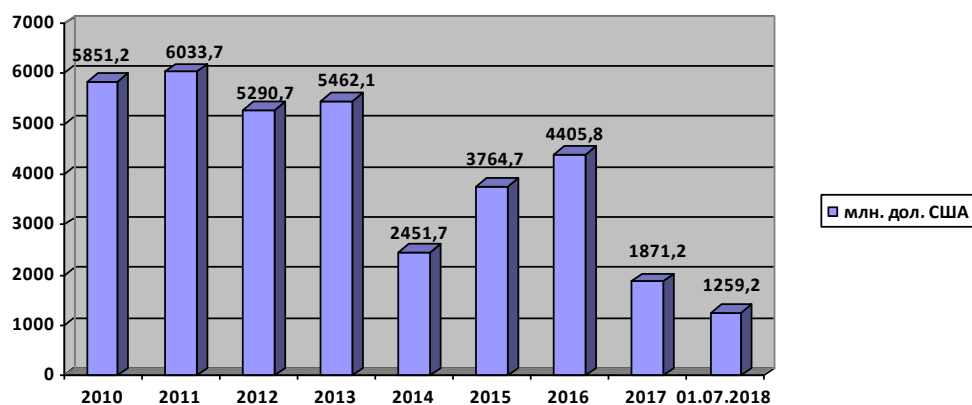

Рисунок 2 - Надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за 2010-2018 рр.

За останні два роки іноземні інвестори найбільше вкладали у фінансову та страхову діяльність, а також оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспорту. Цього року інвестиції прийшли й у сферу наукової й технічної діяльності [1]. В таблиці 2 представлено розподіл іноземних інвестицій за видами економічної діяльності у першій половині 2018 р.

Як видно з даних таблиці, у 2018 р. у фінансову діяльність вкладено 59,6% обсягу всіх інвестицій, 9,6% - у роздрібну торгівлю, 8,2% - у промисловість.

Таблиця 2

Надходження прямих інвестицій в Україну за видами економічної діяльності у I пол. 2018 р., [1]

Надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу)	млн. дол. США	у % до загального підсумку
Усього	1 259,2	100,0
у тому числі		
Фінансова та страхова діяльність	750,5	59,6
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	120,5	9,6
Промисловість	102,7	8,2
Інформація та телекомунікації	100,1	7,9
Операції з нерухомим майном	74,8	5,9
Професійна, наукова та технічна діяльність	55,8	4,4

Найбільше вкладали кошти у 2018 р. в економіку України такі країни, як не дивно, як Російська Федерація, Кіпр, Нідерланди, Австрія, Польща, Велика Британія, Франція, Німеччина, Італія та Угорщина. Щоправда, останні три країни в 2018-му ще в Україну не інвестували (таблиця 3).

Таблиця 3

Надходження прямих інвестицій (акціонерного капіталу) в Україну за країнами-інвесторами за січень–червень 2018 р.

Надходження прямих інвестицій	млн. дол. США	у % до загального підсумку
Усього	1 259,2	100,0
у тому числі		
Російська Федерація	436,0	34,6
Кіпр	219,0	17,4
Нідерланди	207,7	16,5
Австрія	58,7	4,7
Польща	54,1	4,3
Франція	46,9	3,7
Велика Британія	43,4	3,4

Отже, характеризуючи стан інвестування в економіку України в цілому, його можна визначити як кризовий в порівнянні з динамічними процесами, що відбуваються в міжнародній економіці. Сучасні обсяги інвестицій залишаються недостатніми для кардинального поліпшення економічної ситуації в країні, тож для стимулювання інвестиційної діяльності та покращення інвестиційного клімату в Україні необхідно сформувати стабільну державну політику у сфері іноземного інвестування, розраховану на довгострокову перспективу та розробити обґрунтовану державну стратегію залучення іноземних інвестицій, з урахуванням національних цілей та пріоритетів [3].

Це сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості вітчизняної економіки на міжнародному ринку капіталу й прискорить процес відтворення її потенціалу в складних політико-економічних умовах. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямку є питання підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Про режим іноземного інвестування: Закон України від 19.05.1996 р. № 93,96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 19. – Ст. 80.
3. Дудчик О. Ю. Стан, проблеми та перспективи формування сприятливого інвестиційного клімату України / О. Ю. Дудчик, О. Г. Гайдамашко, В. В. Тихонова // Науковий журнал Економічний форум. – 2016. – № 1. – С. 259–268

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВІДНОВНИХ ЕЛЕКТРОДУГОВИХ ПОКРИТТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЗНОСОСТІЙКОСТІ ДЕТАЛЕЙ

Гвоздецький В.М.

Фізико-механічний інститут ім. Г.В. Карпенка НАН України

Для відновлення поверхонь зношених деталей, що працюють в умовах абразивного зношування, висуваються наступні вимоги: висока твердість, низький рівень напружень першого роду і висока зносостійкість.

Для напилення покриттів газотермічними методами найбільш широкого застосування одержали такі сплави на основі заліза: вуглецеві, низько- та, високолеговані сталі, а також порошкові дроти. Серед методів газотермічного напилення, метод електродугового напилення у багатьох випадках дозволяє отримати покриття з властивостями на рівні плазмових і надзвукових газотермічних покриттів, але в 5 – 10 разів дешевше. Сутність процесу полягає в напиленні попередньо розплавленого металу на спеціально підготовлену поверхню деталі струменем стисненого газу (повітря). Дрібні частинки розплавленого металу досягають поверхні деталі в пластичному стані, маючи велику швидкість польоту. При ударі об поверхню деталі вони деформуються і,

проникаючи в її пори і нерівності, утворюють покриття. Встановлено, що зі збільшенням твердості покриттів до HV 700...800 їхня зносостійкість зростає, а понад HV 800 – зменшується, що пов'язано з виникненням мікротріщин у покриттях. Зношування покриттів відбувається внаслідок росту вже готових тріщин переважно по межах ламелей з наступним їх сколюванням. Визначено, що наявність мікротріщин у покриттях зумовлено рівнем напружень розтягу, які досягають 0,7 когезивної міцності.

Для покращення властивостей покриттів в електродуговій металізації швидкість краплин у повітряному струмені можна збільшити підвищенням тиску повітряного струменю до 1,2 МПа за використанні сопла Лаваля, яке забезпечує зростання швидкості потоку та зменшення його температури. Електродугове напилення за тиску повітря 1,2 МПа сприяє зменшенню кута розходження металізаційного потоку.

Експериментальні дослідження проводили за використання електродних матеріалів – зварювальний дріт марки Св08. Встановлено експериментально, що під час напилення температура нагріву поверхні деталі, яка обертається є на 100-120 °С нижче за тиску 1,2 МПа, ніж при напиленні деталі – 0,6 МПа. Експериментальні результати підтверджують теоретичні розрахунки, швидкість потоку зростає, а температура його зменшується. Поверхня деталі, яка не обертається – пластина, під час напилення за тиску 1,2 МПа нагрівається на 70 °С вище ніж за тиску розпилу 0,6 МПа. Це свідчить про вищу температуру краплин за напилення при підвищеному тиску повітря, які вдаряються об сталю поверхню, що спричинено зменшення кута розпилу. Таким чином, за підвищення тиску від 0,6 до 1,2 МПа зменшується час контакту краплин з повітряним середовищем. Також зростає швидкість диспергованих з розплаву – краплин, внаслідок чого їх температура є вищою при вдарянні об підкладку.

Проведенням експериментальних та металографічних досліджень встановлено, що за тиску повітря 1,2 МПа розміри краплин становлять 10...50 мкм, а при тиску 0,6 МПа – 50...150 мкм. Менший розмір краплин за підвищення тиску формується внаслідок дії потужного струменю, який миттєво

найменшу частину електродного матеріалу диспергує на краплини, що не відбувається під час напилення за тиску 0,6 МПа. Зменшення розмірів краплин, забезпечує зростання поверхневої площі їх контактної взаємодії з повітряним середовищем під час напилення, що сприяє збільшенню кількості оксидів у покритті та формуванню композиційної структури. Напилення покриттів електродуговим методом супроводжується окислення диспергованих краплин не залежно від їх розміру. На поверхні краплин утворюється оксидна плівка однакової товщини. У структурі покриттів, із електродних матеріалів Св 08, напилених за тиску 0,6 МПа кількість оксидної фази є 7...10 %, а за тиску –1,2 МПа вміст оксидної фази зростає у 2...3 рази та становить 10...30 %.

Під час диспергування розплаву за тиску 1,2 МПа формуються краплини розміром від 5 до 20 мкм, а в покритті утворюються ламелі товщиною 2...5 мкм та довжиною від 10 до 50 мкм. Таким чином деформація, яка викликає зміну розмірів краплини у 2...2,5 рази і не спричинює виникнення тріщин в міжламелярних оксидах свідчить проте, що оксиди в момент удару та кристалізації перебувають у розплавленому стані.

Металографічними дослідженнями встановлено, що між ламелями оксидні плівки за тиску розпилення 1,2 МПа є товщиною 1...3 мкм, а за 0,6 МПа – 5...7 мкм. Під час розпилення електродного дроту Св 08 утворюються оксиди великого розміру, які спектральним аналізом виявлені у покритті. Внаслідок їх високої мікротвердості вони відіграють роль твердих включень. Це забезпечує мікротвердість покриття з розпиленого дроту Св08 на рівні 250...350 НV. Напилення цього ж покриття за підвищеного тиску сприяє зменшенню розміру ламелей та оксидів, що підвищує мікротвердість покриття до 320...450 НV.

Використання порошкових дротів у якості електродних матеріалів для електродугового напилення покриттів дозволило широко варіювати хімічний склад покриттів, різко розширювати область їх використання. З розплаву оболонки та шихти через швидкоплинні процеси не формується гомогенний розплав. Високі властивості покриттів досягаються за рахунок взаємодії

компонентів порошкової шихти між собою, при цьому відбуваються процеси відновлення оксидів і легування сталевій основи дроту.

В процесі кристалізації та охолодження краплин на холодній деталі відбувається зменшення їх розмірів і як наслідок формування залишкових напружень розтягу. Релаксація цих напружень відбувається за двома механізмами:

- за першим у гомогенних твердих покриттях без пластичних складових релаксація напружень відбувається шляхом утворення сітки мікротріщин, що є характерним для покриттів із ПДХ18Р3С2 та ПД70Х18Р3. За напилення покриттів підвищеним тиском міцність покриттів зростає і мікротріщини не утворюються, а релаксація напружень не відбувається.

- за другим у гетерогенних твердих покриттях (у покритті є тверді та м'які пластичні ламелі) релаксація напружень відбувається пластичною деформацією пластичних ламелей покриття. У цьому випадку одночасно зростає когезивна міцність і зменшуються залишкові напруження розтягу у покриттях.

Швидкоплинні процеси при електродуговому напиленні з порошкових дротів забезпечують формування гетерогенного розплаву з оболонки та шихти. Основною причиною, що спричиняють різницю покриттів за хімічним складом або мікрогетерогенністю є параметри напилювання (дистанція, діаметр дроту і тиск струменя газу) та хімічний склад шихти електродів. Нерівномірний розподіл визначається коефіцієнтом мікрогетерогенності, який характеризує відхилення вмісту кожного елемента легування у межах окремої ламелі від його середнього вмісту у покритті. Введення частинок порошків у шихту порошкового дроту забезпечує формування композиційного напиленого покриття та зростання міцності зчеплення з основою на 8...10 %. Під час випробуваннями на знос за схемою диск – колодка зносостійкість покриття напиленого за підвищеного тиску з порошкового дроту зростає в 1,3 рази порівняно із покриттями отриманими зі сталевих дротів.

Підвищення тиску повітряного струменю від 0,6 до 1,2 МПа зумовлює зменшення товщини ламелей покриття, формування більшої кількості оксидної фази у покритті, при цьому зростає твердість, зносостійкість когезивна міцність та знижується рівень колових залишкових напружень першого роду у покритті. Випробовування на абразивну зносостійкість показали, що за підвищення тиску повітряного струменю суттєво зростає зносостійкість покриттів із порошкових та суцільного дротів за випробувань як закріпленим так і незакріпленим абразивом.

ОСОБЛИВОСТІ ТА СТАН РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Гніденко Р.М.

магістр Полтавська державна аграрна академія

Ульянко С.О.

к.с.-г.н., доцент Полтавська державна аграрна академія

На різних етапах життєвого циклу підприємство постійно змінює мету й мотиви свого існування, шукає нові сфери діяльності, які дозволяють забезпечити населення якісно новою продукцією та підвищити економічну ефективність господарської діяльності [1], що також сприяє створенню і підтримки умов постійного свого розвитку та зростання.

Виокремлюють такі типи зростання підприємства [2]:

– горизонтальний. Зростання відбувається шляхом збільшення обсягу випуску та продажу тих самих товарів на старих та нових ринках. Може приймати вигляд географічної експансії, поглинання інших товаровиробників тієї самої галузі тощо.

– вертикальний. Зростання відбувається шляхом організації нових або об'єднання вже існуючих технологічно пов'язаних виробництв. Здійснюється з метою наближення до кінцевого споживача або до постачальника ресурсів.

– диверсифікований. Такий вид зростання передбачає об'єднання різнорідних виробництв, що належать до різних галузей, в конгломерат. Як правило такий вид зростання забезпечує підприємству міцні конкурентні позиції та зменшує негативний вплив галузевих ризиків.

Одним із драйверів в українській харчовій промисловості, підприємством яке поєднало в своїй діяльності зазначені типи зростання є група компаній «СМК» Салтовський м'ясокомбінат – велике об'єднання підприємств, що працюють в м'ясному бізнесі. Група «СМК» була створена в 2008 році і з моменту створення входить в десятку найбільших національних виробників ковбасної та м'ясної продукції і в даний час впевнено лідирує.

Основними напрямками діяльності підприємства є: м'ясопереробка, тваринництво та фірмова торгівля. М'ясопереробна продукція представлена такими брендами та торговими марками: Салтівський м'ясокомбінат, Бердянський м'ясокомбінат, Богодухівський м'ясокомбінат; торгові марки «Наталка», «М'ясна династія». Випускає широкий асортимент ковбас, сосисок, шинок, делікатесів з високоякісного м'яса, що поставляється, в тому числі, з власної ферми. М'ясопереробні підприємства групи СМК несуть відповідальність за всі стадії процесу відбору сировини, виробництва, розповсюдження та продажу готової продукції. Це забезпечує повний контроль над якістю продукції, що випускається.

Тваринництво виступає важливим стабілізуючим фактором в бізнесі, забезпечуючи необхідні поставки свинини і курки для виробничих потреб підприємства. Сьогодні власна сировинна база «СМК» забезпечує контроль над якістю і витратами, що дозволяє знизити схильність підприємства до коливань цін на сировину і утримати потрібні параметри цін на готову продукцію.

Група СМК розвиває власний свинокомплекс на території Агрофірми «Світанок» з проектною потужністю 1250 свиноматок (провідних датських

порід «Датський Йоркшир х Данська Ландрас» і «Датський Ландрас х Данська Йоркшир»), що забезпечує продуктивність близько 30 000 голів / рік при проектній потужності 50 000 / гол / рік .

Фірмова торгівля є важливою ланкою в системі розподілу продукції, що випускається компанією «СМК». Близько 40% продажів проходять через власні роздрібні торгові точки (і франчайзі-партнерів). Напрацьовані партнерські відносини з мережами супермаркетів дозволяють Групі СМК підтримувати розгалужену клієнтську базу, в якій частка кожного клієнта не перевищує 10-12 % від загального обсягу продажів.

Магазини спеціалізованої роздрібної мережі розташовані в багатьох містах України в т.ч. в таких як Харків, Київ, Дніпропетровськ, Кривий Ріг, Запоріжжя, Полтава, Дніпродзержинськ, Нікополь, Миргород, Чернігів. Продукція підприємств Групи СМК реалізується в 20 регіонах України, на території, де проживає понад 38 млн. чол., що становить близько 85 % населення України.

Так, наприклад за результатами звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ПАТ Богодухівський м'ясокомбінат за 2012 -2017 рр. має позитивну динаміку діяльності, в 2017 р. підприємство отримало 53075 тис грн чистого доходу від реалізації продукції, порівняно з 2012 рр. дані показники збільшились в 3,5 рази (рис. 1) [3].

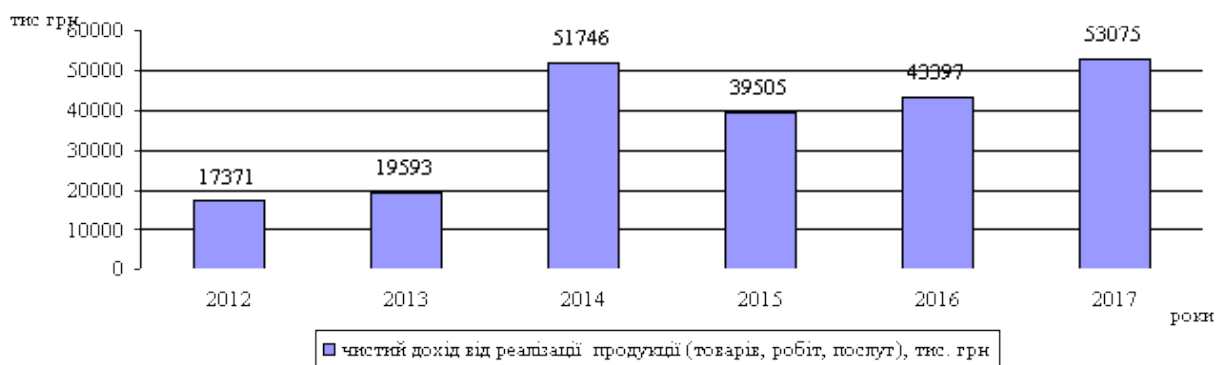

Рис. 1. Чистий дохід від реалізації продукції Богодухівський м'ясокомбінат за 2012 -2017 рр.

Таким чином, до основних цілей підприємства використовуючи різні види зростання можна віднести: отримання більшого прибутку порівняно з прибутком, отриманим простим нарощуванням обсягів виробництва; зниження ступеня підприємницького ризику шляхом його розподілу між різними сферами бізнесу; перехід у майбутньому на виробництво нового виду продукції; розширення частки ринку; отримання ефекту синергії за рахунок додавання іншого бізнесу [4, с. 28]; адаптація до змін потреб споживача; виробнича утилізація ресурсів; згладжування сезонного характеру виробництва; економічна стабільність та фінансова стійкість; більш повне завантаження виробничих потужностей.

Список літератури:

1. Васьківська К. Теоретичні основи диверсифікації виробництва сільськогосподарських підприємств / К. Васьківська, К. Бакуш [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Луцька Т. В. Диверсифікація: особливості розвитку підприємств / Т. В. Луцька, Р. В. Кушнір // Інвестиції: практика та досвід № 16/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/16_2013/19.pdf
3. ПАТ Богодухівський м'ясокомбінат [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ti00444122.pat.ua/emitents/reports>
4. Костюк Т. О. Диверсифікація як джерело синергічного ефекту / Т. О. Костюк // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. - № 3(82). – С. 25-28.

ХОРЕОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Гончаренко Ю.В.

Запорізький національний університет

кандидат пед. наук, доцент, доцент кафедри акторської майстерності та
дизайну (066-430-63-87, e-mail: julanagoncharenko@gmail.com)

Аналіз та узагальнення педагогічних, філософських, хореографічних надбань минулих поколінь засвідчує, що на всіх етапах розвитку суспільства питання формування внутрішньої краси особистості було в центрі уваги як складової частини гармонійного естетичного виховання людини. Розвиваючи цю проблему, сучасні вчені (І. Бех, І. Зязюн, Л. Масол та ін.) підкреслюють, що ефективність естетичного виховання особистості залежить від розвитку її безмежної фантазії, уяви, уваги, емоційного внутрішнього світу, а також від формування системи естетичних знань і вмінь. Успішне вирішення означених питань можливе в процесі хореографічної діяльності.

Хореографічна діяльність як засіб естетичного виховання особистості дитини розглянуто в наукових дослідженнях сучасних учених: Б. Мануйлова, О. Мартиненко, А. Тараканової, А. Шевчук та ін. У їхніх працях розкривається значення мистецтва танцю у вихованні естетичного смаку та формуванні навичок культури в життєдіяльності людини. Проте проблему впливу хореографії на розвиток інтелектуального досвіду особистості дитини в працях указаних науковців розглянуто недостатньо. Саме тому мета нашої роботи полягає в розкритті змісту та методів хореографічної діяльності, спрямованих на розвиток когнітивної сфери учнів початкових класів.

У наукових працях Д. Джоли, Н. Миропольської, Г. Шевченко, А. Щербо зазначається, що цілісне естетичне виховання особистості дитини не можливе без формування когнітивної сфери. Учені розглядають інтелектуальний розвиток учнів як складову їхньої естетичної сфери. Саме тому наявність

сформованих знань є необхідною умовою естетичного виховання молодших школярів у процесі хореографічної діяльності. У методичних працях педагогів-хореографів О. Конорової, Л. Бондаренко, М. Боголюбської наголошується на значенні впливу мистецтва хореографії на естетичне виховання дітей. Для цього, на їх думку, зміст хореографічної діяльності повинен будуватися на підготовчих, ритмічних, танцювальних вправах та комбінаціях. Ми цілком згодні з цим твердженням, адже підготовчі вправи класичної, народної, сучасної хореографії забезпечують учнів молодших класів знаннями з основних видів танців, формують танцювальні вміння та навички, розвивають координацію рухів, невимушеність жестів, гарну поставу, танцювальну легкість тощо. Однак, на нашу думку, головним є те, що вивчення рухливої мови різних видів танців сприяє розвитку розумового апарату дитини. Виконуючи вправи, учні мають змогу «відчувати» смисл певного танцювального терміну, тому що в самому понятті закладені темп, ритм, характер рухів. Тобто через тілесні дії відбувається формування когнітивної сфери особистості дитини.

Вправи класичного танцю є головною складовою в накопиченні учнями танцювальної лексики й у подальшому виступають запорукою створення ними оригінальної, неповторної, естетично забарвленої танцювальної імпровізації. Вправи класичного танцю – це універсальна система елементів, засобами яких формується культура та естетична виразність жестів, міміки, рухів, через які дитина осмислено-емоційно передає зміст, характер і духовне наповнення музичних композицій. Крім того, засобами класичного танцю розвивається духовна (мислення, емоції, почуття) та тілесна краса людини (сила м'язів, координація рухів, стрибучість, витривалість тощо). Тому дуже важливо в хореографічній діяльності учнів початкових класів підбирати такі елементи класичного танцю, що відповідали б їх віковим психофізіологічним особливостям та сприяли набуттю танцювальних умінь та навичок.

Впровадження в хореографічну діяльність школярів елементів народно-сценічного танцю забезпечить не лише емоційність виховного процесу, формування естетично-культурних цінностей учнів початкових класів, але й

сприятиме розвитку їхньої когнітивної сфери. Ці положення розкрито в наукових та методичних працях О. Мерлянової, К. Василенка, А. Гуменюка, Г. Іноземцевої, О. Таранцевої та ін. Педагоги-хореографи акцентують увагу на тому, що, вивчаючи різноманітні народні танці, молодші школярі ознайомлюються з життям, побутом, обрядами багатьох народів світу. Виконуючи ці танці, діти мають змогу збагатити свої знання, долучившись до історичного минулого різних народів, їхньої духовної культури та морально-етичних норм. Саме тому пропонуємо розширити зміст навчального матеріалу з хореографії дітей молодшого шкільного віку елементами народних танців, що характеризуються єдиною лексичною основою: приставні кроки (у характері центральної України, білоруського, гуцульського, молдавського танців), полька (у характері чеського, естонського, українського танців), голубець (український, польський, угорський) тощо.

Значний вплив на естетичний розвиток учнів початкових класів мають вправи ритмічного танцю, засобами яких виховується культура сприйняття та вміння оцінювати музичні твори, розвиваються внутрішні відчуття метру, темпу, ритму тощо. Тож у навчально-виховний процес з хореографічної діяльності учнів початкових класів пропонуємо вводити ритмічні вправи, які б спрямовувалися на реалізацію означених завдань. Корисними для розвитку в дітей молодшого шкільного віку просторово-часових відчуттів є вправи на перешикування. Виконуючи ці вправи, учні початкової школи накопичують навички колективної взаємодії та взаємодопомоги, що сприяє вихованню свідомої дисципліни, яка регулює поведінку всього колективу. Також для розвитку ритмічних відчуттів пропонується використовувати імпровізаційні ритмічні рухи під імпровізаційні музичні твори. Це надасть змогу навчитися підпорядковувати рухи музичній фразі, темпу, ритму та виконувати їх відповідно до структури музичного супроводження.

Повноцінний когнітивний розвиток дітей молодшого шкільного віку на уроках хореографії не може відбуватися без вивчення українського народного танцю. Для засвоєння елементарної мови вітчизняного танцю потрібно

використовувати українські народні рухливі ігри та хороводи, у які протягом багатьох поколінь народ закладав виховний і розвивальний зміст. Дуже цікавими й корисними для національно-естетичного розвитку є українські рухливі ігри зі співом, записані та опрацьовані видатним українським педагогом-хореографом В. Верховинцем [2]. Танцювальні ігри, запропоновані В. Верховинцем, є дуже цінними, тому що поєднуються з літературним текстом та народним співом, у яких закладені характерні особливості українського народу. Саме тому введення в зміст із хореографічної діяльності національних ігор надасть можливість учням початкових класів отримати знання з історії та культури свого народу. Їх усвідомлення допоможе учням у практичному відтворенні духовної культури своєї нації. Окрім того, вивчення українських танців ознайомить молодших школярів з українською музикою, зокрема пісенним фольклором, а також із національним костюмом, його смисловим і символічним наповненням.

Отже, розвиток когнітивної сфери учнів початкових класів засобами хореографічної діяльності буде ефективним якщо впроваджувати в її зміст елементи, рухи, комбінації класичного, ритмічного, народного українського танців. Під час виконання означених видів танців у дітей молодшого шкільного віку формується система хореографічних знань і вмінь, виховується естетично-ціннісне ставлення до мистецтва танцю, що в такий спосіб сприятиме підвищенню рівня їхнього розумового розвитку.

Список літератури:

1. Бондаренко Л. А. Методика хореографической работы в школе и внешкольных заведениях. К.: Муз. Україна, 1985. 222 с. : ил., нот. ил.
2. Верховинець В. М. Весняночка : методичні пояснення до дитячих ігор з співом для дітей дошкільного віку і для молодших дітей трудової школи. К.: Держвид. України, 1925. 90 с.
3. Верховинець В. М. Теорія українського народного танцю. 5-те вид., доп. К.: Музична Україна, 1990. 150 с.

4. Джола Д. М., Щербо А. Б. Теорія і методика естетичного виховання школярів: Навчально-методичний посібник; Інститут змісту і методів навчання. К.: ІЗМН, 1998. 392 с.

5. Миропольська Н. Е. До проблеми визначення базових компетентностей учнів старшої школи // Педагогічна і психологічна науки в Україні. Т. 1. К.: Педагогічна наука, 2007. С. 330–339.

ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА КОМУНАЛЬНИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Гордієнко Н.І.

к.е.н., професор Харківського національного
університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Краснікова Н.Г.

аспірант Харківського національного університету
міського господарства імені О. М. Бекетова

Реформа фінансування системи охорони здоров'я України потребує компетентного підходу, який набуває все більшої популярності як нове розуміння сутності медичного процесу в фінансово-господарській діяльності бюджетного закладу охорони здоров'я, перетвореного у комунальне некомерційне підприємство охорони здоров'я (далі – КНП). Оскільки, бухгалтерський облік є складовою фінансово-господарської діяльності, потребує сучасних досліджень й облік адміністративних витрат на КНП на стадії їх організації.

На стадії перетворення змінюється повноваження суб'єктів господарської діяльності надані Бюджетним Кодексом України, а саме колишні заклади охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), які були розпорядниками бюджетних коштів

нижчого рівня, перетворюються в КНП, які будуть одержувачами бюджетних коштів [1, с. 9; 1, с. 34]. Ефективність управління доходами та витратами підприємства є запорукою успішного підприємства. Бухгалтерський облік витрат КНП, в тому числі й адміністративних, є інформаційною базою, що забезпечує управління витратами, тому виникає необхідність вдосконалення обліку, адміністративних витрат, як складової загальногосподарських витрат підприємства, що спрямовані на обслуговування і управління підприємством, та виділення їх у окремий економічний елемент витрат, що у свою чергу потребує вдосконалення процесу планування та контролю за використанням бюджетних коштів. КНП охорони здоров'я є не прибутковими підприємствами [2, с. 42], тому частина адміністративних витрат, в складі собівартості медичних послуг цих підприємств будуть відшкодуватися державою через фінансування медичної субвенції, а частина - коштами юридичних та фізичних осіб. З цього приводу суттєвим стає питання про частину адміністративних витрат, яка буде відшкодуватися за рахунок субвенції, а яка за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, якщо облік адміністративних видатків не здійснюватиметься на КНП взагалі.

Також, однією з особливостей господарської діяльності КНП є їх обов'язок складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік. Бухгалтерський облік виконання фінансового плану, затвердженого відповідною територіальною громадою, як власником таких підприємств, та плану використання бюджетних коштів, затвердженого наказом Міністерства фінансів України 28 січня 2002 року № 57 [3, с. 51] на КНП є найважливішим етапом фінансово-господарської діяльності.

Отже, деталізація витрат сприятиме контролю за їх рівнем, надає можливість аналізувати, оцінювати та планувати витрати з метою їх економного та ефективного використання.

Список літератури:

1. Бюджетний Кодекс України: за станом на 08.07.2010 р. / ВВР України.
Офіц. вид. 2010. 572 ст. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року №1013-р. 175ст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1013-2016-%D1%80>.
3. Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України, наказ Міністерствам фінансів України від 28 січня 2002 року №57 у редакції від 26.11.2012, підстава з1186-17. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>.

ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СТРУКТУРА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Граматик О.П.

магістрант Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Метіль Т.К.

викладач Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Найбільш важливим елементом продуктивних сил і головним джерелом розвитку економіки є люди, тобто їхня майстерність, освіта, підготовка, мотивація діяльності.

Трудові ресурси – це частина працездатного населення, що за своїми віковими, фізичними, освітніми даними відповідає певній сфері діяльності.

Слід відрізняти трудові ресурси реальні (ті люди, які вже працюють) та потенційні (ті, що колись можуть бути залучені до конкретної праці).

Персонал підприємства формується та змінюється під впливом внутрішніх (характер продукції, технології та організації виробництва) і зовнішніх (демографічні процеси, юридичні та моральні норми суспільства, характер ринку праці тощо) факторів. Вплив останніх конкретизується в таких параметрах макроекономічного характеру: кількість активного (працездатного) населення, його загальноосвітній рівень, пропозиція робочої сили, рівень зайнятості, потенційний резерв робочої сили. У свою чергу, ці характеристики зумовлюють кількісні та якісні параметри трудових ресурсів.

Щоб зрозуміти сутність поняття «трудові ресурси», треба знати, що все населення залежно від віку поділяється на:

- ✓ осіб молодших працездатного віку (від народження до 16 років включно);
- ✓ осіб працездатного (робочого) віку (в Україні: жінки – від 16 до 54 років, чоловіки – від 16 до 59 років включно);
- ✓ осіб старших працездатного віку, по досягненні якого установлюється пенсія за віком (в Україні: жінки – з 55, чоловіки – з 60 років) [2, с.18].

Залежно від здатності працювати розрізняють осіб працездатних і непрацездатних. Непрацездатні особи у працездатному віці – це інваліди 1-ї та 2-ї груп, а працездатні особи в непрацездатному віці – це підлітки і працюючі пенсіонери за віком.

До трудових ресурсів належать:

- ✓ населення в працездатному віці, крім непрацюючих інвалідів 1-ї і 2-ї груп та непрацюючих осіб, які одержують пенсію на пільгових умовах (жінки, що народили п'ять і більше дітей і виховують їх до восьми років, а також особи, які вийшли на пенсію раніше у зв'язку з важкими й шкідливими умовами праці);
- ✓ працюючі особи пенсійного віку;

- ✓ працюючі особи віком до 16 років.

Зауважимо, що в Україні за останні роки склалася несприятлива тенденція, яка визначається скороченням частки населення молодшого від працездатного і працездатного віку і збільшенням частки населення старшого працездатного віку.

✓ Таким чином, відповідно до чинного законодавства України трудові ресурси – це частина працездатного населення, яка володіє фізичними й розумовими здібностями і знаннями, необхідними для здійснення корисної діяльності) [1, с.56].

Згідно з законодавством України на роботу можна приймати у вільний від навчання час на неповний робочий день учнів загальноосвітніх шкіл, професійно-технічних і середніх спеціальних навчальних закладів у разі досягнення ними 15-річного віку за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, за умови виконання легкої праці.

Відповідно до рекомендацій молодшого обслуговуючого персоналу (МОП) і міжнародних конференцій статистиків праці все населення поділяється на економічно активне й економічно неактивне [2, с.33].

Економічно активне населення – це частина населення, яка пропонує свою працю для виробництва товарів і надання різноманітних послуг. Кількісно ця група населення складається із зайнятих із безробітних, які на даний момент не мають роботи, але бажають її одержати.

Економічно неактивне населення – це та частина населення, яка не входить до складу ресурсів праці. До них належать:

- ✓ учні, студенти, курсанти, які навчаються в денних навчальних закладах;
- ✓ особи, які одержують пенсію за віком або на пільгових умовах;
- ✓ особи, які одержують пенсію у зв'язку з інвалідністю;
- ✓ особи, зайняті веденням домашнього господарства, доглядом за дітьми, хворими родичами;

✓ особи, які не можуть знайти роботу, припинили її пошук, вичерпавши всі можливості, проте вони можуть і готові працювати;

✓ інші особи, яким немає необхідності працювати незалежно від джерела доходу.

Використання робочої сили в процесі праці передбачає її відтворення, яке перебуває у взаємозв'язку із відтворенням суспільного продукту. Процес відтворення робочої сили поділяється на окремі фази. Це фаза формування, фаза розподілу й перерозподілу і фаза використання.

Фаза формування характеризується:

✓ природним відтворенням, тобто народженням людей та досягненням ними згодом працездатного віку;

✓ відновленням здатності до праці в існуючих працівників. Для цього їм необхідні продукти харчування, одяг, житло, а також вся інфраструктура сучасного існування людини (транспорт, зв'язок, тощо);

✓ одержання людьми освіти, спеціальності й певної трудової кваліфікації.

Фаза розподілу й перерозподілу робочої сили здійснюється розподілом її за видами робіт, родом діяльності, а також по організаціях, підприємствах, районах, регіонах країни. У системі ринкової економіки ця фаза забезпечується функціонуванням ринку праці.

Перерозподіл робочої сили формується відповідно до попиту і пропозиції на ринку праці.

Фаза використання полягає у використанні економічно активного населення на підприємствах, в організаціях і в економіці загалом. На цій фазі основна проблема полягає в забезпеченні зайнятості населення і в ефективному використанні працівників.

Усі фази органічно пов'язані між собою [2, с.26].

Відтворення робочої сили поділяється на екстенсивний та інтенсивний типи.

Екстенсивне відтворення означає збільшення чисельності трудових ресурсів в окремих регіонах та в країні загалом без зміни їхніх якісних характеристик.

Інтенсивне відтворення трудових ресурсів пов'язане зі зміною їхньої якості. Це – зростання освітнього рівня працівників, їхньої кваліфікації, фізичних та розумових здібностей тощо. Екстенсивний та інтенсивний типи відтворення взаємно доповнюють один одного.

Основним джерелом поповнення трудових ресурсів є молодь, яка вступає в працездатний вік. Чисельність цієї категорії залежить від режиму її відтворення (розширене – перевищення кількості народжень над числом смертей на 1000 осіб населення; просте відтворення – відсутність приросту чисельності населення, тобто кількість народжених дорівнює числу смертей на 1000 осіб населення; звужене відтворення – не тільки відсутній природний приріст, а й відбувається його абсолютне зменшення – депопуляція), що пов'язано зі зниженням рівня шлюбності і народжуваності в країні, а також із зростанням дитячої смертності [3, с. 31].

Сучасній демографічній ситуації притаманна тенденція до зменшення чисельності населення України, його економічно активної частини.

Становлення ринкових відносин характеризується природним переміщенням зайнятості з виробничої сфери у сферу обслуговування, але при цьому необхідно, щоб рівень виробництва забезпечував потреби економіки й населення за рахунок зростання ефективності виробництва на основі досягнень науково-технічного прогресу, удосконалення організації виробництва та праці. В сучасних умовах в Україні цього не відбувається.

У сучасних умовах формування ринкових відносин існує невідповідність між наявністю ресурсів та потребою в них, що визначає необхідність вироблення додаткових заходів щодо інтенсифікації суспільного виробництва, підвищення продуктивності праці тощо.

Отже, від раціонального використання трудових ресурсів на підприємстві у цілому залежать результативність процесу виробництва й якість виробленої

продукції, тому економічний аналіз стану та ефективності використання трудових ресурсів повинен займати одне з основних місць у системі загального аналізу господарської діяльності

Список літератури:

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства [Текст] : Навчальний посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 488 с.
2. Гринькова В.М., Ястремська О.М. Проблеми управління трудовими ресурсами підприємства: Наук. вид. / В.М. Гринькова, О.М. Ястремська. — Х.: ХНЕУ, 2011. — 192 с.
3. Давидюк Т. В. Трудові ресурси, трудовий потенціал, робоча сила, людський капітал: взаємозв'язок категорій / Т. В. Давидюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. – 2013. – № 1(47). – С. 30–35.

УДК 631.51.01: 631.82: 631.86: 633.11: 633.12: 633.34

ВПЛИВ ОРГАНІЧНИХ ДОБРИВ, ОТРИМАНИХ НА ВИХОДІ БЮГАЗОВОЇ УСТАНОВКИ, НА РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ ТА УРОЖАЙНІСТЬ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ

Гриник Святослав Ігорович

аспірант кафедри агрохімії і ґрунтознавства

ДВНЗ "Прикарпатський національний

університет ім. Василя Стефаника"

м. Івано-Франківськ, Україна

svjatoslav.igorovich@gmail.com

Одним із найважливіших ресурсів поліпшення родючості ґрунтів та підвищення урожайності сільськогосподарських культур є органічні добрива,

завдяки яким задовольняється від 30 до 50% потреби рослин у живленні. Проте за останні 20-25 років внаслідок катастрофічного зменшення поголів'я тваринництва в Україні внесення органіки зменшилося із 9,6 т/га в 1990 році до 0,5-1,0 т/га в 2015-2017 роках. Майже припинено вапнування ґрунтів, щорічно зростає вартість мінеральних добрив, до мінімуму скоротили площі під багаторічними травами, тому зростає роль інших альтернативних джерел органічних речовин, зокрема соломи, сидератів та органічних добрив, отриманих на виході біогазових установок. [1,2]

В Україні біогазові технології впровадили відносно недавно, тому даних по впливу органічних добрив, отриманих на виході біогазових установок, на агрохімічні, агрофізичні, біологічні властивості ґрунтів та на урожайність польових культур досить мало.

В останні 10-15 років в Україні набуло поширення будівництво біогазових установок. В Івано-Франківській області перший біогазовий завод був побудований в Калуському районі на свинокомплексі датської компанії ТзОВ “Даноша” (з 2018 року компанія “Гудвеллі Україна”). На об’єкті щодня перебляється 400 т відходів свинокомплексу.

В основі процесу виробництва біогазу із органічних відходів лежить анаеробне (метанове) бродіння, тобто перетворення органічних відходів в біогаз з допомогою мікроорганізмів. Внаслідок біохімічних перетворень із збродженого субстрата утворюється біогаз і переброджена гноєва маса. Склад органічних добрив, отриманих на виході біогазових установок, залежить від агрохімічного складу видідного гною та іншої сировини, яка загружається в метантенк. Під час бродіння розкладається в середньому 30% органічних речовин, що складає 1-2% маси рідкого гною. Азот, фосфор і калій практично повністю зберігається в залишках бродіння, однак внаслідок бродіння суттєво збільшується вміст доступних для рослин форм азоту і фосфору: до 50-70% загального азоту знаходиться в основному в амонійній формі, фосфор в формі фосфатів і нуклеопротеїдів, що забезпечує їх краще засвоєння рослинами.

Згідно результатів досліджень багатьох іноземних та вітчизняних вчених, важливою особливістю, отриманої на виході біогазових установок збродженої маси, є значне зменшення вмісту в ній глистів, а також інших патогенів та насіння бур'яків. Так іноземні дослідження (Bendixen, 1994) констатують загибель 90% патогенів тварин, а також значне або повне знищення патогенів рослин. [1,2,3]

Отже, враховуючи агрохімічну цінність органічних добрив, отриманих на виході біогазових установок, а також те, що їх кількість на Передкарпатті щорічно збільшується, нами було проведено дослідження з вивчення їх ефективності застосування за різних способів обробітку ґрунту в умовах Передкарпаття.

Дослідження проведені протягом 2016-2018 років з вивчення системи удобрення та обробітку ґрунту агроценозу виконувалися у СФГ “Фортуна”, с. Негівці, Калуського району, Івано-Франківської області. Ґрунт дерново-підзолистий поверхнево-оглеєний, характеризується такими агрохімічними показниками: уміст гумусу (за Тюрінім) - 2,86-3,02 %, кислотність pH сольове - 5,2-5,4 (згідно ДСТУ ISO 10390-2007), вміст лужногідролізованого азоту (метод Корнфілда) – 92-98 мг/кг ґрунту, вміст обмінного калію (метод Кірсанова) – 70-83 мг/кг ґрунту, вміст рухомого фосфору (метод Кірсанова) – 86-93 мг/кг ґрунту. Отже, забезпечення ґрунту рухомими формами фосфору – середнє, обмінним калієм – середнє, лужногідролізованим азотом – низьке.

Схемою дослідження передбачено: Фактор А: система обробітку ґрунту: полицева (оранка на глибину 20-22 см), полицева (оранка на глибину 14-16 см), поверхневий обробіток (дискування на глибину 8-10 см). Фактор В: система удобрення: Без добрив (контроль), мінеральна, органічна, органо-мінеральна.

Органічні добрива, отримані на виході біогазової установки, в дозі 40 т/га вносилися в органічній системі удобрення та в дозі 20 т/га в органічно-мінеральній системі удобрення. Мінеральні добрива вносилися по варіантах щорічно згідно схеми досліду.

Дослідженнями встановлено, що органічні добрива, отримані на виході біогазової установки, в порівнянні з контролем (без добрив) і мінеральною системою удобрення сприяли покращенню родючості, зокрема поліпшувалися агрофізичні та агрохімічні показники ґрунту, покращувалася їх біологічна властивість, що у свою чергу вплинуло на ріст і розвиток рослин пшениці ярої, забезпечило збільшення їх продуктивності і якості. Встановлено, що найкращі показники були на варіанті, де проводили поверхневий обробіток ґрунту (дискування на глибину 8-10 см), за органічно-мінеральної системи удобрення – урожайність пшениці ярої 5,58 т/га або на 83% більше відносно контролю.

На основі отриманих результатів дослідження для поліпшення родючості дерново-підзолистих ґрунтів Передкарпаття та підвищення врожайності сільськогосподарських культур в короткоротаційній сівоzmіні рекомендуємо виробництву застосовувати ресурсозберігаючі системи удобрення із застосуванням органічних добрив (гній свинний після біогазової установки), отриманих на виході діючих біогазових установок та мінімальних доз мінеральних добрив за оптимальних систем обробітку, а саме:

- органічно-мінеральну систему удобрення, яка передбачає внесення органічних добрив, отриманих на виході діючих біогазових установок, в дозі 40 т/га із застосуванням невеликих доз мінеральних добрив
- органічну систему удобрення яка передбачає застосування органічних добрив, отриманих на виході діючих біогазових установок, в дозі 40 т/га
- обидві системи удобрення ефективні за полицевої системи обробітку ґрунту (оранка на 14-16 см) та поверхневому способі обробітку (дискування на 8-10 см)

Список літератури:

1. Виробництво та використання органічних добрив : монографія / В 52 [І. А. Шувар, О. М. Бунчак, В. М. Сендецький, О. Б. Тимофійчук, О. М. Бахмат, Н. М. Колісник, та ін.] ; за заг. ред. І. А. Шувара. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2015. – 596 с.

2. Наукові основи систем землеробства: монографія. / С. П. Танчик, О. А. Цюк, Л. В. Центилю. - Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. - 314 с.

3. Тарасов, С.И. Эффективность применения метангенерированного навоза / С.И. Тарасов // Управление продукционным процессом в агротехнологиях 21 века: реальность и перспективы: науч.-практ. конф., Белгород, июль 2010 г. Отчий край, 2010. – с. 61-64.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Гуляєва Н.М.

методист

КЗ «Волноваський районний будинок дитячої та юнацької творчості»

Волноваської районної державної адміністрації

066-282-74-33

На формування особистості дитини впливає багато чинників, серед яких чільне місце посідає культура й мистецтво. Поступово знайомлячись з культурною спадщиною людства, дитина прилучається до її цінностей, збагачує власний життєвий досвід, має можливість творчо застосовувати набуті знання у притаманних їй видах діяльності. Відповідно, розвивається уява, мислення, комунікативні навички, вміння розуміти іншого тощо.

Саме поняття творчості є надто складним для визначення, однак можна виокремити такі суттєві моменти для його пояснення. Центральний момент творчої діяльності - отримання нових результатів при використанні нових методів. Зрозуміло, що творча особистість відзначається здатністю генерувати оригінальні ідеї, робити відкриття, здійснювати винаходи творити мистецтво. Отже можемо визначити, що творчість - це розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення

нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу.

Позашкільна діяльність сьогодні розглядається як одна з головних ланок безперервної освіти в системі виховання всебічно розвиненої особистості, найповнішого розкриття її задатків і нахилів, створення умов для розвитку й підтримки талантів та обдарувань у різних галузях знань; забезпечення при цьому можливостей щодо вибору діяльності, до якої дитина проявляє зацікавленість.

У ПНЗ панує невимушене, неформальне спілкування. Керівник гуртка на свій розсуд використовує форми і засоби діяльності, керуючись психофізіологічними особливостями розвитку дітей, власним досвідом, традиціями закладу та можливостями, тобто це є найбільш сприятливими умови щодо розвитку творчого потенціалу особистості її задатків та здібностей. Крім цього педагог має бути новатором ідей, та постійно підвищувати свою професійну майстерність.

Можемо уявити творчу особистість у вигляді будинку, то його цеглинки будуть означати риси, а це – творча уява, фантазія, смак, допитливість, самовдосконалення, натхнення, творчий пошук, пізнавальна активність та багато іншого, які педагог має виховувати та розвивати в дитині. Тому навчально-виховний процес слід насичувати такою творчою діяльністю, яка б сприяла повному задоволенню і розвитку пізнавальних можливостей молодших школярів, надавала їм максимальну свободу для творчого просування, пробуджувала прагнення цікаво провести дозвілля, тобто він повинен передбачати органічне поєднання нашої професійної діяльності з творчими намірами і діями дітей в єдиному пізнавально-творчому процесі. Переживання успіху, викликає позитивне ставлення до творчої діяльності, сприяє набуттю певного життєвого досвіду, навичок самостійної діяльності і поведінки, більш чіткого усвідомлення загальної і часткової цілі. Внаслідок цього з'являється свідоме прагнення до самоосвіти, самовдосконалення, самоаналізу, набуття відповідних вмінь та навичок щодо творчого розв'язання проблем, не

зупинятися на півдорозі, тобто поступово здійснюється становлення тих властивостей і якостей, які є складовими творчих здібностей особистості.

Розвиток творчої активності дітей старшого шкільного віку переходить у процеси вищого рівня – пошукової, дослідницької та експериментальної роботи.

Під час пошукової діяльності у дітей формуються елементарні навички пошукової роботи, посилюється інтерес до живої та неживої природи, активізується інтелектуальний розвиток. А винагородою за допитливість та роботу над поставленими завданнями є їхні самостійні відкриття у світі природи.

Дослідницькі якості вихованців розвиваються при застосуванні практичних методів навчання, що передбачають різні види діяльності вихованця і керівника гуртка: дослідницькі завдання, лабораторні та практичні роботи, тощо.

Одним з ефективних методів пізнання закономірностей і явищ навколишнього світу є метод експериментування.

Дитяче експериментування сприяє розширенню кругозору, збагаченню досвіду самостійної діяльності, саморозвитку дитини, дозволяє розвинути інтелектуальну активність, пізнавальну культуру і ціннісне ставлення до реального світу.

Експерименти позитивно впливають на емоційну сферу дитини, на розвиток його творчих здібностей, вони дають дітям реальні уявлення про різні сторони досліджуваного об'єкта, його взаємини з іншими об'єктами і з середовищем існування. У процесі експерименту йде збагачення пам'яті дитини, активізуються його розумові процеси, так як постійно виникає необхідність здійснювати операції аналізу і синтезу, порівняння і класифікації, узагальнення та екстраполяції. Необхідність давати звіт про побачене, формулювати виявлені закономірності і висновки стимулює розвиток мови.

Щоб сформувати творчі здібності, дитині необхідно накопичити якнайбільше вражень про навколишній світ під час виконання різних видів

діяльності. Пізніше дитина зацікавиться процесом творчості спочатку в тому виді діяльності, який їй сподобається найбільше, а потім – в усіх притаманних дошкільникам видах діяльності (гра, малювання, співи й танці, театралізована діяльність, читання та розігрування сюжетів знайомих літературних творів, складання віршів чи казок, праця, ліплення, аплікація, експериментування тощо). Сформувавши в дитини інтерес до будь-якого (або декількох) видів діяльності, вам вдасться захопити вихованця процесом творчості.

Цитуючи В. Сухомлинського: «Дітям не треба багато говорити, не слід багато їм розповідати, слово – не цяцька, а словесне перенасичення – одне з найшкідливіших перенасичень. Дитині треба не тільки слухати слово вихователя, але й мовчати; в цю мить вона думає, осмислює почуте та побачене». Обережно, лагідно, ненав'язливо підтримуйте прагнення дитини до творчості. Співчуйте невдачам малюка, підтримуйте творчі пошуки дитини, ставтеся до процесу із симпатією та теплотою. У жодному разі не давайте негативної оцінки дитячій творчості. Будьте терплячі до «дивних» ідей дитини.

Список літератури:

1. Закон України «Про позашкільну освіту»//Освіта України. – 2000. – № 31. – 16 с
2. Бабюк Т. Й. Організація дослідницько-експериментальної діяльності дітей у природі / Т. Й. Бабюк. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О. В., 2011. – 64 с.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка / Т. І. Поніманська. – Київ : Академвидав, 2006. – 455 с.
4. Швайка Л. А. Експериментальна діяльність у ДНЗ / Л. А. Швайка. – Харків : Основа, 2009. – 192 с.
5. Яковлєва Є.Л. Розвиток творчого потенціалу особистості школяра / / Питання психології. 1996. № 3 с. 28
6. Александровська Г.Л. Розвиток творчих здібностей учнів у позашкільних закладах / Г.Л. Александровська // Освіта впродовж життя: Таврійський вісник освіти. – 2014. - № 3 (47)

7. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: методичний посібник. – К. - 2012

ЕКЗОТИЧНІ РОСЛИНИ РОДИНИ *CUCURBITACEAE*, ЩО КУЛЬТИВУЮТЬСЯ В УКРАЇНІ

Гуцол Н.М.

магістрантка спеціальності «Біологія»

Журавель Н.М.

доцент кафедри біології

Національний педагогічний університет

імені М.П.Драгоманова

м. Київ, Україна

Гарбузові (*Cucurbitaceae*) – родина покритонасінних дводольних рослин, що налічує 130 родів і близько 900 видів, переважно багаторічні й однорічні трави, але є й напівкущі і кущі, поширені в основному у теплому кліматі. Загальною ботанічною ознакою представників родини є ліаноподібна життєва форма. У гарбузових довгі соковиті стебла («огудина»), черешкові, прості, пальчасто-розсічені або лопатеві, шорсткі або опушені листки. Квітки одно- або двостатеві, розміщені поодинокі в пазухах або зібрані в суцвіття. На більшості рослин, вирощуваних у культурі, є і чоловічі, і жіночі квітки, причому частка жіночих квіток може збільшуватися залежно від скорочення довжини світлового дня, підвищення вмісту в повітрі чадного газу або зниження нічної температури. Плід гарбузових – гарбузина – багатонасінний, зазвичай із твердим оплоднем та м'ясистим вмістом. Плоди багатьох гарбузових культур (дині, кавуни, огірки, гарбузи) їстівні, з деяких виготовляють музичні інструменти (лагенарія), губки й наповнювач (люфа), а є види, що їх вирощують як лікарські чи декоративні рослини [1, 4].

У статті ми наводимо дані про деякі екзотичні гарбузові рослини.

Горлянка або лагенарія (*Lagenaria siceraria*) – гарбуз-горлянка або гарбуз пляшковий, або огірок індійський, або кабачок в'єтнамський, або калабас – однорічна повзуча ліана родини Гарбузові. Культивують заради плодів, які використовують у різних цілях: молоді гарбузи довгоплідних форм вживають у їжу, а стиглі плоди, що формою нагадують бутлі, використовують у ролі посуду й виготовляють з них музичні інструменти.

Трихозант (*Trichosanthes*) – рід трав'янистих ліан, представники якого ростуть у тропічних і субтропічних зонах. У країнах Південної і Південно-Східної Азії т. змієподібний (*T. cucumerina*), найпопулярніший вид роду, його культивують заради м'ясистих плодів, стебел і вусиків, які вживають у їжу.

Чайот їстівний (*Sechium edule, chayote*), або мексиканський огірок – культурна рослина, відома ще майя, ацтекам та іншим найдавнішим індіанським племенам. Родина чайота – Центральна Америка. Основним постачальником чайота є на сьогодні Коста-Ріка, але культивується він у багатьох країнах із теплим кліматом.

Люфа (*Luffa*): ареал люфи – тропіки та субтропіки Африки й Азії. За різними даними налічується від 8 до 50 видів рослини, але в культурі вирощуються тільки два з них – л. циліндрична й л. гостроребриста, більш скоростиглий і холодостійкий вид, який добре росте навіть у північних районах.

Момордика харанція (*Momordica charantia*), або гіркий огірок – трав'яниста однорічна однодомна ліана, що зустрічається в природі в тропічних районах Азії, а в культурі вирощується в теплих регіонах світу – в Китаї, на Карибських островах, в Південній і Південно-Східній Азії. Вирощують цю теплолюбну рослину в парниках, теплицях, на балконах і підвіконнях.

Циклантера їстівна (*Cyclanthera pedata*), або огірок ачохча, або перуанський огірок – вид рослин роду Циклантера, культивований у країнах із теплим кліматом заради їстівних плодів. Батьківщиною цього виду є країни Південної Америки – Перу, Еквадор і Бразилія. У культуру рослину було

введено ще інками, потім про неї надовго забули, але сьогодні інтерес до циклантери знову зріс. Молоді плоди циклантери вживають у сирому, тушкованому, смаженому, маринованому й солоному вигляді, їстівні також квіти та пагони рослини.

Бенінказа (*Benincasa hispida*) або гарбуз восковий, або гарбуз зимовий – трав'яниста ліана, вид однойменного роду, який широко культивується заради їстівних плодів, що сягають у довжину двох метрів. Поверхня недозрілих плодів має оксамитову текстуру, але в міру дозрівання вона стає гладкою і вкривається восковим нальотом, який дозволяє плоду зберігатися тривалий час після зрізки. Спочатку бенінказа культивувалася тільки в Південно-Східній Азії, потім поширилася на схід і на південь.

Сікана запашна (*Sicana odorifera*), або гарбуз запашний, або касабанана – велика ліана, культивована заради плодів. Родом рослина із Бразилії, в дикому вигляді росте також в Еквадорі і Перу, а в культурі вирощується у всіх тропічних країнах Америки й на Карибах. У середній смузі її можна культивувати в теплицях.

Мелотрія шорстка (*Melothria scabra*) також є повзучою трав'янистою рослиною, що походить із тропічних лісів центральної Америки. У культурі її вирощують заради маленьких плодів розміром 1,5-2 см, що за смаком нагадують кислуваті огірки, а з вигляду – крихітні кавунчики.

Дендросіціос сокотранський або **огіркове дерево** (*Dendrosicyos socotranus*) – незвичайне дерево, що зустрічається тільки на о. Сокотра. Огіркове дерево має великий біологічний інтерес, тому що це єдина в світі деревоподібна рослина гарбузових. Вого трохи схоже на баобаб - товстий роздутий стовбур - до 1 метра в діаметрі, короткі гілки, що піднімають вгору рідкісну крону. Через активне використання в господарстві жителями острова чисельність цього виду різко скоротилася, тепер це рідкісна рослина. Свою назву дерево отримало завдяки плодам – вони схожі на огірки, але з безліччю шипів. Ця рослина – вологозапасаюча, вона накопичує і зберігає вологу у товстому м'ясистому стовбурі, вкритому сірою корою, через що нагадує

слонячу ногу. На верхівці знаходиться кілька колючих гілок з великими шорсткими листками, схожими на гарбузове. Цвіте огіркове дерево жовтими дрібними одностатевими квітками у нещільних суцвіттях, його плоди – невеликі шипуваті огірки. Вони не отруйні, але не смачні. Можливо, саме тому хтось із перших дослідників огіркових дерев написав: «Маленькі непотрібні плоди» [2,3].

Фіцефалія (*Cucurbita ficifolia*, *C. melanocarpa*) – гарбуз фіголистий або чорнонасінний, батьківщиною є Китай. Велика ліана, листки якої нагадують листки інжиру (фіги), з пагонами більш ніж 10 м завдовжки. Плоди нагадують строкаті кавуни за забарвленням, масою 2-6 кг, на одній рослині формується 30-80 шт. Головна перевага – їх можна зберігати упродовж двох років завдяки міцній шкірці. Плід і насіння їстівні – це джерело вітамінів групи В. В їжу використовують переважно недозрілі плоди, проводячи термічну обробку (смажать, тушкують, варять варення, цукати тощо). У класичній і народній медицині використовується для лікування хвороб шлунково-кишкового тракту, зокрема підшлункової залози (стимулює вироблення інсуліну), шкірних і урологічних хвороб. Кормова культура для вигодовування домашньої птиці, особливо серед зими, коли дефіцит соковитих кормів. Завдяки потужній кореневій системі це ідеальна підщепа для кавунів і динь, завдяки чому збільшується маса і якість плодів.

Список літератури:

1. Гуцол Н.М. Біологічні особливості представників родини Гарбузові (*Cucurbitaceae*) флори Київської області// Освіта та наука у вимірах ХХІ століття: м-ли звітної-наукової конф. студентів, 3-6 квітня 2017 р. / Ф-т природничо-географічної освіти та екології. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. – С. 60.

2. M. E. Olson: *Stem and leaf anatomy of the arborescent Cucurbitaceae Dendrosicyos socotrana with comments on the evolution of pachycauls from lianas*. Plant Systematics and Evolution, Band 239, 2003, S. 199–214 DOI:10.1007/s00606-003-0006-1

3. The Ethnoflora of the Soqotra Archipelago by Anthony G Miller and Mirranda Morris, Royal Botanic Garden Edinburgh, 2004, ISBN 1-872291-59-7

4. <https://floristics.info/ua/statti/gorod/3353-garbuzovi-roslini-plodovi-i-dekorativni.html>.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Даценко Ю.М.

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

аспірант

Конкурентна політика - це система державних заходів економічного, адміністративного та інституціонально-правового характеру, що направлена на розбудову конкурентного середовища в державі та передбачає комплекс дій із захисту й підтримки добросовісної конкуренції, боротьбу зі зловживанням домінуючим становищем на ринку та іншими проявами, що спотворюють конкуренцію.

Формування конкурентної політики держави передбачає певний алгоритм дій, що зумовлює послідовний запуск або коригування роботи необхідних чітко визначених інститутів.

На початковому етапі важливий аналіз стану діючої конкурентної політики, соціально-економічний розвиток держави, зовнішні та внутрішні чинники, які здійснюють або можуть здійснювати вплив на конкуренцію. Це зумовлює визначення стратегії, тактики, цілей, завдань та пріоритетів формування конкурентної політики держави, що дає можливість використання засобів, а саме: формальних та неформальних інститутів. Відповідно до конкурентної політики, яка діє в державі сьогодні, до формальних інститутів

можна віднести законодавство, а до неформальних – правила професійної етики у конкуренції, традиції та звичаї у сфері конкуренції.

Методами формування конкурентної політики держави можуть бути реформи та удосконалення діючих інститутів. Кінцевою метою є створення конкурентного середовища, яке здатне забезпечувати прозору систему ведення бізнесу, захист ринків від проявів монополізму, недобросовісної конкуренції для забезпечення стабільного динамічного розвитку економіки країни.

Одну із запропонованих моделей формування конкурентної політики держави, запропонованих автором, яку було описано вище, зображено на рисунку 1.

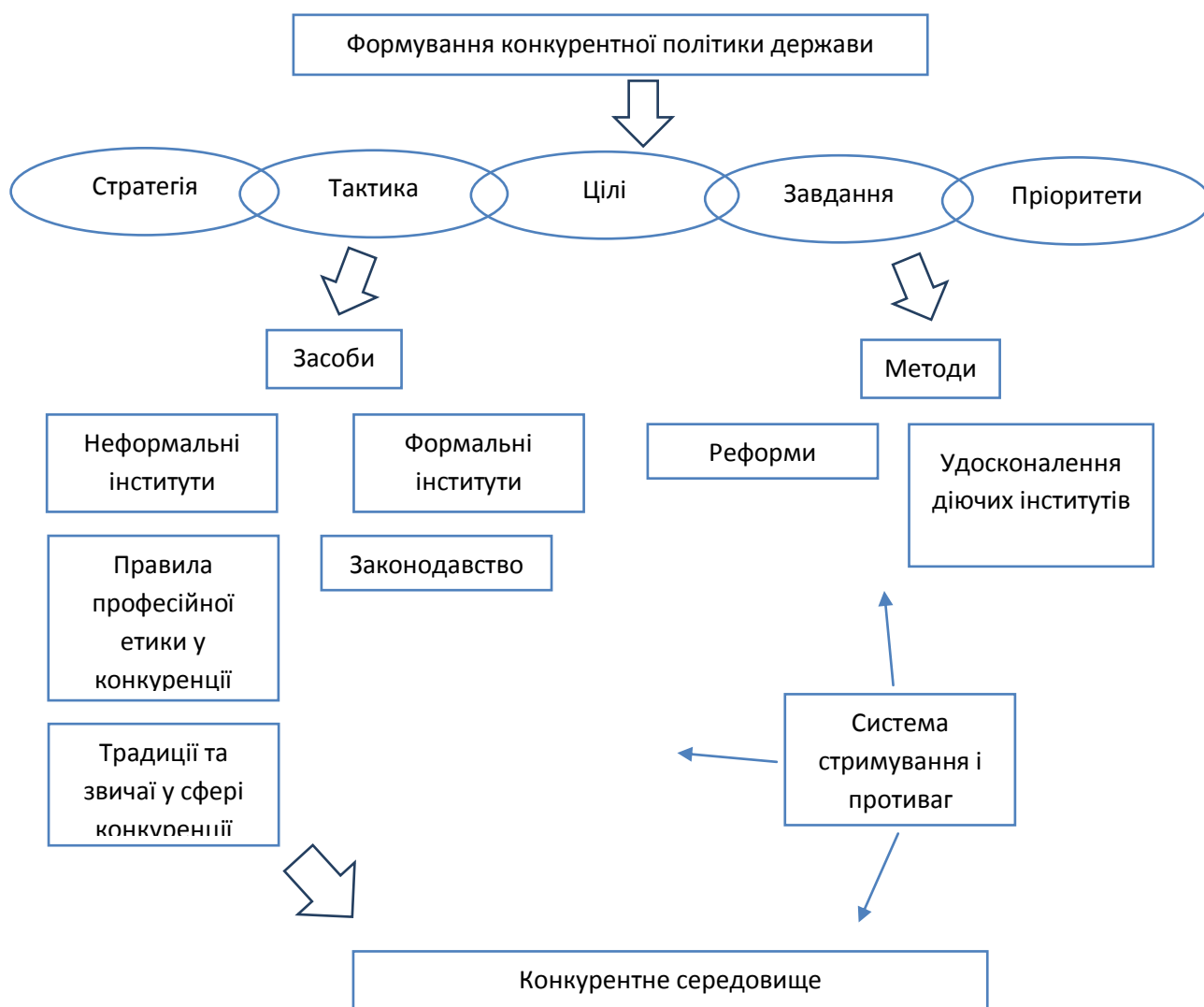

Рис. 1. Модель формування конкурентної політики держави

Розроблено автором на основі джерел [1, 2, 3]

У даному контексті варто наголосити на необхідності ефективного розподілу державної влади, що забезпечує систему стримування і протидії для незалежної та ефективної роботи трьох гілок влади та ефективної реалізації конкурентної політики.

Загалом, побудова ефективного конкурентного середовища є безперервним процесом, який, в умовах ринкової економіки може попереджати і згладжувати недоліки ринків. Як показує досвід розвинених країн, добросовісна конкуренція і державний захист від антиконкурентних дій, при інших сприятливих обставинах, може принести свої позитивні результати для соціально-економічного розвитку [1].

Список літератури:

1. Борисенко З. М. Конкурентна політика держави: Підручник / З. М. Борисенко. – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2013. – 272 с.
2. Ясько Ю. Формування державної конкурентної політики в Україні. / Ю. Ясько // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – Вип. №4. – Серія 90. – К.: Вид-во Київського національного торговельно-економічного університету. 2013. – С. 24-36.
3. Антимонопольний комітет України: офіційний веб-сайт [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/84926>

КРАЕВОЙ ЭФФЕКТ В УТОРНОМ УЗЛЕ СТАЛЬНЫХ ВЕРТИКАЛЬНЫХ ЦИЛИНДРИЧЕСКИХ РЕЗЕРВУАРОВ

Дейнега А.С.

Приднепровская государственная академия
строительства и архитектуры, г. Днепр, Украина

магистр, ассистент
asdeynega88@gmail.com

Стальные резервуары для хранения различных жидкостей широко применяются на промышленных объектах. Такие конструкции большого объема относятся к категории особо ответственных объектов, разрушения или аварии которых влекут за собой не только материальный ущерб, во много раз превышающий себестоимость, но и проблемы экологического характера. Поэтому более глубокое изучение работы вертикальных цилиндрических резервуаров (ВЦР) и уточнение методики их расчета по-прежнему остаются весьма актуальными.

Результаты многочисленных исследований и наблюдений за работой ВЦР для хранения жидких продуктов показали, что действительная работа конструктивных узлов этих сооружений во многих случаях существенно отличается от физических представлений и соответствующих расчетных предпосылок, принимаемых на этапе проектирования. Уторный узел – узел сопряжения цилиндрической стенки с плоским днищем – является одним из наиболее ответственных узлов конструкций РВС. В этом узле помимо мембранных усилий возникают изгибающие моменты, распределение которых имеет характер краевого эффекта. В инженерных методиках [1, 2] к расчету данного узла применяют традиционные методики строительной механики, включающие в себя ряд допущений, упрощающих расчет. Например, для основания применяется модель Винклера с двухсторонней связью, а днище представляется в виде балки на упругом основании. В [3 – 6] приводятся результаты теоретических исследований работы рассматриваемого узла с учетом односторонней связи днища с основанием, что в большинстве случаев и имеет место. Но все они имеют целый ряд существенных недостатков: во-первых, полученные в них аналитические зависимости не позволяют осуществить детальный анализ напряженно-деформированного состояния на участках оболочки и днища по всей зоне краевого эффекта; во-вторых, все приведенные в указанных работах зависимости получены на основе представления днища в виде балки на упругом основании. Все это может

существенно влиять на полученные результаты и выводы. В [7] рассмотрен вопрос влияния модели днища на точность расчета.

В данной статье рассматривается вопрос НДС уторного узла РВС при действии внутреннего избыточного давления.

Наибольшее удельное значение в числе хранимых жидкостей имеют нефть и продукты ее переработки. Во время их хранения происходит испарение и потеря наиболее летучих, самых ценных компонентов. Для снижения или ликвидации потерь нефтепродуктов увеличивают избыточное давление в резервуаре. Так для хранения сырой нефти, керосина, дизельного топлива, мазута и темных нефтепродуктов применяют резервуары (резервуары низкого давления), рассчитанные на давление в газовом пространстве до 2 кПа. Для хранения бензина и сырой нефти с высоки потенциалом бензина применяют резервуары повышенного давления – до 70 кПа. Конструкция и расчет несущих элементов резервуаров низкого давления и резервуаров повышенного давления аналогичны. Особенностью работы уторного узла при повышенном избыточном давлении является возможность подъема стенки резервуара и возникновения внешнего отрыва днища от основания при незначительном количестве жидкости в резервуаре, что в значительной степени влияет на НДС уторного узла.

Для проведения численных исследований рассматривались следующие варьируемые факторы:

- радиус резервуара: 1995 см;
- подъемная сила от избыточного давления паро-воздушном пространстве резервуара $P_{изб}$: 2; 4; 7; 15 кПа;
- уровень заполнения резервуара (высота стенки резервуара): 0,5; 0,75; 1; 1,25; 1,5 от высоты налива H_T ;
- коэффициент упругой податливости основания C_1 : 0,05; 1; 15 кН/см³;
- тип связи днища с основанием: двухсторонняя и односторонняя.

С целью обобщения данных результаты расчетов представлены в виде зависимостей относительных величин:

$$H^* = \frac{H}{H_T}; \quad m^* = \frac{m_0}{m_T},$$

где: H – уровень заполнения резервуара хранимым продуктом; H_T – высота уровня хранимого продукта, определяемая по формуле: $H_T = \frac{\sigma_T \cdot t_{cm}}{\gamma \cdot r}$,

т.е. это высота, при которой мембранные напряжения на уровне точек сопряжения стенки с дном σ_0 будут равны пределу текучести σ_T , т.е.

$$\sigma_0 = \frac{H_T \cdot \gamma \cdot t}{r} = \sigma_T; \quad m_0 - \text{величина изгибающего момента в точках сопряжения};$$

$$m_T = \frac{\sigma_T t^2}{6}.$$

По результатам расчетов были построены графики зависимостей, представленные на рис. 1 – 3.

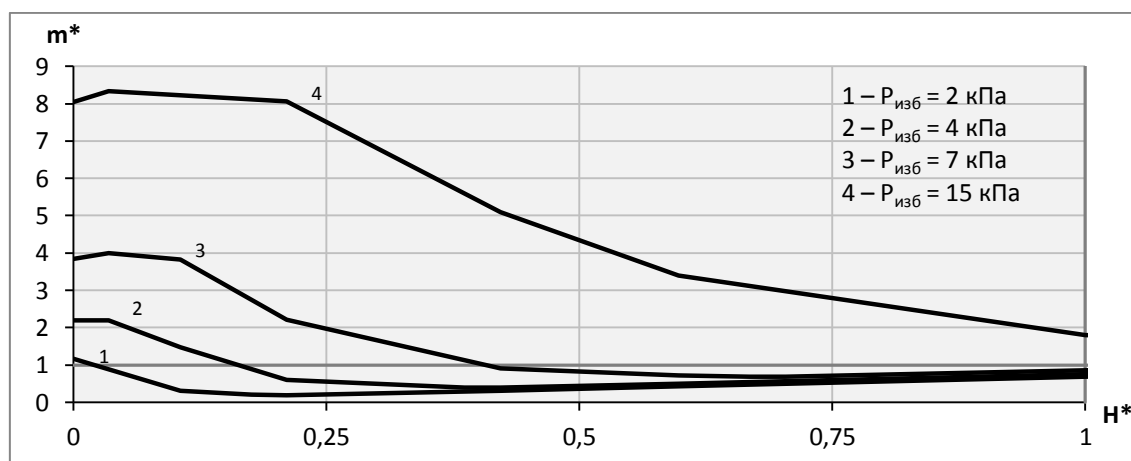

Рис. 1. Зависимости величин относительных изгибающих моментов в уторном узле ВЦР от уровня заполнения резервуара при односторонней связи дна с основанием, $C1=0,05$ кН/см³

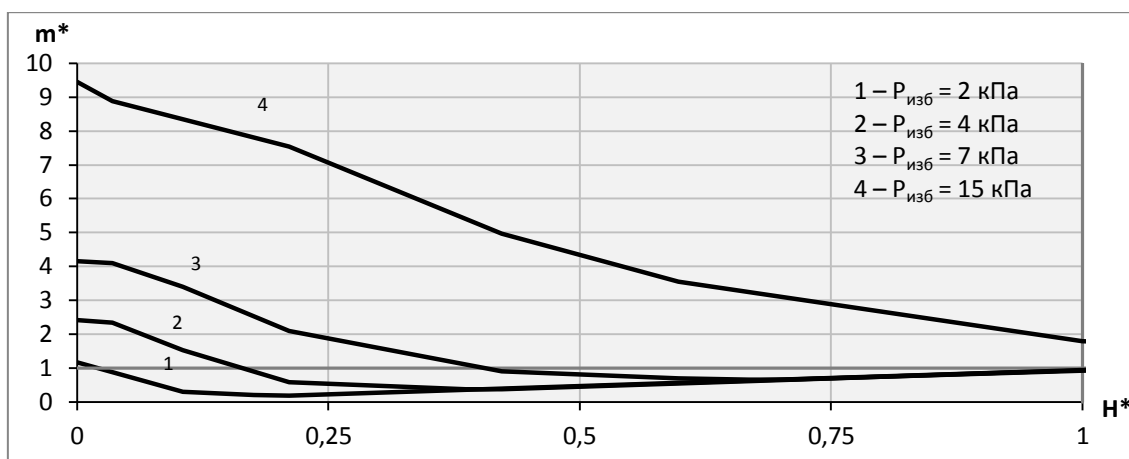

Рис. 2. Зависимости величин относительных изгибающих моментов в уторном узле ВЦР от уровня заполнения резервуара при односторонней связи днища с основанием, $C1=1 \text{ кН/см}^3$

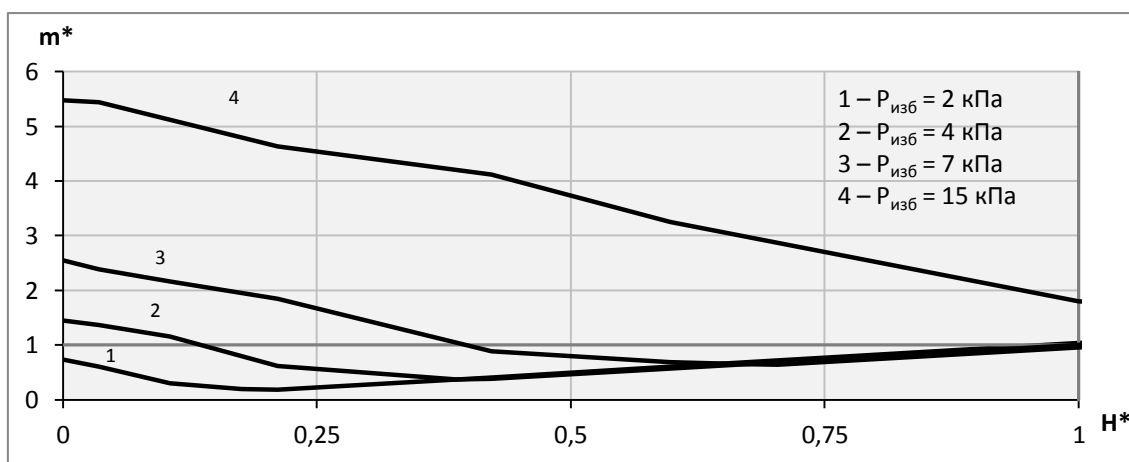

Рис. 3. Зависимости величин относительных изгибающих моментов в уторном узле ВЦР от уровня заполнения резервуара при односторонней связи днища с основанием, $C1=15 \text{ кН/см}^3$

Анализируя результаты расчетов можно сделать следующие выводы: при определенном уровне заполнения резервуара, меньше, чем эксплуатационный уровень налива типовых конструкций, и при действии подъемной силы, возникающей от избыточного давления, возникает внешний отрыв днища от основания. При этом величина максимального изгибающего момента в точке сопряжения стенки и днища увеличивается в несколько раз и превышает расчетное сопротивление стали. Протяженность зоны явного отрыва

оказывается большей, чем в случае скрытого отрыва, и может превышать ширину окрайков днища в случае опирания резервуара на жесткое основание. Это приводит к изменению напряженно-деформированного состояния РВС и переходу работы стали из упругой в упругопластическую стадию.

Список литературы:

1. Нехаев Г. А. проектирование и расчет стальных цилиндрических резервуаров и газгольдеров низкого давления – М. : АСВ, 2005. – 216 с.
2. Кузнецов В. В. Металлические конструкции. Общая часть. (Справочник проектировщика) / Под общ. ред. заслуж. строителя РФ, лауреата госуд. Премии СССР В. В. Кузнецова (ЦНИИпроектстальконструкция им. Н. П. Мельникова) – М. : АСВ, 1998. – 576 с.
3. Егоров Е. А., Братусь Н. И. Расчет вертикальных цилиндрических резервуаров на жестких фундаментах // Транспорт и хранение нефти и нефтепродуктов. – М. : ВНИИОЭНГ, – 1983. – № 5. – С. 17 – 18.
4. Иноуэ Такаясу Проектирование резервуаров для нефти // «Китай Секкей». – 1976. – Т. 20. – № 1. – С. 43 – 49.
5. Ашкиназ М. И., Кузенко Ю. В. Расчет днищ металлических резервуаров повышенного давления без анкерov для хранения нефтепродуктов // Транспорт и хранение нефти и нефтепродуктов. – М. : ВНИИОЭНГ, – 1969. – № 1. – С. 17 – 22.
6. Еленицкий Э. Я. Расчет узла сопряжения стенки и днища вертикальных цилиндрических стальных резервуаров // Материалы межд. Конференции «Новые решения конструкций, технологии сооружения и ремонта стальных резервуаров» 12 – 17 августа 2007 г. / Самара – Нижний Новгород. – 2007. – С. 146 – 151.
7. Егоров Е. А., Соколова А. С. Исследование краевых эффектов в уторном узле стальных вертикальных цилиндрических резервуаров // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – Д. : ПГАСА, 2012. - № 11. – С. 16 – 21. – рис. 3. – табл. 1. – Библиогр.: (10 назв.).

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРАТЕГІЇ І КОНВЕНЦІЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА

Денисик Г.І.

Стефанков Л.Л.

Розвиток ландшафтознавства, у будь-якій країні успішно проходить тоді, коли ландшафтознавство використовує не лише свої, вітчизняні здобутки, але й зарубіжний досвід та відповідні ідеї. Це характерно й для українського ландшафтознавства.

З початку зародження, а потім і розвитку, ландшафтознавство в Україні на когось або на щось орієнтується, або намагається розвиватись «в контексті». Безперечно, що це теж потрібно, однак чи варто так захоплюватись? Як приклад розглянемо одну із попередніх по відношенню до європейської ландшафтно-ї конвенції (2005р.) – Всеєвропейську стратегію збереження ландшафтного і біотичного різноманіття (1995). Україна долучилась до виконання цієї стратегії (програми) і, як стверджують окремі науковці, успішно реалізовує її перший етап: сформовані організаційно-правові засади та методологічні основи розбудови національної екомережі, поступово розробляються регіональні проекти екомереж, дещо зростає кількість національних природних парків тощо. Тобто, ми стараємося усе робити так як у Європі. Це нагадує впровадження в освітянський простір України Болонської системи освіти. Що ми з неї маємо? Так відбувається і з виконанням Всеєвропейської стратегії збереження ландшафтного і біотичного різноманіття. Чому?

1. Хто довів, або хоча б задумувався над тим, підходить чи не підходить Україні Всеєвропейська, а вірніше Західноєвропейська стратегія збереження ландшафтного і біотичного різноманіття? Знову спрацювала стара звичка: ніби добра стратегія – зразу впровадимо у себе. Навіщо при цьому враховувати особливості унікальних природних умов і ландшафтів України, своєрідність

історії їх господарського, переважно хижацького освоєння, менталітет, традиції та звичаї. Можливо Всеєвропейська стратегія збереження ландшафтного і біотичного різноманіття нам підходить лише частково, або й зовсім не підходить як і Болонська система навчання. Це нікого не цікавило, а звідси:

2. «Серед головних наукових завдань формування екомережі є розробка на єдиній методологічній основі підходів до визначення як загальнонаціональних, так і регіональних та локальних її складових» [2, с.7]. Одразу виникає два запитання: перше – про яке ландшафтне і біотичне різноманіття мовиться, якщо усе «на єдиній методологічній основі»; друге – як при такому підході можна врахувати регіональні особливості природи і ландшафтів. Сумнівно, що «на єдиній методологічній основі» можна розробити регіональні екомережі Донбасу і Поділля. На це звертаю увагу тому, що за минулі роки численні кандидатські і навіть докторські дисертації присвячені обґрунтування регіональних екомереж підготовлені за єдиним зразком, зокрема для Харківської і Тернопільської та інших областей і регіонів.

3. У Західній Європі можна впроваджувати стратегію збереження ландшафтного і біотичного різноманіття, формувати єдину екомережу тому, що там майже повсюдно домінує культурний ландшафт і населення щиро дбає про нього, з року в рік покращує його структуру. На такому фоні і з наявністю європейських коштів, формування Всеєвропейської або Західноєвропейської екомережі є логічним наслідком. Чи можна в Україні, без відсутності культурного ландшафту вибудувати екомережу? Можна, але лише на папері. Цим зараз і займаємось, однак мине якихось 10-15 років і сучасні розробки не лише не будуть реалізовані, але й застаріють. Спочатку необхідно привести в порядок сучасні антропогенні ландшафти України, як це зробили Польща, Угорщина, Чехія, а потім вибудувати національну екомережу. Тоді й проекти будуть інші, бо буде інша стратегія збереження ландшафтного різноманіття. Це лише окремі аспекти.

З часу прийняття Європейської ландшафтною конвенції (2005р) пройшло більше десяти років, а ми лише зараз починаємо розглядати проблеми нашого

ландшафтознавства у її «контексті». Однак, чи зможемо ми забезпечити вирішення численних сучасних проблем ландшафтознавства при відомому відношенні до географічної освіти, таких наук як географія та ландшафтознавство, їх матеріального забезпечення, використання уже наявних напрацювань та багато іншого? Чи це знову залишиться лише на папері, або у «коридорах» географічних факультетів?

На початку ХХІ ст. розвиток ландшафтознавства в Україні, після часткового затишшя, поступово активізується. Це означає, що можна починати використовувати й основи Європейських ландшафтних конвенцій і стратегій.

Список літератури:

1. Денисик Г.І. До проблеми розбудови національної екомережі // Людина та довкілля. Проблеми неоекології. – 2013. - № 3-4. С. 11-12.
2. Царик Л.П. Еколого-географічний аналіз і оцінювання території: теорія і практика. – Тернопіль, Навчальна книга, 2006. – С. 7.

АРСЕНАЛ ПРИЙОМІВ І МЕТОДІВ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Дерев'янка І.П.

Навчально-науковий Інститут міжнародних відносин Національного

авіаційного університету

м. Київ, Україна

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин, інформації та регіональних студій

Візантія, незважаючи на кардинальні соціально-історичні трансформації у Західній Європі, зберегла свою державність і проіснувала до середини XV ст. Візантійська імперія, будучи вплетеною в щільну мережу міжнародних відносин, впродовж своєї тисячолітньої історії знаходилася в епіцентрі складної

зовнішньополітичної боротьби. Цілком ймовірно, що саме складні зовнішньополітичні обставини мали вирішальний вплив на формування візантійської дипломатії, яку вирізняли витонченість, майстерність й ефективність.

Увібравши в себе римські традиції, візантійська дипломатія справила визначальний вплив на всю дипломатію Середньовіччя. «Саме візантійці вчили дипломатії Венецію, – стверджує Г. Нікольсон, – а з венеціанців брали приклад італійські міста, Франція й Іспанія і в кінцевому наслідку вся Європа» [3, с. 51].

Найяскравіше прийоми і методи візантійської дипломатії проявилися в діяльності одного з найвизначніших дипломатів того часу – імператора Юстиніана (527–565 рр.), який вдало опанував складну мозаїку міждержавного спілкування. Надалі візантійські керманичі успішно наслідували його вишукану та мудру дипломатію, завдяки якій Східна імперія залишалася нездоланною упродовж тривалого часу [2, с. 97].

За часи правління Юстиніана Східна Римська імперія досягла вершини своєї могутності. У сферу імперської дипломатії потрапили величезні території від Китаю і Індії до Атлантичного океану, від Внутрішньої Африки до причорноморських степів. Юстиніан уміло поєднував витончені дипломатичні кроки з нищівними військовими ударами, які розширили межі імперії далеко на захід.

Певну загрозу для Візантії становили неспокійні і рухливі племена варварів. Щоб використати їх у власних цілях, візантійці збирали необхідну інформацію, щодо їхніх звичаїв, військової сили, торговельних зв'язків, впливових людей і можливості їх підкупу. На основі цих ретельно зібраних відомостей вибудовувалася структура візантійської дипломатії, або «наука про управління варварами», яка була новим словом у сфері міжнародних політичних відносин [1, с. 112].

Важливим завданням візантійської дипломатії було примусити варварів служити імперії і тим самим відвернути загрозу від неї. Варвари отримували великі гроші від Візантії за захист кордонів і ведення війн в інтересах імперії.

Однак незважаючи на ці «мирні засоби», варвари все ж ставали малокерованими і ненадійними. Архаїчний римський принцип «розділяй і владарюй» став у нагоді і візантійській дипломатії [2, с. 98].

Особливістю дипломатії Юстиніана було уміння грати сусідами, як шаховими фігурами. Це була справжня система збройних зіткнень. Болгарам він протиставив гунів, останнім – аварів. Вандалів було подолано за допомогою остготів, а їх – за сприяння франків. Одним із засобів політики Юстиніана було збройне втручання у внутрішні справи інших держав. Якщо сильного ворога не можна було ні купити, ні здолати своїми або чужими силами, імператор вдавався до його політичної і економічної ізоляції [2, с. 99].

Візантія також послуговувалася розширенням торговельних зв'язків як одним із найдієвіших методів дипломатії. З візантійськими товарами до варварів потрапляв і візантійський вплив. Купці, що проникали до віддалених народів, з'ясовували наміри, характер поведінки вождів та королів, чвари у їхніх палацах і передавали всі отримані дані після повернення у Візантію в органи зовнішніх справ. Отримана в такий спосіб інформація, ставала основою для розроблення візантійською дипломатією певних зовнішньополітичних акцій стосовно тих чи інших вождів, королів.

Активна та успішна зовнішня політика Східної імперії, зростання її впливу та потуги змусили тодішній світ налагоджувати приязні стосунки з нею.

Відомство, яке керувало закордонними справами, виробило складний порядок прийому послів іноземних держав, розрахований на те, щоб при допомозі засобів психологічного впливу вразити їхню уяву, виставити перед ними в найвигіднішому світлі могутність Візантії, посіяти сумніви у можливості військового нападу на неї. Водночас прийом проходив так, щоб не дати можливості послам бачити або чути надто багато й дізнатися слабкі сторони імперії. [2, с. 100]

Зазвичай посольства зустрічали на кордоні. Послам заборонялося брати із собою занадто велику збройну охорону, тому що траплялись випадки, коли послы захоплювали зненацька яку-небудь візантійську фортецю. Іноді послів

везли до Константинополя найдовшою і незручною дорогою, безсоромно стверджуючи, що це єдиний шлях. Це робилося задля того, аби прищепити варварам думку, як важко дістатися столиці, і тим самим відбити у них бажання до спроб її завоювати. Після прибуття до Константинополя їм виділявся особливий палац, який по суті перетворювався на в'язницю, адже до послів не пускали нікого й самі вони не виходили без супроводу. Послам всіляко заважали спілкуватися з місцевим населенням [2, с. 101].

Візантійці, якщо це їм було потрібно, могли приголомшити іноземних послів розкішшю прийому, але вміли також і принизити їх і зіпсувати їм перебування в Константинополі.

Часто послів намагалися зачарувати і привабити, щоб легше ввести в оману. Послів водили містом, показували чудові церкви, палаци, громадські будівлі. Їх запрошували на свята або навіть спеціально влаштовували свята на їхню честь. Послів запрошували не тільки до імператора, а й до імператриці, а також до найважливіших вельмож. Їм показували військову могутність Константинополя, звертали увагу на товщину міських мурів, на неприступність укріплень. Перед послами проводили війська, причому для більшого ефекту їх пропускали по кілька разів, міняючи одяг і озброєння. Приголомшені, послы зрештою залишали Константинополь. Їх проводжали з трубними звуками, з розпущеними прапорами. Іноді дрібним правителям надавалася незвичайна пошана, якщо потрібно було їх використати і міцніше «прив'язати» до Візантії.

Послами зазвичай були люди високого рангу. У Візантії нерідко послам спеціально надавалися високі титули, якщо вони їх не мали раніше. Дипломатичні доручення відкривали шлях до найвищих почестей [2, с. 102].

Посол мав представити вірчу грамоту, яку передавали під час першого урочистого прийому. Для ведення переговорів послы отримували інструкцію, іноді письмову, іноді усну. В усякому разі, до письмової інструкції звичайно додавалися в секретному порядку усні доручення. При цьому в вірчій грамоті і в інструкціях мета посольства могла викладатися зовсім по-різному. Іноді посольству під виглядом неважливих або формальних доручень давалося

завдання довідатися про відносини і настрої при іноземному дворі. Візантійські послы вели таємні інтриги при чужих дворах, зазвичай за відома свого уряду. Так дипломатія поєднувалася з політичною та військовою розвідкою [1, с. 116].

Нерідко імператор надовго затримував послів у Константинополі, не даючи їм заключної аудієнції. Це перетворювалося іноді на справжній полон. Зокрема, одного разу імператор затримав у себе аварських послів, вважаючи, що до їхнього повернення авари не розпочнуть воєнних дій. Але тактика не спрацювала – авари відновили війну. Взагалі перебування послів у Константинополі, як правило, було досить тривалим. В одній з грамот до візантійського двору Карл Великий просить не затримувати його послів, а як найшвидше їх відправити назад [2, с. 103].

Отже, Візантійська імперія спромоглася створити надзвичайно розгалужену дипломатичну систему. Діяльність усіх візантійських дипломатів спрямовувалася з єдиного центру – імператорського палацу і перебувала під контролем держави. Задля охорони своїх дипломатів Візантією запроваджено в міжнародне право принцип недоторканності особи посла, який потім набув загального визнання. Була встановлена процедура укладання та розірвання угод з іноземними державами, створено формуляри міжнародних угод, розроблено церемоніал їх підписання, запроваджено використання вірчих грамот для посла та багато інших формальностей дипломатичного ритуалу.

Високорозвинена організація візантійської дипломатії, її урочистий церемоніал, спритність, підступність, уміння знаходити різноманітні комбінації, роз'єднувати своїх ворогів, використовувати у власних цілях торговельні, культурні та релігійні зв'язки – все це суттєво вплинуло на дипломатію Середньовіччя.

Загалом багатовіковий досвід панування над різними народами і спадкоємність національних традицій перетворили візантійську дипломатію на потужну силу.

Список літератури:

1. Зінченко А.Л. Історія дипломатії від давнини до початку нового часу [Навч. посіб. Для студ. вищ. навч. закл.] / Арсен Леонідович Зінченко. – К. : Проза, 2005. – 560 с.
2. История дипломатии / В.П. Потемкин, С.В. Бахрушин, А.В. Ефимов и др. ; под ред. В.П.Потемкина. Т.І. – М. : Соцэкгиз, 1941. – 566 с.
3. Никольсон Г. Дипломатическое искусство: Четыре лекции по истории дипломатии / Г. Никольсон. – М.: Изд-во института международных отношений, 1962. – 118 с.

ДОРОЖНІ ЛАНДШАФТИ У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Дідура Р.В.

Вінницький державний педагогічний університет

ім. М. Коцюбинського

аспірантка III року навчання

diduraryslana@gmail.com

Значне місце в житті людини відіграють дороги. Римляни зазначали «Via – vita», що в перекладі звучить «дорога – це життя». У праці «Економічна географія» М. М. Баранський підкреслив, що дороги – це каркас на якому тримається все інше [1]. Це без перебільшення правда, тому що без дорожніх систем та інфраструктури не можливе нормальне існування людського суспільства.

З тлумачних словників термін «шлях» – це широка, велика дорога, призначена для їзди, путь між двома точками, місце, простір, якими відбувається пересування, сполучення. Разом із розвитком людини удосконалювались і шляхи. Дорога протягом багатьох віків еволюціонувала до сучасного стану. У первісні віки це були стежки або тропи, які майже не

спричиняли зміну ландшафту. На півдні Північної Америки археологами було знайдено залишки ацтекських доріг, які будувались переважно для піших прогулок. Досліджено також, що за дорогами постійно підмітали та доглядали. Також була присутня інфраструктура, яка зосереджувалась поблизу шляху через кожні 10-15 км. Це були пункти відпочинку де розташовували й знаки, які несли примітивну інформацію. Дорогою постійно курсували гінці, які сповіщали ацтеків про різні новини. Дещо відрізняються дорожні системи у племенах майя. Їхні дороги називаються – сакбе, це ґрунтові дороги, що складались із щебеню, гальки та вапняку, і сполучали важливі частини держави. Ширина таких доріг могла сягати від 5-20 м, а товщина покриття у певних регіонах від 0,6-2,5 м [3]. Також встановлено, що існувала ієрархія доріг. Шляхи були поділені на види: церемоніальні та економічні, що вказує на високий рівень розвитку будівництва. Останні розкопки, які відбулись у 1999-2002 році на території Мезоамерики, підтверджують що у 16 різних напрямках були прокладені загальні дороги. До наших часів збереглися шляхи цивілізації інків. Складались дороги переважно із бруківки, протяжність становить 6 тисяч км. На них були пункти відпочинку та стовпчики із інформацією. У 2014 році дороги інків були занесені до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Римські дороги, які будувались в 450 р до н.е. також чудово збереглися. Яскравим прикладом слугує Аппієва дорога, одна із найдавніших у Стародавньому Римі. Ця дорога була виявлена при розкопках Доміцієвої дороги (лат. Via Domitia). Перша дорога, яка побудована в Галії 120-118 р до н.е., по суші з'єднувала Стародавній Рим з Іспанією.

На території України формування дорожніх ландшафтів відбувалося упродовж століть, і найбільш активно з кінця IX – середини XIII століття, час розквіту держави під назвою Київська Русь. Розширення економічних зв'язків Київської Русі сприяло удосконаленню та змінам видів транспорту. Люди почали використовувати чотирьох колісні вози із вантажомісткістю понад 60 пудів (близько 100 кг). У результаті такої заміни формувались і відповідні дороги. Ці зміни призвели до утворення торгівельних та військових шляхів, які

простягались від Варязького (Балтійського) моря до Причорномор'я. Цей шлях називався із «варяг в греки», заснований близько X ст. До XIII ст. шлях із «варяг в греки» залишався основною потужною магістраллю, яка з'єднувала країни Півночі із країнами півдня. Майже всі теперішні шляхи загальноукраїнського значення – засновані чумаками. Коли на території України був степ, більшість доріг з'єднували між собою найближчі села. Об'єднуючись у великі групи по 30-40 возів, чумаки прямували із півночі України на південь, в основному у Крим. Цей шлях був названий «Чумацьким шляхом». Рухаючись, чумаки залишали після возів слід, який із часом переростав у шлях, а потім у повноцінні дороги. У XVII ст. через Уманщину проходив Удицький шлях. Цей шлях має багато назв: Татаро-Удицька дорога, Широкий шлях або Гардовацький шлях. Тепер він простягається вздовж автодороги Київ – Одеса з одного боку, а з іншого майже дотикається до розвилки Умань – Бершадь. На зміну чумацьким побудовані залізничні шляхи, які стали конкурентами, а потім разом з іншими, повністю їх витіснили. На початку XX ст. збільшилась кількість автотранспорту, що спричинило виникнення та розбудову нових дорожніх мереж. У 1926 році для руху автомобілів відкрили трасу Київ – Одеса. 23 жовтня 2004 року відкрито рух автомобільного транспорту 4 смугами реконструйованої ділянки Жашків – Червонознам'янка автошляху М – 05 протяжністю 219 км, з яких 16,4 км прийнято в експлуатацію як повністю закінчені [2].

Отже, дорожні ландшафти почали формуватися у добу палеоліту, коли з'явились перші поселення людей. Первісні люди змінювали ландшафтну структуру, утворювали поселення і заодно створювали перші шляхи - стежки. Окремі відрізки різних цивілізацій збереглись до наших часів: Аппієва дорога, Доміцієва дорога, Удицький шлях та інші. Поступове збільшення протяжності доріг і формування дорожніх ландшафтів свідчить про розвиток країни, особливо її зовнішньоекономічних зв'язків, реалізації геополітичного потенціалу як транзитної держави. Безперечно, що це стосується й України, особливо на початку XXI ст.

Список літератури:

1. Денисик Г.І. Дорожні ландшафти Поділля / Г.І. Денисик, О.М. Вальчук. – Вінниця: Теза, 2005. – 256 с.
2. Дідура Р.В. З історії формування дорожніх ландшафтно-інженерних систем / Р.В. Дідура // Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Серія: Географія – Вінниця, 2017. – Вип.29. – С. 106-112.
3. Хаген фон В. Наземные коммуникации майя // Ацтеки, Майя, Инки. Великие царства древней Америки / Перевод с английского Л. А. Карповой. — М.: Центрполиграф, 2013. — 539 с

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА МЕНТОРИНГОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Дорошкевич К.О.

Національний університет «Львівська політехніка»

к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту і міжнародного підприємництва

Як відомо, менторинг – це один із методів навчання та розвитку персоналу (наставницька діяльність), під час якого більш досвідчений працівник (ментор) ділиться знаннями зі своїми колегами (менті) протягом певного часу [1]. У процесі навчання ментор, з одного боку, підтримує менті у досягненні окреслених цілей менторингу (наприклад, в орієнтації в нових умовах праці, а також у засвоєнні отриманого досвіду тощо). З іншого боку, цей навчальний процес є взаємним, адже і ментор, і менті постійно навчаються один в одного. У результаті менторингу усі його учасники отримують бажані стимули діяльності у вигляді нових знань, авторитету, залучення до управління чи грошової винагороди. Таким чином, менторинг застосовується з метою стимулювання та розвитку персоналу, полегшення соціалізації груп працівників

різних національностей, віку, рівня освіти тощо. У результаті очікується зниження плинності кадрів на підприємствах, підвищення результативності діяльності працівників тощо. В умовах інноваційного розвитку менторинг забезпечує творчу активність працівників, розвиток креативних навиків та умінь, генерування інноваційних процесів тощо.

У сучасних умовах господарювання підвищений інтерес до менторингу та його популярність зумовлена такими чинниками: нестачею кваліфікованих працівників та низьким рівнем мотивування на підприємстві, що полягає у переважанні матеріальних стимулів, небажанні організаційних змін; реструктуризаціями та скороченнями на підприємствах, що сприяли формуванню нестабільного морального становища у колективі та низького рівня довіри працівників до керівництва підприємством; зниженою чутливістю керівництва до проблем у колективі; розвитком інноваційної діяльності та інноваційних процесів, що її забезпечують; низькою результативністю процесів планування на підприємствах тощо. Як бачимо, в умовах інноваційного розвитку актуалізується потреба підприємств у менторинговій діяльності, що визначає доцільність ретельного вивчення факторів впливу на менторингову діяльність в умовах інноваційного розвитку.

До факторів впливу на менторингову діяльність у економічній літературі зараховують: необхідність надання можливості підлеглим (менті) для аналізування і вирішення проблеми; реалізація ноу-хау менторів у стратегічному аспекті; сприяння підлеглому у визначенні реально здійснених цілей і планування шляхів їх досягнення; необхідність навчання менеджерів і лідерів, підготовки співробітників для їх просування по кар'єрній ієрархії, розвитку особистих якостей та незалежності трудової діяльності, удосконалення ділових навиків, передавання знань у колективі тощо; бажання менті отримати цінні знання, підтримку, необхідні знайомства і зв'язки, підібрати правильних партнерів тощо; необхідність додаткових специфічних знань про певний предмет дослідження, або ж зовнішній супровід у пошуку таких знань; прагнення збереження власної цілісності, що забезпечується в

компаніях за допомогою відтворення корпоративної та організаційної культури; необхідність професійного адаптаційного навчання молодих співробітників, до яких зараховано працівників віком до 30 років тощо [2, с.104; 3].

Застосування менторингу у сфері освіти обумовлено такими факторами: зміною сучасної парадигми освіти, націленої на особисто орієнтоване навчання і розподілене лідерство; актуалізацією завдань із оновлення освіти, а саме змісту і методики навчання, формування практичних умінь педагога співпрацювати з колегами у межах не тільки однієї, а і різних предметних областей, а також з представниками різних організацій в рамках професійних співтовариств; прагнення удосконалювати свої потенційні професійні здібності щодо співпраці з колегами та участі в формуванні і розвитку навчального середовища; надання можливості досягати найкращі результати трудової діяльності і самостійно та ефективно їх підтримувати, незалежно від професійного статусу [4, с. 26].

Дослідивши наведені чинники впливу на менторинг та фактори, які визначають коучінг як один із різновидів персоналізованого навчання та розвитку працівників, вважаємо, що впровадження менторингової діяльності на підприємствах в умовах інноваційного розвитку обумовлюється чотирма групами факторів:

- соціально-психологічними, які є проявами міжособистісних стосунків та соціальних процесів у колективі і відображають такі відносини до праці, що вимагають забезпечити менторингову діяльність (кадровий резерв та потенціал співробітників, процес відтворення корпоративної культури, самостійність у здобуванні знань, персоналізоване навчання, процес розвитку і передавання знань на підприємстві);

- економічними, що характеризують економічні умови, у яких функціонує підприємство (плинність кадрів, низька результативність праці, великі витрати на стимулювання, неефективність методів стимулювання);

- інноваційними, які визначають менторингову діяльність із позиції новаторства, впровадження новітніх технологій у діяльність підприємства

(оновлення освіти, системний підхід, реалізація ноу-хау у стратегічному аспекті);

– організаційними, що впливають на менторингову діяльність через процес формування і функціонування організаційної структури управління підприємством (професійна адаптація нових працівників, психологічний клімат у колективі, організаційний розвиток, процес планування кар'єри індивідуальний стиль управління).

Список літератури:

1. Пашковська Т. Mentoring & coaching: мета, переваги, результати / Т. Пашковська // [Електронний ресурс]. «Юридична газета» – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/actual/mentoring--soaching-meta-perevagi-rezultati.html>,
2. Evaluation Report on Behalf of NHS. Sheffield Hallam University Bob Garvey, Paul Stokes, David Megginson. Coaching and mentoring: theory and practice. – 2nd edition. – SAGE, 2014. – 297p.
3. Анфилова А.П. Наставничество и обучение на рабочем месте: терминологический анализ зарубежных методов / А.П. Анфилова // Современные технологии управления [Електронний ресурс]. –2016. – №12 (72). – Режим доступа: <https://sovman.ru/article/7202>.
4. Сагинов К.М. Менторинг в профессиональном развитии педагогов: теория и практика. / К.М. Сагинов. – Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» Центр педагогического мастерства, 2016. – 84 с.

РЕАКЦИЯ КАРДИОРЕСПИРАТОРНОЙ СИСТЕМЫ ГРЕБЦОВ НА БАЙДАРКАХ И КАНОЭ НА ТРЕНИРОВОЧНЫЕ НАГРУЗКИ СПРИНТЕРСКОГО ТИПА

Дьяченко Андрей

Синьинань Ван

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
Киев, Украина

Введение. Хорошо известно, что специальная работоспособности гребцов дистанции 200 м связан с уровнем развития мощности алактатного и лактатного энергообеспечения [2].

Исследования последних лет отчетливо показали, что высокий уровень реализации этих процессов прямо связан с оптимизацией реактивных свойств организма, направленных на обеспечение способности организма быстро, адекватно и полной мере, т.е. реактивно реагировать на тренировочные и соревновательные нагрузки. Данные специальной литературы показали, что критерием проявления реактивных свойств организма являются показатели реакции кардиореспираторной системы [3,6], в том числе при нагрузках алактатного и лактатного анаэробного характера [1,4]. В частности, показана взаимосвязь работоспособности спортсменов в коротких тестах (10 и 30 секунд) со степенью активизации реакции дыхания [4, 10], а также со степенью напряжения кардиореспираторной системы в тестовых заданиях анаэробной направленности в более длинных тестовых заданиях (30, 60, 90 секунд)[5]. Вместе с тем, характер проявления реакции кардиореспираторной системы у гребцов–спринтеров до настоящего момента не изучен.

Новизной представленного подхода является оценка реактивных свойств кардиореспираторной системы в условиях нагрузок максимальной интенсивности в условиях активной работы мышц верхнего плечевого пояса, типичной для гребли на байдарках и каноэ. Особый интерес представляет

оценка различий реакции кардиореспираторной системы гребцов байдарочников.

Цель. Оценить уровень реакции и степень индивидуальных различий реакции кардиореспираторной системы квалифицированных гребцов на байдарках и каноэ на дистанции 200 м (на примере спортсменов Китая).

Методы и организация исследований. Исследования проведены на протяжении 2015-2017 г.г. в национальном центре водных видов спорта в г Бейхай (Китай) с участием специалистов НУФВСУ. В исследовании приняли участие квалифицированные гребцы (мужчины) провинции Шандун ($n=22$). Для оценки специальной работоспособности был использован тренажер Dansprint, оснащенный компьютером, который обеспечивал получение количественных и качественных показателей работоспособности в заданном режиме работы. Газоанализ проведен с помощью газоаналитического комплекса MetaMax 3B (Германия).

Последовательно использовались тестовые задания, которые обеспечили выход работы в зонах анаэробного энергообеспечения [5]: тест 1. Кратковременная анаэробная рабочая производительность; тест 2. Анаэробная рабочая производительность средней длительности; тест 3. Продолжительная анаэробная рабочая производительность.

Проведена оценка реакции КРС [3]. Использовались максимальные показатели легочной вентиляции (V_E , л·мин⁻¹), а также расчетные показатели скорость развертывания реакции КРС – половина периода развития сердечных сокращений и функции дыхания – $T_{50}HR$ и $T_{50}V_E$, зарегистрированные в каждом из тестовых заданий.

Результаты исследований. Показано, что информативными критериями оценки могут быть показатели реакции дыхания, которые характеризуют степень проявления реактивных свойств кардиореспираторной системы в условиях напряженных нагрузок анаэробной направленности. К ним относят максимальные показатели реакции в условиях 12 секундного теста, величина

реакции и скорость ее восстановления в условиях 45 секундного теста, величина реакции и скорость развертываний в условиях 90 теста.

Сниженные уровни реакции по различным показателям дыхания показаны у 77,7% байдарочников. Приведенные данные дают основания для формирования специализированной направленности физической подготовки гребцов, индивидуализации тренировочного процесса для коррекции сниженных сторон функционального обеспечения спортсменов.

Анализ индивидуальных данных указал на диапазон показателей реакции КРС, который соответствовал нормативным значениям ведущих спортсменов провинции. Диапазон показателей реакции дыхания в двенадцатисекундном тесте составили 147,2–151,0 л·мин⁻¹; в 45 секундном – 163,2–170,8 л·мин⁻¹; в 90 секундном – 184,1–191,5 л·мин⁻¹; скорость восстановления и развертывания реакции дыхания соответственно 23,0 – 27,0 с и 21,0 – 25,0; степень напряжения функционального обеспечения по интегральному показателю реакции кардиореспираторной системы 0,89–0,99.

Выводы. Разработана система оценки реакции кардиореспираторной системы в соответствие с особенностями функционального обеспечения работоспособности в условиях тренировочных и соревновательных нагрузок гребцов на байдарках на дистанции 200 м. Система оценки включает батарею тестов, которые позволяют в полной мере проявить реакцию кардиореспираторной системы в условиях коротких, средних, длинных анаэробных тестах. Система позволяет выделить ведущие компоненты реакции кардиореспираторной системы в условиях тестирования, направленных на реализацию анаэробной алактатной и лактатной мощности, анаэробной емкости.

Список литературы:

1. Го П. Умови реалізації функціонального потенціалу веслярів на каное / Го П., Дьяченко А.Ю. // Фізична активність, здоров'я і спорт, Львів. –№2 (12), 2013. – С.51-58

2. Го Пенчен Специфические характеристики функционального обеспечения выносливости при работе анаэробного характера гребцов на каноэ / Го Пенчен, Дьяченко А.Ю. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. –№12, 2014. –С. 26–31

3. Дьяченко А.Ю. Современная концепция совершенствования специальной выносливости спортсменов высокого класса в гребном спорте / Дьяченко А.Ю. // Наука в олимпийском спорте. - 2007. – №1. -С. 54-61.

4. Мищенко В., Дьяченко А., Томяк Т. Индивидуальные особенности анаэробных возможностей как компонента специальной выносливости спортсменов // Наука в олимпийском спорте. -2003. -№1. –С.57-62.

5. Физиологическое тестирование спортсменов высокого класса: [научно – практическое руководство / науч. ред. МакДугал Дж.Д., Уэнгер Г.Э., Грин Г.Дж.]. -Киев: Олимпийская литература, 1998. – 431 с.

6. Флерчук В. В. Орієнтація спортсменів на різні змагальні дистанції на етапі спеціалізованої базової підготовки (на прикладі веслування на каное) / Флерчук Віктор Вікторович. Автореф. дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту. 24.00.01 – Олімпійський і професійний спорт. – Львів, 2010. –21 с.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИЛОВОЙ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПОРТСМЕНОВ В ГРЕБЛЕ АКАДЕМИЧЕСКОЙ

Дьяченко Андрей

Чжао Дун

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины,
Киев, Украина

Введение. Реализация современной физической подготовки гребцов связана с формированием оптимальной структуры специальной физической

подготовленности, выделением ее ведущих компонентов и формированием на этой основе специализированной направленности тренировочного процесса [2].

Проблемы повышения специальной работоспособности гребцов достаточно обоснованы и нашли применение в практике [4,5]. Проблема состоит в том, что, как правило, все предложенные методические подходы ориентированы на дифференцированное развитие, тех или иных компонентов функционального обеспечения специальных двигательных возможностей спортсменов [3]. Большинство из них не учитывают структуру специальной выносливости гребцов, поэтому их реализация в процессе соревновательной деятельности часто входит в противоречие с требованиями специальной работоспособности. В большей степени это касается развития специальных силовых возможностей гребцов, необходимых для поддержания усилия на гребке в течение всего периода преодоления соревновательной дистанции.

Цель – обосновать проблему, связанную с формированием специальной силовой подготовки с учетом взаимодействия систем функционального обеспечения специальной работоспособности спортсменов в гребле академической.

Результаты исследований и их обсуждение:

Результаты анализа научно-методической литературы по проблемам силовой подготовки спортсменов свидетельствуют, что повышение ее эффективности может быть основано на реализации двух направлений.

Первое – это повышение эффективности специальной силовой подготовки, основанной на оптимизации режимов работы мышечных групп, которые участвуют в выполнении гребков. Речь идет о применении специальных силовых упражнений, с учетом композиции работы мышечных групп во время гребли [6].

Второе – это повышение эффективности силовых возможностей при взаимодействии со специализированными проявлениями других составляющих специальной работоспособности спортсменов, их нейродинамических свойств и энергетических реакций в режимах работы, близких к соревновательным [7].

Реализация первого направления связана с формированием специализированной направленности специальной силовой подготовки на основе оптимизации статических и динамических (концентрических и эксцентрических) режимов работы мышц с учетом структуры техники выполнения двигательных гребных локомоций. Здесь важное значение имеет соотношение опорной и безопорной фазы гребка, длительность захвата (нахождения опоры весла об воду), координация работы мышечных групп ног, рук и туловища с учетом фазы перехода от концентрического к эксцентрическому сокращению. При этом необходимо учитывать статические напряжения мышц спины и пресса, которые возникают в процессе выполнения опорной и безопорной фазы гребка [1].

В основе реализации второго направления лежит разработка методического подхода, в основе которого лежит комплексная реализация специализированных нейродинамических свойств организма, энергетических и силовых возможностей спортсменов.

В определенной степени первая проблема решена за счет использования специальных силовых гребных тренажеров, в частности гребного эргометра Concept-Dyna. При этом, в специальной литературе речь идет о силовой подготовке в подготовительном периоде мало привязанной к современной системе повышения специальной выносливости гребцов [1].

Решение второй проблемы затруднено в силу отсутствия научно-методического обоснования для разработки и применения специальной физической подготовки на основе рационального сочетания тренировочных нагрузок, направленных на развитие силы и других компонентов специальной выносливости спортсменов в академической гребле.

Решение проблемы основано на реализации определенного алгоритма, специальной последовательности действий в процессе проведения исследований в этом направлении. Методологической основой реализации исследований служат общие основы теории спорт [2], а также биологические

закономерности формирования специального силового потенциала спортсменов в циклических видах спорта с проявлением выносливости [4–7].

Выводы

1. Проблемы силовой подготовки гребцов связаны с отсутствием системного подхода к развитию силового потенциала и его реализации в процессе развития специальной выносливости.

2. Структура силовой подготовки не отражает специфические проявления специальных силовых возможностей, она мало связана с интегрированным развитием нейродинамических и энергетических свойств функционального обеспечения специальной работоспособности гребцов.

3. Требуется проведение специального анализа для формирования специальной системы силовой подготовки, направленной на формирование специальных силовых возможностей гребцов с учетом требований специальной выносливости спортсменов на соревновательной дистанции. В процессе проведения специального анализа лежит выбор тренировочных средств на основе оптимизации соотношения статических, динамических концентрических и эксцентрических сокращений основных мышечных групп, принимающих участие в гребковом движении, использование принципов плиометрической тренировки, а также оптимизации структуры самого тренировочного процесса для интеграции силовой подготовки в систему повышения специальной выносливости спортсменов в академической гребле.

Список литературы:

1. Клешнев В.В. Особенности гребли на эргометрах и их значения в подготовке гребцов-академистов / В.В.Клешнев// Теория и практика физической культуры. Вып. № 6- С.П., 1996 С.21-26, 39
2. Платонов В.Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение / В.Н. Платонов. - К.: Олимпийская литература, 2013. - 624 с
3. Bampouras Theodoros M. Test-retest reliability and sensitivity of the Concept2 Dyno dynamometer: practical applications / Theodoros M. Bampouras,

Kelly Marrin, Sean P Sankey, Paul A Jones // J Strength Cond Res 2014 May;28(5):1381-5

4. duManoir G.R. The effect of high-intensity rowing and combined strength and endurance training on left ventricular systolic function and morphology / duManoir G.R., Haykowsky M.J., Syrotuik D.G., Taylor D.A., Bell G.J. // Int J Sports Med. 2007 Jun;28(6):488-94. Epub 2007 Mar 20.

5. Gee T.I. Does a bout of strength training affect 2,000 m rowing ergometer performance and rowing-specific maximal power 24 h later? / Gee T.I., French D.N., Howatson G., Payton S.J., Berger N.J., Thompson K.G. // Eur J Appl Physiol. 2011 Nov;111(11):2653-62. Epub 2011 Mar 10.

6. Lawton T.W. Strength testing and training of rowers: a review / Lawton T.W., Cronin J.B, McGuigan M.R. //Sports Med. 2011 May 1;41(5):413-32.

7. Seitz L.B. Increases in lower-body strength transfer positively to sprint performance: a systematic review with meta-analysis /Seitz L.B., Reyes A., Tran T.T., Saez de Villarreal E., Haff G.G. // Sports Med. 2014 Dec;44(12):1693-702

УДК 004.891.3

СРАВНЕНИЕ УРОВНЕЙ КВАЛИФИКАЦИИ СТАНДАРТА ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ С ЕВРОПЕЙСКИМ СТАНДАРТОМ

Еремеев В.С.

д. техн. н., профессор, 096 63 96 748 evs1938@gmail.com

Круглик В.С.

д.пед.н., профессор,

Прокофьев Е.Г.

к.пед.н., доцент, кафедра информатики и кибернетики,

Мелитопольский государственный педагогический
университет имени Б. Хмельницкого, Мелитополь, Украина

Постановка проблемы. Болонские соглашения предусматривают формирование национальных квалификационных уровней образования в соответствии с Европейским стандартом [1]. Несмотря на общие подходы по реализации квалификационных уровней компетенций, стандарты разных стран отличаются друг от друга по содержанию, числу уровней и количеству дескрипторов на каждом уровне. Например, национальные рамки квалификации Украины (НРКУ), принятые в 2011 г. [2], состоят из десяти уровней с нумерацией от 0 до 9, в то время как в Европейском стандарте квалификационных рамок (ЕСКР) имеется восемь уровней [3], в связи с чем проведение сравнительного анализа соответствия уровней в различных стандартах имеет практический интерес.

Анализ последних исследований и публикаций. В работе Фёдоровой И.А. [4] проведён сравнительный анализ национальных рамок квалификаций в странах ЕС на примере России, Германии и Великобритании. Ряд публикаций посвящён проблеме построения интеллектуальных систем информационного сопровождения функционирования НРКУ. Так, в работе [5] предложена концепция интеллектуальной системы, предназначенная для использования органами исполнительной власти при реализации государственной политики в сфере образования. В этой связи проведение сравнительного анализа стандартов различных стран ЕС приобретает большое значение. Для решения подобной задачи в статье В.В. Осадчего [6] создана математическая модель, которая основана на концепции применения базы знаний с привлечением экспертного оценивания.

Цель и задачи исследования. Целью работы является получение количественной меры соответствия между квалификационными уровнями образования стандарта Украины и Европейским стандартом на основе экспертных оценок с использованием математической модели В.В. Осадчего.

Методы исследования. Концептуальная конструкция модели, предложенной в работе [6], охватывает основные положения ЕСКР. К ним относятся:

- понятие P^u : национальные квалификационные рамки образования с индексом $u = 1, 2, \dots, r$ ($u = 1$ Европейский стандарт ЕСКР, $u = 2$ стандарт Украины НРКУ и т.д.);
- понятие P^{un} : квалификационный уровень с номером n стандарта образования анализируемой страны;
- понятие P^{un}_k : дескриптор (описатель) квалификационного уровня стандарта образования анализируемой страны, к которым относятся понятия «Знание», «Умение» и т.д. с индексом $k = 1, 2, \dots$

Идея метода, реализованная в математической модели [6], состоит в расчёте меры каждого уровня квалификации вероятности вхождения элементарных смысловых единиц из универсального множества в рассматриваемый уровень. Для этого понятиям P^u , P^{un} , P^{un}_k поставлено в соответствие множества с теми же именами из элементарных единиц смысловой информации v_i , $i = 1, 2, \dots$, имеющих числовую меру $\mu(v_i)$. Экспертам предлагается составить множества P^u , P^{un} , P^{un}_k из элементарных единиц, характеризующих понятие дескриптора на различных квалификационных уровнях ЕСКР и НРКУ. Они заполняют таблицу из элементов, характеризующих множества P^u , P^{un} , P^{un}_k , которые в совокупности раскрывают содержание этих понятий. Далее определяется мера каждого множества. Например, мера дескриптора «Знание» (индекс $k=1$) для Европейского стандарта ЕСКР (индекс $u=1$) и стандарта Украины НРКУ (индекс $u=2$) рассчитывается по формулам

$$\mu(R^{1n}_1) = \sum_i \alpha^{1n}_{1i} \mu(v^{1n}_{1i}), \mu(R^{2n}_1) = \sum_i \alpha^{2n}_{1i} \mu(v^{2n}_{1i}), \quad (1)$$

где коэффициент α^{un}_{1i} определяет степень (то есть, вероятность) вхождения элемента v^{un}_{1i} в множество P^{un}_1 (значение α^{un}_{1i} , устанавливаемое экспертом, находится в пределах от 0 до 1).

Изложение основного материала. Пример единичных элементов v_i универсального множества для дескриптора «Знание» представлен в табл. 1.

Таблица 1.

Описание единичных элементов v_i универсального множества.

Смысловое содержание единичных элементов v_i	Код	Мера
Элементарные общие знания о себе.	1	2
Элементарные общие знания об окружающей среде	2	2
Понимание простых причинно-следственных связей	4	2
.....	...	...
Понимание частных принципов в обучении	19	2
.....	...	...
Специализированные концептуальные знания, приобретенные в процессе обучения на уровне новейших достижений, которые являются основой в контексте исследовательской работы	56	2
.....		
Новые концептуальные и методологические знания в определенной и смежных отраслях научно-исследовательской или профессиональной деятельности, приобретенные на основе личного комплексного исследования, которые являются основой для открытия новых направлений.	81	1

В проведении экспертизы принимали участие два доктора наук, три кандидата наук и один преподаватель из Мелитопольского государственного педагогического университета имени Б. Хмельницкого. Результаты своей работы для дескриптора «Знание» стандарта ЕСКР и стандарта Украины НРКУ представлялись по образцу табл.2. Пример множества P^{2n}_1 для стандарта НРКУ, составленного одним из экспертов, приведён в табл. 2.

Таблица 2.

Значения вероятности вхождения α_{ii}^{2n} единичного элемента v_{1i}^{2n} в множество P^{2n}_1 стандарта НРКУ, выставленные одним из экспертов.

Коды v_{ki}^{un}	P^{10}_i	P^{11}_i	P^{12}_i	P^{13}_i	P^{14}_i	P^{15}_i	P^{16}_i	P^{17}_i	P^{18}_i	P^{19}_i
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	0,7	0,7	0,9	1	1	1	0,8	0,7	0,7	0,7
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
52	0	0	0	0,7	0,8	1	1	1	1	1
...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
81	0	0	0	0,3	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1

Обработка данных проводилась по формуле (1). Разница мер между значениями, которые получены различными экспертами, находились на уровне (10-20)%. Далее согласно рекомендациям работы [6] к рассчитанным мерам множеств P_1^{un} применялась процедура нормирования, связанная с выравниванием масштабов измерения. Она заключалась в умножении значений (1) на $100/\max_u$, где $\max_u$ - мера, устанавливаемая экспертом на самом высоком уровне стандарта анализируемой страны с индексом u . Окончательная расчётная формула нормированной меры имеет вид:

$$\mu_m(R_1^{un}) = 100 \sum_i \alpha_{1i}^{un} \mu(v_{1i}^{un}) / \max_u. \quad (2)$$

В качестве критерия несоответствия уровней различных стандартов использовалась разница d между мерами квалификационных уровней. Величина d вычислялась по формуле

$$d = (\mu(R_1^{1m}) - \mu(R_1^{2m})) / M, \quad (3)$$

где M – максимальное значение из двух величин $\mu(R_1^{1m})$ и $\mu(R_1^{2m})$.

Значения d , усреднённые по результатам данных всех экспертов, приведены в табл. 3.

Таблица 3.

Величина критерия несоответствия d для квалификационных уровней в стандартах ЕСКР и НРКУ в случае дескриптора «Знание».

Европа	Україна	Різниця між								
i/j	i=0	i=1	i=2	i=3	i=4	i=5	i=6	i=7	i=8	i=9
j=1	4,17%	41,46%	59,56%	71,2%	76,47%	80,9%	83,71%	85,45%	86,91%	88%
j=2	46,09%	3,89%	28,11%	48,81%	58,18%	66,05%	71,05%	74,15%	76,73%	78,67%
j=3	64,97%	37,56%	9,63%	21,21%	35,63%	47,75%	55,44%	60,21%	64,19%	67,17%
j=4	73,96%	53,59%	32,83%	5,66%	13,39%	29,7%	40,04%	46,46%	51,82%	55,83%
j=5	80,99%	66,12%	50,96%	31,12%	15,7%	3,71%	17,88%	26,67%	34%	39,5%
j=6	84,28%	71,98%	59,45%	43,05%	30,3%	14,13%	0,68%	11,31%	20,18%	26,83%
j=7	86,76%	76,39%	65,83%	52,01%	41,26%	27,64%	15,16%	4,99%	5,28%	13,17%
j=8	88,5%	79,5%	70,33%	58,33%	49%	37,17%	26,33%	17,5%	8,33%	0%

Из табл. 3 видно, что дескриптор "Знание" на нулевом уровне квалификации стандарта НРКУ отличается от первого уровня стандарта ЕСКР на 4,2%. С повышением уровня стандарта ЕСКР до второго, третьего и т.д. до

последнего восьмого уровня различие монотонно повышается от 46% до 89%. Следовательно, можно утверждать, что нулевой уровень НРКУ соответствует первому уровню ЕСКР.

Изменение критерия несоответствия d во всех столбцах и строках, за исключением первого столбца, а также первой и последней строки, имеет одну и ту же тенденцию. Сначала его величина уменьшается до некоторого минимального значения, затем возрастает, достигая максимума. Минимальные значения d отвечают наибольшему согласию между уровнями различных стандартов. Согласно данным табл. 3 второй и третий уровни стандарта ЕСКР близки, соответственно, к первому и второму уровням стандарта НРКУ. Здесь критерий d , не превышает 10%. Четвёртый уровень ЕСКР определяет содержание третьего и четвёртого уровней НРКУ. Пятые и шестые уровни обоих стандартов практически не отличаются друг от друга (величина d меньше 4%). Седьмой уровень ЕСКР расщепляется на два уровня НРКУ – седьмой и восьмой с величиной d , не превышающей 5,3%. Последний восьмой уровень ЕСКР совпадает с последним девятым уровнем НРКУ.

Выводы и перспективы дальнейшего исследования. Результаты проведённых расчётов выявили достаточно хорошее согласие между мерами, устанавливаемые различными экспертами для одного и того же квалификационного уровня. Используемый критерий d с высокой степенью достоверности позволяет определять степень соответствия уровней различных стандартов. Так, первый уровень ЕСКР совпадает с нулевым уровнем НРКУ с точностью до 4,2%, пятые и шестые уровни обоих стандартов практически совпадают друг с другом (величина d меньше 4%).

Основной причиной разброса рассчитанных мер является субъективный характер экспертизы. Однако это отличие оказалось не слишком большим и находилось в пределах (10-20)%. Увеличение числа экспертов с последующим применением корреляционного и статистического методов исследования позволит в существенной мере повысить надёжность получаемых выводов и

перейти к более достоверному сравнительному анализу смыслового содержания квалификационных уровней.

Список литературы:

1. The European Higher Education Area in 2012: [Электронный ресурс] Bologna Process Implementation Report Brussels: Eurydice. 2012 - 220 p. ISBN 978-92-9201-256-4, – 2014. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Publications:_The_European_Higher_Education_Area_in_2012:_Bologna_Process_Implementation_Report + DOI:10.2797/81203.

2. Національна рамка кваліфікацій України. Постанова Кабінету міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. Київ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>.

3. Descriptors defining levels in the European Qualifications Framework (EQF) - Learning Opportunities and Qualifications in Europe - European Commission. (2017). Learning Opportunities and Qualifications in Europe. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ec.europa.eu/ploteus/en/content/descriptors-page>.

4. Федорова И.А. Сравнительный анализ национальных рамок квалификации в области высшего образования в России и Европейском Союзе. Омский научный вестник. Психолого-педагогические аспекты науки, №2-86. 143-146 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.cyberleninka.ru/article/n/sravnitelnyy-analiz-natsionalnyh-ramok-kvalifikatsiy-v-oblasti-vysshego-obrazovaniya-v-rossii-i-stranah-es.

5. Осадчий В.В. *Концепція інтелектуальної системи інформаційного та когнітивного супроводу функціонування Національної рамки кваліфікацій* / В. В. Осадчий, К. П. Осадча, В. С. Єремєєв, С. В. Шаров// Системи обробки інформації. - 2015. - Вип. 12. - С. 88-92. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/soi_2015_12_22.

6. Osadchyi V. The model of the intelligence system for the analysis of qualifications frameworks of european countries/ V. Osadchyi, K. Osadcha, V. Eremeev// International Journal of Computing.- 2017, 16(3), с.133-142.

ОСОБЕННОСТИ ПЕРИОДА ВЗРОСЛОСТИ И ЗРЕЛОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ

Ерошкина Т.В.

Кривсун А.А.

Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара

Период взрослости является самым большим из всех периодов развития личности человека. Он начинается в 20-25 и заканчивается в 60-65 лет.

Основные признаки взрослости:

- новый характер развития, в меньшей степени связанный с физическим ростом, но быстрым когнитивным совершенствованием;
- способность реагировать на изменения и успешно приспосабливаться к новым условиям, позитивно разрешать противоречия и трудности;
- преодоление зависимостей и способность брать ответственность за себя и других;
- некоторые черты характера (твердость, благоразумие, надежность, честность, умение сострадать и др.);
- социальные и культурные ориентиры (роли, отношения и т.д.) для определения успешности и своевременности развития во взрослости.

Понятия "взрослость" и "зрелость" не тождественны. *Зрелость* — это самый социально активный и продуктивный период взрослости, когда может осуществиться тенденция к достижению наивысшего уровня развития интеллекта и личности. Древние греки называли этот возраст и состояние духа "акме", что означает "вершина", высшая ступень, цветущая пора.

В теории Э. Эриксона [4] зрелость — это возраст "совершения деяний", наиболее полный расцвет, когда человек становится тождественным самому себе. Главные линии развития человека средних лет — это генеративность, производительность, созидательность и неуспокоенность — стремление достичь высокого уровня в своей профессии, стать как можно лучшим родителем, быть неравнодушным гражданином, верным другом, опорой близким.

Работа и забота - добродетели зрелых людей. Если личность оказывается "успокоенной" в каком-либо отношении, то начинается застой и деградация, которые проявляются в инфантильности и самопоглощённости — в излишней жалости к себе, потакании своим прихотям. Успешное разрешение конфликта между неуспокоенностью и застоем — в установке на преодоление проблем и трудностей, а не в бесконечном сетовании на них.

В гуманистической психологии центральное значение придавалось процессу самореализации, самоактуализации взрослого человека.

На основе анализа биографий ряда самоактуализирующихся личностей А.Маслоу [2] обнаружил присущие им качества: более эффективное восприятие действительности и более комфортные взаимоотношения с ней; принятие себя, других и природы; спонтанность; сосредоточенность на проблеме; отстраненность (как потребность в уединении и самодостаточности); независимость от культуры и окружения; постоянная свежесть оценок; социальное чувство; глубокие, но избирательные социальные взаимоотношения; демократический характер; нравственная убежденность; не враждебное чувство юмора; креативность. Чтобы совершенствоваться, продвигаться в направлении самоактуализации, нужно помнить, что это непрерывно продолжающийся процесс, требующий упорного труда над собой:

— необходимо стремиться самозабвенно отдаваться переживаниям, раскрывая свою человеческую сущность взамен демонстрации позы, маски, психологической защиты;

— каждый момент жизни делать выбор, ведущий к личностному росту, через преодоление страха и стремление к безопасности;

— прислушиваться к внутреннему голосу, дать возможность проявиться своей самости, начиная с самых простых вещей;

— быть честным с самим собой и принимать на себя ответственность; не бояться не понравиться другим людям;

— необходимо преодолеть иллюзии, выявить и отказаться (как бы ни было это болезненно) от психологических защит, понять свои потенциальные возможности и желания.

Г. Олпорт считал[3], что зрелость личности определяется степенью функциональной автономии ее мотивации. Взрослый индивид здоров и продуктивен, если он превзошел ранние (детские) формы мотивации и действует вполне осознанно. Г.Олпорт представил описание самореализующейся личности в виде следующего перечня черт:

- 1) интерес к внешнему миру, сильно расширенное чувство Я;
- 2) теплота (сострадание, уважение, терпимость) по отношению к другим;
- 3) чувство фундаментальной эмоциональной безопасности (принятие себя, самоконтроль);
- 4) реалистическое восприятие действительности и активность в действиях;
- 5) самообъективация (самопонимание), привнесение своего внутреннего опыта в актуально переживаемую ситуацию и чувство юмора;
- 6) "философия жизни", которая упорядочивает, систематизирует опыт и сообщает смысл индивидуальным поступкам.

Г. Крайг отмечает, что развитие интеллекта в молодости тесно связано с развитием творческих способностей, предполагающих не просто усвоение информации, а проявление интеллектуальной инициативы и создание чего-то нового, умение преодолеть обыденные представления и выйти за рамки строгого логического следования и выводов, обращаясь к необычным связям и аналогиям. Отмечается тенденция к росту оценок по IQ-тестам на протяжении

взрослости (в период от 20 до 40 лет). Основными факторами данного роста являются образование и жизненный опыт [1].

В профессиональной деятельности в период зрелого возраста, человек, как правило, уже состоялся. Он добился определенного положения в обществе, уважения со стороны коллег и подчиненных, его профессиональные знания расширились и приумножились. Человек сам ощущает себя профессиональной личностью. В своей работе он находит источник получения морального удовлетворения, раскрытия своих способностей. В этот период у человека, чаще всего, есть семья. Основными семейными задачами является обучение и воспитание детей, становление их как личностей. Значимо взаимодействие родителей и детей, во многом оно определяет семейную ситуацию: спокойную и благоприятную или беспокойную, негативную. В период зрелости человек может не ощущать своего настоящего возраста, а чувствовать себя настолько, насколько позволяет физическое и психическое состояние. Выделяют три вида возраста: хронологический, физический и психологический. Чаще люди ощущают себя моложе чем они есть на самом деле.

Кризис 40 лет — это своего рода повтор кризиса 30 лет, когда человек заново начинает искать смысл жизни. Дети становятся самостоятельными и меньше нуждаются в родителях. Семьи, которые держались на взаимоотношениях с детьми, как правило, распадаются. Люди постепенно начинают терять близких, друзей, родственников. Происходит становление новой Я - концепции. Семья и профессиональное становление претерпевают изменения. Они становятся более осмысленными. Происходит интегрирование предыдущего опыта, что получило название продуктивности. Психическим образованием зрелого возраста является переосмысление. Человек как бы выбирает новое для себя направление или корректирует прежнее.

Человек в зрелом возрасте достигают определенного профессионального уровня, выше которого ему трудно подняться. Он оттачивает свое мастерство. Но постепенно желания и возможности человека затухают, что объясняется

отсутствием желания у него расти дальше, спадом его познавательных способностей и возможностей, состоянием его здоровья и пр. Этот период является периодом своеобразной переоценки личностных целей и притязаний и часто сопровождается внезапным ощущением и осознанием того, что уже прожито полжизни — "кризис середины жизни". Кризис середины жизни определяется расхождением между мечтами, целями молодости и действительными, достигнутыми результатами. Поскольку мечты молодости чаще являются не очень реальными, то и оценка достигнутого, нередко оказывается негативной и окрашенной отрицательными эмоциями.

Выводы. Успешное разрешение кризиса среднего возраста включает обычно переформулировку целей на более реалистичные с осознанием ограниченности жизни всякого человека. Супруга, друзья и дети приобретают все большее значение, тогда как собственное "Я" всё более лишается своего исключительного положения. Главным в средней зрелости становится желание повлиять на следующее поколение через собственных детей или путем личного вклада в успехи общества. Это и определяет желание человека быть продуктивным, нужным окружающим людям, что и делает его счастливым.

Список литературы:

1. Крайг Г. , Психология развития: 9-е изд./Г.Крайг.—СПб.: Питер,2005 — 940с.
2. Мэй Р. Экзистенциальная психология/ Перевод с английского Л.Я. Дворко/ Г.Крайг.— Львов: Инициатива; М.: Институт общегуманитарных исследований, 2005.— 160с.
3. Олпорт Г.Становление личности: Избирательные труды/ [Пер. с англ. Л.В. Трубицыной и Д. А. Леонтьева]; под общ. ред.Д. А. Леонтьева/Г.Олпорт. — М.: Смысл,2002.— С.166-216.
4. Элкинд Д. Эрик Эриксон и восемь стадий человеческой жизни [Пер. с англ.]/ Д.Элкинд. — М.: Когито-центр, 1996.

**MULTICULTURAL COMMUNICATION PRACTICES
AS A FACTOR IN OVERCOMING SOCIAL TENSION
IN THE MODERN UKRAINIAN SOCIETY**

Yereskova T.V.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

Docent (Associate Professor), PhD in Sociology

Associate professor Department of Sociology

Multicultural communication practices are considered to be one of the most controversial social strategies, which is due to the fact that socio-cultural pluralism is a stable attribute of modern states, and the problem of social interaction of cultures in the field of theoretical understanding becomes a matter of applicable resolution and is associated with an increased interest in influence that multicultural communications have on integrational processes in society [1-3]. Lately Ukrainian society has been perceiving multiculturalism as a symbol of disorganization of values, as an indicator of the collapse of sustainable social ties and cultural traditions. The introduction of multicultural communication practices touches on latent local features, everyday life of people [4, p. 12].

Modern Ukrainian society is unstable. Various political, ideological and cultural sentiments «rage» within it. It is important for understanding social background, which reflects the processes of European integration of our country and disintegrational challenges that will be encountered. Under these circumstances, modern Ukrainian society needs ideas that can ensure the formation of a stable, integral society under conditions of social uncertainty. One of such ideas, in our opinion, can be found in understanding and use of multicultural communications as an instrument of union in socio-cultural heterogeneous society.

At the present time, there has been a certain three-level understanding of multiculturalism as a means of social communication: demographic, the essence of which is to describe the demographic alterations, ethno-cultural parameters of

national communities under the influence of endogenous (migration) and exogenous (immigration) factors. In this case, multiculturalism is understood as a policy of integrating immigrants into «another» society; political, focused on the practical application of the principles of multiculturalism as an ideology, a policy that deals with the rights of cultural, national minorities. In this case, multiculturalism is a political program aimed at harmonizing relations between the state and ethnic, cultural minorities, as well as regulation of relations within these minorities; ideological, within which the concepts of national ideologies are discussed [5].

Considering Ukrainian realities, the appeal to multicultural communication practices is more typical to occur precisely on the political and ideological levels, than on their manifestations in the social environment at the level of daily practices. In addition, it is completely justified and understandable. After all, the membership of people in a certain socio-cultural community in a multi-ethnic society is inevitably complemented, firstly, by understanding the attitude of other ethno-cultural communities to their own, and secondly, the awareness of the belonging of all ethno-national communities to the common human community. However, the inalienable characteristic of the development of modern Ukraine is the desire to affirm its own socio-cultural communication practices at the personal, group, and regional levels through the system of national attributes and institutions. However, if one of the main goals of today is the reduction of social tension in the state and strengthening integration processes, then in this case, existing national ties alone are clearly not enough. Misunderstanding of the importance of forming multicultural communication practices in society, ineffective use of them as a means of regulation of socio-cultural relations negatively affects the solving of practical tasks on national level as well as development of Ukraine within the process of European integration.

Multicultural communication practices, such as perception, assimilation and adaptation of another socio-cultural experience, can stimulate the emergence of stable, integrated, ideological and cultural forms in the mass consciousness. The grounds for considering everyday multicultural practices of Ukrainians are also determined by the fact that, on the one hand, new communication technologies

intensify and accelerate the processes of interchange between local cultures, complicating the time of processing and choosing information, its comprehension, systematization and a kind of «internalization». On the other hand, there is a certain volume of unstructured experience of other cultures, which is perceived by a certain part of contemporary Ukrainian society as a threat to dissolve «special», «national», «own». In other words, the movement to the dialogue of cultures is often accompanied by certain disintegration challenges regarding the possibility of preserving own culture under these circumstances. That is why the problem of the perception and use of multicultural communication practices at the level of the common members of society is important, as this process contributes to the reduction of social tension, consolidates conscious civic position on the background of various existing ethno-national communities, languages and cultures in the state.

References:

1. Ruchka A. Media and global culture: Context of the present / A. Ruchka // Media. Democracy. Culture / Ed. N. Kostenko, A. Ruchka. - K .: Institute of Sociology of the National Academy of Sciences of Ukraine, 2008. - P. 133-152.
2. Kukatas C. Theoretical bases of multiculturalism. - [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.inliberty.ru/library/study/327> (application date: 09.12.2018).
3. Taylor C. Defending Multiculturalism. - [Electronic resource]. – Access mode: <http://yaroslavl.dada.ru/viewpoint/CHarl-z-Tejlor-Zaschischaya-mul-tikul-turalizm> (access date: 25.09.2018).
4. Chernysh N. Sociology Today: Trends and Prospects of Development / N. Chernysh // Sociology: Theory, Methods, Marketing. - No. 4 - 2017. - P. 5-21.
5. Kuropyadnik A.I. Multiculturalism: problems of social stability of polyethnic societies / A.I. Kuropayadnik // Journal of Sociology and Social Anthropology, 2000, T.3., No. 2. - P. 53-66 - [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.old.jourssa.ru/2000/2/2bKuropyatnik.pdf> (access date: 19.09.2018)

ПРОВІДНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ

Єрошкіна Т.В.

Макеєнко Д.С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Актуальність роботи. Індивідуально-психологічні особливості – неповторна своєрідність психіки кожної людини. Індивідуальні особливості особистості найяскравіше виявляються в темпераменті, характері та здібностях, у пізнавальній, емоційній, вольовій діяльності, потребах та інших процесах [1,4,7].

Структура особистості охоплює:

- загальнолюдські властивості (відчуття, сприйняття, мислення);
- соціально-специфічні риси (соціальні установки, ролі);
- індивідуально-неповторні риси (темперамент, характер та інше).

Це дає змогу розглядати особистість як багаторівневу систему, що об'єднує в собі психофізіологічний, психологічний і соціально-психологічний рівні. В умовах управління та ділової взаємодії люди оцінюють один одного за рівнем інтелекту, який утворюється системою пізнавальних процесів, індивідуально-психологічними властивостями [5].

Мета дослідження: проаналізувати провідні особливості особистостей людей.

Методи: аналіз літературних джерел вітчизняних і зарубіжних авторів.

Результати дослідження: *Темперамент* – це індивідуальні особливості людини, що виявляються в силі, швидкості, напруженості, урівноваженості, перебігу її психічної діяльності, у порівняно більшій чи меншій стійкості її настроїв. Темпераментом обумовлені всі психічні прояви індивіда, він відображується на характері протікання емоцій і мислення, впливає на темп і ритм мови, вольові дії. Виявляючись в динамічних особливостях психіки і

поведінки людини, кожний тип темпераменту може мати свої переваги та недоліки [3].

Характеристика типів темпераменту за І.П. Павловим, що враховує основні властивості ЦНС: силу, врівноваженість, рухливість.

Сангвінік – сильний, врівноважений, рухливий. Зазвичай знаходиться у хорошому настрої, вирізняється швидким і ефективним мисленням. Він активно і легко пристосовується до нових умов, швидко наближується з людьми, товариський. Почуття у сангвініка легко виникають і змінюються. Його міміка багата, жвава, виразна. За відсутності серйозних цілей, глибоких думок, творчої діяльності у сангвініка формується непостійність.

Холерик – сильний, неуврівноважений. Дії холерика різкі, поривчасті. Він вирізняється підвищеною вразливістю, значною емоційністю, збудженістю. Часто виглядає зухвалим. Почуття душевної рівноваги, яке так легко дається сангвініку, холерику незнайоме: він отримує спокій лише в самій напруженій діяльності. Прояв холеричного темпераменту значною мірою залежить від спрямованості особистості. У людей з громадськими інтересами він виявляється в ініціативності, енергії, принциповості. Там, де немає багатства духовного життя, холеричний темперамент часто виявляється негативно: в роздратованості.

Флегматик – сильний, врівноважений, інертний. Флегматику, зазвичай, зовсім не властива тривога. Його звичайний стан – спокій, тиха задоволеність оточуючими. Нові форми поведінки у флегматика виробляються повільно, але є стійкими. Зазвичай флегматик врівноважений і спокійний, не схильний до афектів. В залежності від умов в одних випадках у флегматика можуть виникати позитивні риси: витримка, глибина думок тощо, в інших – млявість і байдужість до оточуючого, лінощі.

Меланхолік – слабкий, врівноважений. Меланхоліка вирізняють стриманість в рухах, коливання і обережність в рішеннях. Його реакція часто не відповідає силі подразника, особливо активне у нього зовнішнє гальмування. Йому важко тривалий час на чомусь зосереджуватись. Сильні впливи часто

викликають у меланхоліка тривалу гальмівну реакцію. В нормальних умовах життя меланхолік – людина глибока, стримана. За несприятливих умов меланхолік може перетворитися в замкнену, боязливу, тривожну людину [1,7].

Певне поєднання властивостей темпераменту, яке виявляється у пізнавальних процесах, діях і спілкуванні людини, визначає її індивідуальний стиль діяльності. Він являє собою систему залежних від темпераменту динамічних особливостей діяльності, яка включає прийоми роботи, типові для даної людини. Індивідуальний стиль діяльності не зводиться до темпераменту, він визначається й іншими причинами, включає уміння та навички, які сформувалися під впливом життєвого досвіду [2].

Характер - це сукупність стійких індивідуально-психологічних властивостей людини, які виявляються в її діяльності та суспільній поведінці, у ставленні до колективу, до інших людей, до праці, навколишньої дійсності та до самої себе. Характер виявляється у діяльності і спілкуванні (як і темперамент) та включає те, що надає поведінці людини специфічний для неї відтінок[1].

Характер - це своєрідність складу психічної діяльності, що виявляється в особливостях соціального поведіння особистості у відносинах до людей, справи, самого себе [2,4].

Формування характеру – процес становлення стійких психологічних утворень особистості під впливом об'єктивних і спеціально створених для цього умов, коли її дії та вчинки в результаті їх багаторазових повторень стають звичними і визначають типову модель поведінки [6].

Зміст характеру, який відображує суспільні впливи, складає життєву спрямованість особистості, тобто її матеріальні та духовні потреби, інтереси, переконання, ідеали тощо. Спрямованість особистості визначає цілі, життєвий план людини, ступень її життєвої активності.

Кожен характер індивідуальний, але, незважаючи на це, характерам можна давати деякі загальні оцінки: по змісту, силі, наявності чи відсутності тих інших рис. Оцінка по змісту здійснюється вказівкою на особливості

відносин людини до себе, інших людей, праці. Це основна оцінка, без якої не можна конкретно і правильно судити про характер.

Характер впливає на спосіб життя. Людина з твердим і рішучим характером може перебороти будь-які перешкоди і домогтися здійснення поставленої мети, використовуючи всі можливості і раціонально організовуючи своє життя, свою працю [3].

Коли ми намагаємось зрозуміти та пояснити, чому різні люди, які завдяки обставинам життя опинилися в однакових або майже однакових умовах, досягають різних успіхів, ми звертаємось до поняття здібності. *Здібності* – це індивідуально-психологічні особливості особистості, які є умовою успішного здійснення певної діяльності в оволодінні необхідними для неї знаннями, вміннями та навичками. Це те, що не зводиться до знань, умінь та навичок, але пояснює, забезпечує їх швидке набування, закріплення та застосування на практиці[7].

Усі здібності людини можна класифікувати, виходячи з їхньої внутрішньої структури. Перша група здібностей має біологічну основу, де розрізняються: елементарні здібності, зв'язані з особливостями протікання первинних пізнавальних процесів (відчуття, сприйняття, увага, пам'ять); складні здібності, пов'язані з особливостями таких форм психічного відображення як мислення, представлення, уява[4].

Друга група базується на соціальній основі і підрозділяється на здатності загальні, котрими наділені всі люди. Це здатності до загальнолюдських видів діяльності, спілкуванню один з одним. Мова йде про сприятливе сполучення багатьох особливостей і якостей особистості, що виявляються в діяльності. Сполучною ланкою між здібностями першої і другої груп є особливий вид здібностей - творчі. *Творчість* - діяльність, що породжує щось нове, яке раніше не існувало. Воно орієнтовано не на пристосування до сформованого конкретно соціальним, логічним, психологічним установам, стереотипи, а на їхнє перетворення, нерідко навіть із ризиком. Творчі здібності людини виявляються

в будь-якій діяльності - науковій, художній, виробничій, суспільній, військовій тощо.

Поєднання різних високорозвинених здібностей, що обумовлюють діапазон інтелектуальних можливостей людини, рівень і своєрідність її діяльності та спілкування, називається *обдарованістю*. Вищий ступень розвитку здібностей особистості в певній діяльності (спілкуванні) – це *талант*. *Геніальність* - вищий ступінь обдарованості, що дозволяє людині досягти суспільно значимих результатів, які мають революційне значення [6].

Висновок: індивідуально-психологічні особливості – певна своєрідна властивість психіки кожної людини, передумовою виникнення якої є спадкові та вроджені біологічні особливості будови та функцій організму. Серед індивідуальних особливостей особистості, що яскраво характеризують поведінку людини, особливе місце належить темпераменту, характеру, здібностям. Провідні дані особистості людини впливають на її положення в суспільстві, професійну діяльність та особистісне становлення.

Список літератури:

1. Анастаси А. Дифференціальна психологія: Індивідуальні та групові розличия в поведінці: Пер. з англ. / А. Анастаси - М.: Апрель Пресс, ЕКСМО-Пресс, 2011. - 742 с.
2. Глуханюк Н.С., Загальна психологія: Навчальний посібник для вузів / Н.С. Глуханюк, С.Л. Семенова, А.А Печеркіна. - М.: Академічний проект; 2005. - 368 с.
3. Крушельницька Я. Фізіологія і психологія праці: Підручник / Я. Крушельницька. -К.: КНЕУ, 2003. - 367 с.
4. Палій А.А. Дифференціальна психологія / А.А. Палій. – К.: Академвидав, 2010. - 429 с.
5. Санникова О.П. Індивідуально-психологічні детермінанти спілкування / О.П. Санникова // Вісник Харківського університету. – Харків, 2006. - с.15-24

6. Яценко Т.С. Теорія і практика групової психокорекції: Активне соціально-психологічне навчання: Навч. посіб. / Т.С. Яценко. – К.: Вища школа, 2004. - 679 с.

7. Rickelman B.L. Anosognosia in individuals with schizophrenia: toward recovery of insight. Ment Healt Nurs. 2014 Apr – May; 25(3):227–42.

ШКІДЛИВІ ФАКТОРИ УМОВ ПРАЦІ ЛІКАРІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Єрошкіна Т.В.

Меркулова В.Б.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Актуальність дослідження. Праця медичних працівників належить до числа соціально важливих, складних і відповідальних видів діяльності людини. Вона характеризується значною інтелектуальною напругою, нервово-емоційним навантаженням, високим рівнем уваги, в ряді випадків фізичними зусиллями, значною працездатністю в екстремальних умовах при дефіциті часу на виконання лікарської маніпуляції. В даний час існує значна кількість медичних спеціальностей, кожна з яких має ряд особливостей. Наприклад, робота лікарів хірургічного та терапевтичного профілю істотно різниться за умовами, обсягом і характером виконуваних операцій [1; 4].

У зв'язку з цим оптимізація умов професійної діяльності, пошук шляхів підвищення ефективності праці медичних працівників при максимальному збереженні їх здоров'я вимагає значного обсягу відомостей, які розкривають сутність, зміст кожної професії, умови праці, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Мета роботи: ознайомитися з професійними факторами, які супроводжують працю хірургів, анестезіологів, акушерів-гінекологів,

стоматологів, фахівців з ультразвукової діагностики, терапевтів; станом здоров'я медичних працівників даних спеціальностей і сформувати профілактичні заходи щодо оптимізації умов їх праці.

Методи: санітарно-гігієнічний, аналітичний огляд літературних джерел.

Результати дослідження. Медичні працівники при виконанні службових обов'язків піддаються негативному впливу несприятливих факторів середовища — хімічних (інгаляційні анестетики, лікарські аерозолі, мийні засоби, дезінфектанти та антисептики); фізичних (високі температури, електромагнітні поля, іонізуюче та лазерне випромінювання, ультразвук, змінений атмосферний тиск); біологічних (ризик зараження інфекційними хворобами); перенапруження окремих органів та систем. Ненормований робочий день, відсутність регламентованої перерви, нічні й добові чергування, підвищені нервово-емоційні навантаження, відповідальність за життя хворого — все це робить професійну діяльність медичних працівників досить напруженою [1; 5; 6].

Робота хірурга пов'язана з проведенням оперативних втручань, діагностичних і лікувальних маніпуляцій; вона пред'являє високі вимоги до професійних якостей і нервово-психічних характеристик лікарів, вимагає високої фізичної та психічної витривалості. Основним елементом професії, що виділяє лікарів-хірургів з усієї групи медичних працівників, є операційна діяльність. Операційні дії включають в себе діапазон від найтонших маніпуляцій під мікроскопом до операцій, що вимагають значних фізичних зусиль [4].

До професійних навантажень та шкідливостей лікарів хірургічних спеціальностей відносяться: кількість оперативних втручань; вимушене положення тіла; нагріваючий мікроклімат операційної з високими потоками радіаційного тепла від джерела штучного освітлення, іонізуюча радіація при рентгенологічних дослідженнях; токсична дія лікарських засобів, підвищений атмосферний тиск; високе розумове та нервово-емоційне напруження. Під час операції вимушена поза лікаря-хірурга зберігається протягом 25-35% робочого

часу, що вносить зміни в конфігурацію хребетного стовпа, викликає зміни у міжхребетних дисках, застій крові у нижніх кінцівках. Під час операції в зоні діяльності медичних працівників в операційній нерідко спостерігаються несприятливі мікрокліматичні умови. Вміст парів етилового спирту, йоду, анестетиків, наркотичних речовин у повітрі операційних блоків може перевищувати допустимі рівні в кілька разів. Тривале перебування медичних працівників у несприятливому повітряному середовищі призводить до високого вмісту анестетиків в їхній крові. Наслідком цього можуть бути головний біль, нудота, сухість у роті, тахікардія, запаморочення, швидка стомлюваність, скарги невротичного характеру. Робота мікрохірургів з операційними мікроскопами відноситься до категорії зорових робіт найвищої точності. Навантаження на очі зумовлюється різким контрастом між джерелом світла та освітленим об'єктом [2; 4; 5].

Серед захворювань лікарів-хірургів з тимчасовою втратою працездатності переважають хвороби нервової, серцево-судинної систем, шлунково-кишкового тракту. Серед хронічних захворювань цих спеціалістів найбільшу питому вагу займають захворювання системи кровообігу, неврастенії, пов'язані з високим психоемоційним та фізичним напруженням. Часті захворювання пов'язані з тривалим стоянням за хірургічним столом: радикуліт, дискінезії, варикозне розширення вен нижніх кінцівок [2].

Серед чисельних медичних спеціальностей анестезіологія займає особливе місце. Анестезіолог часто опиняється в різноманітних робочих ситуаціях, зазвичай непередбачуваних, пов'язаних з управлінням життєво важливими процесами організму хворого. Умови праці анестезіологів схожі з умовами праці хірургів. Концентрації ж анестетиків на робочому місці анестезіолога, як правило, ще вищі, ніж на робочому місці хірурга. Скарги лікарів на головний біль, підвищену втомлюваність, порушення сну зростають зі збільшенням стажу. Психоемоційне напруження анестезіолога може призвести до появи синдрому емоційного вигорання [1; 4].

Робота акушерів-гінекологів вимагає напруження уваги, точної і тонкої координації сенсорних і моторних функцій. Переважна більшість лікарів цієї спеціальності відзначають велику емоційну напругу, тривале статичне навантаження, а при операціях – присутність наркотичних та інших медичних парів і газів у зоні дихання та інших шкідливостей які описані у розділі про хірургів. Часто спостерігаються болі в області серця, дратівливість, головний біль, хвороби серцево-судинної системи [1].

Для лікарів-стоматологів однією з професійних шкідливостей є вимушене положення; шум та вібрація від бормащин, напруження зору, засліплююча дія фотополімерних ламп, попадання в зону дихання парів ртуті, випарів розчинників полімерних матеріалів; небезпека інфекцій від пацієнта з захворюваннями верхніх дихальних шляхів. Лікарям-стоматологам доводиться поєднувати розумову працю з фізичною. При цьому значна частина роботи в стоматології виконується під контролем зору. Напруження зорового аналізатора може призводити до спазму акомодатії, різі в очах. Широке впровадження в практику стоматології швидкісних бормащин, у тому числі турбінного типу, призвело до збільшення рівнів високочастотного шуму та вібрації на робочому місці стоматолога. Ці вібрації мають локальний характер і в основному діють на кисті рук, що може призвести до захворювань кістково-м'язового апарату. У структурі професійних захворювань стоматологів переважають алергічні захворювання, хвороби органів дихання, кровообігу та кістково-м'язової системи [2; 3; 5].

Гігієнічна оцінка умов праці медичних працівників, які обслуговують ультразвукову апаратуру, свідчить, що всі вони в процесі трудової діяльності піддаються впливу комплексу несприятливих факторів виробничого середовища: вплив ультразвуку при контактній передачі, статичне і динамічне напруження м'язів кисті і верхнього плечового пояса під час однотипних рухів, ультразвук, що поширюється повітряним шляхом, забруднення рук контактними мастилами. В основі патогенезу ультразвукових уражень лежить вібраційний мікротравматизм. Лікарі пред'являють скарги на головний біль,

запаморочення, загальну слабкість, швидку стомлюваність, розлади сну, сонливість удень, дратівливість, погіршення пам'яті, гіперакузію, фотофобію, похолодіння кінцівок, напади блідості чи почервоніння обличчя, диспепсичні розлади. При поглиблених медичних обстеженнях виявляються порушення функціонального стану периферичної нервової, судинної і центральної нервової систем, а також зміна шкірної чутливості, зсув порогів вібраційної і больової чутливості рук [1; 5].

Гігієнічні особливості умов праці та стан здоров'я лікарів терапевтичного профілю залежать від форм обслуговування хворих. При поліклінічному дільничному обслуговуванні провідна роль належить надмірному фізичному навантаженню, яке залежить від сезону року, розмірів лікарської дільниці, типу забудови. Для цих спеціалістів характерні також психоемоційне напруження, несприятлива дія фізичних факторів, хімічні шкідливості. До особливостей трудового процесу лікарів-терапевтів також відносяться вимушене положення тіла «сидячи» більшість робочого часу, напруга зорового аналізатора. Праця терапевтів стаціонару супроводжується втомою, провідною симптоматикою якої є зниження рівня функціонування центральної нервової системи. До професійних захворювань лікарів терапевтичного профілю, у першу чергу фтизіатрів, інфекціоністів, дерматовенерологів, гельмінтологів, а також лікарів-лаборантів бактеріологічних, вірусологічних, гельмінтологічних лабораторій відносяться відповідні інфекції; фізіотерапевтів, рентгенологів, радіологів – дерматити, екземи, токсикодермії, меланоми, лейкози, рак шкіри, променева хвороба; психіатрів – психоневрози [2; 4].

Висновки. 1. Лікарі при виконанні службових обов'язків піддаються негативному впливу несприятливих факторів лікарняного середовища — хімічних, фізичних, біологічних, нервово-емоційному перенапруженню. Зниження негативного впливу зазначених факторів на стан здоров'я медичних працівників досягається шляхом дотримання вимог як особистої гігієни, так і санітарно-гігієнічного режиму в закладах охорони здоров'я.

2. Для всіх лікарів, в тому числі хірургів, анестезіологів, лікарів-стоматологів, терапевтів повинні бути рекомендовані заходи щодо поліпшення мікрокліматичних умов на робочих місцях, освітленості, раціональні режими праці та відпочинку, використання засобів індивідуального захисту.

3. Для оптимізації роботи лікарів хірургічного профілю та анестезіологів необхідні наступні заходи: раціональна організація робочого місця, забезпечення оптимального мікроклімату, обладнання операційних вакуумними насосами, що дозволяє знизити концентрацію анестетика в повітрі операційних, боротьба з мікробним забрудненням, раціональне освітлення, захист персоналу від радіаційного опромінення, впровадження раціональних режимів праці та відпочинку.

4. Для збереження і підтримання працездатності лікарів-стоматологів необхідно рекомендувати коригування режиму праці: виробничу гімнастику з виконанням фізичних вправ, спрямованих на зміцнення і розслаблення м'язів спини, плечового пояса, кистей рук і м'язів ніг, додання гнучкості і еластичності хребту, зняття напруги зорового аналізатора.

Список літератури:

1. Архангельский В.И. Гигиена с основами экологии человека. Учебник / В.И. Архангельский, П.И. Мельниченко. – М.: ГЭОТАР-Медиа, 2011. – 752с.
2. Гігієна та екологія людини. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. В.Г. Бардова. – К., 2005. – 719 с.
3. Елисеев Ю.Ю. Современное состояние условий труда врачей-стоматологов / Ю.Ю. Елисеев, И.И. Березин, Н.О. Петренко, В.В. Сучков // Современная стоматология. – 2014. – №2. – с. 43-49.
4. Жукова Е.В. Гигиенические особенности профессиональной деятельности отдельных групп медицинских работников (хирургов, анестезиологов, стоматологов, терапевтов, физиотерапевтов): учебно-методическое пособие для студентов / Е. В. Жукова, Г. В. Куренкова, Е. П. Лемешевская. – Иркутск: ИГМУ, 2017. – 32 с.

5. Салманов А. Гігієнічні умови праці медичного персоналу / А. Салманов // Практика управління медичним закладом. – 2012. – №12. – с. 22-30.
6. Шибанов С.Э. Физиолого-гигиенические аспекты труда медицинских работников / С.Э. Шибанов, В.А. Лахно, С.В. Козуля, С.В. Иванов – Симферополь, 2017. – 90 с.

РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ВРАЧЕЙ РАЗНОЙ СФЕРЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Ерошкина Т.В.

Розумная А.В.

Профессия врача отличается высокой степенью напряжённости психоэмоционального состояния, общением с большим количеством пациентов (здоровых и больных, их родственников и друзей); зачастую нерегламентированным рабочим днем, включающим ночные дежурства, неумещающим количеством учетных и отчетных документов и низкой заработной платой.

В связи с этим среди врачей, как и других специалистов: учителей, психологов, социальных работников, спасателей, работников правоохранительных органов. По другим данным, почти 80% врачей-психиатров, психотерапевтов, психиатров-наркологов имеют различной степени выраженности признаки СЭВ[2].

Традиционно выделяют три основные группы факторов, обуславливающих СЭВ: социально-демографические, организационные и неудовлетворенность жизнью. Среди социально-демографических факторов выделяют: возраст, пол, уровень образования, семейное положение, стаж работы, выносливость и психологические особенности личности (локус контроля, стиль сопротивления стрессу, самооценка, эмоциональная чувствительность, агрессивность, нейротизм, экстраверсия). Организационные

факторы включают в себя социально-психологические условия работы (поддержка, обратная связь, стиль руководства, стимулирование, характеристики контингента, с которым строится профессиональное общение) и ее содержание. Третья группа факторов включает неудовлетворённость осуществлением смысла жизни и качеством жизни, переживание одиночества - с нашей точки зрения, это является следствием, а не причиной СЭВ. Психодинамические концепции СЭВ полагают, что изначально выбор медицинской профессии человеком был связан со своеобразной формой защиты от тревоги и бессилия, из-за болезни или смерти членов семьи. В этом аспекте D. Malan выделил «синдром обслуживающих профессий», при котором специалист «навязчиво дает другим то, что он хотел бы иметь сам, что приводит к выраженному нарушению эмоционального баланса». А.М. Соорет описывает мазохистическую и нарциссическую манифестации синдрома выгорания у психоаналитиков, в возникновении которых существенную роль играют характерологические особенности специалистов[2; 4], что обуславливает актуальность исследований по данной проблеме.

У врачей анестезиологов-реаниматологов высокий уровень стресса и утомляемости на рабочем месте, от них требуется способность быстро принимать решения в сложных и неоднозначных клинических ситуациях, предвидеть течение патологического процесса на несколько этапов вперед, реагировать на малейшие изменения текущего состояния больного. Для этого нужно обладать высоким уровнем психологической устойчивости, так как профессиональная среда отличается повышенной эмоциональной нагрузкой, вызванной большим числом факторов стресса, встречаемых в повседневной работе. По интенсивности информационной нагрузки работа анестезиологов-реаниматологов сопоставима с трудом авиадиспетчеров и пилотов авиалайнеров, когда выбор единственно правильного решения ограничен узким временным интервалом. Все перечисленные факторы приводят к хроническому стрессу и переутомлению, а хронический стресс, в свою очередь, снижает

резистентность организма и способствует росту психосоматической заболеваемости[7].

Исходя из этих причин было обследовано 30 врачей анестезиологов-реаниматологов (из числа добровольцев) в возрасте от 29 до 37 лет со стажем работы врача по данной специальности в среднем от 8 до 18 лет, включая работу младшим и средним медперсоналом в отделениях реанимации и интенсивной терапии, во время суточного дежурства без права сна. С каждого респондента получено информированное согласие[7].

По результатам теста добровольцы были разделены на группы по признаку исходного уровня тревожности. До начала эксперимента выявлено, что у 10 добровольцев зафиксирован уровень ситуационной тревожности, равный 30 баллам, что соответствует низкому показателю (группа 1). У 15 опрошенных показатели составили 31 – 44 балла (группа 2), и в 5 случаях – более 45 баллов (группа 3), что соответствует среднему и высокому показателю уровня тревоги. В ходе исследования у 30% врачей-анестезиологов перед началом суточного дежурства отмечен низкий уровень кортизола, что можно объяснить тем, что многие сотрудники не получают полноценного отдыха после рабочей смены и приступают к своим обязанностям будучи исходно астенизированными, с высокой вероятностью срыва адаптационных механизмов[7; 5].

Следующее исследование проведено по изучению качества жизни и психического состояния врачей центров здоровья и руководителей лечебно-профилактических учреждений (ЛПУ), с использованием опросника EUROHIS. Каждый из вопросов имеет закрытую форму и предполагает один из пяти альтернативных ответов от отсутствия удовлетворенности до полной удовлетворенности по предложенным критериям качества жизни[3].

В первую группу опрошенных вошли врачи центров здоровья (88 чел.), во вторую — руководители лечебно-профилактических учреждений 100 человек. Среди опрошенных преобладали женщины (88,2% и 81,3% соответственно). Практический интерес представлял вопрос об удовлетворенности собой. В

целом показатели удовлетворенности респондентов собой достаточно высоки как среди врачей, так и руководителей здравоохранения. Почти половина (49,8%) руководителей ЛПУ выбирали ответ «удовлетворены собой», что в 1,5 раза чаще, чем среди врачей центров здоровья, которые так отвечали в 33,3% случаев. Частота среднего уровня удовлетворенности собой была практически одинакова среди двух сравниваемых групп — 39,2% среди врачей центров здоровья и 41,4% среди руководителей ЛПУ. Частота полной удовлетворенности собой среди врачей центров здоровья в 4,6 раза выше, чем у руководителей учреждений здравоохранения. Если среди первых удельный вес полностью удовлетворенных собой составляет 15,7% (мужчин — 16,7%, женщин — 15,6%), то среди вторых — лишь 3,4% (мужчин — 7,7%, женщин — 0,0%) [3].

В третьем исследовании участвовало 54 человека (из них мужчин – 23, женщин – 29). Группу исследуемых составили 14 медицинских работников хирургического и 19 – терапевтического профиля. Особое внимание было уделено показателям соматизации, тревоги, депрессии. Более высокие показатели в группе исследуемых по некоторым шкалам составляет: «соматизация» – 1,08, «обсессивно-компульсивные расстройства» – 1,09 ($p < 0,01$), «тревожность» – 0,97, «враждебность» – 1,02, а общее число утвердительных ответов – 50,00. Полученные данные подтверждают наличие дистресса, преобладание тревожного радикала с повышенной агрессивностью, часто проявляющегося соматизацией, склонностью к ипохондрии. Средний показатель уровня депрессии по методике BDI составил $(12,76 \pm 8,77)$ баллов, что свидетельствует о наличии депрессивной симптоматики в исследуемой группе в виде стойкого снижения настроения, сочетающегося с утратой интереса к тому, что раньше воспринималось как приносящее удовлетворение или радость; недостаточной мотивации и потери жизненной энергии[1].

Четвертое исследование уровня психологического и физического здоровья проведено среди врачей функциональной диагностики, работающих в государственных ЛПУ. Получены низкие показатели качества жизни по шкалам

«социальное функционирование» ($46,8 \pm 2,4$ баллов), «общее состояние здоровья» ($56,1 \pm 3,5$ баллов), «жизнеспособность» ($54,1 \pm 3,9$ баллов), что свидетельствует о значительном ограничении социальных контактов, снижении уровня общения в связи с ухудшением физического и эмоционального состояния. Это имеет важное прогностическое значение, так как врачи относятся к категории работников, которые по роду своей профессиональной деятельности (система «человек-человек») должны много общаться как с пациентами, так и с их родственниками [6].

Для сохранения социально-психологического здоровья врачей необходима разработка и внедрение методов профилактики, основанных на комплексных социально-гигиенических исследованиях [5].

Таким образом, результаты проведенных исследований свидетельствуют о невысоком качестве жизни медицинских работников – только 50% ответов респондентов имели положительные оценки по предложенным критериям.

В сложившейся ситуации требуется от руководителей здравоохранения всех уровней повысить внимание к вопросам социальной, материальной и психологической поддержки медицинских работников.

Список литературы:

1. Бакумов П. А. Анализ психологического состояния медицинских работников хирургического и терапевтического профиля / П.А. Бакумов – М.: Вестник Волгоградского государственного медицинского университета, 2018. – С. 35-38.
2. Боева А.В. Синдром эмоционального выгорания у врачей-психиатров / А.В. Боева – Б.: Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия: Медицина. Фармация, 2013. – С. 6-12.
3. Дехнич С.Н. Сравнительная характеристика качества жизни врачей центров здоровья и руководителей лечебно-профилактических центров / С. Н. Дехнич – М.: Казанский медицинский журнал, 2011. – С. 593-596

4. Никольская И.М. Особенности личности и психофизического состояния врачей в контексте взаимодействия с пациентами / И. М. Никольская – М.: Практическая медицина, 2009. – С. 51-55.
5. Сысоев П. Г. Оценка социально-психологического состояния врачей терапевтического профиля амбулаторной службы / П. Г. Сысоев – М.: Вестник Ивановской медицинской академии, 2011. – С. 10-13.
6. Толмачев Д.А. Характеристика показателей качества жизни у врачей функциональной диагностики / Д.А. Толмачев – М.: Здоровье и образование в XXI веке, 2017. – С. 171-175.
7. Шветский М.Ф. Коррекция функционального состояния врачей анестезиологов-реаниматологов ингаляциями ксенона / М. Ф. Шветский – М.: Вестник Российского университета дружбы народов, 2016. – С. 96-104.

КЛАСИЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Єрьоміна Л.Є.

асистент кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та дошкільної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана

Хмельницького

ORCID iD: orcid.org/0000-0001-8595-1961

Махсма Я.В.

здобувач вищої освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Тема формування духовно-моральних цінностей підростаючого покоління в усі часи характеризується актуальністю, адже це є важливий аспект соціалізації особистості в умовах мінливості соціокультурного простору. У

нашій доповіді представлено актуальність ідей чеського представника золотого фонду класичних педагогічних творів Я. Коменського, а також запропоновано шляхи їх реалізації в умовах освітніх інновацій.

В руслі означеної теми педагог наголошував на поєднанні материнської любові до дітей, поваги до їх прав на самостійне дитяче життя з турботою про їх підготовку до дорослого суспільного життя. На думку Я. Коменського, у виховній справі підростаючого покоління має бути встановлена потрібна мета: віра і благочестя; добрі звичаї, а вже потім – знання мов і наук [2, с.42].

Розглянемо перші дві мети. Відповідно до виховання віри і благочестя, педагог вбачав її у привчанні дітей ставитися до Бога зі страхом, любов'ю та послухом. Діти шести років мають знати, що Бог існує, що він усе бачить і що за непослух – чекає покарання, бо справжнє благочестя полягає саме в цьому.

Щодо другої виховної мети, то Я. Коменський виокремив 13 добрих звичаїв: помірність, охайність, шанобливість, люб'язність, вміння не лише говорити, а й мовчати, правдомовність, справедливість, благодійність, працьовитість, терпеливість, делікатність, витонченість манер та власну гідність. Уроки християнської етики у сучасних освітніх закладах виходять на новий більш ширший рівень, тому, відповідно теми нашої доповіді пропонуємо комплекс тренінгових вправ під назвою “Агенти добрих звичаїв”, що були впроваджені нами в освітній процес для учнів початкових класів. До складу комплексу увійшли 13 вправ за відповідними темами.

У дослідженні даної проблематики ми поєднували класичну педагогіку та інновації, в даному контексті було обрано технології розвитку критичного мислення. Як процес аналізу, синтезу та обґрунтування достовірності отриманої інформації, критичне мислення формує у дитини здатність сприймати ситуацію глобально та вміти знаходити альтернативні рішення. До кожної з виокремлених Я. Коменським 13 звичаїв ми обрали такі стратегії, як “Кубування”, “Ромашка Блума”, “6 капелюхів”, “Фішбон”, “Алфавіт”, “Дерево припущень”, “Товсті та тонкі питання” [3].

Під час проведення тренінгових вправ нами було застосовано базові техніки формування критичного мислення, ключовими етапами чого є виклик (формування інтересу в учнів до означеної теми), осмислення (з'ясування учнями відомої та невідомої їм раніше інформації у ході активних дій), а також – рефлексія (обговорення вражень у групі та надання оцінки всьому процесу).

Наведемо приклад вправи “Правдомовність і я” для учнів четвертих класів. У цій вправі ми використали стратегію “Ромашка Блума”, що була запропонована англійським ученим для розвитку критичного мислення. Відповідно назві, цей інструмент для розвитку критичного мислення складається з шести пелюсток, кожна з яких містить певний тип запитання. Отже, шість пелюсток – шість запитань: прості запитання, уточнювальні, запитання-інтерпретації, оцінювальні запитання, творчі та практичні запитання [1].

Прості запитання – це запитання, відповідаючи на які потрібно згадати деякі факти, конкретні відомості, відтворити певну інформацію: “Що?”, “Коли?”, “Де?”, “Як?”. Уточнювальні запитання – різновид запитань, що розпочинаються словами: “Тобто, ти говориш, що...?”; “Якщо я правильно зрозумів, то?”; “Я можу помилятись, але, здається, Ви говорили про”. Мета цих запитань полягає в уточненні інформації, іноді їх ставлять для отримання інформації, якої бракує, але яка маєтись на увазі у повідомленні. Запитання-інтерпретації – це більш детальне уточнення, що може викликати різні реакції. Оцінювальні запитання допоможуть надати гранично точну оцінку вашій проблемі, предмету, подіям, фактам. Вважаємо, що для учнів початкових класів є важливим привчання до усвідомлення тих емоцій, що впливають на їх мислення, наприклад, “які почуття викликають у тебе ці слова?”; “Як ти ставишся до цього героя?” тощо. Практичні запитання встановлюють взаємозв'язок між теорією і практикою: “Як можна це застосувати?”, “Що можна зробити з...?” тощо. І, нарешті, найбільш улюблені запитання як дівчат, так і хлопчиків, це творчі запитання, адже вони спрямовані на розвиток уяви

людини, на те, щоб надати відповіді яскравості. Їх краще використовувати вже для підбиття підсумків.

У вправі “Правдомовність і я” кожен учень-учасник отримував ромашку з 6 пелюстками. На етапі виклику учням було запропоновано прості та уточнювальні запитання: “Що таке правдомовність?”, “Чи чули вони раніше це слово?” тощо. Після цього, кожен учасник по черзі мав назвати одне слово-синонім до кожної з літер позначеного на дошці слова “правдомовність”.

Під час етапу осмислення, кожний учням було представлено притчу про сіяча (презентація ілюстрацій та тексту), після чого учасники мали опрацювати наступні питання з трьох пелюсток (питання інтерпретації, оцінювальні та практичні). Наведемо приклад: “що саме символізують чотири зернятки?” або “що мається на увазі, коли говорять про бур’ян, кам’янистий ґрунт та добру землю?” тощо.

Наприкінці роботи, на етапі рефлексії ми використовували питання з останньої шостої пелюстки – творче. Учасників було розподілено на чотири групи, кожна з яких за стислий час мала підготувати мікроінсценізацію окремого фрагменту даної притчі. Учні обрали конверти з назвою майбутньої постановки, наприклад: “І ті зерна він сів так...”, “І впали зерна на ґрунт кам’яний”, “І в терен попали зерна...”, “Коли падали зерна на добру землю...”.

Підсумовуючи, підкреслимо високу пізнавальну активність учнів, що сприяла засвоєнню наданої інформації, що в свою чергу є підтвердженням ефективності таких видів робіт. Саме тому перспективу подальших досліджень ми вбачаємо у розробленні та впровадженні комплексу тренінгових вправ для учнів 5-7 класів.

Список літератури:

1. Бібліотека Міжнародного центру Критичного мислення (корисні матеріали англійською): URL: <http://www.criticalthinking.org/pages/index-of-articles/1021/> (дата звернення: 12.08.2018).
2. Коменский Я. А. Материнская школа / пер. Д. Н. Королькова; ред. проф. А. А. Красновский. М. : Учпедгиз, 1947. 104 с.

3. Матеріали та вправи для розвитку критичного мислення: URL: <https://sites.google.com/site/nacalnyeklnizneudinsk/picasa-veb-albomy/animoto> (дата звернення: 14.08.2018).

ДОСЛІДЖЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ

Жаворонок А.В.

канд. екон. наук

Чернівецький національний університет ім. Ю. Федьковича

м. Чернівці

Обраний Україною стратегічний курс на децентралізацію вимагає нових підходів до формування дохідної бази місцевих бюджетів та відповідного розвитку інституту місцевого оподаткування. Актуальним питанням на сьогодні є забезпечення максимального узгодження переліку повноважень місцевого самоврядування із закріпленим обсягом бюджетних ресурсів, оскільки їх невідповідність зумовлюватиме ризики невиконання функцій, зниження якості суспільних послуг на місцевому рівні.

Прийняті протягом 2014 – 2015 років зміни до бюджетного та податкового законодавства передбачають визначення нової моделі фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування, в контексті якої сформовано основні засади реформування бюджетно-податкової децентралізації. Важливу роль у забезпеченні фінансової незалежності місцевого самоврядування з усіх видів доходів відведено місцевим податкам та зборам.

Значний науковий доробок українських та зарубіжних вчених щодо формування інституту місцевих податків і зборів становлять праці Т.Бондарук, В.Буряковського, Карліна, І. Луніної, А. Лучки, В. Опаріна, Ю. Пасічника, Л. Тарангул, С. Юрія, А. Соколовської.

Основне завдання реформи місцевих податків і зборів полягає у забезпеченні фінансової самодостатності органів місцевого самоврядування та відповідати не лише інтересам органів місцевого самоврядування, але й інтересам населення територіальної громади. Для збільшення ролі місцевих податків і зборів необхідно зосередити увагу на низці проблем, які є в системі місцевого бюджетування. Наприклад, до них належать перевищення адміністративних витрат порівняно з надходженнями в таких бюджетах, обмеження можливостей місцевої влади стосовно встановлення і сплати місцевих податків і зборів, складність процесу оподаткування.

Аналізуючи динаміку та структуру місцевих податків і зборів, підприємство має змогу прогнозувати майбутні витрати і коригувати управлінські рішення, застосовувати ефективніше методи податкової оптимізації, оцінювати рівень податкового навантаження.

Слід зазначити, що аналіз місцевих податків та зборів має велике значення як для господарюючого суб'єкта, так і для держави у цілому. Місцеві податки та збори є важливим джерелом наповнення місцевих бюджетів, що впливає на економічний розвиток певного регіону, можливості державних структур.

Згідно з даними Державного казначейства України у 2016–2017 рр. надходження місцевих податків і зборів збільшилися з 42261 млн. грн. до 52587 млн. грн., проте їх частка у структурі доходів місцевих бюджетів зменшилася з 24,9% до 22,9%, через збільшення надходжень до місцевих бюджетів ПДФО [4].

Плата за землю є основним за обсягом джерелом місцевих податків, їх частка в доходах місцевих бюджетів становить 13,7%, що на 1,4% більше, ніж у 2015 р. Причиною збільшення обсягів частково є введення нових коефіцієнтів для проведення оцінки земель.

Другим за обсягом джерелом місцевих податків є єдиний податок, який зріс на 56% відповідно до надходжень 2015 році та становив 17,2 млрд. грн. у 2016 році. Даний ріст спричинений збільшенням кількості платників податку,

зокрема за рахунок віднесення частини сільськогосподарських виробників до даної категорії [3, с. 64–69].

Важливим критерієм оцінки фіскального аспекту місцевих податків і зборів є тенденція (її визначають як відношення суми зібраних податків до зміни ВВП). Показник питомої ваги місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів характеризують фінансову незалежність та автономію місцевого самоврядування.

Протягом останніх років спостерігається значне відставання обсягу надходжень місцевих податків і зборів від темпів приросту ВВП. За оцінкою Міністерства фінансів України частка місцевих податків та зборів у ВВП збільшилась від 1,8% у 2016 р. до 2% у 2017 р., що свідчить про позитив змін системи місцевого оподаткування, однак це не дає змогу реально впливати на фінансовий стан територіальних громад [5].

Аналіз основних даних, показав, що зростання обсягу надходжень місцевих податків і зборів був спричинений змінами нормативно-законодавчої бази 2017 р. відносно 2016 р. [3]:

- розширення переліку об'єктів, які не є об'єктом оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки;
- зниження максимальної межі ставки податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки із 3% до 1,5% мінімальної заробітної плати за 1 кв. м бази оподаткування;
- пільги зі сплати податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, розширили також на нежитлові приміщення;
- зміна об'єкта оподаткування транспортним податком, а саме, середньо ринкової вартості легкових автомобілів, які стають об'єктом оподаткування (зменшилася у 2017 році з 750 до 375 розмірів мінімальної заробітної плати);
- максимальний рівень ставки за збір за місця для паркування транспортних засобів знизився з 0,15% до 0,075% мінімальної заробітної плати за 1 кв. м площі земельної ділянки, відведеної для організації та провадження такої діяльності.

Прийняті зміни до бюджетного законодавства передбачають визначення нової моделі системи місцевого оподаткування, в основу якої покладено принципи бюджетно-податкової децентралізації. Основним досягненням Податкового кодексу України у сфері місцевого оподаткування є впровадження податку на майно, що має підвищити забезпеченість органів місцевого самоврядування фінансовими ресурсами; сприятиме детінізації майнових відносин через встановлення реальних власників.

Проте, для належного рівня фінансового забезпечення місцевого самоврядування, необхідно здійснити ще такі зміни:

1) віднесення до майнового податку доходів від продажу об'єктів майна і майнових прав; частини доходів від операцій з майном; доходів від надання майна в лізинг, оренди або суборенди; доходів від успадкованого чи отриманого у дарунок майна;

2) забезпечення удосконалення системи адміністрування майнового податку шляхом формування повноцінного земельного кадастру та проведення грошової оцінки земель у населених пунктах та за їх межами з урахуванням ринкового фактору; завершення формування державного реєстру речових прав на нерухоме майно та удосконалення механізму оподаткування шляхом врахування реальної вартості нерухомого майна;

Отже, протягом останніх років зміни податкового та бюджетного законодавства в напрямі збільшення обсягів доходів місцевих бюджетів за рахунок місцевих податків та зборів були проведені з використанням таких методів, як ліквідація неефективних податків і введення нових; розширення об'єктів оподаткування; зміна податкових ставок; розширення кола платників податків; перегрупування податків на місцевий рівень.

Список літератури:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI станом на 15.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

2. Закон України Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році від 20.12.2016 № 1791-VIII, станом на 15.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1791-19/page>.

3. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2016 рік / В.В. Зубенко, І.В. Самчинська, А.Ю. Рудик [та ін.] ; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження», USAID. – К., 2017. – С. 64–69.

4. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/index>

5. Офіційний сайт Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.minfin.gov.ua>

ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПІДСИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРЬКИМ РИЗИКОМ

Журавель К.В.

Регіональна філія "Південна залізниця" ПАТ "Укрзалізниця"
начальник служби з управління майновими і земельними ресурсами
кандидат економічних наук

В підсистемі управління господарським ризиком здійснюється обмін зовнішньою і внутрішньою інформацією. При зовнішньому - здійснюється обмін даними з іншими підсистемами управління підприємства та установами зовнішнього середовища. При внутрішньому - здійснюється обмін даними між окремими структурними елементами в межах підсистеми управління господарським ризиком.

Для інформаційного обміну розроблено спеціальні форми, які описують призначення переданої інформації, структуру даних, що входять до її складу. Кожна форма може бути паперовим, електронним документом або іншим носієм і призначена для зберігання, передачі й подальшої обробки даних, що містяться в ній.

Види інформації зручно описувати в межах виконання тієї або іншої функції підсистеми управління господарським ризиком. При зовнішньому обміні можна виділити наступні форми подання інформації: обмін даними на етапі виявлення факторів господарського ризику; обмін даними при здійсненні оцінки факторів господарського ризику і побудові профілю ризику - діалог з експертами, поширення та збір анкет серед експертів, передача профілю ризику з коментарями керівництву підприємства для ухвалення рішення про реалізацію необхідних заходів щодо зниження рівня ризику; обмін даними при реалізації антиризикових заходів - загальна координація, планові та фактичні показники факторів господарського ризику.

У якості каналів передачі інформації в підсистемі управління господарським ризиком підприємства можуть використовуватись наступні засоби: безпосереднє спілкування з носієм інформації, при якому отримана інформація повинна бути зафіксована у відповідній формі на конкретному носії; документи (паперові носії), вже самі по собі являють певну форму із зафіксованою в ній інформацією; телефон, дозволяє істотно збільшити швидкість обміну інформацією, при цьому необхідна чітка й детальна фіксація телефонних дзвінків і переданої інформації на матеріальному носії; комп'ютерні мережі, дозволяють швидко передавати великі обсяги складно структурованої інформації.

Кожний канал передачі інформації має свої переваги та недоліки і канал характеризується такими параметрами як швидкість передачі, якість і захищеність переданої інформації, вартість передачі та ін. На вибір каналу передачі інформації впливає спосіб подальшої обробки інформації. При електронній обробці даних по можливості варто використовувати комп'ютерні

мережі, як канал передачі інформації для економії витрат при введенні даних.

Для передачі інформації, що міститься у формах інформаційного обміну, можна використати різні канали або їхню комбінацію. Наприклад, при здійсненні оцінки факторів господарського ризику, інформацію від експертів можна одержати кожним із перерахованих вище способів: безпосередньо опитати експерта при особистому спілкуванні; відправити експертові анкету на паперовому носії для заповнення; опитати експерта по телефону або відправити анкету в електронному вигляді по комп'ютерних мережах передачі даних.

Ефективний інформаційний обмін в підсистемі управління ризиком і функціонування інформаційної моделі можливо лише на основі створення відповідної інформаційної бази.

Як свідчить практика управління господарським ризиком в крупних вітчизняних та зарубіжних компаніях, для ефективного використання інформаційного ресурсу на великих підприємствах створюють корпоративні інформаційні системи (КІС), які являють собою «сукупність спеціалізованого програмного забезпечення і обчислювальної апаратної платформи, на якій інстальоване та настроєне програмне забезпечення» [1, с. 121].

Як інструмент управління підприємством, корпоративна інформаційна система повинна мати галузеву орієнтацію і являти собою набір функціональних модулів, спрямованих на автоматизацію певних бізнес-процесів. На вітчизняному ринку найбільш відомі такі фірми-розробники корпоративних інформаційних систем, як SAP, ORACLE, BAAN, PeopleSoft, "Інфобухгалтер", "1С:Бухгалтерія", "Турбобухгалтер", "Галактика", "Інфософт", "ABACUS Financial", "ПАРУС", "AVACO SOFT", "1С:Підприємство", "Регістри".

Корпоративна інформаційна система - це складна й динамічна система з безліччю об'єктів і взаємозв'язків. Типовим переліком функціональних модулів найпоширеніших КІС є: фінансово-економічне управління (маркетинг, техніко-економічне планування, договори та взаєморозрахунки, фінансовий менеджмент); логістика (збут і торгівля, складський облік, постачання та

закупівлі); управління виробництвом (технічна підготовка виробництва, управління проектами, календарне планування, управління підрозділом, послуги й сервіс); управління персоналом (персонал, зарплата, податок); бухгалтерський облік і аналіз (бухгалтерський облік, фінансовий аналіз); контролінг (управління витратами, моніторинг бізнесу); управління інформаційними ресурсами (адміністрування, документообіг, інструментальні засоби).

Із наведеного видно, що перераховані модулі охоплюють більшість сфер діяльності підприємства залізничного транспорту. Однак в переліку відсутній модуль управління господарським ризиком, тому є необхідність спроектувати та реалізувати програмний модуль управління господарським ризиком.

До підсистеми управління господарським ризиком на підприємстві залізничного транспорту головною вимогою, що пред'являється, є її проблемно-орієнтована спрямованість, тобто даний програмний модуль повинен бути спрямований на рішення завдань сформульованих раніше. Разом з тим, він повинен бути тісно інтегрований в існуючу інформаційну систему підприємства залізничного транспорту. Ця вимога визначає необхідність чіткого обмеження кола завдань, що слід розв'язати у рамках даної підсистеми за допомогою утворюваної інформаційної системи (ІС).

В підсистему управління господарським ризиком надходить інформація з різних джерел. У зв'язку з цим необхідно забезпечити можливість одержання інформації, як з баз даних даної системи, так і з баз даних інших систем (зовнішніх і внутрішніх).

Інформаційна система діючого підприємства по збору інформації створюється як багатоканальна та забезпечує роботу великої кількості об'єктів. При обмеженому обсязі обладнання системи (при наявності вузьких місць) можливе утворення черг. Для етапу збору інформації підсистеми основними параметрами є середній час одержання необхідних даних і безвідмовність роботи інформаційної системи.

Реалізувати вимогу тісної інтеграції з іншими інформаційними системами

можливо, якщо програмний модуль підсистеми управління господарським ризиком буде побудований на основі відкритої архітектури.

При цьому це поняття має на увазі інтероперабельність підсистеми, тобто можливість вбудовувати її як компонент у складне різнорідне розподілене інформаційне середовище. Така властивість дозволяє більш ефективно формувати інформаційну систему підприємства на основі готових «покупних» продуктів різних постачальників. Так, крім зазначених вище властивостей, у поняття «відкритість систем» входить відповідність стандартам і відкритість в таких областях, як: масштабованість, поширеність, інтернаціоналізація, переносимість користувача.

Отже, для програмного модуля підсистеми управління господарським ризиком сформульовані попередні вимоги до моделювання інформаційної системи. Проектування та реалізація програмного модуля підсистеми управління господарським ризиком на підприємствах залізничного транспорту ускладнюється тим, що інформаційні системи галузевих підприємств перебувають у стадії становлення. Окремі програмні модулі, що використовуються в підрозділах у цей час, побудовані методом «позадачного підходу», хаотично.

В науковій літературі з автоматизації управління підприємством виділяється два основних підходи до моделювання інформаційних систем підприємства [2, с.56-63].

Перший підхід заснований на використанні організаційної структури підприємства, коли моделювання системи йде по структурних підрозділах. Технології діяльності в цьому випадку описуються через технології структурних підрозділів, а взаємодія структурних підрозділів – через модель верхнього рівня.

Другий підхід - «процесний підхід», запропонований автором, орієнтований не на організаційну структуру, а на моделювання бізнес-процесів. Інформаційні системи, які засновані на даному підході більш перспективні тому, що бізнес-процеси, у відмінності від організаційної структури

змінюються значно рідше.

Список літератури:

1 Теория системного менеджмента: учебник. / [под общ. ред. П. В. Журавлева, Р. С. Седегова, В. Г. Янчевского]. - М.: Издательство «Экзамен», 2005.-512 с.

2 Автоматизация управления предприятием / [Баронов В. В. и др.]. — М.: ИНФРА-М, 2004. —239с.

3 Журавель К. В. Удосконалення методів оцінки та управління господарським ризиком підприємства залізничного транспорту : дис. канд. екон. наук. : 08.00.04 / Журавель Кирило Володимирович. – Харків. – 2010. – 221 с.

УДК 37.02:378:63

ФІЗИКА - БАЗОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ

Збаравська Л.Ю.

Подільський державний аграрно-технічний університет

Завідувач кафедри фізики і ЗТД, к.п.н., доцент

Для сучасної агропромисловості, яка застосовує складні технології, потрібні молоді фахівці здатні засвоїти і сприймати сучасну техніку. У свою чергу, суспільство вимагає від системи аграрної освіти підготовки майбутніх фахівців з високим рівнем технічної підготовки, розвиненим фізико-технічним мисленням. Лекція у вищому навчальному закладі є однією з форм навчання, займає провідне місце в навчально-виховному процесі. Вона сприяє активізації мислення, пробуджує інтерес до здобування знань та до самостійної діяльності, сприяє народженню творчого начала. Логічно побудований курс лекцій дає основу наукового мислення, показує історичне становлення наукової істини,

ознайомлює з новими науковими методами дослідження. Все це є запорукою того, що майбутній фахівець стане творчою особистістю. Лекція значною мірою визначає шляхи проведення всіх видів і форм навчання і тому може бути віднесена до вихідної магістралі процесу навчання [1].

З метою успішного засвоєння знань, професійних умінь і формування професійного мислення необхідно з першої лекції створити для кожного студента психологічну настанову на серйозне, уважне сприйняття всієї суми знань та постійну готовність осмислювати й застосовувати їх під час розв'язування задач з професійним змістом. При цьому не важливо тільки створити таку психологічну настанову, але й постійно підтримувати її та розвивати. Для студентів важливими були відомості про те, якими професійними вміннями та якостями особистості має володіти майбутній інженер-аграрник, і яку роль при цьому відіграє курс фізики [2].

Посилаючись на висловлення С.М. Архангельського «лекція у вищій школі – це не просто переказ підручника або інших літературних джерел, це особиста науково-педагогічна творчість викладача» [1, с. 315], ми вдавались до проблемно-професійного пояснення демонстрацій до лекційних занять.

Для прикладу подаємо виклад лекції для студентів спеціальності 208 «Агроінженерія» на тему «Механічний рух», яку побудовано відповідно до фізичних теорій та з урахуванням майбутнього фаху студентів і напрямів їх майбутньої діяльності в аграрно-технічній галузі.

Поняття механічного руху демонструвалося не тільки прикладами переміщення тіл, які ми спостерігаємо в повсякденному житті, й прикладами об'єктів майбутньої професійної діяльності студентів [3]. Студенти вчилися вирізняти в складних рухах сільськогосподарських машин види механічного руху: прямолінійний, криволінійний, поступальний, обертальний, рівномірний та нерівномірний. Під час поступального руху твердого тіла всі його точки описують однакові (при накладанні збіжні) лінії і мають однакову швидкість та однакове прискорення (в певний момент часу). Прямолінійно і поступально агрегатуються по полю плуги, борони, культиватори, сівалки та багато інших

сільськогосподарських машин і знарядь, при цьому їх робочі органи виконують певну корисну роботу. Прямолінійно та поступально агрегується сівалка, заглиблені в ґрунт сошники сівалки нарізають неглибокі борозни, а висівний апарат подає насіння в ці борозни. Водночас робочі частини висівного апарата (котушки), приводяться в рух від опорних коліс або котків, які здійснюють обертальний рух. Прямолінійно (на певних ділянках шляху) і поступально рухається самохідний комбайн. Водночас його різальний апарат здійснює зворотно-поступальний рух при зрізанні стебел; обертальні рухи здійснюють лопаті вентилятора, зубчасті колеса, шків, колеса, молотильний барабан, шнеки. У сільському господарстві є багато стаціонарно-пересувних машин, які можуть здійснювати поступальний рух лише на коротких ділянках шляху (зерноочисні та сортувальні машини, січкальні, коренерізки, машини з переробки молока та ін.). Якщо технологічний процес вимагає прямолінійного руху робочих органів, то в таких машинах спостерігається зворотно-поступальний рух. Рух поршнів у двигунах внутрішнього згоряння, штоків гідроциліндрів, ножів у сінокосарках і жниварних апаратах комбайнів є прикладами таких рухів. Зворотно-поступальний рух спостерігаємо і в ручній праці, наприклад, при розпилюванні дров. Прикладами для демонстрування коливальних рухів є коливання соломотрясів, молотарок, віялок і сортувальних машинах. Ці рухи є вимушеними коливаннями, оскільки вони здійснюються під дією зовнішніх періодично змінних сил. Зворотно-поступальний рух часто буває пов'язаний з обертальним рухом. Наприклад, зворотно-поступальний рух поршнів і штоків парових машин та двигунів внутрішнього згоряння перетворюються в обертальний рух маховиків і зубчастих коліс, і навпаки, обертальний рух валів двигунів у багатьох випадках перетворюються у зворотно-поступальний рух (поршні насосів, ножі косарок і жниварних машин). Таке перетворення забезпечується шатунно-кривошипним механізмом або колінчастим валом. У сучасній техніці зворотно-поступальний рух дедалі частіше замінюють обертальним. Таку заміну спостерігаємо у впровадженні обертових молотильних барабанів, при переході від звичайної ручної пилки до

дискової та ін. Пояснюється це тим, що обертальний рух має багато переваг над зворотно-поступальним. Обертальний рух безперервний, позбавлений неврівноважених інерційних сил, які негативно впливають на стан машини. Безперервність і динамічна рівновага обертального руху дають змогу досягати великих значень швидкості й потужності машин.

Формуючи поняття системи відліку і розглядаючи залежність характеру руху тіл від вибору відліку, демонстрували, що ґрунтообробні машини, посівні і збиральні машини рухаються відносно поверхні поля. Багато рухомих частин збиральних машин (наприклад, ножі, приводні вали комбайнів і багато інших частин складних сільськогосподарських машин) виконують рух не лише відносно поля, й відносно корпусу машин. Точки лопатей мотвила, встановлених на комбайнах, здійснюють рух по колу в системі відліку, яка пов'язана з корпусом комбайна (рис. 1, а). Відносно спостерігача, який нерухомо стоїть на землі, траєкторія точок лопатей мотвила є циклоїдою (рис. 1, б). Таку траєкторію відносно нерухомого спостерігача мають точки диска розсаджувальної машини під час руху. В системі відліку, яка пов'язана з корпусом машини, точки диска рухаються по колу.

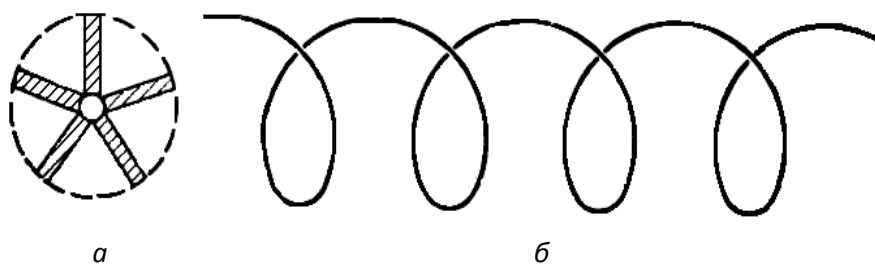

Рис. 1. Траєкторія руху точок лопатей мотвила під час руху комбайна:

а – у системі відліку, яка пов'язана з корпусом комбайна;

б – відносно спостерігача, який стоїть на землі

Під час вивчення тем цього розділу доцільно навести приклади складного руху в сільськогосподарських машинах. У збиральних машинах (комбайнах, сінокосарках, жниварках) рух скошених рослин складний: напрям їх руху по транспортеру є перпендикулярним до напрямку руху машини. У разі рівномірного руху машини, а отже, й транспортера, швидкість складного руху зрізаного стебла відносно поверхні поля буде діагоналлю паралелограма, побудованого на векторах швидкостей поступального руху тягача і перпендикулярного до нього транспортера (рис. 2).

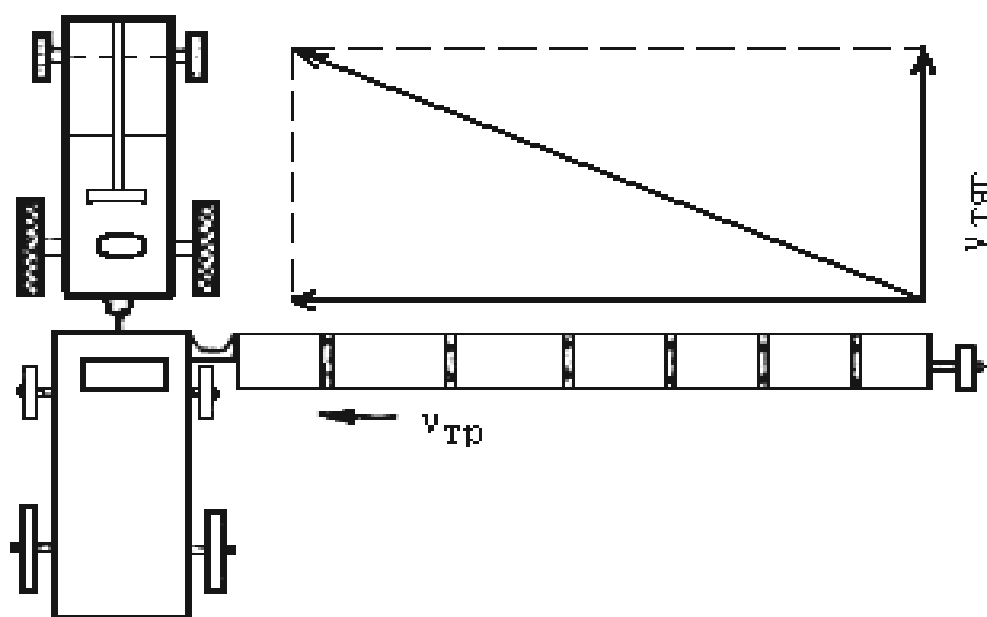

Рис. 2. Додавання рухів:

$v_{тр}$ — швидкість транспортера;

$v_{тяг}$ — швидкість тягача

Поняття складного руху і додавання рівномірних рухів необхідно пояснювати на конкретних прикладах, які показують практичне значення матеріалу, що вивчається. Рух полотна транспортерів жатки, ножів різальних апаратів, робочих органів буряко-, картопле- та кукурудзозбирального комбайнів, пасів брального апарата льнозбиральних комбайнів є складним, оскільки складається з двох рухів: поступального разом із машиною відносно збиральних об'єктів (стебел, корнеплодів, трави, кукурудзи тощо) і руху відносно корпусу машини. Якість роботи залежить від модуля і напрямку

швидкості та складного руху. Рівномірний рух машини загалом чи її робочих органів вказує на те, що рухома сила, яка надається від двигуна трактора, урівноважується сумою сил корисних і шкідливих опорів. Якщо ці сили зрівноважені, то вони прискорення не спричиняють і машина (або розглядуваний її вузол чи механізм) рухається рівномірно. Якщо ж рівновагу сил порушено, рухома сила стає більшою, ніж сума сил корисних і шкідливих опорів, то виникає додатне прискорення (рівноприскорений рух), а якщо сили корисних і шкідливих опорів стають більші за рухома силу, – виникає від’ємне прискорення (рівносповільнений рух).

За такого викладу навчального матеріалу студенти усвідомлювали, що вивчення фізичних законів і принципів, які описують механічний рух, дозволить їм згодом розраховувати параметри механічного переміщення вузлів, деталей, пристроїв. Такий підхід створював мотивацію щодо використання системи рівнянь цих рухів під час виконання конструкторсько-технологічних розробок пристроїв і технологічних сільськогосподарських процесів, що, безперечно, стимулювало студентів до творчого пізнання законів і принципів механіки. Подальше розширення здобутих знань і більш складне їх інженерно-практичне застосування відбувалося під час вивчення курсів «Деталі машин», «Гідравліка та водопостачання», «Машини та обладнання в агропромисловому комплексі» й інших фахових дисциплін.

Список літератури:

1. Архангельський С.И. Лекции по теории обучения в высшей школе / С.И. Архангельський. – М.: Высш. шк., 1974. – 384 с.
2. Збаравська Л.Ю. Професійно спрямовані завдання - як засіб формування пізнавального інтересу у процесі вивчення фізики в аграрно-технічному начальному закладі/ Л.Ю. Збаравська, Ж.А. Задорожна, С.Б. Слободян, М.В.Торчук // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія №5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, – 2014. – Вип.47. – С. 68-72.

3. Збірник задач з фізики з професійним спрямуванням /Л.Ю. Збаравська, І.М. Бендера, С.Б. Слободян – Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко Д.Г., 2010. – 64 с.

ІЄРАРХІЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНІ

Золотухін Є.В.

Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця,
аспірант кафедри фінансів

На сьогодні розвиток місцевих запозичень в Україні стримується багатьма різноманітними причинами, що вимагає подальшої їх систематизації. Українська наукова спільнота приділяє величезну увагу проблематиці здійснення і використання місцевих запозичень у країні. Це такі відомі учені, як О. Квасниця, О. Західна, Л. Барабан, С. Дяченко, В. Руденко, О. Кириленко та інші. На основі праць [1, 2, 3] науковців було сформовано перелік найбільш поширених у економічній літературі проблем, які, на думку їх думку стримують розвиток місцевих запозичень. Це такі проблеми, як:

- 1) недостатня розвиненість нормативно-правового забезпечення щодо здійснення і використання місцевих запозичень;
- 2) нестабільне політичне та економічне середовище у країні, спричинене як воєнними діями на Сході, так і тимчасовою анексією АР Крим;
- 3) низький рівень захисту прав інвесторів та кредиторів місцевих рад;
- 4) низький рівень фінансової прозорості серед ОМС у процедурах як здійснення та використання місцевих запозичень, так і у процесах погашення місцевих боргів;

5) недостатній рівень муніципального фінансового управління, що супроводжується як недостатністю досвіду у фахівців ОМС у здійсненні місцевих запозичень, так і відсутністю ефективної системи моніторингу реалізації інвестиційних проектів, профінансованих за рахунок запозичених фінансових ресурсів;

6) обмеженість джерел надходжень фінансових ресурсів місцевих бюджетів – бюджетів розвитку, за рахунок яких відбувається погашення основної суми місцевих боргів, та високий рівень залежності більшості ОМС від трансфертів з Державного бюджету;

7) нерозвиненість інфраструктури ринку місцевих запозичень та фондового ринку України у цілому, що супроводжується дуже обмеженою кількістю учасників ринку.

Зважаючи на те, що на практиці вкрай важко оцінити вплив кожної з вище зазначених проблем на стан розвитку місцевих запозичень, автором було побудовано ієрархічну модель структуризації проблем, що стримують розвиток місцевих запозичень в Україні, шляхом використання методу аналізу ієрархій. Сутність МАІ полягає у декомпозиції складної проблеми на більш прості частини, а також в обробленні суджень особи чи осіб, котрі приймають рішення на підставі парних порівнянь пріоритетів (критеріїв) доцільності, що дозволяє оцінити рівень взаємодії елементів ієрархії, які необхідно упорядкувати й оцінити ступінь їх впливу на систему. МАІ включає декілька етапів:

перший етап – структуризація проблеми у вигляді ієрархії;

другий етап – визначення локальних пріоритетів (критеріїв) та оцінювання кожної з альтернатив;

третій етап – побудова матриці попарних порівнянь на основі принципу дискримінації і порівнюваності суджень;

четвертий етап – визначення параметрів матриці пріоритетів;

п'ятий етап – узгодженість локальних пріоритетів;

шостий етап – складання матриць попарних порівнянь за варіантами за кожним елементом квадратної матриці;

сьомий етап – визначення глобальних (загальних) пріоритетів.

Результати побудови ієрархічної структури проблем, що стримують розвиток місцевих запозичень в Україні, представлено на рис. 1. Як видно з рис. 1, проблема, що опинилася на 1 рівні, це проблема недостатності джерел власних фінансових ресурсів у місцевих бюджетах, пов'язана з низьким рівнем платоспроможності вітчизняних органів місцевого самоврядування. Тобто саме ця проблема має найбільш несприятливий вплив на рівень розвитку місцевих запозичень в Україні.

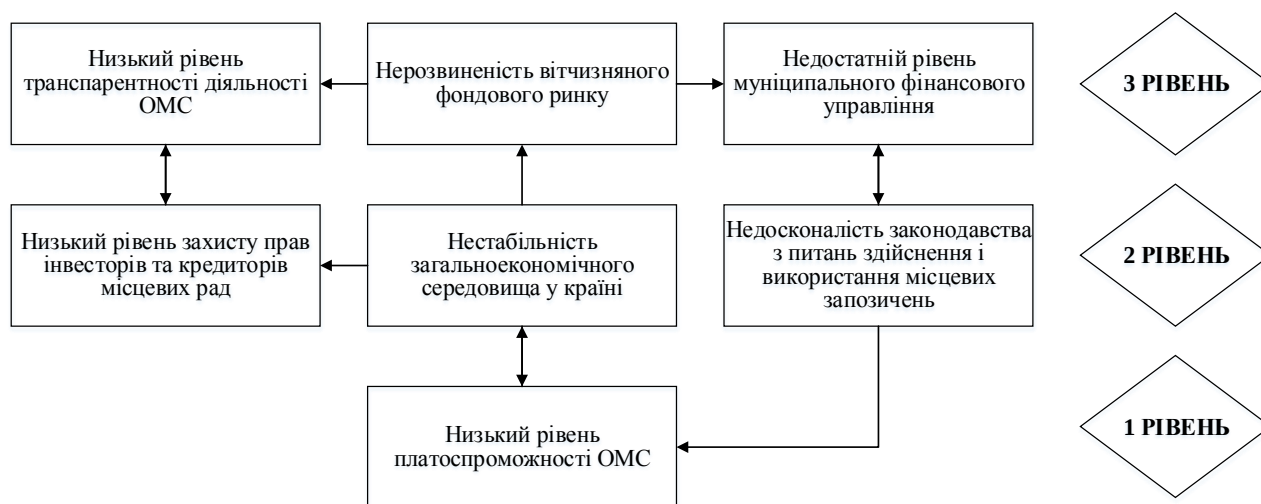

Рис. 1. Ієрархічна структура проблем, що стримують розвиток місцевих запозичень в Україні

Джерело: складено автором самостійно.

Тобто для розвитку місцевих запозичень в Україні необхідні зміни законодавчого й інституційного характеру, спрямовані на забезпечення ОМС фінансовими ресурсами, достатніми як для виконання покладених державою на них поточних завдань, так і для можливості ефективного здійснення останніми муніципальної боргової політики, спрямованої на розв'язання проблем місцевого розвитку за допомогою боргових джерел фінансування бюджетів.

Отже, проведена за допомогою МАІ ієрархізація проблем розвитку місцевих запозичень дозволила встановити пріоритетність їх вирішення, що дозволяє більш зважено підійти до формування ефективної державного

політики зі сприяння як муніципального розвитку, так і стратегії децентралізації державних фінансів.

Список літератури:

1. Барабан Л.М. Перспективи розвитку ринку муніципальних цінних паперів в Україні / Л.М. Барабан // Фінансовий простір. – 2011. – №4(4). – С. 15–21.
2. Західна О.Р. Ринок місцевих запозичень: сучасний стан та перспективи розвитку / О.Р. Західна, А.М. Лис, Е.П. Шульц // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015. – Вип. 5 (115). – С. 43–46.
3. Дяченко С. Структура ринку місцевих запозичень в Україні / С. Дяченко // Вісник Національної академії державного управління. – 2009. – №22(3). – С. 165–173.

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ПОЗНАВАТЕЛЬНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАГИСТРАНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

Иванова И.Б.

Сумской государственной педагогический университет
имени А. С. Макаренка, кандидат педагогических наук, доцент

Вектор современной государственной политики направлен на дальнейшее развитие национальной системы образования, её адаптацию, трансформацию и интеграцию в европейское и мировое сообщество. Важнейшей задачей, стоящей сегодня перед высшей школой, является подготовка нового поколения педагогов, повышение их профессионального уровня, формирование творческой личности, способной к самоусовершенствованию, самообразованию и самовоспитанию. Продуманная, чёткая организация аудиторной и внеаудиторной самостоятельной работы в процессе обучения в заведениях

высшего образования (ЗВО), формирование умений самостоятельной учебной деятельности является основой для последующего послевузовского образования и дальнейшего повышения квалификации. Таким образом, одной из основных целей учебного процесса является организация самостоятельной познавательно-практической деятельности студентов. Особое место эта проблема занимает в системе подготовки будущих магистров.

В педагогике проблеме самостоятельной работы на различных этапах обучения уделялось достаточное внимание. В трудах, посвящённых проблеме самостоятельной работы в средней школе (Ю. К. Бабанский, Л. Г. Вяткина, В. Г. Дайри, В. Н. Есипов, П. И. Пидкасистый), это понятие рассматривается и как форма организации, и как метод, и как средство обучения, и как один из видов учебной деятельности.

Профессиональная подготовка будущего преподавателя-филолога является объектом изучения ведущих учёных (А. Биляев, Г. Богин, А. Богуш, Н. Вашуленко, Е. Горошкина, Т. Донченко, Л. Мацько, М. Пентылюк и др.). Проблемы самостоятельной работы студентов-филологов в её разных аспектах применительно к высшей школе стоят в центре внимания А. Вербицкого, Т. Донченко, Т. Лободы, И. Усачёвой, Д. Чернилевского.

Подготовка в Украине специалистов образовательного уровня «магистр» началась сравнительно недавно, но отдельные вопросы методики обучения студентов-магистрантов уже достаточно представлены в современной науке. Вопросы магистерской подготовки в ЗВО отразили в своих исследованиях В. Берека, С. Витвицкая, Г. Клочек, Н. Мачинская, Е. Семеног.

Проведенный анализ научно-педагогической литературы позволяет говорить о существовании разных подходов к пониманию самой сути самостоятельной работы, её специфики в средней и высшей школе.

Представляется обоснованным и логичным под самостоятельной работой понимать многообразные виды индивидуальной и коллективной деятельности студентов, осуществляемой под руководством, но без непосредственного участия преподавателя в специально отведённое для этого аудиторное и

внеаудиторное время. Это особая форма обучения, в процессе которой студенты усваивают необходимые знания, овладевают умениями и навыками, учатся планомерно и систематически работать, мыслить, формировать свой индивидуальный стиль умственной деятельности. Самостоятельная работа студентов-магистрантов предполагается по каждой учебной дисциплине, включённой в учебный план, в котором определяется и её объём.

Одним из фундаментальных курсов в системе подготовки магистранта-филолога является «Методика преподавания литературы в высшей школе». Задачи этого учебного предмета в значительной степени определяются своеобразием общекультурной ситуации в нашем обществе. Возрастает интерес ко многим утраченным духовным ценностям, отрицаются сложившиеся стереотипы и оценки фактов художественного и педагогического творчества.

Особое значение имеет формирование нового типа взаимоотношений между учителем и учеником, подготовка к творческому поиску, к самостоятельности суждений. Это тем более необходимо, что налицо многозначность процессов в литературе. Прежде всего возрождается целостная картина развития литературы, к читателю приходит «возвращённая» литература, литература диаспоры. В таких условиях любая наука, в том числе методика преподавания литературы, утрачивает какую бы то ни было однозначность и законченность позиций. Всё большее значение приобретают альтернативность концепций и наличие собственной программы научно-практической деятельности учителя, методиста, учёного. Представляется, что литературу следует изучать в широком культурном аспекте при установке на формирование личности, способной к самоопределению.

Исходя из вышесказанного, одну из теоретических проблем современной методической науки мы усматриваем как в углублении органичных, естественных связей между восприятием произведения, его интерпретацией, анализом и, что представляется необыкновенно важным, дальнейшей самостоятельной деятельностью магистрантов, будущих магистров.

Так, в ходе самостоятельной работы в курсе «Методика преподавания

литературы в ЗВО» студент может:

- освоить определённый теоретический материал (отдельные темы, отдельные вопросы тем и т. д.);
- закрепить полученные знания (тесты и вопросы для самопроверки);
- применить полученные знания на последующих практических занятиях, выступить с сообщением, докладом реферативного характера, а впоследствии широко использовать их на разных этапах обучения, в том числе и во время педагогической практики;
- применить полученные знания во время написания магистерской работы, где уже будет сформирована собственная позиция, элементы своей теории и т. д.

Одним из наиболее распространённых и эффективных видов самостоятельной работы на разных этапах обучения, в том числе и в магистратуре, является подготовка докладов, которые по назначению и способам организации материала методисты условно разделяют на *информативные, исследовательские и проблемно-дискуссионные* [2, с. 336].

Задачей информативных выступлений является изложение новых для магистрантов сведений (в основном фактических) с элементами анализа и оценки фактов, материалов, которые не являются спорными, дискуссионными. В то же время они расширяют знания студентов, подготавливают их к восприятию более сложных вопросов. Чтобы такое сообщение было организационно и тематически связано с лекцией преподавателя, целесообразно дать студентам необходимые ориентиры.

Информативно-иллюстративные доклады часто тесно связаны по своей цели с информативно-дополняющими. Примером такого доклада в нашем случае может служить доклад на тему: «Филологическое образование в наиболее развитых странах мира», цель которого дополнить содержание лекции конкретным фактическим материалом, самостоятельно добытым студентом, а не просто проиллюстрировать теоретические положения лекции преподавателя.

Несомненно, наиболее сложной является подготовка исследовательского

доклада, в котором магистранты самостоятельно рассматривают какой-либо вопрос в аспекте решения определённой проблемы. Это может быть подготовка доклада на тему: «Кредитно-трансферная система обучения филологическим наукам в условиях украинского ЗВО: позитив и негатив». Такой доклад предполагает рассмотрение и учёт разных точек зрения, поэтому в его ходе или в конце возможны дискуссии по отдельным позициям.

Самостоятельная работа при подготовке докладов и вопросов к ним носит познавательный характер, в её ходе воспитываются такие свойства личности, как самостоятельность, активность, творческое отношение к воспринимаемой информации. Это выдвигает определённые требования и к качеству используемой профессионально ориентированной литературы (в данном случае педагогической, литературоведческой), и к методической организации процесса обучения. А это в свою очередь требует умения поиска источника информации, ориентации в рекомендуемых и отобранных публикациях, а также умения смысловой переработки и дальнейшей письменной фиксации в виде плана, аннотации, реферата, сообщения, доклада и т. д.

Педагоги, исследующие дидактические технологии в высшей школе, говорят о смене парадигмы образования [1, с. 11; 3, с. 30]. Цепочка «преподаватель → учебник → студент» теперь выглядит так: «студент → учебник → преподаватель». Однако роль преподавателя остаётся не менее важной и значимой, чем раньше. Он стоит у истоков организации самостоятельной познавательной деятельности обучающихся, учит их самостоятельно добывать знания и затем применять их на практике. Филология, как особая наука, предполагающая творческий подход, в частности литературоведение, требует от студентов-магистрантов не только и не столько усваивать готовые знания (за исключением, может быть, отдельных тем по теории литературы, биографических данных писателей, фактов, связанных с жизнью произведений, и др.), сколько приобретать их самостоятельно из разных источников, формировать, использовать ранее полученные сведения в качестве метода для получения новых знаний. Только такое обучение можно

считать развивающим. Современная дидактическая наука стремится к разумному сочетанию педагогического управления с инициативностью, самостоятельностью и активностью студентов.

Список литературы:

1. Семеног О. М. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів-словесників: теорія і практика : монографія / О. М. Семеног, О. І. Земка. – Суми : Ніко, 2014. – 254 с.
2. Теория и методика обучения литературе : учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений / О. Ю. Богданова, С. А. Леонов, В. Ф. Чертов ; под ред. О. Ю. Богдановой. – 5-е изд. – М.: Издат. центр «Академия», 2008. – 400 с.
3. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе : учеб. пособие для вузов / Д. В. Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

ТРИАДИТ У СВІЙСЬКИХ КОТІВ

Іщенко Тетяна Анатоліївна

вчитель фізики

Полтавська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів № 25, м. Полтава

Захлистун Єлизавета Тарасівна

учениця

Полтавська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів № 25, м. Полтава

Вивчення особливостей виникнення триадиту свійських котів, що уражують три конкретні органи, а саме: печінку, підшлункову залозу та тонку кишку має важливе значення. Обґрунтування чинників, що впливають на виникнення захворювання у свійських котів дають можливість простежити особливості ускладнень під час його проходження та знайти причини захворювання домашніх тварин для ефективного їх лікування.

Триадит – специфічне для свійських котів захворювання. Триадит виникає головним чином у свійських котів внаслідок особливостей анатомічної будови гепатобіліарної системи та суміжності розміщення цих трьох органів [1].

Прийнято вважати, що причиною захворювання є дуже активна бактеріальна колонізація бактерій дванадцятипалої кишки, у котів – вміст бактерій у ній в 100 разів більший, ніж у собак [2]. Таким чином, за патології будь-якого з цих органів, навіть одиничного випадку блювоти може бути достатнім для того, щоб секрет дванадцятипалої кишки потрапив до жовчного протоку та підшлункової залози, що часто призводить до потрапляння бактерій у тканини печінки та підшлункової залози.

За даними літератури найчастіше хворіють свійські коти віком старше п'яти років [1]. Провівши аналіз вікової залежності триадиту в дослідних котів, ми встановили, що половина з них (n=5) були віком від чотирьох до восьми років, два до чотирьох та три - старше восьми років.

Під час збору анамнезу нами було зареєстровано основні причини звернення власників тварин до лікаря ветеринарної медицини, вони висвітлені на діаграмі (рис.).

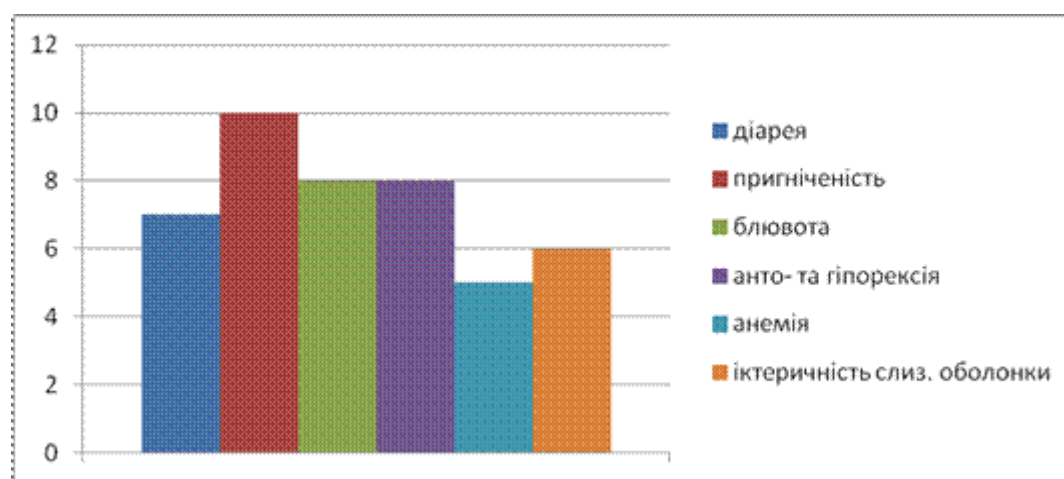

Рис. Діаграма показників клінічного стану хворих на триадит свійських котів

У 100 % тварин відмічали пригнічення загального стану. Внаслідок зростання інтоксикації організму у тварин погіршувався або повністю

втрачався апетит (80 %), також спостерігали часте блювання (80 %), пригнічення (100 %), діарею (70 %), іктеричність слизових оболонок (60%), анемію (50 %). Перераховані симптоми призводили до значного схуднення свійських котів.

Отже, основними клінічними проявами триадиту у свійських котів є пригнічення, втрата апетиту, діарея. Для встановлення структурних змін уражених за патології органів ми проводили сонографічні дослідження органів черевної порожнини, а саме печінки та жовчного міхура, підшлункової залози, кишечника, за загальноприйнятою схемою [3].

Так, ми встановили низку специфічних ультрасонографічних ознак триадиту у свійських котів, а саме: підвищення ехогенності паренхіми печінки та підшлункової залози, згладжування паренхіматозної структури органів, потовщення стінок жовчного міхура, неоднорідність та потовщення стінок кишечника, метеоризми (табл.).

Сонографічні ознаки за триадиту у свійських котів

Ознаки УЗД	Контрольна група		Досліджувана група	
	кількість	%	кількість	%
Підвищення ехогенності паренхіми печінки	0	0	8	80
Неоднорідність структури паренхіми печінки	0	0	7	70
Однорідність структури паренхіми печінки	5	100	2	20
Розмір печінки не збільшений	5	100	0	0
Збільшення розміру печінки	0	0	10	100
Підвищення ехогенності паренхіми підшлункової залози	0	0	7	70
Неоднорідність структури паренхіми підшлункової залози	0	0	8	80
Однорідність структури паренхіми підшлункової залози	5	100	1	10
Розмір підшлункової залози не збільшений	5	100	3	30
Збільшення розміру підшлункової залози	0	0	7	70
Потовщення стінок жовчного міхура	0	0	5	50,0
Метеоризм кишечника	0	0	10	100
Потовщення стінок кишечника	0	0	8	80

Для постановки діагнозу визначення структурних змін внутрішніх органів недостатнє, необхідно провести морфологічні та біохімічні дослідження сироватки крові для встановлення функціональних змін.

За морфологічного дослідження крові визначали кількість еритроцитів і лейкоцитів, уміст гемоглобіну та МСН. У ході досліджень морфологічних показників крові дослідних котів було визначено тенденцію до розвитку нормоцитарної гіперхромної анемії. Це можна пояснити відносним згущенням крові, як результат дегідратації організму внаслідок блювання. У хворих тварин відмічали незначний лейкоцитоз, що вказує на перебіг запальних процесів в організмі.

Таким чином, дослідження морфологічних показників крові та вмісту гемоглобіну показали, що в котів за триадиту розвивається нормоцитарна гіперхромна анемія та незначний відносний лейкоцитоз.

Отримані результати біохімічних досліджень свідчать про сумісну патологію печінки, підшлункової залози та кишечника в різній мірі тяжкості розвитку патологічного процесу.

Висновки. Застосування терміну «триадит» по відношенню до свійських котів свідчить про поєднання панкреатиту з холангіогепатитом та запальними процесами в кишечнику, тобто три запальних захворювання – печінки, підшлункової залози та тонкої кишки. Основні клінічні проявами триадиту неспецифічні: пригнічення, втрата апетиту, діарея. Характерними сонографічними ознаками триадиту є збільшення в розмірі та підвищення ехогенності паренхіми печінки та підшлункової залози, згладжування паренхіматозної структури органів, потовщення стінок жовчного міхура, неоднорідність та потовщення стінок кишечника, метеоризми. Дослідження клінічних показників крові свідчать, що в котів за триадиту розвивається нормоцитарна гіперхромна анемія та незначний відносний лейкоцитоз. Показники крові свійських котів за триадиту характеризуються достовірним зростанням умісту в сироватці крові загального білка, активності аланін- та аспартатамінотрансферази порівняно із здоровими тваринами. Активність

лужної фосфатази та гаммаглутамілтранспептидази в сироватці крові хворих на триадит котів є достовірно вищою, що вказує на холестаза. У сироватці крові хворих котів зростає вміст загального білірубіну.

Список літератури:

1. Casey R. Fear and stress. BSAVA manual of canine and feline behavioral medicine Cheltenham, England. – 2002. – 151 p.
2. Ratriyanto A. Metabolic, osmoregulatory and nutritional functions of betaine in monogastric animals / A. Ratriyanto, R. Mosenthin, E. Bauer, M. Eklund // Asian-Aust. J. Anim. Sci. – 2009. – Vol. 22. – P. 1461–1476.
3. Локес П. І. Ультразвукова діагностика у ветеринарній медицині дрібних тварин / П. І. Локес, В. Г. Стовба, Л. П. Каришева. – Полтава, 2005. – 71 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Кальчев Г.І.

студент 3 курсу факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності
Ізмаїльського державного гуманітарного університету

Метіль Т.К.

Старший викладач кафедри управління підприємницькою та
туристичною діяльністю

Інноваційна політика повинна розглядатися, як сукупність принципів та взаємовигідних економічних, правових, організаційних та соціальних підходів для планування, стимулювання, регулювання та управління інноваційними процесами в науці, техніці та виробництві. Основними завданнями національних установ є визначити мету інноваційної політики, основні принципи реалізації та механізми реалізації відповідних заходів.

Метою інноваційної політики основних країн світу є сприяння розвитку науки та техніки, поліпшення інноваційної діяльності, забезпечення світового ринку національної продукції, конкурентоспроможність оборони країни, поліпшення екологічної ситуації та сприяння розвитку довгострокових підприємств. З цієї мети держава визначила пріоритетні напрями розвитку інноваційної діяльності та вибрала основні способи підтримки підприємств у впровадженні національних інноваційних планів.

Пріоритетними напрямками є тематичні галузі науки та технологій, які мають вирішальне значення для досягнення довгострокових та поточних цілей соціального та економічного розвитку. Вони формуються під впливом національних економічних, політичних, екологічних та інших факторів. Залежно від розміру, виділяють: пріоритети глобального (загальносвітові), міжнародного (система країн) та національного (окремі країни) масштабу.

З огляду на вплив конкурентоспроможності продукції, якості життя та покращенню умов навколишнього середовища, пріоритетні напрями докладно описані в переліку ключових технологій, що мають міжгалузевий характер.

Пріоритетні сфери реалізуються у формі важливих міжгалузевих проектів та програм, спрямованих на створення, розвиток та поширення технологій, здатних значно змінити економічну та технологічну базу. Наприклад, міжнародні пріоритети ЄС на 1994-1998 роки були відображені у 19 програмах, що стосуються інформаційних технологій та телекомунікацій, технологічних рішень та матеріалів, середовища і клімату, біомедицини та охорони здоров'я, сільського господарства та керованого термоядерного синтезу.

Інноваційна політика є важливою складовою національної економічної політики, але водночас вона є незалежною та потужним інструментом державного управління та підприємництва.

Інноваційна політика спрямована на створення сприятливих умов для розвитку інноваційного процесу, зосередження уваги на концентрації фінансових ресурсів у пріоритетних галузях науки, зменшення ризиків приватних компаній у розробці нових технологій, що випереджають технології,

складання комплексних прогнозів національних інновацій та розвитку, розробки цільових технологічних програм, створення інноваційних ринків, зниження вартості компаній, що займаються дослідженнями та розробками, та поширення наукових та технологічних знань, як важливого економічного ресурсу.

Основними принципами державної інноваційної політики є:

- 1) державна підтримка фундаментальних досліджень;
- 2) інновації мають перевагу над традиційним виробництвом;
- 3) створення свободи для науки та технологій;
- 4) правовий захист та патентний захист прав інтелектуальної власності;
- 5) інтеграція в науки, науково-технічної діяльності та освіти;
- 6) підтримка конкуренції та інновацій в галузі науки і техніки;
- 7) концентрація ресурсів у пріоритетних сферах досліджень та розробок;
- 9) заохочення розвитку відсталих областей та обмеження розвитку існуючих районів агломерації;
- 10) підготовка та перепідготовка кадрів для нових та новітніх галузей виробництва;
- 11) сприяння розвитку міжнародного наукового співробітництва;
- 12) ефективність інноваційного процесу.

Українська інноваційна політика характеризується тим, що українська економіка перетворилася на єдину економічну складну підсистему Радянського Союзу, яка виробляла лише 20% кінцевого продукту, і зосереджувалася на рішеннях інших республік, які обслуговують промислові виробництва. Оскільки політична незалежність в українській державі оголосила про нагальне завдання встановити власну економічну систему, вона повинна працювати на ринкових принципах. Важливою особливістю процесу перехідного періоду в Україні є її зворотний характер (тобто формування ринкової економіки в існуючих соціальних умовах промисловості). У системі національного економічного управління функціональна заміна ринкових відносин для централізованого планування управління неминуче супроводжується

глобальними структурними перетвореннями суспільного життя на всіх рівнях. Особливе місце в цьому процесі належить реструктуризації економіки. За словами провідних українських економістів, його компоненти слід враховувати:

- структурні перетворення (тобто видалення основних засобів з виробництва без заміни та відшкодування тощо);
- капіталізація, створення нових виробничих структур на основі нових технологій;
- структурні перетворення, що поєднують перші два напрямки та забезпечують підприємницьку діяльність та нові альтернативи, що оптимізують старі капітальні та економічні форми.

Верховна Рада України прийняла в 1991 році Закон "Про основи державної політики в галузі науки та науково-технічної діяльності". Закон визначає основні характеристики характеру, мети, напрямку та основних принципів національної науково-технічної політики, характеристик науково-технічної діяльності уряду та впливу стану розвитку в галузі науки і техніки. Законопроект визначає невід'ємну частину соціально-економічної політики за основними цілями, напрямками, принципами, формами та методами науково-технічної державної діяльності. Всі компоненти національної науково-технічної політики унікальні, тобто вони тісно взаємопов'язані та взаємодіють один з одним.

Відповідно до положень "Концепції науково-технічної та інноваційної діяльності України" (затверджена постановою Верховної Ради України від 13 липня 1999 р. № 916-XIV), у випадку серйозного дефіциту коштів вона в основному відповідає принципу науково-технічного розвитку. Основні проблеми та перспективи соціального розвитку. Тому основними пріоритетами української національної політики є:

- у галузі розвитку науки: фундаментальна наука, прикладні дослідження та технології, в яких Україна має важливий науково-технологічний та виробничий потенціал для забезпечення виробництва вітчизняної продукції на

світовому ринку; наука та освіта у вищих навчальних закладах, науково-технічні розробки, пріоритетні галузі, підготовка кадрів, наукове забезпечення, вирішення проблем здоров'я людини та екологічної безпеки, інформаційно-матеріальних систем та технічної підтримки наукової діяльності;

- у сфері технологічного розвитку: дослідження та створення умов для ефективної роботи та сучасного життя людей, надання медичного обладнання, а населення - лікарськими засобами профілактики та лікування, розробка ресурсозберігаючих технологій;

- сучасні технології та обладнання для легкої промисловості та харчової промисловості, енергетика, переробна промисловість, переважно агропромисловий комплекс;

- у галузі виробництва: формування виробничих процесів, що вимагають знань, створення та функціонування інноваційних структур (технопарків, інкубаторів тощо), створення конкурентоспроможних переробних галузей, вдосконалення технологій та технологій у основних галузях народного господарства, впровадження високоприбуткових інноваційно-інвестиційних проектів.

Для України поки що характерні відсутність радикальних (базових) інновацій, інноваційних продуктів в основному новітніх, а кількість інноваційної діяльності на низькому рівні є незначною. Наприклад, нове технологічне рішення рівня даного винаходу використовується в процесі створення 9% від загальної кількості нових зразків технології.

Основними причинами, що перешкоджають розвитку інноваційного процесу в державі, є:

- відсутність узгодженої законодавчої системи, яка повинна регулювати правові відносини у сфері інновацій;

- розрив між сумою інвестиційних ресурсів, необхідних для коригування інноваційних економічних структур та фактичної кількості;

- існує високий ризик розвитку та оволодіння інноваціями, а також відсутність механізмів покриття та страхування цих ризиків;

- менеджери та співробітники мікро- і макrorівня погано підготовлені до впровадження інноваційного процесу управління на всіх етапах їхнього життєвого циклу;

- відсутність інформації про новітні технології, пропозиції щодо передачі та кон'юктури інноваційного ринку.

Висновок.

Оскільки ці та інші причини заважають інноваційному розвитку країни, раніше створений науково-технічний потенціал залишається неவிбагливим, що знову призводить до його руйнування та економічної стагфляції.

ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА РАХУНОК ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ

Караніклєва А.Л.

Студентка 7 курсу факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету

(м. Ізмаїл, Україна)

Науковий керівник-викладач: Яковенко О.І.

Одержання найбільшого ефекту з найменшими витратами, економія трудових, матеріальних і фінансових ресурсів залежать від того, як вирішує підприємство питання зниження собівартості продукції. В даний час, в умовах глобалізації та високого рівня спеціалізації міжнародного поділу праці, роль і значення зниження собівартості продукції, робіт і послуг комерційної організації різко зростає.

Собівартість є найважливішим економічним показником ефективності виробництва. Світовий досвід свідчить про те, що найбільшою ефективністю володіють ті підприємства, основою внутрішньої політики яких є грамотне управління продуктивністю праці [1, с.93].

Зниження собівартості продукції за рахунок збільшення продуктивності праці є важливим фактором підвищення конкурентоспроможності та ефективності діяльності підприємства, тому що при цьому зменшуються витрати підприємства і збільшуються обсяги виробництва.

Вивчення витрат підприємства значно ускладнюється тим, що практично відсутні теоретичні розробки з питання використання ресурсів підприємства з економічної точки зору. Це обумовлено тим, що практично вся увага профільних вчених зайнята активною розробкою питань, що стосуються ефективності розподілу витрат підприємства.

Основними завданнями розвитку економіки підприємств на сучасному етапі є всемірне підвищення ефективності виробництва, а також заняття стійких позицій підприємств на внутрішньому і міжнародному ринках. Одержання найбільшого ефекту з найменшими витратами, тобто по суті справи зниження собівартості продукції - є актуальним для підприємства будь-якого типу і при будь-якій економічній формації. Інформація про витрати є основою всієї системи управління, оскільки ефективність діяльності господарюючих суб'єктів оцінюється ефективністю використання ресурсів. Практика роботи організацій показує, що без правильної оцінки реального рівня собівартості не можна ефективно управляти діяльністю організації. Від рівня собівартості продукції залежить обсяг прибутку і рівень рентабельності організації: чим економніше використовуються трудові, матеріальні та фінансові ресурси при виробництві продукції, тим вище ефективність виробництва.

Дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних наукових публікацій показало, що одним з пріоритетних напрямків зниження собівартості виробленої продукції є підвищення продуктивності праці. З її зростанням скорочуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і частка заробітної плати в структурі собівартості. По оцінкам фахівців, від продуктивності праці залежить до 60% собівартості продукції (це прямі витрати - заробітна плата і ЄСП, а також амортизаційні відрахування, інші непрямі витрати; у зв'язку з скороченням тривалості виробничого циклу

зменшуються кошти, вкладені в сировину і матеріали) [3, с.166]. Якщо праця робітників продуктивна, то економіка здатна забезпечувати споживчий і корпоративний попит усередині країни без створення дефіциту товарів і підвищення цін.

Виходячи з вищесказаного, для зниження собівартості продукції можуть бути рекомендовані наступні заходи:

Найбільш ефективним з напрямків зниження витрат виробництва є механізація і автоматизація виробництва, розробка та застосування прогресивних, високопродуктивних технологій, заміна та модернізація застарілого обладнання.

Однак, використовуючи тільки заходи по удосконаленню застосовуваної техніки і технології не можна отримати належного економічного ефекту, необхідно також організувати роботу щодо поліпшення організації виробництва і праці. При постійному пошуку нових методів і факторів зниження собівартості продукції діяльність промислових підприємств може вийти на новий ефективний рівень функціонування.

Збільшення вироблення продукції на одного робітника може бути досягнуте за рахунок здійснення організаційно-технічних заходів, завдяки чому змінюються, як правило, норми виробітку і відповідно їм розцінки за виконувані роботи. Збільшення вироблення може відбутися і за рахунок перевиконання встановлених норм виробітку без проведення організаційно-технічних заходів. Норми виробітку і розцінки в цих умовах, як правило, не змінюються.

У першому випадку, коли змінюються норми виробітку і розцінки, підприємство отримує економію на заробітній платні робітників. Пояснюється це тим, що в зв'язку зі зниженням розцінок частка заробітної плати в собівартості одиниці продукції зменшується. Однак це не призводить до зниження середньої заробітної плати робітників, оскільки наведені організаційно-технічні заходи дають можливість робочим з тими ж витратами праці виробити більше продукції.

Таким чином, проведення організаційно-технічних заходів з відповідним переглядом норм виробітку дозволяє знижувати собівартість продукції за рахунок зменшення частки заробітної плати в одиниці продукції одночасно зі зростанням середньої заробітної плати робітників [2, с. 205].

У другому випадку, коли встановлені норми виробітку і розцінки не змінюються, величина витрат на заробітну плату робітників у собівартості одиниці продукції не зменшується. Але з ростом продуктивності праці збільшується обсяг виробництва, що призводить до економії по інших статтях витрат, зокрема скорочуються витрати по обслуговуванню виробництва і управлінню. Відбувається це тому, що в цехових витратах значна частина витрат - умовно-постійні витрати, які не залежать від ступеня виконання плану виробництва. Їх загальна сума не змінюється або майже не змінюється в залежності від виконання плану виробництва. Звідси робимо висновок - чим більше випуск продукції, тим менше частка цехових і загальногосподарських витрат в її собівартості. З ростом обсягів випуску продукції прибуток підприємства збільшується не тільки за рахунок зниження собівартості, але і через збільшення кількості продукції, що випускається. Чим більше обсяг виробництва, тим за інших рівних умов більше сума одержуваної підприємством прибутку.

Випереджаюче зростання продуктивності праці в порівнянні з ростом середньої заробітної плати персоналу - важлива умова розвитку виробництва. Вітчизняної та зарубіжної практикою вироблені раціональні співвідношення між темпами зростання продуктивності праці та заробітної плати, які складають: на 1% зростання продуктивності праці - підвищення середньої заробітної плати на 0.5-0.8%.

Трудовим кодексом України передбачено, що роботодавець зобов'язаний щорічно підвищувати середню заробітну плату відповідно до індексу зростання споживчих цін [4, с. 197].

Таким чином, потужним джерелом зниження собівартості служить періодичний аналіз господарської діяльності організації з метою вишукування резервів підвищення продуктивності праці шляхом:

- вдосконалення технологій і використовуваних технологічних процесів виробництва продукції;
- раціоналізації організаційної структури, штатного розкладу, системи управління і посадових обов'язків;
- підвищення кваліфікації виконавців на всіх рівнях і їх зацікавленості в результатах своєї праці, а також особистої відповідальності;
- створення ефективної системи стимулювання співробітників, як морального, так і матеріального;
- виключення непотрібних витрат шляхом грамотної організації діловодства на робочих місцях.

Список літератури:

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник /О.О. Гетьман , В.М. Шаповал – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
2. Економіка підприємства: Підручник / За заг. ред. С.Ф.Покропивного. – Вид. 3-тє, без змін – К.: КНЕУ, 2006. – 528 с.
- 3.Червінська Л.П. Економіка праці: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 288 с.
4. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навчальний посібник 6-є вид./ Л.І.Шваб – К.: Каравела, 2016. – 584 с.

ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ДОБИ «ВІДЛИГИ»

Карасевич О.О.

Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)

Аграрні експерименти періоду «хрущовської відлиги» неоднозначно трактувалися навіть радянськими дослідниками, не кажучи вже про сучасний період. Низка науковців дотримується погляду, що ці перетворення завдавали матеріальної шкоди сільському господарству, що особливо простежувалось в останні роки реформаторської діяльності М. Хрущова.

Автори короткого історико-економічного нарису «Українське село у 20 – 90 роках ХХ століття» недвозначно стверджують, що «відступи від травопільної системи призвели, по-перше, до погіршення кормової бази для тваринництва, по-друге, до посилення ерозії земель, по-третє, до збільшення захворювань худоби, викликаних порушенням фізіологічних процесів у зв'язку з відсутністю у кормовому раціоні достатньої кількості зеленої маси» [6, с. 33]. По суті, як вважають дослідники, стабільної кормової бази просто не було.

З огляду на тісний зв'язок агровиробництва з багатьма галузями індустрії стратегічне значення у сільському господарстві відіграло постачання технікою. Це прискорювало постачання і обмін необхідними сировинними ресурсами. У період 1950-х років конструкторськими установами було випущено 170 нових марок сільськогосподарської техніки, що свідчило про розширення можливостей машинобудування і покращення продуктивності праці [5, с. 75].

Сучасні дослідники виділяють цікаву сторінку історії колгоспів, які, не маючи належної матеріальної підтримки від держави, аби підтримати

госпрозрахункову систему оплати праці своїх працівників і рентабельність колективного господарства в цілому, вдавалися до «нетрадиційних» для радянської економіки форм господарювання. Так, у 1958 р. при колгоспах стали будувати консервні заводи (на 1964 р. в Україні їх було вже близько 1200 із обсягом виробництвом понад 44 млн. умовних банок консервів). В Українській РСР працювало також більше тисячі заводів по виготовленню вина. В багатьох колгоспах діяли комбикормові цехи, цегляні заводи, столярні майстерні і незабуті ще з дорадянських часів народні примисли з виготовлення предметів широкого вжитку.

Все це призвело до виникнення доволі потужного руху зі створення кооперативних підприємств. Дослідники нараховують понад 600 міжколгоспних організацій в Україні, які вже у 1959 р. об'єднували 4/5 від усіх колгоспів республіки, котрі займалися такою промисловою кооперацією [6, с. 46].

Щодо технічного оснащення сільського господарства, то сучасні українські вчені відзначають низький рівень використання існуючих технічних можливостей навіть наприкінці хрущовської доби: у 1964 р. експлуатувалося не більше 40% доїльних апаратів, а механізована подача води на колгоспні ферми була організована лише для половини поголів'я худоби [6, с. 48].

Деякі праці сучасних дослідників, попри те, що містять достатньо цінну інформацію про досліджуваний період все ж мають суперечливий характер, виходячи навіть із тверджень самих авторів. Зокрема, у дослідженні П. Гайдуцького та М. Лобаса, присвяченому спробі подати історію та окреслити перспективи використання машинно-тракторних (у новітній інтерпретації – «машинно-технологічних») станцій в Україні, автори, не приховуючи захоплення діяльністю МТС у 1950-х рр., стверджують, що «в 1957 р. у міжряддях просапних культур проводився тільки механізований обробіток» [2, с. 54]

Важливою передумовою поліпшення стану матеріально-технічної бази села стала нова хвиля комплексної механізації сільського господарства, яка

розпочалась після спаду в аграрному секторі у 1960-х роках. На цьому зокрема наголошує у своєму дослідженні О.В. Лісовська [4]. Перспективні плани поліпшення загального стану агровиробництва підкріплювались надходженням нових моделей сільськогосподарської техніки починаючи з початку 1960-х років – тракторів, зернових комбайнів, вантажних автомобілів й інших сільськогосподарських машин. Зокрема дослідниця відзначає, що в цей період тракторний парк збільшився на 65 тис. штук, зернових комбайнів – 15,6 тис, вантажних автомашин – 43,7 тис [4, 307]. Такі якісні поліпшення давали змогу краще вирішувати поставлені перед колгоспами завдання і допомогли майже повністю механізувати польові роботи.

У процесі освоєння цілинних земель сільське господарство України селянство зазнало великих матеріальних трат. Л. Беренштейн наголошує, що в цей час з України поспіхом було вивезено велику кількість техніки – тракторів, комбайнів, зерносівалок, плугів тощо. Над виконанням завдань партійних органів щодо освоєння цілинних земель працювало також близько сотні промислових підприємств республіки [1, с. 81].

Уже у 1954 – 1955 рр. в райони освоєння нових земель з Української РСР прибуло понад 93 тис. кваліфікованих працівників. А для збирання врожаю лише в Казахстані у 1954 – 1961 рр. щороку направлялось понад 163 тис. осіб, із них – велика кількість механізаторів [1, с. 81-82]. Як стверджує В.М. Литвин, на цілину у 1954 – 1955 рр. виїхало 60% випускників сільськогосподарських технікумів України, вишів та училищ механізації сільського господарства [3, 146]. Відповідно до завдань, які ставила перед українськими «цілинниками» партія, лише у Казахстані вихідцями з України було створено 54 зернорадгоспи [587, 38].

В цілому, характеризуючи основні тенденції комплексної механізації сільського господарства цього періоду слід відзначити якісні поліпшення в галузі. По-перше, технічне переозброєння колгоспів супроводжувалось нарощуванням енергетичної потужності сільськогосподарської техніки. Воно насамперед полягало у виробництві більш потужних тракторів. Впровадження

нової техніки супроводжувалось переоцінкою ефективності старої техніки, яка поступово вилучатись із експлуатації. А в цілому переважна більшість виробничих процесів як в рільництві, так і в тваринництві набули індустріальних рис.

Список літератури:

1. Беренштейн Л. Аграрні проблеми у діяльності М.С. Хрущова / Л. Беренштейн // М.С. Хрущов і Україна. Матеріали наукового семінару 14 квітня 1994 р., присвяченого 100-річчю від дня народження М.С. Хрущова. – К. : Інститут історії України НАН України, 1995. – С. 79-87.
2. Гайдучкий П. Відродження МТС (Організація машинно-технологічних станцій в ринкових умовах) / П. Гайдучкий, М. Лобас. – К. : НВАТ “Агроінком”, 1997. – 508 с.
3. Литвин В. Україна у першому повоєнному десятилітті (1946-1955) / В. Литвин. – К. : Вид. дім “Лі-Терра”, 2004. – 240 с.
4. Лісовська О. Комплексна механізація та автоматизація сільського господарства – одна з основних умов зміцнення матеріально-технічної бази села (1960-ті роки) / О. Лісовська // Український селянин. – 2008. – Вип. 11. – С. 307-310.
5. Петренко В. Історія селянства Української РСР 1951-1970 рр. в радянській історіографії / В. Петренко // Укр. іст. журн. – 1971. – №3. – С. 128-134.
6. Українське село у 20 – 90 роках ХХ століття (короткий історико-економічний нарис) / За ред. професорів Л.Ю. Беренштейна, Г.П. Мигрина, П.П. Панченка [Ін-т історії України НАН України]. – К. : Нац. аграрний ун-т, 1998. – 140 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Касьянова Н.А.

Криворізький державний педагогічний університет,
магістрант психолого-педагогічного факультету

В умовах Нової української школи проблема використання ІКТ в навчально-виховному процесі є однією з актуальних. ІКТ відкривають доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, надають нові можливості для творчості, дозволяють реалізовувати інноваційні форми і методи навчання.

Ключові проблеми інформатизації освіти як складової інформатизації суспільства розкрито в працях В. Бикова, Б. Гершунського, А. Гуржія, Ю. Дорошенка, А. Єршова, М. Жалдака, Ю. Жука, І. Костікової, О. Кузнецова, В. Мадзігона, Ю. Машбиця, В. Руденка, О. Співаковського та ін. Науковий та методичний супровід впровадження ІКТ у навчально-виховний процес початкової школи здійснювали В. Барановська, І. Галаган, Г. Ломаковська, О. Мороз, Н. Олефиренко, О. Павлик, Л. Петухова, Й. Ривкінд, Ф. Ривкінд, А. Семенов, В. Шакотько, В. Шевченко та ін.

Курс української мови – важлива складова загального змісту початкової освіти, оскільки він не тільки є окремим навчальним предметом, а й виступає основним засобом опанування усіх інших шкільних дисциплін. Основна його мета – забезпечити розвиток, удосконалення умінь і навичок усного мовлення (слухання-розуміння, говоріння); навчити дітей читати і писати; сформувати певне коло знань про мову і мовні уміння; забезпечити мотивацію навчання рідної мови [2].

У процесі початкового навчання української мови поглиблюються уявлення школярів про навколишній світ, розвивається їхнє образне і логічне

мислення; здійснюється патріотичне, морально-етичне, естетичне виховання учнів. Навчання української мови має бути спрямоване на розвиток у дітей, окрім загально мовленнєвих, таких загально навчальних умінь: організаційних, загально пізнавальних, контрольо-оцінних. Важливо формувати у школярів почуття відповідальності за виконуване завдання, готовність самостійно працювати з новим, доступним за трудністю навчальним матеріалом, мати власну думку з обговорюваних питань, обґрунтовувати її.

Аналіз педагогічної літератури (І. Галаган, Г. Ломаковська, О. Мороз, І. Онищенко, О. Павлик, Л. Петухова, А. Семенов, В. Шакотько, В. Шевченко та ін.) показав, що використання ІКТ на уроках української мови в початкових класах дає можливість:

- підвищити унаочнення навчального процесу;
- організувати колективну й групову роботи;
- здійснювати контроль навчальних досягнень з української мови;
- індивідуалізувати навчання для максимальної кількості дітей з різними стилями навчання і різними можливостями сприйняття.
- забезпечити зворотній зв'язок в процесі навчання української мови;
- зробити навчання більш інтенсивним, головне, ефективним за рахунок реалізації можливостей мультимедіа навчальних систем до дієвого і наочного подання навчального матеріалу;
- забезпечити пошук інформації із різноманітних джерел;
- створювати сприятливу атмосферу для спілкування.

Погоджуємося з думкою І. В. Онищенко, що «застосування сучасних комп'ютерно-орієнтованих засобів навчання дозволяє внести кардинально нові зміни у звичайні форми роботи вчителя, сприяє цікавому й повному розкриттю теми уроку, успішному і свідомому засвоєнню учнями навчального матеріалу» [3, с. 177].

ІКТ значно розширюють можливості подання навчальної інформації. Застосування кольору, графіки, звуку, всіх сучасних засобів відеотехніки

дозволяє відтворювати реальну обстановку діяльності. Використання ІКТ дозволяє зануритися в інший світ, побачити його своїми очима, стати ніби учасником того чи іншого процесу.

Використання ІКТ на уроці української мови дає можливість впливати на три канали сприйняття учнів: візуальний, аудіальний, кінестетичний, а значить, сприяє ефективному засвоєнню навчального матеріалу. Збільшується обсяг матеріалу за рахунок економії часу. Здійснюються міжпредметні зв'язки, що дозволяє розширювати кругозір учнів, підвищувати рівень їх культурної освіти, розвивати творчі здібності.

Широкі можливості комп'ютера, якісний підбір програмного забезпечення з предмету дозволяє використовувати персональний комп'ютер на уроках української мови, активізуючи навчальний процес, допомагаючи учням реалізувати в тій чи іншій мірі свій прихований інтелект і творчий потенціал. Систематичне використання комп'ютерних відеосюжетів та демонстраційних презентацій на уроках української мови розвиває уяву, абстрактне мислення, підвищує інтерес до досліджуваного навчального матеріалу і предмету в цілому. У навчальних програмах можуть бути використані різноманітні форми наочності, у вигляді таблиць, схем, опорних конспектів, які демонструють не тільки статичну інформацію, але і різні мовні явища в динаміці із застосуванням кольору, графіки, ефекту мерехтіння, звуку, «оживлення» ілюстрацій (це якісно новий рівень застосування пояснювально-ілюстративного і репродуктивного методів навчання).

В. Воробцова зауважує, що застосування ІКТ має на меті демонструвати певну навчальну інформацію, індивідуалізувати роботу учнів та використовувати на одному уроці як демонстрацію, так і індивідуальну та групову роботу. Для роботи в демонстраційному режимі вчителю достатньо мати на уроці один комп'ютер і мультимедійний проектор, за допомогою якого потрібна інформація виводиться на екран, як правило, у вигляді слайдів (або демонстрації), відеороликів [1, с. 22].

Ефективне, обґрунтоване використання ІКТ на уроках української мови

сприяє підвищенню якості навчання та сформованості ключових і предметних компетенцій школярів. Перевагами використання ІКТ у формуванні мотивації учнів є такі:

- підвищують інтерес до вивчення української мови;
- активізують пізнавальну діяльність учнів;
- підвищують мотивацію учіння;
- дозволяють індивідуалізувати процес навчання;
- активізують самостійну діяльність учнів;
- розвивають креативні, дослідницькі здібності учнів.

Використання ІКТ дозволяє реалізувати різні прийоми, урізноманітнити навчальний процес, зробити його більш привабливим, брати до уваги потреби та інтереси молодшого школяра, рівень його підготовки, оперативно і цілеспрямовано контролювати роботу учнів, ефективно керувати нею.

Ефективним є використання ІКТ на уроках розвитку зв'язного мовлення: учні редагують запропонований текст (цей вид роботи займає мало часу, адже не потрібно переписувати текст), шукають в Інтернеті зразки певних робіт (творів-описів, творів-роздумів, нарисів, есе тощо), аналізують, використовують за зразок у написанні власної роботи.

Належне місце на заняттях української мови має посісти диференціація навчання, що виявляється у варіативності навчального змісту, використанні системи диференційованих за рівнем складності й відповідності пізнавальним інтересам та потребам учнів завдань, організації групової та індивідуальної форм проведення занять. Цьому сприяє застосування на уроках зв'язного мовлення з української мови сучасних інформаційних технологій, невід'ємною ознакою яких є також індивідуалізація навчання за допомогою сучасних комп'ютерів та проектора для передачі зображення з дисплея монітора на великий екран. Подання на екрані комп'ютера чи спроектованого на екран теоретичного матеріалу, різні види вправ, варіанти правильної і неправильної відповіді, шкала самоконтролю – все це школярі сприймають не лише як серйозну роботу на шляху до опанування знаннями, а і як урок-гру. Безперечно,

елемент гри на таких уроках є обов'язком.

Таким чином, ІКТ є ефективним засобом формування мовної та мовленнєвої компетенцій молодшого школяра. Аналіз психолого-педагогічних джерел показав, що використовуючи комп'ютерні дидактичні засоби, комп'ютерні дидактичні ігри на уроках української мови, можна створити належні умови для роботи учнів в комп'ютерному середовищі. ІКТ здійснюють вплив на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, інтересу до предмету та навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів. У цікавій, динамічній, ігровій формі учні молодших класів опановують комп'ютерні засоби та одночасно підвищують мотивацію учіння, удосконалюють свої знання з української мови, розвивають пам'ять, просторову уяву, логічне мислення, творчі здібності.

Список літератури:

1. Воробцова В.В. Використання інформаційних технологій навчання на уроках української мови і літератури / В. В. Воробцова // Використання ІКТ у процесі вивчення української мови і літератури: наук.-метод. посіб. / За ред. О. В.Чубарук. – Біла Церква, 2007. – С. 19-24.
2. Зміст уроків української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.startpedahohika.com/sotems-1381-1.html>.
3. Онищенко І. В. Сучасні вимоги до професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів в умовах інформатизації освіти / І. В. Онищенко // Педагогіка вищої та середньої школи. - 2016. - Вип. 47. - С. 174-179.

ОСОБЕННОСТИ ПРИВЕРЖЕННОСТИ К ЛЕЧЕНИЮ ПОДРОСТКОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ СОМАТИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИЕЙ

Кириллова Е.А.

канд.психол.наук, с.н.с. ГУ «Институт охраны здоровья детей и подростков НАМН Украины», ассистент кафедры «Гигиены и социальной медицины» Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина

Кириллова Е.И.

студентка медицинского факультета Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина

Психологическим фактором, который обуславливает успешность лечения пациента является приверженность к лечению [2,3]. Согласно определению экспертов ВОЗ (2003) под приверженностью больного к лечению понимают степень, в которой поведение пациента (прием медикаментов, соблюдение режима питания или физической активности и т.д.) соответствует назначенным медицинским рекомендациям [4]. Приверженность к лечению базируется на качественном контакте между врачом и больным, на доверии больного к врачу, на том, как разъясняются больному цели и задачи лечения, и самое главное - на мероприятиях самоконтроля пациента. Одной из актуальных проблем медицины является выявление пациентов с низким уровнем приверженности к лечению для оптимизации ресурсов системы здравоохранения, благодаря повышению уровня самоконтроля [5].

Сахарный диабет (СД) является именно тем заболеванием, при котором в развитии негативных последствий для пациента играют роль не только генетические, физиологические или медицинские факторы, но и индивидуальные особенности человека, влияющие на уровень самоконтроля заболевания [1].

Цель исследования: изучение особенностей приверженности к лечению подростков с СД I типа.

Материалы и методы исследования. В психодиагностическом исследовании приняли участие 60 подростков в возрасте 12-18 лет, находившихся на стационарном лечении в эндокринологическом отделении клиники ГУ «ИОЗДП НАМН», из них 32 девочки и 28 мальчиков. Все подростки были больны СД I типа, минимальный срок заболевания был 3 года, максимальный - 16 (в среднем 6,9 лет). Все подростки были разделены на три группы по уровню контроля СД, исходя из показателей гликозилированного гемоглобина, которые указывают на уровень компенсации заболевания. В группе с оптимальным контролем оказалось 28,3 % подростков, с субоптимальным – 30%, в группе с высоким риском осложнений – 41,7 %. Распределение мальчиков и девочек по группам достоверно не отличалось.

Для оценки был использован авторский «Опросник на приверженность к лечению подростка, больного сахарным диабетом», все вопросы которого были объединены в три шкалы, первая из которых отражает поведение больного в процессе измерения сахара крови, вторая - соблюдение режима питания, а третья - соблюдение режима введения инсулина.

Установлено, что большинство подростков с СД I типа (65%) достаточно регулярно в течение дня измеряют уровень сахара в крови, тогда же, как 35% ($p \leq 0,01$) подростков в некоторых ситуациях пропускают эту процедуру (рис.1).

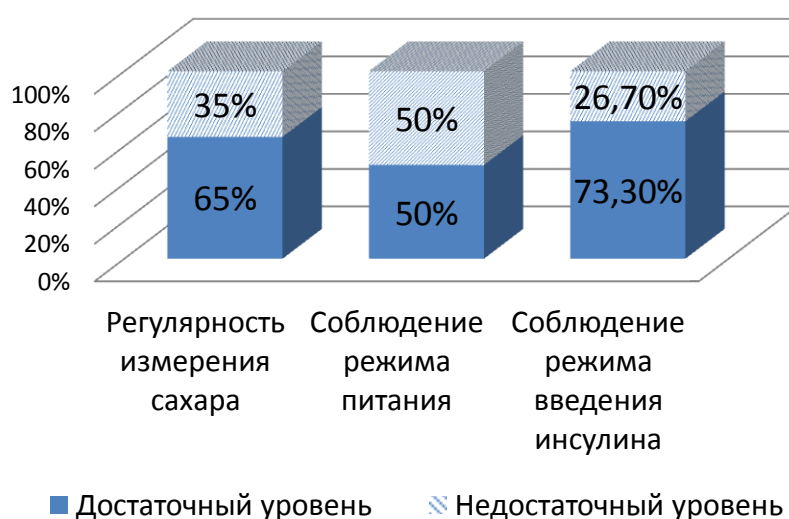

Рисунок 1.- Уровни выполнения подростками действий, направленных на поддержку самоконтроля своего заболевания.

Половина подростков (50%) не всегда соблюдает диету или выдерживает регулярность режима питания. И достоверное большинство подростков (73,3% против 26,7%, $p_{\phi} \leq 0,01$) пытаются соблюдать режим инсулинотерапии.

По гендерному признаку достоверных различий приверженности к лечению у подростков с СД I типа обнаружено не было.

В зависимости от уровня контроля сахарного диабета установлено, что у подростков с оптимальным контролем почти треть (29,4%) забывают и пропускают измерения сахара, но достоверное большинство (70,6%) имеют достаточный уровень и делают это регулярно и правильно. В группах подростков с субоптимальным контролем и высоким риском осложнений СД только половина подростков (50% и 52%) регулярно и правильно измеряют уровень сахара в крови.

Большинство подростков, независимо от уровня компенсации, не соблюдали режим питания. Так 58,8% подростков с оптимальным контролем недостаточно выдерживали диету и пропускали прием пищи, 55,6% с субоптимальным контролем и 64% подростков с высоким риском осложнений.

Установлено, что у подростков с оптимальным контролем только 17,6% забывают и пропускают введение инсулина, а делают это регулярно и правильно 82,4% подростков этой группы ($p_{\phi} \leq 0,05$). В группе с субоптимальным контролем увеличивается доля детей, которые нерегулярно вводят инсулин до 27,8%, пытаются соблюдать режим инсулинотерапии 72,2% подростков. В группе подростков с высоким риском осложнений СД фиксируется наибольшая часть детей, которые не соблюдают режим введения инсулина (60%, $p_{\phi} \leq 0,03$), и только 40% стараются регулярно вводить инсулин.

Выводы: таким образом, установлено, что приверженность к лечению у подростков с СД I типа не зависит от гендерного фактора; составляющая приверженности к лечению СД I типа у подростков, которая наиболее нарушается и не соблюдается - режим питания; большинство подростков с низким уровнем приверженности к лечению СД имеют высокий риск осложнений заболевания.

Полученные данные являются основой для формирования программ медико-психологического сопровождения больных подростков для улучшения формирования их долгосрочной мотивации к самоконтролю своей болезни.

Список литературы:

1. Дедов И.И., Кураева Т.Л., Петеркова В.А., Щербачева Л.Н. Сахарный диабет у детей и подростков. – М., Универсум паблишинг, 2002. – 391 с.
2. Карвасарский Б.Д. Клиническая психология. Учебник. М., 2004 г.
3. Менделевич В.Д., Соловьева С.Л. Неврология и психосоматическая медицина. – М., Медпресс –информ, 2002. – 608 с.
4. Weir M., Maibach E., Bakris G. et al. Implications of the health and lifestyle and medication analysis for improving hypertension control // Arch. Intern. Med. – 2000. – Vol. 160. – P. 481-490.
5. 2007 European Society of Hypertension – European Society of Cardiology guidelines for management of arterial hypertension // J. Hypertension. – 2007. – Vol. 25. – P. 1105-1187.

УДК 377

АРТ-ПЕДАГОГІКА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ

Кирилова Олександра Сергіївна

Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва

і дизайну імені Михайла Бойчука

aleksveris@gmail.com

У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях в галузі мистецької освіти актуальним є питання необхідності розвитку художнього мислення у студентів вищих навчальних закладів, зокрема, з позиції формування

незалежної творчої особистості в процесі підготовки майбутніх фахівців мистецького напрямку.

У цьому контексті, на погляд зарубіжних [3] та вітчизняних науковців і педагогів-практиків [1; 2], навчання мистецьким дисциплінам покликане сприяти «розквіту» індивідуальності у процесі оволодіння різними техніками образотворчого мистецтва у поєднанні з естетикою і психологією сучасного арт-ринку в межах навчальної програми, обраної студентом закладу вищої мистецької освіти.

Актуальним, на нашу думку, є **дослідження** соціальної парадигми мистецтва, зважаючи на безпосередню спрямованість майбутнього митця на соціум і, як необхідну передумову в набутті професійних навичок і вмінь, осмислення себе у ньому. З огляду на це, слушним видається ознайомлення із суспільством у розширених часових межах, із врахуванням не лише сучасних процесів, але й мистецького досвіду, набутого попередніми поколіннями, що дозволить студентові пізнати людину та події у світі у їх різноманітності та, в подальшому, виробити власний підхід до мистецтва у своїй творчій діяльності.

Зміни, які відбуваються у навколишньому середовищі, зумовлюють необхідність застосування митцем нових технік для самовираження. У свою чергу, завданням педагогіки, є навчити студента усвідомленню глибинних причин застосування різних художніх засобів в ході історичного розвитку основних напрямів мистецтва (живопис, гравюра, скульптура, рисунок, фотографія, сценографія, графічне мистецтво, ілюстрація, анімація, цифрове мистецтво).

Особливу увагу доцільно звернути на підготовку майбутніх дизайнерів. Адже саме дизайнери створюють оточення, яке формує нашу свідомість, естетичні ідеали, ставлення до навколишнього середовища, природи, до самих себе, як частини світу. Неодмінною передумовою ефективної професійної підготовки фахівців, за твердженням української дослідниці Руденької Т. М., є «залучення інформаційних, технологічних, аксіологічних, педагогічних та

психологічних ресурсів мистецтва» [2]. Такою «педагогічною інновацією» [2] виступає **арт-педагогіка**, як напрям педагогічної теорії та практики.

Саме арт-педагогіка, на нашу думку, формує внутрішній світ студента, звертається до самих чистих його почуттів, і закладає міцний фундамент відповідальності митця за свої творіння, духовну основу майбутніх фахівців, допомагає об'єднанню творчого потенціалу з новими прогресивними ідеями в міжконтинентальному масштабі, сприяє цілісному набуттю професійних знань, умінь та навичок.

Арт-педагогіка як нова суміжна галузь знань, тобто синтез двох галузей наукового знання (мистецтва та педагогіки), виконує низку важливих *функцій*, такі як: *культурологічна, освітня, виховна*. У контексті нашого вивчення цінним є дослідження Павлюка Р. О. [1], відповідно до якого:

- *культурологічна функція* полягає в об'єктивному зв'язку особистості з культурою та її цінностями, у розвитку особистості шляхом оволодіння художньою культурою та творчістю;

- *освітня функція* скеровує розвиток особистості та засобами мистецтва спонукає її засвоїти дійсність, забезпечуючи нові знання у галузі мистецтва та практичні навички у творчій роботі;

- *виховна функція* полягає у формуванні морально-естетичної, комунікативно-рефлексивної особистісної бази, сприяє соціокультурній адаптації людини через мистецтва.

Отже, культура і мистецтво – це міжнародна мова спілкування між свідомою частиною людства, це той місток, яким буде рухатися цивілізація, розвиваючись і вдосконалюючись, формуючи з урахуванням інноваційного підходу до педагогічної діяльності нових особистостей і нових фахівців, здатних до реалізації **професійних завдань** засобами мистецтва.

Для розв'язання поставлених завдань, а саме – сформувати етичну компетенцію (наявність певних особистісних і професійних цінностей), розвинути креативно-віртуальні уміння, збагатити художньо-естетичну та науково-методичну грамотність – арт-педагогіка послуговується низкою

методів, серед яких доцільно виокремити проблемно-діалоговий, як такий, що розвиває духовно-особистісну сферу людини, морально виховуючи й формуючи так званий «етичний та естетичний імунітет» [1]. Саме через діалоговий метод, за рахунок спільного пошуку позицій і співвідношення точок зору, здійснюється двосторонній обмін інформацією, яка надалі інтерпретується співбесідниками, якими виступають педагог і студент, та взаємозбагаються ними через внутрішню свободу думки.

Таким чином, пріоритетом навчального процесу у закладах вищої мистецької освіти є створення демократичних умов реалізації свободи і прав особистості, взаємозацікавленість і рівноправність всіх суб'єктів навчання.

В ході нашого дослідження ми дійшли висновку, що першочерговою задачею у професійній підготовці дизайнерів є необхідним оновлення змісту, форм, методів і умов навчання. Отже, джерелом інноваційного концепту арт-педагогіки має стати дослідницька та пошукова практика навчального процесу. Повноцінне й ефективне застосування арт-педагогіки у професійній мистецькій освіті можливе лише за умови ґрунтовної теоретико-методологічної бази.

Список літератури:

1. Павлюк Р. О. Artpedagogy as the science: content, essence, meaning and forms of realization // Педагогічний альманах : зб. наук. пр. / [редкол. В.В. Кульменко (голова) та ін.] – 2013, (17). pp. 67-73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

http://elibrary.kubg.edu.ua/943/1/Roman_Pavlyuk_PA_17_FLMD_PI.pdf

2. Руденька Т. М. Арт-педагогіка як інновація сучасної професійно-педагогічної теорії і практики [Електронний ресурс] / Т. М. Руденька // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. : Психолого-педагогічні науки. - 2012. - № 4. - С. 59-63. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzspp_2012_4_14

3. Sluse Daniel. Projet pédagogique et artistique / Daniel Sluse // Ecole Supérieure des Arts de la Ville de Liège. Académie Royale des Beaux-Arts. – 2008.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.esavl.be/projet-pedagogique-et-artistique/>

УДК. 636.32/.38.082

РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК ТА ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ У НАПІВТОНКОРУННИХ ОВЕЦЬ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ

Китаєва А.П.

доктор сільськогосподарських наук, професор
Україна. Одеський державний аграрний університет

Інтенсифікація вівчарства потребує наявності високопродуктивних тварин інтенсивного типу, здатних мати сталу генетичну спадковість високої продуктивності. Вивчення закономірностей співвідношення розвитку продуктивних ознак і їх успадкування в ряді поколінь має важливе значення для поліпшення існуючих і виведення нових типів і порід овець.

За допомогою добору і підбору можна порушити вже складені взаємозв'язки або значно їх змінити. Це положення успішно доведено селекціонерами в практичній роботі по удосконаленню продуктивних якостей овець.

Одним з найбільш прогресивних методів племінної роботи, спрямованих на подальше удосконалення стада тварин є розведенням за лініями [1]. Однак, тривале внутрілінійне розведення призводить до підвищення спадковості у лінії. Тому для збагачення її якостей проводять кросування лінійних самок з плідниками інших ліній [2]. Між лінійний підбір дає можливість застосовувати внутрипородний гетерозис. Проте, як показує практика, не кожний крос дає позитивні результати. Дуже часто кросування контрастних ліній за типами і продуктивністю, з метою одержання очікуваного гетерозису, призводить до погіршення якісних показників [3]. Тому пошуки безпосередньо в умовах

конкретних господарств вдалих поєднань ліній і споріднених груп є запорукою підвищення майбутньої продуктивності стада та племінної цінності тварин [4].

Спеціалізація вівчарства у напрямку виробництва молодшої баранини потребує наявності порід, які характеризуються добрими м'ясними якостями [5]. Цим вимогам певною мірою відповідають породи м'ясного та м'ясововнового напрямку продуктивності, до яких відносяться асканійська м'ясововнова з кросбредною вовною та новозеландський коридель.

У зв'язку з цим важливе значення має наукове обґрунтування використання баранів-плідників цих порід на матках цигайської породи.

Метою нашої роботи було встановлення характеру взаємозв'язку продуктивних ознак у помісних овець різних генотипів, одержаних від схрещування цигайських маток з кросбредними баранами асканійської м'ясововнової породи та новозеландський коридель.

Робота виконувалась на помісному молодняку першого покоління (F_1). До відлучення від матерів у 4-місячному віці ягнята вирощувалися кошарно-базовим методом. Після відлучення від матерів молодняк вирощували й утримували як і доросле поголів'я – пасовищно-стійловим методом. Літом вівці утримувалися на пасовищі, а взимку – в кошарі з кормо-вигульними майданчиками. Умови утримання і годівлі були однаковими для тварин усіх помісних груп. На одну вівцю, згодовували за рік 220 кг кормових одиниць, що відповідало задовільному рівню годівлі.

Розвиток продуктивних ознак вивчали за показниками живої маси, настригу, довжини й тонини вовни за загально прийнятими методиками. Цифровий матеріал опрацьовували за Н.А. Плохинським [6].

В результаті проведених досліджень було встановлено, що одним із основних елементів селекційно-племінної роботи, спрямованої на якісне поліпшення тварин, є цілеспрямоване вирощування молодняку, так як в процесі росту і розвитку тварини набувають індивідуальні особливості екстер'єру, темпераменту, життєдіяльності й продуктивності. Так, розвиток ягнят в ембріональний період не мав відхилень від норми. Ягнята народжувалися

здоровими, життєздатними з живою масою 3,5-4,5 кг. Вони мали добру оброслість тулубу. У баранчиків, порівняно з ярочками, проявився статевий диморфізм. Вони мали більшу живу масу на 0,336 кг або на 8,5%, довжину вовни 0,07 см або на 5,9%, товщину шкіри – на 0,1%.

Добрий ембріональний розвиток ягнят забезпечив їм і добрий ріст і розвиток у подальшому онтогенезі.

Взаємодія морфо-фізіологічних показників зумовлює зовнішній вигляд тварини і норму реакції організму на вплив зовнішнього середовища. Вивчення зовнішніх форм тілобудови ягнят в 4-міс. віці свідчить про те, що помісні ягнята мають подовжений, бочкоподібний тулуб на середньої довжини кінцівках, глибоку, середньої ширини грудну клітку, добре розвинений поперек, крижі та спину, міцний, але не грубий кістяк. Отже, помісні тварини фенотипово схожі з напівтонкорунними вівцями комбінованого м'ясововнового напрямку продуктивності. Вони достатньо крупні, мають гармонічну будову тіла, голова у них не велика, дещо продовгуватої форми і добре обросла вовною. Баранчики і ярочки комолі, шия середньої довжини, добре обмускулена, без шкірних складок. Кінцівки міцні, широко поставлені.

Розвиток продуктивних ознак ягнят 4-міс. віку свідчить про те, що ярочки мали живу масу $23,79 \pm 0,243$, баранчики – $26,79 \pm 0,276$ кг, довжину вовни відповідно: ярочки – $6,14 \pm 0,142$ см, баранчики – $6,7 \pm 0,560$. Баранчики за живою масою переважали ярочок на 2,94 кг або на 12,3% ($P > 0,999$), а за довжиною вовни – на 0,6 см або 9,1% ($P < 0,90$). Коливання живої маси у баранчиків було в межах 20-34 кг, при коефіцієнті мінливості 6,8%, у ярочок відповідно 16-30 кг і 14,9%.

Вовна вирівняна як в руні так і в штапелі з тониною 46-48 якості. Коефіцієнт нерівномірності волокон по товщині не перевищує 27,4%. За міцністю вовна помісних ярок відповідає вимогам напівтонкої вовни. Отже помісні тварини мають вовну високої якості і за розвитком продуктивних ознак не поступаються, а навіть перевищують тварин цигайської породи.

Аналіз результатів розвитку продуктивних ознак показує, що схрещування цигайських маток з баранами асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною поліпшує оброслість, вирівняність вовни в руні й підвищує довжину вовни.

Практикою селекційної роботи доведено, що під впливом добору і підбору проходить безперервний процес удосконалення напівтонкорунних м'ясо-вовнових овець. У зв'язку з цим йде перебудова у взаємовідносинах продуктивних ознак тварин.

Так, вивчаючи залежність фізичної маси руна від тонини вовни у помісних (цигай х АСК) ярок F_1 при бонітуванні у 15-міс. віці, не встановлено чітко вираженої закономірності в залежності цих показників. Але виявлено, що з підвищенням тонини, тобто огрубінням вовни дещо підвищується її настриг у фізичній масі.

Деякі відмінності у прояві взаємозв'язку цих ознак мали помісні тварини F_1 (цигай х новозеландський коридель). Так, помісі з тонкою вовною 64/60 якості по першій стрижці переважали своїх ровесниць з тониною вовни 58 і нижче якості. Однак, за результатами другої стрижки, помісі з тониною вовни 64/60 і 58 якості поступалися за настригом вовни у фізичній масі ровесницям з тониною вовни 56; 50 та 48 якостей на 7,8; 13,9%, а за довжиною вовни – на 7,9 – 9,8%.

Довжина вовни обумовлює не тільки текстильні властивості і товарні якості вовни. Від неї залежить і рівень настригу вовни. Обчислений коефіцієнт кореляції між довжиною і настригом вовни у помісних ярок показує наявність позитивного зв'язку між цими ознаками ($r=0,427\pm0,09$). Збільшення довжини вовни на 2 см підвищує її настриг у фізичній масі на 16,8%, а збільшення на 5 см відповідно – на 21,6%.

Довгововнові тварини мають більш високі настриги вовни і досить високі показники фенотипової різноманітності, що дуже важливо для селекційної роботи.

У напівтонкорунних помісних овець бажаного типу існує позитивний зв'язок тонини вовни з її довжиною. У тварин з тонкою вовною 56 і 50 якості більш високі показники фенотипової мінливості, що забезпечує більші можливості в селекції за цими показниками. Це свідчить про те, що дія добору в управлінні кореляційними зв'язками має вирішальне значення. Селекціонер повинен підходити до вирішення питання добору і підбору творчо, з позиції дарвінського поняття суті закону кореляцій.

При вивченні взаємозв'язку живої маси і настригу вовни у фізичній масі у (цигай х новозеландський коридель) помісей за першу і другу стрижку встановлено, що кореляція між цими ознаками позитивна і прямолінійна. Так, у ярок за першу стрижку ($r=0,369\pm0,044$, а у маток після першого окоту (друга стрижка) - $r=0,291\pm0,073$). У ярок з підвищенням маси тіла до 40 кг кожний 1 кг приросту дає підвищення настригу вовни на 63,5 г, а від 45 до 53 кг відповідно – 41 г. У маток підвищення настригу вовни становило відповідно 50 і 58 г.

А так як жива маса є провідною ознакою у м'ясо-вовнових овець, то з її підвищенням буде підвищуватися й вовнова продуктивність.

На підставі одержаних результатів дослідження можна зробити такі висновки:

- Помісні ярки, одержані від схрещування цигайських маток з баранами асканійської м'ясо-вовнової породи з кросбредною вовною, вже в першому поколінні набувають ознаки кросбредної вовни і за настригом вовни та її якісними показниками переважають своїх ровесниць цигайської породи від 11,9 до 24,4%. У помісних тварин поліпшується оброслість тулубу, довжина, урівняність вовни в руні і штапелі.

- Розвиток господарсько-корисних ознак продуктивності у помісних тварин має позитивний прямолінійний кореляційний зв'язок.

- Тварини з більш високими показниками тонини вовни за розвитком продуктивних ознак переважають тварин з потоншеною вовною.

Список літератури:

1. Буркат В.П. К вопросу разведения по линиям/ В.П. Буркат// Животноводство. – 1983. - №3. – С. 35-36.
2. Коваленко Г.С. Сучасний стан розведення за лініями української чорно-рябої молочної породи/ Г.С. Коваленко, О.Д. Бірюкова// Розведення і генетика тварин. – К.: Аграрна наука. – 2005. – Вип. 38. – С. 152-158.
3. Вінничук Д.Т. Структура породи великої рогатої худоби/ Д.Т. Вінничук// Вісник сільськогосподарської науки. – 1982. - №8. – С. 33-38.
4. Пещук Л. Пути повышения продуктивности красного молочного скота/ Л. Пещук// Молочное и мясное скотоводство. – 1999, - №6. – С. 17-20.
5. Перспективи розвитку м'ясного вівчарства/[Ю.П. Мельник, П.В. Швидько, Ю.М. Винокуров та ін.]// Пропозиція. – 2010. - №7. – С. 80-87.
6. Плохинский. Руководство по биометрии для зоотехников. М.: Колос, 1969. – 256 с.

ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ МАННА-УІТНІ ДЛЯ ДОВЕДЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Ковальов Л.Є.

кандидат фізико-математичних наук,

доцент кафедри математики і фізики

Уманського національного університету садівництва

leokova60@ukr.net,

Ненька Р.В.

викладач кафедри математики і фізики

Уманського національного університету садівництва

ruslana66@i.ua

U-критерій вперше був запропонований Ф. Вілкоксоном (1945) для аналізу значимості відмінностей між двома однаковими за обсягом незалежними вибірками. Дослідники Г.Б. Манн та Д.Р. Уїтні (1947) модифікували його для вибірок різного обсягу. О.В. Сидоренко [1] зазначає, що існує кілька способів обчислення U-критерія і, відповідно, кілька варіантів таблиць статистичної значимості, тож працюючи за формулою із одного джерела, варто користуватися саме тією таблицею статистичної значимості, яка у цьому ж джерелі наводиться. U-критерій Манна-Уїтні використовується для порівняння між собою результатів досліджень у двох незалежних вибірках. Формальним критерієм незалежності вибірок є відсутність кореляції між ними. З точки зору змісту незалежними є ті вибірки, між якими не можна виявити жодних зв'язків.

Критерій Манна-Уїтні має наступні переваги:

- на відміну від багатьох критеріїв дозволяє виявити розходження між малими вибірками (кількість учнів у групах повинна перевищувати 3);
- дані можуть бути вимірювані в шкалі порядку. Більшість методів вимагають, щоб дані були вимірювані в інтервальній шкалі, яка не підходить для педагогічних вимірів;
- розподіл ознаки може бути будь-яким, а отже, немає необхідності перевіряти вибірки на збіг з нормальним законом розподілу.

Усе вище перераховане обґрунтовує наш вибір критерію Манна-Уїтні для проведення педагогічного експерименту. У своєму дослідженні ми з'ясовували, як впливає застосування елементів дистанційного навчання в організації індивідуальної самостійної роботи студентів напряму підготовки «208 Агро-інженерія» в Уманському національному університеті садівництва при вивченні вищої математики.

Група була поділена на дві підгрупи по 15 студентів в кожній: експериментальну і контрольну. Поділ здійснювався після закінчення першого семестру і враховував успішність з вищої математики. Студенти в підгрупи були вибрані так, щоб рівень успішності в підгрупах був майже однаковим.

В якості гіпотези H_0 приймається однаковість рівня ознаки, а в якості гіпотези H_1 – відмінність рівня ознаки у вибірках. Гіпотеза H_0 приймається, якщо експериментальне значення критерія U більше критичного значення, яке відповідає рівню статистичної значущості $p \leq 0,05$; $U > U_{кр\ 0,05}$. Гіпотеза H_0 відхиляється, якщо експериментальне значення критерія U дорівнює або менше критичного значення, яке відповідає рівню статистичної значущості $p \leq 0,05$; $U \leq U_{кр\ 0,05}$ та з ще більшою достовірністю приймається гіпотеза H_1 , якщо експериментальне значення критерія U дорівнює або менше критичного значення, яке відповідає рівню статистичної значущості $p \leq 0,01$; $U > U_{кр\ 0,01}$.

Отже, нами були сформульовані гіпотези:

H_0 : рівень успішності в експериментальній підгрупі не вищий за рівень успішності в контрольній підгрупі.

H_1 : рівень успішності в експериментальній підгрупі вищий за рівень успішності в контрольній підгрупі.

Критичні значення критерію U для нашого випадку $n_1 = n_2 = 15$ дорівнюють відповідно: $U_{кр\ 0,05} = 72$, $U_{кр\ 0,01} = 56$.

Так як $U > U_{кр\ 0,05}$, то приймається гіпотеза H_0 та вибрані підгрупи можна вважати рівнозначними за рівнем успішності.

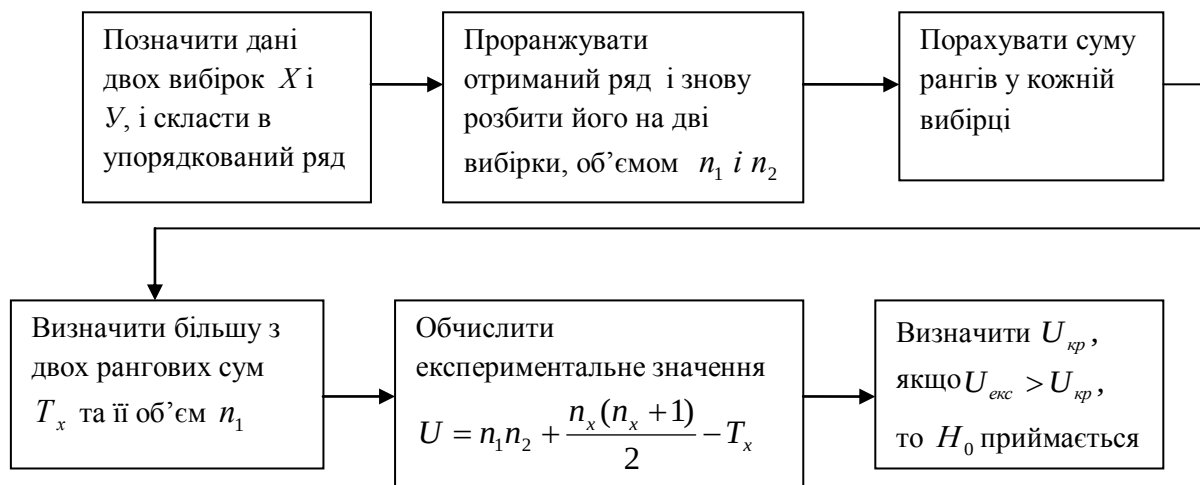
У 2 семестрі експериментальній підгрупі було запропоновано самостійну роботу виконувати за допомогою дистанційного курсу «Вища математика», розробленому викладачем Ненькою Р.В. Студенти мали можливість пройти оцінювальні лекції, практичні заняття та тестування в даному курсі.

Для чистоти педагогічного експерименту поточний, модульний та підсумковий контроль проводився в обох підгрупах при однакових умовах. Знову оцінимо висунуті вище гіпотези за U-критерієм Манна-Уїтні.

Суми рангів експериментальної і контрольної підгруп у цьому випадку дорівнюють: $T_{e2} = 298$, $T_{k2} = 167$, а експериментальне значення критерію Манна-Уїтні: $U_2 = 47$.

Так як $U_2 < U_{кр\ 0,01}$, то приймається гіпотеза H_1 , та можна вважати, що рівень успішності в експериментальній підгрупі після проведення педагогічного експерименту став вищим ніж в контрольній групі.

Схема використання критерію Манна-Уїтні

Аналіз результатів експериментальної роботи дозволяє зробити такі висновки: використання елементів дистанційних технологій навчання під час вивчення математичних дисциплін у аграрному ВНЗ сприяє підвищенню рівня знань студентів.

Список літератури

1. Сидоренко В.А. Методы математической обработки в психологии. – Санкт – Петербург. – 1996. – 350с.
2. Середенко, П. В. Методы математической статистики в психолого-педагогических исследованиях: учеб. пособ./П.В. Середенко, А.В. Должикова. – 2-е изд., испр. и доп. – Южно-Сахалинск: СахГУ, 2009. –52 с.

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МЕТОДИК ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ

Кодацька Наталя Олександрівна

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри економіки та соціально-трудових відносин

Університету митної справи та фінансів

Повстяний Роман Олександрович

студент 6 курсу

Університету митної справи та фінансів

Актуальність вивчення питань, пов'язаних з оцінкою діяльності персоналу в організаціях, обумовлена інтересом до вирішення проблеми підвищення ефективності управління персоналом, яке все більше стає визначальним чинником конкурентоспроможності будь-якої організації. Персонал є головним ресурсом, саме від його професійного розвитку, рівня кваліфікації, здібностей та вмінь залежить розвиток та ефективність роботи підприємства. Тому на підприємствах застосовують оцінку персоналу, яка служить критерієм професійних здібностей персоналу, показує особисті якості та перспективні можливості співробітників. Об'єктивно проведена оцінка діяльності не тільки дає можливість працівникові мати уявлення про те, як було оцінено виконану ним роботу, а й значною мірою впливає на мотивацію його дальшої трудової діяльності. На сьогодні проблема оцінки роботи персоналу поки не має конкретного загальновизнаного рішення. Існує безліч методик, які допомагають оцінити окремі параметри діяльності персоналу організації. Але максимально повний і достовірний обсяг інформації може надати тільки комплексна система оцінки персоналу. На сучасних підприємствах дедалі більше уваги приділяється оцінці персоналу як при прийнятті на роботу, так і в процесі її виконання – це викликано потребою забезпечення більш якісних результатів діяльності [3, с.112].

Система оцінки персоналу повинна враховувати і відбивати такі фактори, як: стратегічні цілі організації; стан зовнішнього середовища; організаційна структура і культура організації; традиції; контингент працюючих [4, с.186]. Організаційна процедура підготовки проведення оцінювання передбачає виконання таких обов'язкових заходів:

- розроблення методики оцінювання (якщо це доцільно, методику можна купити) з урахуванням конкретних умов організації;
- формування оціночної комісії із залученням безпосередніх керівників тих працівників, що оцінюються, та спеціалістів вищого рівня ієрархії, а також спеціалістів служби управління персоналом;
- визначення часу та місця проведення оцінки;
- встановлення процедури підбиття підсумків оцінки;
- вивчення питань інформаційного забезпечення процесу оцінювання;
- консультації авторами методичних розробок членів комісії з питань оцінювання [2, с.124].

Найбільш прогресивними, на нашу думку, на сьогоднішній день є наступні методики оцінювання персоналу:

1. Метод моделювання ситуацій. Цей метод передбачає створення штучних, проте близьких до реальних робочих умов ситуацій (підбір ділових паперів, розробка проектів документів, інтерв'ю). Критерієм оцінки є здатність організувати і планувати, гнучкість, стиль роботи, стійкість до стресів.

2. Метод «360 градусів». Під час проведення оцінки даним методом інформацію про працівника одержують шляхом бесіди з ним, його безпосереднім керівником, колегами, підлеглими, а в окремих випадках і клієнтами оцінюваного. На основі результатів оцінки надається зворотній зв'язок. Дані оцінки за методом «360 градусів» стають основою для формування програми індивідуального розвитку співробітника.

3. Ассесмент-центр. Метод орієнтований на оцінку реальних якостей співробітників, їх психологічних і професійних особливостей, відповідності

вимогам посадових позицій, а також виявлення потенційних можливостей фахівців. Ассесмент-центри створюються для вирішення наступних задач: оцінка професійних знань і навичок персоналу; оперативне управління персоналом; навчання персоналу; розвиток навичок оцінки. Метод дозволяє отримати максимально об'єктивну оцінку в порівнянні з іншими.

4. Метод ділових ігор. В даному випадку оцінка персоналу здійснюється в рамках спеціально розроблених імітаційних і розвиваючих ділових ігор. Цей метод оцінки може використовуватися для визначення ефективності командної роботи персоналу.

5. Метод управління за цілями (МВО). Цей метод полягає в постановці специфічних вимірюваних цілей для кожного з працівників та періодичне обговорення прогресу в досягненні цих цілей. МВО майже завжди має на увазі всеосяжну програму оцінки та постановки цілей, яка складається з шести найважливіших кроків:

- визначення цілей організації, розробка плану на наступний рік;
- визначення цілей відділу його начальником;
- обговорення цілей відділу його начальником та всіма працівниками, визначення працівниками своїх власних індивідуальних цілей;
- визначення очікуваних результатів.

6. Управління досягненнями (Performance Management) являє собою концепцію управління організацією, що базується на безлічі теорій та практик управління, що передували їй. РМ — це інтеграція різних методик управління організацією, що зарекомендували себе як ефективні.

До основних принципів системи РМ можна віднести наступні:

- система управління орієнтована на досягнення взаємопов'язаних, взаємозалежних кількісних і якісних цілей;
- в основі цілей підрозділів і персональних цілей окремих працівників повинні лежати цілі організації;
- особлива увага приділяється взаємозв'язку цілей бізнесу та розвитку ключових компетенцій співробітника;

- досягнення цілей співробітниками оцінюється за допомогою показників (KeyPerformanceIndicators — KPI) [1, с.208].

Отже, оцінка персоналу є однією з найважливіших складових системи управління персоналом. Проте, для вітчизняної практики оцінювання персоналу все ще характерними є некомплексність, еkleктичний підхід, коли результати оцінки здобувають з допомогою конгломерату не пов'язаних між собою оцінних методів; брак систематичності та регулярності у застосуванні процедур оцінювання. До характерних ознак чинних в Україні систем оцінювання персоналу слід віднести й орієнтацію на спрощені процедури оцінки, відсутність конструктивного зворотного зв'язку між об'єктом і суб'єктами оцінювання [5, с.476]. Тому для підвищення ефективності оцінювання персоналу необхідно: поширення сучасних методів оцінки на всі категорії персоналу; розширення доступу персоналу до результатів його оцінки; активне включення персоналу в процес його оцінки через залучення до самоаналізу діяльності і розробки заходів з поліпшення роботи; розширення кола оцінювачів, у ролі яких, крім безпосереднього керівника, часто виступають вищі менеджери, колеги по роботі, підлеглі, споживачі результатів праці.

Список літератури:

1. Балабанова Л.В. Управління персоналом: Навч. посібник / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. — К.: Професіонал, 2006. — 512 с.
2. Головатий М. Ф. Управлінські аспекти соціальної роботи. Курс лекцій / М. Ф. Головатий, М. П. Лукашевич, Г. А. Дмитренко та ін. — К.: МАУП, 2004. — 368 с.
3. Данюк В. М. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха. — К.: КНЕУ, 2004. — 398 с.
4. Завіновська Г. Т. Економіка праці: навч. посіб. / Г. Т. Завіновська. — К.: КНЕУ, 2003. — 432 с.

5. Кодацька Н.О. Гендерний підхід в управлінні персоналом / Н.О. Кодацька // Молодий вчений. — 2016. — №4. — с.475-479.

ІНТЕГРАЛЬНА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ

Козаченко К.А.

студентка спеціальності «Фінанси, банківська справа і страхування»
освітньої програми «Банківська справа», група БС – 51м

Чижевська М.Б.

науковий керівник, доцент кафедри фінансів і банківської справи, к. е. н.
Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

Складність управління діяльністю банків в сучасних умовах необхідності врахування великої кількості показників для проведення їх комплексного оцінювання. У світовій практиці успішно використовують для цього рейтинговий принцип.

Залежно від того, хто здійснює оцінку діяльності банку, вона може бути зовнішня і внутрішня. Внутрішня оцінка здійснюється різними суб'єктами для різних цілей, зокрема Національним банком України, аудиторськими фірмами, банками – партнерами, рейтинговими агентствами. Залежно від цілей можна виділити три види зовнішніх оцінок:

- Оцінка кількісних, інтегрованих показників;
- Оцінка якісних сторін діяльності: фінансовий стан (надійність)
- Оцінка стану обліку і звітності.

Проаналізувавши визначені рейтингові оцінки фінансово-економічної діяльності банків, для подальшого дослідження було обрано сучасну рейтингову модель оцінки фінансового стану банківської системи в цілому, яка

иоже бути використана і для оцінки фінансового стану конкретного банку або певної групи банків (автор Лисенко О.В.) [1].

Суть даного методичного підходу до побудови рейтингової моделі оцінки фінансового стану банківської системи полягає в послідовному визначенні показників, які аналізують фінансовий стан, і розробки їх бальної оцінки, що дозволяє розрахувати узагальнюючий показник – інтегральний індикатор фінансового стану.

Таким чином, для розрахунку інтегрального показника фінансового стану банківської системи сформовано певний набір коефіцієнтів, які характеризують ризикованість, прибутковість та ліквідність банків. У зв'язку з цим, обрані коефіцієнти за функціональним призначенням було розподілено на такі чотири групи: достатність капіталу, якість кредитного портфеля, прибутковість та ліквідність. У кожену групу включено по чотири показники, кожному з яких присвоюються граничні межі для визначення відповідної бальної оцінки діяльності банків за тим чи іншим напрямком. Чим вищий бал, тим більш ефективною та менш ризиковою є фінансово-економічна діяльність банків і тим кращим є їх фінансовий стан.

За отриманими в результаті власних розрахунків на основі даних НБУ [2] значеннями показників та з використанням обраної рейтингової методики, було розраховано інтегральний показник фінансового стану банківської системи України за 2013-2017 роки (рис.1).

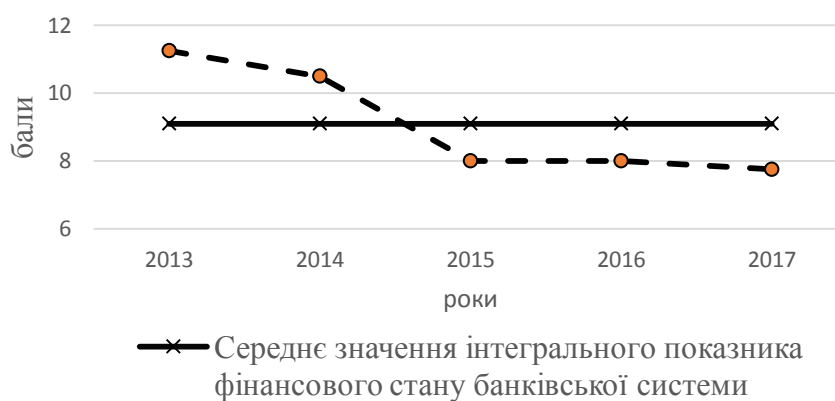

Рисунок 1 – Інтегральний показник фінансового стану банківської системи України у порівнянні із середнім за 2013-2017 роки

Як бачимо, найбільш проблемним етапом у функціонуванні банків України став 2015 рік, саме в цьому періоді інтегральний показник фінансового стану банків починає знижуватись до 8 і є меншим за середнє значення – 9,1. З 2015 року й до сьогодні (у 2017 році показник 7,75) спостерігаємо період, коли банки зазнають фінансових втрат, погіршується якість їх активів та зростають ризики банківської діяльності, що потребує негайного реагування з боку НБУ та самих фінансових установ.

Список літератури:

1. Лисенок О. В. Інтегральна рейтингова модель оцінки фінансового стану банків / О. В. Лисенок. // Ефективна економіка. - 2012. - № 9. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2012_9_68. – Назва з екрана. – Дата звернення: 20.04.2018.

2. Показники банківської системи [Електронний ресурс] / Національний банк України: [сайт]. – Текст. і граф. дані. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442. – Назва з екрана. – Дата перегляду: 17.04.2018

ФОРМУВАННЯ ТОРГОВО-РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ В ІСНУЮЧІЙ ПЛАНУВАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ МІСТА

Кознарска Г.Є.

к.арх., доцент кафедри Містобудування
Національного університету «Львівська політехніка»
e-mail: halyna.y.koznarska@lpnu.ua

Бобош М.Я.

студент Інституту Архітектури
Національного університету «Львівська політехніка»
e-mail: maksym.bobosh.mar.2018@lpnu.ua

Місто – це організм, який постійно розвивається у залежності від новочасних суспільних вимог та розвитку технічного прогресу. Змінюються вимоги мешканців до функціональної організації, планувальної структури, естетичних якостей середовища. Великою складністю містобудівного проектування є значний часовий проміжок реалізації проектів, які обіймають великі за розміром території, у порівнянні з швидким розвитком технічного прогресу, що диктує нові вимоги суспільства до організації простору. Найбільшої трансформації зазнають осередки об'єктів обслуговування та громадських просторів. Якщо раніше більшість мешканців міста проводили дозвілля у центральній частині міста з розвиненою, на той час, інфраструктурою об'єктів обслуговування або на відкритих просторах (парках, скверах, біля водойм) то тепер – основними об'єктами притягання стали торгово-розважальні центри. Такий перерозподіл зацікавлень пов'язаний, насамперед, із значно ширшою пропозицією різноманітних, більш сучасних, послуг комерційних закладів і неспроможністю розвивати соціальну інфраструктуру за збіднілий міський бюджет.

Значення таких об'єктів для формування житлових районів має ряд позитивних та негативних наслідків. Спробуємо виявити переваги та недоліки та проаналізувати засоби, якими можемо узгодити комерційні та соціальні сторони.

Переваги:

- сучасні торгово-розважальні центри використовують нові технології (кінотеатри 3D, Imax, VR-заклади, інтерактивні кафе) і є більш привабливими для молоді, ніж класичні кінотеатри чи заклади харчування;
- великий вибір культурно-відпочинкових заходів: конкурсів, майстер-класів, театральних дійств;
- розмаїття закладів відпочинку та розваг забезпечує дозвілля для різних вікових груп населення;
- комфортний просторий інтер'єр може функціонувати цілорічно і не є прив'язаний до погодних умов;

- концентрація різноманітних об'єктів обслуговування в одному місці дає можливість задовольнити більшість побутових потреб.

Недоліки:

- заклад орієнтований на комерцію, відсутня соціальна складова (медицина, освіта, дозвілля для малозабезпеченої групи населення);
- планувальна організація орієнтована на власників автомобілів, відсутність пішохідної доступності;
- неузгодження з основними планувальними елементами міста.

Безумовною перевагою таких центрів є забезпечення сучасними об'єктами обслуговування житлових територій. Мешканці мають можливість урізноманітнити своє дозвілля та задовільнити побутові потреби. Проте, акцентуючи на перевагах, слід звертати уваги на недоліки, щоб максимально уникнути суперечностей, які виникатимуть під час закладення та будівництва нових подібних об'єктів. А недоліки, пов'язані з помилками у плануванні, перш за все, спричиняють транспортне блокування частин міста. Прикладом такого неузгодженого планування є один з найбільших торгово-розважальних центрів у Західній Україні «Вікторія Гарденс». Побудований по інший бік загальноміської магістралі від щільно заселеного району міста, він періодично блокує всю транспортну мережу у радіусі до 1,5 км. Об'єкти обслуговування не рекомендовано розділяти настільки потужними магістралями від житлової території. [1, с.49] Транспортна розв'язка з багаторівневим паркінгом і величезною автопарковкою перед головним фасадом будівлі розрахована для зручного під'їзду приватним автомобілем, але не пішоходами. Неузгодження, у деякій мірі, спричинив і адміністративний розподіл території. Адже, торгово-розважальний центр «Вікторія Гарденс» розташований у Залізничному районі міста, а щільнозаселена житлова ділянка належить до Франківського району. Відповідно, розрахунки та місце розташування громадського центру, відбувалось з урахуванням діючих норм для об'єктів з радіусом обслуговування 1500 м. – посередині району – вздовж вул. Княгині Ольги. Після зведення настільки потужного об'єкту, як «Вікторія Гарденс» більшість мешканців цього

багаточисленного району прямують пішки у зворотному напрямку, через магістраль, блокуючи транспорт міста. Доречно зауважити, що функціонування громадського культурного простору насамперед залежить від: загальної доступності; безпеки використання (безпека руху і простору); високої інформаційної якості (сучасна архітектура, загальна естетика, узгоджена реклама). [2, s.211]

Слід визнати, що теперішні торгово-розважальні заклади поступово стають комерційною альтернативою громадських центрів міста. Мешканці надають перевагу сучасним комплексам, а не дільницям, які колись були пропоновані генпланом міста, як громадські центри. Тому, і вимоги поступово необхідно узгоджувати. За Державними будівельними нормами (ДБН Б.2.2-12:2018 п. 6.2.11): «Громадський простір багатофункціонального центру з розчленованою структурою формується на основі єдиної пішохідної зони, що забезпечує взаємозв'язок об'єктів центру, безперервність пішохідних комунікацій в межах всіх складових комплексу, зручність підходів до зупинок транспорту та озеленення рекреаційних майданчиків. Для людей, що одночасно перебувають у пішохідній зоні, норма площі території має складати не менше ніж 20 м² на одну особу» [3, с.30] На жаль, наразі, норма 20 м² витримується з розрахунку на один автомобіль, а не особу.

Отже, при закладенні потужних багатофункціональних комплексів, необхідно враховувати особливості території розташування. Ще на стадії проекту слід узгоджувати вплив проектного закладу на існуючу мережу культурно-побутового обслуговування та враховувати схему пішохідно-транспортних зв'язків, безпеку та доступність з існуючими житловими дільницями сельбищної території міста. Також необхідно пам'ятати про естетичну організацію території та озеленення.

Список літератури:

1. Містобудування. Довідник проектувальника. За загальною редакцією доктора архітектури, професора Т.Ф.Панченко – Київ: Укрархбудінформ, 2001 – 192 с.

2. Teoria urbanistyki w projektowaniu i planowaniu miast / Jan Maciej Chmielewski. - wyd. 2. – Warszawa, 2010 – 416 s.
3. ДБН Б.2.2-12:2018 Планування і забудова територій. – Київ: Мінрегіон України, 2018. – 179 с.

THE ROLE OF VOCABULARY IN THE FOREIGN LANGUAGE TEACHING

Kolodiichuk Nataliia

Vocabulary plays an essential role in studying a foreign language (FL). Pupils cannot understand others and share their thoughts without sufficient vocabulary. To know vocabulary means mastering pronunciation, meaning, spoken/written forms, collocations, word family, connotations, grammar of each piece of vocabulary. Thus, learning vocabulary takes place gradually, incrementing manageably in small portions over time. Furthermore, it is decisive to help middle school pupils become self-sufficient learners. But because of time limitation and other reasons, teachers cannot spend much time on teaching vocabulary in class. Consequently, to solve the problem pupils must be provided with a variety of learning resources for learning after classes.

Vocabulary knowledge is considered as a critical tool for learners because a limited vocabulary in a FL hinders effective communication. Emphasizing the significance of vocabulary acquirement, Schmitt (2000) underscores that “lexical knowledge is central to communicative competence and to the acquisition of a second language” [20: 55].

Nation (2001) considers the relationship between vocabulary knowledge and language use as additional because knowledge of vocabulary facilitates language use, and vice versa, language use increases vocabulary knowledge [13].

The significance of vocabulary is indicated daily in and out the school. In classroom, the achieving pupils possess the most adequate vocabulary.

Researchers such as Laufer and Nation (1999), Maximo (2000), Read (2000), Gu (2003) and Marion (2008) and others have realised that the acquisition of vocabulary is essential for successful FL use and plays an important role in the formation of complete spoken and written texts [8; 11; 16; 6; 10; 13]. It is important to learn vocabulary items in English as a FL in all language skills (i.e. listening, speaking, reading, and writing [13]. Rivers and Nunan (1991), furthermore, prove that the acquisition of a proper vocabulary is essential for successful FL use because without an extensive vocabulary, we will be unable to use the structures and functions we may have learned for comprehensible communication [14].

Zimmerman (1997) wrote “vocabulary is central to language and of critical importance to the typical language learner.” [23]. It is central to English language teaching because pupils cannot understand others or express their own ideas without sufficient vocabulary. In production, while expressing a meaning or concept, we need to have a store of words from which we can select to express this meaning or concept. Many researchers claim that vocabulary is one of the most important components in learning a FL, and FL curricula must reflect this. Wilkins (1972) argues that “... while without grammar very little can be conveyed, without vocabulary nothing can be conveyed” [22: 111–112]. Lewis (1993) went further to assert, “lexis is the core or heart of language”. Particularly as pupils develop greater fluency and expression in English, it is significant for them to internalise more productive vocabulary knowledge and to develop their own personal vocabulary learning strategies [9].

From the other point of view, Meara (1980) claims vocabulary has been recognized as FL learners’ greatest single source of problems [12]. This may mean that the openendedness of a vocabulary system is regarded as a reason of hardship by learners. Another possible cause is that, unlike syntax and phonology, vocabulary does not have rules the learners may follow to acquire and develop their knowledge. In other words, it is not clear in FL vocabulary learning what rules apply or which vocabulary items should be learned first. Oxford (1990) also asserts that vocabulary

is “by far the most sizeable and unmanageable component in the learning of any language, whether a foreign or one’s mother tongue, because of tens of thousands of different meanings” [15]. Despite these difficulties that language learners face in FL vocabulary, they still have to deal with it in their examinations as “vocabulary has traditionally been one of the language components measured in language tests” [19: 189]. Furthermore, many learners see FL acquisition as essentially a matter of learning vocabulary and therefore they spend a great deal of time on memorising lists of FL words and rely on their bilingual dictionary as a basic communicative resource. As a result, language teachers and applied linguists now generally recognize the importance of vocabulary learning and are exploring ways of promoting it more effectively. Some of this research takes the form of investigation of strategies learners use specifically for vocabulary, which is our focus of attention [1: 23].

However, vocabulary instruction was like the weather: everybody talked about it, but nobody knew what to do about it [2]. It was for long an overlooked aspect of learning a new language, mostly because of certain dominant teaching approaches in the 1940’s until the 1960’s. The theories underlying these theoretical principles such as structural linguistics (Fries, 1945) and generative transformational linguistics (Chomsky, 1957) focused on teaching grammatical and phonological structures as well as emphasized on grammatical rules respectively [5; 3]. It was considered that having learned the structural frames and the grammatical rules, learners will then be able to fill in the lexical items as needed. “The teaching approach proposed by Hymes (1972) which emphasized communicative competence similarly identified vocabulary as secondary to functional language use [7]. It was believed that vocabulary would take care of themselves during language learning [17]. However, FL acquisition depends crucially on the development of a strong vocabulary and calls for helping learners improve the way they go about learning vocabulary have been made on a number of grounds. Sokmen (1997) argues for helping learners learn how to acquire vocabulary on their own, noting that it is “not possible for students to learn all the vocabulary they need in the classroom” [21: 225]. Taking this into consideration, vocabulary acquisition is currently receiving attention in FL pedagogy and research.

During the last decades, however, the vocabulary has moved from the periphery into a central position amongst all the language components required when learning a language. Even a quick look at the recent linguistic research reveals that more and more attention has been given to this disregarded “Cinderella of FL learning” [4; 12].

The word vocabulary commonly implies word lists [18: 625]. The vocabulary of the language is considered as a set of one-word forms, which include open classes categories of words (nouns, verbs, adjectives, adverbs) and closed lexical sets (days of the week, months of the year, measures of weight, etc.), as well as set expressions, which include spoken expressions (proverbs, archaisms, words of greetings, farewells, apologies, etc.), phraseological idioms (semantically opaque, frozen metaphors), verb expressions, prepositional expressions, and so on.

Therefore, increasing vocabulary improves overall language skills. Even if pupils of the middle school resort to lists and rote memorization, vocabulary is a wonderful way to build all the major language skills. That is because building vocabulary in any way boosts FL skills such as communication, visualization, memory recall and practical use among others. More vocabulary means that pupils have more words at their disposal to use and they will understand more of the words they hear [21].

References:

1. Alqahtani, M. (2015). The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. *International Journal of Teaching and Education*, Vol. III, No 3, p. 21–34.
2. Blachowicz, C. L. Z. (1986). Making connections: Alternatives to the vocabulary notebook. *Journal of Reading*, No 29, p. 643–649.
3. Chomsky, N. (1957). *Syntactic Structures*. The Hague: Mouton.
4. Folse, K. S. (2004). Myths about teaching and learning second language vocabulary: what recent research says. *TESL Reporter*, No 37, p.1–13.
5. Fries, C. (1945). *Teaching and Learning English as a Foreign Language*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

6. Gu, Y. (2003). Vocabulary learning in second language: person, task, context and strategies. *Electronic Journal. TESL-EJ*, No 7, 2, p.1–26.
7. Hymes, D. (1972). On Communicative Competence. In: Pride, J.P. & Holmes, J. (Eds.) *Sociolinguistics. Selected Readings*. Harmondsworth, UK: Penguin, Part 1, p. 269–293.
8. Laufer, B. & Nation, P. (1999). A vocabulary size test of controlled productive ability. *Language Testing*, No 16, p. 33–51.
9. Lewis, M. (1993). *The lexical approach: The state of ELT and a way forward*. Hove, UK: Language Teaching Publications.
10. Marion, T. (2008). The effect of gestures on second language memorization by young children. *Gesture*, No 8, p. 219–235.
11. Maximo, R. (2000). Effects if rote, context, keyword, and context/keyword method on retention of vocabulary in EFL classroom. *Language Learning*, No 50, p. 385–412.
12. Meara, P. (1980). Vocabulary acquisition: A neglected aspect of language learning. *Language Teaching and Linguistics Abstracts*, No 13, p. 221–246.
13. Nation, I. S. P. (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.
14. Nunan, D. (1991). *Language Teaching Methodology. A Textbook for Teachers*. London: Prentice Hall.
15. Oxford, R. L. (1990). *Language Learning Strategies. What Every Teacher should know*. Boston: Heinle and Heinle.
16. Read, J. (2000). *Assessing vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
17. Rojas, F. & Miriam, M. (2008). *Exploring Vocabulary Acquisition Strategies for EFL Advanced Learners*. Doctoral thesis. MA TESOL Collection. 192, p. 1–63. Retrieved 15.09.2018 from: https://digitalcollections.sit.edu/ipp_collection/192

18. Samian, S. H. & Tavakoli, M. (2012). The Relationship between Iranian EFL Learners Rote Learning Strategy Use and Their Level of Proficiency. *Journal of Language Teaching and Research*, Vol. 3, No. 4, p. 625–631.
19. Schmitt, N. (1999). The relation between TOEFL vocabulary items and meaning, association, collocation, and word-class knowledge. *Language Testing*, No 16, p.189–216.
20. Schmitt, N. (2000). *Vocabulary in language teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.
21. Seifert, S. 5 ESL vocabulary teaching methods that build serious linguistic muscles Retrieved 15.05.2018 from: <https://www.fluentu.com/blog/educator-english/esl-teaching-vocabulary/>
22. Wilkins, D.A. (1972). *Linguistics in language teaching*. London: Arnold.
23. Zimmerman, C. B. (1997). Historical trends in second language vocabulary instruction. In: J. Coady and T. Huckin (Eds) *Second Language Vocabulary Acquisition*, Cambridge: CUP, p. 5–19.

ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ФАКТОРИНГУ

Коломієць К.В.

аспірант кафедри цивільного права і процесу
Національної академії внутрішніх справ

Однією із ключових ознак, які дозволяють вести мову про факторинг, як цивільно-правове зобов'язання, є його юридична характеристика, через яку розкриваються основні правові конструкції будь-якого договору та істотні умови, що власне, дозволяє визначити сутність та місце договору факторингу в системі цивільно-правових договорів.

Отже, аналіз цивільного законодавства та наукової літератури дозволяє виділити наступні традиційні ознаки договору факторингу. Визначено, що

договір факторингу є двостороннім (взаємним), може бути як реальним, так і консенсуальним, відплатним. Крім того до нього можуть бути застосовані і інші характеристики. Принагідно слід зауважити, що якраз в питанні визначення юридичної характеристики договору факторингу, дискусійність і неоднозначне тлумачення відсутні.

Досліджуючи питання щодо теоретичних проблем банківських правочинів, Л.І. Безклубий обґрунтовує, що договір факторингу є самостійним, консенсуальним, двостороннім, відплатним цивільним правочином з надання фактором комплексних послуг з фінансування клієнта грошовими коштами під зобов'язання відступлення його права грошової вимоги до боржника [1, с. 17]. Такі ж висновки викладені і в іншому науковому доробку автора [2, с. 89].

Як уже відзначалося, відповідно до ст. 1077 ЦК України за договором факторингу (фінансування під відступлення права грошової вимоги) одна сторона (фактор) передає або зобов'язується передати грошові кошти в розпорядження другої сторони (клієнта) за плату (у будь-який передбачений договором спосіб), а клієнт відступає або зобов'язується відступити факторові своє право грошової вимоги до третьої особи (боржника). Дане законодавче положення прямо вказує на двосторонність (взаємність) договору факторингу. Взаємність договору, вказують інші фахівці, визначається тим, що кожна сторона набуває права і обов'язки по відношенню до іншої сторони. За таким договором кожна сторона вважається боржником у тому, що зобов'язана зробити на користь іншої сторони, і одночасно кредитором у відношенні того, що має право вимагати [3, с. 305].

Згідно ч. 1 ст. 1078 ЦК України, предметом договору факторингу може бути право грошової вимоги, строк платежу за якою настав (наявна вимога), а також право вимоги, яке виникне в майбутньому (майбутня вимога) [ЦК]. Тобто можна зробити висновок щодо можливості договору факторингу бути реальним (у випадку наявних вимог) або консенсуальним (якщо розглядаються майбутні вимоги). Реальним договір факторингу буде у випадках, коли клієнт відступає право вимоги та (або) фактор передає грошові кошти в розпорядження клієнта),

а консенсуальним у випадку, коли обидві сторони лише зобов'язуються вчинити певні дії. У цьому сенсі, ми погоджуємося із В. Кратом, який зазначає: «внаслідок того, що в абз. 1. ч. 1 ст. 1077 ЦК вживаються такі формулювання як «фактор передає або зобов'язується передати», «клієнт відступає або зобов'язується відступити» учасники цивільних відносин вправі самотійно конструювати реальну або консенсуальну модель [4, с.2].

Даний договір є завжди оплатним, оскільки фактор виконує свої обов'язки за плату. Договором — при набутті майна у власність покупець сплачує за нього продавцеві ціну обумовлену в договорі. До того ж, оплатність договору факторингу має імперативний характер, що зумовлюється змістом глави 73 ЦК. Ми згодні з тими твердженнями фахівців, що центральною ланкою в договорі факторингу є грошова вимога, що відступається [5, с. 99].

В зарубіжній доктрині можна зустріти і таку характеристику договору факторингу, як договору підприємницького [6;7]. Такий висновок цілком можна застосувати і щодо національної доктрини, оскільки він повністю відповідає вимогам українського законодавства, де чітко визначено, що і клієнтом, і фактором у договорі факторингу може бути лише суб'єкт підприємницької діяльності, правовий статус якого визначається у відповідності до Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг». Іншими словами, комерційність договору факторингу виявляється в тому, що він застосовується виключно в підприємницькій діяльності, що врешті-решт зумовлює як правову мету такого договору, так і специфіку його суб'єктного складу.

На наше переконання, підприємницький, комерційний характер договору факторингу, визначає наступну його юридичну ознаку, як договору каузального. Більшість договорів у цивільному праві є каузальними, оскільки переслідують певну мету. Не винятком у цьому відношенні є договір факторингу. Л. Г. Єфімова цілком справедливо обґрунтовує каузальний характер факторингу, оскільки виконання фінансування під відступлення права

грошової вимоги однією із сторін залежить від зустрічного надання іншої [8, с. 104].

Свого часу О. М. Ерделевський зазначав, що, як правило, мета факторингу полягає в отриманні клієнтом грошових коштів в обмін на грошову вимогу, що відступається. Але договір може носити і забезпечувальний характер, що має місце, коли грошова вимога до боржника відступається клієнтом для забезпечення виконання зобов'язань клієнта перед фінансовим агентом [9, с. 17]. Інші представники російської доктрини так само вважають, що мета договору факторингу полягає у наданні фінансовим агентом, який має спеціальну правоздатність на здійснення таких угод, грошових коштів у власність клієнту із зобов'язанням повернення у вигляді відповідних надходжень від прав вимоги, які відступаються клієнтом [10, с. 75-76] та у захисті прав як фінансового агента, так і боржника [11, с. 25-26].

За своєю природою договір факторингу становить своєрідне поєднання кредитного договору (надання фінансування) і договору з надання послуг. Крім того, уступка вимоги з метою забезпечення виконання зобов'язання іноді може розглядатися як фідучіарна уступка вимоги (від лат. *fides* – довіра, віра). На підставі цього можна стверджувати, що договір факторингу, укладений стосовно майбутнього права вимоги, є також фідучіарним.

Ст. 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначено, що банк, придбаваючи право вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймає на себе ризик виконання таких вимог та прийом платежів (факторинг). Таке положення дозволяє зробити висновок про ризиковий (алеаторний) характер договору факторингу, оскільки сторони не можуть визначити свою вигоду чи втрати на момент укладення договору [12, с. 188].

Підсумовуючи, слід вказати, що договір факторингу є двостороннім (взаємним), реальним або консенсуальним, оплатним і у всіх випадках – каузальним. Коли ж предметом договору факторингу є відступлення майбутніх прав, він є фідучіарним та алеаторним.

Список літератури:

1. Безклубий І.А. Банківські правочини: цивільно–правові проблеми : [монографія] / І.А. Безклубий. – К. : Видавничо– поліграфічний центр «Київський університет», 2005. – 378 с.
2. Безклубий І.А. До питання про юридичну природу договору факторингу / І.А. Безклубий // Підприємництво, господарство і право. – 2005. - № 3. – с. 89-91.
3. Українське цивільне право [текст]: навч.посіб. / за ред.. Заїки Ю.О. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 358 с.
4. Крат В. Загальна характеристика договору факторингу / В. Крат // МЕН (Мала енциклопедія нотаріуса). – 2015. - № 6. – С. 1-16.
5. Гасников К.Д. Договор финансирования под уступку денежного требования и практика его применения арбитражными судами / К.Д. Гасников // Журнал российского права. – 2002. – № 9. – С. 99-103.
6. Turcu A.-V. Financing through factoring: mechanisms, costs and risks : doctoral thesis summary / Adina-Viorika Turcu. – Cluj-Napoca, 2010. – 31 p.
7. Paltinean L.-F. Assignment of claims – legal means to achieve the dynamics of obligations / Laura-Florentina Paltinean. – Cluj-Napoca, 2011. – 23 p.
8. Ефимова Л.Г. Банковские сделки: Комментарий законодательства и арбитражной практики. – М. : 2000. – 320 с.
9. Эрделевский А. М. Договор факторинга / А.М. Эрделевский // Российская юстиция. – 1999. – № 1. – С. 17-19.
10. Людвиг С.Д. Договор финансирования под уступку денежного требования : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03 – гражданское право; предпринимательское право; семейное право; международное частное право / Сергей Давыдович Людвиг. – М., 2003. – 126 с.
11. Буркова А.Ю. Использование конструкции факторинга для обеспечения исполнения обязательств и его государственное регулирование в рамках банковского права : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.14 –

административное право, финансовое право, информационное право / Анастасия Юрьевна Буркова. – М., 2004. – 146 с.

12. Веретельник Л.К. Проблема систематизації договорів у цивільному праві / Л.К. Веретельник // Форум права. – 2011. – № 1. – С. 180-189.

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Коненко В.В.

канд. екон. наук, ст. викладач,

Геращенко І.О.

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М.

Бекетова

Реформа житлово-комунального господарства (ЖКГ), яка проводиться в даний час, передбачає зміну схеми проходження фінансових потоків від дотування збитків галузі до самофінансування та самоокупності її підприємств. Витрати житлово-комунальних підприємств (ЖКП) є не тільки результуючим фактором їхньої діяльності але й основою тарифоутворення житлово-комунальних послуг, у зв'язку з чим управління витратами розглядається в якості основного принципу менеджменту ЖКГ. У той же час критичний фінансовий стан вітчизняних комунальних підприємств свідчить, що діюча сьогодні система управління витратами неефективна.

Монопольний характер виробництва житлово-комунальних послуг, витратний підхід до тарифоутворення в ЖКГ і відсутність стимулів у комунальних підприємств до зниження економічно необґрунтованих витрат перешкоджають застосуванню в системі управління підприємством нових підходів до управління витратами.

Відсутність адекватних ринкових умов господарювання наукових методів

управління витратами на комунальних підприємствах може спричинити нові негативні наслідки їх функціонування і розвитку.

Метою управління витратами повинна бути не мінімізація витрат, а ефективне використання ресурсів підприємства, їх економія і максимізація віддачі на всіх етапах виробничого процесу. Формальна мінімізація витрат ЖКП може привести до скорочення виробництва теплової енергії, а це суперечить соціальній місії цих підприємств. У той же час це сприяє зростанню тарифів на ЖКП, що також вступає в протиріччя з їх соціальною місією. Таким чином, в якості мети управління витратами комунальних підприємств пропонується розглядати оптимізацію управлінських рішень, спрямованих на поліпшення поточних показників діяльності і довгострокове підвищення прибутковості при дотриманні встановлених пріоритетів розвитку підприємств.

Мета управління витратами підприємств реалізується через функції управління. Для ефективності системи управління витратами комунального підприємства (КП) необхідно розглянути всю сукупність функцій, що становлять її зміст, і встановити ступінь відповідності цієї сукупності поставленої мети.

Планування в управлінні витратами передбачає розподіл необхідних ресурсів КП по конкретним завданням для досягнення поставленої мети. У практичній діяльності підприємств тепломережі процес планування витрат побудований на ретроспективному аналізі поведінки витрат в залежності від функціональних факторів. Це пояснюється значним впливом функціональних чинників на рівень витрат і консервативністю використовуваних обліково-аналітичних систем управління витратами при виробництві і транспортуванні теплової енергії. Досягнення мети КП, визначеної як беззбиткове функціонування, можливо тільки за умови ефективної організації діяльності персоналу, яка забезпечить процес стимулювання до скорочення економічно-необґрунтованих витрат, і при наявності контролю досягнутих результатів із запланованими. Однак, специфіка системи ціноутворення, що діє в ЖКГ України, суперечить реалізації функції стимулювання до скорочення витрат

(мотивації) при управлінні витратами КП. Отже, необхідною умовою оптимізації управлінських рішень, спрямованих на довгострокове підвищення прибутковості КП, є відновлення функції «стимулювання до скорочення витрат» в складі функцій першого порядку. Крім того, необхідність визначення ймовірного стану витрат в умовах високої невизначеності зміни неконтрольованих об'єктів і показників зовнішнього середовища, що впливають на формування витрат (наприклад, зміна тарифів на енергоресурси), висуває на передній план функцію прогнозування.

У зв'язку з цим, вважаємо за доцільне в системі управління витратами КП в складі функцій першого порядку, які забезпечують управлінський вплив, виділення таких функцій як планування, організація, стимулювання скорочення витрат, прогнозування, контроль і регулювання. У складі функцій другого порядку, які забезпечують інформаційну підтримку управлінських рішень, - облік, координація, нормування, калькулювання собівартості і аналіз.

Реалізація всієї сукупності розглянутих функцій управління витратами дозволяє забезпечувати покращення поточних показників діяльності і довгострокове підвищення прибутковості при дотриманні встановлених пріоритетів розвитку комунальних підприємств. Однак, в діючій системі управління витратами комунальних підприємств такі функції, як «прогнозування» і «стимулювання скорочення витрат» не реалізуються, що вимагає розробки нових підходів і методів.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

Коненко В.В.

канд. екон. наук, ст. викладач,

Головко А.С.

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М.

Бекетова

В умовах нестабільності розвитку економіки, погіршення макроекономічних показників та відчутного зниження рівня життя населення особливого значення набувають питання посилення конкурентоспроможності пріоритетних для розвитку національної економіки галузей та господарських комплексів. До них, зокрема, відноситься будівництво та суміжні галузі. Забезпечення розвитку будівельного комплексу регіону є стратегічним завданням з огляду на його участь у створенні основних фондів інших галузей економіки, задоволенні потреб населення в житлі. Ефективна реалізація цього завдання вимагає опрацювання оптимальної стратегії розвитку регіонального будівельного комплексу, яка забезпечила б сприятливі умови як для споживачів будівельної продукції, так і для всіх учасників її створення.

Реалізація заходів, передбачених стратегією, забезпечить збільшення обсягів капітальних вкладень у нове будівництво, підвищення інвестиційної активності та ефективності капітального будівництва, створить необхідні передумови подальшого розвитку будівельного комплексу регіону, а також вплине на удосконалення інституційного забезпечення функціонування комплексу на регіональному рівні.

Стратегічні напрями тісно переплітаються з основними пріоритетами соціально-економічного розвитку регіону на довготривалу перспективу. Через те що будівельний сектор посідає ключову позицію в економіці регіону, забезпечуючи темпи її соціально-економічного розвитку та можливості виконання в повному обсязі стратегічних завдань, які стоять перед регіоном, відзначимо тісний зв'язок між реалізацією комплексу заходів щодо просторового розвитку й територіального планування, з одного боку, та обсягами будівельних робіт, а також інвестиціями в будівельний комплекс області – з другого.

У соціальній сфері стратегія зорієнтована на реалізацію національних і регіональних програм та інвестицій, забезпечення населення доступним житлом та сучасними об'єктами комунальної інфраструктури соціального й культурного призначення з урахуванням принципів енергозбереження.

У реальному секторі економіки стратегія передбачає модернізацію виробничих потужностей і матеріально-технічної інфраструктури, технічне переоснащення та реконструкцію підприємств, будівель, споруд, інженерних об'єктів. Вона також визначає загальні принципи й напрями довготривалого розвитку підрядної діяльності в будівництві та промисловості будівельних матеріалів, окреслює загальні підходи до управління, яке забезпечує їх збалансований розвиток.

Стратегічні напрями розвитку будівельного комплексу регіону являють собою сформульовані в документі у вигляді цільових орієнтирів для групи стратегічних пріоритетів, реалізація яких забезпечить досягнення стратегічної мети. Кожен із пріоритетів – це комплекс стратегічних дій.

Потрібно зазначити, що важливим пріоритетом стратегії визначено утворення будівельного кластера регіону, метою якого є об'єднання учасників будівництва та забезпечення їх більш ефективного функціонування за рахунок зменшення трансакційних витрат.

Будівельний кластер покликаний реалізувати три стратегічні напрями:

1. Розвиток житлового, комерційного, промислового та дорожнього будівництва;
2. Розвиток промисловості будівельних матеріалів та сировинної бази будівельного комплексу в регіоні;
3. Інституційне забезпечення конкурентоспроможності будівельного комплексу.

Зауважимо, що конкурентоспроможності учасників кластера сприяє економія витрат, які пов'язані:

– з поширенням інформації (поширення інформації про співпрацю, технології та сучасні можливості будівництва; моніторинг законодавчої бази; випуск інформаційних бюлетенів); – маркетингом (просування продукції чи послуг кластера; популяризацією ресурсів та поширення внутрішніх знань; презентацією компаній кластера; – виробництвом (створення спільними зусиллями виробничих потужностей з виготовлення високоякісних

будматеріалів та зниження собівартості будівельної продукції); – закупівлями (координування закупівель високовартісного обладнання чи будівельних матеріалів, заощаджування коштів на обсягах замовлень); – навчанням (розробка тренінгових програм, організація комунікативних заходів для поширення досвіду у сфері будівництва).

СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Коненко В.В.

канд. екон. наук, ст. викладач,

Кліщенко А.О.

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М.

Бекетова

На сьогоднішній день як в Україні, так і у всьому світі, посилення конкурентної боротьби виступає характерною рисою сучасного економічного середовища. За сучасних умов, для яких притаманні постійні зміни факторів зовнішнього середовища та зростання ризику діяльності, все більшої актуальності набуває питання забезпечення конкурентоспроможності підприємства на державному та міжнародному ринку. На основі таких тенденцій у провідних країнах відбувається глобальне впровадження сучасних моделей управління міжнародною конкурентоспроможністю корпорацій та відокремлення його в одне із ключових завдань державної економічної політики.

Конкурентні переваги є концентрованим проявом переваги над конкурентами в економічній, технічній, організаційній та інших сферах діяльності підприємства, яке можна виміряти економічними показниками (додатковий прибуток, більш високі рентабельність, ринкова частка, обсяг

продажів). Необхідно підкреслити, що конкурентна перевага не повинна ототожнювати з потенційними можливостями компанії. На відміну від можливостей – це факт, який фіксується в результаті реальних і очевидних переваг покупців. Саме тому в практиці бізнесу конкурентні переваги є головною метою і результатом господарської діяльності.

Конкурентні переваги є результатом низької собівартості продукції, високого ступеня диференціації товарів, розумного сегментування ринку, впровадження нововведень, швидкого реагування на потреби ринку. До них також можуть відноситися більш високий рівень продуктивності праці і кваліфікації виробничого, технічного, комерційного персоналу; якість і технічний рівень вироблених виробів; управлінську майстерність, стратегічне мислення на різних рівнях управління, що відбиваються в економічному зростанні.

Конкурентні переваги носять порівняльний, а, отже, відносний, а не абсолютний характер, так як вони можуть бути оцінені тільки шляхом порівняння характеристик, які впливають на економічну ефективність продажів, і прив'язані до конкретних умов і причин.

Система стратегій підприємства включає в себе три основні елементи: загальну стратегію підприємства, конкурентну (ділову) стратегію і функціональні стратегії. Фірма має конкурентну перевагу, коли вона краще за своїх суперників долає сили конкуренції і виконує роботу по залученню покупців. Саме конкурентна стратегія підприємства націлена на формування конкурентних переваг. Стратегія конкуренції являє собою план дій фірми, спрямований на досягнення успіху в конкурентній боротьбі на даному ринку. Простіше кажучи, конкурентна стратегія фірми стосується її планів з вибивання ґрунту з-під ніг її конкурентів. Цей план, який безперервно адаптується як реакція на зміну ринкових і конкурентних умов, містить заходи, що передбачають реалізацію наступальних або оборонних заходів з метою подолання п'яти сил конкуренції.

Конкурентна карта є свого роду «фільтром», який відкине всі переваги,

що не впливають на поліпшення економічних показників, виділить ключові фактори успіху на ринку.

Таким чином, формується картина реально існуючої розстановки сил в конкурентній боротьбі. Вона дозволяє більш обґрунтовано підходити до питань розробки стратегії конкуренції, що враховує конкурентний статус фірми, особливості її ринкового оточення і можливості по дестабілізації ситуації, ринкової ситуації.

Оскільки конкурентні переваги виникають в результаті суперництва при проектуванні, виробництві, реалізації та експлуатації продукції, на їх формування серйозний вплив надає конкурентне середовище: потенційні і діючі конкуренти, споживачі продукції та постачальники, виробники товарів-замінників, а також державне регулювання. У цих умовах формування конкурентних переваг трансформується в завдання активної адаптації системи управління підприємством до змін конкурентного середовища. При цьому реальні позитивні результати досягаються там, де дана робота доведена до рівня технологій управління. Пошук конкурентних переваг, причин і умов їх виникнення, розробка на сформованій аналітичній базі стратегії конкуренції та її реалізація з урахуванням прив'язки до конкретних умов ринку – основні об'єкти технологічної опрацювання.

Ключовим питанням підвищення конкурентоспроможності України продовжує залишатися проблема посилення конкурентних позицій українських виробників на вітчизняному і зарубіжних ринках. Крім державної підтримки велике значення для вирішення даного завдання має необхідність підвищення ефективності управління вітчизняними підприємствами. Щоб витримати інтенсивну конкуренцію з боку іноземних компаній в умовах становлення ринкової економіки, виробники змушені впроваджувати нові способи оперативного і стратегічного управління, а також докладати постійних зусиль для подальшого вдосконалення методів управління в відповідності з новою конкурентною реальністю.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ ДЕЯКИХ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ

Корчова Галина Леонідівна

Київський національний університет будівництва і архітектури, кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри основ професійного навчання

Поняття «професійна освіта» визначається як процес і результат професійного становлення і розвитку особистості, який супроводжується оволодінням знаннями, навичками і вміннями з конкретних професій і спеціальностей [2]. Варто зазначити, що загальна доступність професійної освіти, гнучкість її структури забезпечує соціальну гарантованість самореалізації особистості, можливість розвитку індивідуальних здібностей, таланту.

У Законі України «Про освіту» метою професійної (професійно-технічної) освіти є формування і розвиток професійних компетентностей особи, необхідних для професійної діяльності за певною професією у відповідній галузі, забезпечення її конкурентоздатності на ринку праці та мобільності і перспектив кар'єрного зростання впродовж життя [1].

У проекті Концепції розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 рр.) дається визначення професійної освіти і навчання як процесу надання та удосконалення професійних знань, вмінь, навичок робітників, необхідність для забезпечення їх продуктивної зайнятості [3]. Метою даної Концепції є створення сприятливих умов для: задоволення потреб особистості, суспільства і держави в освітніх послугах у сфері професійної освіти і навчання з урахуванням тенденцій формування вітчизняного ринку праці та світового досвіду; забезпечення рівного доступу до якісної професійної освіти і навчання впродовж життя, що сприятиме соціально-економічному зростанню країни та її

безпеці; випереджувального розвитку системи професійної освіти і навчання, її ресурсного забезпечення.

Одна з умов реалізації цих завдань – тісна співпраця у галузі професійної освіти з європейськими фондами, агенціями, поглиблення міжнародного співробітництва.

Формування політики Європейського Союзу у сфері регулювання розвитку професійно-технічної освіти характеризується рядом визначальних етапів, які ввели ключові принципи і механізми управління даною сферою. Наприклад, цінність Лісабонської конвенції (2000 р.) полягає в обґрунтуванні положення щодо взаємодії «між політикою в галузі економіки, зайнятості і розвитку людських ресурсів на основі забезпечення високоякісної професійної освіти і навчання та підвищення ефективності використання інвестицій в людські ресурси». Лісабонська стратегія (Копенгагенський процес, 2000 р.) основною метою визначила створення в Європі системи професійної освіти, яка стане загальновизнаним еталоном якості у світі. Європейське регулювання окреслило такі базові вміння, які мають формуватися в рамках неперервного навчання: знання інформатики; іноземних мов; технологічної культури; підприємливість, а також якості й уміння, необхідні для суспільного життя.

Доповідь Європейської Комісії «Про конкретні майбутні завдання для системи освіти та професійної підготовки в Європі» у місті Стокгольмі (2001 р.) містить пропозиції щодо спільних дій країн-членів у сфері освіти і є першим документом, що пропонує уніфіковану стратегію розвитку національних освітніх політик, включаючи такі кардинальні зміни:

1. Підвищення якості та ефективності систем освіти та підготовки в країнах ЄС.
2. Спрощення доступу до всіх форм освіти упродовж життя.
3. Посилення відкритості систем освіти та підготовки фахівців у всьому світі.

Копенгагенська Декларація Європейської Комісії та міністрів освіти європейських країн з розвитку співробітництва в галузі професійної освіти і навчання в Європі (2002 р.) розставила певні акценти, зокрема [4]:

збільшення привабливості професійно-технічної освіти для молоді;

паритетність вищої та професійно-технічної освіти.

Більше того, Копенгагенська декларація (відома також як Копенгагенський процес) заклала основу Європейської стратегії з поглиблення співробітництва у галузі професійної освіти та навчання (ПОН). Дана стратегія була доповнена у так званому Брюгському комюніке (2010 р.), прийнятому міністрами професійної освіти країн ЄС, соціальними партнерами і Європейською комісією 7 грудня 2010 р. У Брюгському комюніке переглянуті стратегічні підходи і пріоритети Копенгагенського процесу на період 2011-2020 рр.

Створення Європейської референційної рамки забезпечення якості професійної освіти (2009 р.) забезпечило підтримку і моніторинг постійного вдосконалення національних систем професійної освіти і навчання.

Туринський процес, розпочатий у 2010 р. за ініціативи Європейського фонду освіти, поставив за мету – аналіз професійної освіти в країнах-учасниках на основі зібраних статистичних даних, що дає змогу моніторити тенденції розвитку, розробляти прогнози, а також обмінюватися досвідом у сфері професійно-технічної освіти. Стратегічна мета – реформування систем професійної освіти в постсоціалістичних країнах Східної Європи та приведення їх у відповідність до європейських стандартів.

З метою модернізації власної професійної (професійно-технічної) освіти Україна приєдналася до Туринського процесу у 2010 році, але практична його реалізація розпочалася лише у 2013 році, коли Європейський фонд освіти розробив пілотний проект «Туринський процес – розвиток потенціалу регіонів». Ним було охоплено чотири області (Хмельницька, Сумська, Вінницька та Дніпропетровська) та м. Київ [5].

Метою пілотного проекту – здійснення аналізу системи професійної освіти та навчання для виявлення існуючих проблем, обміну досвідом і визначення перспектив розвитку системи підготовки робітничих кадрів у регіоні. На регіональному рівні Туринський процес проходив у три етапи. Перші два передбачали створення робочої групи та збір аналітичних даних щодо професійної освіти регіону.

На третьому етапі відбулося обговорення попередньої версії документу з Федерацією організацій роботодавців області, навчально-методичним центром професійно-технічної освіти області, обласним центром зайнятості, департаментами економіки та соціального захисту населення та головного управління статистики області. За результатами обговорення прийнято остаточний варіант звіту-аналізу регіонального рівня «Туринського процесу» [6].

У 2016 р. у контексті децентралізації в Україні підготовку звіту Туринський процес реалізовано на двох рівнях національному – з підготовкою національного звіту «Туринський процес 2016-17. Україна» та на регіональному – аналіз систем професійно-технічної освіти проведено у двадцяти п'яти регіонах України та у м. Києві. Систему професійно-технічної освіти кожного регіону проаналізовано з позиції бачення її стану і перспектив розвитку; результативності у реагуванні на потреби економіки та ринку праці; ефективності врахування демографічних, соціальних та інклюзивних потреб; якості системи професійно-технічної освіти; аспектів управління і фінансування. Важливу роль було приділено стану працевлаштування випускників, орієнтації навчальних програм на запити ринку праці та особливостям взаємодії освіти та бізнесу.

Відповідно до висновків європейських експертів, однією з ключових проблем, яка потребує негайного вирішення є відсутність ефективного реагування системи професійної освіти на запити економіки та ринку праці. Причинами такої ситуації є передусім відсутність дієвого прогнозу економічного розвитку регіонів та пов'язаних з ним запитів на кваліфіковану

робочу силу у формі регіонального замовлення, а також слабка взаємодія між освітніми закладами та роботодавцями.

Безумовно, Туринський процес сприяв позитивним змінам. Серед них: початок реорганізації професійно-технічних навчальних закладів освіти у багатопрофільні центри професійної освіти, модернізація матеріально-технічної бази, здійснення навчання за інтегрованими спеціальностями, пошук нових підприємств-замовників, необхідність законодавчих змін і децентралізація.

Отже, наступною стадією міжнародної співпраці має стати активне залучення експертів Європейського фонду освіти до розробки нового Закону України «Про професійну освіту». На підставі досвіду європейських країн мають бути надані рекомендації щодо особливостей фінансування та управління в галузі професійної (професійно-технічної) освіти. При цьому має бути враховані такі пріоритетні принципи нашої держави як децентралізація та автономія професійно-технічних навчальних закладів.

Список літератури:

1. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>].
2. Гончаренко С. Фундаменталізація професійної освіти / С. Гончаренко // Kształcenie zawodowe: pedagogika i psychologia, 2006. – № 7. – С. 165-175.
3. Концепція розвитку професійної освіти і навчання в Україні (2010 – 2020 рр.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tnkk.at.ua/proekt2010_2020.doc
4. Туринский процесс 2012: межстрановой отчет. Прогресс в развитии навыков: от общих вызовов к особым решениям для каждой страны // ЕФО, 2013. – 52 с. – С. 43.
5. Туринский процесс 2014 // ЕФО, 2014. – 60 с. – С. 3-4.
6. Завершується підготовка звіту для проекту «Туринський процес. Регіональний рівень» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.vesti.dp.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=20928:----l---r&catid=134:2011-09-10-06-36-04&Itemid=568

АКТИВНІСТЬ РОСТУ В НАСАДЖЕННЯХ ЯБЛУНІ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКУ І СПОСОБУ ОБРІЗУВАННЯ КРОНИ

Кравцова Я.О.

аспірант кафедри плодівництва і виноградарства

Мельник О.В.

доктор с.– г. наук, професор

Уманський національний університет садівництва

E-mail: kravczova.190691@ukr.net

Важливий фактор, що лімітує ріст виробництва плодів – продуктивність праці на трудомістких процесах обрізування дерев і зборі врожаю. Яскраво виражена сезонність і висока трудомісткість операцій спричинює серйозні труднощі, зумовлені нестачею робочої сили в садівництві [1,2].

Тому в сучасних технологіях провідне місце надають прийомам, що забезпечують одержання сталих врожаїв з мінімально можливими затратами праці та виробничих засобів, зокрема механічне (контурне) обрізування [3]. На відміну від традиційного, контурне обрізування забезпечує не лише скорочення затрат праці, а й сприяє зростанню її продуктивності [4]. Більш ефективна витрата робочого розчину під час захисту дерев від шкідників і хвороб, поліпшуються умови роботи машин в міжряддях, підвищується активність фотосинтезу листового апарату, що, в кінцевому рахунку, сприяє кращій товарній якості врожаю [5,6].

Один з основних агротехнічних заходів, що запобігає періодичності плодоношення – строк обрізування крони. У спеціалізованих садівничих господарствах набуває поширення обрізування під час вегетації, що забезпечує стриманий ріст, оптимізує освітленість і повітропроникність крон, сприяє покращенню фітосанітарного стану насаджень.

Реакція дерев на вкорочення приростів визначається біологічними особливостями сорту, довжиною, товщиною та розташуванням приростів на гілці і в кроні, орієнтацією в просторі і ступенем укорочування приросту.

Чим сильніше (ближче до основи) вкорочено приріст, тим вища активність утворення і менші кути відходження відростаючих пагонів, хоча реакція залежить від помологічного сорту [6,7].

Середня, сумарна довжина пагона і чисельність плодоносних утворень залежить від системи формування крон [8,9]. Вкорочуючи на дві третини чи наполовину прирости, покращують доступ світла в крону та стимулюють формування кільчаток поблизу основи приросту.

Обрізування в рожевий конус знижує ріст, покращує освітленість крон, поліпшується формування генеративних бруньок, усувається періодичність плодоношення та покращується розмір плодів. Інтенсивність цвітіння не знижується і плоди не пошкоджуються [10].

Більш стримано ростуть дерева, обрізані наприкінці сезону – після збору врожаю, коли на деревах ще є листя. Перевагою в ці строки вважають достатній час для ручного доопрацювання міждеревного простору, стабільно високу врожайність, значно крупніші та якісні плоди [11].

Дослідження розпочато навесні 2016 р. в зрошуваному саду Уманського НУС з сортами Гала (Мітчгла), Голден Делішес (клон Б) і Джонаголд (Вілмута) на карликовій підщепі М.9 Т337. Дерева з веретеноподібною кроною посаджено зі схемою 4x1 м, ґрунт у міжряддях утримується за дерново-перегнійною системою, в пристовбурних смугах – гербіцидний пар.

Дерева обрізували традиційним способом (вручну) та контурним з ручною доробкою міждеревного простору. Строки обрізування: в стані спокою (взимку, контроль 1), а також у фазі рожевий конус, під час цвітіння, в ранньолітній період – за наявності 10 листків на прирості (контроль 2) та протягом двох тижнів після збору врожаю. Обліки і спостереження виконували загальноприйнятими методами.

Встановлено, що за контурного обрізування взимку приріст обхвату штамба дерев сорту Вілмута (0,55 см) перевищив показник сортів Гала і Голден Делішес (0,44-0,45 см).

Максимальну активність росту за показником кількості пагонів у 2016 р. зафіксовано для сорту Вілмута – 68 шт./дер. та 65 шт./дер. для сорту Гала за контурного обрізування з ручною доробкою міждеревного простору в фазу рожевий конус (55 шт./дер. для сорту Голден Делішес), тоді як за традиційного обрізування взимку (контроль 1) їх лише 47. Середня довжина пагона сильнорослого сорту Джонаголд (39,8 см) перевищила параметри сорту Голден Делішес (35,4 см) та сорту Гала (29,8 см) за традиційного обрізування взимку. Показник менший за контурного обрізування та за його виконання в строк після збору врожаю. Сумарна довжина пагонів на деревах сортів Вілмута (22,8 м) і Голден Делішес (16,9 м) виявилася більшою і перевищила значення для сорту Гала (13,2 м) за традиційного обрізування в фазу рожевий конус та взимку. Значно нижчий показник дерев за контурного обрізування після збору врожаю.

Отже, механічне (контурне) обрізування яблуні з ручною доробкою міждеревного простору спричинює збільшення приросту обхвату штамба і забезпечує збільшення кількості пагонів у порівнянні з традиційним його виконанням. За контурного обрізування дерев яблуні (з ручною доробкою міждеревного простору) зменшується середня довжина та сумарна довжина пагонів у порівнянні з традиційним його виконанням.

Список літератури:

1. Sansavini S. (1978). Mechanical pruning of fruit trees. *Acta Hortic.* Accessed at http://www.actahort.org/books/65/65_28.htm
2. Fura A. (2012). Cięcie drzew ziarnkowych zima. *Informator Sadowniczy*, 2012. no. 2. Available at <http://www.sadinfo.pl/artykuly-2012/22012/334-ciecie-drzew-ziarnkowych-zima.html> (Accessed April 19, 2016).
3. Li K.-T., Lakso A. N. Photosynthetic characteristics of apple spur leaves after summer pruning to improve exposure to light. *Hort Science*. 2004. Vol. 39, No 5. P. 969-972.

4. Scholten H. Future fruit from a wall. *Sad Nowoczesny*. 2010. No. 4. P. 10-12.
5. Чаплоуцький А. М., Мельник О. В. Контурне обрізування: досвід запровадження. *Новини садівництва*. 2013. №4. С. 9-11.
6. Чаплоуцький А. М., Мельник О. В. Активність росту дерев яблуні залежно від способу і строку обрізування. *Наукові доповіді Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. №. 6.
7. Nörthemann R. (2011). Mechanischer schnitt in einer apfelanlage am 30.05.2011. Accessed at <http://www.fachgruppe-obstbau.de/Berichte/Einzelbericht/einzelbericht.php?auswahl=18>
8. Адаскалиций М. М. Реакция сортов яблони на формирование крон. «Пути ускорения научно–технического прогресса в садоводстве»: Тезисы док. Всесоюз. науч.–техн. конф (г. Нальчик, 16-18. 09. 1987 г.). Нальчик. М., 1987. С. 101–102.
9. Оганесян Г. Г. Формирование и обрезка деревьев яблони в садах интенсивного типа. «Пути ускорения научно–технического прогресса в садоводстве»: Тезисы док. Всесоюз. науч.–техн. конф (г. Нальчик, 16-18. 09. 1987 г.). Нальчик. М. 1987. С. 115–116.
10. Goscilo P. Mechaniczne cięcie drzew owocowych. *Informator Sadowniczy*. 2015. No 2. P.12-14.
11. Masseron A. Pommier, le mur frutier. *CTIFL*. 2002. P. 29-35.

MODERN BANKING: SIGNS, CHALLENGES AND RISKS

Kryvtsun I.M.

National University “Lviv Polytechnic”

PhD, assistant professor

Iryna.M.Kryvtsun@lpnu.ua

The national bank system like the global banking is different today than it was 10 years ago, at the start of the world financial crisis. The main sign of modern banking is a necessity to act under the circumstances of technological revolution.

In the past for the profitable and stable bank activity was enough effective to management of the credit-investment and deposit portfolio that meant to build a successful interest rate policy.

Traditional the national banks were before financial crisis and are now deposit-credit orientated (table 1).

Table 1
Bank specialization indicators

Indicator	2008	2017
Asset, thousand UAH	926086	1333831
Credits and customer debts, thousand UAH	792244	1 090 914
Credit portfolio as percentage of Asset	85.55	77.73
Non-operated or outstanding credits, thousand UAH	18222	594 999
Problem credits as percentage of credit portfolio	2.3	54.54
Deposit portfolio, thousand UAH	357147	882055
Deposit portfolio as percentage of bank resources	38.56	66.13
Deposits at the request, thousand UAH	108653	457602
Deposits at the request as percentage of deposit portfolio	30.42	49.20

Source: composed and calculated by author on the basis of data [1]

The bank dependence of deposit resources impacted negatively on the financial situation in 2008. Today it is complicated because this dependence and the share of request deposits have a growth trend. The problem gets complicated too, as the share of questionable credits in recent years considerably rose. The high share of credit and deposit portfolio enabled in past the receiving of bank margin and net spread in spite of a negative profitability indicators. The main competitive factors were a reducing of the interest rate and a simplification of credit receiving.

Today the situation became different. Now that isn't enough that the banks will competitive. Now play the qualitative methods of competition and the bank customers attend to a mobility, comfort and quality of bank service.

Today so as to be competitive the banks must act in a new way and build digitally enabled business models. The new bank business model is the digital bank.

The digital bank takes serving today's digital customers and creating a digital workplace. Banks have long been rewarded for a steady, conservative approach that does not change over time and does not chase the latest trends. Today, that approach is a hindrance rather than an asset. It's no exaggeration to say that digital technology poses a greater threat to banks than to any other industry. Simply put, sticking with the traditional way of doing business is no longer an option for banks. To respond to the new reality, banks must become far more relevant in the daily lives of their customers than they have been in the past. They can achieve this relevance by providing richer and more engaging customer experiences and by creating internal operations in which a bank's workforce uses digital to work more efficiently and productively [2].

How much IT renewal is necessary?

70 percent of global bank executives believe it is very important to consider how macro trends will impact the banking industry in 2020 [3].

By 2020, 35 percent of retail banking revenue could be at risk due to digital disruption [2].

Fewer than 20 percent of executives feel well-prepared for the future [4].

The new core banking IT system should be able to execute many functions that the average system currently cannot. That means to be integration of thirdparty products: innovation, bundling and flexible pricing. Such a system should include a full database for all customers segments. The system should also include a function to smooth IT integration of new bank products and to accelerate the time to market of new offerings [5].

According to survey participants, an effective renewal banking IT system depends on four factors:

1. Strong internal capabilities.
2. Careful selection of implementation partners.
3. Clear contractual parameters and roles.

4. Rigorous project and change management [5].

Each bank institution by choice of way to a successful renewal their IT system must value its specific situation, requirements and barriers, and arrive at its own solution. The most core banking IT system renewals need significant overruns of cost and time.

References:

1. Показники банківської системи: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.
2. What does it take to become a Digital Bank?: <https://www.avanade.com/~media/asset/point-of-view/digital-bank-point-of-view.pdf>.
3. Global banking outlook 2018: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-outlook-2018/\\$File/ey-global-banking-outlook-2018.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-global-banking-outlook-2018/$File/ey-global-banking-outlook-2018.pdf).
4. Retail banking 2020: evolution or revolution?: <https://www.pwc.com/gx/en/banking-capital-markets/banking-2020/assets/pwc-retail-banking-2020-evolution-or-revolution.pdf>.
5. Renewing core banking IT systems: Open-heart surgery for European banks: <https://www.bcg.com/documents/file14774.pdf>.

УДК 351.713

ПРОБЛЕМИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНІВ ПРИ ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Кувакін С.В.

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного та
митного права Університету митної справи та фінансів

Проблеми прокурорського нагляду під час провадження у справах про

порушення митних правил вже давно привертають увагу науковців, проте враховуючи те, що процесуальний статус прокурора як суб'єкта зазначеного провадження сприймаються різними авторами неоднозначно, що вважається неприпустимим, тому потребує більш повного та всебічного дослідження, оскільки окреслене питання має як теоретичне, так й практичне значення.

Виходячи із аналізу норм митного законодавства можемо стверджувати, що провадження у справах про порушення митних правил є різновидом адміністративного провадження, проте вирізняється певними особливостями в порівнянні із провадженням у справах про адміністративні правопорушення, зокрема й процесуальним статусом окремих суб'єктів цього виду провадження, їх повноваженнями тощо

На думку О.В. Кузьменко та Т.О. Гуржія усіх суб'єктів провадження у справах про адміністративні правопорушення можна класифікувати за характером процесуального статусу на три групи:

- 1) суб'єкти, що вирішують справу;
- 2) суб'єкти, відносно яких вирішується справа;
- 3) допоміжні учасники процесу [1, с. 233].

Більш поглибленої позиції, з якою ми цілком погоджуємося та підтримуємо, дотримується В.К. Колпаков, який всіх суб'єктів адміністративно-деліктного провадження поділив на шість груп:

1. Компетентні органи і особи, наділені правом на владні дії (акти), що впливають на рух і долю справи. До них належать суб'єкти, уповноважені складати протоколи про адміністративні правопорушення; розглядати справи про адміністративні правопорушення; суб'єкти, які впливають на рух і долю справи, але розглядати справи не уповноважені (прокурор і уповноважена ним особа); які реалізують заходи забезпечення провадження у справах про адміністративні правопорушення.

2. Суб'єкти, що мають особистий інтерес у справі.

3. Суб'єкти, що сприяють встановленню об'єктивної істини шляхом надання компетентним органам відомої їм інформації щодо обставин правопорушення.

4. Суб'єкти, які мають спеціальні знання і залучаються для дослідження з їх використанням практичних даних, що фігурують у справі.

5. Суб'єкти, що засвідчують важливі для встановлення об'єктивної істини факти, дії, обставини.

6. Суб'єкти, що сприяють виконанню постанови по справі [2, с. 146-147].

В розрізі питання, що висвітлюється, ми звернемо увагу на першу групу окремих суб'єктів провадження, а саме суб'єктів, які впливають на рух і долю справи, але розглядати справи не уповноважені (прокурори і його заступники), проте мають повноваження на здійснення прокурорського нагляду за дотримання законів під час провадження у справах про адміністративні правопорушення, зокрема й порушень митних правил.

Аналіз митного законодавства дозволяє стверджувати, що до осіб, які беруть участь у провадженні у справах про порушення митних правил належать: особи, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил; власники товарів, транспортних засобів; представники осіб, які притягуються до адміністративної відповідальності за порушення митних правил, та заінтересованих осіб (законні представники, представники, які діють на підставі довіреності, доручення); захисники; представники органів доходів і зборів; свідки; експерти; перекладачі; поняті [3]. Таким чином, серед осіб, які беруть участь у провадженні у справах про порушенні митних правил прокурори та їх заступники.

Однак, ст. 487 МК України, що визначає правове забезпечення провадження у справах про порушення митних правил закріплює, що провадження у справах про порушення митних правил здійснюється відповідно до Митного кодексу, а в частині, що не регулюється ним, – відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення [3].

Відповідно до ст. 250 КУпАП прокурор, заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративне правопорушення має право: порушувати провадження в справі про адміністративне правопорушення; знайомитися з матеріалами справи; перевіряти законність дій органів (посадових осіб) при провадженні в справі; брати участь у розгляді справи; заявляти клопотання; давати висновки з питань, що виникають під час розгляду справи; перевіряти правильність застосування відповідними органами (посадовими особами) заходів впливу за адміністративні правопорушення; вносити подання, оскаржувати постанову і рішення по скарзі в справі про адміністративне правопорушення, а також вчиняти інші передбачені законом дії [4].

Адміністративно-юрисдикційне провадження починається з виявлення факту вчинення адміністративного проступку, його фіксації у відповідному процесуальному документі. Щодо фізичних осіб таким документом виступає протокол про адміністративне правопорушення [5, с. 519]. Проте, відповідно до ст. 488 Митного кодексу України провадження у справі про порушення митних правил вважається розпочатим з моменту складення протоколу про порушення митних правил. Крім того, ст. 490 цього Кодексу визначає категорії посадових осіб, уповноважених складати протокол про порушення митних правил

1) посадові особи, які відповідно до посадових інструкцій уповноважені здійснювати митний контроль, митне оформлення і пропуск товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України і які безпосередньо виявили порушення митних правил;

2) посадові особи органів доходів і зборів, які згідно з посадовими обов'язками мають таке право;

3) інші посадові особи, уповноважені керівником центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, або керівником митниці.

Виходячи із вищенаведеного, стверджуємо, що окреслені у ст. 250 КУпАП права прокурора, заступника прокурора в частині порушення справи про адміністративні правопорушення, зокрема порушення митних правил, не можуть бути реалізовані через недосконалість законодавства про адміністративні правопорушення, митного законодавства, законодавства про прокуратуру. Тому, пропонуємо на законодавчому рівні визначити процесуальний статус прокурора, заступника прокурора як учасника провадження у справах про порушення митних правил.

Список літератури:

1. Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України : підручник / За ред. О.В. Кузьменко. – К. : Атика, 2007. – 416 с.
2. Колпаков В.К. Адміністративна відповідальність (адміністративне-деліктне право): навч. посіб. / В.К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 256 с.
3. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2012. – № 44-45.– № 46-47.– № 48.– Ст. 552.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: прийнятий Верховною Радою Української РСР 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1984. - Додаток до №51. - Ст. 1122.
5. Адміністративне право України. Академічний курс : підручн. : У двох томах: Том 1. Загальна частина / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов. – К. : Видавництво «Юридична думка», 2004. – 584 с.

METHODOLOGICAL KNOWLEDGE OF TECHNOLOGICAL LEVEL OF FUTURE MATHEMATICS TEACHER

Kuhai Nataliia

Hlukhiv national pedagogical university, Ukraine

E-mail: nkuhai@gmail.com

Kalinichenko Mykola

Institute of Radioastronomy of NAS, Ukraine

E-mail: kalinich@rian.kharkov.ua

The current state of society is characterized by increased significance of mathematical knowledge in professional activity of mankind, the rapid growth of information. In such circumstances, it became impossible to solve problems that arise in the design and organization of educational process in familiar ways. Thus the idea of the use of the internal and hidden reserves of the traditional mathematics courses goes on the first plan. The realization of this idea in recent years is increasingly associated with the inclusion in education of methodological knowledge, which is associated with ways and methods of teaching the latest scientific achievements of mankind.

Today the issues, which are related to the determination of the specific of the formation, development and functioning of methodological knowledge both in scientific and teaching (mathematic) cognition, are well elaborated by efforts of scientists, psychologists and educational specialists (V. Bazhanov, V. Davydov, L. Zorina, T. Kun, M. Polani, G. Saranzev, M. Holodna, I. Yakymanska). The rich experience of solving problems, which are associated with the formation of certain types of methodological knowledge while studying various disciplines in schools and universities, is accumulated (L. Zorina, N. Kochergina, E. Lyashenko, V. Mader, A. Stolyar, N. Tereshyn, E. Plotnikova, G. Golin, N. Pasternak, B. Spaskyi, I. Lerner, O. Bugaiiov, B. Budnyi, S. Rakov and others). But the problem of formation of

methodological knowledge and skills of future teachers of mathematics while studying disciplines of mathematical cycle remains unresolved.

Methodological knowledge consists of multiple structural levels. Today a structural model of methodological knowledge, which contains four levels: philosophical; general scientific; specifically scientific; level of procedures and techniques of research (technological), is the most common. Let us consider the methodological knowledge of technological level of the future mathematics teacher.

The level of method and technique of the specific research is associated with the research practice. This level includes the knowledge about: techniques and methods of research, which are built in a certain sequence of actions - procedure; the methods of the investigations (the actual implementation of the method: binding of one or the combination of several methods and procedures to the investigation, choosing and creation of methodological instrumentation, strategy); technique and instrumentation (the realization of the method on the base of a simple operation, manners, successive operations).

In our opinion the knowledge about the use of the computer mathematic facilities are necessary to be considered as a part of the methodological knowledge of the technological level. In particular

- 1) presence of such facilities (their name, access);
- 2) simplicity of the use;
- 3) technical descriptions of computer facility;
- 4) direct use of the facility;
- 5) necessity and expediency of the use of computer means.

The formation and development of the enumerated methodological knowledge must take place during the study of practically all disciplines of mathematical cycle. The special role here is played by the studies of educational discipline "Methodology of scientific research", research work of students, in particular, writing of master's degree work, pedagogical practice.

For the reasonable choice of receptions, research methods, combination of them in integral research methodology it is necessary to have knowledge not only

about the array of research methods but also about necessity, features and limits of applicability of that or other method of research, their classification. For example, it is necessary to say that the method of analogies plays a considerable role in formulation of hypotheses, assists well-aimed formulation of problem and determination of direction of pedagogical research; the design method is widely used for development of professional prognostic model of specialist; the ideal objects - "ideal student", "ideal teacher" are examined in pedagogical researches; the important constituent of pedagogical search is an analysis and generalization of front-rank pedagogical experience [2].

As our researches showed, the students should be given beforehand the corresponding tasks for the increase of the efficiency of such lecture. The group study is appropriate in this case: each group prepares the information about several methods, their essence, examples.

Our researches [1] have confirmed the efficiency of the use of the computer program for forming of methodological knowledge. The future teacher of mathematics must be oriented in the list of the names of such programs, know their possibilities, be able to choose among the worked out computer facilities of mathematics the required and expedient one for the decision of that or other task. Application of the computer programs is a necessity during the study of those educational disciplines among the methods of that there are numerical methods. Among such disciplines: "Integral equalizations", "Variation calculation and methods of optimization", "Functional analysis", "Operating calculation". Their use is also optimal on the stage of realization of the worked out algorithm of mathematical model.

It is expedient to use the computer programs during the study of fractal geometry. It is necessary to offer to the students (it can be an educational-research project or a task for independent work with its further defence) independently to get the image of classic fractals. For this purpose the students can use the programs which are in free access on the web-site of the American company Mathworks [3], among basic products of that there is MATLAB.

It costs also to pay attention to forming of this knowledge during pedagogical practice of students. An educational-scientific practice on the workplace of a teacher is planned on the magister level. It supposes that a student will carry out an audience lesson under teacher supervision (or independently). The knowledge about computer facilities of mathematics (just on this stage of studies of master's degrees) must pass to ability to apply these facilities during professional activity. During passing of practice a student must purchase experience of independent selection and use of the computer programs during the studies of disciplines of mathematical cycle. Such knowledge and abilities are formed only during concrete practice of a student - the future teacher of mathematics, they must become his own views.

Material of educational disciplines of mathematical aspiration has a large potential for forming of methodological knowledge of technological level. Accenting of student's attention on methodological knowledge assists systematization of subject knowledge, and methodological knowledge becomes a means for the system mastering of subject knowledge.

References:

1. Kuhai N.V. Methodological knowledge of technological level of future mathematics teacher. / N.V. Kuhai. - Kharkiv. 2017. - 336 p.
2. Sysoeva S.O., Krystopchuk T.E. Methodology of science-pedagogical reserches.: Textbook / S.O. Sysoeva, T.E. Krystopchuk. – Rivne:Volynski oberegy, 2013.–360 p.
- 3.<http://www.mathworks.com/matlabcentral/fileexchange/?page=1&term=fractal&utf8=%E2%9C%93&requestedDomain=www.mathworks.com>

РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Кудрявський В.В.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
магістрант факультету управління, адміністрування та інформаційної
діяльності

Науковий керівник – к.е.н., проф. Сосновський А.В.

В умовах жорсткої конкуренції сучасного ринку маркетинг відіграє важливу роль в діяльності будь-якої організації, так як дозволяє встановити оптимальний взаємозв'язок між нею та середовищем, частиною якого вона є. Сьогодні маркетинг розуміється як управлінський стиль мислення, орієнтований на ринок, для якого характерні творчі, стабільні і гнучкі підходи.

Маркетингова діяльність будь-якої організації повинна бути спрямована на її довгострокове існування, а також на міцні та тривалі зв'язки зі споживачами та іншими суб'єктами ринку, підвищення її конкурентоспроможності, а також товарів та послуг, що нею пропонуються [2, с. 119].

Для досягнення перерахованих вище цілей необхідне створення маркетингової служби, діяльність якої дозволить відповісти на основні питання, здатні відобразити сутність маркетингової діяльності будь-якої організації: «Що необхідно ринку, і в якій кількості?», «Який сегмент ринку, і хто наш клієнт?», «За якою ціною продавати товар або послугу?», «Як просувати товар або послугу на ринку?» [3, с. 58].

В даний час державна політика в сфері вищої освіти змушує навчальні заклади все більше занурюватися в систему ринкових відносин. Реформа освіти передбачає формування механізмів оцінки якості і затребуваності освітніх послуг за участю споживачів, а так само розвиток фінансових інструментів

соціальної мобільності, включаючи використання освітніх кредитів, що дає можливість потенційним споживачам обирати місце навчання.

Крім того, заплановано розвиток таких форм фінансування вищих навчальних закладів, які дозволять сконцентрувати приватні і державні фінансові кошти на цілі, що випереджують розвиток і структурні зміни в системі освіти, перехід усіх закладів освіти на нормативне фінансування.

З огляду на вимоги державної концепції, навчальний заклад буде вимушений вирішувати проблеми, безпосередньо пов'язані з оцінкою потреб споживачів, а також проведенням практичних заходів для задоволення даних потреб і боротьбою за споживача [2, с. 127-128].

Якщо взяти до уваги всі можливі відмінності у наборах послуг, які вищі навчальні заклади пропонують споживачам, а також ринки, на яких вони діють, то стає очевидною необхідність використання елементів маркетингової служби для вирішення майбутніх проблем вже зараз.

Таким чином, виникає проблема невідповідності між існуючою організаційною структурою вищих навчальних закладів і механізмами маркетингового управління освіти, рекомендованими державою.

З огляду на вищезазначене, перед керівниками постає завдання вивчення і впровадження елементів маркетингу в діяльність навчальних закладів. Для цього необхідно, перш за все, звернути увагу на сутність та основні складові маркетингу, виявити його особливості та роль в сфері сучасної освіти, проаналізувати необхідність створення маркетингової служби, розробити комплекс заходів щодо її створення та розвитку у навчальному закладі.

Результатами впровадження елементів маркетингу може бути:

- вивчення освітнього попиту і пропозицій;
- здійснення гнучкої інформаційно-комунікативної політики;
- реалізація освітніх послуг для населення;
- розширення спектра освітніх послуг, здійснення рекламних проектів тощо.

Оновлення організаційно-економічних механізмів на всіх рівнях системи освіти здатне забезпечити її відповідність перспективним тенденціям економічного розвитку і суспільним потребам, підвищити практичну орієнтацію галузі, а також її інвестиційну привабливість [1, с. 98-99].

Маркетингова діяльність навчального закладу повинна перейти на новий етап і стати найважливішою функцією управління. Перед початком розробки освітньої програми навчальний заклад має визначити її специфіку з урахуванням спрямованості на задоволення потреб ринку праці та роботодавців, конкретизувати кінцеві результати навчання у вигляді компетенцій, умінь і знань, придбання практичного досвіду [4, с. 47-48].

Відповідно до освітніх стандартів навчальний заклад планує свою навчальну, фінансову, соціальну та маркетингову діяльність. Але в сучасній економічній ситуації, що здатна швидко змінюватись, неможливо домогтися позитивних результатів на ринку освітніх послуг, не плануючи своїх дій і не прогножуючи їх наслідків.

Реформа освіти та розвиток економічних відносин в системі освіти показали, що планування є основною необхідністю для виживання будь-якого вищого навчального закладу, адже:

- допомагає вирішувати завдання, які постають перед навчальним закладом на короткостроковий та довгостроковий період;
- дає оцінку ринкову ситуацію щодо надання освітніх послуг;
- допомагає аналізувати ринок освітніх послуг, а також їх потенційних споживачів;
- дає оцінку фінансових результатів, необхідних для досягнення поставлених цілей в умовах конкуренції з виробниками аналогічних послуг;
- дозволяє ефективно розвивати позабюджетну діяльність навчального закладу [1, с. 108-109].

Представлена нижче сукупність заходів дозволяє використовувати елементи маркетингових досліджень на базі навчальних закладів, а саме:

1. Щорічне комплексне вивчення ринку здатне показати що включає в себе потенційний ринок споживачів освітніх послуг;
2. Щорічна координація дій із планування переліку освітніх послуг, виходячи зі своїх можливостей на основі комплексного вивчення ринку;
3. Формування попиту і стимулювання збуту протягом року.

Для стимулювання попиту на освітні послуги використовується такий вид маркетингової діяльності як реклама, головне завдання якої полягає у спонуканні потенційних споживачів до вчинення конкретних дій. Реклама може здійснюватися через такі напрямки, як проведення громадських заходів на базі навчального закладу (дні відкритих дверей), розповсюдження інформації на підприємствах та організаціях, реклама на радіо і телебаченні, в газетах, у транспорті, проведення профорієнтаційних зустрічей тощо.

Результатами діяльності вищих навчальних закладів з використанням елементів маркетингу можуть бути:

1. Отримання ліцензії на відкриття нових спеціальностей;
2. Впровадження ефективної системи управління;
3. Розвиток позабюджетної діяльності закладу;
4. Забезпечення матеріально-технічної бази (зв'язок, комунікації, обладнання, додаткові площі);
5. Збільшення контингенту студентів;
6. Створення мережі взаємодії з соціальними партнерами.

Сучасні вищі навчальні заклади України, зберігши основні структурні та організаційні схеми колишньої економічної системи, поступово адаптуються до нових соціально-економічних умов [4, с. 130-132].

Таким чином, формування нового механізму їх функціонування відбувається на основі того, що сфера освіти є виробником складних комплексних послуг і грає ключову роль в підтримці життєдіяльності регіональної економіки.

Адже чим більшою мірою ринок праці відповідає території регіону, тим більш активно повинна бути діяльність регіональних структур управління освітою щодо взаємодії з іншими зацікавленими суб'єктами.

Сьогодні ринок освітніх послуг є сферою взаємодії різноманітних за своєю природою інтересів населення, окремих груп і осіб, держави, приватного сектору, представленого на різних рівнях організацій. Усвідомлення цих інтересів і можливостей їх реалізації на основі взаємодії сторін має бути покладено в основу функціонування вищих навчальних закладів в сучасних умовах господарювання.

Список літератури:

1. Гайдаенко Т.А. Маркетинговое управление / Т. А. Гайдаенко. – 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Эксмо, 2008. — 512 с.
2. Котлер Ф. Стратегічний маркетинг для навчальних закладів / Ф. Котлер, Ф.А. Карен; пер. с англ. — К.: УАМ, Вид. Хімджест, 2011. — 580 с.
3. Рябова З.В. Наукові основи маркетингового управління в освіті: монографія / З. В. Рябова. — К.: Пед. думка, 2013. — 268 с.
4. Соловьев Б.А. Маркетинг: учебник / Б.А. Соловьев, А.А. Мешков, Б.В. Мусатов. — М.: Изд-во Рос. экон. акад., 2008. — 320 с.

ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР ЗА КІЛЬКІСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ РОСЛИН

Кулик Максим Іванович

кандидат сільськогосподарських наук, доцент

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава

Семенова Євгенія Ігорівна

учениця

Полтавська загальноосвітня школа І – ІІІ ступенів № 25, м. Полтава

На даний час зменшення енергетичної залежності України та підвищення добробуту населення є надзвичайно важливим питанням, оскільки раціональне використання енергоресурсів обумовлює економічний розвиток держави. У зв'язку з аграрною спрямованістю нашої країни, та з урахуванням наявності земель не придатних до вирощування сільськогосподарських культур виникає потреба до вирощування на них енергетичних культур [1, 3, 6]. Це дозволить отримати додатковий альтернативний рослинний ресурс, залучити його до використання у паливо-енергетичному комплексі, зменшити використання традиційних видів непоновлюваних джерел енергії та поліпшити екологію довкілля [7]. Для досягнення даної мети та збільшення виходу біомаси з площі необхідно всебічно вивчати енергетичні культури як з агротехнічної, так і з біологічної точок зору. Саме тому дослідження особливостей формування вегетативної надземної маси енергетичних культур, що обумовлює потенціал урожайності їх біомаси має актуальне значення.

На території Полтавської державної аграрної академії розпочинаючи з 2016 року закладено унікальний експеримент з вивчення енергетичних культур (колекція енергетичних культур). Колекція в своєму складі має сорти іноземної та вітчизняної селекції наступних культур: міскантусу гігантського, китайського та цукроквіткового, проса прутоподібного (світчграсу), сорго однорічного та багаторічного, щавнату, сиди, павловнії та ін. [5].

Окрім ознайомчої та навчальних функцій, колекція енергетичних культур має наукове направлення: дослідження сортів іноземної та вітчизняної селекції; вивчення заходів допосівної підготовки насіння та посадкового матеріалу; визначення динаміки росту та розвитку рослин протягом вегетації у взаємозв'язку із погодними умовами; визначення впливу біометричних показників рослин на формування урожайності фітомаси; вивчення впливу сумісного вирощування енергетичних культур з бобовими; визначення впливу застосування біопрепаратів та мінеральних добрив на урожайність фітомаси; вивчення фіторе mediaційних властивостей енергетичних культур та ін. екологічні питання [4].

Програма нашого експерименту передбачала проведення спостережень, обліків та аналізувань рослин на колекції енергетичних культур з використанням методики дослідної справи [2]. Матеріалом для дослідження були іноземні та вітчизняні сорти міскантусу гігантського, світчграсу та сорго багаторічного.

Погодні умови, під час вегетації енергетичних культур у 2018 році характеризувалися надмірною кількістю опадів у окремі період травня та червня, підвищеним температурним режимом, порівняно із середньо багаторічними показниками, особливо в 2-3 декадах вересня. Це мало певний вплив на ріст та розвиток енергетичних культур, та формування ними кількісних показників рослин вегетативної надземної маси. А також дозволило оцінити реакцію генотипів енергетичних культур на контрастні погодні умови протягом вегетаційного періоду за лінійним приростом висоти рослин, збільшенням кількості стебел та листків на них.

Наші дослідження передбачали визначення мінливості кількісних показників рослин протягом вегетаційного періоду другого року життя за енергетичними культурами, що були поставлені на вивчення (рис. 1-2).

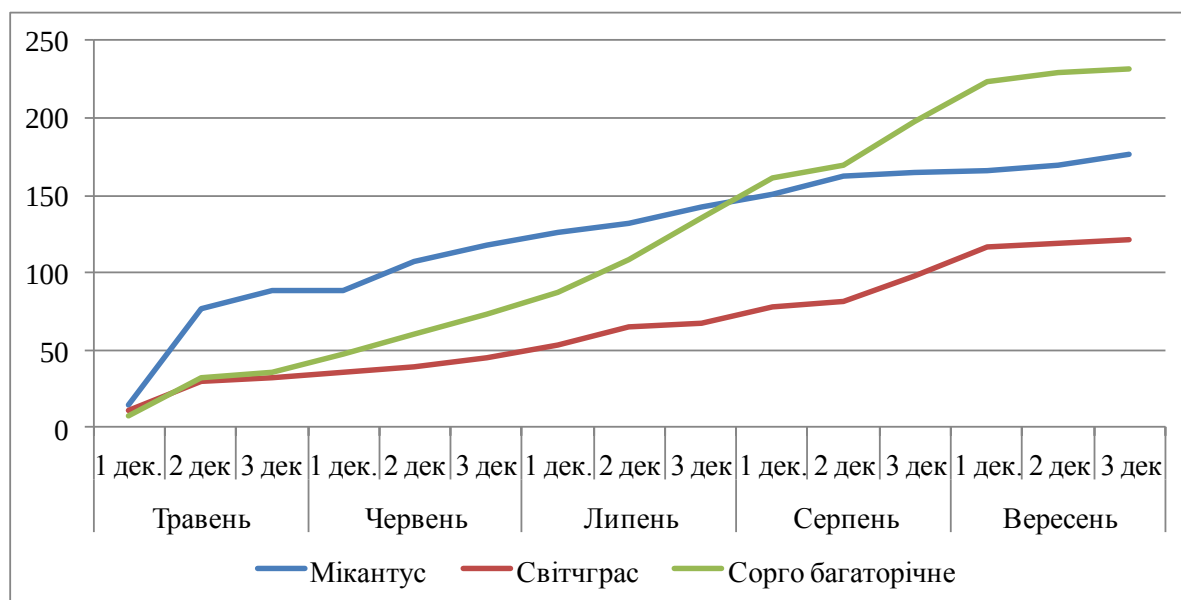

Рис. 1. Динаміка висоти рослин енергетичних культур, 2018 р.

Протягом періоду обліків (травень-вересень) висота рослин міскантусу гігантського змінювалася у межах – від 15,0 до 177,2 см, світчграсу – від 11,0 до 121,2 см, сорго багаторічного – від 7,3 до 232,0 см. Найбільшим приріст висоти рослин міскантусу гігантського відмічено від 1 декади травня до початку червня, з послідуєчим поступовим збільшення даного показника. У сорго багаторічного з початку травня зафіксовано поступове наростання стеблостою із значним підвищення висоти розпочинаючи з 1 декади серпня. Для рослин світчграсу відмічено поступовий приріст висоти рослин від 2 декади травня і до 1 декади вересня, в подальшому лінійний приріст рослин припинився.

Динаміка наростання листкової маси характеризувалася ступінчастою структурою для міскантусу гігантського (від 1,0 до 9,6 шт./стебло), частковою нерівномірністю – для світчграсу (від 1,4 до 5,4 шт. /стебло), та стабільним динамічним приростом – для сорго багаторічного (від 1,0 до 5,9 шт. /стебло).

Кількість стебел на рослинах також мала тенденцію до збільшення протягом вегетаційного періоду другого року життя: у міскантусу гігантського – від 2,1 до 5,5 шт., у світчграсу – від 1,0 до 3,2 шт., у сорго багаторічного – від 1,0 до 2,3 шт.

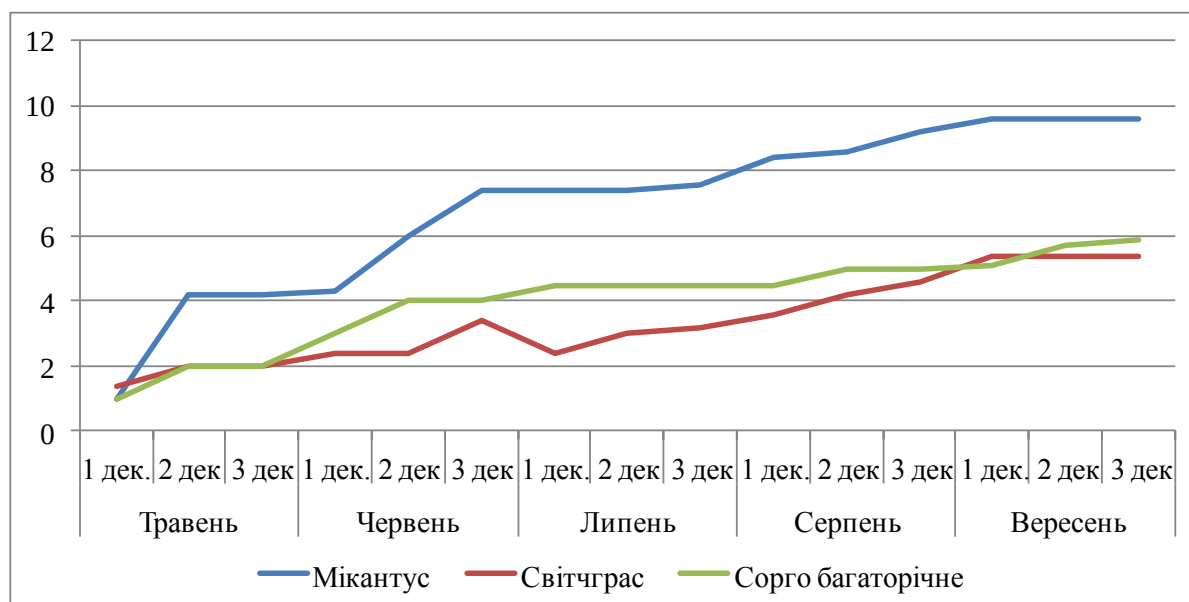

Рис. 2. Динаміка кількості листків на одному стеблі енергетичних культур, 2018 р.

Біометричні показники рослин (висота та густота стеблостою) мали певний вплив на рівень продуктивності енергетичних культур. За встановлення кореляційного зв'язку визначено, що продуктивність сорго багаторічного обумовлюється на 76% (коефіцієнт детермінації $d\ 0,76$) висотою рослин ($r\ 0,87$), міскантусу гігантського – висотою ($d\ 0,41$) та густотою рослин ($d\ 0,52$), відповідно за показниками коефіцієнти кореляції становлять $r\ 0,64$ та $r\ 0,72$, світчграсу – густотою стеблостою ($d\ 0,55$ і $r\ 0,74$).

Міскантус гігантський на час закінчення вегетації забезпечив продуктивність сухої біомаси рослин на рівні $1,02\ \text{кг/м}^2$, що відповідає $10,2\ \text{т/га}$, світчграс – $0,63\ \text{кг/м}^2$ ($6,3\ \text{т/га}$), сорго багаторічне – $1,27\ \text{кг/м}^2$ ($12,7\ \text{т/га}$).

Висновки. 1. Енергетичні культури формують продуктивність фітомаси в тісній залежності із кількісними показниками рослин (висотою та густотою стеблостою). 2. З-поміж культур, на другий вегетаційний рік найбільшу урожайність біомаси забезпечує сорго багаторічне ($12,7\ \text{т/га}$), менше, але на високому рівні – міскантус гігантський ($10,2\ \text{т/га}$) і найменше – просо прутоподібне, світчграс ($6,3\ \text{т/га}$).

Список літератури:

1. Гелетука Г. Г. Перспективи вирощування та використання енергетичних культур в Україні / Г. Г. Гелетука, Т. А. Железна, О. В. Трибой. – Київ, 2014. – 33 с.
2. Доспехов Б. А. Методика полевого опыта. – М.: Колос, 1985. – 416 с.
3. Курило В. Л. Біоенергетика в Україні: стан та перспективи розвитку / В. Л. Курило, М. В. Роїк, О. М. Ганженко // Біоенергетика. – 2013. – Вип. № 1. – С. 5–10.
4. Кулик М. І. Оптимізація навчального процесу на прикладі вивчення дисципліни «Енергетичні культури» спеціальності «Агрономія» / М. І. Кулик, І. І. Жорник, І. І. Рожко // Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка Серія : педагогічні науки. – 2018. – Випуск 1 (36). – С. 131–139.

5. Кулик М. І. Довідник : енергетичні культури / М. І. Кулик, В. Л. Курило. – Полтава, 2107. – 74 с.

6. Kalinichenko A., Kalinichenko O., Kulyk M. Assessment of available potential of agro-biomass and energy crops phytomass for biofuel production in Ukraine // Odnawialne źródła energii: teoria i praktyka. Monograph; pod red. I. Pietkun-Greber i P. Ratusznego, Uniwersytet Opolski : Opole, Kijów, 2017. – (tom II): 163-179.

7. Maksym Kulyk, Iryna Zhornyk and Maryna Galytska. Plants for phytoremediation and biofuel production / Applied Biotechnology in Mining: Proceedings of the International Conference (Dnipro, April 25-27, 2018). – Dnipro: National Technical University “Dnipro Polytechnic”, 2018 : 49.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДІБРАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ПОЛІЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Кунтій А.І.

кандидат юридичних наук

доцент кафедри кримінального процесу

факультету №1 ІПФПНП

Львівський державний університет внутрішніх справ,

м.Львів, Україна

Захарова О.В.

кандидат юридичних наук, доцент

доцент кафедри криміналістики, судової медицини та психіатрії

факультету №1 ІПФПНП

Львівський державний університет внутрішніх справ

м.Львів, Україна

Наявність гострих проблем у сфері розкриття, розслідування й

запобігання кримінальним правопорушенням породжує необхідність суттєво посилити роботу щодо аналізу та розроблення теоретичної бази боротьби зі злочинністю. Удосконалення наявного арсеналу засобів виявлення, фіксації та дослідження матеріальних джерел доказової інформації є першочерговим завданням усієї правоохоронної системи нашої держави, особливо в умовах її реформування. Оскільки недоліки в роботі правоохоронних органів частково пояснюються традиційною орієнтацією працівників на «зручні» й перевірені часом засоби отримання доказової інформації, водночас нові підходи у роботі, у тому числі використання сучасних технічних приладів та методів дослідження слідів, застосовуються нечасто. Зокрема це стосується відібрання запахових слідів, яку вивчає розділ криміналістичної техніки - одорологія, що і підкреслює актуальність та важливість описання запозичення практичного досвіду іноземних держав, зокрема Чеської республіки.

Термін «запах» має два значення. По-перше, ним визначають властивості матеріальних об'єктів - фізичних тіл тваринного, рослинного і мінерального походження, що безперервно виділяють (випаровують) у зовнішнє середовище частинки (молекули), які разом із повітрям потрапляють в нюховий орган людини (тварини) і впливають на нього. По-друге, терміном «запах» визначають суб'єктивне сприйняття (відображення), що виникає в людини внаслідок взаємодії частинок пахучого речовини з нюховими рецепторами [1].

Запахові сліди в криміналістиці розглядаються як різновид мікрооб'єктів, для вилучення яких використовується таке фізичне явище, як адсорбція. Вперше досягнення науки одорології для розшуку злочинця за його запаховими слідами було використано 1896 р. у німецькому місті Гільдесгейм (цей рік вважається початком застосування розшукових собак). В Україні розшукових собак почали використовувати з 1906 р. У 1965 р. радянськими вченими було запропоновано метод криміналістичної одорології, який полягав у тому, щоб виявлені на місці злочину запахи консервувати і надалі використовувати розшукових собак для встановлення осіб за їх речами (цим займалися А. Вінберг, В. Безруков, М. Майоров, Р. Тодоров). 1967 р. А.

Вінберг уперше запропонував використовувати термін «криміналістична одорологія» [2].

В Чехії відібрання слідів запаху відбувається за допомогою спеціальної криміналістичної техніки (одорологічної валізи), в комплект якої входять:

- Поліетиленовий пакет червоного кольору, вміст якого складають три скляні ємкості, об'ємом 650 мл, закриті металевими кришками, в середині яких міститься мікрофіброві ганчірки, розміром 30 см x 30 см та менші за розміром поліетиленові пакети синього кольору

- Поліетиленовий пакет синього кольору із аналогічним вмістом
- Спеціальні наліпки, для підписування вилучених слідів
- Фольга (3 згортки)
- Пінцет стерильний, довжиною 15 см. (6 шт.)
- Одноразові латексні рукавиці (1 упак.)
- Пломби синього та червоного кольорів, котрі забезпечують надійність зберігання доказів для захисту від несанкціонованого відкриття пакету. У випадку відклеювання такої пломби синього кольору та спроби повернути її на попереднє місце автоматично висвітлюється напис: «OPEN OPEN OPEN». Червоні пломби використовуються для запахового сліду.

Пакет червоно кольору із вмістом призначений для вилучення запахових слідів з місця вчинення злочину криміналістичним техніком.

Пакет синього кольору із вмістом призначений для вилучення запахових слідів з особи суб'єктом розслідування (слідчим, прокурором тощо).

Наявність в одорологічній валізі стерильних скляних місткостей з металевими кришками, що герметично загвинчуються, дозволяє безпосередньо законсервувати уніфікований запахоносій таким чином, щоб забезпечити збереження слідів індивідуального запаху людини до півтора і більше десятка років.

Консервація уніфікованого запахоносія прямо в скляну місткість дозволяє експертам використати його безпосередньо в одорологічному дослідженні без повторних операцій із збирання на нього слідів запаху людини з направленого

первинного або іншого, крім уніфікованого, похідного носія слідів індивідуального запаху людини.

Так, є два способи отримання (відібрання) запахових слідів:

1) *Отримання (відібрання) слідів на місці події - відбирається криміналістичним техніком.*

2) *Отримання (відібрання) слідів з особи – відбирається суб'єктом розслідування.*

Відібрання запахових слідів криміналістичним техніком відбувається наступним чином:

Криміналістичний технік розпаковує пакет синього кольору, дістає ганчірку із однієї з банок та обгортає нею речовий доказ із місця події, водночас ганчірку із доказом обгортає у фольгу. Дані предмети у фользі знаходяться протягом 30 хв, аби запахові сліди із речового доказу перейшли на ганчірку. Після цього за допомогою пінцету ганчірка поміщається до банки та законсервовується за допомогою кришки.

Якщо потрібно відібрати запаховий слід із будь-якої поверхні, то ганчіркою протирають по поверхні протягом 3 хв, ганчірку обгортають у фольгу та вона настоюється протягом 30 хв., після чого ганчірку поміщають у банку та законсервовують.

Решта дві ганчірки використовують для відібрання запахових слідів із інших поверхонь на місці події, аби в подальшому мати зразки для порівняння.

При цьому кожен зі ганчірок потрібно брати за допомогою різних стерильних пенцетів та при цьому технік кожного разу змінює рукавиці, аби запах не перемішався.

Три банки поміщають у спеціальний пакет синього кольору, який опечатується біркою та пломбою синього кольору.

Вилучення *запахових слідів із особи* відбувається наступним чином:

Слідчий або оперативний працівник за допомогою ганчірки проводить вилучення із боків черевної порожнини, шляхом прикладання ганчірки на 20 хв., котру тримає суб'єкт розслідування за допомогою пінцета.

Процедуру повторюють тричі: з лівого та правого боків, а також з рук та шиї особи. Банки підписують паперовими бірками.

Три банки поміщають у спеціальний пакет червоного кольору, який опечатується біркою та пломбою червоного кольору.

При цьому, якщо особа відмовляється добровільно надати запахів сліди, прокурор вправі винести постанову про примусове їх відібрання.

Криміналістичний технік та суб'єкт розслідування, котрий вилучають запахів сліди складають протокол відібрання запахових слідів та додатки у формі фототаблиці або відеозапис. Відомості щодо проведення процесуальної дії вносяться до спеціалізованої інтегрованої електронної системи «ETR».

Якщо особа, у якої проводилося відібрання слідів запаху відмовляється підписати протокол відібрання слідів, запрошуються два працівника поліції, котрі засвідчують факт проведення такої процесуальної дії.

За відібраними слідами призначають одорологічну експертизу, результати якої оформляють у вигляді протоколу одорологічної ідентифікації.

З цією метою використовують дві службові собаки. Спочатку тричі приводять до ідентифікації запаху проводить одна собака, потім – інша. Кожна із яких повинна двічі з трьох разів, ідентифікувати запах, відібраний від особи із запахом, відібраним на місці події.

В ході спілкування із практиками у Чехії, було отримано інформацію, про те, що захисники у суді часто заявляють клопотання, про те, аби визнати докази одорологічної ідентифікації недопустимими, якщо виявиться, що криміналістичний технік та слідчий, котрі відбирали запахів сліди працюють в одному кабінеті, бодай навіть в одному приміщенні (відділі).

Підсумовуючи викладене, потрібно відзначити, що одорологія є досить «молодою» галуззю науки криміналістики, а тому заслуговує на більш пильну увагу науковців та практиків. Хоча й наявна низка ґрунтовних наукових досліджень проблем одорології, проте цих напрацювань недостатньо, щоб повного мірою розкрити базові принципи й поняття, окреслити усю сукупність проблем і напрацювати шляхи їх вирішення. Тому, власне з використанням

саме міжнародного досвіду у цій галузі забезпечить якісне досягнення завдань науки та кримінального судочинства в цілому.

Під час вилучення запахових слідів необхідно уникати таких типових помилок: 1) упакування об'єктів-носіїв запахових слідів у матеріал, що не утримує запаху; 2) спільне упакування різних об'єктів-носіїв запаху; 3) упакування об'єктів-носіїв запахових слідів з іншими об'єктами.

Список літератури:

1. Одорологія. Матеріал з Вікіпедії. URL: <https://wikipedia.org>
2. Криміналістика: підручник / Р. І. Благута, О. І. Гарасимів, та ін.; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. – 3-тє вид., переробл. та допов. Львів: ЛьвДУВС, 2016. 948 с.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ

Лаврук В.В.

Подільський державний аграрно-технічний університет,
доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри геодезії та
землеустрою

ORCID ID 0000-0002-0778-7227

0674923377

vvlavruk@gmail.com

В умовах ринкових відносин господарювання поряд з формуванням нових укладів в землекористуванні порушилась система організації господарської діяльності. Зародження багатоукладності, два десятиліття тому, і поступовий її розвиток призвели до відкритого протистояння між господарствами колективного сектору, фермерами та особистими підсобними

господарствами населення і сукупно постали протиріччям до збалансованого землекористування.

Проблема збалансованого землекористування завжди мала велике теоретичне і практичне значення [1, с.63]. Здійснення земельної реформи в сучасних умовах безпосередньо пов'язане зі змінами існуючої системи використання земель на основі рівноправного розвитку всіх форм власності.

Результати реформ визначаються, передусім, успіхами у вдосконаленні земельних відносин, які будуть тим ефективнішими, чим надійніша наукова база, чим ґрунтовніше досліджені її теоретичні та практичні аспекти [2, с.12]. Очевидне відставання темпів земельної реформи, часті зміни і доповнення земельного законодавства, відсутність окремих його розділів і відкрите несприйняття деяких положень суспільством, невизначеність перспектив є яскравим свідченням недостатнього наукового обґрунтування засад земельної реформи і, насамперед, теорії земельних відносин у нових соціально-економічних умовах перехідного періоду до ринкової економіки. Збільшення антропогенного навантаження на землю в цей період посилює негативні деградаційні процеси в ґрунтовому покриві, втрати гумусу. Крім того, масштабне розорювання малопродуктивних природних угідь і схилових земель призвело до порушення екологічно збалансованого співвідношення площ ріллі, луків, лісових і водних угідь.

За останні десятиліття еколого-економічним проблемам землекористування та охорони землі було присвячено значну кількість публікацій відомих вітчизняних вчених. Найбільший вагомий внесок в їх наукову розробку зробили М.В. Андрієшин, М. Д. Заячук [4], К. О. Дарчук, В.В. Горлачук, П.Т. Саблук, Ш. І. Ібатулін [3], Д.С. Добряк, М.В. Дроздяк, П.Г. Казьмір, І.Р. Михасюк, Л.Я. Новаковський, Р.М. Панас, І.А. Розумний, О.Г. Тарарико, В. М. Трегобчук, А.М. Третяк та інші.

Формування сучасної системи регулювання земельних відносин є ключовою проблемою земельної реформи, яка до останнього часу не знайшла остаточного розв'язання. Науковцями пропонуються різноманітні моделі й

напрями щодо його забезпечення, зокрема: формування необхідної нормативно-правової бази розробленням нових та удосконаленням існуючих законодавчих й інших нормативних актів; поєднання методів державного регулювання і ринкового саморегулювання; удосконалення системи ведення Державного земельного кадастру; удосконалення методики грошової оцінки земель; запровадження економічних стимулів щодо раціонального використання земель; чітке розмежування повноважень між органами виконавчої влади та місцевого самоврядування з питань регулювання земельних відносин; запровадження функціонального зонування території; поліпшення системи землеустрою тощо.

Проте, якщо науково - методичні та практичні проблеми ефективності використання й охорони земельних угідь досліджено достатньою мірою, то цілий ряд важливих аспектів екологічності землекористування залишаються дискусійними і потребують всебічного вивчення. Це стосується, насамперед, соціально-економічної оцінки ефективності використання сільськогосподарських угідь за еколого-економічними критеріями та показниками, оптимізації антропогенних навантажень на землю, визначення збитків від деградації ґрунтів. Загалом соціально-економічна ефективність поєднує економічну і соціальну складові. Показники економічної ефективності вказують на співвідношення між витратами на виробництво і впровадження нових засобів виробництва та отриманими від цього економічними результатами. Ці результати проявляються у збільшенні обсягів виробництва, підвищенні якості товарів і послуг, зниженні собівартості тощо. Соціальна ефективність це, власне, відповідність результатів господарської діяльності основним соціальним потребам і цілям суспільства.

Власне соціально-економічна ефективність земельних ресурсів є визначальною у збалансованому розвитку територіальних громад загалом, та і їх населення зокрема. Збалансоване використання земельних ресурсів забезпечує надходження до місцевого бюджету та високий рівень самозабезпечення населення, водночас, повинно забезпечити і природне

відтворення землі. Аналіз показників соціально-економічної ефективності земельних ресурсів є актуальним, адже за його результатами можна здійснити планування використання земельних ресурсів регіону, обґрунтувати основні напрямки ефективного землекористування та вказати на перехідні ресурсозберігаючі та природоохоронні заходи. В умовах загострення агроекологічних протиріч велике значення має розробка методичних питань оцінки еколого-економічних заходів з охорони земель. Перехід до соціально орієнтованої ринкової економіки потребує створення ефективного механізму управління використанням і охороною земель з врахуванням дотримання екологічних нормативів, стандартів та обмежень.

Тому сьогодні необхіден розвиток наукових основ та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення соціально-економічної ефективності використання земельних ресурсів та організації раціонального землекористування в комплексі з їх охороною при переході до ринкової економіки на регіональному рівні. Серед основних кроків до вирішення цієї проблеми можна виділити: обґрунтування сутності і теоретичних основ дослідження використання та охорони земель на регіональному рівні; аналіз трансформаційних процесів у сфері землекористування та землеволодіння; оцінка сучасного стану використання земельних ресурсів регіонів; здійснення оцінки антропогенної та сільськогосподарської перетвореності земель.

Список літератури:

1. Дарчук К., Заячук М. Структура земельного фонду та землезабезпеченість мешканців Східної Галичини наприкінці XIX початку XXI століть. Історія української географії. Всеукраїнський науково-теоретичний часопис. Тернопіль, 2012. Випуск 25. С.61-69;
2. Добряк Д. С., Кузін Н. В. Еколого-економічний механізм реабілітації деградованих і малопродуктивних земель сільськогосподарського використання. Економіка АПК. №9. 2016. С. 10-18;

3. Ібатулін Ш. І., Шанін О., Сепенко О. Оцінка основних тенденцій зональної спеціалізації сільськогосподарського землекористування в Україні. Економіка АПК. 2014. №12. С. 12-21;

4. Заячук М. Д., Печенюк В. О. До проблеми використання сільськогосподарських земель Чернівецької області. Нові технології в геодезії, землевпорядкуванні та природокористуванні: матеріали VI міжнародної науково-практичної конференції, 24-27 жовтня 2012 р. – Ужгород, 2012. – С. 102–104.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА В УКРАЇНІ

Леськів І.Ю.

Подільський державний аграрно-технічний університет, аспірант,
директор Буцацького коледжу ПДАТУ

Науковий керівник: Іванишин В.В. – д.е.н., професор, заслужений
працівник сільського господарства України

Виробництво продукції тваринництва в цілому і м'яса зокрема є однією з провідних сфер у вирішенні продовольчої проблеми та забезпечення населення країни повноцінним харчовим білком. Виходячи з сучасної та прогнозованої кон'юнктури внутрішнього та зовнішнього ринку м'яса важливе значення має своєчасне визначення вектору для конкретного регіону, тобто, напрямів відродження галузей м'ясного скотарства, свинарства, птахівництва. По-перше, навіть на Заході у розвинутих країнах виробники орієнтуються передусім на попит різних верств населення та груп з різним рівнем доходів, в тому числі і низьким. По-друге, визначилися певні тенденції у динаміці і структурі світового споживання м'яса в бік зростання частки м'яса птиці. Особливо відчутно це позначилося на структурі споживання м'яса у Європейських країнах. По-третє, в інших країнах зростає частка виробництва більш дешевого

м'яса, а саме перевагу має м'ясо птиці та свинини, а найбільш дороге – це м'ясо яловичини.

Визначення структури виробництва м'яса та вирішення цієї проблеми взагалі на основі існуючих «теоретичних моделей», або досвіду інших країн з точки зору рівня споживання тієї чи іншої продукції не веде до однозначного результату. Тому що будь-яка країна не може слугувати стандартом для досягнення тих чи інших параметрів споживання м'яса, оскільки в кожній країні є свої національні особливості, звичаї, традиції. Для прикладу, мусульмани не споживають свинини, а в Індії корова є священною твариною. У зв'язку з розбалансованістю споживчого ринку в нашій країні рівень продовольчого забезпечення має значні відмінності. Це стосується, насамперед, сучасної «школи» ринкової економіки, де публічна інформація, дискусія, преса, наукова і навчальна література пояснює спад виробництва виключно низьким платоспроможним попитом. Така концепція легко сприймається пересічним споживачем, бо вона йому зрозуміла, але на нашу думку, ситуація, яка склалася на ринку пов'язана з багатьма різними чинниками. Визначення за суспільними потребами ролі стимулу росту виробництва, що впливають в свою чергу на обсяги і структуру потреб веде до висновку про відносне перевищення обсягу суспільних потреб над виробничими можливостями.

М'ясо сільськогосподарських тварин багате на повноцінний білок, який містить незамінні амінокислоти, мінеральні речовини, вітаміни та майже повністю засвоюється організмом людини. Крім використання м'яса на харчові цілі, з відходів м'ясокомбінатів і боєнь виготовляють білковий корм тваринного походження, зокрема м'ясне та м'ясо-кісткове борошно, які згодують на корм сільськогосподарським тваринам для балансування кормових раціонів за протеїном і мінеральними речовинами.

Організаційні та економічні перетворення в Україні значним чином вплинули на стан розвитку тваринництва, зокрема, на галузі м'ясного скотарства, свинарства та інші галузі м'ясного напрямку. Аналіз динаміки виробництва м'яса дозволяє зробити висновок про те, що в усі категоріях

господарств існує тенденція до скорочення чисельності поголів'я тварин, що зумовило зменшення обсягів виробництва м'яса. За останні сім років в Україні призупинено спад виробництва м'яса, а з 2010 року прослідковується щорічне збільшення обсягів виробленого м'яса і в 2016 році становить 2350 тис. тонн в забійній вазі, що на 291 тис. тонн більше ніж в порівнянні з 200 роком та на 27,4 тис. тонн – з минулим роком. Певне збільшення виробництва м'яса відбулося за рахунок виробництва у сільськогосподарських підприємствах, де обсяг становить 1506,4 тис. тонн, що на 372 тис. тонн більше ніж в 2010 році. Тенденція виробництва м'яса у господарствах населення свідчить про зменшення обсягів і в 2016 році, що становить 843,6 тис. тонн порівняно із 921,6 тис. тонн у 2010 році.

Традиційно в забезпеченні населення м'ясом і продуктами його переробки значна роль відводиться свинарству як інтенсивній та ефективній галузі тваринництва. Свинина належить до групи найбільш енергетичних продуктів харчування, що дає змогу прискорено збільшувати добову калорійність спожитого продовольства. Свинарство, завдяки сприятливим умовам кормовиробництва, цінним біологічним особливостям тварин, високій окупності кормів, в належних умовах їх утримання та годівлі, традиційно вважалося не тільки економічно вигідною, а й високоприбутковою галуззю. Виробництво свинини мало вагому частку в структурі м'ясного балансу та відіграло важливу роль у формуванні м'ясних ресурсів.

Поголів'я свиней значно скоротилося у сільськогосподарських підприємствах. На 1 січня 2017 року у даній категорії господарств налічувалося 3565,9 тис. голів, що на 10505,3 тис голів менше, ніж на 1 січня 1991 року, або на 74,7%. Хоча слід відмітити, що з 2011 року по 2014 рік поголів'я в цій категорії господарств дещо збільшилося і становило 3625,3 – 3878,9 тис. голів.

Загальноекономічна криза, відсутність державного регулювання викликали велике протиріччя між цінами на зерно та продукцію тваринництва. На протязі багатьох років сільськогосподарським товаровиробникам стало не вигідно використовувати прибуткову продукцію-зерно на корм, а займаються

виращуванням зернових культур для вигідної реалізації і отримання прибутків. Внаслідок чого в Україні значно скоротилося поголів'я свиней, яке у 2016 році становило 6,7 млн. голів проти 9,1 млн. у 1940 році та 19,4 млн. у 1990 році.

Підсумовуючи вище сказане, не будемо загострювати увагу на першопричинах занепаду галузі тваринництва. Підкреслимо зайвий раз, що кількість поголів'я худоби в Україні завжди була визначальною у вирішенні проблеми збільшення обсягів виробництва м'яса, молока та іншої продукції. Що стосується показників продуктивності, то вона завжди характеризувалася великою строкатістю і лише окремі господарства досягали стандартів західних розвинутих країн.

Однією із складових формування пропозиції м'ясного ринку є виробництво м'яса птиці. Птахівництво вирізняється надзвичайно високою динамічністю розвитку і є поза конкуренцією щодо затрат кормів та праці на одиницю продукції. В Україні у 2016 році налічувалося 201,6 млн. голів птиці, що на 77,9 млн. голів більше поголів'я 2001 року та вироблено м'яса птиці в забійній вазі 1166,8 тис. тонн, що на 64,7% більше ніж в 1990 році. Поголів'я птиці в усіх категоріях господарств склало в 2016 році 201668 тис. голів, що на 44436 тис. голів менше, ніж в 1990 році (82%), але на 77946 тис. голів більше, ніж в 2000 році. За останні роки прослідковується незначне скорочення поголів'я, так за останній рік скорочення становить 2318,7 тис. голів порівняно з попереднім роком. Щодо виробництва м'яса птиці, то спостерігається ріст і за 2016 рік було вироблено усіма категоріями господарств 1166,8 тис. тонн м'яса птиці, що на 458,4 тис. тонн більше, ніж в 1990 році та на 23,1 тис. тонн більше, ніж у попередньому році. Основна частка виробленого м'яса птиці припадає на сільськогосподарські підприємства і становить в 2016 році 85,1%, або 992,4 тис. тонн.

Однією з характерних тенденцій розвитку птахівництва за останнє десятиріччя є переміщення обсягів виробництва продукції із господарств населення до сільськогосподарських підприємств, що супроводжується посиленням процесу спеціалізації виробництва, підвищенням рівня механізації

і автоматизації технологічних процесів, покращення епізодичного благополуччя птахогосподарств, а отже і посилення конкурентоспроможності продукції птахівництва.

Баранина та козлятина не входить до числа основних видів м'яса, на її частку припадає близько 0,6% виробництва всіх видів м'яса (13,4 тис. тонн). Однак, вирощування приросту овець і кіз у живій вазі у 2016 році збільшилося порівняно з 2015 роком і становить 30,1 тис. тонн, але це у 3,3 раза менше, ніж у 1990 року. Основною причиною зменшення виробництва м'яса овець і кіз є скорочення поголів'я та зниження їх м'ясної продуктивності. У структурі поголів'я овець і кіз усіх категорій господарств становлять кози близько 50%, а у господарствах населення їх утримання сягає до 99,0%.

Отже, за останні роки в Україні спостерігається збільшення виробництва м'яса свиней та птиці, а м'яса великої рогатої худоби – зменшення. Все це призводить до змін в структурі виробництва, реалізації та споживання м'яса.

Таким чином, ситуація щодо виробництва м'яса в Україні можна вважати критичною. Завдяки ціновій кон'юнктурі великий бізнес починає вкладати кошти у розвиток галузі м'ясного скотарства, свинарства, птахівництва, зокрема у створенні інтегрованих комплексів. Однак на заваді стоїть відсутність ринку земель сільськогосподарського призначення, тому що для розвитку ефективного скотарства, свинарства та птахівництва потрібні значні земельні площі. Необхідно також змінити систему державної підтримки виробників м'яса. Тому, для товаровиробників, що займаються виробництвом м'яса, необхідним є визначення раціональної спеціалізації м'ясних галузей, породного складу худоби і птиці з урахуванням ринкової інфраструктури, місце знаходження господарства по відношенню до комбікормових і переробних підприємств, а також додаткових джерел кормо виробництва з орієнтацією на потенціал власної кормової бази.

М'ясне скотарство, свинарство, птахівництво мають значні можливості переведення виробництва на промислову основу, що дозволяє максимально реалізувати потенціал інтенсифікації виробництва та ефективно виробляти

яловичину, свинину та м'ясо птиці в спеціалізованих господарствах. Проте досягнення високих виробничо-економічних показників необхідне ритмічне забезпечення повноцінними кормами, суворе дотримання технологічного процесу, раціональне використання усіх ресурсів, забезпечення матеріального стимулювання працівників тощо.

**ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ОСВІТНІЙ ТА КУЛЬТУРНО-
ОСВІТНІЙ ПРОСТІР
(ПРО МОЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ
ЗА СИСТЕМОЮ ПОДВІЙНИХ АТЕСТАТІВ
СПІЛЬНО З НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ
КРАЇН ЄВРОПИ: ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ. ПРОБЛЕМИ)**

Лисий Ігор Романович

директор

Тернопільського технічного ліцею

Тернопільської міської ради

Система освіти України вже сьогодні відчула про необхідність змін та реформувань. Особливо це стосується рівня здобуття середньої освіти, поглибленого вивчення предметів математичного циклу для усвідомленого вибору учнем-випускником школи-та шляхів для реалізації своїх знань з подальшим їх втіленням у житті.

За показником Quality of math and science education («**Якість математичної й технічної освіти**») Україна входить до тридцятки найкращих країн зі 148, але з показником «**Готовність до інновацій**» Україна займає одне з останніх місць у світі.

Імідж предметів технічного спрямування – математики, фізики, креслення і навіть інформатики серед учнів дуже низький. Це важкі предмети.

Не повністю реалізується компетентнісний підхід у навчанні, тому неефективно здійснюється формування ключових компетентностей, зокрема здатності вчитися, що є причиною більшості навчальних невдач школярів і низької результативності їх навчання.

Розірваний зв'язок між середньою та вищою школою. Правильніше – між вищою та середньою.

В країнах світу та Європи чи не кожний вищий навчальний заклад має у своїй структурі чи технічну школу чи коледж чи ліцей, в яких учнів готують до навчання у ВУЗі, забезпечують фактичну профорієнтаційну профільну, а інколи й матеріальну підтримку надаючи можливість навчатись у своєму навчальному закладі, залучають їх до наукової роботи.

Основною метою, є задоволення освітніх потреб здобувачів освіти відповідно до їхніх здібностей, інтересів, вибору подальшого життєвого шляху.

Потребує радикальної модернізації зміст і організація навчання в старшій профільній школі. У зв'язку з децентралізаційними процесами в країні нові підходи мають бути покладені в основу управління школою та її фінансування з метою розширення автономності закладу в реалізації його функцій (про це й говориться в новому Законі України «Про освіту»).

Одна із перших проблем і завдань – це знайти партнерів. Потрібна підтримка, реклама та розуміння інноваційних кроків з боку органів місцевого самоврядування.

Навчання проводитиметься з 10 класу (згідно Проекту Закону України «Про освіту» для 10-12 класів в ліцях-закладах профільного поглибленого вивчення предметів). Як подолати цю проблему адже 10 класи з'являться аж у 2027-2028 р.р.

Проблемою стане пошук додаткових годин та педагогічних кадрів, створення умов для їх педагогічного професійного росту, ознайомлення їх з освітою інших країн з метою використання та з метою презентації свого

досвіду, взаємовиключення паралельних програм двох систем (наприклад, фізична культура, трудове навчання, хімія, біологія, астрономія), взаємодоповнення змісту обов'язкових програм (математика, фізика, інформатика, креслення чи спецкурсів) для викладання їх польською, чеською, англійською і т.д. мовами.

Після закінчення певного етапу вивчення предметів, визначених іншою стороною, учні проходять стажування в навчальному закладі в іншій країні – учасниці Проекту для адаптації до нових навчання та підготовки до здачі іспитів предметів, нововведених та визначених навчальним закладом – учасником Проекту.

Після успішної здачі визначених іспитів та засвоєння навчальних програм випускникам вручається одночасно із атестатом про повну середню освіту України документ про середню освіту країни - учасника Проекту.

Участь та навчання ліцеїстів за програмою Проекту не означає обов'язкове навчання їх в країнах, учасниках Проекту.

Отримання випускниками документів про загальну середню освіту

Україні та іншої держави, учасника-партнера Проекту – *це підтвердження рівня, іміджу та статусу закладів нового типу України і м. Тернополя зокрема* серед інших.

Система отримання подвійного атестату чи документу, який його доповнює чи підтверджує, може стати першим кроком до вже існуючої практики окремих ВУЗів України та нашого міста щодо навчання студентів за системою подвійних дипломів.

ФУНКЦІЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ОРІЄНТОВАНОГО НА ГРОМАДУ

Лозовська Катерина Сергіївна

аспірант кафедри проектного менеджменту

ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

В Україні протягом останніх кількох років активно проходить реформа децентралізації, що направлена на вирішення низки проблемних питань розвитку місцевого самоврядування. Відповідно до Концепції реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади [4], не вирішеними досі залишаються проблеми: неузгодженість місцевої політики щодо соціально-економічного розвитку з реальними інтересами територіальних громад, нерозвиненість форм прямого народовладдя, неспроможність членів громад до солідарних дій, спрямованих на захист своїх прав та інтересів, у співпраці з органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади та досягнення спільних цілей розвитку громади тощо.

За таких умов очевидним стає недієздатність звичних інструментів забезпечення розвитку демократичного врядування та в цілому усієї системи місцевого самоврядування та загострюється потреба у пошуку нових форм і способів взаємодії органів місцевого самоврядування з населенням, розвиток комунікаційного потенціалу та комунікаційної спроможності системи місцевого самоврядування, як одного з видів діяльності.

Місцевий розвиток орієнтований на громаду передбачає врядування за участі громад та ініціативи, впроваджувані громадами, щоб покращити умови проживання людей на рівні територіальної громади. Місцевий розвиток на певній території, на думку Клосовскі В., це процес збільшення суми шансів індивідуального розвитку, які доступні членам громади, під час справедливого розподілу шансів і ресурсів [3].

Складовими місцевого розвитку є: економічний, соціальний та сталий (врівноважений) розвитку. Тобто мова йде про інтегральність розвитку у багатоаспектному та багатопоколінному розумінні, що передбачає певну стратегію, яка має розроблятися за участі громад та реалізовувалися за її ж участі. Можемо виділити кілька важливих чинників, які сприяють розвитку:

- *жорсткі чинники* (інфраструктурні) – доступність інвестиційних просторів і технічна інфраструктура: дороги, вода, каналізація, енергія, телекомунікація та телепередача даних;

- *м'які чинники* - кваліфікації місцевого населення, місцева культурна традиція, якість місцевих соціальних послуг: освіти, культури, а також – охорони здоров'я, публічної безпеки чи житла;

- *інтегральні чинники* – сприятливі, прозорі процедури, простота, ясність та однозначність правил, ефективна елімінація корупційної поведінки, доступність інформації та ефективні комунікації.

Отже, комунікаційна складова місцевого розвитку орієнтованого на громаду є об'єднавчою, адже сутність комунікацій полягає в тому, що вони мають свої закони, принципи, способи, а результат дають у тих сферах, де їх ефективно використовують. Тому ефективність комунікаційної діяльності органів місцевого самоврядування має безпосередній вплив як на місцевий розвиток у цілому, так і на його основні складові: економічний, соціальний та сталий.

Оскільки комунікації наділяються особливим значенням та функцією у забезпеченні місцевого розвитку, важливим завданням постає забезпечення стабільності комунікаційної діяльності та ефективність комунікаційного процесу органів місцевого самоврядування. Тому запровадження комунікаційної інфраструктури у системі місцевого самоврядування як своєрідного каркасу комунікаційного простору є своєчасним, актуальним та необхідним кроком, що передбачає налагодження ефективної комунікаційної діяльності між усіма складовими системи та сприяє забезпеченню інформаційного обміну між органом місцевого самоврядування та територіальною громадою з метою вирішення питань місцевого значення.

Відповідно до Міжнародної енциклопедії комунікацій, комунікаційна інфраструктура є хребтом комунікаційної системи, в якій здійснюються різноманітні передачі і надаються комунікаційні послуги [5] до її складу також входять організації, персонал, засоби і мережі, які приводяться в дію для передачі і прийому інформації різноманітними засобами. Комунікаційна інфраструктура є стрижневою компонентою, яка з'єднує суб'єкта

комунікаційного процесу з виробниками інформаційних потоків та споживачами цих потоків.

Основне призначення комунікаційної інфраструктури як каркаса (сукупності систем та підсистем, структур та окремих суб'єктів і об'єктів) комунікаційної системи місцевого самоврядування полягає у забезпеченні координації діяльності суб'єктів системи місцевого самоврядування, здійснення інформаційного впливу на об'єкти комунікаційного процесу, що передбачає відповідно нормативно-правове забезпечення, ухвалення відповідних регламентів та налагодження взаємодії з суб'єктами інформаційного ринку.

В основі комунікаційної інфраструктури знаходяться складові комунікаційної системи місцевого самоврядування, тобто суб'єкти системи місцевого самоврядування (громада, місцева рада, виконавчі органи, районні та області ради, органи самоорганізації населення), а також суб'єкти системи державного управління та інституції інших країн і міжнародні організації. Кожен із зазначених суб'єктів здійснює певний вплив на місцевий розвиток, має власний інтерес до рішень місцевої ради і в комунікаційному процесі має бути здійснено їх таргетизацію, тобто виділено в конкретні цільові аудиторії, від цього залежатиме ефективність та результат комунікаційної діяльності органу місцевого самоврядування.

З огляду на різноманітність учасників комунікаційного процесу мають бути забезпечені різні типи комунікаційних потоків: внутрішні (формальні і неформальні) і зовнішні (формальні і неформальні). Для забезпечення ефективності управління формальними комунікаціями необхідна інформаційна мережа, яка з мінімальними спотвореннями забезпечує двосторонній зв'язок [1]. Вона може бути побудована на принципах Ч. Барнарда, а саме: канали зв'язку мають бути точно визначені та добре відомі всім членам організації; для кожного члена організації мають бути визначені його формальні зв'язки; лінії зв'язку мають бути максимально короткими і прямими; лінії зв'язку мають використовуватись повністю; компетенція осіб, що є комунікаційними

центрами, повинна бути належною; переривання ліній зв'язку неприпустиме; кожне повідомлення має бути аутентичним [2].

Управління формальними комунікаціями враховує: 1) побудову (структуру); 2) регулювання (корекцію) комунікативних та інформаційних потоків. Будова (структура) формальних комунікацій задається визначеними завданнями та функціями органу влади та його структурних підрозділів і формується разом із організаційною структурою. Тому регламенти, фіксуючи правила і норми формальних комунікацій, є їх основою [1]. Формальні комунікації як регламентовані форми взаємодії суб'єктів відбуваються в певному інформаційному просторі та потребують відповідного інформаційного забезпечення. Власне саме формальні комунікації забезпечують так звану внутрішню комунікації у системі публічного управління, тобто між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також комунікацію у самих органах місцевої влади та їх виконавчими комітетами.

Однак комунікаційна інфраструктура покликана забезпечити не лише ефективну внутрішню комунікацію, а що більш важливо – зовнішню з територіальною громадою, бізнес-структурами, громадськими організаціями, представниками інших країн та міжнародних організацій. Тобто основним завданням у цьому випадку є набуття неформальними комунікаціями ознак формальності, структурованості та системності. На основі визначення неформальних структур (за допомогою методів соціометрії, маркетингового, мережевого аналізів та аналізу неформальних комунікацій) є можливим адекватний коригуючий вплив на них із метою забезпечення ефективності комунікацій в цілому в системі місцевого самоврядування.

Тому завданням комунікаційної інфраструктури на місцевому рівні є забезпечення системних суб'єкт-суб'єктних та суб'єкт-об'єктних комунікаційних зв'язків з усіма цільовими аудиторіями для забезпечення отримання двосторонньої об'єктивної інформації з метою забезпечення місцевого розвитку. На комунікаційну інфраструктуру покладається функція забезпечення стабільності інформаційних потоків, їх оперативної обробки, а

також здійснення управлінського впливу на сприйняття та поведінку цільових аудиторій, яка є необхідною для забезпечення сталого місцевого розвитку.

Список літератури:

1. Загорський В. Модель ефективної комунікації у сфері публічного управління та адміністрування: структурно-функціональний аспект [Електронний ресурс] / В. Загорський, С. Ганущин // Демократичне врядування : науковий вісник. – 2016. – Вип. 16/17. – Режим доступу : http://lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk16/fail/Zagorskyj.pdf. Заголовок з екрану
2. Классики менеджмента. Барнард Честер Ирвинг [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://hrm.ru/klassiki-menedzhmenta-barnard-chester-irving-barnardchester-irving>.
3. Клосовські В. Місцевий розвиток: що це таке? Фундаментальні питання практиків місцевого самоврядування / В. Клосовські ; Фонд Простори Діалогу – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.civicportal.org/biblioteka1/1_seminarium/Klosowski.pdf
4. Розпорядження КМУ від 01.04.2014 р. № 333-р «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
5. The International Encyclopedia of Communication – [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.communicationencyclopedia.com/public/tocnode?id=g9781405131995_yr2011_chunk_g97814051319958_ss78-1

СИСТЕМА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

Лужанська Тетяна Юріївна

Доцент, кандидат географічних наук, декан факультету туризму та
готельно-ресторанного бізнесу

Деркач Вікторія Юріївна

Провідний фахівець факультету туризму та готельно-ресторанного
бізнесу

Мукачівський державний університет

Туризм є інформаційно насиченою діяльністю, індустрією з високим рівнем конкуренції, що потребує достовірних прогнозів щодо тенденцій її розвитку. У всьому цивілізованому світі за допомогою туризму єднують націю, популяризують власну культуру, стимулюють економічний розвиток держави.

Аналіз останніх досліджень та публікацій сфери прогнозних досліджень туризму засвідчив про значний інтерес науковців різних галузей до цієї проблематики. Простір регіону, обмеженого територіально-адміністративними кордонами, все частіше сприймається як система споживчих ринків, одним з яких є ринок туристичних послуг. Розробці методичних підходів прогнозування розвитку туристичної індустрії присвячені праці Ю.Забалдіної, С.Каспара, Х.Клемента, Ф.Котлера, Г.Папіряна, Х.Рютгера, В.Сапунової, В.Фрезера та інших вчених. Нині не сформовано єдиного погляду на ринкову ієрархію туристичної сфери та межі регіональних ринків; недостатньо розкрито сутність регіонального туристичного попиту та пропозиції; методології туристичної діагностики; методів прогнозування ринкових процесів. Сучасні умови спричиняють потребу вдосконалення методик прогнозного аналізу сфери туристичної індустрії.

Тип прогнозу переважно обирають за часом (оперативний, короткотерміновий) та/або за територіальним обсягом: державний,

регіональний, місцевий і т.д. Науковці виокремлюють фактори, які мають вплив на розвиток туризму безпосередньо або ж опосередковано, і визначають силу впливу кожного фактора на параметри прогнозу, ураховуючи ризик та невизначеність процесів. При цьому ймовірність загального ризику мультиплікативно залежить від вірогідностей кожного з факторів. У проектах прогнозування варто передбачити специфічні механізми стабілізації, які б забезпечили захист інтересів учасників ринку при несприятливих змінах умов реалізації прогнозу.

У сфері туризму інформація про об'єкти туризму та туристичної інфраструктури, умови і фактори розвитку туристичної діяльності стає головним ресурсом. Це потребує розробки пріоритетних інноваційних туристичних продуктів і наукового обґрунтування регіональної системи їх інформаційно-картографічного забезпечення. Застосування інформаційних технологій є одним з найбільш перспективних і важливих напрямків прогнозних досліджень у туристичній сфері діяльності, що включає систематизацію інформації про туристичні ресурси і подальшу оцінку туристично-рекреаційного потенціалу певної території.

Складність прогнозування туристичної сфери обумовлена наявністю великої кількості взаємозв'язків у галузі як на мікроекономічному, так і на макроекономічному рівнях. На мікрорівні прогнозування розвитку туризму передбачають короткотермінові коливання і зміни співвідношення попиту/пропозиції, що впливають на діяльність суб'єктів туристичного ринку, на макрорівні - середньо- та довгострокові тенденції розвитку туристичного ринку, які враховуються в галузевій та національній стратегії соціально-економічного розвитку. Перспективний прогноз розвитку туристичної галузі пов'язаний із імовірнісним бізнес-плануванням її показників розвитку й оцінкою її ефективності в умовах невизначеності та ризику.

При прогнозуванні вибирають відповідні показники, зокрема: інтенсивність; мобільність; чисельність туристичного потоку за видами транспорту; напрямками (в'їзд, виїзд), країнами та регіонами; обсяги

обслуговування за видами туризму; обсяги прибутку; рівень рентабельності; чисельність працівників туристичної галузі; матеріально-технічна база та інші. Необхідно у прогностичному аналізі чітко визначати тенденції зміни та темпи росту цих показників у часі та в просторовому вимірі.

Дослідження системи прогнозування туристичного ринку передбачає виявлення кола умов та чинників, що в даний час найсуттєвіше впливають на формування попиту та пропозиції на внутрішньому та міжнародному ринках (в залежності від масштабів та напрямку діяльності), визначення сили та напрямку їх впливу з метою прогнозування кон'юнктурних змін на певний термін.

На систему прогнозування туристичного ринку суттєво впливає ступінь державного регулювання ринкової діяльності взагалі та туристична політика держави на ринку туристичних послуг, розвиненість ринкових структур та механізмів. Цим визначаються умови конкуренції та бар'єри виходу на ринок, комерційні умови реалізації туристичних послуг та товарів. Ринкова кон'юнктура характеризується динамікою цін та діловою активністю. Ділову активність ринку можна визначити за чисельністю укладених за певний термін угод. Ціна є барометром товарної кон'юнктури, який відбиває характерні ознаки турпродукту (якість, закладену в змістовних та сервісних характеристиках, характер та частоту попиту тощо).

Нерівномірність перебігу туристичного процесу призводить до відносної поляризації як компонентної, так і територіальної структур. Відповідно до умов і потреб туристичної діяльності об'єктивною є територіальна концентрація туризму і спеціалізація територій на наданні туристсько-рекреаційних послуг, внаслідок чого формуються різноманітні таксони (центри, курорти, райони, зони) - територіально-структурні елементи туристичного ринку.

Розроблення програми розвитку інформаційних технологій у діяльності підприємств туристичної сфери дає можливість запровадження комплексу заходів щодо поліпшення використання різноманітних видів інформаційних технологій та сприятиме розвитку нових механізмів регулювання у сфері туризму. Посилення впливу інформаційних технологій на бізнес-процеси

підприємств туристичної індустрії вимагає прогнозування їх розвитку, тобто формування стратегії у сфері інформаційних технологій, що є частиною загальної бізнес-стратегії туристичного підприємства. Це вимагає глибокого вивчення можливостей технологічних процесів в туризмі, перспективних засобів їх програмного забезпечення.

СКЛАДОВІ ПРОЕКТНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ

Лукьянов Д.В.

аспірант Київської державної академії декоративно-прикладного
мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука

denlukianow@ukr.net

Сьогодні інтеграційний процес входження України в Європейський простір і роль студента, як об'єкта педагогічного процесу, потребує розбудови системи національних цінностей на рівні європейських стандартів (виготовлення екологічного, енергозберігаючого й конкурентоспроможного творчого продукту в контексті українського національного відродження).

Тому, проблема формування проектувальних умінь студентів художніх вишів, на мій погляд, є досить актуальною. Досліджувана тема розглядається в аспекті формування нового типу особистості студента, сформованими власними творчими проектувальними уміннями, які забезпечують створення національного творчого продукту.

Актуальність проблеми вимагає розв'язання певних суперечностей:

- між необхідністю формування проектувальних умінь студентів й недосконалою розробленою технологією їх реалізації в процесі навчання академічних дисциплін, у тому числі й дизайнерських;

- між потребами сучасної школи у підготовці конкурентоспроможних студентів, майбутніх дизайнерів, та недостатнім рівнем готовності їх до фахової діяльності, творчо розв'язуючи професійні завдання.

Художньо-естетичне виховання служить формуванню всебічно розвиненої особистості, що сприяє моральному й інтелектуальному самовдосконаленню особистості студента, формує його власні творчі уміння з фахово-орієнтованих дисциплін дизайну.

Отже, актуальність розв'язання певних суперечностей та недостатнє теоретичне вивчення й недосконала практична розробленість зазначеної проблеми зумовили вибір теми: «Складові проектної творчості майбутніх дизайнерів у закладах вищої художньої освіти».

Професійне визначення поняття «дизайн» (від англ. «проекувати, креслити, задумати», а також «проект, план, малюнок»). Дизайн, у відмінності від художньої діяльності, пов'язаний із проектуванням предметного світу, виготовленням речей промисловим способом. Метою цієї діяльності є формування гармонійного з природним штучного середовища, яке задовольняє матеріальні та духовні потреби людини.

Аналізуючи процес формування творчих умінь, вважаю за потрібне з'ясувати сутність таких понять як «творчість» та близьких за змістом до їх понять й категорій: «уміння», «творчі уміння», «проекувальні уміння», які ототожнюються за змістом та формою, але різні за призначеннями: творчі уміння для будь-якої діяльності, а проектувальні уміння для системи проектної діяльності, наприклад, архітектура, техніка, дизайн. Саме «творчі уміння» й «проекувальні уміння» – це чинники, за допомогою яких реалізується творча діяльність. Тому в нашому дослідженні ці феномени ідентичні, функція і змістовність спільні – це процес формування творчих й проектувальних умінь майбутніх вчителів технологій дизайну і висвітлюється незалежно слів написання “творчі уміння” чи “проекувальні уміння” саме як правильний, логічний підхід до ціннісного ставлення проблеми творчої діяльності. Суть одна – творчість, будь-то образотворча чи дизайнерська, де відбувається процес

педагогічного навчання творчим й проектувальним умінням, які не суперечать одне одному, а лише взаємодоповнюють.

Тлумачення поняття «проектувальні уміння» – у дизайні розуміють, як можливість ефективно виконувати систему проектування, відповідно до цілей та умов, за яких доводиться діяти. Поняття «проектувальний образ» – у дизайні розуміють психологічні засади, уявлення про об'єкт проектування, художню модель, що створена уявою дизайнера .

Стосовно процесу та створення творчого продукту творча діяльність поділяється на два види: *об'єктивну й суб'єктивну*.

Об'єктивна творча діяльність – це продукт і процес діяльності є новим як для дослідника, так і для колективу.

Суб'єктивна творча діяльність – це продукт і процес діяльності є новими тільки для дослідника.

Висвітлюючи творчу діяльність, науковці розкривають такі ознаки, що характеризують її як системний, цілісний процес, а саме:

- наявність суперечності, протиріччя в ситуації або творчому завданні;
- соціальна та особиста значущість, яка залучається до розвитку суспільства та особистості;
- наявність об'єктивних (соціальних, матеріальних) передумов для творчості, що й визначає рівень її забезпечення;
- наявність суб'єктивних передумов для творчості (знань, умінь, навичок, творчих здібностей особистості);
- новизна й оригінальність створеного продукту.

Якщо з названих ознак творчості як цілісного процесу свідомо не врахувати хоча б однієї, можна стверджувати, що творча діяльність або не здійсниться, або її не можна визначати як творчу (Т.Сидоренко) [Ошибка! Источник ссылки не найден., с.8].

Творчі уміння обумовлюють студента до нетрадиційних вирішень стандартних завдань. За таких умов творчі уміння являють собою сукупність творчих якостей суб'єкта, при чому деякі з них мають подвійну природу: з

одного боку вони природні, а з іншого визначаються умовами розвитку й виховання, тобто освітнім середовищем. Саме у цьому полягає складність у формуванні творчих умінь студентами, які повинно відображати в її структурі як реальну діалектику розвитку у природи, так і здобуті власні творчі вміння в процесі академічного, аудиторного навчання.

Цікаві нароби щодо формування творчих умінь, представлені науковцем-педагогом, професором Л.Макрідіною, яка пропонує таку структуру творчих умінь майбутнього дизайнера:

- вміння генерувати нестандартні ідеї;
- вміння використовувати комбінування, асоціації, аналогії;
- вміння використовувати методи психологічної творчості;
- вміння бачити проблеми, протиріччя та розв'язувати їх;
- вміння використовувати алгоритми та спеціальні прийоми технології під час розв'язання творчих задач;
- вміння здійснювати перенос знань і навичок до нових ситуацій;
- вміння долати стереотипи, психологічну інерцію мислення;
- вміння впроваджувати інноваційні технології в творчий процес;
- вміння аналізувати, порівнювати, систематизувати, обґрунтовувати;
- вміння планувати та раціонально розподіляти сили і засоби під час творчої діяльності;
- вміння використовувати в роботі досвід творчості інших;
- вміння співпрацювати в творчій діяльності;
- вміння організовувати творчу діяльність інших;
- вміння здійснювати самоаналіз діяльності;
- вміння здійснювати самооцінку творчих здібностей [Ошибка!

Источник ссылки не найден.1, с.5].

Творчі уміння обумовлюють студента до нетрадиційних вирішень стандартних завдань. За таких умов творчі уміння являють собою сукупність

творчих якостей суб'єкта, при чому деякі з них мають подвійну природу: з одного боку вони природні, а з іншого визначаються умовами розвитку й виховання, тобто освітнім середовищем. Саме у цьому полягає складність у формуванні творчих умінь студентами, які повинно відображати в її структурі як реальну діалектику розвитку у природи, так і набуті власні творчі вміння в процесі академічного, аудиторного навчання.

Таким чином, в умовах розвитку сучасної України основним завданням перед професіоналом в будь-якій галузі є вироблення нестандартних підходів до вирішення виникаючих питань. Саме новизна запропонованого рішення є основним критерієм вибору замовника. Конкурентоспроможний в умовах євроінтеграції лише той, хто творчо мислить, творчо вирішує поставлене завдання.

На мій погляд, найголовніша складова проектної діяльності є вміння правильно розставляти пріоритети, виділяти найбільш актуальні напрямки, створювати дійсно передовий і затребуваний продукт, використовуючи творчий підхід до справи. Область діяльності дизайнера досить широка, тому виникає необхідність формування професіонала не тільки здатного проектувати з проникненням в світ уявлень споживача, в світи технологій, матеріалів; універсального художника, що творить в дусі часу, а й орієнтованого на соціально - економічні зміни, створюючи свої твори, виходячи з прогнозу затребуваності даних тенденцій в майбутньому.

Список літератури:

1. Макрідіна Л.О. Формування у студентів педагогічних училищ творчого ставлення до професійної діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.01 «Теорія та історія педагогіки» / Л.О.Макрідіна. – К., 1996. – 20 с.
2. Пригодін М. Д. Біонічний екодизайн і екологічні аспекти при проектуванні промислових виробів.// Вісник Харк. держ. академії дизайну і мистецтв. –Х., 2011.– № 1– С. 46-48.

3. Пригодін М.Д., Грищенко Т.М. Феномен проектної культури дизайну і впровадження його в навчальних закладах освіти від дитячого садочку до вузу. // Вісник Харк. держ. академії дизайну і мистецтв. –Х., 2012. № 1– С. 51-52.

4. Пригодін М.Д., Грищенко Т.М. Розвиток творчого потенціалу і майстерності студентів художніх факультетів у ВНЗ освіти. М.Д.Пригодін, Т.М.Грищенко //Матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції. –Харків: ХДАДМ, 2013.

5. Пригодін М.Д., Грищенко Т.М. Творча діяльність студентів у формуванні художньо-естетичних аспектів. // Вісник Харк. держ. академії дизайну і мистецтв. –Х., 2013. № 3 – С. 23-25.

6. Пригодін М.Д. Проектна культура сучасного дизайну і впровадження його в навчальних закладах освіти. М.Д. Пригодін // Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Луганськ, 2014.

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НОРВЕГІЇ

Лук'янова Ірина Олександрівна

аспірант Інституту міжнародних відносин

КНУ ім. Шевченка

За останні десятиліття імміграція в більш розвинені країни стала однією з визначальних тенденцій міжнародних відносин. Однією з найбільших країн - реципієнтів мігрантів в Європі є Королівство Норвегія, яке має сталі традиції гуманітарної дипломатії. Так, ще в 1922 р. лауреат Нобелівської премії миру комісар Ліги націй у справах біженців норвежець Фрітьоф Нансен розробив унікальний міжнародний документ, який видавався біженцям без громадянства. Сплеск імміграції в Норвегію в останнє десятиліття пов'язаний як з розширенням Європейського Союзу в 2004 і 2008 р.р., яке призвело до

збільшення мігрантів з країн Східної Європи, так і мігрантів з Азійських країн, що розвиваються.

Особливістю міграційної політики Норвегії є неухильна відповідність міжнародному праву. Важливою складовою політики щодо біженців та осіб, які шукають притулку, є контроль і послідовна обробка інформації. Керуючись положеннями міжнародних конвенцій, Норвегія намагається дотримуватися справедливості і послідовності в питаннях, що стосуються біженців. Захист їх прав ґрунтується на принципі верховенства права і міжнародних зобов'язань.

Імміграційна політика Норвегії протягом всіх етапів свого існування формувалася виходячи з потреб держави. Норвегія завжди відповідально підходила до питань надання допомоги та захисту нужденним на міжнародному рівні; завжди підтримувала трудову міграцію, яка сприяла економічному розвитку країни. На даний момент державою розробляються студентські програми для залучення інтелектуальних ресурсів з-за кордону, які стануть основою для подальшого розвитку країни. Вважається, що імміграційна політика толерантності, рівності і відкритості є запорукою успішного функціонування держави.

На сучасному етапі імміграційна політика Норвегії включає в себе політику щодо вимушених мігрантів, добровільних мігрантів, політику проти нелегальної міграції, а також політику інтеграції мігрантів в норвезьке суспільство. Всі вищезазвані компоненти міграційної політики відповідають Європейському пакту про міграцію та надання притулку 2008 р.

Згідно з даними Центрального Статистичного Бюро Норвегії, на початку 2018 р. на території країни знаходилося близько 746 660 іммігрантів і 169 964 чоловік з імміграційними коріннями [2]. Ці дві групи мають походження з 222 різних країн і незалежних регіонів. Норвегія не залишається осторонь міжнародних криз. Так, в останні два роки приріст мігрантів в країні йшов переважно за рахунок сімейної імміграції та програми ООН з переселення біженців з Сирії, в рамках якої Норвегія взяла на себе зобов'язання прийняти 8 тис. сирійців в 2016-2019 рр. [1]. Вихідці з Сирії, Сомалі, Еритреї, Іраку і

Афганістану зараз складають найбільші за чисельністю групи мігрантів, які влаштувалися в Норвегії на правах біженців.

Найважливішим законом в сфері імміграційної політики є Імміграційний Акт від 2008 року. Закон закладає основи для регулювання та контроль над в'їздом і виїздом іноземних громадян, а також їх перебування в державі, відповідно до норвезької імміграційної політики і міжнародних зобов'язань. В рамках імміграційної політики випускаються регуляції Імміграційного Акту, які готує Стортинг в міру виникнення нововведень, проблем і нових обставин. На даний момент за державну імміграційну політику Норвегії відповідають Міністерство юстиції, Міністерство праці та Міністерство з питань дітей, рівноправності та соціальної інтеграції [3]. Міністерство праці регулює питання, пов'язані з трудовою міграцією, а Міністерство з питань дітей, рівноправності та соціальної інтеграції займається інтеграцією іммігрантів в норвезьке суспільство. Крім державних органів існує безліч недержавних органів, незалежних об'єднань, інформаційних центрів та інших організацій, які займаються справами іммігрантів, захистом їх прав, допомогою в їхній інтеграції в норвезьке суспільство. Незважаючи на допоміжний характер, всі разом вони вносять великий внесок у розвиток і успішне функціонування системи імміграційної політики країни.

Однією з визначальних рис міграційної політики Норвегії є її інтеграційна спрямованість. Характеризуючи міграційну політику Норвегії, слід зазначити, що її інтеграційна політика до початку 2000-х років була відносно децентралізованою. Відповідальність за розселення іммігрантів було покладено на муніципалітети, які самі вирішували, скільки мігрантів вони готові прийняти. При цьому, враховуючи відсутність певних вимог до якості і інтенсивності навчання мігрантів, результат їх інтеграції в приймаючий соціум залишав бажати кращого. У 2003 р. в Норвегії різко посилилась централізація контролю за імміграційними програмами. Були введені так звані "початкові програми", які призначалися тільки для біженців і не передбачали будь-яких зобов'язань щодо їх працевлаштування як головного елемента успішної

інтеграції в суспільство. Таким чином в Норвегії стимулюється участь в програмах з працевлаштування, і це стосується не тільки іммігрантів, але і всіх громадян. Даний підхід демонструє свою ефективність: рівень безробіття в країні залишається на незмінно низькому рівні. У 2000-х роках він не перевищував 4,6%, а в 2017 р. склав 3,8%, в той же час в середовищі іммігрантів безробітними є всього 7% [1]. Багато в чому це пов'язано з тим, що протягом тривалого часу в країні при владі перебувала Робітнича партія Норвегії, яка виступала під гаслом інтенсивної інтеграції мігрантів з метою збільшення їх внеску в економічний розвиток країни. З 2013 р. владною партією країни є Консервативна партія, яка утворює коаліцію разом з правою Партією прогресу, відомою своїм негативним ставленням до імміграції до країни. Показники 2016-2017 рр. є найнижчими для королівства з 1997 р., коли після масового напливу біженців з країн колишньої Югославії уряд також був змушений суттєво посилити імміграційне законодавство.

Вищезазначене свідчить, що міграційна політика Норвегії розвивається в рамках міжнародного права і ґрунтується на засадах гуманітарної дипломатії. В 1990-2000 роках політика Норвегії була спрямована на посилену інтеграцію мігрантів як фактору економічного зростання. В той же час пріоритетність міграційної складової в політиці країни багато в чому залежить від курсу провладних сил.

Список літератури:

1. Desiderio M. Integrating Refugees into Host Country Labor Markets: Challenges and Policy Options [Електронний ресурс] / Maria Desiderio // Transatlantic Council on Migration. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/TCM-Asylum-Desiderio-FINAL.pdf>.
2. Statistics Norway. Immigrants and Norwegian-born to immigrant parents, 1 January 2018 [Електронний ресурс] / Statistics Norway. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:

<https://www.ssb.no/en/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2018-03-05?fane=tabell&sort=nummer&tabell=342246>.

3. Журавская Е. Иммиграционная политика Норвегии и проблемы ее реализации [Электронный ресурс] / Евгения Журавская. – 2015. – Режим доступа до ресурсу: <https://digi.lib.ttu.ee/i/file.php?DLID=2950&t=1>.

МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

Лупак Н.М.

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри педагогіки і методики початкової та дошкільної освіти

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

Інтегративні процеси інформаційного суспільства об'єднують у медіальному полі масову комунікацію, класичні мистецькі форми (літературу, музику, образотворче мистецтво, театр, кіномистецтво тощо) інтерактивні засоби інформаційних і комунікативних технологій. Медіакультура, будучи частиною глобального полікультурного процесу, презентує нові художні практики: інтерактивні виставки, віртуальні музеї, веб-кіно, веб-трансляції з театрів і концертних залів тощо. За межі сцени виходить театр, захоплюючись документалістикою та імпровізацією, фотографія перетворює традиційні колажі в складні інсталяції, музика стає частиною саунд-дизайну, екранне мистецтво демонструється на вулицях та інших місцях соціального призначення [3, с. 228]. Інтенсивність цього сумарного аудіовізуального потоку активізує особистісно-сміслову сферу людини, актуалізує потребу в інтелектуально-творчому пошуку з метою емоційного самовираження. У зв'язку з цим варто об'єднати компетенції мистецької та медіаосвіти для розв'язання актуальних

питань художнього пізнання особистості в умовах навчально-виховного середовища.

«Медіаосвіту трактують як частину освітнього процесу, спрямованого на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою мас-медіа, як традиційними (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітніми (комп'ютерне опосередковане спілкування, Інтернет, мобільна телефонія) медіа, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій» [4, с. 19].

Вивчення мистецьких дисциплін у закладах освіти передбачає засвоєння об'єктивної інформації про мистецтво, задоволення духовних потреб засобами мистецтва, формування образного мислення у взаємозв'язку з логічним, а відтак емоційному розвитку в його взаємозв'язку з розумовим [5]. Суть мистецької освіти зводиться до формування особистістю цілісного осягнення світу через художнє пізнання засобами мистецтва (медіа). Крізь призму медіакультури різні мистецтва тлумачимо, як «медіа», тобто інформаційні канали, що з'єднують художню інформацію з суб'єктом, який цю інформацію сприймає.

Партнерство медіаосвіти та мистецької освіти увиразнює проблему професійної компетентності вчителя мистецьких дисциплін. У законі України «Про освіту» поняття «компетентність» трактується, як «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність» [2, с. 6]. Звертаємо увагу на перелік основних професійних компетенцій майбутніх учителів мистецьких дисциплін, сформованих у процесі навчання в закладах вищої освіти, прописаних у додатках до дипломів бакалавра (ТНПУ ім. В. Гнатюка) у розділі «інформація про зміст та результати навчання», а саме: уміння характеризувати стилі та жанри музичного мистецтва, здійснювати жанрово-стильовий, художньо-педагогічний аналіз, виконавську та вербальну інтерпретацію творів музичного мистецтва; моделювати педагогічні умови для

творчого розвитку, формування ключових, міжпредметних (мистецьких) та предметних компетенцій засобами музичного мистецтва (спеціальність «Музичне мистецтво»); уміння використовувати знання із спеціальних мистецьких дисциплін, основ наукових досліджень в обсязі, необхідному для професійної діяльності, здійснення наукового пошуку в галузі мистецької освіти; уміння аналізувати закономірності природи, принципи і методи реалістичного зображення об'ємної форми засобами образотворчого мистецтва, характеризувати основні напрямки і перспективи розвитку образотворчого і декоративного мистецтва, систему цінностей та критерії оцінки мистецьких творів; уміння здійснювати збір, обробку та інтерпретацію мистецької інформації для вирішення наукових і практичних завдань професійної діяльності (спеціальність «Образотворче мистецтво»); уміння художньо сприймати драматичний твір відповідно до задуму автора та надавати йому виваженої естетичної оцінки; уміння орієнтуватися в широкому полі кращих зразків світового та вітчизняного театрального мистецтва (спеціальність «Театральне мистецтво»).

Аналіз предметних компетенцій майбутніх учителів мистецьких спеціальностей показав, що у цій системі не враховані медіакомпетенції, які забезпечуватимуть реалізацію завдань медіаосвіти, та полягатимуть в умінні грамотно «читати» медіатекст, сприймати й аргументовано оцінювати медіаінформацію, самостійно й критично мислити; інтегрувати знання та вміння, здобуті на різних заняттях, при сприйнятті, аналізі інформації, у творчій діяльності; проявляти через медіадіяльність соціальну та громадянську особистісну відповідальність [4, с. 18]. Тому вважаємо за необхідне долучити до предметних компетенцій майбутніх учителів мистецтва медіакомпетентність або медіаграмотність, яку в науковій літературі тлумачать, як «рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність,

сконструйовану медіаджерелами» [4, с. 19]. Проте, враховуючи специфіку предметів мистецького циклу та особливості медіаосвіти, варто розуміти медіаграмотність не лише у вузькому значенні, тобто як певні технічні навички роботи з комп'ютером і уміле використання Інтернет-ресурсу, а в широкому, що виявляється у розумінні та застосуванні у професійній діяльності принципу інтермедіальності – «взаємодії семіотичних кодів різних видів мистецтв у мультимедійному просторі культури» [1, с.297]. Інтермедіальність як спосіб художнього пізнання стає інноваційним напрямом мистецької освіти, пріоритетним вектором дослідження текстів культури (цифрових і нецифрових), в основі якого закладений процес декодування художньої інформації з метою пошуку в ній особистісного смислу. Отже, вважаємо, що до предметних компетенцій майбутніх учителів мистецьких спеціальностей потрібно долучити медіакомпетентність як уміння використовувати сучасні інформаційні канали (медіа) і ресурси у процесі інтелектуально-творчої діяльності для реалізації освітніх завдань, пов'язаних із вивченням мистецтва як явища культури засобами мультимедійних та інтермедіальних технологій.

Список літератури:

1. Будний В., Ільницький М. Порівняльне літературознавство / В. Будний., М. Ільницький. – К.:Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
2. Закон України «Про освіту». – С.:ТОВ «ВВП НОТІС», 2018. – 84 с.
3. Кирия И. В., Новикова А.А. История и теория медиа / И. В. Кирия, А. А. Новикова; Нац. исслед. ун-т «Высшая школа экономики, 2017. – 423 с.
4. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.- упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За наук. ред. В. В. Різуна. – Київ: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.
5. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна і мистецька: Навчальний посібник / О. Рудницька. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2005. – 360 с.

ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ СЕРІАЛ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ

Мазепа А.О.

Київській національній університет культури і мистецтв, аспірант 3-го року навчання

Сучасний медійний простір є різноманітним і неоднорідним. Ключовою особливістю сучасного медіаконтексту стає його комплексність, інтегрованість. Медійний продукт уявляє собою багат шарове явище, специфічне з економічних, технічних, культурних, естетичних, соціальних позицій. З огляду на це, актуальність досліджень телесеріалу зумовлюється одночасно в декількох областях наук і на міждисциплінарному рівні.

Телесеріал – складний, парадоксальний за своєю сутністю і соціокультурним наслідком феномен, який з одного боку споріднений кінематографічному мистецтву, успадковує його кінематографічні техніки, естетичні прийоми тощо. З іншого боку, він функціонує виключно в телевізійному форматі, розвивається за принципами телеіндустрії, переслідує її рекламно-комерційні цілі. Сучасний серіал є однією з найбільш важливих нових медійних форм з точки зору вираження видимого, уявного, віртуального.

Будь-який вектор дослідження телесеріалу відкриває широке коло можливостей. На сучасному етапі дослідні практики, присвячені телесеріалу, знаходяться в стадії становлення, розробки методології, формування інструментарію та дослідницького апарату. Такі дослідження ще не мають достатньої теоретичної бази. Зокрема, відсутні цілісні концепції, що дозволяють досліджувати специфіку телесеріалу як медійного феномену.

Існуючі дослідження здебільшого спрямовані на вивчення серіалу як кінематографічного феномену. Інший вектор досліджень – соціологічний аналіз феномена телесеріалу в контексті досліджень телебачення. Менш поширені культурологічні дослідження, спрямовані на виявлення специфічних жанрових і функціональних властивостей телесеріалу.

Телесеріал стає одним з найпопулярніших телевізійних жанрів, затребуваних глядачем. Враховуючи це, медіакомпанії формують досить об'ємний серіальний контент. В свою чергу, масштабність серіального виробництва й успішність даної галузі медіаринку не залишаються без уваги дослідників. Цікаві об'єкти дослідження виявлені психологами [1; 2], культурологами [3], соціологами [4], філософами [5], фахівцями з соціальних комунікацій [6] тощо.

Навіть за такої різнобічності підходів феномен серіалу залишається недослідженим. Можна говорити тільки про започаткування серйозних концепцій і теорій. Одним з перспективних напрямків дослідження є розгляд телесеріалу як мас-медійного продукту. У зв'язку з цим актуальним є питання, пов'язані зі специфікою телесеріалу: його онтологічна суть, відмінна від кінематографа і телебачення, все ще не знайшла всебічної уваги дослідників.

Ще більш невивченим є український серіал. На своєму шляху розвитку вітчизняний серіал йде за закордонним. Його жанрово-функціональна специфіка передбачає трансформацію вироблених за кордоном формул – сюжетно-подієвих, персонажних, поведінкових тощо.

Телесеріал як медійний продукт може бути досліджений, перш за все, в контексті масової культури. Масова культура, як результат стандартизованого масового виробництва, являє собою не опозицію так званій елітарній культурі (культури саморозвитку), а її альтернативу, в якій відбувається інтенсивний пошук візуальних форм, що здатні подолати межі існуючих традицій, що знаходить своє відображення у прагненні створення універсальної мови комунікації. Мовні засоби спілкування виявляють при цьому певну обмеженість, а візуальні образи й музичний супровід – явні переваги. Серіал представляє собою своєрідну структуру, яка містить недостатньо досліджений аудіовізуальний апарат, що дозволяє поєднувати розділену різного роду бар'єрами масову аудиторію.

Існуючі дослідження спрямовані на вивчення серіалу в ряді кінематографічних феноменів. Оскільки теорія кіно розроблена більш-менш

широко, це дозволяє сформувати цілий ряд інтерпретативних технік, розглянувши серіал з кінематографічної позиції. Дійсно, телесеріал співвідноситься з кінематографічною творчістю – з точки зору використовуваних засобів, з точки зору форми, структурної організації тощо. Тим часом, сучасний маскультурний серіал не є самодостатнім, самобутнім художнім твором. Тобто використовуючи аналогічні засоби, серіал відрізняється функціонально (прагматика превалює над естетикою). Специфіка серіального медійного продукту визначається його інтегрованістю, суміщенням якостей інших культурних і телекомунікаційних продуктів. З одного боку, телесеріал є медійним твором, що має специфічні жанрові, структурно-функціональні риси. З іншого боку, він має специфічний комунікаційний потенціал і прагматику.

Жанроутворюючими властивостями серіалу є: формульність, адресність, специфічний персонажний дискурс, конструювання світу, орієнтоване на відтворення повсякденності.

Формульність телесеріалу має кореляцію з іншими формульними жанрами і орієнтована на певний прагматичний ефект. Телесеріал спирається на візуально-вербальні кліше, стійкі сюжетні ходи. Його сюжет утворений зі стандартних ситуацій-шаблонів. Серіал являє собою тип «комфортного» продукту, що дозволяє глядачеві мати власні уявлення щодо кожної окремої ситуації. Щоб подібний механізм працював, необхідні готові форми й правила трансформації сюжетів буття у формули масового контенту.

Адресність серіалу зумовлена його орієнтацією на певну цільову аудиторію – підлітки, домогосподарки, професіонали в тій чи іншій сфері тощо.

Зазвичай персонаж серіалу певним чином схематизований і примітивізований, він являє собою універсальну форму, здатну до заповнення особистим змістом в процесі сприйняття, має потенціал для ідентифікації глядача з його героями. Конструювання світу і відтворення дійсності в телесеріалі засноване на принципі повсякденності. За своєю будовою серіали зосереджені на демонстрації повсякденного життя. В результаті відбувається

переживання глядачем досвіду персонажа як власного.

Список літератури:

1. Баришполець О. Т. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія / О. Т. Баришполець та ін. ; НАПН України, Ін-т соц. та політ. психології. – К. : Міленіум, 2014. – 346 с.
2. Вознесенська О. Л. Система ціннісних орієнтацій персонажів сучасних телесеріалів як чинник формування цінностей дітей та молоді / О. Л. Вознесенська // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2013. – Вип. 32. – С. 294-303.
3. Собуцький М. А. Серіальна продукція: питання референції / М. А. Собуцький // Магістеріум. Культурологія. – 2017. – Вип. 68. – С. 32-35.
4. Гулевський С. Насильство у телесеріалах та формування гендерної ідентичності в молодіжній аудиторії / С. Гулевський // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Гендерні дослідження. – 2016. – Вип. 2. – С. 132-140.
5. Ландяк О. Конструювання ідентичності у телесеріалах українського походження / О. Ландяк // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : Філософія. – 2010. – Вип. 6. – С. 272-285.
6. Погореловська І. Проблеми інтеграції вітчизняних серіальних видань у міжнародне соціокомунікативне середовище: ідентифікаційний аспект / І. Погореловська // Вісник Книжкової палати. – 2015. – № 7. – С. 9-14.

МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Максимова В.М.

Криворізький державний педагогічний університет
магістрант психолого-педагогічного факультету

В умовах Нової української школи проблема активізації пізнавальної діяльності молодших школярів є однією з актуальних. Цей тривалий процес повинен відбуватися з урахуванням поступового, планомірного і цілеспрямованого досягнення основної мети – розвиток творчих пізнавальних здібностей учнів. Дослідженням пізнавальної діяльності займалися багато дослідників, зокрема, М. Варій, Л. Виготський, І. Дубровіна, Д. Ельконін, Л. Коваль, В. Кремень, В. Крутецький, О. Леонтьєв, М. Лісна, В. Лозова, Л. Мар'яненко, А.Мотова, А. Назаров, О. Петровський, В. Сластьонін, Н. Тализіна, Т. Тернавська, М.Холодна, Т.Шамова, Г. Щукіна, Н. Ярослав та ін.

Поняття «активізація пізнавальної діяльності» – психологічне, оскільки мова йдеться про особливості психологічної діяльності людини, а конкретно - про особливості її пізнавальної діяльності. Головною метою активізації пізнавальної діяльності є поліпшення якості навчально-виховного процесу в школі, яке досягається формуванням активності та самостійності учнів. Сам процес формування активності й самостійності вимагає певної спільної діяльності учнів і вчителя.

К. Ангеліс зазначає, що для активізації пізнавальної діяльності необхідне впровадження в навчально-виховний процес інноваційних активних методів та засобів навчання, таких як: розв'язання творчих завдань та ситуацій, бесід, дискусій, активізуючих ігор, рольових ігор, психогімнастики, тренінгових вправ, письмових творчих робіт, які стимулюють розвиток пізнавальної активності та сприяють формуванню їх особистісної рефлексії [1, с. 72].

Активізація пізнавальної діяльності учнів виражається у тому, що головними в їх роботі по засвоєнню нових знань стають творче осмислення отриманої інформації та вирішення поставлених перед ними пізнавальних завдань. Вона посилюється в умовах тісного зв'язку теорії і практики в навчанні. Закріплення, збагачення і систематизація знань здійснюється в процесі їх підсвідомого застосування. Багаторазові переходи від теорії до практики і навпаки є однією з вимог активізації пізнавальної діяльності.

О. Олексюк наголошує на тому, що найбільш повно процес активізації пізнавальної діяльності відбувається тоді, коли вчитель:

1) робить акцент на вироблення в учнів бажання пізнати нове, що дасть поштовх його подальшій пізнавальній діяльності і врешті решт виведе до стабільності у пізнавальній діяльності;

2) озброює учнів новими знаннями, уміннями і навичками їх творчого застосування;

3) забезпечує надбання нових знань, оволодіння новими уміннями та навичками, що сприяє виникненню новоутворень у особистій сфері розвитку [5, с. 56].

Існує таке загальне педагогічне правило: засвоєння знань відбувається у процесі активної пізнавальної діяльності учнів. Учень повинен не тільки запам'ятати правила або окремі поняття, не пасивно сприймати матеріал в готовому виді, а й доповнити і осмислити ці знання в процесі самостійної пізнавальної діяльності. Отримані таким чином знання краще запам'ятовуються та засвоюються [2, с. 3].

Існують різноманітні методи активізації пізнавальної діяльності, зокрема:

1) *метод забезпечення успіху в навчанні* – метод, який передбачає допомогу вчителя учню, який відстає, розвиток у нього інтересу до засвоєння знань, прагнення закріпити успіх. Цей метод ефективний у роботі з учнями, які мають проблеми з навчанням. Вчитель надає такому учневі допомогу доти, поки він наздожене однокласників і отримає першу хорошу оцінку, яка підіймає настрій, пробуджує усвідомлення власних можливостей і на цій основі прагнення закріпити успіх. Уважно спостерігаючи за навчальною діяльністю кожного учня, вчитель може своєчасно прийти на допомогу тому, кому вона потрібна. Так запобігають появі прогалин у знаннях окремих учнів і водночас усувають причини незадоволення й небажання вчитися. Забезпечення успіху у навчанні ефективніше, коли в учнів зміцнюють віру у власні сили, пробуджують почуття власної гідності;

2) *метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу* – використання цікавих пригод, гумористичних уривків, якими легко привернути увагу учнів. Особливо велике враження справляють на учнів цікаві випадковості, несподіванки;

3) *метод створення ситуації новизни навчального матеріалу* – передбачає, що у процесі викладання вчитель прагне на кожному уроці окреслити нові знання, якими збагатилися учні, створює таку морально – психологічну атмосферу, в якій вони отримують моральне задоволення від того, що інтелектуально зросли хоча б на трішки. Коли учень відчує, що збагачує свій багаж знань, свій словниковий запас, свою особистість, він цінуватиме кожну годину перебування в школі, намагатиметься ефективніше працювати над собою [3, с. 297].

Наведемо приклади завдань для активізації пізнавальної діяльності на уроках української мови:

1. Виписати з уривку «музичні» слова, тобто слова, в яких є сполучення букв, що відповідають назвам нот. *Наприклад: фабрика, помідор, неділя.*

2. Учитель називає слова вказуючи, які склади цих слів треба брати, щоб утворити нове слово. *Наприклад: перший склад сова бетон, другий – слова вересень, третій – слова валіза. У результаті отримуємо слово береза.*

3. Учитель пропонує написати 5 приказок, у кожній з яких по 2 дієслова.

4. Відгадування загадок-жартів. *Наприклад: який прислівник однаково читається зліва направо і справа наліво? (Зараз).*

Ці завдання, як зазначає О. Куделя, не лише спонукають до пізнавальної діяльності, а й активізують розумову діяльність, розвивають логічне мислення і пам'ять молодших школярів [4, с.377].

Існує багато прийомів, за допомогою яких активізується пізнавальна діяльність. Їх використання пов'язане і з предметною галуззю знань, досвідом учителя, його майстерністю, віком учнів та рівнем їх знань, і з методичним забезпеченням навчального процесу.

До прийомів, які спонукають розвитку пізнавальної активності на уроках можна віднести ситуації, в яких учень повинен:

- захищати свою думку, наводити для її захисту аргументи, докази, використовувати набуті знання;
- ставити запитання учителю, товаришам, пояснювати незрозуміле, заглиблюватись з їх допомогою в процес пізнання;
- допомагати товаришам при труднощах, незрозуміле;
- виконувати завдання-максимум, розраховані на читання додаткової літератури, першоджерел, на тривалі спостереження;
- навчити учнів знаходити не єдине рішення, а декілька самостійно прийнятих;
- практикувати вільний вибір завдань, переважно пошукових, творчих;
- створювати ситуації самоперевірки, аналізу особистих пізнавальних і практичних дій;
- урізноманітнити діяльність, включати в пізнання елементи праці, гри, художньої та інших видів діяльності;
- створювати зацікавленість колективною діяльністю, на основі якої проходить формування активної позиції кожного члена класного колективу.

Також, існують різні шляхи оволодіння учнями прийомами пізнавальної діяльності. До найбільш поширених у практиці сучасних вчителів належать:

- оволодіння прийомами пізнавальної діяльності в процесі навчання, спрямованого на загальний розвиток особистості учня (змістовий підхід);
- формування розумових прийомів у процесі спеціально організованої діяльності (операційний підхід) [6, с. 177].

Отже, процес активізації пізнавальної діяльності потребує значних зусиль як зі сторони вчителя, так і зі сторони учнів. Добір доцільних, практичних, цікавих прийомів, методів навчально-пізнавальної діяльності є підґрунтям для пробудження пізнавальної активності учнів, стимулюванням до пошуково-пізнавальної діяльності. Систематична робота з учнями допоможе розвинути в

них пізнавальну самостійність, що допоможе учням у майбутньому легко організувати власну дослідницьку та пошукову роботу.

Список літератури:

1. Ангеліс К. Формування критичного мислення особистості в аспекті розробки концептуальної моделі розвитку особистісної рефлексії / К. Ангеліс // Психологічна безпека та адаптація особистості : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., (Дніпропетровськ, 7–8 лист. 2007 р.) / за ред. О. В. Шевякова. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 69–76.
2. Буна Н. Довідник: Українська мова в схемах і таблицях. Посібник для учнів 1-4 класів. – Тернопіль. Богдан, 1997. – 32 с.
3. Ковшар О. Методи стимулювання позитивних мотивів та пізнавальної активності навчання молодших школярів / О. Ковшар // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – Кривий Ріг: КДПУ, 2009. – Вип. 24. – С. 294-299.
4. Куделя О. Розвиток пізнавальних інтересів учнів початкових класів при вивченні української мови / О. Куделя // Східнослов'янська філологія: здобутки і перспективи: Зб. матер. II Всеукр. студ. наук. конф. – Кривий Ріг, 2003. – С. 376-378.
5. Олексюк О. Є. Проблема активізації самостійної пізнавальної діяльності / О. Є. Олексюк // Збірник науково-методичних праць / колектив кафедри педагогіки. – Миколаїв, 1993. – С. 55-59.
6. Романюк С. Шляхи формування пізнавальної активності молодших школярів на уроках української мови / С. Романюк // Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць. – Кривий Ріг: КДПУ, 2010. – Вип. 28. – С. 172-180.

ОНОВЛЕННЯ ТА ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мариморич Я.В.

студентка 7 курсу факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності

Ізмаїльського державного гуманітарного університету

м. Ізмаїл, Україна

ymarimorich@bk.ru

У сучасній економіці має місце жорстка конкуренція між різними виробниками, і одним з найважливіших факторів підвищення ефективності і рентабельності виробничо-господарської діяльності в організаціях є забезпеченість їх основними фондами в необхідній кількості, а також більш повне їх використання. Лише при хорошому технічному стані виробничої бази, своєчасному технічному переозброєнні виробництва і оновленні основних фондів підприємство може розраховувати на успіх його діяльності і стабільне зростання [2, с. 198].

Основні фонди слід розглядати як невід'ємну частину фінансових ресурсів будь-якої організації. Від підвищення ефективності їх використання у виробничому процесі залежать важливі показники діяльності організації, такі як виживання і конкурентоспроможність на ринку, її фінансове становище [5, с. 129].

Маючи повне уявлення про кожен об'єкт основних засобів в виробничому процесі, про фактори, що впливають на їх формування і використання, можна визначити методи, при використанні яких підвищується ефективність управління основним капіталом і виробничими потужностями підприємства, забезпечується зниження виробничих витрат, а також збільшується продуктивність праці [1, с. 189].

У сформованих економічних умовах фахівці різних напрямків діяльності (економісти, бухгалтери, менеджери, аудитори і т.д.) повинні володіти методиками економічного аналізу фінансової і господарської діяльності підприємства. Особливе значення має аналіз основних виробничих фондів.

Обумовлено це тим, що основний капітал виступає одним з головних чинників функціонування будь-якого підприємства. Його стан та ефективне використання прямо впливають на кінцеві результати діяльності організацій.

Науково-технічний прогрес не стоїть на місці, в світі постійно створюється нове виробниче обладнання та інші категорії основних засобів, що відрізняється новими характеристиками, більш високою продуктивністю, низьким енергоспоживанням, економією ресурсів і т.д.

Для забезпечення виживання на ринку, фірмам необхідно своєчасно оновлювати свої основні фонди, що забезпечить можливість скорочувати витрати виробництва і матеріаломісткість, підвищувати продуктивність праці і якість продукції, що випускається, а це, в свою чергу, буде сприяти зниженню собівартості виробленого продукту і підвищення конкурентоспроможності організації [6, с. 124]. При цьому раціональне використання основних засобів підприємства сприяє не тільки зростанню фондівіддачі та продуктивності праці, збільшенню випуску, зниженню собівартості, але і зростання прибутку, підвищення фінансової стійкості [1, с. 209].

У структурі основних фондів найбільш важливе значення має активна частина - обладнання та група машин, передавальних пристроїв. Чим вище відсоток активної частини основних фондів, тим вище рівень технічної оснащеності праці, тим більше випуску продукції. Будівлі, споруди забезпечують природне функціонування активних елементів основних фондів, тобто вони відносяться до пасивної частини основних фондів [1, с. 259].

Структура основних фондів на певних підприємствах різна і багато в чому залежить від характеру діяльності підприємства і що випускається, рівня механізації і автоматизації праці. Так, на промисловому підприємстві до складу активної частини основних фондів входять переважно верстати, обладнання, силові машини і агрегати. В сільськогосподарської організації - це багаторічні насадження, дорослі продуктивні і робочі тварини, іменовані в деяких джерелах літератури біологічними активами підприємства. Ці активи мають специфічні особливості, обумовлені процесами біотрансформації [2, с. 201].

Оновлення основних фондів означає процес заміни застарілих засобів праці новими, тобто найбільш досконалими і модернізованими.

Виділяють два види оновлень: повне і часткове оновлення.

Повне оновлення означає ліквідацію всіх застарілих засобів праці і заміну їх новими.

При частковому оновленні відбувається заміна окремих деталей знарядь праці, також при цьому відбувається відновлення зруйнованих конструкцій будівель. Часткове оновлення може виражатися в модернізації або капітального ремонту.

Модернізація представляє собою впровадження в структуру активних основних фондів змін, які підвищують їх технічний рівень і поліпшують економічні характеристики. Модернізація проводиться із застосуванням новітніх досягнень. Завдяки капітального ремонту можна відновити продуктивність обладнання на старій технічній основі [3, с. 170].

Основні фонди беруть участь у виробничому процесі і складають основу діяльності будь-якого підприємства. Оновлення основних засобів підприємства, перш за все, необхідно для того, щоб поліпшити умови праці, знизити витрати на виробництво і відповідно підвищити продуктивність праці.

Основні засоби є найбільш дорогою частиною засобів виробництва, обслуговують велику кількість виробничих циклів протягом тривалого періоду часу, тому їх стан та ефективне використання прямо впливає на кінцеві результати господарської діяльності підприємств [3, с. 171].

Для переоснащення основних фондів російським підприємствам потрібно знайти не тільки джерело фінансування, а також необхідно придбати обладнання, що володіє найкращими характеристиками. Імпортне обладнання, як правило, має кращі технічні характеристики, більш високу продуктивність, в більшості випадків воно зручніше в управлінні, легше за вагою і дешевше. Можна відзначити, що оновлення основних фондів підвищує конкурентоспроможність вітчизняної економіки [2, с. 112].

Ефективне застосування основних фондів є почастищення їх оборотності, що в значній мірі сприяє вирішенню проблеми скорочення розриву в термінах морального і фізичного зносу, прискорення темпів оновлення основних фондів. Повне використання основних фондів створює зменшення потреб у впровадженні нових виробничих потужностей при перетворенні обсягу виробництва і, відповідно, до кращого використання прибутку підприємства.

Для того щоб підприємства успішно функціонували в умовах ринкових відносин, повинна приділятися увага модернізації основних фондів і ефективності використовуваних технологій. Для пристосування підприємств до умов ринкової боротьби необхідно безперервне поліпшення основних виробничих фондів, яке може дозволити підприємствам виробляти продукцію, здатну до конкуренції і задоволенню попиту, який стрімко змінюється [3, с. 169].

Всі основні фонди класифікують за економічними ознаками, найбільш значущими з яких є, сила зносу та строки служби, ступінь мобільності, функціональне призначення ступінь впливу на роботу підприємства.

Для визначення ступеня використання обладнання, технічного складу та виробничої потужності підприємства ведеться облік коштів в натуральній формі [6, с. 165].

Для визначення динаміки, структури, загального обсягу, розміру вартості, перенесеної на вартість готової продукції, а також для розрахунків економічної ефективності вкладів використовують вартісну і грошову оцінку основних фондів [4, с. 109].

За допомогою капітальних вкладень і вироблених ремонтів у підприємств здійснюється відтворення і коректування основних фондів.

До джерел фінансування відтворення основних засобів відносять позикові і власні кошти.

Таким чином, нами доведено необхідність своєчасного оновлення основних засобів будь-якого підприємства, важливість якісного аналізу

показників їх використання. Все це сприятиме розвитку підприємства, закріплення його позицій на ринку.

Список літератури:

1. Гетьман О.О. Економіка підприємства: навч. посібник / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал. – 2-ге вид. – К. : Центр учбової літератури, 2015. – 488 с.
2. Костенко Т.Д. Економічний аналіз і діагностика стану сучасного підприємства : Навч. посібник для внз. - [2-ге вид., перероб. і доп.]. - К. : Центр навчальної літератури, 2016. - 400 с.
3. Криворіз. екон. ін-т КНЕУ. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Львів : Магнолія 2016. – 205с.
4. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика: навч. посібник / В.В. Кулішов, 2017. – 287 с.
5. Омельченко Л. Механізм оновлення основних виробничих фондів підприємства / Економіка: проблеми теорії та практики. - 2017. - Вип. 125. – 237 с.
6. Череп А.В. Ефективність використання основних фондів підприємства / А.В. Череп // Держава та регіони. Сер. «Економіка та підприємництво». – 2016. – № 6. – 212 с.

**ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ПОНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ І СВОБОД
РЕАБІЛІТОВАНИХ ОСІБ**

Матчук С.В.

Викладач кафедри адміністративного права і процесу Національної
академії внутрішніх справ,
Кандидат юридичних наук

Відшкодування шкоди фізичній особі, яка потерпіла від кримінального правопорушення є важливим правовим інститутом. Важливість цього інституту полягає в тому, що однією із внутрішніх функцій держави є охорона та захист законних прав та інтересів людини та громадянина, що включає створення суспільно-правових умов, за яких виключається можливість вчинення кримінальних правопорушень, а при виявленні останніх, спеціально створенні правоохоронні та судові органи повинні розкрити злочинне діяння, виявити особу, яка його вчинила, притягнути її до відповідальності та відновити порушені цим діянням права та інтереси.

Але пропри ті зусилля, які докладають відповідні правоохоронні інституції, трапляються випадки, коли має місце незаконність прийняття рішень, що виявляється у неправомірному і необґрунтованому кримінальному переслідуванні особи, непричетної до вчиненого правопорушення. Своєю чергою, незаконність і необґрунтованість засудження, є підставою реабілітації особи та відповідальності держави перед нею за діяльність державних органів, посадових осіб органів дізнання, слідства, прокуратури, суду.

Конституція України визначає, що у разі скасування вироку суду як неправосудного, держава зобов'язана відшкодувати незаконно засудженій особі завдану майнову та моральну шкоду [1]. Справедливо вважається, що процедура реабілітації не буде завершеною доти, доки, крім відшкодування незаконно засудженій особі завданої шкоди, їй не будуть принесені офіційні вибачення.

Оскільки як обвинувальний, так і виправдувальний вирок проголошуються судом від імені держави Україна, то закономірно постає питання, хто ж має повноваження офіційно вибачатись перед реабілітованим?

Відповідно до ст. 102 Конституції України Президент України є главою держави і виступає від її імені [1]. Як гарант державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання прав і свобод людини та громадянина, Президент є тим єдиним суб'єктом, що має повноваження і повинен вибачитися за незаконні рішення, дії чи бездіяльність правоохоронних

органів (органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури, суду).

На наше переконання, законодавче закріплення такої процедури, з одного боку, може сприяти посиленню відповідальності посадових осіб органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, прокуратури або суду за дотримання законності їх проведення. З іншого боку, воно стимулюватиме Президента України до вжиття конкретних дійових заходів щодо створення правових важелів, які виключать порушення норм кримінального процесуального закону під час кримінального провадження, результатом чого повинно стати виключення порушення конституційних прав і свобод громадян.

Крім відшкодування майнової та моральної шкоди реабілітованому поновлюються і інші права: трудові, пенсійні, житлові тощо. Цей перелік є відкритим, тому повинні бути відновлені також будь-які інші права, порушені в результаті кримінального переслідування.

В юридичній літературі правильно зазначено, що права і свободи індивіда - це умови його нормальної життєдіяльності, певний каталог благ і можливостей, якими він може вільно користуватися. У них виражена та міра свободи, яка дозволяє поєднувати її зі свободою інших людей. У цих формально закріплених межах здійснюється самовизначення індивіда, встановлюються умови реального користування соціальними благами в різних сферах особистого, політичного, економічного, соціального та культурного життя [2, с. 59]. П.М. Рабінович за сферою суспільних відносин та характером потреб людини або цінностей, що виступають їх об'єктом, поділяє права і свободи людини та громадянина на фізичні, особистісні, культурні(гуманітарні), економічні, політичні. Він вважає, що загальносоціальні права за значенням для їх носіїв можна поділити на основні та неосновні; за характером, способом здійснення - активні та пасивні; за суб'єктним складом здійснення - індивідуальні та колективні [3, с. 7-9]. І. В. Ростовщиков виділяє конституційні та галузеві права і свободи. На його думку,

вони, у свою чергу, поділяються на соціально-економічні, політичні, культурні, особисті права; права з приводу захисту інших прав та свобод, а також на загальні і спеціальні [4, с. 40].

Безумовно, конституційні (основні) права і свободи людини і громадянина - це невід'ємні права і свободи, які належать особі від народження. Вони складають основу правового статусу громадянина, закріплені в Конституції держави і мають найвищий юридичний захист. Невідчужуваність, непорушність конституційних прав і свобод людини і громадянина та неприпустимість їх звуження визначено у ст.21 Конституції України. Варто звернути увагу на те, що Конституція України встановлює жорсткі вимоги щодо обмежень прав і свобод людини і громадянина навіть в умовах воєнного чи надзвичайного стану (ст. 64 Конституції України) [1].

Держава гарантує реабілітованим у встановленому законом порядку поновити порушені права і свободи, відшкодувати спричинену шкоду. У зв'язку з цим вважаємо, що поновлення порушених прав і свобод означає повторне наділення особи правами і свободами, якими вона користувалася до порушення відносно неї неправомірного кримінального переслідування, незаконного засудження.

Список літератури:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.
2. Права человека : учебник для вузов / отв. ред. чл.-корр. РАН, д-р юрид. наук Е. А. Лукашева. - М. : Изд. группа НОРМА-ИНФРА, 1999. – с. 59.
3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави / П. М. Рабінович. - К. : Юрінком Інтер, 1994. – с. 7-9.
4. Ростовщиков И. В. Обеспечение прав и свобод личности в СССР : вопросы теории / И. В. Ростовщиков. - Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1988. – с. 40.

ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Мельничайко А.В.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, студент

Сьогодні, коли інформатизація суспільства розвивається вельми швидкими темпами, школа не повинна залишатися осторонь. Учені і педагогіки І. Бученко, І. Красильникова, Н. Лосєва, Л. Масол, Л. Пироженко, О. Пометун та ін. зазначають, що використання ІКТ під час навчально-виховного процесу дозволяє здійснити диференціацію навчального процесу; покращити контроль за навчальною діяльністю учнів; забезпечити зворотний зв'язок; підвищити зацікавленість учнів у навчанні завдяки елементам новизни тощо. Уведення нових інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес дозволяють удосконалити зміст, методи і організаційні форми подання навчального матеріалу. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні математики дозволяє підвищити позитивну мотивацію учнів до навчання, активізувати пізнавальну діяльність, розвивати мислення та їх творчі здібності. Можливості інформаційно-комунікаційних технологій можуть використовуватися на всіх етапах процесу навчання математики: при поясненні нового матеріалу, повторенні, закріпленні, контролю знань, організації ігрових форм навчання тощо [1, с. 9-10]. Проте з розвиненням мережі інтернет та збільшенням можливостей учнів в отриманні інформації виникає проблема, що маючи великий обсяг інформації учні не вміють нею користуватися, застосовувати її для особистісного розвитку і самореалізації у навчальній діяльності.

З метою усунення цих недоліків та реалізації принципів особистісно-зорієнтованого навчання, створення умов для розвитку, саморозвитку творчих здібностей учнів вважаємо за доцільне використовувати нетрадиційні форми проведення уроків. Досвід проведення занять в інтерактивній формі та

застосування ІКТ при вивченні різних розділів математики сучасні вчителі отримують ще під час навчання у закладах вищої освіти [2]. Маючи приклади того, яким чином можливо ефективно використовувати різні інноваційні засоби навчання, студенти в період проходження педагогічної та асистентської практики закріплюють навички проведення подібних завдань, отримують нові якісні компетенції подібного типу, вивчаючи як теоретичні, так і практичні наробки своїх викладачів [3]. Після цього актуальним є «створення власної «колекції» методик, форм і засобів організації навчального процесу, спрямованих на виховання творчої особистості на підґрунті визначеному цілями навчальних програм і змістом математичної освіти, і на сьогодні це одне з пріоритетних завдань для викладачів математики» [4].

Одним із варіантів для вирішення вищевказаних завдань на уроках математики ми обрали «веб-квест». Веб-квест – це дидактична структура, в межах якої викладач удосконалює пошукову діяльність учнів, задає їм параметри цієї діяльності, визначає її час, вчить учнів самостійно мислити, знаходити і розв’язувати проблеми, залучаючи з цією метою знання з різних галузей [5, с. 44]. У цей час викладач перестає бути джерелом знань, але створює необхідні умови для пошуку і обробки інформації. Вперше модель веб-квесту була представлена викладачем університету Сан-Дієго Берні Доджем у 1995 р. [6] Наш вибір пояснюється тим, що часто в різних сферах діяльності відчувається брак фахівців, здатних самостійно і в команді вирішувати виникаючі проблеми, робити це за допомогою Інтернету. Тому робота учнів в такому варіанті проектної діяльності, як веб-квест, урізноманітнює навчальний процес, робить його не лише живим і цікавим. Головне, що при роботі над цим проектом, завдяки правильним формулюванням різних завдань, розвивається низка компетентностей, а саме:

- використання ІКТ для вирішення різноманітних завдань (для пошуку необхідної інформації, оформлення результатів роботи у вигляді комп'ютерних презентацій, веб-сайтів, флеш-роликів, баз даних тощо);
- самонавчання і самоорганізація;

- робота в команді (планування, розподіл функцій, взаємодопомога, взаємоконтроль);
- вміння знаходити кілька способів рішень проблемної ситуації, визначати найбільш раціональний варіант, обґрунтовувати свій вибір;
- навички публічних виступів.

Освітні веб-квести умовно можна класифікувати на кооперативні та індивідуальні. Кожний з цих варіантів може використовуватись як проблемне завдання для учня, і якщо кооперативні зручніше використовувати безпосередньо на уроці, то індивідуальні мають переваги у якості домашньої роботи.

Розроблений нами веб-квест має стандартну структуру, яка складається з вступу, центрального завдання, списку інформаційних ресурсів, опису процедури роботи, опису параметрів та варіантів оцінки веб-квесту, керівництво до дій та заключення.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні, коли в навчальних закладах більшість учнів вільно користуються сучасними ІКТ дуже важливо, щоб вчителі систематично використовували нові інформаційні технології на уроках. І це сприятиме не лише покращенню результатів навчання, збільшенню швидкості сприйняття інформації, а й надасть учням необхідних життєвих компетентностей.

Список літератури:

1. Лосева Н. Разнообразие моделей организации и проведения практических занятий по математическим курсам / Н.Лосева, Е.Скафа – Донецк: Донецький нац. ун-т, 2005. – 120 с.
2. Лосева Н.М. Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчанні дисципліни «Аналітична геометрія» / Н.М.Лосева // Вісник Черкаського університету: Педагогічні науки – Черкаси, 2011. – №201 – С.46-52
3. Losyeva N. Game Frame of Reference as a of Preconditions for Students and Teachers Self-Realization/ Natalie Losyeva // Journal of Research in Innovative

Teaching. Publication of National University. Volume 2, Issue 1, March 2009. – La Jolla, CA USA.

4. Пузирьов В.Є. Викладання математичних дисциплін в контексті виховання творчої особистості майбутнього фахівця Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України : електрон. наук. фах. вид. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_4_16.pdf.

5. Карпа І. Веб-квест у роботі з учнями загальноосвітньої школи // Молодь і ринок №2 (145), 2017.

6. Ільченко О.В. Використання web-квестів у навчально-виховному процесі: електрон. наук. фах. вид. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/school/lessons_summary/edu_technology/30113/

ВИЗНАЧАЛЬНІ ОЗНАКИ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ

Михайленко К.С.

АТ «Укресімбанк»

провідний економіст

м. Полтава, Україна

Розвиток підприємства залежить від його сильних сторін та пристосованості до навколишнього середовища. Підприємство повинно вивчати зміни у маркетинговому середовищі, для того щоб вчасно розпізнавати свої ринкові можливості й загрози. Різні аспекти маркетингового середовища, в якому діє підприємство є предметом дослідження для багатьох українських та іноземних науковців та практиків, таких як Ф. Котлер, О. Азарян, В. Полторак, А. Гаркавенко та ін. Маркетингове середовище – це сукупність активних суб'єктів і сил, які призводять до зміни потреб і впливають на можливості

фірми їх задовольнити [3]. В маркетинговому середовищі існують два ключові елементи: мікросередовище та макросередовище.

Ендогенні сили представляють внутрішнє середовище діяльності підприємства. Його утворюють фінансові, матеріальні, людські та технологічні ресурси. Щоб забезпечити місце на ринку і вести успішну конкурентну боротьбу, підприємству необхідно мобілізувати всі внутрішні резерви і вдало адаптуватися до зовнішніх умов. Отже, мікросередовище представлене силами, що мають безпосереднє відношення до самої фірми та її можливостей обслуговування клієнтури; можливостей забезпечення ефективної системи взаємодії з постачальниками, маркетинговими посередниками, клієнтами, конкурентами і контактними аудиторіями [1].

Для ведення господарської діяльності кожній компанії потрібні зовнішні поставки. У цьому контексті господарська діяльність включає в себе придбання робочої сили, сировини, напівфабрикатів, енергії і різних послуг. При здійсненні закупівель господарюючих суб'єктів найбільше цікавлять ринкові зміни ціни, якості, обсягу пропозиції. Тенденції зміни таких параметрів впливають на ціну, якість і можливості виробництва і продажу кінцевої продукції, що, в свою чергу, визначає товарообіг компанії та інші важливі економічні показники.

Вибір торгових посередників – складне завдання, тому що в розвиненому ринку зазвичай торговий посередник це потужна фірма, яка диктує свої умови, і взагалі може не допустити проникнення виробника на деякі ринки великої місткості [1]. Також підприємству необхідно вивчати хто є його клієнтами. Фірма може виступати на п'яти типах клієнтурних ринків: ринок виробників, ринок проміжних продавців, ринок державних установ, ринок споживачів та міжнародний ринок.

Макросередовище представлене силами більш широкого діапазону. До них відносяться демографічні, економічні, технологічні, політичні, культурні фактори, які впливають на мікросередовище.

Для маркетингу демографічне середовище представляє великий інтерес, оскільки люди є рушійною силою розвитку ринків. Демографія – це наука, яка вивчає людську популяцію, тобто її розмір, щільність населення, його вік, стать, професію та іншу статистику.

Економічні сили відносяться до чинників, які впливають на витрати на підприємства та купівельну спроможність споживачів. Вплив природних чинників позначається на діяльності підприємства, прямо, наприклад, як дефіцит деяких видів сировини, зростання забруднення середовища, а також опосередковано як інституціональні обмеження, що вводяться державою з метою регулювання процесів природокористування. Політико-правові фактори представлені: законодавством з регулювання підприємницької діяльності; підвищенням вимог з боку держави до державних установ, що стежить за дотриманням законів; зростанням числа груп із захисту інтересів громадськості. Культурні фактори визначаються: прихильністю населення до певних культурних традицій; субкультурою в рамках єдиної культури; прихильністю людей до певних товарів; відношенням людей до суспільства, природи, до світобудови (культові інтереси).

Мікро- та макросередовище істотно визначають успіх господарської та комерційної діяльності компанії. Тому фактори їх впливу повинні всебічно розглядатися при розробці засад стратегічного маркетингу та прийнятті рішень щодо реалізації ринкової стратегії підприємства. Варто відзначити, що дослідження внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства дозволяють визначити його конкурентну позицію – положення, яке підприємство займає у галузі, на певному сегменті ринку відповідно до результатів діяльності і переваг, а також недоліків порівняно з іншими підприємствами [2].

Список літератури:

1. Бронникова Т.С. Маркетинг: Учебное пособие / Т.С. Бронникова, А.Г. Чернявский. – Таганрог: Изд-во ТРТУ, 1999.
2. Дикань А.В Стратегічне управління : навч. посіб. / В.Л. Дикань, В. О. Зубенко. – К. : Центр учбової літератури, 2013. – 272 с.

3. Лаврова Ю.В. Маркетинг. Класичні положення і особливості застосування на транспорті: конспект лекцій [для студ. вищ. навч. закл.] / Ю. В. Лаврова - Харків: Изд-во ХНАДУ, 2012. – 227 с.

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Михайлова Н.В.

доцент, к.е.н., доцент кафедри
фінансів та банківської справи

Полтавський університет економіки і торгівлі

Чередник К.В.

магістр Полтавського
університету економіки і торгівлі

Запорукою стабільної і рентабельної діяльності суб'єкта господарювання, що забезпечує сталий розвиток і стійке становище в сучасних умовах, є належно організована система і якісне проведення фінансово аналізу.

Об'єктивний фінансовий аналіз є одним з інструментів дослідження ринку і забезпечення конкурентоспроможності підприємства, з його допомогою відбувається раціональний розподіл матеріальних, трудових, фінансових ресурсів.

Фінансовий аналіз – спосіб акумулювання, трансформації та використання зібраної інформації фінансового характеру, яка має на меті надання оцінки ретроспективному і перспективному фінансовому стану підприємства; розкриття ймовірних темпів розвитку господарства з позицій їх фінансового забезпечення; передбачення положення підприємства на ринку капіталу [2].

Фінансовий аналіз є незмінним інструментом в діяльності будь-якого підприємства. Завдяки йому можна своєчасно виявити проблеми в бізнесі та розробити заходи щодо їх усунення. Стабільний фінансовий стан є запорукою успішної діяльності будь-якого підприємства. Крім того, фінансові стани окремих підприємств в сукупності є одним з основних факторів, що визначають стабільність економічного зростання в країні в цілому [2].

Головною метою фінансового аналізу є оцінка та ідентифікація внутрішніх проблем підприємства для підготовки, обґрунтування та прийняття управлінських рішень щодо основних напрямків його діяльності:

- інвестиційної;
- пошук та оптимізація джерел фінансування;
- поточної діяльності;
- доцільність встановлення або продовження співробітництва з підприємством [2].

Фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства. В узагальненому вигляді він включає в себе три головні елементи:

- 1) оцінка фінансових потреб підприємства;
- 2) розподіл потоків грошових коштів залежно від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучення фінансових ресурсів та каналів їх одержання – кредити, пошук внутрішніх резервів, додатковий випуск акцій, облігацій;
- 3) забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображувала процеси та забезпечувала контроль за фінансовим станом підприємства.

Особливостями фінансового аналізу є:

- пріоритетність оцінок платоспроможності, фінансової стійкості і рентабельності;
- інформаційне забезпечення тактичних і стратегічних рішень;
- домінанта грошового виміру в системі критеріїв;
- високий рівень достовірності і можливості верифікації результатів аналізу.

У процесі фінансового аналізу реалізуються такі основні функції:

- оціночна – об'єктивна оцінка фінансового стану, фінансових результатів, ефективності й ділової активності об'єкта аналізу;
- діагностична – встановлення причинно-наслідкових змін фінансового стану у кількісному і якісному вимірі під впливом окремих факторів;
- пошукова – виявлення невикористаних резервів та потенційних можливостей поліпшення фінансового стану;
- конструктивна – підготовка і обґрунтування прийнятих управлінських рішень [8].

Основні завдання фінансового аналізу діяльності підприємства наведено на рис.1.

Рисунок 1 – Основні завдання фінансового аналізу діяльності підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [3,4,5]

Важливу роль у реалізації завдань фінансового аналізу відіграє його інформаційне забезпечення. Основним джерелом інформації для фінансового аналізу є бухгалтерська (фінансова) звітність підприємства.

Фінансовий аналіз – це складова загальноекономічного аналізу господарської діяльності, що охоплює два взаємопов'язаних блоки: зовнішній та внутрішній фінансовий аналіз (рис. 2).

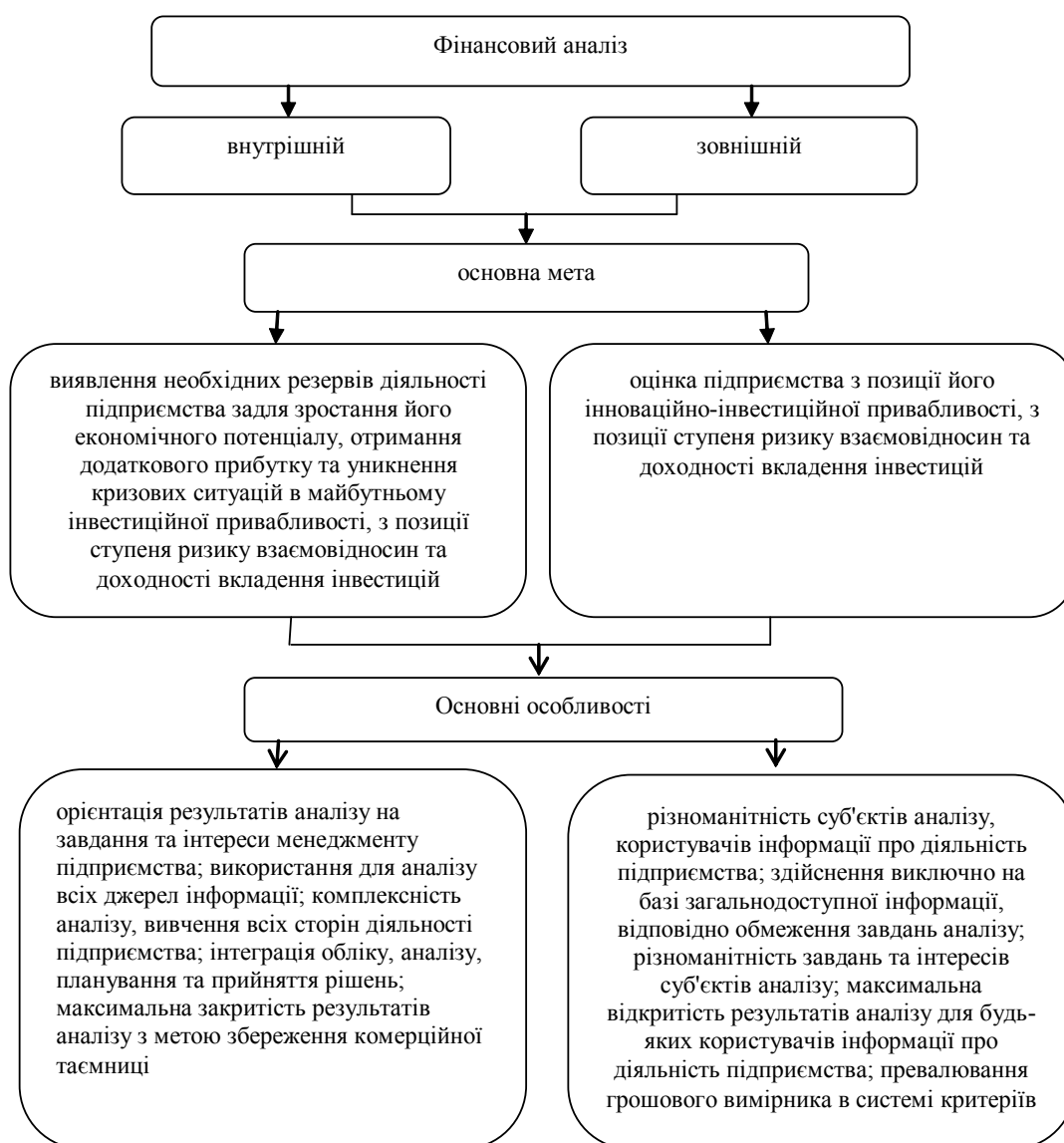

Рисунок 2 – Види фінансового аналізу

Джерело: розроблено автором на основі [6,7]

Фінансовий аналіз має важливе значення в економічній діяльності підприємства, оскільки дає змогу:

- вишукувати резерви поліпшення фінансового стану підприємства;
- об'єктивно оцінювати раціональність використання усіх видів фінансових ресурсів;

- своєчасно вживати заходів, спрямованих на підвищення платоспроможності, ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- забезпечувати оптимальний виробничий та соціальний розвиток колективу за рахунок використання виявлених у результаті аналізу резервів;
- забезпечити розробку плану фінансового оздоровлення підприємства.

Отже, фінансовий аналіз являє собою систему способів нагромадження, опрацювання, трансформації та використання інформації фінансового характеру з метою забезпечення життєдіяльності господарюючого суб'єкта в умовах дії ринку та панування конкуренції. Саме на основі даних, отриманих у результаті його проведення, визначається стратегія розвитку підприємства, реальний стан його справ, досліджується можливість існування прихованих резервів.

Список літератури:

1. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств / М.Д. Білик // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 117-128.
2. Волощук Л.О. Финансовый анализ : учебное пособие / Л.А. Волощук, М.А. Юдин; под ред. С.В. Филипповой. – Киев : КАФЕДРА, 2012. – 320 с.
3. Жежера М. Порівняльна характеристика методики проведення аналізу фінансового стану підприємств в Україні та за кордоном / М. Жежера // Економіка, фінанси, право. – 2007. - № 5. – С. 5-8.
4. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія / Л.А. Лахтіонова. – Київ : КНЕУ, 2001. – 387 с.
5. Мец В.О. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства : навч. посібник / В.О. Мец. – Київ : Вища школа, 2003. – 280 с.
6. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є.В. Мних. – Київ : Знання, 2011. – 630 с.
7. Мошенський С.З. Економічний аналіз : підручник / С.З. Мошенський, О.В. Олійник. – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.

8. Фінансовий аналіз : навч. посібник / За заг. ред. Школьник І.О. – Київ : «Центр учбової літератури», 2016. – 368 с.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ КРАЇН ЄВРОПИ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Михальчук Андрій

Погасій Людмила

Міністерство молоді та спорту України

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Київський національний торгово-економічний університет

У тезисі проаналізовано сучасні підходи та тенденцію проведення уроків фізичного виховання в початкових школах країн Європи, а також порівнюються програми фізичного виховання для молодших школярів.

Охарактеризовано організацію процесу фізичного виховання в початковій школі та впровадження новітніх методологічних підходів.

Представлена можливість інтеграції Європейського досвіду в реалії України.

Ключові слова: *початкова школа, шкільний спорт, тенденція, рухові якості, фізичне виховання.*

Вступ. На сьогодні важливим завданням як європейської, так і української початкової школи виступає перш за все зміцнення здоров'я та сприяння правильному фізичному розвитку дітей. Аналізуючи і вивчаючи особливості організації фізичного виховання в країнах Європи, дозволить національній системі освіти визначити шляхи комплексного розвитку фізичних, психічних та розумових якостей, гармонійного розвитку, загартовування власного організму, сформулювати потребу ведення власного здорового способу життя молодших школярів.

Порівнюючи особливості організації фізичного виховання в Україні та закордоном, ми можемо звернути увагу, на те що вітчизняна система фізичного виховання побудована та структурована схожим чином до систем фізичного виховання провідних Європейських країнах [3].

Мета роботи: проаналізувати особливості організації та проведення процесу фізичного виховання в початковій школі країн Європи.

Методи дослідження: теоретичний аналіз і узагальнення літературних джерел, педагогічні методи дослідження, методи математичної статистики.

Результати дослідження та їх обговорення. В країнах Європи фізичне виховання є важливим засобом зміцнення здоров'я населення, забезпеченням високої працездатності, якості життя і є частиною всіх складових навчальних планів та обов'язковим у початковій школі. В них розробляються і впроваджуються національні та регіональні стратегії з просування фізичного виховання і фізичної активності різних вікових груп, наприклад в деяких країнах Європи: здоров'я школярів і фізичний розвиток перебувають у центрі поточних стратегій в Австрії, Румунії, Словенії та Сполученому Королівстві (Уельс), а в Хорватії та Латвії пріоритетом є стратегії зосередження на важливості модернізації спортивних споруд та обладнання, яка дає змогу покращення матеріально-технічної бази для доступності занять з фізичної культури школярів [3].

У початкових школах Німеччини заняття з фізичної культури та спорту створюють для учнів умови для набуття навчального досвіду шляхом гри та рухів. Головними завданнями на цьому етапі є формування і розвиток координації, швидкісних здібностей, витривалості, сили, навичок взаємодії. В організації та проведенні занять з фізичної культури вчителі повинні керуватись принципом «гра і задоволення». До змісту програми з фізичного виховання в початковій школі включено легку атлетику, спортивні ігри (волейбол, футбол, теніс, настільний теніс, гандбол, нетбол), основи гімнастики і танцю. Успішність молодших школярів з фізичної культури оцінюється за

тією ж системою, що й навчальні досягнення з інших предметів шкільної програми [4].

У Франції на основі здобутих у дитячих садках навичок (6 годин на тиждень заняття фізичного виховання) навичок лазити, стрибати, кидати в початковій школі переходять до більш поглиблених форм фізичної культури.

Програми передбачають, передусім, розвиток швидкістних здібностей, сили, витривалості, координації рухів, рівноваги, гнучкості. Мінімальний обсяг занять у початковій школі – 6 годин на тиждень. У низці шкіл апробується програма, розрахована на 7 годин занять і більше. Особлива увага приділяється аспектам, пов'язаним із бігом і плаванням. Саме в цих двох видах спорту найлегше помітити прогрес учня, і тому вони більш за інші підходять для формування та розвитку навичок прискорення, ритму та ін. [4].

У Чехії згідно з рамковою навчальною програмою для початкової освіти фізичне виховання відноситься до освітньої галузі «Людина і здоров'я», яка передбачає формування в молодших школярів навичок здорового способу життя для повсякденного використання в обсязі 2 години на тиждень протягом перших п'яти класів.

До змісту програм з фізичного виховання в чеських початкових школах включені рухливі ігри, основи гімнастики, вправи з тренажерами та обладнанням відповідного розміру і ваги, ритмічні вправи під музику, елементи танцю, основи легкої атлетики, основи спортивних ігор, базове навчання плаванню, лижі, катання на ковзанах (залежно від умов школи), туризм (похід, поведінка у транспортних засобах і на природі, кемпінг, охорона навколишнього середовища) [5].

У розкладі початкових шкіл Болгарії на фізкультурну освіту виділяється 2 години в 1–2 класах і 2,5 години в 3–4 класах. Зміст дисципліни «Фізична діяльність і спорт» включає у 1-ому класі, наприклад, такі модулі, як «Легка атлетика», «Гімнастика», «Туризм», «Танці» та «Спортивні ігри».

Конкретизуючи навчальну діяльність учнів за кожним модулем, програма зазначає міжпредметні зв'язки (з музикою, рідною мовою,

математикою, технологіями, мистецтвом, природознавством, краєзнавством), тим самим підкреслюючи крос-предметний характер початкової освіти. Формальне поточне оцінювання результатів навчальної діяльності учнів (кількісні показники) здійснюється вчителем, по завершенні кожного модуля програми виставляється підсумкова оцінка.

У 2009 р. у країні прийнята і реалізується «Національна стратегія з розвитку фізичної освіти і спорту в Республіці Болгарії 2010–2020» (Национална стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта в Република България 2010–2020) [2].

У початкових школах Австрії діє принцип класного вчителя: предмет «Фізичні вправи і спорт» викладається для всього класу (хлопчики і дівчатка спільно) вчителем початкової школи в обсязі 3 години на тиждень упродовж 1–2 класів, 2 години на тиждень упродовж 3–4 класів. Такий підхід дає можливість гнучкого планування уроків з метою створення умов для щоденної фізичної активності учнів. Протягом чотирьох років початкова школа надає освіту, беручи до уваги соціальну (фізичну та / або психічну) інтеграцію дітей з обмеженими можливостями. Освітнім законодавством країни передбачені додаткові робочі місця для кваліфікованих учителів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами, у тому числі й на уроках фізкультури [4].

Шкільна автономія в Австрії дозволяє кожній школі розробити власний профіль і встановити пріоритет фізичних вправ і спорту. У випадку спортивної спеціалізації навчальний заклад пропонує учням більше годин фізичних тренувань у порівнянні зі звичайною школою. Шкільні змагання становлять невід'ємну частину фізичного виховання в Австрії. Вони проводяться як доповнення до спортивних занять поза школою і допомагають налагодженню спортивного співробітництва між школами та спортивними асоціаціями.

Фізичне виховання протягом 1-4 років в початковій школі Португалії викладається в межах освітньої галузі «Самовираження» і немає спеціально виділеного часу в програмі.

Починаючи з п'ятого класу початкової школи, фізичне виховання отримує статус самостійної дисципліни з формальним оцінюванням навчальних досягнень молодших школярів[3].

Фізичне виховання в початкових школах Італії організовується за принципом: «Тіло є цінністю». До змісту навчальної програми з фізичного виховання включено такі теми: частини тіла, органи чуття і сприйняття, рухові схеми, основи правильного харчування, особиста гігієна, проблеми навколишнього середовища і шкідливі для здоров'я звички (куріння, сидячий спосіб життя тощо). У якості інструмента для оцінювання навчальної успішності учнів використовується портфоліо, в якому фіксуються спортивні досягнення школярів протягом усього періоду навчання. Фізична культура, як правило, викладається вчителями початкових класів. Значно рідше разом з учителем початкових класів працює вчитель фізичної культури.

У школах Італії поряд з обов'язковими уроками фізичної культури велика увага приділяється спорту: практично в кожній школі є спортивна асоціація. Додаткові тренування проводяться після уроків 2–3 рази на тиждень під керівництвом викладача фізичної культури (загальна тривалість – 6 годин на тиждень).

Останнім часом в Україні спостерігається значний інтерес відповідних державних органів управління освіти до особливостей організації та проведення уроків фізичної культури в початковій школі, що сприяло значним змінам в програмі з фізичної культури для учнів початкової школи, а також складання нормативів з фізичної підготовленості [1]. Складання нормативів з фізичної підготовленості було суттєво змінено, а у відповідності до змісту програми з фізичної культури, які базуються не на видах спорту. Запропоновані новації, майже повністю змінили систему оцінювання з фізичної культури учнів молодших класів, яка була традиційною для початкової школи протягом багатьох років [1]. Що в свою чергу сприяло виникненню багатьох дискусій між фахівцями, щодо необхідності реформ в тому вигляді у якому вони відбуваються. Серед яких постає проблематика оптимізації диференційованого

оцінювання фізичної підготовленості молодших школярів, віднесених до різних медичних груп в існуючій системі фізичного виховання.

Таким чином можлива інтеграція Європейського досвіду проведення уроків фізичної культури в початковій школі з молодшими школярами України, яке буде врахуванням організацію процесу навчання, базовий стандарт освіти та традицій проведення уроків фізичної культури в Україні.

Висновок і перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши та вивчивши досвід особливостей організації фізичного виховання в початковій школі країн Європи, можна зробити висновок, що кожна держава має свою національну стратегію та програми розвитку фізичної культури, метою якої як перш за все зміцнення майбутнього покоління, дітей та молоді, дотримання здорового способу життя, покращення і розвитку матеріально-технічних баз, збільшення уроків фізичного виховання, що в свою чергу буде сприяти покращенню рівня здоров'я молодших школярів та їхньої фізичної підготовленості.

Подальші наукові дослідження особливостей організації процесу фізичного виховання в початкових школах країн Європи повинні спрямовуватись на вивчення відповідних навчальних програм та на вивчення практичної складової проведення уроків з фізичної культури.

Список літератури:

1. Круцевич Т. Ю. Концепция системы физического воспитания в общеобразовательных школах / Т. Ю. Круцевич // Теорія і методика фізичного виховання і спорту – № 2, – 2015. – С. 72-80.
2. Учебна програма по физическо възпитание и спорт за I клас. – София, 2000. – 9 с.
3. European Commission / EACEA / Eurydice, 2013. Physical Education and Sport at School in Europe / Eurydice Report. – Luxembourg : Publications Office of the European Union. – 76 p.

4. International Comparison of Physical Education: Concepts, Problems, Prospects / Ed. by Uwe Pühse, Markus Gerber. – Oxford : Meyer & Meyer Sport (UK) Ltd., 2005. – 719 с.

5. The Framework Education Programme for Elementary Education (FEP EE). – Research Institute of Education (VЪP) in Prague, 2007. – 131 p.

ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Навроцька Т.А.

кандидат економічних наук, доцент

кафедри менеджменту

Національний транспортний університет м.Київ, Україна

За умов невизначеності економічного та політичного середовищ в Україні, посилення кризових явищ, в країні найбільш дієвими вбачаються мотиви зовнішнього впливу, обумовлені державною стратегією економічної політики під час глибоких потрясінь зовнішнього середовища. Тому, з нашої точки зору, саме раціональні (економічні) мотиви є головною рушійною силою, що спонукає підприємства до інноваційної діяльності.

Встановлення цілей і прийняття управлінських рішень (створювати чи не створювати інновації) тісно пов'язані з проблемою невизначеності і ризику. Саме проста невизначеність щодо виробництва новизни, нововведень, інновацій породжується відсутністю інформації про те чи інше явище, певний процес чи про новий продукт і т. п. І якщо суб'єкт управління не володіє хоча б якоюсь частиною актуальної інформації про результат нововведень, цілком імовірно припустити, що він не зможе сформулювати більш-менш достовірні очікування з приводу економічного ефекту від його впровадження і подальшого виробництва. Найвищий ступінь ризику спостерігається під час опрацювання

раніше невідомої інновації. Тут слід наголосити, що суб'єкт управління приймає рішення про створення нового продукту і т. ін., як правило, беручи за основу гіпотезу, яка дає лише імовірно правильне передбачення стосовно досі невідомих результатів чи явищ. Єдиним критерієм, що дозволяє визначити дійсність гіпотези може слугувати лише зіставлення її передбачень із реальним результатом.

Втім якщо перевести ці теоретичні твердження у площину практичної інноваційної діяльності підприємств, то доцільно наголосити, що увесь цикл – розробка новизни, НДДКР, виготовлення лабораторного і промислового зразків лежить у зоні надвисокої невизначеності і суттєвого ризику. Це можна пояснити тим, що у суб'єкта управління немає і не може бути впевненості в тому, що одержаний ним результат буде працювати саме так, як і було передбачено за планом і дістане визнання потенційних споживачів.

Разом з тим помилково вважати, що суб'єкт управління приймає рішення лише на підставі співвідношення вигоди, невизначеності і ступеня ризику. Творча уява і діяльність суб'єкта управління (підприємця, топ-менеджера чи генерального директора) повністю визначається екзогенними факторами й обмежується внутрішніми можливостями фірми. Прийняття рішень у багатьох випадках залежить від відчуттів, інтуїції, досвіду, знань, мрій і прагнень, які формуються під впливом соціально-економічної системи і культури країни.

Ураховуючи внутрішні і зовнішні попередні умови створення інновацій, бажано розглянути й потрібні обставини для її визнання і втілення. У дійсності ці фактори пов'язані між собою як прямо, так і опосередковано. Якщо в інновації недостатньо шансів здобути визнання на ринку, прихильність споживачів – реальних і потенційних – то вона виявиться мертвонародженою дитиною, не потрібною на ринку, тобто не виправдає покладених на неї надій та економічних сподівань.

У той же час, наприклад, створенню інновацій у венчурній фірмі може сприяти наявність потужної корпорації, яка замовляє та фінансує інноваційну діяльність і тим самим перебирає на себе частину ризику. Важливу роль у

розвитку інновацій відіграє і держава. Типовий приклад – державне замовлення на потреби оборони країни. Як правило, на державній основі відбувається і фінансування фундаментальної науки, досягнення якої лежать в основі більшості надсучасних науково-практичних розробок.

Отже, доходимо висновку, що на розроблення, вироблення, введення та втілення інновацій справляють свій вплив і зовнішні, і внутрішні фактори, дія яких викликана чинною соціально-економічною системою країни. Узагальнюючи вивчення наукових і теоретичних думок щодо з'ясування змісту інноваційної діяльності та інновацій, можна констатувати, що вони виявляються на найвищих щаблях економічного життя суспільства, а саме:

- кінцевий продукт у вигляді нової технології, техніки чи іншого продукту, а також нового використання (у новій якості) відомих продуктів або технологій, які з'являються в результаті інтелектуальної діяльності людини;

- нововведення, створені з метою отримання додаткового доходу, а також підвищення соціально-технічної ефективності інноваційної діяльності.

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

Наумко Ю.С.

Сумський національний аграрний університет

к.е.н., доцент кафедри економіки

Надання якісних та конкурентоспроможних адміністративних послуг потребує докорінної модернізації системи державного управління, в основі якої знаходяться інновації. На підставі досліджень інноваційних процесів у системі державного управління визначено перешкоди на шляху впровадження інновацій у систему державного управління та способи їх подолання. Інноваційний процес спрямований і залежить від політичної волі державних лідерів та державного службовця як особистості, від його можливості змінити

тип поведінки, мислення, світогляду, від його прагнень до нових знань та навчання. Це питання потребує подальших практичних розробок та нормативних рекомендацій [7].

Інновації в державному управлінні можна поділити на декілька типів: – установча інновація, коли основна увага приділяється оновленню існуючих установ і/або створенню нових організаційних структур; – організаційна інновація, що включає впровадження нових робочих процедур або методів керівництва у сфері державного управління; – інформаційно-комп'ютерна передбачає широке застосування комп'ютерних і мультимедійних технологій як усередині органу державного управління, так і при комунікації з громадянами; – інновація у формі вдосконалення процесів, коли основна увага приділяється підвищенню якості послуг, що надаються державними органами; – концептуальна інновація, спрямована на впровадження нових форм управління (наприклад, інтерактивне формування політики, управління на основі широкої участі населення, мережеве управління тощо) [1; 3].

Системи державного управління вдосконалюються відповідно до характеру економічних і соціально-політичних трансформацій. А тому адміністративні реформи є відображенням глобальної тенденції з переосмислення природи і ролі держави в постіндустріальному суспільстві. Основним лейтмотивом модернізації державного управління є підвищення ефективності і результативності роботи державних структур, посилення їх відповідальності за надання якісних послуг населенню. Глобальна економічна криза та ринкова конкуренція є основними стимулами до інновацій в організації та функціонуванні органів виконавчої влади як суб'єктів, що надають державні послуги. Процес розвитку інновацій у державних органах стикається з рядом перешкод та має свої особливості, на які варто звертати увагу під час розвитку концепції «сервісної держави» [7].

Державне управління для забезпечення розвитку національної економіки, а отже, й досягнення найбільш повного задоволення матеріальних і

соціокультурних потреб людей, забезпечення всебічного розвитку особистості й прогресу суспільства має бути зорієнтоване на такі пріоритети.

1. Досягнення економічної незалежності. Проте в умовах геоекономічних трансформацій національні економіки стають взаємозалежними, тож нині економічна незалежність означає можливість державного контролю національних ресурсів та досягнення такого рівня ефективності виробництва і якості продукції, що забезпечить її конкурентоспроможність і дасть змогу брати участь у світовій торгівлі, коопераційних зв'язках, а також обміні новітніми науково-технічними результатами.

2. Досягнення стабільності й стійкості національної економіки. Це передбачає захист власності в усіх її формах, створення надійних умов і гарантій для підприємницької активності, стримування факторів, здатних дестабілізувати ситуацію (боротьба з кримінальними структурами в економіці, недопущення серйозних розривів у розподілі доходів, що може викликати соціальні потрясіння).

3. Здатність національної економіки до саморозвитку й прогресу, що особливо важливо в сучасному світі, який динамічно розвивається. Для цього необхідно забезпечити сприятливий клімат для інвестицій і інновацій, модернізувати виробництво, створити умови для підвищення професійного, освітнього і загальнокультурного рівня працівників [2].

Удосконалення практики державного управління вимагає наукового обґрунтування соціальної сутності та напрямів реалізації зазначених процесів. Перспективними в цьому аспекті є напрацювання вчених, які вивчають геоекономіку. Автори глосарія зазначають, що геоекономіка – галузь науки на перетині предметів економіки і політики в системі географічних координат, яких об'єднує або роз'єднує інновація, власне сам спосіб мислення і прийняття владного, управлінського рішення [4].

Корисною також є розробка М.Фоміна, Д.Волочкова, М.Танасюка та інших щодо цілісної характеристики будь-якої країни з точки зору балансу динамічного порядку, ентропійного й турбулентного хаосу [5].

Дослідження «Інновації в державному секторі» визначає п'ять ключових сфер заходів для підтримки інновацій у державних організаціях. По-перше, важливе значення мають політичний імпульс і постановка цілі. Політики і керівники високого рівня повинні насамперед сконцентруватися на цілях очікуваного поліпшення державних служб. Головною функцією політиків повинна бути постановка далекоглядних стратегічних цілей, тоді як конкретні цілі, засоби та ресурси для виконання, часто краще розробляються і здійснюються урядовими організаціями та іншими зацікавленими сторонами. По - друге, експерименти і спрощення структури вимагають спеціальних інструментів і ресурсів, які є загальними в інноваційній діяльності підприємницького сектору. Подібні засоби можуть дозволити державним службовцям почувати себе більш комфортно, творчо експериментувати, не маючи справи з повсякденними обмеженнями і політичною нестабільністю. Експерименти мають супроводжуватися низкою проб і помилок, тестуванням та вивченням реальних шляхів до спрощення структури. По-третє, для більш чіткого роз'яснення передового досвіду, а також забезпечення безперервної інформацією про інноваційну діяльність у державних організаціях необхідні моніторинг і спілкування. Урядові організації повинні показати переваги своїх інновацій політикам, колегам і широкій громадськості. По-четверте, підвищення кваліфікації та управління людськими ресурсами є ключовими факторами інновацій в урядових організаціях, оскільки їх виконання в основному спирається на людські ресурси. Хоча в урядових організаціях працюють висококваліфіковані фахівці, вони часто знаходяться в жорсткій і вузькоспеціалізованій організаційній ієрархії. А тому необхідно вжити заходів на користь безперервного навчання, нагородження та визнання, мобільності та обміну співробітниками, а також диверсифікації керівництва. По-п'яте, повинні підтримуватися об'єднання зусиль між державним і приватним секторами. Державні організації зазвичай обмежують свою співпрацю до аутсорсингу або консультацій. Довгострокове співробітництво і діалог між державним і приватним секторами вимагають радикальних вдосконалень в урядових

організаціях, щоб вони мали більше можливостей для оцінки своїх потреб і потенціалу співпраці та навчання на основі партнерства з підприємницьким сектором. Таким чином, ключовими факторами визначено: політичний імпульс, можливість експериментувати, розвинена комунікація, безперервний професійний розвиток державних службовців, партнерство із приватним сектором [7].

Найбільший вплив на впровадження інновацій у системі державного управління мають такі інформаційні процеси, як формування національних інформаційних мереж, що поєднують локальні мережі міністерств, відомств і регіонів; розробка міжнародних стандартів використання інформаційних технологій; розвиток інформаційних мереж, що пов'язують державні органи з населенням і полегшують доступ громадян до інформаційних банків даних; використання інформаційних систем для аналізу соціальних проблем і розробки рішень. Уважається, що в перспективі інформаційні мережі забезпечать для кожного громадянина можливість безпосередньої участі в роботі органів державної влади і значно розширять можливості прямої демократії та самоврядування на всіх рівнях державного управління [6].

Оскільки державне управління має справу зі складним об'єктом управління, воно повинно ґрунтуватися на глибинному розумінні процесів, які в середовищі цього об'єкта відбуваються. Органічне поєднання економічних та соціальних детермінант державно - управлінських процесів в їх нерозривних взаємозумовленості та взаємозалежності потребує врахування в практиці здійснення державного управління як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях.

Список літератури:

1. Князев С. Н. Управление инновациями и инновации в управлении / С. Н. Князев, И. И. Ганчеренок // Государственное управление. Электронный вестник. – Вып. 11. – 2007. – Режим доступа : <http://www.vivakadry.com/29.htm>
2. Мельникова В. І. Національна економіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. І. Мельникова [та ін.] ; М-во освіти і науки, молоді та

спорту України, Нац. аерокосміч. ун-т ім. Н. Е. Жуковського. – 2-ге вид., переробл. та допов. – К. : Центр навч. л-ри, 2012. – 247 с.

3. Орлов О. В. Інноваційні процеси в державному управлінні : [монографія] / О. В. Орлов. – Х. : Вид-во ХарРІ НАДУ «Магістр», 2012. – 196 с.

4. Розпутенка І. В. Актуальні проблеми державного управління: геоекономічний контекст : глосарій / авт. кол. : І. В. Розпутенко, Л. В. Ільченко-Сюйва, О. І. Кілієвич, Н. А. Малиш ; за заг. ред. І. В. Розпутенка. – К. : НАДУ, 2011. – 84 с.

5. Фомин М. Матрица социальной нестабильности / М. Фомин // Мировая экономика и международные отношения. – 2010. – № 1. – С. 56–68.

6. Хачатурян Х. В. Теоретико-методологічні засади інновацій у державному управлінні // Х. В. Хачатурян. – Режим доступу : http://law.kymu.edu.ua/ndgu_st27_ua.htm

7. Шульга М. А. Інновації в державному управлінні як умова розбудови сервісної держави // М. А. Шульга, М. В. Коновалова; Вісник КНУ імені Тараса Шевченка – К.: Державне управління 1(1), 2014. – С. 97- 100.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Нездойминога Олена Євгеніївна

студент 2 курсу магістратури ЛНУ ім. Т.Г. Шевченка

Савенкова Олена Олександрівна

старший викладач кафедри гуманітарних

і соціальних дисциплін

Полтавської державної аграрної академії

Оволодіння іноземною мовою під час професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі є обов'язковою складовою їхніх знань. В сучасних умовах постійного соціально-економічного розвитку України, співпраці з

країнами ЄС та США знання мов полегшує шанси молодих спеціалістів на досягнення успіху в їхній безпосередній професійній діяльності та сприятиме їх мобільності у міжнародному просторі.

Сучасна освітня політика в нашій державі спрямована значною мірою на самостійну роботу студентів при опануванні того чи іншого предмету, в тому числі й іноземної мови. Тому викладачі, які сьогодні викладають у вищих навчальних закладах іноземну мову, повинні якісно організовувати свою роботу під час проведення аудиторних занять – практичних, лекційних.

Говорячи про навчання іноземної мови на немовному факультеті вищого навчального закладу, слід відзначити такі основні його етапи:

- перевірка знань студентів для визначення рівня володіння іноземною мовою;
- підготовка робочих матеріалів для проведення практичних занять;
- практичне викладання матеріалу з практичної підготовки студентів у професійній сфері (економіка, менеджмент, інформаційні технології, машинобудування, технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, агротехнологія, екологія та ін.);
- підсумкова оцінка набутих знань (тестування, залік, екзамен).

Аналізуючи досвід викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах на немовних факультетах, слід відмітити факт, що для більшості студентів спілкування іноземною мовою у фахових колах є проблемним і не дає бажаних результатів. Однією з причин слід назвати невелику кількість аудиторних годин за навчальним планом та часто невміння організувати самостійне вивчення іноземної мови. Тому для вирішення даної проблеми і надання студентам можливості реальної практики спілкування в Полтавській державній аграрній академії вже 15 років функціонує Мовний центр. Мовний центр пропонує вивчати німецьку мову з використанням сучасних медіа засобів, а також семінари для підвищення кваліфікації викладачів. Основними партнерами Мовного центру є: Гете-Інститут в Україні (Мовний центр є

навчально-методичним центром Гете-Інституту) ; служба академічних обмінів DAAD; Test DaF-Інститут; Спілка германістів України.

На особливу увагу заслуговує організація процесу викладання у вищих навчальних закладах німецької мови, бо на сьогодні майже 1 млрд. людей в Європі вважають німецьку мову рідною. При цьому щодня один із найбільших сайтів пошуку роботи в Україні публікує близько 70 вакансій із заробітною платою від 20 000 гривень і вимогою – знання німецької мови. Сьогодні майже 600 міжнародних німецьких компаній мають представництва в Україні і мають потребу у молодих фахівцях, які б володіли німецькою. До основних переваг вивчення німецької мови можна також віднести:

- безкоштовна вища освіта в Німеччині;
- фінансова підтримка іноземних студентів в Німеччині;
- можливість вільного спілкування в таких країнах, як Німеччина, Австрія, Швейцарія, Люксембург, Ліхтенштейн, Північна Італія, Східна Бельгія, Нідерланди, Данія, Чехія, деякі регіони Франції та ін.;
- можливість читати німецьку літературу та дивитися фільми мовою оригіналу;
- можливість здійснення перекладів в якості перекладача-фрілансера.

Вивчення іноземної мови є важким процесом, що вимагає терпіння, великої концентрації та впевненості в успішності його завершення. Тому щоб досягти результатів у вивченні іноземної мови, необхідна відповідна мотивація, без якої бажання зникає дуже швидко, і процес вивчення мови втрачає ефективність [2].

Підвищення мотивації студентів до вивчення німецької мови має бути побудоване на: доказах важливості і широкій вживаності; простоті вивчення; формуванні особистості в цілому.

При підготовці до практичних занять з німецької мови за професійним спрямуванням важливо з перших занять знайомити студентів з термінологією, що належить до їх майбутньої спеціальності. Одним із способів ефективного запам'ятовування термінів є їх практичне використання, що можна

організувати на практичних заняттях використовуючи різні ділові ігри та моделювання діалогового спілкування студентів. В той же час в якості додаткових завдань для закріплення матеріалу пропонується виконати самостійну роботу у вигляді підготовки презентації або доповіді про додаткові слова або схеми словосполучень (висловів), що найбільш вживані в тій чи іншій ситуації. При цьому практичні ситуації викладач може розподілити між студентами. Такий підхід К. Джонсон та М. Елліс вважали найбільш ефективним, бо, по-перше, спрямований на професійний інтерес у процесі навчання; по-друге, формує навички спілкування у максимально наближених ситуаціях до реальної професійної діяльності майбутнього спеціаліста.

Одним із ефективних способів організації проведення практичних занять з іноземної, в тому числі німецької мови, є використання інтерактивного методу навчання, що передбачає взаємодію викладача і студента в процесі спілкування.

В системі інтерактивного навчання виділяють такі основні принципи методики співробітництва:

- 1) позитивна взаємозалежність – група досягає успіху за умови гарного виконання завдань кожним студентом;
- 2) індивідуальна відповідальність – працюючи в групі, кожен студент виконує своє завдання, відмінне від інших;
- 3) однакова участь – кожному студенту надається однаковий за обсягом час для ведення бесіди або завершення завдання;
- 4) одночасна взаємодія – коли всі студенти залучені до роботи.

Використання цього методу дозволяє студентам розвивати навички спілкування і в той же час висловлювати власні думки, приймати важливі рішення, брати участь в дискусіях та в цілому ефективно опановувати іноземну мову.

Список літератури:

1. 9 причин вивчити німецьку мову [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://studway.com.ua/prichini-vivchiti-nimecku/>
2. Чиханцова О.А. Значення іншомовного професійного спілкування для студентів немовних ВНЗ / О.А. Чиханцова // Зб. наук. праць «Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами». Розділ II «Інноваційні педагогічні технології: методика, практика, досвід, перспективи. – 2015. - № 12 (14). – С. 127-141.

МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ ЕЛЕКТРОПРИВОДОМ ЕЛЕКТРОВОЗА ЗМІННОГО СТРУМУ

Нерубацький В.П.

к.т.н., доцент,

Гордієнко Д.А.

магістрант (УкрДУЗТ)

У даний час електропривод різних машин, зокрема і залізничного транспорту, потребує плавного регулювання швидкості в широких межах [1].

Частота обертання валу та електромагнітний момент – це найважливіші координати, що характеризують будь-який електропривод, в тому числі побудований на двигуні постійного струму. Керування цими параметрами дозволяє сформулювати бажаний вид механічної характеристики.

У даній роботі розглядаються методи покращення роботи системи керування магістрального електровоза змінного струму ЧС4^Т за допомогою підлеглого та модального керування тяговими електродвигунами постійного струму. На електровозі ЧС4^Т встановлено тяговий двигун постійного струму послідовного збудження AL4442nP, технічні параметри якого наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Технічні дані та розрахункові параметри двигуна AL4442nP

Номінальний струм якоря I_a , А	1100
Номінальна напруга якоря U , В	1040
Номінальна частота обертання якоря n , об/хв	1210
Опір обмоток двигуна R , Ом	0,016
Індуктивність обмоток двигуна L , мГн	1,194
Магнітний потік двигуна Φ , Вб	0,044
Конструкційна стала двигуна k	167,113
Номінальний електромагнітний момент M , Нм	8044
Кутова швидкість обертання двигуна ω , рад/с	126,711
Електромагнітна стала часу T_e , с	0,074
Момент інерції якоря J , кг·м ²	101,991

Імітаційну модель двигуна постійного струму послідовного збудження, розроблену за допомогою програмного забезпечення Matlab, та осцилограми отриманих при прямому пуску двигуна характеристик, наведено на рис. 1.

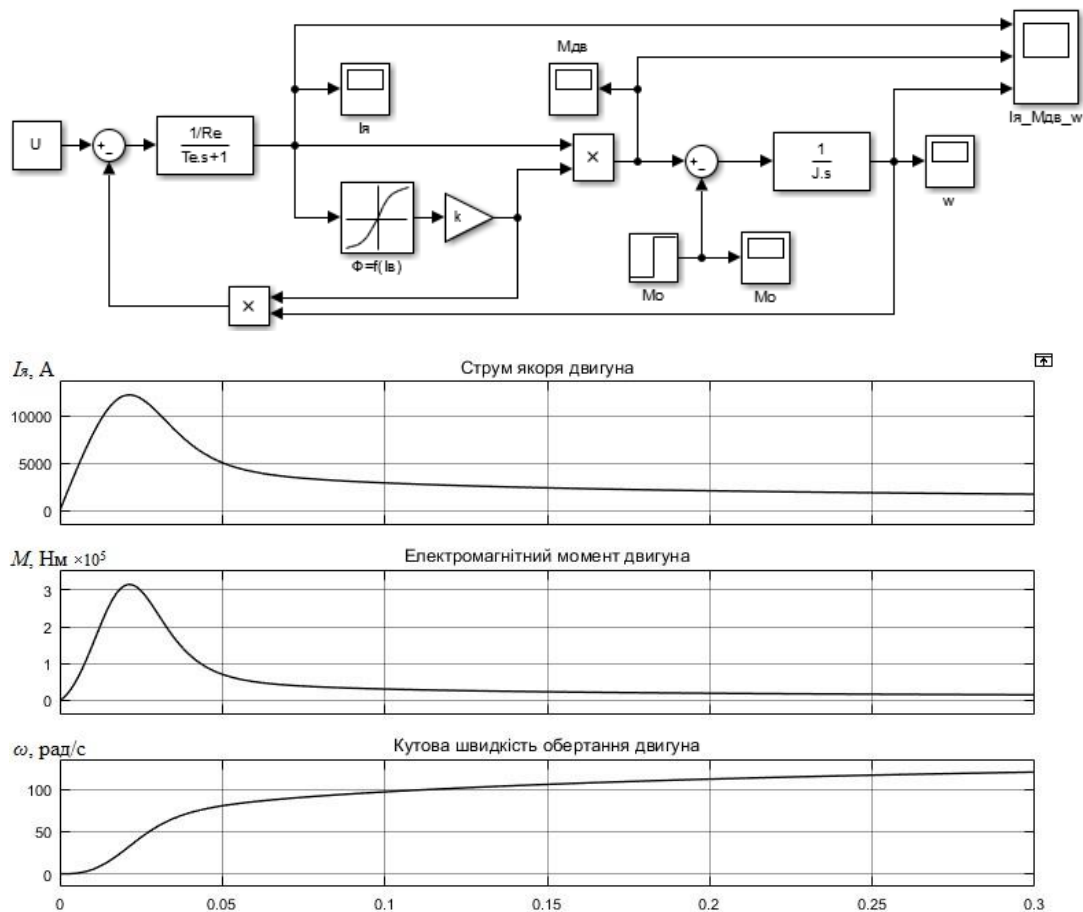

Рисунок 1 – Імітаційна модель двигуна постійного струму та осцилограми пускових характеристик

З рис. 1 видно, що у момент пуску спостерігається надмірне збільшення струму якоря та електромагнітного моменту в порівнянні з номінальними значеннями двигуна, що призводить до негативних наслідків в експлуатації. З метою обмеження пускових характеристик у роботі пропонується застосування підлеглого та модального керування тяговими електродвигунами.

Система підлеглого керування представляє собою багатоконтурну систему [3]. Перевагою системи з послідовною корекцією є зручність обмеження будь-якого з регульованих параметрів на заданому рівні. Підтримка параметрів на необхідному рівні досягається побудовою замкнутих систем керування, а підвищення якісних показників – введенням регуляторів, кількість яких відповідає кількості регульованих параметрів електропривода. Причому регулятори з'єднуються послідовно, а вихідний сигнал попереднього регулятора є сигналом завдання для наступного. Контури регулювання підпорядковані один одному за принципом зменшення швидкодії – від внутрішніх до зовнішніх.

Для електроприводів постійного струму з тиристорними перетворювачами система підлеглого керування містить два контури: основний (зовнішній) контур регулювання швидкості та підлеглий йому внутрішній контур струму. Кожен контур включає в себе регулятор, за рахунок надання якому певних динамічних властивостей виходить стандартна характеристика. Налаштування системи ведеться, починаючи з внутрішнього контуру.

За структурною схемою та формулами для розрахунку, наведеними в [3], побудовано імітаційну модель підлеглого керування для двигуна постійного струму AL4442nP та отримано пускові характеристики (рис. 2).

У момент пуску двигуна спостерігається обмеження струму якоря та електромагнітного моменту в порівнянні з прямим пуском. При цьому кутова швидкість обертання двигуна виходить на задане номінальне значення.

При модальному керуванні досягається необхідний характер перехідних процесів за рахунок забезпечення необхідного розташування коренів характеристичного полінома на комплексній площині. При цьому задача

зводиться до визначення коефіцієнтів відповідних зворотних зв'язків за станом об'єкта [2].

За структурною схемою та формулами для розрахунку, наведеними в [2], побудовано імітаційну модель модального керування двигуном постійного струму AL4442nP та за результатами імітаційного моделювання отримано пускові характеристики (рис. 3).

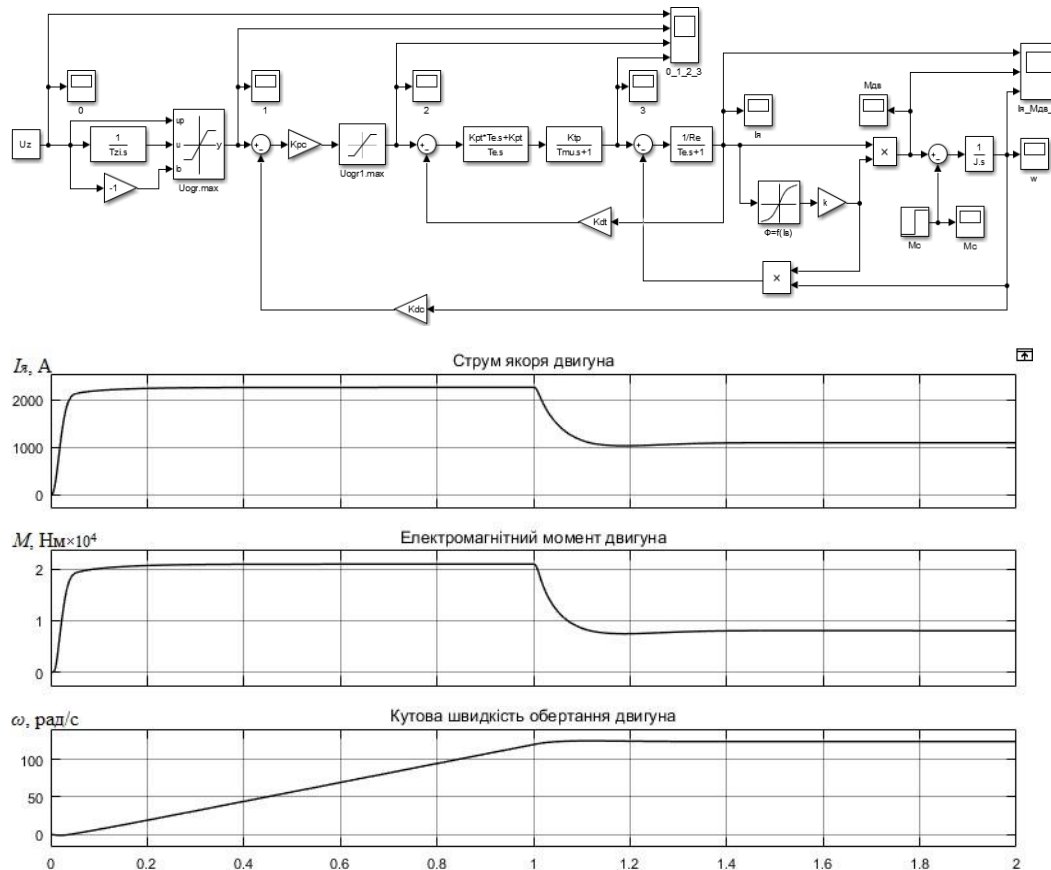

Рисунок 2 – Імітаційна модель системи підлеглого керування та осцилограми пускових характеристик

При модальному керуванні, як і при підлеглому, в момент пуску двигуна спостерігається обмеження струму якоря та електромагнітного моменту. При цьому такі системи керування мають широкі можливості в реалізації високих показників якості протікання процесів: підвищення швидкодії, усунення коливань при наявності пружності та люфтів в кінематичних зв'язках [2].

На підставі побудови імітаційних моделей та отриманих пускових характеристик запропонованих систем підлеглого та модального керування передбачається покращення роботи системи керування тяговими електродвигунами постійного струму на електровозі ЧС4^Т.

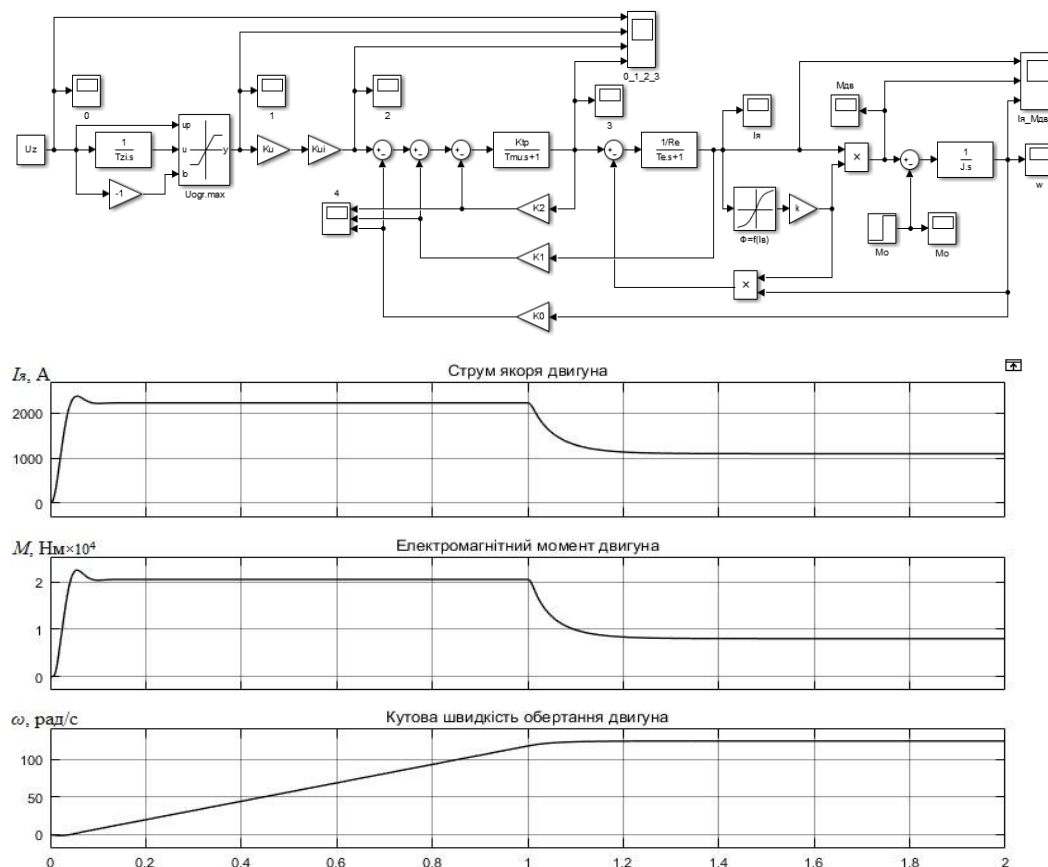

Рисунок 3 – Імітаційна модель системи модального керування та осцилограми пускових характеристик

Список літератури:

1. Бесекерский В. А., Попов Е. П. Теория систем автоматического управления / Изд. 4-е, перераб. и доп. Спб.: Изд-во «Профессия», 2003. 752 с.
2. Григорьев В. В., Журавлёва Н. В., Лукьянова Г. В. Синтез систем автоматического управления методом модального управления. Спб: СпбГУ ИТМО, 2007. 108 с.
3. Шрейнер Р. Т. Системы подчинённого регулирования электроприводов: учеб. пособие для вузов. Ч. 1. Электроприводы постоянного тока с подчинённым регулированием координат. Екатеринбург: Издательство УГПУ, 1997. 277 с.

УДК 908(477):642

АВТЕНТИЧНІСТЬ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО РЕСУРСУ – ЇЖІ В ПЛОЩИНІ ЕТНОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ

Нестерчук І.К.

Житомирський національний агроекологічний університет

к. г. н., доцент, завідувач кафедри туризму

e-mail: nester_geoeck@ukr.net

Гастрономічна культура поліаспектна і регламентує культуру вибору, приготування та обробку їжі, визначає комплекс моделей харчування у зв'язку з різноманітними соціокультурними подіями та явищами, зумовлює рефлексію щодо процесів продажу, споживання їжі в ракурсі її онтологічних, символічних і соціальних ознак.

Очевидним постає те, що природні умови наклали відбиток і на традиційну культуру, їжу, архітектуру, одяг поліщуків, виступаючи етнодиференціюючою ознакою. Тому етнографічне районування України та зокрема Правобережного Полісся ґрунтується на локальних відмінностях традиційної культури у нашому випадку гастрономічної (рис. 1).

Рис. 1. Картосхема етнографічного районування України: Правобережне Полісся [10]

Відтак поліська кухня є джерелом історичної реальності, представленій сукупністю різновекторних суспільних процесів спрямованих на актуалізацію, репродукцію, накопичення та трансляцію новим поколінням соціального досвіду у динаміці. Поступальним кроком на сучасному етапі є постійне відновлення, збагачення та передача наступним поколіннями через коди, схеми, програми, моделі поведінки та інтеракції месенджера – органічного харчування.

Етнографічне районування України проводилося комплексно з точки зору як матеріальної так і духовної сфер, враховуючі такі компоненти [10, с. 26] (рис. 2).

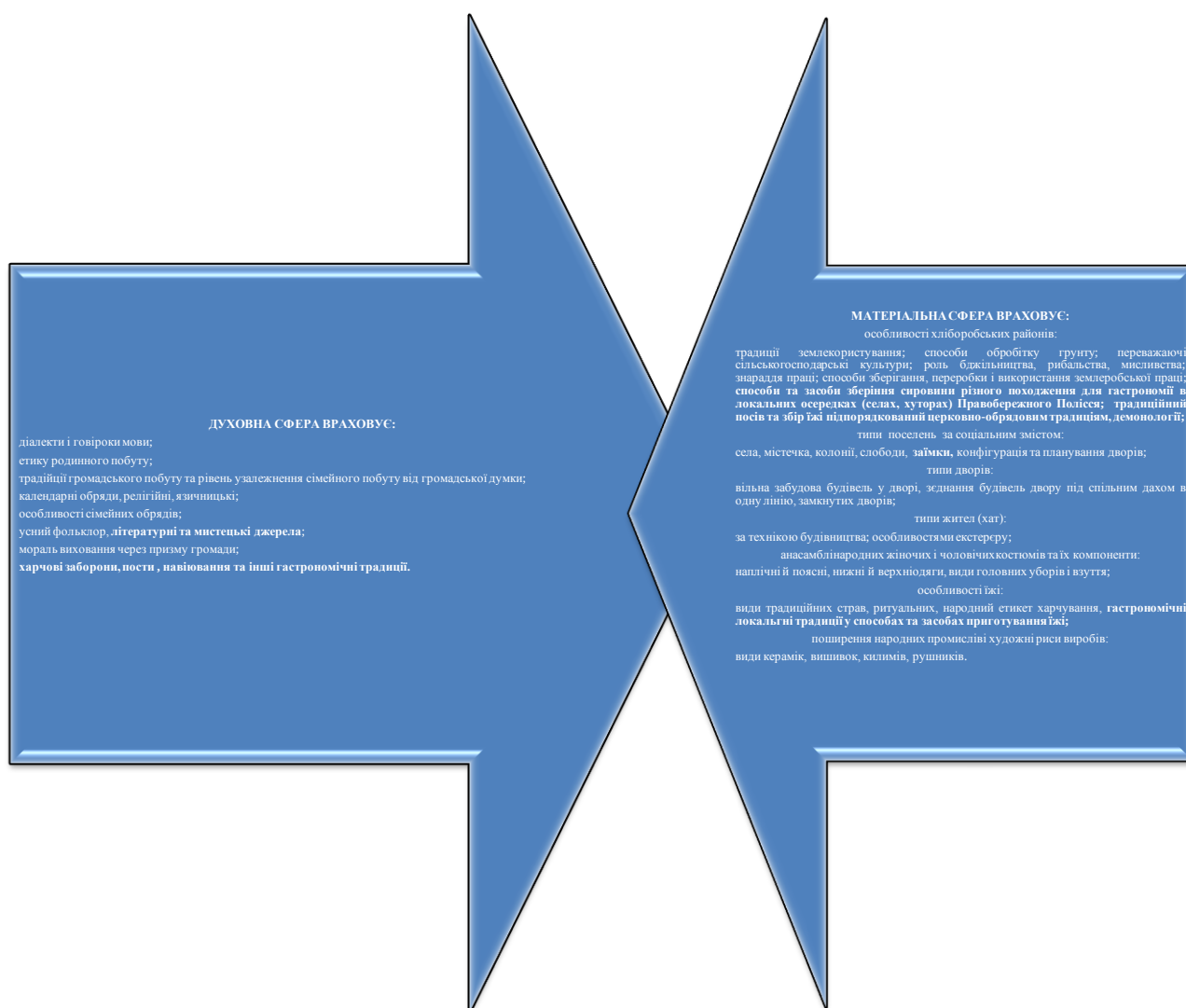

Рис. 2. Компоненти культури, які використовуються під час етнографічного районування України [10] з доповненнями автора.

Етнографічне районування України ґрунтується на основі особливостей традиційних жител, одягу, художніх промислів, їжі, занять і знарядь праці з урахуванням локальних особливостей [10, с. 28 - 29]. Емпіричними одиницями слугують *три регіони*: Центрально-південно-східний, Північний або Поліський, Південно-західний [5, 12] (рис. 1).

У нашому науковому дослідженні нас цікавить Північний або Поліський регіон, а саме його правобережна частина (Правобережне Полісся) який збігається з природною смугою українського Полісся й адміністративно охоплює північні частини Волинської, Рівненської, Житомирської, Київської, Чернігівської та Сумської областей. Північна межа регіону – державний кордон з Білоруссю і Росією, південна – орієнтовно пролягає через міста Володимир - Луцьк – Рівне – Корець - Новоград-Волинський – Житомир - Київ – Ніжин – Борзна, далі вгору за руслом р. Сейм до кордону з Росією. **Регіон Полісся** поділяють на **три субрайони**, завдяки соціально-політичним умовам. Які наклали відбиток і на культуру та побут – *Східно-Поліський, Середньополіський, Західнополіський*. В площині наших наукових вишукувань опинилися: **Західнополіський** та **Середньополіський субрайони** [10, с.29 - 30]. Неоднорідність Правобережного Полісся в етнографічному плані є очевидною, так як північні землі Волинської області не становлять усього Західного Полісся, а є лише його частиною. Етнографічне районування ґрунтується на генетично споріднених особливостях субетносів та етнографічних груп, зокрема поліщуків, які формуються під впливом географічних, історичних, політичних, соціально-економічних, культурних чинників. Незаперечним є ендегенний та екзогенний вплив цих чинників на харчові традиції досліджуваного регіону.

Спірні та дискусійні питання етнографічного районування України висвітлювалися у працях починаючи від Г. Стельмаха [18], Д. Косарика, К. Гуслистого, В. Горленка [8], Р. Радовича, [16]. Ю. Бромлейя [1], Ю. Гошко, Р. Кирчів [5], М. Мороз, І. Чаквін [11, с. 28, 13], М. Паньків [14], Д. Бучко [2], В.

Горленко [4], В. Наулко [12], А. Пономарьов [15], М. Тиводар [19], Б. Савчук [17], І. Веремійчик [3], В. Давидюк [6], В. Кушнір [9], Г. Кожолянко [7].

Схеми історико-етнографічного районування України до тепер не набули завершеного вигляду та одностайних меж та потребують доопрацювання. Понятійно-термінологічний апарат потребує узгодження. Попри все це поступальні кроки зроблені, які потребують ґрунтовних узагальнень наукових величин: історико-етнографічна область, історико-етнографічний регіон, історико-етнографічний район, етнографічний підрайон. Попри все це нам імпонує в нашому науковому вишукуванні схема етнографічного районування України С. Макарчука.

Харчовий код культури може стати одним із базових, а їжа – набувати ціннісно-символічних конотацій, стаючи номінатором традиційних культурних цінностей та навіть джерелом метафоричної інтерпретації різних соціокультурних явищ.

Національна ідентичність втілюється через їжу, а саме кулінарію окремого регіону – Правобережного Полісся та виступає як бренд нації, гастрономічної культури та дипломатії та спрямована на досягнення економічних і політичних цілей через глобальне визнання, «брендування» держави.

Список літератури:

1. Бромлей Ю. В. Очерки теории этноса. Москва, 1983. С. 81–82.
2. Бучко Д. Г. *Походження назв населених пунктів Покуття*. Львів : Світ, 1990. 144 с.
3. Веремійчик І. М. Традиційні знаряддя праці, промисли і ремесла на Волині : навч. посіб. Луцьк, 1995. 255 с.
4. Горленко В. Ф. Проблема этнографического районирования Украины и украинцев. *Всесоюзная сессия по итогам олевых этнографических и антропологических исследований 1978-1979 гг. : тезисы*. Уфа, 1980. С. 100–102.
5. Гошко Ю. Г, Кирчів Р. Ф. Деякі питання сучасного етнографічного дослідження Карпат. *До 100-річчя Музею етнографії та художнього промислу:*

доп. наук. ювілейної конф. до 100-річчя Музею етнографії та художнього промислу. Київ, 1975. С. 31–42.

6. Давидюк В. Ф. Етнологічний нарис Волині за матеріалами експедиції Полісько-Волинського народознавчого центру «Волиняна–2003». Луцьк, 2005. С. 3–6.

7. Кожолянко Г. К. Народознавство Буковини. Громадський і сімейний побут : навч. посіб. Чернівці, 1998. 111 с.

8. Косарик Д. М., Гуслистый К. Г., Горленко В. Ф. Сучасні етнографічні райони і локальні групи українського народу. Українці : історико-етнографічна монографія : у 2-х т. Київ, 1959. Т. 1. С. 27–31.

9. Кушнір В. Г. Народознавство Одещини : навч. посіб. Одеса : Гермес, 1998. 245 с.

10. Макарчук С. А. Загальні принципи етнографічного районування України. *Матеріали до української етнології*. 2014. Вип. 13(16). С. 25–32.

11. Бондарчик В. К., Браим И. Н., Бураковская Н. И. Полесье. Материальная культура. К : Наукова думка, 1988. 448 с.

12. Наулко В. І. Історико-етнографічне районування України та етнографічні групи українського народу. Культура і побут населення України : навч. посіб. Київ, 1991. С. 22–23.

13. Общественный, семейный быт и духовная культура населения Полесья. Минск : Наука и техника, 1987. 376 с.

14. Паньків М. О. Покуття. *Жовтень*. 1987. № 2. С. 100–104.

15. Пономарьов А. П. Українська етнографія: курс лекцій. – Київ : Либідь, 1994. 320 с.

16. Радович Р. Б. Традиційне сільське житло на Опіллі другої половини ХІХ – початку ХХ століть. *Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка*. 1995. ССХХХ. С. 79–106.

17. Савчук Б. П. Українська етнологія. Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2004. 559 с.

18. Стельмах Г. Ю. Етнографічне районування України кінця XIX – початку XX ст. *Українська етнографія*. 1958. С. 106.
19. Тиводар М. П. Закарпаття: народознавчі роздуми / М. Тиводар. Ужгород : Карпати, 1995. 208 с.

ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ РЕСУРСІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОСИСТЕМ

Обшта А.Ф.

Руда М.В.

Сорока І.Й.

Знак О.

Національний університет «Львівська політехніка»,
obshta2002@gmail.com, marichkarmv@gmail.com

Аналіз Стандартів ISO 9001:2015 та ISO 14001:2015 показав, що їх вимоги до нормування якості захисних насаджень передбачають, зокрема, ретельне дослідження не лише зовнішнього і внутрішнього середовища насаджень, а й застосування процесного підходу до оцінювання впливу основних ресурсів зовнішнього середовища на процеси функціонування екосистем.

Закономірності росту, динаміки і продуктивності лісових насаджень відображаються за допомогою таблиць ходу росту (ТХР), що містять вікову динаміку основних таксаційних показників деревостанів за прийнятими класифікаційними одиницями, в якості яких виступають класи бонітету або типи лісу та результати досліджень ростових процесів в лісах.

Нормування якості КЕЗТ на основі Стандартів ISO 9001:2015 ґрунтується на дослідженнях проблеми росту продуктивності деревостанів. Модельна основа ТХР

була і залишається досить слабкою, часто ТХР містили тільки ряди вирівняних і упорядкованих результатів спостережень. Очевидно, що чисельні моделі такого роду мало прийнятні для опису росту деревостанів у мінливому кліматі.

Інший напрямок дослідження ростових процесів в лісових насадженнях базується на моделях, за допомогою яких намагаються описати досліджувані явища на процесному рівні, тобто оцінити вплив основних ресурсів зовнішнього середовища на базові процеси функціонування екосистем, такі як, наприклад, фотосинтез і дихання [1]. Очевидна складність такого підходу, особливо в частині розробки моделей, які були б прийнятними для застосування в практиці лісового господарства. Моделі процесного типу знайшли своє застосування в екологічних дослідженнях, зокрема в розробці динамічних глобальних моделей рослинності [2].

Шлях зближення цих двох підходів видається доцільним за умов істотно мінливого світу. Першим етапом на цьому шляху є подання існуючих нормативів росту в модельному вигляді, причому параметри моделей повинні мати змістовну трактовку.

Якість насадження оцінюється за двома показниками: життєздатність та захисна ефективність. Ефективне вирощування стійких і довговічних захисних лісових насаджень залежить від суворого виконання і послідовного проведення на високому технічному рівні всіх заходів щодо їх створення і утримання. [3].

Для згортання різноманітної екологічної інформації, одержуваної в результаті ведення екосистемного моніторингу ефективні інтегральні показники, що дозволяють оцінити стан біотичних і абіотичних компонентів екосистем і візуалізувати стан НПС на обстежуваних територіях [4, 5, 6].

В роботах [7, 8] обґрунтовано систему критеріїв та індикаторів для оцінки стану лісових екосистем на урбанізованих територіях. Стан біотичної складової лісових екосистем відображають два інтегральні показники: індекс стану деревостану та індекс структурного різноманіття лісового біоценозу.

Індекс стану деревостану H_1 (за методикою Е.Р. Мозолевої [9] із змінами та доповненнями) відображає життєздатність деревного пологую через

середньозважену ступінь облистяності крон і дає відносне уявлення про біологічну продуктивність та екологічну асимілятивну здатність досліджуваної ділянки лісу.

$$H_1 = \sum_{i=1}^k Q_i \cdot f_i, \quad (1)$$

де Q_i – частка суми площ перерізу дерев i -тої категорії стану в загальній сумі площ поперечного перерізу всіх стовбурів дерев; f_i – коефіцієнти облистяності дерев різних категорій станів (1,0 – без ознак ослаблення; 0,8 – слабо ослаблені (втрата облистяності до 25 %); 0,6 – ослаблені (втрата облистяності до 50 %); 0,4 – сильно ослаблені (втрата облистяності до 75 %); 0,2 – всохлі (втрата облистяності понад 75 %); 0 – сухостій / бурелом поточного року та минулих років).

Одним з найпростіших і практичних підходів оцінювання маси дерева та його частин є встановлення залежностей маси частин дерева від його лінійних розмірів. Оскільки лінійні розміри визначити простіше, ніж масу, то часто використовують аллометричні залежності, які описуються рівняннями регресії. Досить повні огляди літератури з даної проблеми зробили А.І. Уткін [10] та В.А. Усольцев [11, 10]. Дослідники використовують різні параметри і типи функцій, проте, як стверджує Д.Г. Щепаченко [12, 2], підхід до цієї проблеми мало змінився з 1944 року, коли J.I. Kittredge [13] вперше застосував аллометричну функцію для оцінки маси листя, використовуючи рівняння:

$$M_{fr} = \alpha D_{1,3}^b \quad (2)$$

де M_{fr} – маса фракції фітомаси; $D_{1,3}$ – середній діаметр дерева на висоті 1,3 м; α , b – коефіцієнти [2, ст. 95].

Для визначення компонент індексу стану КЕЗТ розробляються математичні моделі росту діаметрів і висот деревних рослин з врахуванням впливу фотосинтезу.

Список літератури:

1. Голубець М.А. Екосистемологія. – Львів: Поллі, 2000. – 316 с.

2. Щепаченко Д.Г., Шведенко А.З., Шалаев В.С. Биологическая продуктивность и бюджет углерода лиственных лесов Северо-Востока России: Монография. – М.: Московский гос. ун-т леса, 2008. – 296 с.
3. Методичні вказівки щодо устрою, створення, відновлення та поточного утримання захисних насаджень на землях залізниць України / А.С. Бедрицький, М.М. Гузь, М.Д. Костюк, М.О. Плахтій, В.М. Гузь, Л.А. Бедрицька, Н.І. Попова. – К.: Вид-во «Транспорт України», 2003. – 264 с.
4. Воробейчик Е.Л., Садыков О.Ф., Фарафонов М.Г. Экологическое нормирование техногенных загрязнений. – Екатеринбург: Наука, 1994. – 280 с.
5. Количественные методы в экологии и гидробиологии / под ред. Розенберга Г.С. – Тольятти: ИЭВБ, 2005. – 404 с.
6. Левич А.П., Булгаков Н.Г., Максимов В.Н. Теоретические и методические основы технологии регионального контроля природной среды по данным экологического мониторинга. – М.: НИИ-Природа, 2004. – 271 с.
7. Гладун Г.Б., Трофименко М.Є., Лохматов М.А. Захисні лісові насадження: проектування, вирощування, впорядкування/ За ред. Г.Б. Гладуна – Харків: Нове слово, 2005. – 390 с.
8. Гладун Г.Б., Гладун Ю.Г. Захист автомобільних доріг лісовими насадженнями лінійного типу та їхні прогностні обсяги Лісівництво і агро меліорація Харків: УкрНДЛП, 2013. – Вип.123, с. 103 – 113.
9. Мозолевская Е.Г. Информационное обеспечение урбомониторинга / Е.Г. Мозолевская // Мониторинг состояния лесных и городских экосистем. – М.: МГУЛ, 2004. – С. 108–123.
10. Уткин А.И. Методика исследований первичной биологической продуктивности лесов // Биологическая продуктивность лесов Поволжья. – М.: Наука, 1982. – С. 59-72.
11. Усольцев, В.А. Продуктивность и структура фитомассы древостоев: автореф. дис. ... д-ра с.-х. наук / В.А. Усольцев. – Киев, 1985. – 46 с.
12. Усольцев, В.А. Рост и структура фитомассы древостоев / В.А. Усольцев. – Новосибирск: Наука, 1988. – 253 с.

13. Kittredge J. Estimation of the amount of foliage of trees and stands. – J. Forest, 1944, v. 42, №11.

ІНТЕНСИВНІСТЬ ДИХАННЯ НАСІННЯ ЛЬОНУ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЙОГО ЗБЕРІГАННЯ

Овсянникова Л.К., к.т.н., доцент

Валевська Л.О., к.т.н., доцент

Гришук Ю.В., аспірант

Орлова С.С., к.т.н., доцент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

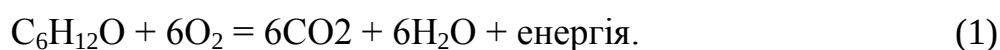
Нині в Україні значно зросла зацікавленість в такому лікувально-функціональному продукті як насіння льону, що пояснюється унікальністю його складу. Насіння льону багате поліненасиченими жирними кислотами, харчовими волокнами, білковими речовинами, лігнінами і рядом інших цінних фіторечовин. Воно може бути сировиною для одержання повноцінних білків у вигляді борошна, білкових ізолятів і концентратів, лляної олії, харчових волокон, різних біологічно-активних речовин та фармацевтичних препаратів. Однак, отримання із насіння льону цінних харчових, дієтичних і лікувальних продуктів можна бути досягнуто тільки при достатній кількості доброякісного насіння, яке необхідно надійно зберігати протягом тривалого часу без зміни його якості.

Свіжозібране насіння, як правило, має підвищену вологість, що може за кілька годин призвести до самозігрівання і псування насіння. Збереженість зерна до його реалізації – досить складне завдання, особливо останніми роками, коли більшість сільськогосподарських виробників зберігають збіжжя безпосередньо в господарстві. Труднощі в організації зберігання зерна зумовлюються його фізіологічними та біохімічними властивостями.

Різні партії зерна, особливо свіжозібраного, характеризуються різними фізико-хімічними процесами, які можуть посприяти поліпшенню чи погіршенню його якості під час зберігання. Це обумовлено тим, що в зерні як у складній біохімічній системі постійно відбуваються фізико-хімічні та біологічні процеси, які, залежно від умов зберігання, можуть призвести до поліпшення чи погіршення, а то й до повної загибелі зерна. Зерно, як будь-який живий організм, дихає. Дихання зерна під час його зберігання супроводжується втратою сухих речовин, яке називають природною втратою. Інтенсивність дихання залежить від багатьох факторів, а саме – від рівня вологості, хімічного складу та, перед усім, наявності мікроорганізмів. Втрати сухої речовини при зберіганні не відновлюються.

Завдання полягає в тому, щоб правильно визначити стан зерна і в жодному разі не допустити зниження його продовольчих та посівних якостей у процесі зберігання.

Зерно, що надходить на зберігання, досить різноманітне за якістю та іншими властивостями. Тому зберігання зерна породжує певні труднощі, пов'язані з втратою його маси та погіршенням якості. Процес дихання насіння при вільному доступі повітря звичайно протікає у відповідності з рівнянням аеробного дихання [2] і виражається реакцією:

Вважають, що умови зберігання зерна забезпечені тоді, коли дихання його проявляється дуже слабо, а для повної збереженості потрібно вологість знизити до мінімуму, що сприятиме доброму підтримуванню життєздатності збіжжя.

Метою дослідження є поліпшення якості, мінімізація енерговитрат і збільшення тривалості, безпечного і екологічного зберігання зерна сучасних сортів льону олійного шляхом визначення інтенсивності їх дихання.

Методика досліджень. Метод визначення енергії дихання базується на уловлюванні розчином їдкого барію вуглекислого газу, який зерно виділяє при

диханні. Інтенсивність дихання зерна виражають кількістю міліграмів вуглекислого газу, виділеного 100 г сухої речовини зерна за 24 години [1].

Результати досліджень. Нами було досліджено інтенсивність дихання сучасних сортів льону олійного («Лірина», «Орфей», «Сонячний»), що надійшли з різних областей, урожаю 2016 року в діапазоні зміни їх вологості $w = 7,4 \dots 12,8 \%$ та температури $\theta = +(5 \dots 25)^\circ\text{C}$.

Для узагальнення залежності інтенсивності дихання насіння (E , мг $\text{CO}_2/(\text{кг}/\text{доб.})$) досліджуваних сортів від їх вологості w (%) та температури насіння θ ($^\circ\text{C}$) в дослідженому діапазоні їх зміни був проведений множинний регресійний аналіз [2], на основі якого отримане рівняння регресії

$$E = -63,86 + 10,04 \cdot w + 0,77 \cdot \theta + 0,12 \cdot w \cdot \theta. \quad (2)$$

Встановлено, що зі збільшенням вологості та температури зерна інтенсивність дихання зростає. При збільшенні вологості з 7,4 до 11 % інтенсивність дихання зростає у 4,92...16,45 рази, а при збільшенні температури з 5 до 25 $^\circ\text{C}$ у 1,10...1,57 разів.

При вологості олійного насіння вище критичною відбувається стрімке збільшення інтенсивності дихання. Інтенсивність дихання зерна залежить від вмісту в ньому ліпідів (олійності). Волога в насінні утримується тільки в неліпідній частині насіння, відносна частка якої із збільшенням олійності зменшується.

Температура та вологість зерна впливають на стійкість зерна при зберіганні. В умовах понижених температур інтенсивність дихання різко падає. Навіть в зерні з підвищеною вологістю при наявності вільної води не спостерігається підвищення інтенсивності дихання, характерної для критичної вологості зерна.

Таким чином, встановлено, що зернова маса в сухому стані стійка при зберіганні і вимагає меншого догляду, ніж у вологому і сирому, тому що вологе зерно має вищу інтенсивність дихання і може псуватися під час зберігання внаслідок самозігрівання. Своєчасне зниження температури зернової маси — один з важливих прийомів пониження інтенсивності дихання, який широко

використовують при зберіганні, тому що зниження температури послаблює інтенсивність дихання зернової маси і сприяє збільшенню строків її зберігання.

Список літератури:

1. Старобудцева, А.И. Практикум по хранению зерна [Текст]: Підручник / А.И. Старобудцева, В.С. Сергунов – М.: Агропромиздат, 1987. – 192 с.
2. Остапчук, М.В. Математичне моделювання на ЕОМ [Текст]: підруч. / М.В. Остапчук, Г.М. Станкевич. – Одеса: Друк, 2006. – 313 с.

МОВЛЕННЄВОЗНАВЧИЙ ТЕРМІН ЯК НАУКОВЕ ПОНЯТТЯ

Окуневич Т.Г.

канд. пед. наук, доцент

Херсонський державний університет

Розвиток сучасної цивілізації, цінність інформації, швидкість і якість сприйняття та обміну інформаційними потоками пред'являють молодому поколінню нові високі вимоги. Сьогодні комунікативному вихованню школярів надається особливе значення, оскільки в ньому вбачають запоруку успішного формування соціально активної особистості.

Якщо колишня модель освіти в контексті вивчення української мови більше уваги приділяла засвоєнню учнями теоретичного матеріалу, формуванню орфографічних і пунктуаційних навичок, то сьогодні компетентнісний підхід посідає важливе місце в шкільному освітньому процесі. Сучасний школяр після закінчення школи повинен не лише навчитися виконувати репродуктивні завдання й писати грамотно, без помилок, а й уміти висловлювати свої думки відповідно до ситуації спілкування. Одним із шляхів досягнення високого рівня комунікативних знань і вмінь учнів є реалізація мовленнєвознавчого аспекту в роботі з мовленнєвого розвитку, який передбачає знайомство школярів з основами теорії тексту, прилучення їх до

практичної текстової діяльності. Під терміном «текстова діяльність» Т. М. Дридзе розуміє систему універсальних навчальних дій, активність індивіда, що спрямована на створення, сприймання або інтерпретацію тексту [2, с. 26].

Питання текстової діяльності досліджує мовленнєвознавство або лінгвістика мовлення. Термін «мовленнєвознавство» уживається відносно комплексу наукових дисциплін, що об'єднані спільним об'єктом вивчення – мовлення, мовленнєва діяльність, мовленнєве спілкування тощо. В лінгвістиці розглядають дві сфери досліджень, одна вивчає мовні системи (лад мови), інша – мовлення. «Лінгвістика мовлення, на думку Н.Арутюнової, своїм об'єктом має всі типізовані явища, які не відірвалися від учасників комунікації й ситуації спілкування», тобто мовлення як конкретне говоріння, як процес (мовленнєва діяльність) і його результат (мовленнєві висловлювання, тексти) [1].

Мовленнєвознавство за словником-довідником української лінгводидактики – це розділ мовознавства, що досліджує організацію мовлення, комплекс одиниць – мовленнєвих жанрів, стилів, типів, особливостей різних сфер спілкування, процеси продукування мовлення й породження текстів [8, с.157]. Сам термін «мовленнєвознавство» був зафіксований у мовленнєвознавчих працях (М. Кожина, Т. Ладиженська, Г. Почепцов, А. Холодович) та у працях лінгвістів (Н. Болотнова, Т. Матвеева, В.Мещеряков, О. Сиротинина, Н. Формановская, Т. Шмелева та ін.).

Значного поширення набуло це поняття в галузі лінгводидактики, як «педагогічне мовленнєвознавство», запропоноване Т. Ладиженською як «культура демократичного спілкування і взаємодії» [4]. В. Мещеряков вважає, що в центрі уваги цього поняття лежить «мовленнєва особистість, орієнтація мовленнєвий акт у сукупності його мовних, прагматичних, психологічних і соціальних параметрів» [6, с. 3].

Мовленнєвознавство, на думку М.Кожиної, – це галузь знань, що включає комплекс наук (психолінгвістику, стилістику, риторику, семіотику, комунікативну лінгвістику), які досліджують з різних боків один і той же об'єкт (мовлення, мовленнєву діяльність), об'єднані спільним принципом навчання,

зокрема вживанням, функціюванням мови в зовнішньому середовищі (контексті) [3, с. 2]. Науковці (Т.Дридзе, М.Кожина, Т.Ладигенська, Я.Мельничайко, М.Пентиліук, Г.Шелехова та ін.) виокремлюють у мовленнєвознавстві кілька розділів: мовленнєву комунікацію, учіння про мовлення (усне – писемне, друковане – рукописне, телефонне, радіо-комп'ютерне тощо), функційну стилістику, учіння про жанри мовлення, учіння про правила мовлення [3, с. 17].

Автори підручника методики (за редакцією М.І.Пентиліук) доводять, що мовленнєвознавчі поняття (поняття про мовлення), визначені шкільною програмою, формують в учнів уявлення про нього як вид діяльності людини, учасників спілкування та сукупність мовних і позамовних умов спілкування [5]. Мета засвоєння мовленнєвознавчих понять, на думку науковців (О.Горошкіна, А.Нікітіна, М.Пентиліук), полягає у використанні їх як орієнтирів для формування умінь і навичок зв'язного мовлення, що забезпечує «формування комунікативної компетентності мовної особистості» [8, с. 157].

Відбір і змістове наповнення мовленнєвознавчих понять зумовлені логікою навчання мови й мовлення, виробленням мовних умінь і навичок, що характеризується узгодженням мовленнєвої змістової лінії з мовною, соціокультурною та діяльнісною. Необхідність засвоєння мовленнєвознавчих понять обґрунтована в працях Я.Мельничайка, М.Пентиліук, М.Стельмаховича, Г.Шелехової та ін. Науковці стверджують, що особливої уваги в навчанні мови потребують зазначених поняття та система формування комунікативних умінь і навичок учнів. Удосконалювати процес навчання мови необхідно при систематичному формуванні пізнавальної самостійності, засвоєнні учнями загальних понять курсу, посиленні практичної спрямованості навчання [5, с. 259].

Мовленнєвознавчі поняття включені до курсу української мови для ознайомлення з ними, формування вмінь уживання їх в мовленнєвій практиці. Відбір спеціальних слів і виразів здійснювався з урахуванням рівня підготовки учнів оскільки робота з мовленнєвознавчою термінологією сприяє не лише

поглибленню знань учнів про українську мовленнєву культуру, а й обґрунтовує доцільність використання правил мовленнєвого спілкування в різних життєвих ситуаціях.

А.А. Реформатский стверджує, що важливу роль у практичному мовному й мовленнєвому розвитку учнів відіграє засвоєння ними системи понять (предмети і явища дійсності, що відбивають їх загальні і суттєві ознаки, зв'язки та відношення) і термінів (слово чи словосполучення, яке точно позначає якесь наукове поняття) [7, с. 50]. Як доводить практика навчання, наукові знання формуються за допомогою понять, тобто термінів. Для позначення термінологічних одиниць, необхідних для засвоєння учнями, ми скористалися загальновизнаним твердженням О. Реформатського, що «термінологія – це система понять певної науки, що закріплені у відповідному словесному вираженні» [7, с. 51]. Таким чином, визначення терміна є визначенням поняття, представленого цим терміном.

Мовленнєвознавчі поняття (терміни), що мають засвоїти учні на уроках української мови, науковці (О.Біляєв, О.Горошкіна, В.Капінос, М.Кожина, Т.Ладиженська, А.Михальська, М.Пентилюк та ін.) поділяють на чотири групи:

1) Мова, мовлення, мовленнєва діяльність; види мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), їх особливості; різновиди мовленнєвого спілкування (усне, – писемне, монологічне – діалогічне); мета спілкування, адресат – адресант мовлення; основні правила спілкування (норми етикету).

2) Текст: змістова й композиційна єдність, зв'язність тексту; тема, основна думка, тема, мікротема; формальна зв'язність тексту (дане і нове, способи і засоби зв'язку речень у тексті); простий (складний) план тексту; будова тексту (зачин, основна частина, кінцівка); абзац (поділ тексту на абзаци, будова абзацу); ключові слова в тексті.

3) Функційно-сміслові типи мовлення (опис, розповідь, міркування) та їх різновиди, особливості будови; оцінка предмета (явища).

4) Стилї мовлення (розмовний, художній, науковий, офіційно-діловий, публіцистичний), їхні різновиди (підстили) [5].

Практична цінність засвоєння мовленнєвознавчих термінів полягає в тому, що знання схеми будови тексту допоможе учням краще запам'ятати чуже висловлювання, а знання типів мовлення – докладно відтворити текст.

Ця проблема є дійсно актуальною, адже учні в процесі вивчення української мови повинні володіти певною сукупністю мовленнєвознавчих знань, умінь і навичок, необхідних для відтворення, створення власних висловлювань, написання творчих робіт, розширення або стиснення чужого (власного) тексту; умінь викладати свою думку з певної проблеми, спираючись на власний досвід необхідний для аргументації своєї позиції.

Отже, успішність навчання мови в школі вимірюється не лише мовними знаннями, вміннями й навичками, а й рівнем мовленнєвознавчої підготовки учнів: засвоєнням понять, практичним володінням мовними засобами залежно від ситуації спілкування, готовністю до ефективної комунікації, що сприяє формуванню комунікативної компетентності учнів.

Список літератури:

1. Арутюнова Н.Д. Речь. Русский язык. Энциклопедия / Н.Д.Арутюнова. – М., 1997.
2. Дридзе Т. М. Текстовая деятельность в структуре социальной коммуникации. Проблемы семиосоциопсихологии: [монография] / Т. М. Дридзе; отв. ред. И. Т. Левыкин. – М. : Наука, 1984. – 232 с.
3. Кожина М. Н. Речеведческий аспект теории языка / М.Н. Кожина // Stylistyka. – VII. – Opole, 1998.
4. Ладыженская Т. А. Живое слово: Устная речь как средство и предмет обучения : учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов / Т.А.Ладыженская. – М. : Просвещение, 1986. – 127 с.
5. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / [М. І. Пентилюк, С.О. Караман, О.В. Караман та ін.] ; за ред. М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2011. – 400 с.

6. Мещеряков В.Н. Предисловие к словарю-справочнику «Педагогическое речеведение» / В.Н.Мещеряков. — М., 1998.

7. Реформатский, А.А. Что такое термин и терминология? / А.А.Реформатский // Вопросы терминологии. — М., 1961. — С. 49–51.

8. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посібник / Кол. авторів за ред. М.Пентиліук. — К.: Ленвіт, 2003. — 149 с.

УДК 351.713:330.131.7

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ У МЕХАНІЗМІ ОЦІНЮВАННЯ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ

Олійник А.М.

Університет митної справи та фінансів,
Дніпро, Україна

Публічне адміністрування як складне суспільне явище має притаманні йому сутнісні характеристики, які пов'язані з визначенням понять “цілі”, «завдання», «принципи», «функції» і «методи», мають важливе значення, оскільки у сукупності складають механізм управління, котрий може діяти в рамках спеціально організованої системи, зокрема у державній службі. Тому питання механізму оцінювання також має специфічні теоретичні складові, що виходять від загальних положень проходження державної служби, а тому є спеціальними для оцінювання діяльності державних службовців органів доходів і зборів.

В умовах зростаючих вимог, що висувуються до посадових осіб органів доходів і зборів сьогодні, основним питанням стає створення ефективної системи оцінки, яка б дозволяла залучати найкращі кадри, побудова системи мотивації, навчання й розвитку персоналу, максимального використання потенціалу кожного працівника.

Відповідно до нормативного визначення, то метою оцінювання є визначення якості виконання державним службовцем поставлених завдань, а також прийняття рішення щодо його преміювання, планування службової кар'єри, визначення потреби у професійному навчанні [1].

У науковій літературі, як зазначають І.В. Левицька, Є.І. Ніколаєнко, метою оцінювання є визначення шляхів для покращення роботи апарату і конкретного державного службовця, а також визначення форм і обсягів заохочення державних службовців для поліпшення якості результатів їх діяльності. Оцінка ефективності діяльності держслужбовців базується на принципах: обліку специфіки об'єкта оцінки (оцінка не тільки економічної, але й соціальної ефективності); визначення результатів діяльності державного службовця на основі його посадових обов'язків і функцій органу державної влади; використання двосторонньої шкали оцінки результатів діяльності; локальності критеріїв оцінки ефективності діяльності; використання коефіцієнтів трудового внеску працівників [2].

Таким чином, метою оцінювання діяльності державних службовців, зокрема органів доходів і зборів, є визначення основних шляхів щодо досягнення передбачених результатів діяльності державного службовця та визнання їх результативності шляхом підтримання та заохочення, оскільки оцінювання повинно сприяти вдосконаленню процесу управління людськими ресурсами, організації діяльності органу, визначенню рівня організаційних проблем та шляхів їх вирішення, поліпшенню системи добору та розстановці кадрів, визначенню їх потенціалу, кар'єрному зростанню.

Мета оцінювання конкретизується у виконанні певних завдань, які виступають певними етапами щодо досягнення мети.

Аналіз літератури, дозволяє виділити наступні групи кадрових завдань, які базуються на оцінці державних службовців:

- підбір кадрів (планування потреби в кадрах, підбір нових співробітників, відбір співробітників проектних груп);
- визначення ступеня відповідності державних службовців

займаним посадам, розстановка (атестація, прогнозування кар'єрного зростання державних службовців, розстановка кадрів);

- поліпшення використання кадрів і вдосконалення роботи (виявлення ступеня завантаження державних службовців, вдосконалення прийомів, методів роботи та стилю управління, планування вертикальної та горизонтальної кар'єри);
- забезпечення внутрішньою документацією (опис робочих місць, матриць розподілу відповідальності, штатного розпису, нормативної документації, посадових інструкцій);
- підготовка розвитку державного службовця (розробка програм навчання та підвищення кваліфікації, визначення напрямків для саморозвитку, професійна адаптація);
- мотивація державних службовців (стимулювання за результатами праці, організація преміювання або стягнення);
- поліпшення психологічного клімату в органах влади (виявлення конфліктних особистостей, визначення сумісності державних службовців, обґрунтований розподіл ролей між членами команди) [3; с.54].

Завдання механізму формування кадрової політики в державному управлінні включають ось що:

- розроблення концептуальних підходів, програм відновлення, розвитку та використання кадрових ресурсів;
- нормативно-правове забезпечення кадрової політики, зокрема стосовно професійної етики, підстав і процедур притягнення державних службовців до відповідальності за її порушення;
- приведення системи роботи з персоналом в Україні у відповідність із стандартами ЄС;
- формування національного кадрового резерву та проведення з ним системної роботи;
- створення умов для формування кадрової еліти, ротації та всебічної підготовки;

- створення складових загальнонаціональної кадрової системи - регіональних кадрових підсистем, орієнтованих на пріоритети регіонального розвитку;
- сприяння розвитку партнерських засад у реалізації державної кадрової політики та її регіональних складових з органами місцевого самоврядування;
- посилення професіоналізації державного управління та формування його потужного кадрового потенціалу;
- створення системи професійної орієнтації та адаптації молоді до роботи в державних органах та органах місцевого самоврядування;
- стимулювання творчості в усіх видах управлінської діяльності [4; с.179].

Враховуючи вищенаведене, загалом діяльність із професійного оцінювання кадрів, пов'язана із вирішенням таких завдань:

- а) забезпечення державного органу не лише кваліфікованими, а й професійно придатними кадрами;
- б) підвищення результативності праці, трудової віддачі працівника;
- в) максимального наближення оцінки до справедливої та об'єктивної, такої, що стимулює подальше професійне зростання державного службовця [5; с.256].

За допомогою оцінки ефективності діяльності державних службовців вирішуються такі основні завдання:

- виявлення відповідності займаній посаді;
- визначення внеску кожного державного службовця у діяльність органу влади та розробка системи оплати праці і стимулювання;
- підвищення індивідуальної віддачі від державних службовців за допомогою чіткої орієнтації на кінцевий результат;
- розвиток професіоналізму державних службовців[6; с.56-57].

Метою оцінювання в органах доходів і зборів є визначення якості виконання державними службовцями Державної фіскальної служби (ДФС), її територіальних органів та спеціалізованих департаментів ДФС поставлених

завдань, а також прийняття рішення щодо їх преміювання, планування службової кар'єри, визначення потреби у професійному навчанні [7]. Проте, загальне визначення мети оцінювання для державних службовців органів доходів і зборів не отримало конкретизації щодо її досягнення у нормативному визначення завдань оцінювання службовців органів доходів і зборів, що негативно позначається на процесі їх проходження служби.

Відсутність чітко визначених у діючому законодавстві мети та завдань у механізмі оцінювання службовців органів доходів і зборів призводить до формалізму всіх заходів, пов'язаних із оцінюванням та стримує процес проведення ефективної кадрової політики в органах доходів і зборів.

Список літератури:

1. Типовий порядок проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців // Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. – № 640.

2. Левицька І.В., Ніколаєнко Є.І. Методика оцінки ефективності діяльності державних службовців.– [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-levitska-iv-nikolaenko-ei-metodika-otsinki-efektivnosti-diyalnosti-derzhavnih-sluzhbovtiv/>

3. Бахтаиров А. В. Комплексная оценка управленческого персонала в системе кадрового менеджмента : дисс... канд. екон. наук: 08.00.05 / Бахтаиров Андрей Владимирович. – Иркутск, 2002. – 171 с.

4. Державна служба : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; редкол. : Ю. В. Ковб (голова), О. Ю. Оболенський (заст. голови), С. М. Сergyгін (заст. голови) [та ін.]. - К. ; Одеса : НАДУ, 2012. - Т. 1. - 372 с.

5. Шевченко С. Оцінювання діяльності державних службовців: теоретичні і практичні підходи, досвід / С. Шевченко // Державне управління та місцеве самоврядування.– 2015.– Вип. 3 (26).– С.255-265.

6. Зелінський С.Е. Теоретико-методологічні засади комплексного оцінювання державних службовців : монографія / С. Е. Зелінський. – К. : НАДУ, 2016. – 296 с.

7. Про затвердження Порядку проведення оцінювання результатів службової діяльності державних службовців ДФС, її територіальних органів та спеціалізованих департаментів ДФС: Наказ ДФС України від 12.12.2017.– № 840.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ЕКОНОМІКИ

Олійник Н.Ю.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри управління персоналом та економіки праці
Кам'янець-Подільський національний університет
Імені Івана Огієнка
(м. Кам'янець-Подільський)

Система освіти України вимагає створення об'єктивного методичного інструментарію оцінки якості навчання. Необхідність розробки ефективної системи моніторингу якості освітнього процесу спрямовує зусилля науковців, практичних працівників освітньої галузі на розробку та впровадження тестового контролю знань у навчальний процес. Важливим є систематичне застосування тестових методик для оцінки рівня навчальних досягнень учнів. Цей процес набуває поширення й одночасно виявляє нові педагогічні проблеми, пов'язані з некомпетентністю педагогів при складанні тестових завдань і методикою їх використання.

Перші тести для об'єктивного контролю знань, умінь і навичок з'явилися на початку XX століття. Вони швидко завоювали популярність серед

викладачів вузів і шкіл в Англії та США, а пізніше і в нашій країні. Розробка першого педагогічного тесту належить американському психологу Е. Торндайку.

На сучасному етапі розробкою тестових завдань та особливостями їх застосування для загальноосвітніх навчальних закладів займаються Б. Богачков, Г. Леонська, В. Леонський, Л. Пащенко, В. Радченко та інші дослідники. Загальні проблеми педагогічного оцінювання навчальних досягнень старшокласників методом тестів вивчають В. Бойко, Л. Гриневич, Л. Дворецька, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко, І. Прокопенко та інші науковці.

Проблему створення, розробки й удосконалення методики тестових завдань з економіки дослідив Н. М. Олійник, він розробив табличні тести для підсумкового контролю знань, умінь і навичок учнів у старшій школі.

Науковець В. Аванесов визначає педагогічний тест як систему завдань специфічної форми, змісту, розташованих за зростанням складності, яка дає можливість якісно виміряти рівень підготовки випробуваних та оцінити структуру їх знань [2]. Також науковці трактують тест як метод виявлення конкретних якостей особистості та інтенсивності їх вираженості, обсягу та якості знань, навичок і вмінь людини за допомогою спеціально підготовлених питань, задач, ситуацій тощо [1, с. 465].

Тому тест, як форма контролю має певні переваги, такі як об'єктивність, простота процедури запису відповіді, чіткість визначення оцінки, чіткість та однозначність, можливість одночасної перевірки великої кількості студентів, орієнтація на сучасні освітні технології, тобто використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем, універсальність, багатофункціональність. Також тест охоплює контролем великий обсяг матеріалу, швидкість перевірки, в певних випадках повна автоматизація перевірки, включаючи самоконтроль.

Проте тестовий контроль має істотні недоліки, а саме: ймовірність випадкового вибору правильної відповіді; можливість при застосуванні тестів закритого типу оцінки тільки кінцевого результату (правильно – неправильно),

у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається; психологічний недолік – стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості; велика затрата часу на складання необхідних диференційованих завдань, трудомісткість процесу.

Розглядаючи проблему складання тестів, варто зазначити етапи їх розробки:

- постановка цілей;
- аналіз змісту навчальної дисципліни та складання специфікації тесту (структурування навчального матеріалу);
- складання (або вибір із наявних) необхідних тестових завдань;
- апробація тесту та його коригування (стандартизація та вдосконалення тестів) [2, с. 235-237].

Важливо зазначити такі вимоги до складених тестів перевірки за І. П. Підласовим. Головною вимогою є те, що вони повинні відповідати рівню національного стандарту освіти, а також повинні бути: короткостроковими, однозначними, правильними, короткими, інформаційними, стандартними [1, с. 469].

За характером дій дидактичні тести розподіляють на пізнавальні та психомоторні. Пізнавальні тести потребують, щоб учень, вирішуючи тестові завдання, використовував знання й інтелектуальні вміння. Психомоторні тести містять завдання, які вимагають від учня використання вмінь і навичок переважно репродуктивного характеру. За різноманітністю цілей розрізняють також тести готовності до навчання та тести результатів навчання. Тести готовності до навчання призначено для прогнозування якості навчання в майбутній професійній діяльності. Тести результатів навчання орієнтовано на встановлення безпосередніх результатів навчання, вони застосовуються для виявлення якості вивчення матеріалу з економіки.

Відповідно до вимог тестології (теорія й практика тестування) виокремлюють різні види тестів, що класифікують за цільовими, функціональними, смисловими й формальними ознаками (Див. табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація дидактичних тестів

Критерії класифікації	Види тестів
1. Цільові, функціональні та смислові ознаки • ціль (мета застосування)	констатувальні, діагностувальні, прогностичні (прогнозувальні)
• вид контролю	стартові (вхідні), поточні (проміжні), рубіжні (семестрові), підсумкові, заключні (вихідні)
• об'єкт контролю	тести знань та навичок, тести інтелекту, тести інтересів, тести соціальних здібностей, характерологічні (особистісні) тести, тести визначення окремих психічних функцій
• статус впровадження	загальнонаціональні тести, тести відомчі (міністерські), тести рівня навчального закладу, тести кафедральні, тести особисті (неформальні)
• рівень уніфікованості	стандартизовані, нестандартизовані.
2. Формальні ознаки • співвідношення із нормами (критеріями)	тести, зорієнтовані на норму; на групу; на критерій
• однорідність тестових завдань	однорідні, неоднорідні
• гомогенність завдань	на швидкість, на складність
• форма тестування	тести для групового тестування, тести для індивідуального тестування
• застосування технічних засобів	безмашинні тести (бланкові з ручним обробленням результатів); бланкові тести з комп'ютерним обробленням результатів; комп'ютерні тести
• форма оцінювання відповідей	одноканальна (правильна відповідь плюс один бал, неправильна – нуль), двоканальна — ліберальна (всі відповіді правильні – один бал, деякі відповіді правильні – півбала, всі неправильні – нуль балів), триканальна (правильна відповідь плюс один бал, «не знаю» – 0, неправильна – мінус один бал) тощо.

Тому, тести спрямовані на репродукцію набутих знань, тобто перевіряють не глибину засвоєння знань, а міцність пам'яті.

Використання тестування у навчальному процесі вищого навчального закладу залишається одним із широко поширених методів педагогічної діагностики. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що різноманітність видів тестових завдань дозволяє викладачеві у відповідності із поставленими навчальними цілями скласти тест, що надає можливість продіагностувати навчальні досягнення студентів. Використання

диференційованих тестових завдань у навчальному процесі мети як своєчасного коригування, так і визначення рівня знань, умінь та навичок учнів з метою об'єктивного контролю.

Список літератури:

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економічних дисциплін. Київ, 2006. 708 с.
2. Артюшина М. В. Психологія діяльності та навчальний менеджмент. Київ, 2008. 829 с.
3. Сергієнко В. П., Кухар Л. О. Методичні рекомендації зі складання тестових завдань. Київ, 2011. 41 с.

БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Пан М.П.

канд. техн. наук, професор,

Заєць А.В.

Харківський національний університет міського господарства ім. О. М.

Бекетова

Система управління є сукупністю підсистем, які відображають окремі аспекти управління, а саме цілі, функції, принципи, методи, органи управління, персонал, техніку й технологію, а призначенням якої є розроблення та реалізація управлінського впливу на виробництво відповідно до об'єктивних законів загального розвитку. Отже, під системою управління розуміється система, вплив якої спрямовано на об'єкт управління з одночасною його трансформацією в бажаний стан відповідно до певних кількісних та якісних параметрів, а також яка складається з елементів, що об'єднані загальною метою функціонування.

З управлінського погляду діяльність підприємств є системою, яка складається з економічних, соціальних, технічних та організаційних взаємопов'язаних елементів, які виступають складовими таких підсистем: такою, що управляється (керована), та такою, що управляє (керуюча), тобто це об'єкт і суб'єкт управління.

Ефективність діяльності керуючої підсистеми змінюється залежно від цілей, що постають перед комплексною системою управління підприємством. Тому варто її структуру змінювати так, щоб управлінська праця максимальною мірою сприяла високому рівню ефективності, якості й достатній цілеспрямованості функціонування керованого об'єкта (а отже, і всієї системи загалом).

Саме адміністративний менеджмент і є напрямом, орієнтованим на оптимізацію та високу організацію під час виконання завдань, або його можна визначити як вид управлінської діяльності, який скеровано на оптимізацію дій за всіма функціональними напрямками в усіх підрозділах і структурних одиницях підприємства. Система адміністративного менеджменту – це менеджмент вищої управлінської ланки, який включає два компоненти: сучасне ділове адміністрування (яке передбачає глибоке розуміння законів і практики сучасного бізнесу, маркетингу, тенденцій розвитку міжнародного ринку) та сучасне публічне адміністрування (програма підготовки управлінців для вирішення проблем підприємства з урахуванням соціально-економічного і суспільно-політичного зовнішнього середовища).

Ефективне застосування принципів бізнес-адміністрування є нагальною та актуальною проблемою функціонування і розвитку вітчизняних підприємств. Ефективна система бізнес-адміністрування несе в собі потенціал збереження й ефективного використання фінансових, матеріальних ресурсів підприємства, своєчасного виявлення та нейтралізації реальних та потенційних загроз, а також формування умов реалізації підприємством своїх стратегічних інтересів.

До основних найбільш вагомих функцій бізнес-адміністрування доцільно віднести проектувальну, організаційну, управлінську, виконавську та

контрольну функції.

Проектувальна функція передбачає визначення напрямів розвитку організації, здійснення цілеспрямованої послідовності дій щодо синтезу систем або окремих її складових. Організаційна функція спрямована на впорядкування та підтримання раціональної структури з метою раціональної та збалансованої діяльності підрозділів організації.

Управлінська функція зорієнтована насамперед на досягнення поставленої мети, забезпечення сталого функціонування і розвитку організації. Виконавська функція – забезпечення ефективного виконання завдань діяльності, які спрямовані на реалізацію визначених цілей та поставленої мети.

Контрольна функція передбачає кількісну і якісну оцінку, а також облік результатів діяльності організації та виступає зворотнім зв'язком, оскільки за результатами контролю здійснюється корегування раніше прийнятих рішень, планів, а також норм і нормативів.

Розуміння сутності, принципів та функцій бізнес-адміністрування як складової системи управління підприємством в сучасних умовах дає змогу сформулювати чітке уявлення про складність задач, які постають перед підприємствами сьогодні, та дає можливість використати бізнес-адміністрування як інструмент менеджменту для функціонування вітчизняних підприємств за умов кризових явищ, обмеженості матеріальних і фінансових ресурсів, входження у світову економічну систему як рівноправних партнерів та конкурентів.

Таким чином, побудова та функціонування системи бізнес-адміністрування відбувається на основі розглянутих вище принципів та функцій, а також шляхом здійснення процесу адміністрування всього комплексу робіт, який спрямований на формування і здійснення управлінської дії, що забезпечує необхідний рівень ефективності діяльності підприємства.

КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Парасківа М.П.

студентка 3 курсу факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету
(м.Ізмаїл, Україна)

Науковий керівник – викл. Метіль Т.К.

В історії є багато прикладів країн, які з економічно відсталих перетворили в передові. Однак, на ряду з цим, відомі країни, які, маючи можливості, але не маючи стратегії економічного зростання, не змогли скористатися всіма своїми потенційними ресурсами і привели економіку держави в занепад.

В даній роботі розглядається можливість зміни економічного становища в Україні, шляхом застосування моделі китайського економічного зростання.

Триваючий більше 30 років, економічне зростання Китаю, заслуговує пильної уваги. Китайська Народна Республіка за темпами зростання ВВП та іноземних інвестицій випередила всі країни світу.

Економічна ситуація України, навпаки, переживає смутні часи. Економічна криза затягнулася на довгі десятиліття. Темпи зростання ВВП знижуються в геометричній прогресії, зовнішній борг з кожним роком зростає, доходи на душу населення падають, збільшується темп інфляції, рівень безробіття вище, ніж в інших країнах. Все це далеко не повний перелік наслідків, до яких призвело некомпетентне управління економікою держави.

Мета роботи полягає у виявленні доцільності і можливості використання китайського досвіду для досягнення економічного зростання в Україні.

На початку 21 століття Китай був оголошений першою світовою індустріальною наддержавою за обсягами промислового виробництва. На території країни у великих кількостях видобувається вугілля, газ, руди і деревина. Через значні інвестицій у 80-ті роки XX століття цій державі

належало 95% усього світового видобутку. Економіка Китаю сьогодні посідає друге місце за обсягом ВВП після США.

На початку 2015 року темпи економіка Китаю показав зростання, хоч і саме найменше за останні шість років. За перший квартал 2015 року ВВП країни виріс майже на 7% (проти 7,3% в останньому кварталі 2014 року). При цьому міжнародний валютний фонд не став змінювати прогноз по економіці Китаю і залишив його на позначці 6,8% в 2015 році і 6,3% - у 2016. У четвертому кварталі 2015 року темпи економічного зростання КНР знизилися на 1,6% порівняно з попереднім кварталом і на 6,8% порівняно з аналогічним періодом 2014 року.

А в цілому минулого року економіка Китаю сповільнилася до мінімального показника з 1990-го — 6,9% ВВП.

Одночасно з цим за перший квартал 2015 року обсяг інвестицій зріс на 12%, що багатьох розчарувало. Розрахунки Національного бюро статистики показували іншу величину – на рівні 13,5%. Обсяг роздрібних продажів виріс на 10% замість 10,5% від планованих.

Експерти сходяться на думці, що темпи зростання Китаю продовжать знижуватися. При цьому економіка країни зможе наздогнати США не раніше, ніж у 2024 році.

Стимулювати економічне зростання в 2017 році влада Китаю має намір за рахунок зростання продажів на ринку нерухомості, скорочення частки позикових коштів на балансах компаній, підвищення ефективності виробництва і заохочення інновацій. Аналітики припускають, що влада Китаю повинна буде в цьому році посилити зв'язок з глобальними ринками. Народний банк Китаю різко послабив юань і привів у замішання зарубіжних інвесторів, а потім був змушений втрутитися, щоб зупинити падіння національної валюти.

Майбутнє китайської економіки поки незрозуміло. Зростає державний борг і відтік капіталу, банкрутства компаній відбуваються все частіше, частка проблемних кредитів у банківському секторі стає більш загрозливою. Зараз керівництво Китаю вирішує завдання з налаштування економічної моделі.

Економіка України є капіталістичною. 23 грудня 2005 року Європейський союз офіційно надав Україні статус країни з ринковою економікою.

Економічна ситуація України характеризується спадом національного виробництва практично у всіх галузях промисловості, кризою неплатежів, відсутністю обігових коштів на рахунках підприємств, зростанням тіньового капіталу, катастрофічною нестачею бюджетних коштів, а значить, і неможливістю повноцінного державного фінансування економічних і соціальних програм. У зв'язку з цим, багато економістів вважають, що в Україні ринкова система остаточно не сформувалася.

Головне надбання Китаю – наявність величезної маси робочої сили. Вона з'явилась у результаті приросту населення і переміщення населення з сіл до міст. Створення надлишку робочої сили дозволило Китаю тримати зарплатню на низькому рівні.

Наявність достатньої маси людського ресурсу – особлива ознака й української економіки. але з кожним роком кількість зменшується у зв'язку з міграцією населення за кордон, тому одна з головних задач сучасної економіки - створення робочих місць. У рамках роботи немає можливості проаналізувати поведінку народу України, його доходи, граничну схильність до накопичення і граничну схильність до споживання, тому з'ясувати на якому рівні тримати зарплатню надзвичайно важко.

На сьогодні українська економіка зруйнована, як колись це сталося з КНР. Але причини інші: корупція, олігархічна система влади, монополізація ринку, військові дії на Сході, відсутність ефективних й командних рішень з боку уряду тощо. Україна як ніколи потребує не тільки введення економічних реформ, а й зміни влади.

Головне питання, якому присвячена ця робота: чи можливе застосування методів китайських реформ на Україні? Спробуємо в цьому розібратися.

Треба наголосити, що не слід сліпо копіювати дану модель розвитку – у кожній країні свої особливості. Єдиної методики з успішним реформ в державі не існує, проте Україні, цілком можливо, варто розглянути китайські реформи,

взяти до уваги деякі аспекти та застосувати їх, зважаючи на особливості економічного розвитку України.

Незважаючи на відмінності китайської й української економіки, Китай може бути прикладом у деяких реформах.

Індустріалізація – була важним кроком для досягнення економічного зросту лідируючій країні у світі. В Україні промислове виробництво має стати важелем для проведення успішних реформ. Досвід Китаю, який володіє значним економічним потенціалом свідчить про необхідність невідкладного ув'язки з промисловою політикою всіх господарських перетворень в процес реформування економіки нашої держави.

Якщо брати за приклад досвід Китаю, то в Україні треба розробити новий підхід до формування структурної, науково-технічної та інвестиційної політики. При цьому одним з головних елементів нової стратегії має стати економічно

обґрунтований вибір пріоритетів у вирішенні проблеми прискорення науково-технічного прогресу.

Отож, опираючись на досвід Китаю, можна зробити деякі шляхи, які приведуть Україну до економічного зростання. На даному етапі виділяється декілька головних задач для уряду України: створення чіткої економічної стратегії, заохочення інвесторів, розробка комплексу нормативів державного регулювання, розвиток промислового сектора, прискорення науково-технічного прогресу.

Список літератури:

1. Авдокушин Е. Ф. Международные экономические отношения / Е.Ф. Авдокушин. - М. : Юристъ, 2007. - 352 с.
2. Борисов Е. Ф. Экономическая теория : учебник для студ. высш. уч. зав. / Е. Ф. Борисов - М. : Юристъ, 2009. - 435 с.
3. Буглай В. Б. Международные экономические отношения : учебн. пособие для студ. высш. уч. зав. / В. Б. Буглай, Н. Н. Ливенцев - М. : Экономика, 2008. - 160 с.

4. Волгин Н. А. Китайский опыт: Решения экономических и социально-трудовых проблем / Н. А. Волгин. - М. : Экономика, 1998. – 255 с.
5. Дзарасов С. С. Политическая экономия / С. С. Дзарасов. - М. : Политиздат, 1998. – 432 с.
6. Экономическая теория : учебн. для студ. высш. уч. зав. / [В. Д. Камаев, Т. А. Борисовская, М. З. Ильчиков и др.]. – Изд. 10-е (отредак. и дополн.). – М. : Владос, 2006. – 592 с.
7. Жаліло Я. К. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика / Я. К. Жаліло. - К. : Вид-во Нац. ін-ту наук. досл., 2003. - 368 с.
8. Жуков Е. Ф. Международные экономические отношения : учебн. для студ. высш. уч. зав. / Е. Ф. Жукова - М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2013. - 503 с.
9. Заблоцький Б. Ф. Національна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Б. Ф. Заблоцький – Л. : Новий світ, 2014. - 582 с.
10. Ивашковский С. Н. Макроэкономика / С. Н. Ивашковский. – Изд. 2-е (отредак. и дополн.). - М. : Дело, 2002. - 472 с.

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ

Пилипенко А.А.

Пасічник А.В.

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпро

Рівень розвитку країни в першу чергу визначається станом охорони здоров'я громадян, як однієї з найважливіших цінностей цивілізованого суспільства. Тому Конституція держави гарантує забезпечення охорони здоров'я і створення умов для його захисту та надання ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У зв'язку з цим успішна реалізація медичної реформи та вирішення проблем її нормативно-правового забезпечення має надзвичайно важливе значення для подальшого розвитку

України.

На даний час громадяни України можуть реалізовувати своє конституційне право на охорону здоров'я, як через мережу державних та комунальних закладів охорони здоров'я, де медична допомога надається безоплатно, так і приватних медичних закладів, з оплатними медичними послугами. Тому в даному дослідженні проведено порівняльний аналіз поточного рівня правової регламентації термінів «медичної допомоги» і «медичної послуги» та розроблені пропозиції щодо усунення нині існуючих недоліків правової визначеності та практичної імплементації вказаних понять.

У відповідності з Основами законодавства України про охорону здоров'я поняття «медична допомога» визначається як діяльність професійно підготовлених медичних працівників, спрямована на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами [1, ст. 3].

Відповідно до Програми надання громадянам гарантованої державою безоплатної медичної допомоги, «медична допомога — це вид діяльності, який включає комплекс заходів, спрямованих на оздоровлення та лікування пацієнтів у стані, що на момент її надання загрожує життю, здоров'ю і працездатності та здійснюється професійно підготовленими працівниками, які мають на це право відповідно до законодавства» [2].

Концепція розвитку охорони здоров'я населення України визначає медичну допомогу на трьох рівнях: на первинному рівні вона включає профілактичні заходи, амбулаторне лікування та стаціонарну допомогу за основними спеціальностями, на вторинному — спеціалізовану, технологічно складнішу, на третинному — високотехнологічну допомогу та лікування найбільш складних і рідкісних захворювань [3].

Медико-правовий тлумачний словник трактує медичну допомогу фактично визначаючи її складовою медичної послуги, як профілактику, лікування та менеджмент хвороби, а також збереження фізичного і психічного

здоров'я людини через надання послуг медичними працівниками та іншими фахівцями системи охорони здоров'я; комплекс заходів медико-соціального характеру, що включає профілактичну, лікувальну, діагностичну, реабілітаційну, протезно-ортопедичну і зубопротезну допомогу, а також обслуговування дітей, хворих, непрацездатних та інвалідів [4, с. 259].

Отже, під медичною допомогою можна розглядати процес, який складається з комплексу дій спеціалістів у галузі медицини, наділених особливим правовим статусом, що надається пацієнтам у стані, що на момент її надання загрожує життю, здоров'ю і працездатності та похідні дії від основної мети спрямовані на профілактику, діагностику, лікування та реабілітацію у зв'язку з хворобами, травмами, отруєннями і патологічними станами, а також у зв'язку з вагітністю та пологами.

19 жовтня 2017 року Верховна Рада України прийняла проект Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» № 6327 [2], у статті 4 якого вказано, що держава гарантує повну або часткову оплату згідно з тарифом покриття за рахунок коштів державного солідарного медичного страхування наданих застрахованим особам необхідних медичних послуг та лікарських засобів, що передбачені державним гарантованим пакетом.

Одночасно було внесено зміни до Основ законодавства України про охорону здоров'я від 19.11.1992 року та у ст. 3 визначено поняття медичної послуги як послуги, що надається пацієнту закладом охорони здоров'я або фізичною особою — підприємцем, яка зареєстрована та одержала в установленому законом порядку ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, та оплачується її замовником. В якості замовника послуги з медичного обслуговування населення можуть виступати держава, відповідні органи місцевого самоврядування, юридичні та фізичні особи, у тому числі пацієнт [5].

В роботі [6, с. 20] медична послуга визначається як вид професійної або господарської діяльності медичних закладів (організацій), фізичних осіб-

підприємців, які займаються приватною медичною практикою, що включає застосування спеціальних медичних заходів стосовно здоров'я (результатом яких є поліпшення загального стану, функціонування окремих органів або систем організму людини) або ж спрямованих на досягнення певних естетичних змін зовнішності.

Основна частина досліджень з даної проблематики визначає в якості основної відмінності медичної послуги та медичної допомоги критерій її платності, табл. 1.

Таблиця 1

Класифікація рівнів надання медичних послуг

№ рівня	Рівень надання медичних послуг	Джерело фінансування послуги	
		державне	договірне
1	екстрена медична допомога	державне	договірне
2	первинна медична допомога	державне	договірне
3	профілактика і діагностика захворювань		
4	вторинна (спеціалізована) медична допомога	державне	договірне
5	третинна (високоспеціалізована) медична допомога	державне	договірне
6	паліативна допомога	державне	договірне
7	медична реабілітація	державне	договірне
8	медична допомога вагітним жінкам та новонародженим	державне	договірне
9	протезно-ортопедична і зубопротезна допомога	державне	договірне
10	медична допомога дітям та підліткам	державне	договірне
11	високотехнологічна медична допомога	—	договірне

Аналіз наведених даних показує, що право на охорону здоров'я є інтегруючим поняттям до якого входять і медична допомога і медична послуга, основною відмінністю яких є джерела їх фінансування.

Правові відносини щодо надання медичних послуг належать до предмета відання цивільного права. Підставами здійснення медичної послуги є наявність відповідного договору, оскільки дії з надання медичної послуги здійснюються, як правило, за волевиявленням пацієнта та за попередньою домовленістю з лікарем і медичним закладом.

Список літератури:

1. Основи законодавства України про охорону здоров'я [Текст] // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст. 19.

2. Проект Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» № 6327 [Електронний ресурс]. — Режим доступу http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH4VR00A.html.

3. Указ Президента України Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України від 07.12.2000 № 1313/2000 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>.

4. Медико-правовий тлумачний словник [Текст] / За ред. І. Я. Сенюти. — Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. — 540 с.

5. Проект закону України «Про внесення змін до статті 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо визначення дефініції "медична послуга"» від 03.07.2015 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55876.

6. Антонов С. В. Правова регламентація надання медичних послуг [Текст] / С. В. Антонов // Управління закладом охорони здоров'я: журнал. — 2009. - №2. — С.20.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ

Пересада А.А.

Криворізький державний педагогічний університет,
магістрант психолого-педагогічного факультету

В умовах Нової української школи провідними завданнями початкової освіти є виховання активної, творчої, всебічно й гармонійної розвиненої особистості, створення умов для реалізації та самореалізації її природних здібностей і можливостей. Важливим завданням вчителя початкових класів є розвиток творчого мислення молодших школярів.

Результати аналізу наукової літератури засвідчили, що загальнотеоретичні питання творчого мислення як наукового феномену розглянуто в працях таких учених, як О. Барбукова, В. Біблер, Л. Виготський, О. Губенко, В. Давидов, Т. Кудрявцев, О. Леонтьєв, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Шадриков, Л. Ярощук та ін. Психолого-педагогічні засади розвитку творчого мислення молодших школярів вивчали Д. Богоявленська, Л. Божович, Л. Виготський, З. Калмикова, О. Леонтьєв, Н. Менчинська, В. Моляко, І. Якиманська та ін.

Нами визначено, що творче мислення характеризується високим ступенем новизни, оригінальністю, нестандартністю, гнучкістю. Розвиток творчого мислення молодших школярів вимагає раціональної організації навчально-виховного процесу, при якій школярі виступали б активними учасниками навчального процесу. Ефективним засобом розвитку творчого мислення є інтегроване навчання.

Успішний розвиток творчого мислення молодших школярів вимагає забезпечення певних педагогічних умов. У педагогіці під «педагогічними умовами» розуміють чинники, обставини, сукупність заходів, від яких залежить ефективність функціонування педагогічної системи. У нашому дослідженні поняття «педагогічні умови» трактується як сукупність заходів, реалізація яких сприятиме підвищенню рівня розвитку творчого мислення молодших школярів.

Ми вважаємо, що розвиток творчого мислення молодших школярів засобами інтегрованого навчання буде ефективним, якщо створити такі умови:

- 1) врахування індивідуальних особливостей мислення молодших школярів;
- 2) органічне включення елементів інтеграції у навчальний процес початкової школи;
- 3) залучення молодших школярів до творчої навчальної діяльності.

Розкриємо сутність та зміст цих педагогічних умов.

Перша умова – *врахування індивідуальних особливостей мислення молодших школярів.*

Сутність принципу **індивідуального підходу** в навчанні полягає у вивченні і врахуванні в навчальному процесі індивідуальних і вікових особливостей кожного учня з метою максимального розвитку позитивних і подолання негативних індивідуальних особливостей, забезпеченні на цій основі підвищення якості його навчальної роботи, всебічного розвитку.

Реалізація даної умови вимагає врахування індивідуальних особливостей мислення особистості молодшого школяра. Г. Костюк з цього приводу підкреслював, що досягнення в розвитку мислення дітей залежить від їхнього віку й від того, як організовується і спрямовується їхня навчальна діяльність у кожному віці [2, с. 241]. Врахування індивідуальних особливостей мислення молодших школярів у навчанні та вихованні – це не пристосовування мети і змісту навчання і виховання до окремого учня, а пристосовування прийомів, методів і форм педагогічного впливу до індивідуальних їх особливостей з метою забезпечення високого рівня інтелектуального розвитку особистості.

Для розвитку творчого мислення молодших школярів учитель повинен досконало знати вікові такі особливості дітей, як: тип мислення, рівень розвитку пам'яті, провідна діяльність, рівень пізнавальної активності, якість сприйняття інформації, що допоможе вчителю добирати ефективні методи і прийоми навчання, залучати інтереси учнів, їх суб'єктивний досвід, для того щоб учні були активними учасниками навчального процесу. Незважаючи на вікові особливості молодших школярів кожна дитина є неповторною особистістю з своїми особливостями. Ці особливості вчитель також має враховувати при підборі матеріалу до уроків для того, щоб кожна дитина засвоїла матеріал на належному рівні.

Друга умова – *органічне включення елементів інтеграції у навчальний процес початкової школи.*

Успішність розвитку творчого мислення молодших школярів досягається за умови органічного включення елементів інтеграції у навчальний процес початкової школи. Нова українська школа трактує інтегроване навчання як таке, що ґрунтується на комплексному підході. Освіта розглядається через

призму загальної картини, а не ділиться на окремі дисципліни. Предметні межі зникають, коли вчителі заохочують учнів робити зв'язок між дисциплінами і спиратися на знання і навички з кількох предметних областей. Учням потрібні відкриті можливості для інтеграції знань і навичок з різних дисциплін і критичного оцінювання того, як всі ці частини взаємодіють [3, с. 73].

Погоджуємося з думкою О. Іонової, що застосування інтегрованих форм організації навчального процесу, по-перше, активізує навчальну діяльність, стимулює інформаційне та емоційне сприймання школярами навчального матеріалу, уможлиблює всебічний розгляд явищ і понять, а отже, адекватно відповідає потребі й здатності учнів цього віку до цілісного пізнання дійсності; по-друге, дозволяє ущільнювати освітній процес, підвищувати узагальненість засвоєних дітьми знань і вмінь, що сприяє розвитку логічності й гнучкості мислення особистості, формуванню її системного світогляду [1, с. 35].

Інтеграція навчальних предметів відображає комплексний підхід до виховання та навчання, дозволяє виділити як головні елементи змісту, так і взаємозв'язки між навчальними предметами. Використання в практиці навчання початкової школи інтегрованої технології дозволяє розкрити учням знання як елементи цілісної, єдиної системи, а також сприяє розвитку творчого мислення молодших школярів, їх інтересів і здібностей.

Третя умова – *залучення молодших школярів до творчої навчальної діяльності.*

Результативність розвитку творчого мислення молодших школярів значною мірою залежить від включення учнів у творчу навчальну діяльність. Творчість дає молодшому школяреві можливість актуалізувати свої потреби, інтереси, здібності, знаходити форми прояву індивідуальної активності. Творча пізнавальна діяльність забезпечує особистісний розвиток учнів, сприяє розвитку компонентів творчого мислення і позитивно впливає на становлення досвіду самостійної творчої діяльності.

Розвиток творчого мислення молодших школярів здійснюється в процесі різноманітної творчої діяльності, в якій вони взаємодіють з навколишньою

дійсністю і з іншими людьми. Для розвитку творчого мислення молодших школярів у процесі інтегрованого навчання слід використовувати творчі завдання, проблемні завдання, ігрові завдання, головоломки, завдання-казки, завдання-вірші, тематичні загадки.

Творча навчальна діяльність сприяє розвитку цілого комплексу якостей творчої особистості:

- розумової активності, кмітливості й винахідливості;
- прагнення здобувати знання, необхідні для виконання конкретної практичної роботи;
- самостійності при виборі й розв'язанні творчих завдань;
- здатності бачити загальне, головне в різному й різне в подібних явищах і т.д.

Важливим аспектом успішного розвитку творчого мислення молодших школярів є креативність вчителя і його творче ставлення до своєї праці. З цього приводу слушно зауважує І. Онищенко, яка підкреслює, що «сучасна початкова освіта потребує педагогів, які не тільки мають достатній запас професійних знань, умінь, навичок, а й готові успішно реалізувати свій творчий потенціал, володіють творчою індивідуальністю, здатні до педагогічної творчості та інноваційної діяльності» [4, с. 182], «лише творчий учитель здатний стимулювати розвиток творчих здібностей, творчої активності своїх вихованців» [5, с. 395]. Як бачимо, творча компетентність вчителя початкової школи є умовою компетентної підтримки творчого розвитку молодших школярів.

Таким чином, розвиток творчого мислення молодших школярів засобами інтегрованого навчання буде ефективним за умов врахування індивідуальних особливостей мислення, органічного включення елементів інтеграції у навчальний процес початкової школи, залучення учнів початкових класів до творчої навчальної діяльності. Реалізація цих умов сприятиме набуттю учнями творчого досвіду, підвищенню рівня розвитку творчого мислення молодших школярів.

Список літератури:

1. Іонова О. М. Теоретичні питання підготовки майбутніх учителів до застосування інтегрованих форм організації навчального процесу початкової школи / О. М. Іонова, Н. М. Сінопальнікова // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. – 2013. – № 2. – С. 35-39.
2. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк. – Київ: Рад. шк., 1989. – 608 с.
3. Нова українська школа: посібник для вчителя / Під заг. ред. Н. М. Бібік. – Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плєяди», 2017. – 206 с.
4. Онищенко І. В. Формування творчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів у процесі професійної підготовки / І. В. Онищенко // Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. – Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2012. – Вип. 36. – С. 182-187.
5. Онищенко І. В. Шляхи формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкових класів у процесі фахової підготовки / І. В. Онищенко // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – Суми : СумДПУ, 2012. – С. 397-404.

АВТОМАТИЗАЦІЯ

Периста К.Е.

Дніпровський національний університет ім. Олеся Гончара, студентка

Автоматизація - закономірний процес розвитку суспільного виробництва

Автоматизація виробництва на підприємстві являє собою самостійну комплексну проблему. До її рішення підштовхує світова конкуренція, яка як удав стискає підприємства, примушуючи їх приймати відповідні заходи.

Автоматизація створює можливості для поліпшення умов і підвищення продуктивності праці, зростання якості продукції, скорочення потреби в робочій силі і в систематичному підвищенні прибутку, що дозволяє змінити тенденцію розвитку, зберегти старі і завоювати нові ринки і таким чином вирватися з обіймів удава.

Без сумніву автоматизація не є новим напрямком, в широкому сенсі цього слова, поява автоматизації віднесено до часу промислової революції. Тоді машини значно підвищили продуктивність праці робітників. Розвиток автоматизації характеризується низкою великих досягнень. Одним з перших було впровадження взаємозамінності у виробництві, наступним - складальні конвеєри Генрі Форда. Справжню революцію в автоматизації виробництва справили промислові роботи і персональні комп'ютери.

На шляху автоматизації стоять несприятливі аспекти та підводні камені, які необхідно враховувати. Ті, хто приступають до автоматизації слід, перш за все, усвідомити що, займатися проблемами автоматизації не можна без попередньої підготовки виробів, технології і в цілому підприємства. Попереднє опрацювання конструкції, аналіз і вдосконалення виробу та процесу можуть бути настільки ефективними, що, в кінцевому рахунку, дозволяють виключити необхідність застосування роботів або іншого автоматизованого обладнання.

Групи автоматизації

Групи і способи автоматизації залежать від складу робочих місць, оснащенності їх технічними засобами і серійності продукції, що випускається. Умовно всі робочі місця можна розділити на три групи.

До першої групи належать робочі місця, на яких виконуються роботи вручну, а робітники, зайняті при машинах і механізмах, виконують тільки функції з обслуговування машин і механізмів. У цій групі об'єднуються робітники, які не ведуть технологічні процеси, а зайняті постійно тільки завантаженням і розвантаженням предметами праці машин і механізмів.

Сюди відносяться професії акумуляторників, такелажників, інші професії робітників, що виконують роботу вручну понад 50% часу, а також робітники,

які виконують роботу за допомогою простих інструментів, наладчики, слюсарі та ремонтники.

До другої групи належать робочі місця, на яких виконуються роботи механізованим способом за допомогою машин, верстатів і механізмів. До робітників виконують роботу механізованим способом відносяться, що працюють за допомогою машин і механізмів, апаратів і механізованих інструментів, що приводяться в дію паровою, електричними, пневматичними, гідравлічними і т.п. приводами, а також здійснюють нагляд за функціонуванням машин і механізмів.

В цьому випадку робочі виконують роботу на обладнанні (включаючи апаратні процеси з ручним керуванням циклу обробки) за допомогою виконавських механізмів. За безпосередньої участі (включаючи управління виконавчим механізмом) робочого здійснюється виконання всіх переходів (операцій) по впливу на предмет праці. Крім цього сюди відносяться операції по переміщенню виконавчого механізму до предмету праці або навпаки, переміщення предмета праці до механізму з додатком фізичного зусилля (наприклад, ручної підведення виконавчого механізму до оброблюваного предмету, обробка з ручною подачею і т.п.); управління виконавчим механізмом обладнання без безпосереднього застосування фізичних зусиль для зміни форми або розміру, оброблюваного предмета праці (наприклад, обробка деталей інструментом з самохідної подачею супорта до предмету праці);

При цьому рівень механізації виконується також налагодження обладнання, виробів або приладів, за допомогою електронних та радіовимірювальних приладів, установок, стендів. Як правило, це робочі, зайняті завантаженням (вивантаженням) вручну або за допомогою найпростіших механізмів (пінцет, присоска і т.п.) обладнання і машин. Вони виробляють подальшу технологічну обробку виробів (зварювання, посадку, збірку, герметизацію, травлення, вимір і т.п.) Виконання технологічної операції в цьому випадку проводиться при впливі робочого будь-якої професії на відповідні механізми управління машин, верстатів або обладнання.

На цьому рівні механізації зайняті робочі таких професій як апаратники всіх профілів, водії, машиністи, верстатники і оператори всіх спеціальностей, зайняті завантаженням обладнання вручну, гальваніки, випробувачі, вимірювачі, комірники на комплексно-механізованих складах, лаборанти, зайняті роботою на обладнанні, контролери на випробувальних операціях, електромонтери з обслуговування обладнання та інші.

До третьої групи відносяться робочі місця, на яких технологічні операції виконуються в автоматичному режимі. Автоматизація має на меті виключити послідовно різні функції, що їх робочими з першої і другої груп. Розрізняють п'ять рівнів автоматизації.

Організація робіт по автоматизації виробництва

Визначенню рівня автоматизації виробництва і розробці заходів щодо її підвищення на підприємстві повинна передувати робота з паспортизації, атестації та раціоналізації робочих місць. Вона повинна проводитися з урахуванням відповідних рекомендацій і регламентують загальнодержавних нормативних документів і досвіду передових підприємств з даного питання. Паспортизації та обліку підлягають місця, де робітники, зайняті крім ручного, фізично важкого, і малокваліфікованої праці, також і зорвово-напруженими, малопривабливими і монотонними роботами.

Метою паспортизації є підготовка необхідної інформації для розробки комплексної програми по механізації і автоматизації ручної праці. Вона полягає у вивченні зайнятості ручною працею за професіями, вишукуванні шляхів і можливості її скорочення, в розрахунку показників витрат і очікуваного соціально-економічного ефекту заходів, а також у визначенні потреби на ці цілі в обладнанні, комплектуючих виробках, проведенні науково-дослідних і дослідно- конструкторських робіт.

У порядку підготовки до цієї роботи на підприємстві розробляються методичні рекомендації та вказівки по проведенню атестації, виготовляються необхідні бланки актів атестації, карт обліку ручної праці, утворюються атестаційні комісії, проводиться інша організаційна та роз'яснювальна робота.

Всі підготовчі заходи висвітлюються в наказі директора підприємства про проведення атестації робочих місць.

Стимулювання робіт з автоматизації виробництва

В даний час відбувається прискорення темпів розвитку в усіх сферах людської діяльності, але самі дивні зміни спостерігаються в сфері матеріального виробництва. Підвищення рівня розвитку суспільства, супроводжується ускладненням всіх видів суспільних відносин, зміною способу життя кожного члена суспільства, індивідуалізацією стилю його життя. Це призводить до необхідності безперервного розширення асортименту товарів і послуг, пропонованих населенню, при цьому життєвий цикл виробу неухильно скорочується. Підприємства все частіше виявляються в умовах багато-дрібносерійного виробництва. Гостра конкурентна боротьба змушує підприємство в короткі терміни і з мінімальними витратами перебудовуватися на випуск нової продукції відповідно до запитів ринку.

Щоб вистояти в таких жорстоких умовах і забезпечити стабільний розвиток національної економіки, необхідно провести докорінну реорганізацію виробничих підприємств, здатних випускати дешеві і високоякісні товари і гарантовано отримувати високі прибутки незалежно від зовнішніх умов. Технологічна сутність такої реорганізації полягає у високому ступені автоматизації виробництва, створення гнучких виробничих систем.

Впровадження автоматизації виробництва виявляється надійним засобом, що призводить не тільки до адаптації підприємств до нових соціально-економічних умов, а й значній кількості чисто технологічних переваг, які в підсумку забезпечують значне збільшення додаткової вартості продукції. Крім того, автоматизація допомагає виконувати багато, раніше не доступні для людини, технологічні операції. Таким чином, впровадження автоматизації сприяє загальному технологічному прогресу суспільства.

Істотно стимулюють ці роботи проведення оглядів конкурсів по механізації автоматизації виробництва, конкурсів на кращого конструктора, технолога, на кращий підрозділ підприємства по механізації і автоматизації

виробництва. Для заохочення переможців встановлюються призові місця з врученням свідоцтв і грошових премій.

Список літератури:

1. Гончаренко Б.М., Осадчий С.І., Віхрова Л.Г., Каліч В.М., Дідик О.К. Г 65 Автоматизація виробничих процесів. - Кіровоград: Видавець - Лисенко В.Ф., 2016 - 352 с. ISBN 978-617-7197-40-8
2. Я.І. Проць, В.Б. Савків, О.К. Шкодзінський, О.Л. Ляшук А 22 Автоматизація виробничих процесів. Навчальний посібник для технічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – Тернопіль: ТНТУ ім. І.Пулую, 2011. – 344с

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТІ ДО ІМПРОВІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ АКТОРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Петрик Т.Д.

Запорізький національний університет
старший викладач кафедри акторської майстерності та дизайну

Серед найважливіших проблем і завдань, що стоять перед сучасним суспільством і насамперед перед вищою професійною освітою, чільне місце посідають розробка й упровадження оптимального, науково обґрунтованого варіанта перетворення особистості студента в особистість фахівця професіонала високої кваліфікації, формування його теоретичного мислення та практичних навичок, а також готовності до виконання складних завдань професійної діяльності.

Сучасна система професійної освіти функціонує й розвивається в умовах, специфіку яких багато в чому визначають нові вимоги до підготовки фахівців. Швидко адаптуватися в мінливому світі, здатність освоювати нові види

діяльності, нові форми поведінки – це ті необхідні умови, що потрібні сучасному фахівцеві.

Необхідність підвищення рівня фахової компетентності майбутніх акторів зумовлена характерними рисами розвитку сучасного театру, кіно, телебачення.

Сучасний актор повинен вміти поєднувати роботу в театрі і кіно, радіо і рекламі, участь у різних видах ігрових шоу, презентаціях, інтерв'ю. Здатність до імпровізації є найголовнішою складовою частиною професійної готовності майбутнього актора до творчої діяльності. Імпровізація зумовлює вільний прояв акторської творчої індивідуальності, наявність особливого імпровізаційного мислення. Вона, як і творчість у цілому, – продукт взаємодії мислення образно-художнього та конструктивного. Образний і конструктивний початок у творчості нерозривні й збагачують один одного. З їх єдності виникає та реалізується художній задум. Збагачення художньо-образного мислення студентів, що навчаються акторській майстерності, є важливим завданням у розвитку їх творчого потенціалу.

Психологічними передумовами успішного застосування імпровізації стають неординарність мислення й сприйняття майбутнього актора, віра у власні сили, емоційна безпосередність, велика потреба в активному, не нав'язаному зовні, у незвіданому й непередбачуваному самовираженні. Імпровізація – це процес, що припускає розвиток умінь і навичок естетичного сприйняття, пробуджує потреби і здібності до продуктивного самовираження. Вона повинна стати відправним моментом до творчого пошуку.

Сама по собі імпровізація, як прийом роботи актора, існує з часів народження театру. Але її дослідження та визначення постійно потребують коригування.

Французький театрознавець Патріс Паві пише, що «імпровізація – це техніка драматичної гри, коли актор грає щось непередбачене, не підготовлене заздалегідь і вигадане під час дії». У цьому визначенні акцент зроблено на непередбачуваність, непередбачуваність

Письменник, лексикограф В. Даль зазначає, що імпровізувати – значить говорити віршами не написавши їх наперед; говорити з думки, читати з думок. У цьому визначенні вказується на одночасність творіння й читання віршів, причому цей процес відбувається безперервно. Як і П. Паві, В. Даль відзначає, що творчий процес відбувається без підготовки.

У Великій радянській енциклопедії - імпровізація (франц. *improvisation*, італ. *improvvisazione*, від лат. *improvisus* - несподіваний, раптовий) – створення художнього твору в процесі його виконання. І знову одночасність двох процесів – виконання та народження.

За енциклопедичним словником Брокгауза і Єфрона «імпровізатори – це поети, які на будь-яку задану тему декламували, співали, під акомпанемент будь-якого інструмента, вірші, складені ними тут же, без будь-якої підготовки.

Але у П. Паві, імпровізація – це, по-перше, техніка, а якщо техніка, то нею потрібно уміти володіти, принаймні повинні існувати прийоми і методи її надбання, по-друге, якщо актор грає, то в цій грі повинні бути певні правила, відомі до початку гри. У В. Даля «імпровізувати – говорити з розуму, з думки, читати з думок», тобто як мінімум розум повинен бути не порожній, а ще краще, щоб у ньому був присутній певний обсяг думок із приводу предмета імпровізації. У Брокгауза і Єфрона присутня наперед задана тема імпровізації.

Виходить, що існують попередньо певні умови, у яких здійснюється імпровізація. До таких умов належить, по-перше - умовний простір сценічного майданчика, на якому діють певні закони, по-друге - імпровізацію здійснюють актори, у яких різний рівень здібностей, різна якість акторської техніки, різна сила прагнення до гри «тут і зараз». До того ж, складність завдань для імпровізації теж може сильно варіюватися: від найпростіших, сюжетних, до дуже тонких, що визначають нюанси сценічної поведінки.

Таким чином, імпровізації без певної попередньої підготовки не існує. Тому попередній розбір тексту передбачає обов'язкове визначення дієвих цілей, шляхів до їх здійснення й угруповання обставин, які пропонуються за лінією основного конфлікту.

У творчому процесі імпровізації спонтанність і дисципліна складають його дві рівноправні сторони.

Розглядаючи далі питання сценічної імпровізації відзначимо, що імпровізація – продукт зусиль, створених «тут і зараз», але сама можливість здійснення цих зусиль готується заздалегідь. Тому, імпровізація – спрямована на досягнення певної мети при умові виконання *попередньо сформульованих ігрових завдань, за попередньо сформульованими ігровими правилами*. Вона – процес народження нового продукту.

Імпровізація не починається автоматично. Це свідомий, вольовий акт. Якби вона залежала тільки від зовнішніх умов, то два різних актора в однаковій ситуації могли б з однаковою легкістю почати імпровізувати, однак на практиці цього не відбувається. Тому актор, його психофізичні якості, індивідуальний життєвий досвід, рівень технічної озброєності – суттєвий компонент процесу імпровізації. На характер перебігу імпровізації істотним чином впливає віра в запропоновані обставини, бажання досягти мети.

Тепер ми можемо ще більш розширити визначення «імпровізація». Сценічна імпровізація – це процес, що відбувається в умовних обставинах сценічного майданчика, при, заздалегідь обумовлених певних ігрових правилах, спрямований на пошук виходу з проблемної ситуації, у результаті якого народжується суб'єктивно нове знання. Воно виникає безпосередньо в момент цього пошуку й створюється на основі наявної технічної підготовки актора.

Практично імпровізація реалізується як процес пошуку нових пристосувань у певному малюнку сценічної поведінки, вирішуючи певне сценічне завдання. У завданні ми традиційно виділяємо наявність трьох компонентів: *мети, дії, пристосування*.

У репетиційному процесі, одного разу знайдене пристосування, може бути «закріплено» у малюнку вистави. Після цього воно переходить з пристосувань до розряду дій. Тепер для того, щоб вирішити завдання необхідно знову шукати нові пристосування для закріпленої логіки дій. Пошук переходить на інший рівень складності. Такий процес ми назовемо

імпровізацією «вглиб». Коли ж у процесі імпровізації, при фіксованих ігрових умовах, можлива заміна цих умов на інші, то таку імпровізацію назвемо імпровізацією «вшир».

Також особливості в застосуванні імпровізаційного методу, пов'язані з віком виконавця. Вік – це досвід, знання, навички й вміння, від нього залежить рівень імпровізації.

Оволодіння всіма елементами процесу імпровізації логічно приведе майбутнього актора до вміння органічно, цілеспрямовано діяти на сцені в запропонованих обставинах п'єси.

Отже, імпровізація, тобто, збільшення виразних засобів, а значить удосконалення акторської майстерності – це відкриття простору для появи більш насиченого й багатого образного рішення вистави, характеру персонажів, створення умов для більш повного вираження «життя людського духу» на сцені як основного завдання театрального мистецтва.

Список літератури:

1. Гротовський Є. Оголений актор / Є. Гротовский // Сборник научных трудов. – Л. : ЛГИТМИК, 1989. – С. 215-223
2. Пави П. Словарь театра / Патрис Пави. – М. : ГИТИС, 2003. – 515 с.
3. Резникович М. Ю. Долгий путь к спектаклю / М. Ю. Резникович. – К. : Просвещение, 1979. – 300 с.
4. Рунин Б. М. «О психологи импровизации» / Б. М. Рунин // Психология процессов художественного творчества : сборник. – Л., 1980.
5. Станиславский К. С. Работа актёра над ролью / К. С. Станиславский – М. : Искусство, 1980. – 550 с.

ЗАСТОСУВАННЯ СЕРВІСІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В РОБОТІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Петров І.В.

Світловодський політехнічний коледж Центральноукраїнського
національного технічного університету, директор коледжу, викладач
економічних дисциплін, ORCID 0000-0002-9810-0696, +380672359368

АКТУАЛЬНІСТЬ РОБОТИ. Поняття електронної демократії бере своє походження з США і зараз набуло популярності через свої переконливі переваги, що включають: прозорість, відкритість, доступність, об'єктивність, сучасність. Слід зазначити, що такі засоби навіть визначили напрямок сучасних глобальних процесів, які отримали звучну назву: «Індустріальна революція 4.0» і поширилися на всі сфери громадського, суспільного і особистого життя. Українське законодавство визначає е-демократію, як самостійний вид відносин в суспільстві, коли населення країни залучається до процесів, щі відбуваються в державі інформаційно-комунікаційні технології з метою:

- посилити участь, ініціативність та залучення громадян на всіх рівнях до публічного життя;
- поліпшити прозорість процесу прийняття рішень, підзвітність демократичних інститутів;
- поліпшити реакцію суб'єктів владних повноважень на звернення громадян;
- сприяти публічним дискусіям та привертати увагу громадян до процесу прийняття рішень [1].

Втім, таке правове і хрестоматійне сприйняття її лише як засобу державотворення заважає поширенню сервісів на інші сфери громадського життя: на охорону здоров'я, культуру, освіту та інше. Проте, первинно вона

замислювалась як засіб громадської просвіти і має тут невичерпані резерви для розвитку та використання.

Метою даної статті є пошук, опрацювання та поширення шляхів використання сервісів електронної демократії в роботі навчального закладу і, особливо, в процесі налагодження плідної співпраці адміністрації та громадськості.

МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ. Четверта промислова революція (англ. The Fourth Industrial Revolution) – це прогнозоване подія, масове впровадження кіберфізических систем у виробництво (в промисловість 4.0) в обслуговування основних потреб людства, у тому числі під час роботи, праці і відпочинку [2]. Але зміни, що сталися об'єктивно охопили й такі важливі аспекти як: ринок, середовище, політику, технології та інше [3]. Разом з ризиками технологічного колапсу така «революція» принесла з собою потужний потенціал у вигляді Інтернету, віртуальної і доповненої реальності, 3D-принтера, квантового обчислення, автономних роботів та іншого, що тягнуть за собою трансформацію економік, прозорість простору та нові принципи реальності. Розуміючи все це окремі діячі взяли на озброєння основні інструменти е-демократії, до яких громадськість поступово вже звикає: сервісні портали органів влади, адміністративні послуги, кабінети платника податків, електронні звернення, обговорення та петиції громадян, відкриті бюджети, соціальні мережі та системи електронного голосування. Втім, в інших сферах суспільного і громадського життя також є невичерпані резерви застосування сервісів е-демократії, що нині в Україні не (або недостатньо) використовуються. Можливо з-за того наша країна з 2015 року і по сей день впевнено займає аж 32 місце в рейтингу впровадження таких сервісів. Розглянемо деякі з них. Так виправлені помилки в роботі індивідуальних кабінетів учасників ЗНО, запрацював сайт Vstup.info. Єдина база дозволяє подати документи на вступ через Інтернет, а сайт Vstup.info – дізнатися, чи вдалося пройти в бажаний виш [4]. До того ж більшість навчальних закладів мають свої сайти в мережі Інтернет, а деякі, навіть в соціальних мережах. Втім,

це було зроблено під примусом Міністерства, а тому переважна їх більшість розкривають свої можливості максимум на чверть. В той самий час є реальна можливість використовувати сервіси е-демократії в освіті з більшою віддачею. Наприклад шляхом формування постійних двох-, трьохсторонніх зв'язків з владою, батьками, громадськістю. Або шляхом організації та проведення виборів в органи студентського (шкільного) самоврядування. Або ж організації діалогу між студентами та адміністрацією та багато іншого. Також, слід враховувати деякі перепони на шляху запровадження сервісів в повсякденну роботу навчальних закладів, а перша з них – занепокоєння та страх того, що інформація, дії, результати, недоробки стануть прозорими, доступними для всіх бажаючих і, в першу чергу, для контролюючих і вищестоящих органів. Друге – інертність. Причому не лінощі, а саме інертність, як небажання змінювати і змінюватися на вимогу часу і нових технологій. Третє – жах виникненні додаткової роботи (обов'язків) та брак кваліфікації. Слід також назвати обмеженість доступ до Інтернету. В 2018 році в Україні лише 58% громадян користуються Інтернетом, мобільними сервісами – 42%, соціальними мережами 29% [6]. Слід не забувати і про корупцію. Сервіси е-демократії суттєво знижують можливості нечесних на руку «освітян». Проте, деякі зрушення в цьому напрямку все ж є. Так профільне міністерство разом з ВМГО «Українська студентська спілка», «Академією навичок», Фондом Східної Європи за супроводом EGAP («Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади») протягом року реалізувало проект «Громадянська освіта та електронна демократія в навчальних закладах» [5] для всіх, хто цікавиться цим напрямом роботи: проводилися навчання, курси, вебінари, підготовлені ментори, навіть проведений всеукраїнський конкурс кращих вітчизняних практик і відповідний семінар. Але, цього недостатньо. Недостатньо провести навчання і вебінар – слід відчувати ефект (користь) від «сервісів». А для того потрібні не епізодичні заходи, а послідовна, систематична, комплексна дія, спрямована на застосування сервісів електронної демократії в роботі

навчального закладу, обмін думками та досвідом і саме головне – пошук нових засобів їх використання і розуміння ефективності.

ВИСНОВКИ. Отже, незважаючи на те, що електронна демократія в Україні набула популярність, її основні сервіси використовуються вибірково, не повною мірою і переважно в державному управлінні. Так, МОНУ визначає можливість її застосування в роботі закладів освіти. Нажаль, більшість ініціатив залишилися «на папері» та лише декларативні. Втім, в застосуванні сервісів е-демократії в процесі налагодження прозорого, взаємовигідного спілкування між адміністраціями навчальних закладів і учнями (студентами), батьками, громадськістю є невичерпані резерви.

Список літератури:

1. Концепція розвитку електронної демократії в Україні. Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 8 листопада 2017 р. за № 797-р. ВР України, Законодавство України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/797-2017-%D1%80>
2. Четверта промислова революція: Інтернет речей, циркулярна економіка і блокчейн. Щоденний молодіжний сайт і співтовариство його читачів, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.furfur.me/furfur/changes/changes/216447-4-aya-promyshlennaya-revolutsiya>
3. Кінець аналогового світу: індустрія 4.0, або що принесе з собою четверта промислова революція. Theories and Practices, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://theoryandpractice.ru/posts/14610-konets-analogovogo-mira-industriya-4-0-ili-chto-prineset-s-soboy-chetvertaya-promyshlennaya-revolutsiya>
4. Гора Е., Е-gov здорової держави: як змінюється українська освіта, блог електронного видавництва «Освіта, Партнерська публікація» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://studway.com.ua/e-gov-zdorovoi-derzhavi/>

5. Громадянська освіта та електронна демократія в навчальних закладах. Звіт та матеріали всеукраїнського проекту, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://vber-rmk.klasna.com/uk/news-14-6227/>

6. We Are Social UK, 2018. Матеріали соціальних досліджень, [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://wearesocial.com/uk/>

FINANCIAL ASPECTS OF REFORMING THE PENSION FUND OF UKRAINE

Petrushka O.V.

Ph.D. in Economics, Senior Lecturer
of Department of Finance named after S.I. Yuriy
Ternopil National Economic University
ID ORCID 0000-0002-2065-8825
e-mail: petrushka888@ukr.net

Shuliuk B.S.

Ph.D. in Economics, Associate Professor
of Department of Finance named after S.I. Yuriy
Ternopil National Economic University
ID ORCID 0000-0001-8692-1983
e-mail: bohdanashulyuk@i.ua

Today the mechanism of forming of revenue of the Pension Fund of Ukraine needs radical measures for its reformation. First of all the reason for this is significant problems caused by the mismatch of revenues and expenditures of the Pension Fund of Ukraine and also by the existent shortcomings of the procedure of collection of fees prescribed by law. Today, the urgent task is to provide insurance principles in financing the Pension Fund of Ukraine, which will reduce resources share of the State budget in its revenue.

Main direction of broadening the base of assessing contributions for pension insurance, taking into consideration their economic characteristics, is an increase of real salaries. Taking notice of the fact that the functioning of economic system is under the condition of liberalization of terms of trade, implementation of measures aimed at improving the competitiveness of products and services produced in Ukraine comes to the foreground. Therefore, in our opinion, the only way to solve this complicated problem is a real increase of productivity of insured persons' work in the national economy. Measures to improve the productivity of work and salaries of employees will provide the desired increase of pension rights of employees and the necessary increase of contributions for state pension insurance.

We consider that the priority task in replenishment of Pension Fund's resources is reducing the shadow economy and legalization of relations at the labor market in Ukraine. Significant scope of shadow economy in Ukraine forms a very unfavorable background for the functioning of the labor market. Another important manifestation of the shadow economy impact on the labor market is a common practice of giving salary without all required payments, including unified social tax. In our opinion, measures to improve the revenue mobilization practice at Pension Fund of Ukraine under the condition of pension reform should include some concepts aimed to minimize factors of salary shadowing. Taking into consideration the above, we offer two blocks of recommended measures aimed at increasing the participation of employees in state pension insurance and widening their insurance rights: proposals concerning strengthening the motivation of workers and employers for full participation in state pension insurance and also increasing the responsibility of workers and employers in case of avoidance of proper unified social tax payment.

Increase of employee's awareness concerning the formation and use of the budget funds of Pension Fund of Ukraine, as well as concerning their own obtained pension rights will create preconditions for a more active position of workers in the management of financial resources of Pension Fund of Ukraine. In our opinion, in modern conditions promising area for strengthening the position of the employees' representatives in the management of Pension Fund of Ukraine is work to strengthen

control over the payment of unofficial salary to employees and use of unaccounted labor in the production process.

An important area for implementation of measures concerning increasing revenues of Pension Fund of Ukraine is, in our opinion, the improvement of the organization of process of single social tax administration. In our opinion, significant intensification of participation of Pension Fund of Ukraine in unified social tax administration is fundamental to ensure the strategy of development of state pension insurance under the condition of pension reform. Therefore, after the short-term administration of this payment by the Fiscal Service of Ukraine, during which the Fiscal Service should ensure significant progress in legalization of employment and salary, it is reasonable to attach unified social tax administration to Pension Fund of Ukraine. This will allow realizing fully its potential in stimulation of taxpayers of corresponding contributions to pay them properly. Partnership cooperation of Pension Fund of Ukraine with employers and employees should become dominant in this case.

Thus, realization of the measures taken in the study on improving the practice of mobilizing the revenues of the Pension Fund of Ukraine will significantly affect the transparency of the functioning of the social insurance system, increase the level of financial literacy of the population and develop the motives of employees and employers in full participation in state pension insurance.

In addition, an important element of the state pension insurance reformation strategy must be radical reformation of unified social tax. In our opinion, the collection of fees for obligatory state pension insurance must be removed from the unified social tax and paid by the state pension insurance participants separately from other contributions for social insurance. This is a necessary condition for the development of multi-level pension insurance and the establishment of fees to the accumulative system of state pension insurance.

ОБЩНОСТЬ ЦЕННОСТЕЙ В МНОГОНАЦИОНАЛЬНОЙ ГРУППЕ КАК ОСНОВА ПОЗИТИВНОЙ АДАПТАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ

Пилипенко-Фрицак Н.А.

Сумский государственный университет, преподаватель

В современном динамично развивающемся мире, в условиях интенсификации и углубления международных образовательных контактов, интернационализации современного высшего образования, молодые люди, стремясь получить качественное образование для дальнейшего успешного трудоустройства и карьерного роста, осваивают новые страны.

Новая страна, новое общество, новое окружение, новые условия жизни и безграничная свобода при минимальном контроле семьи актуализируют проблему адаптации молодых людей (в частности, иностранных студентов) к чужой им действительности незнакомой страны.

Несомненно, адаптация иностранных студентов - это сложный, динамический, многоуровневый и многосторонний процесс. Иностранные студенты проходят несколько этапов (уровней) адаптации, среди которых мы выделили: адаптацию к учебной деятельности в высшем учебном заведении, адаптацию к условиям жизни и учебы в новой стране – в неродной, инокультурной среде, адаптацию к многонациональному коллективу, обусловленную обучением и сосуществованием в многонациональном коллективе – социокультурную адаптацию.

Каждый студент – это личность со своими собственными идеями и целями, мыслями и чувствами, с индивидуальными качествами, определяющими содержание и характер его поведения. В то же время каждая конкретная личность является представителем определенного социального института со своей системой норм и ценностей, культурными, этническими,

религиозными и т.п. установками, стереотипами, оказывающими на нее (личность) влияние.

Успешная адаптация зависит от многих факторов. Одним из факторов, обеспечивающих успешную адаптацию, является система ценностных установок личности.

Ценности во многом детерминируют специфику восприятия индивидом окружающей действительности. На уровне общества они выполняют фундаментальную функцию интегрирующего элемента в общественной структуре. Как отмечал Ч. Кули, ценности являются основой механизма мотивации социального поведения людей. М. Вебер акцентировал внимание на рассмотрении ценности как существенного фактора ориентации человека в окружающем мире, фактора побуждения, мотивации поведения личности.

Исследование, проведенное нами, призвано было подтвердить тезис о том, что общность общечеловеческих ценностей, «исповедуемых» иностранными студентами, обучающихся в одной группе, обеспечивает успешную адаптацию студентов в многонациональном учебном коллективе, что в свою очередь является основой успешного развития и эволюции коллектива, основой его целостности и стабильного существования.

Как известно, основные общечеловеческие ценности, составляющие базис ценностного сознания человека и влияющие на его поступки, формируются в период так называемой первичной социализации индивида к 18-20 годам, и остаются достаточно стабильными.

М. Рокич обратил внимание на тот факт, что количество базовых ценностей человека невелико. Люди и социальные группы в любом обществе разделяют одни и те же ценности, варьируется лишь степень приверженности к одним и тем же общечеловеческим ценностям.

В опросе приняли участие 14 студентов одной группы, приехавшие учиться в медицинский институт Сумского государственного университета из 4 стран: Ирака, Нигерии, Танзании и Индии.

В исследуемой группе отмечается высокий уровень адаптации иностранных студентов к той университетской действительности, в которой они учатся и живут в течение длительного периода времени.

Студентам был предложен перечень общечеловеческих ценностей, содержание которых не связано непосредственно с конкретным историческим периодом развития общества или конкретной этнической традицией. Молодым людям было предложено в порядке возрастания расположить ценности: от 1 до 14, где 1 – наиболее значимая, 14 – наименее важная или неважная.

Ценность	Значимость ценности (рейтинг)													
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Любовь		2	3	3	1	2	3							
Семья	1	9	3	1										
Религия, вера	13			1										
Здоровье		3	4	4	1	1	1							
Деньги			1	1	2		2	2	2	1	2		1	
Дружба			2	1	2	1	4		1	3				
Общение, коммуникация					1	2		2	1	1	4	2	1	
Свобода и независимость			1	1	2	1	1	1	2	2		1	2	
Общение с природой					1	1				1	3	2	4	2
Материальные блага						1	1	1	1	1		4		5
Личная безопасность				2				3	3	1	1	1	2	1
Престижность, слава						2			2	3		2		5
Творчество, искусство					1		1	2	1		4	1	3	1
Самореализация, стремление к знанию					3	3	1	3	1	1		1	1	

Как мы видим из результатов исследования, основной особенностью иностранной студенческой группы является вынесение на первый план такой жизненной ценности как религия, вера: 13 из 14 студентов определили данную ценность как наиболее значимую для себя. Данный результат позволяет говорить о метаориентационной, об упорядочивающей все остальные ценности функции такой ценностной ориентации как религия, вера.

Далее наиболее значимой в системе ценностей названа семья; здоровье оказалось более предпочтительным, чем любовь, но обе эти ценности не опустились ниже 7 места.

Следует подчеркнуть, что такие ценности индивидуализации как деньги, материальные блага, престижность и слава не заняли ведущих позиций у иностранных студентов, а 5 из 14 молодых людей вынесли их на последнее по значимости место.

В целом результаты проведенного исследования позволяют сделать вывод, что общность общечеловеческих ценностей, наиболее значимых для студентов, приехавших из разных стран и обучающихся в одной многонациональной группе, обеспечивает успешную адаптацию молодых людей. В свою очередь такая группа создает условия для собственного развития, что положительно сказывается на каждом члене студенческого коллектива.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Пирлог І.А.

магістрант Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Метіль Т.К.

ст.викладач Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

На сьогоднішній день інформаційне забезпечення маркетингової діяльності підприємства залежить не тільки від наявності інформаційних ресурсів, а й від можливостей впровадження інформаційних інновацій,

впорядкування інформаційних потоків підприємства, від вирішення проблем його ефективної інформаційної взаємодії з суб'єктами ринку. Мінливе ринкове середовище висуває підвищені вимоги до маркетингової інформації, що спонукає до вибору найкращих механізмів інформаційного забезпечення управлінської діяльності й ефективного використання маркетингової інформації.

Маркетингова інформаційна система (МІС) - це безперервно діюча система, до якої належать персонал, устаткування, набір процедур і методів, призначених для регулярного збирання, обробки, аналізу й інтерпретації Інформації з різних джерел; яка забезпечує Інтегрування, підтримання й передачу менеджерам інформації у встановлений час та у формі, придатній для прийняття рішень [1, с.25].

Під інформаційним забезпеченням маркетингу підприємства розуміється: комунікація, а саме обмін інформацією, на основі якої керівники отримують відомості, необхідні для прийняття рішень, і доводять прийняті рішення до працівників підприємства; процес збору, зберігання, вибору, перегрупування, систематизації даних та аналіз інформації; процес збору показників з усіх аспектів діяльності підприємства.

Роль інформаційної системи полягає у наданні доступу до інформації, у своєчасному "продукуванні" інформації і в розподілі інформації з прийнятними витратами. Типова структура МІС зображена на рис. 1.

Блоки МІС взаємопов'язані завдяки прийнятим рішенням та комунікаціям. Потоки інформації, які надходять до маркетингового менеджера, допомагають йому у плануванні та здійсненні запланованих маркетингових заходів. Зворотні потоки в напрямку ринку складаються з маркетингових заходів та інших комунікацій. Єдиного типового зразка МІС не існує. Побудову МІС пристосовано до обов'язків, стилю роботи та інформаційних потреб осіб, які приймають рішення (топ-менеджерів).

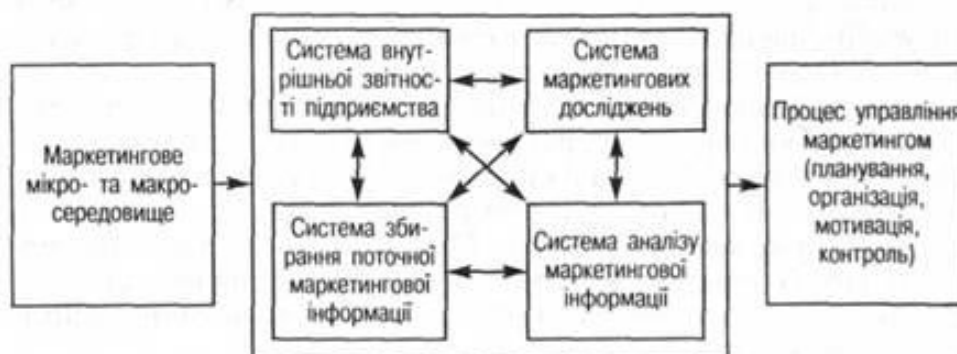

Рис. 1. Структура маркетингової інформаційної системи

Розглянемо детальніше 4 основних елементи МІС [2, с.96]:

1. Система внутрішньої звітності підприємства дозволяє контролювати показники, що відображають фінансовий стан підприємства, рівень витрат, обсяг матеріальних запасів та інші показники внутрішньої звітності підприємства. Важливу роль відіграє використання комп'ютерної мережі, сучасних телекомунікаційних об'єктів.

2. Система збору поточної зовнішньої маркетингової інформації являє собою набір інструментів та процедур, які використовуються для отримання достовірної та повсякденної інформації про маркетингові умови. Дані про маркетинг збираються через продавців та інших працівників на місцях, а також з преси, літератури конкурентів тощо.

3. Система маркетингових досліджень дозволяє управляти інформацією, отримання якої вимагає окремого дослідження. Маркетингове дослідження - це системний процес визначення цілі дослідження, збору, аналізу об'єктивної ринкової інформації та розробки рекомендацій щодо прийняття конкретних управлінських рішень щодо стратегії продукту та ринку на підприємстві.

4. Система аналізу маркетингової інформації (аналітична система, система підтримки маркетингових рішень) - це набір моделей, за допомогою яких зібрана інформація може бути використана у складних прогнозах та перевірці різних сценаріїв. Ця система охоплює всі прогресивні інструменти для аналізу даних та проблемних ситуацій. Аналітична система у свою чергу складається з статистичного банку та банку моделей.

Статистичний банк - це сукупність сучасних статистичних методів обробки інформації, що дозволяє визначити найбільш важливу інформацію. Функцією статистичного банку є обробка, аналіз, агрегація даних. Методи статистичного аналізу є важливою та дуже важливою частиною МІС, яка базується на використанні комп'ютерних програм та систем статистичного аналізу. У арсеналі цих систем є багато різних методів, найбільш поширеними серед яких є такі:

1. Кореляційний аналіз дозволяє виявити і оцінити напрям зв'язку між параметрами, що вивчаються.
2. Регресійний аналіз полягає в знаходженні найбільш підходящого рівняння, що описує залежність якоїсь величини від набору незалежних змінних.
3. Дискримінантний аналіз використовується для визначення ознак різниці двох і більше категорій об'єктів.
4. Факторний аналіз дозволяє виділити систему незалежних змінних, що лежить в основі значного набору взаємозв'язаних величин.
5. Кластерний аналіз дає змогу розподілити групу об'єктів на декілька груп, що взаємно не перетинаються, за сукупністю якісних і кількісних характеристик. Основне використання - сегментування ринку.
6. Аналіз багатомірних сукупностей використовується для наочного представлення відносного положення конкуруючих товарів або марок. Об'єкти представляються точками в багатовимірному просторі ознак, що їх характеризують, в якому відстань між точками визначається ступенем різниці між об'єктами, що презентуються.

Банк моделей - набір математичних моделей, які допомагають представити розвиток певної ринкової ситуації та спрогнозувати результати дій підприємства. (Моделі створення товару; моделі системи ціноутворення; моделі каналу розподілу; моделі розробки рекламного бюджету тощо) [3, с. 18].

Система управління маркетингом дає можливість отримати підприємству наступні переваги:

1) стосовно маркетингової діяльності: акцентування уваги на певних покупцях (товарах); зменшення кількості помилок у процесі операційної діяльності; підвищення ефективності прийняття управлінських рішень;

2) стосовно організаційної діяльності: контроль маркетинговими службами діяльності інших підрозділів підприємства; скорочення часу оформлення документів та обслуговування клієнтів; зменшення кількості персоналу;

3) стосовно інформаційної діяльності: збільшення обсягу маркетингової інформації, необхідної для прийняття управлінських рішень; можливість швидкої обробки великих обсягів інформації; підвищення якості інформації; зменшення кількості паперової роботи.

Отже, впровадження інформаційного маркетингу може широко застосовуватися на виробничих підприємствах. Однак подібна маркетингова діяльність неможлива без налагодженої роботи інформаційного забезпечення, тому що ефективність виробництва багато в чому залежить від того, як добре керівники підприємств знають потреби ринку товарів та послуг. Цей факт підтверджує те, що використання систем інформаційного забезпечення є необхідною умовою підвищення ефективності маркетингової діяльності підприємства. Розглядаючи систему маркетингової інформації як сукупність пов'язаних структурних частин і відносин єдиної системи, ми бачимо необхідність вивчення оптимізації та результативності роботи системи маркетингової інформації, яка здатна вплинути на економічний стан окремого підприємства і регіону в цілому.

Список літератури:

1. Котлер Ф. Основы маркетинга. Краткий курс / Котлер Ф. – М. : Издательский дом «Вильямс», 2002. – 656 с.
2. Степаненко О.В. Роль інформаційного забезпечення в процесі управління маркетинговою діяльністю в сільськогосподарських підприємствах / О. В. Степаненко // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України: зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 142. – Ч. 1. – С.

96–104.

3. Солнцева Г.Н. Інформація в маркетингу / Г.Н. Солнцева Г.Л. Смолян // Інформаційні системи. – 2010. – № 4. – С. 18–29.

ОСОБЛИВОСТІ НАСІННОГО РОЗМНОЖЕННЯ ОДНОРІЧНИХ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН НА ПРИКЛАДІ КАЛІСТЕФУСА КИТАЙСЬКОГО

Питель К.В.

магістр 2 курсу навчання, спеціальності «Біологія».

e-mail: pytelkarina@ukr.net

Лагутенко О.Т.

кандидат сільськогосподарських наук, доцент кафедри біології
Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова.

<https://orcid.org/0000-0003-2589-9414>

e-mail: lagytenkoot@ukr.net

Квітникарство як частина декоративного садівництва набуло в Україні інтенсивного розвитку в останні 25–30 років. У квітникарських господарствах особливе місце та поширення належить Калістефусу китайському, який є одним із найулюбленіших і найпоширеніших декоративних рослин відкритого ґрунту. Рід калістефус (*Callistephus*) представлений одним видом (*Callistephus chinensis* (L.) Nees., який у народі називають айстрами. Батьківщиною вважають Північно-Східний Китай, південь Далекого Сходу Росії та північну частину Корейського півострова. До нашої країни були занесені у 18 столітті [4, 6, 7].

Зараз виведено надзвичайно багато селекційних сортотипів та сортів, які відрізняють багатьма зовнішніми параметрами: висота та форма куща; форма, тип і забарвлення суцвіття тощо [5, 8, 9]. В світовій колекції нараховується близько 4000 сортів айстри, одержаних селекціонерами за останніх 200 років.

На сьогодні селекцією Калістефусу китайського в Україні займаються лише дві установи Національний ботанічний сад ім. М.М.Гришка і Інститут садівництва НААН [10].

Сьогодні на території України вирощування айстр є досить прибутковою, цікавою і перспективною галуззю квітникарства [1, 2]. Попри те, що квітка досить поширена – наукові публікації, в яких відображаються особливості росту та розвитку калістефуса, рівень продуктивності різних сортів, їх реакції на певний комплекс погодно-кліматичних умов, зустрічаються рідко. Тому такі дослідження є вкрай необхідними для здійснення результативного добору стійких сортів, збереження їх генофонду та розширення асортименту квітково-декоративних рослин [6].

Нами досліджено ефективність насінневого розмноження сортів «Анастасія», «Ангеліна», «Оксана», «Поліна», «Яблунева», а також нових гібридних форм айстр «Форма 153-1», «Форма 178-4», «Форма 256-4», «Форма 261», «Форма 265-2». Насіння вище перерахованих сортів та гібридних форм надані Лабораторією квітково-декоративних і лікарських культур Інституту садівництва ААН України, в якій багато років ведеться робота з сортовивчення і селекції айстри.

З метою вивчення особливостей насінного розмноження однорічних декоративних рослин нами був закладений дослід з вирощування розсади айстри. Насіння досліджуваних сортів та гібридних форм висіяли в теплиці 25 березня у горщики, заповнені ґрунтовою сумішшю (3 частки дернової землі : 1 частка торфу), та підтримували температуру 18...20°C. Розсаду підживлювали розчином мінеральних добрив (на 10 л води: аміачна селітра – 10–15 г, суперфосфат – 20 г, калій хлористий – 10 г). Дослід проводили у чотирикратній повторності. Загальна кількість насіння узатого для дослідів становить 120 шт., тобто для кожного сорту або форми – 12 насінин (по 3 насінини у 4 горщики). Перші сходи почали з'являтися на 5-10 день після посіву. При цьому після появи сходів 2 горщики знаходилися на денному світлі, а інші 2 – в умовах доосвітлення фітолампю. Морфометричні показники сходів визначали на 30,

45 та 60-ту добу від початку фази сходів. Вживаність розсади визначали за відсотком рослин, що вижили на кінець досліду.

Визначення морфометричних параметрів сходів Калістефуса китайського здійснювали за допомогою міліметрової лінійки. Отримані результати вимірювань висоти сходів (табл. 1) засвідчують, що в групі сортів на початок досліду середній показник був значно меншим, ніж у групі гібридних форм і становив лише 9 мм. Причиною даного явища стала поява сходів у сортів «Анастасія» та «Ангеліна» у значно пізніші строки порівняно з іншими сортами та гібридами.

1 - Морфометричні показники сходів Калістефуса китайського

Висота сходів, мм	При денномі світлі	При доосвітленні фітолампю	При денномі світлі	При доосвітленні фітолампю	При денномі світлі	При доосвітленні фітолампю
Дата вимірів	09.05.2018		24.05.2018		08.06.2018	
Сорти						
«Оксана»	14	16	40	50	42	52
«Яблунева»	20	22	53	58	56	66
«Анастасія»	0,0	10	50	55	53	63
«Ангеліна»	0,0	15	47	57	50	70
«Поліна»	10	11	45	55	49	69
Середнє за сортами	9±0,2	15±0,3	47±0,5	55±0,5	50±0,5	64±0,6
Гібридні форми						
Форма 153-1	21	25	49	59	51	61
Форма 261	22	26	51	61	54	74
Форма 178-4	9	19	52	62	54	64
Форма 256-4	9	15	49	69	51	61
Форма 265-2	20	22	51	61	53	70
Середнє за гібридними формами	16±0,2	21±0,4	50±0,4	62±0,4	52±0,6	66±0,6

Група нових гібридних форм, які знаходяться на сортовипробуванні в Лабораторії квітково-декоративних і лікарських культур Інституту садівництва НААН України, за середнім показником висоти сходів як на початок досліду (16 мм), так і на кінець досліду (66 мм) перевершили групу сортів. Серед гібридних форм найбільшим показником висоти сходів на кінець досліду

відзначилась «Форма 261» (74 мм), а найменшим – «Форма 256-4» і «Форма-153-1» (61 мм).

При цьому показники висоти сходів, які росли в умовах доосвітлення фітолампю, перевищували показники сходів при денному світлі як у групі сортів, так і в групі гібридних форм. Найкраще на доосвітлення фітолампю реагував сорт «Ангеліна» і гібрид «Форма 261».

Отримані результати вивчення виживаності розсади Калістефуса китайського (табл. 2) вказують, що за середніми показниками частки рослин, що вижили на кінець досліду група гібридних форм значно поступається групі сортів. При цьому доосвітлення фітолампю позитивно впливало на даний показник. У групі сортів використання фітолампи призвело до 100%-ого виживання розсади сортів «Яблунева», «Анастасія» і «Ангеліна».

2 - Показники виживаності розсади Калістефуса китайського

Частка рослин, що вижили, %	При денному світлі	При доосвітленні фітолампю
Сорти		
«Оксана»	33,3	66,7
«Яблунева»	83,3	100,0
«Анастасія»	100,0	100,0
«Ангеліна»	33,3	100,0
«Поліна»	66,7	66,7
Середнє за сортами	63,3$\pm$3,0	86,7$\pm$5,0
Гібридні форми		
Форма 153-1	33,3	66,7
Форма 261	83,3	83,3
Форма 178-4	66,7	66,7
Форма 256-4	66,7	66,7
Форма 265-2	16,7	50,0
Середнє за гібридними формами	53,3$\pm$4,0	66,7$\pm$2,0

Група гібридних форм за показниками виживання рослин поступається групі сортів. Середній показник частки рослин для гібридних форм становив 53,3% при денному освітленні, 66,7% – при доосвітленні фітолампю. Серед гібридних форм найвищим процентом виживання рослин відзначилася «Форма 261» (83,3%), а найменшою – «Форма 265-2» (50%).

Отримані нами дані свідчать про високу ефективність насіннєвого розмноження та успішного вирощування досліджуваних сортів та гібридних форм Калістефуса китайського. Доосвітлення сходів покращує морфометричні показники сходів та виживаність розсади. Найбільш перспективними для ефективного розмноження виявилися сорт «Ангеліна» та гібрид «Форма 261».

Список літератури:

1. Алексєєва Н. М. Айстри / Н. М. Алексєєва // Квіти України. - 2001. - №4. - 96 с.
2. Алексеева Н.Н. Астры / Н.Н. Алексеева, Л.М. Яременко. – М. : Изд-во "Юнивест маркетинг", 1999. – 30 с.
3. Алексєєва Н.М. Айстри. Біологічні особливості. Вирощування. Використання. Сорти / Н.М. Алексєєва, В.М. Черняк, С.М. Левандовська. – Тернопіль : Вид-во "Навч. книга – Богдан", 2008. – 160 с.
4. Гродзинський А.М. Декоративные растения открытого и закрытого грунта / А.М. Гродзинский – К.: Наукова думка, 1985. – С. 410–434.
5. Левандовська С.М. Історія інтродукції та сучасний світовий сортимент айстри однорічної (*Callistephus chinensis* (L.) Nees) / С.М. Левандовська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2014. – Вип. 24.4. – С. 91-96.
6. Левина Р. Е. Репродуктивная биология семенных растений / Р. Е Левина. – М.: Наука, 1981. – 96 с.
7. Петренко Н.А. Карликовые королевские астры / Н.А. Петренко // Цветоводство. – 1998.– № 5. – С. 18-19.
8. Строганова Т.П. Астры / Т.П. Строганова. – М : Изд-во МКХ РСФСР, 1960. – 58 с.
9. Тавлинова Г.К. Астры / Г.К. Тавлинова. – СПб., 2001. – 224 с.
10. Шевель Л. О. Біологічні особливості рослин калістефусу китайського (*Callistephus chinensis* (L.) Nees) та їх використання в селекційному процесі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. с.-г. наук: спец. 06.01.05 «Селекція і насінництво» / Л. О. Шевель. - К., 2016. - 22 с.

ПОГЛЯД НА ПСИХОДИНАМІКУ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ

Пліско А.Г.

студентка,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Науковий керівник: Невоєнна О. А.

кандидат психологічних наук, доцент

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Підхід до теми залежності від психоаналітичної перспективи залишається в багатьох сенсах дуже спірним питанням. Сили, які спрямовані проти клінічного психолога, який вибирає такий підхід, виходять не тільки від очевидних противників психоаналізу, органічної психіатрії, біхевіористів, теоретиків когнітивних систем, але з більш широкого психоаналітичного кола.

Історичні антицеденти даного опору до психоаналітичного вивчення або лікування пристрастей були добре представлені в літературі і основна увага спрямована на ранню пристрасть Фрейда до кокаїну і його довічну залежність від тютюну. Крім того, з деякими помітними винятками [1-3], перше покоління аналітиків, як правило, уникало пристрастей, з огляду на непередбачуваність пацієнтів, їх схильність до перебільшення, уявну хронічну нестабільність, динаміку перенесення.

В останні роки спостерігається підвищений інтерес до психодинаміки залежності, і саме тому широке коло теоретиків-клініцистів значно додали інформації до розуміння залежності від психоаналітичної перспективи [3-4]. Роботи мислителів, таких як Клейн, Біон, Винникотт і Кохут, спровокували звернення уваги до проблеми внутрішніх і зовнішніх об'єктних відносин наркомана, а не на ідеї первинних розладів. Ранні порушення прихильності були описані в термінах хронічної дитячої реляційної травми і це було пов'язано з психопатологічними структурами характеру, які незмінно зустрічалися серед тих пацієнтів, у яких були присутні хронічні моделі

звикання. Дані пацієнти часто бачать метод в ресурсах лікування наркоманії, оскільки вони представляють себе затиснутими в примусі до фізичної, психологічної та емоційно-руйнівної поведінки. Вони ілюструють поняття примусу повторення, негативну терапевтичну реакцію і вторинні вигоди від хвороби, які накопичуються для пацієнтів, як матеріально, так і душевно. Що насправді відбувається з хронічно застряглими, залежними пацієнтами і як ми можемо виокремити почуття внутрішніх світів, які призводять до такого саморуйнування?

Намагаючись описати хронічно хворих пацієнтів, які схильні загрузнути в повторюваних зразках самовпевненої і деструктивної поведінки, потрібно підкреслити захисні механізми, які домінують у структурі особистості таких осіб [5]. Насамперед шизоїдні захисні сузір'я, названі автоматними станами, і відповідний тип особистості - автомат. Пацієнтам характерна негнучкість основного я, псевдозв'язанність, що проявляється у взаємодії з терапевтом, і вдаванні до автоматичної і шкідливої поведінки до себе та інших, які мали тенденцію приводити до моделей звикання (азартні ігри, алкоголь, наркотики і т. д.). Розвиваючи ці ідеї на глибшому феноменологічному рівні, спираючись на роботу інших аналітиків, які досліджували психоз і умертвіння терапевтичних відносин [6], останні підводять до опису області психіки наркомана, яка схожа на чорну діру. Схожість з чорною дірою включає в себе тенденції наркоманів тягнути інших в свої внутрішні світи, використовувати звикання, щоб зруйнувати будь-яке осмислене почуття часу або простору і спотворити як зображення, так і уявлення про себе, щоб інші могли бути збентежені відносинами і діями наркомана.

У міру того, як ми вдосконалюємо наше розуміння залежності і психології звикання можна припустити, що аспекти психодинамічного функціонування повинні бути більш зрозумілі, якщо втручання в лікування повинно стати більш ефективним. Це буде означати, що клініцистам пропонується глибше вивчити зміст звикання в контексті способу життя

пацієнта і досліджувати антицеденти розвитку такої поведінки. Готовність до лікування подібним чином може принести користь пацієнту і терапевту.

Список літератури:

1. Clark LP (1919) A psychological study of some alcoholics. *Psychoanal Rev* 6: 268-295.
2. Rado S (1933) The psychoanalysis of pharmacothymia. *Psychoanalytic Quarterley* 2: 1-23.
3. Wurmser L (1974) Psychoanalytic considerations of the etiology of compulsive drug use. *J Am Psychoanal Assoc* 22: 820-843.
4. Khantzian EJ (1985) The self-medication hypothesis of addictive disorders: focus on heroin and cocaine dependence. *Am J Psychiatry* 142: 1259-1264.
5. Hopper E (1995) A psychoanalytical theory of 'drug addiction': unconscious fantasies of homosexuality, compulsions and masturbation within the context of traumatogenic processes. *Int J Psychoanal* 76: 1121-1142.
6. Eshel O (1998) Black holes, deadness and existing analytically. *Int J Psychoanal* 79: 1115-1130.

УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПОНЯТТЯ «РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ»

Прасул Ю.І.

к. геогр. н.,

доцент кафедри фізичної географії та картографії

Клименко В.Г.

доцент кафедри фізичної географії та картографії,

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Релігійний туризм є одним із перших видів подорожування. Водночас значна кількість наукових публікацій припадає на початок ХХІ ст., який характеризується відродженням духовної сфери. Матеріал щодо сутності і

розвитку релігійного туризму викладений у монографічній, періодичній, навчально-методичній літературі і охоплює широке коло питань. У публікаціях зустрічаються терміни «паломництво», «релігійний туризм», «релігійно-паломницький туризм», але переважна більшість дослідників дотримуються точки зору, що саме явище є релігійним туризмом, у межах якого можуть існувати різновиди. Відповідно до результатів аналізу термінологічної бази, можна зробити висновки, що майже усі тлумачення релігійного туризму мають більше схожих рис, ніж відмінностей. Основна відмінність полягає у точках зору (мотиваційній, економічній, просторовій), з яких розглядають дане явище.

До *першої* групи будемо відносити тлумачення, в основі яких лежить певна мета (відвідування релігійних центрів, поклоніння, богослужіння тощо). Серед авторів, які дотримуються такого підходу, – О. О. Бейдик [2], Л. М. Устименко [7], С. П. Кузик [6]. *Друга* група понять є класичною для спеціальності «Туризм», при чому релігійний туризм сприймається не як подорож, а як підприємницька діяльність, тобто ключовим моментом виступає надання послуг. Така точка зору є найбільш поширеною серед економістів. Відзначимо таких авторів, що використовують даний підхід, – М. П. Кляп [4], О. В. Бабкін [1], А. С. Ковальчук [5], ін. *Третій* підхід характерний для української географічної школи і підкреслює основну рису туризму як явища – переміщення у просторі. Відповідно, відзначимо праці Т. Т. Христова [8], Д. О. Бессараба [3], П. Л. Яроцького [9].

Ми дотримуємося також останнього підходу і розглядаємо *релігійний туризм* як один з видів туризму та туристичної діяльності, що характеризується відвідуванням святих місць, святинь, езотеричних місцевостей, що знаходяться поза місцем постійного проживання, з метою пізнання і самопізнання, прочанства, духовно-філософського пошуку терміном від 24 годин до 1 року.

Приймаючи до уваги, що за більшістю класифікаційних ознак релігійний туризм буде відображати несуттєві ознаки, то звернемо увагу на основні ознаки класифікації релігійного туризму (рис. 1). Таким чином, підтверджуємо різноманітну природу релігійних подорожей та об'єктів їх інтересу.

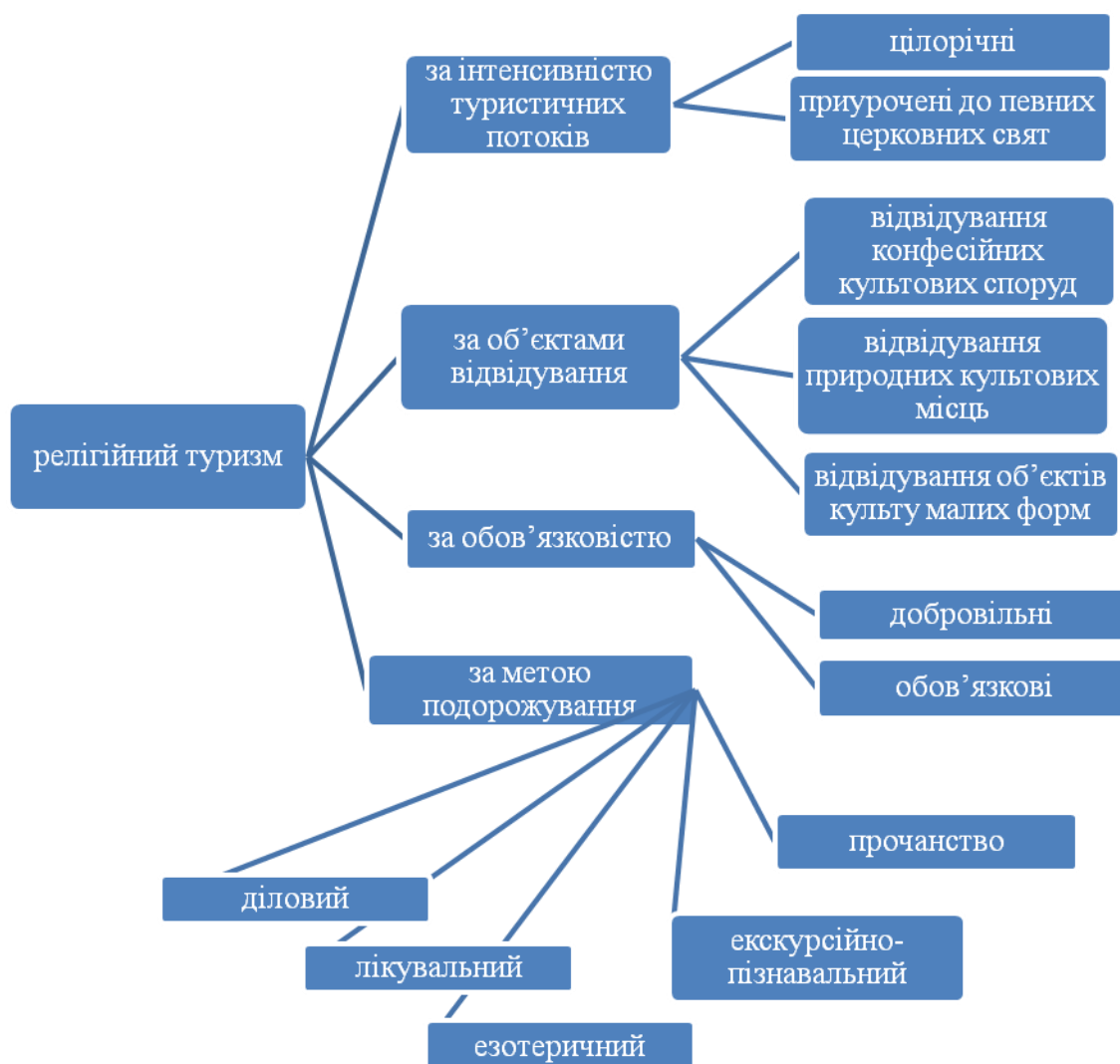

Рис. 1. Спеціальні ознаки класифікації релігійного туризму

В основі будь-яких подорожей лежить мета подорожування. Розглядаючи релігійний туризм, слід звернути увагу на прочанський, екскурсійно-пізнавальний, езотеричний, лікувальний, діловий.

Прочанство є найбільш специфічною формою релігійного туризму. Метою прочанства виступає відвідування святинь певної релігійної течії у певний термін з обов'язковим дотриманням суворого режиму відвідування, а основою – глибокі вірування. До цього ж виду ми відносимо і богомолля – короткотривалі подорожі з метою поклоніння святиням у будь-який час. Під час таких подорожей основними видами занять є молитва, богослужіння, релігійне поклоніння, що у свою чергу виступає основною метою

подорожування. Основними рисами виступають здійснення обрядів, участь у богослужінні, дотримання молитовного розкладу, глибоке вірування, прив'язка до релігійного календаря.

Екскурсійно-пізнавальна гілка релігійного туризму має на меті отримання нової інформації щодо розвитку тієї чи іншої релігії групою екскурсантів. Як правило, екскурсанти отримують інформацію про історію святих місць, життя святих, архітектуру, церковне мистецтво. Даний напрямок розвивається цілорічно і не прив'язаний до церковного календаря. Туристам не слід суворо дотримуватися розкладу молитов, але слід дотримуватися правил загальної релігійної культури. Основною метою є отримання культурно-пізнавального та естетичного задоволення.

Окрім прочан – представників основних гілок світових релігій, є суттєва частка послідовників духовних учителів, різних шкіл, відвідувачів духовних семінарів і практик, спрямованих на духовне самопізнання людини. *Езотеричний* напрямок релігійного туризму полягає у відновленні зв'язків з природою, надприродними властивостями території, з потойбічним. Даний напрямок розширює традиційне віросприйняття, а його мета полягає у веденні філософського пошуку. Найчастіше ресурсами для них виступають природні ресурси, що мають певну енергетику.

Окремі дослідники, наприклад, М. П. Кляпп [4], розглядають крім езотеричного ще й сакральний різновид релігійного туризму, коли турист під час подорожі створює і підкреслює свій зв'язок з потойбічним, містичним. Але ми вважаємо недоцільним виносити даний різновид окремо, хоча на майбутнє може слід розглядати не суто релігійний туризм у загальному, широкому сенсі, а саме сакральний, який буде охоплювати як суто релігійний, так і езотеричний.

Релігійний туризм може мати *лікувальне* спрямування. У різних релігіях існують різні правила до цього. Так, у православ'ї вважається, що лікувати хвороби спроможні певні чудотворні ікони та мощі святих, для католиків важливим є доторкання Папи Римського, буддисти для зцілення мають з поклонами три рази обійти священний монастир у м. Лхаса. Але, у будь-якому

разі, крім фізичного зцілення прочани і туристи мають на меті і духовне зцілення.

Діловий напрямок релігійного туризму може розвиватися у декількох варіантах. Один з них отримав назву місіонерський. Він охоплює подорожі з метою пропаганди релігійного вчення. Другий є науковим, найменш чисельним, об'єктами якого виступають рукописи, культові предмети, архітектурні форми, пам'ятки археології релігійного призначення.

Список літератури:

1. Бабкин А. В. Специальные виды туризма : учебное пособие / А. В. Бабкин. – Ростов н/Д : Феникс, 2008. – 251 с.
2. Бейдик О. О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії / О. О. Бейдик. – К. : Федерація профспілок України, інститут туризму, 1997. – 130 с.
3. Бессараб Д.А. География международного туризма : пособ. для студентов вузов. В 2 ч. Ч. 2. География видов туризма / Д. А. Бессараб, Л. В. Штефан. – 2-е изд., испр. – Мн : ТетраСистемс, 2013. - 224 с.
4. Кляп М. П. Сучасні різновиди туризму : навчальний посібник / М. П. Кляп, Ф. Ф. Шандор. – К. : Знання, 2013. – 334 с.
5. Ковальчук А. Формування понятійно-термінологічного апарату релігійного туризму і паломництва / Андрій Ковальчук // Вісник Львівського університету. Серія Міжнародні відносини. – 2012. – Вип. 29. – Ч. 2. – С. 86-92.
6. Кузик С. П. Географія туризму : навч. посібник / С. П. Кузик. – К. : Знання, 2011. – 271 с.
7. Устименко Л. М. Релігійний туризм як історико-суспільне явище / Л. М. Устименко // Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Серія: Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. – 2013. – Вип. 19. – Т. II. – Рівне, 2013. – С. 187-192.
8. Христов Т. Т. Религиозный туризм : учеб. пособие / Т. Т. Христов. – 4-е изд., испр. – М. : Академия, 2008. – 288 с.

9. Яроцький П. Л. Паломницький туризм в Україні / П. Л. Яроцький // Наукові записки КІТЕП : щорічник. – Вип. 1. – К. : Український центр духовної культури, 2001. – С. 123-130.

TECHNOLOGICAL AND QUALITATIVE INDICATORS OF SLAUGHTER OF FATTENING YOUNG ANIMALS DEPENDING ON THE SOURCE OF SELENIUM IN THEIR DIET

Prylipko Tetiana

Doctor of Agricultural Sciences, Professor of
State Agrarian and Engineering University in Podilya, Ukraine
e-mail: vtl280726p@ukr.net

Pork as a branch of agricultural production provides populations of many countries with valuable and vital food products and is still one of the most promising in the agrarian business, which manufacturers have long been aware of abroad and are now trying to place their shoulders on Ukrainian colleagues with new knowledge, skills and abilities [6]. At organizations of the mineral nursing pig necessary to pay attention to balance ration from separate mineral material. Need of the saplings in selenium increases in period its intensive growing. [3,4] in suppressing majority of the called on studies on problem selenium feeding animal as sources of the selenium were used in the main inorganic join - a selenite and selenate sodium, and very little studied new selenium contain additives of the organic origin, in particular sowed; sel-plex companies “Olltek” (USA) [1,2]. Since this preparation gains broad spreading in Ukraine, study to efficiency its using there is actual.

At, the animals control checking group got the main ration, but pig 1,2 and 3-y experimental groups such ration, but with accompaniment to him accordingly

selenite, selenate sodium and sowed; sel-plex in dose, which provided the general level of the selenium in ration 0,3 mg/kg dry material [1].

As we have already mentioned, in the literature, especially in the last 5-10 years of wide discussion, came the question about the sources of selenium in the animal diet. The reason for this is the announcement by a number of authors [4] that selenium in the composition of inorganic and organic compounds has different availability for the organism, and hence - shows a different effect.

Beside pig 2 research group, in ration which source of the selenium was selenate sodium, daily average increase of the alive mass exceed the checking analogues on 24 g, or 4,8% ($R < 0,01$). The pigs 3 experimental group, in ration which entered the organic selenium in the manner of sowed; sel-plex, on daily average increase alive mass dominated the checking analogue on 13,1% ($R < 0,01$), but animal 1 research group - on 31 g, or 5,8% ($R < 0,05$). Except daily average increase, the experimental live-stock pig differed on slaughter quality also. In particular, beside all animal of the experimental groups relatively with checking was high preslaughter living mass on 1,67-9,49 kg though under biometric processing reliable ($R < 0,05$) was a difference between 3 experimental group pig only and checking - 9,49 kg (the table 1). A raised preslaughter mass pig experimental group has conditioned the difference in their destructive mass with checking relatively. In 1-y experimental group this difference is formed 1,72 kg, or 2,32% ($R > 0,05$), 3-and - 3,52 kg, or 4,74% ($R > 0,05$), and researchgroup 8,83 kg, or 11,88% ($R < 0,01$). If compare the destructive mass a pig 3 research group with 2 experimental which as consource of the selenium got the selenium a sodium, that possible see the possible difference in favour of animal 3 experimental group at a rate of 5,31 kg, or 6,82% ($R < 0,05$). Gilt 3 research group on factor of the destructive mass also realistically exceed the animal 1 experimental group, which got the selenite a sodium, on 7,11kg, or 8,55% ($R < 0,05$). This fact points to positive effect sowed; sel-plex relatively with inorganic selenium.

However on factor of the destructive output beside pig of the experimental groups is noted only trend to increase. If in checking this factor formed 74,50% then beside pig 1, 2 and 3 research groups it was big only on 0,47; 0,71 and 1,61%

($R > 0,05$). The research group pigs truly did not differ from checking analogue on internal fat amount (0,89-0,93 kg against 0,87 kg) and thicknesses of the secret agent on 6-7 breast vertebra - 3,45-3,48 against 3,54 sm. Beside experimental groups pig relatively with checking was more heavy on 0,90-0,36 kg head ($R > 0,05$) that, obviously, is connected with more high their alive mass before slaughter. This, probably, possible explain the difference in factor of the skin pig mass experimental groups, which also was more heavy on 0,08-0,99 kg ($R > 0,05$).

The Important factor of pig plumpness there is mass their flourishes. Beside pig of the experimental groups mass cooled flourishes exceed checking on 1,16-0,65 kg ($R > 0,05$). Herewith 3 research group animal on mass cooled flourishes exceed checking on 6,05 kg, or 10,98% ($R > 0,05$). Relatively with animal 2 experimental group, 3 experimental group dominated on mass cooled flourishes on 3,15 kg, or 5,43%. However as to relative factor - an output fresh flourishes, that he essential image beside experimental and checking animal did not differ (58,46-58,93 against 58,32%).

In half carcasses pig 1 groups was kept 19,26 kg meat, but in half carcasses animal 1, 2 and 3 experimental groups on 0,41 kg accordingly, 1,03 kg and 2,20 kg ($R > 0,05$) more. On contents of the fat half carcasses research animal differed from checking aside increase him only on 0,17-0,56 kg ($R > 0,05$).

Under investigation factors have not rendered the unambiguous influence on contents in meat moisture and protein (tab.1). However, it decreased the concentration oxyproline. In meat pig 1 experimental group contents this amino acid, has formed 0,08%. In meat pig 2 and 3 experimental groups contents oxyproline were else smaller, than in checking, - on 0,09 and 0,12% accordingly. Unlike oxyproline, the introduction selenic preparation in ration pig research groups conditioned though and not more observable, but unambiguous increasing to concentrations in meat of the contents tryptophan, which was positively reflected on quality of meat.

Table 1. Chemical composition of meat experimental pig, %

Indicator	Groups			
	Control	Experimental		
		1	2	3
Totalmoisture	75,2 ± 0,53	74,9 ± 0,37	75,5 ± 0,62	74,7 ± 0,49
Protein	21,5 ± 0,38	21,8 ± 0,49	21,7 ± 0,29	22,1 ± 0,71
Fat	2,15 ± 0,20	2,10 ± 0,15	2,05 ± 0,23	1,760 ± 0,17
Oxyproline	0,223 ± 0,012	0,215 ± 0,010	0,214 ± 0,016	0,211 ± 0,012
Tryptophan	1,343 ± 0,014	1,358 ± 0,033	1,357 ± 0,021	1,368 ± 0,057
Leach	1,15 ± 0,04	1,20 ± 0,05	1,06 ± 0,03	1,15 ± 0,04
Calcium	0,028 ± 0,001	0,031 ± 0,003	0,032 ± 0,001	0,033 ± 0,002
Phosphorus	0,23 ± 0,008	0,25 ± 0,010	0,27 ± 0,006	0,29 ± 0,003*
Copper, mg/kg	0,79 ± 0,01	0,99 ± 0,02**	0,98 ± 0,01**	1,02 ± 0,03**
Zincum, mg/kg	16,8 ± 0,30	20,9 ± 0,01**	20,7 ± 0,04**	20,8 ± 0,02**
Manganese, mg/kg	0,22 ± 0,01	0,29 ± 0,04**	0,28 ± 0,04**	0,32 ± 0,03**
Selenium, mg/kg	98 ± 4,2	136 ± 5,6***	139 ± 6,1***	148 ± 5,7***

the Note. Validity to differences: * $R < 0,05$; ** $R < 0,01$; *** $R < 0,001$

In meat pig 2, 3, 4 exploratory groups, with checking relatively, increased the contents calcium on 0,03-0,05% and phosphorus - on 0,02-0,06%. Herewith more whole calcium and phosphorus was kept in meat pig 3 experimental group with organic form of the selenium in ration.

The contents' increase of the selenium in ration pig research groups before 0,3 mg/kg DM rendered the assistance to the best accumulation in meat honeys, zinc and manganese. If checking sample of meat contained these microelements accordingly 0,79; 16,8 and 24,4 and 31,8% ($R < 0,01$), 2 exploratory - 24,0; 23,2 and 27,3% ($R < 0,01$) and 3 research on 29,1; 23,8 and 45,4. What have shown the analyses, meat pig 1, 2, and 3 research groups relatively with checking contained realistically ($R < 0,001$) more selenium. So if in checking sample it was kept 98 mkg/kg then in exploratory - 136-148 mg/kg. Moreover, follows to note that accumulation of the selenium in meat pig exploratory groups very noticeably depended on the selenium source. For instance, difference in contents' factor of the selenium in meat between animal 1 and 2 experimental groups, got in ration selenite and selenate sodium, and checking has formed accordingly 38 and 41mkg/kg, or 38,8 and 41,8%. Introduction to ration pig 3 experimental group of the organic form of the selenium in the manner of sowed; sel-plex provided the growing of the contents of the selenium in their meat

relatively with meat animals 1 and 2 experimental groups on 12,9 mg/kg accordingly, ($R < 0,001$) that is indicative of higher absorption of the organic selenium in pig organism. So, in liver checking animal was kept 0,168 mg selenium then beside analogue 1 research group his contents in liver exceed checking on 29,2 %, 3 experimental group - on 56,5 and 3 research - on 76,2 %. Moreover, brought difference there is high authentic - $R < 0,001$.

Relatively with liver, high concentration of the selenium is noted in bud experimental animal also. Moreover, in spite of deficit this microelement in ration pig checking group, his contents in bud it was enough high and formed 0,144 mg/kg. Analysing contents of the selenium in heart experimental animal, we came to conclusion that beside pig research with checking relatively, it was more on 0,016 - 0,039 mg/kg, or 33,3-81,3 % ($R < 0,001$).

For contents of the selenium in light, that pigs 1, 2 and 3 experimental groups on this factor dominated the checking analogues, accordingly, on 0,022; 0,047 and 0,072 mg/kg, or 44,0; 94,0 and 144 %. The checking group Animals transferred the animal of the experimental groups on factor of the selenium concentrations and in spleen (on 0,020 - 0,071 mg/kg, or 23,0-81,6 %) ($R < 0,001$).

Considering important functions of the pancreas in digestion, we also defined contents of the selenium in it. As a result, we noted that in pancreas animal checking group selenium level formed 0,054 mg/kg, but in experimental more on 0,014 - 0,027 mg/kg, or 25,9-50,0 %.

Conclusions 1. Balancing diets of young pigs for rearing and fattening for selenium by introducing selenite and sodium selenate and organic drug Sel-Plex causes increase in the meat content of calcium, phosphorus, copper, zinc, manganese, selenium and tryptophan. And better accumulation in the flesh of the elements were observed in animals with a form of organic selenium in Sel-Plex diet; 2. Coming thereof, possible draw a conclusion that pork can be one of the renewal sources of selenium shortage in ration of the people

References:

1. Dyachenko L.S., Prylipko T. N. (2004) Improvement of the efficiency of the use of feed by fattening bulls by balancing selenium rations // Feeding and fodder production, interdepartmental thematic scientific collection-Vip. 54. -Vinnitsa -2004 - P.143 - 149.
2. Zakharchuk P. B.,(2017) Influence of various selenium-containing additives in ration of bulls on productivity and metabolism. / Collection of scientific works of the international scientific-practical conference "Agrarian Science and Education of Podillya", March 14-16, 2017 -m. Kamenetz-Podolsky, PDATU, C236. -238
3. Prylipko T.M.(2006) Experimental justification of doses of selenium in diets of dairy cattle. // dis doc. s.-g. sciences - Kh.: IT UAAS, 2006. - 356s.
4. Prylipko T.N., Kostazh VB, Gonchar V.I. (, 2017) The effect of different selenium sources on productivity and carcass quality of pigs Scientific achievements in agricultural engineering, agronomy and veterinary medicine polish ukrainian cooperation scientific monograph kraków, 2017-S.35-43.
5. Prylipko T. N., Zakharchuk P. B. Kostazh VB (2017) The content of selenium in the diet of ration of dairy cattle in the zone of Ukraine Proceedings of the International Scientific Conference "International Trends in Science and Technology" (October 17, 2017, Warsaw, Poland)- S. 48-52

ТУРИСТИЧНИЙ ДИСКУРС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Прима В.В.

кандидат філологічних наук, доцент,
Київський національний
торговельно-економічних університет

Дискурс – це інтенція думки.

Поль Рікер

Дискурс (лат. *discursus* – міркування, промова) – в широкому значенні – те саме, що міркування. Однак сучасна філософська і логічна рефлексія над дискурсом виявила його особливості, котрі не зводять до звичайного міркування або мовлення.

З другої половини XX початку XXI ст. туризм став невід’ємною складовою життя суспільства, однією з найвисокоприбутковіших і динамічно прогресуючих галузей економіки. За зміни, які відбулися в суспільстві під впливом туризму, він одержав назву соціокультурного феномену XX ст. Вихід туризму на лідерські позиції в економіці та соціумі привернув до нього увагу багатьох фахівців з різних галузей знань. Сьогодні можна говорити про виникнення й активний розвиток нового наукового напрямку – туризмознавства. Різноманітні напрями досліджень та становлення нової наукової дисципліни потребують історичного дослідження теоретичної рефлексії щодо аналізу туризму як культурного феномену, чим і зумовлена актуальність означеного дослідження.

До питань вивчення історії розвитку наукових досліджень стосовно туризму і їх систематизації зверталися вчені різних країн, зокрема в Україні В.С. Пазенок, Г.С. Цехмістрова [3], О.А. Кручек [1]

Досліджень туризму як особливого наукового напрямку розпочалося наприкінці XIX ст., коли туризм почав активно впливати на суспільство і суспільні відносини. Відомий економіст Торстін Веблен у праці «Теорія класу, що розслабляється», яка вийшла друком у 1899 р. в США, відзначав, що туризм уже встиг перетворитися на прояв вишуканого, рафінованого стилю життя. За його словами, в той час немало людей здійснювали туристичні подорожі з метою підкреслити власну належність до певної суспільної групи. Такий сплеск інтересу до туристичних подорожей сприяв стрімкому розвитку туристичної індустрії. Набутий емпіричний досвід і необхідність вирішення нагальних проблем потребували наукової рефлексії.

Аналіз літературних джерел, присвячених проблемам розвитку сучасного туризму, свідчить, що найбільшу увагу дослідників привертають питання

формування понятійного апарату, виявлення закономірностей функціонування туристичної лексики як елементу лінгвістики.

На певному етапі виникла необхідність розгляду туризму в рамках гуманітарного знання, зокрема з позицій культурологічного підходу, що дозволяє надати своєчасну і всесторонню оцінку процесу розширення туристичної діяльності – впливів на соціальну та культурну сферу, екологію, зовнішньоекономічну діяльність та міжнародні відносини. Це пов'язано з тим, що в сучасному світі туризм з переважно економічного явища перетворюється на соціальний і культурний феномен. Наукові дослідження туризму в цьому напрямі потребують окремого дослідження.

Метою публічного туристичного дискурсу є формування в потенційного туриста позитивного ставлення до запропонованого туристичного продукту, тому в даному підвиді туристичного дискурсу використовуються, в основному, маніпулятивні стратегії, які передбачають вплив на адресата з метою спонукання його до після комунікативних дій, бажаних для іншої сторони. Безсумнівно, такі цілі потребують використання психологічних факторів (емоційних, етичних, естетичних). Таким чином, в основі маніпулятивних стратегій туристичного дискурсу є спрямованість на особу, що, проте, виключає вживання і раціональних (прагматичних та інтелектуальних) аргументів. В свою чергу, двоякість прагматичних установок туристичного дискурсу дає змогу зробити висновок, що маніпулятивність властива також іншим категоріям дискурсу [2]. Присутність в аргументацій них і маніпуляційних стратегіях туристичного дискурсу ряду спільних характеристик спонукає до висновку, що проводити чітку межу між комунікативними стратегіями туристичного дискурсу не є доцільним.

Підсумовуючи все вищесказане, слід зауважити, що процес глобалізації, який зачіпає всі сфери діяльності, не оминув і туристичний дискурс. Утворення нових лексичних одиниць для опису суспільних явищ, подій та предметів активує семантичні та лексикологічні процеси мови.

Список літератури:

1. Кручек О.А. Туризмологія: процес формування теорії туризму / О.А. Кручек // Зб. наук. пр. Сер. Філософські науки / Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К., 2010. – Вип.8. – С.139-166.
2. Тарнаева Л. П. Обучение будущих переводчиков трансляции культурно-специфических смыслов институционального дискурса: автореф. дис. ... д-ра пед. наук. СПб.: Российский государственный педагогический университет, 2011. 42 с.
3. Цехмістрова Г.С. Теорія туризму в контексті наукознавства / Г.С. Цехмістрова // Зб. наук. пр. Сер. Філософські науки / Київ. ун-т туризму, економіки і права. – К., 2009. – Вип.6. – С.84-91.

СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Раховська І.О.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет
магістранта 6 курсу факультету управління, адміністрування та
інформаційної діяльності

Внаслідок переходу української економіки до ринкових відносин та суттєвого розширення прав підприємств у сфері фінансово-господарської діяльності, підвищується роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки ліквідності, платоспроможності, фінансової стабільності підприємств і пошуку напрямків збільшення та зміцнення їх фінансової стабільності. Головна роль у вирішенні цих питань, належить фінансовому аналізу.

Сутність фінансового аналізу полягає у спеціальній обробці даних, що характеризують ті чи інші аспекти фінансового стану та діяльності

підприємства з метою розробки ефективних управлінських рішень, направлених на підтримку або удосконалення існуючого фінансового стану суб'єкта господарювання [1].

Фінансовий аналіз – це один з методів спостереження та пристосування до умов ринку, що змінюється. Сьогодні, коли підприємство самостійно обирає собі постачальників і покупців, має право надавати позички іншим підприємствам, вкладати свої кошти в їхні статутні капітали, купувати акції та інші цінні папери різних підприємств, посилюється значення фінансового аналізу [2].

Основною метою фінансового аналізу є одержання невеликого числа ключових параметрів, що дають об'єктивну і точну картину фінансового стану підприємства, і подальше використання цієї інформації для прийняття організаційних рішень [1].

В традиційному розумінні сутність фінансового аналізу зводиться до оцінки та прогнозування фінансового стану підприємства за даними бухгалтерської звітності та обліку.

Фінансовий аналіз є прерогативою найвищої ланки управлінських структур підприємства, здібних впливати на формування фінансових ресурсів і на потоки грошових коштів, ефективності управлінських рішень, пов'язаних з визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, економічного зростання підприємства.

Для забезпечення якісного та детального фінансового аналізу необхідно оволодіти загальними концептуально-методичними принципами у підходах і трактуваннях фінансового аналізу.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства в сучасних умовах існування різноманітних форм власності, оскільки жодний власник не повинен нехтувати потенційними можливостями збільшення прибутку (доходу) фірми, які можна виявити тільки на підставі своєчасного й об'єктивного аналізу фінансового стану підприємств.

Фінансовий аналіз є основою для управління фінансами підприємства. В узагальненому виді він включає в себе три головних напрямки:

1. оцінку фінансових потреб підприємства,
2. розподіл потоків грошових коштів в залежності від конкретних планів підприємства, визначення додаткових обсягів залучення фінансових ресурсів та визначення каналів їх одержання,
3. забезпечення системи фінансової звітності, яка б об'єктивно відображала процеси та забезпечувала контроль за фінансовим становищем підприємства.

Фінансовий аналіз вирішує питання поточного руху фінансових ресурсів, їх формування та використання, поточного та довгострокового планування діяльності. Він є засобом поєднання фінансового та загального менеджменту в частині аналізу, фінансового забезпечення стратегії підприємства [3, с. 68].

Без фінансового аналізу неможливе планування, прогнозування, бюджетування, ефективне розміщення фінансових ресурсів, аудит.

Об'єктом фінансового аналізу є, безумовно, фінансово-економічний стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності. На фінансовий стан підприємства позитивно впливають безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Нераціональне використання фінансових ресурсів призводить до низької платоспроможності підприємства і, як наслідок, до можливих перебоїв у постачанні, виробництві та реалізації продукції, до невиконання плану прибутку від операційної діяльності тощо.

Фінансова діяльність має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження і ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичного аналізу й оцінки фінансового стану підприємства, якому належить суттєва роль у забезпеченні стабільності роботи підприємства.

Аналіз фінансового стану підприємства показує, за якими конкретними напрямками потрібно проводити аналітичну роботу, дає можливість виявити найбільш важливі аспекти та найслабкіші позиції господарській діяльності даного підприємства. Згідно з цим результати фінансового аналізу дають відповіді на питання, які найважливіші засоби слід застосовувати для поліпшення фінансового стану конкретного підприємства в конкретний період його діяльності.

Таким чином, ми можемо зробити висновки про важливу роль фінансово-економічного аналізу для забезпечення успішного функціонування підприємства. Його значимість полягає в тому, що він дозволяє:

1. виявити резерви поліпшення фінансового стану підприємства,
2. об'єктивно оцінити раціональність використання усіх видів ресурсів,
3. своєчасно вживати заходи щодо підвищення платоспроможності підприємства,
4. забезпечувати оптимальний виробничий та соціальний розвиток колективу за рахунок використання виявлених в ході аналізу резервів,
5. забезпечити своєчасну розробку плану фінансового оздоровлення підприємства та організувати процес його впровадження.

Список літератури:

1. Сутність та мета фінансового аналізу. URL: <http://www.d-learn.pu.if.ua/data/users/7519/materialy%20do%20lekciy%201.pdf> (дата звернення 05.09.2018).
2. Значення і теоретичні основи фінансового аналізу URL:<http://ubooks.com.ua/books/000222/inx5.php> (дата звернення 05.09.2018).
3. Володькина М.В. Стратегический менеджмент. – К.: Знання, 2008. – 149 с.

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА

Рибалко-Рак Л.А.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту

Підорець А.А.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Студент магістратури спеціальності «Менеджмент і адміністрування»

Яворська Т.В.

ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»
Студент магістратури спеціальності «Менеджмент і адміністрування»

Впровадження процесного підходу до управління та побудова системи управління якістю гарантує чітко визначений порядок та відповідальність за розробку, узгодження та затвердження управлінських рішень. Процесний підхід дозволяє оптимізувати систему корпоративного управління, зробити її прозорою для керівництва і такою, що здатна швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища. На основі дослідження елементів процесного підходу, вперше запропонованих у працях А. Файоля, Ф. Тейлора, М. Вебера, Г. Хопра,

П. Друкера, Е. Демінга, зарубіжні і вітчизняні наковці – Виноградова О., Єліферов В., Ладико І., Рєпін В., Андерсен Б., Робсон М., Ротер М., Хаммер М., Чампі Д., Харрінгтон Д., Шеєр А., дійшли висновку, що саме управління процесами, а не проектами, продукцією, структурними підрозділами, є запорукою стратегічного успіху суб'єктів господарювання [1-3].

Оцінка процесів у системі управління якістю є складною і важливою проблемою, вирішенням якої досягається оцінка їх ефективності, результативності, підтримка у керованому стані. Міжнародний стандарт ISO лише визначає вимірювання результативності діючої системи управління якістю інструментом удосконалення діяльності в сфері якості, але не пропонує визначеного механізму комплексної оцінки. Існуючі наукові та нормативно-практичні підходи до моніторингу процесів у системі управління якістю відповідно до міжнародного стандарту ISO акцентують увагу на окремих аспектах проблеми, але загальновизнаної системи вимірювання процесів у практиці сучасних підприємств, організацій не існує. Тому питання щодо проблемності адекватної й об'єктивної оцінки процесів набувають як теоретичного, так і практичного значення.

Процеси системи управління якістю організацій і підприємств запропоновано розподіляти на наступні взаємопов'язані групи: базисні процеси, що орієнтовані на задоволення потреб споживачів, їх безпосереднім результатом є надання торговельних послуг; забезпечувальні процеси, що обслуговують діяльність базисних процесів, їх результатом є створення необхідних умов для здійснення базисних процесів; процеси менеджменту на основі якості, орієнтовані на виконання управлінських функцій, їх результат – підвищення результативності й ефективності базисних і забезпечувальних процесів, їх постійний розвиток і вдосконалення.

Незалежно від того, до якої групи, згідно з розглянутою вище класифікацією, належить процес системи управління якістю, можливо схематично відобразити структуру системи його оцінки (рис. 1) [1].

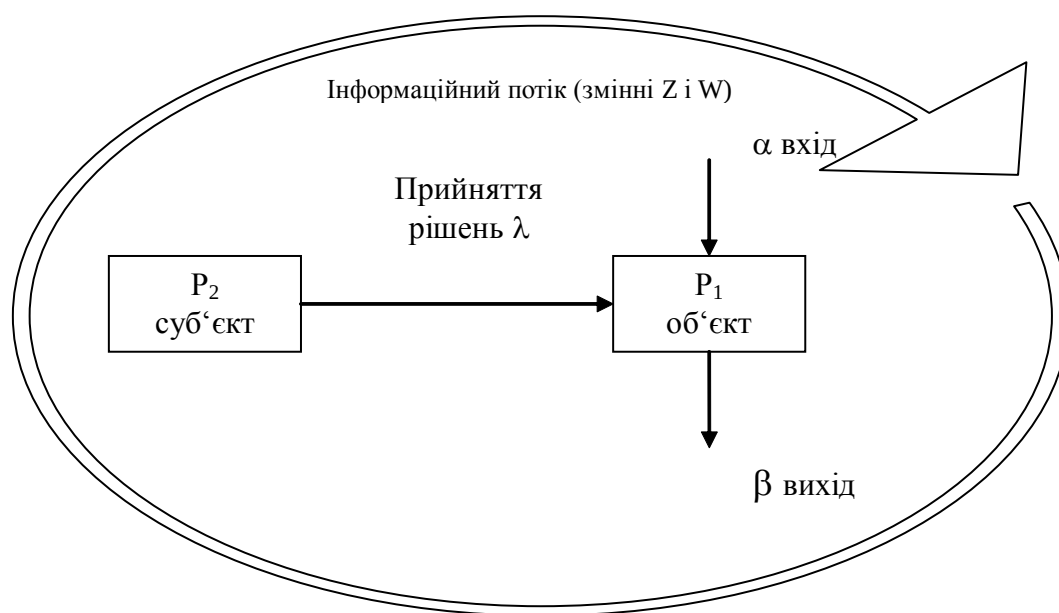

Рис. 1. Структура системи оцінки процесів підприємства [1]

Відповідно до термінології теорії систем, у системі оцінки процесів підприємства елементи мають таке трактування: P_1 – підсистема (елемент), що являє собою об'єкт, тобто певний процес підприємства; P_2 – підсистема (елемент), що відповідає суб'єкту, який здійснює управління даним процесом; λ – технологія дій; α – вхідні змінні; β – вихідні стани процесу; Z – інформація з зовнішнього середовища; W – інформація з внутрішнього середовища.

Представлена система є цілеспрямованою, оскільки поєднання підсистем P_1 та P_2 у єдину систему повинно забезпечувати досягнення певної мети підприємства. У системі вхідні змінні (безліч α) визначають вихідний стан оцінюваного об'єкта – процесу, а змінні β представляють вихідні стани процесу, що визначаються функцією цінності для споживача. Ціль встановлення процесу – максимізація обраної функції цінності за допомогою вибору оптимального рішення (дії), певного стану змінних прийняття рішень λ . Для здійснення дій λ , що переводять підсистему P_1 , яка реалізує ціль, у стан β , що задовольняє цілі встановлення процесу, необхідна інформація, надходження якої відображено відповідними зв'язками передачі інформації із зовнішнього

середовища (змінні Z) та внутрішнього середовища (змінні W). Залежно від обсягу та змістовного наповнення зазначеної інформації будуть залежати й обрані дії λ .

Перехід сучасних підприємств до процесно-орієнтованого підходу створить ряд переваг для їх подальшого функціонування, найголовніші серед них такі: побудова структури, діяльність якої спрямована на постійне поліпшення якості кінцевого результату і задоволення потреб споживачів, зацікавленість кожного виконавця в підвищенні якості кінцевого результату, висока гнучкість і адаптивність системи управління, що зумовлено її саморегулюванням і природною орієнтацією на споживачів, прозорість і доступність сприйняття системи управління, спрощення процедур координації, організації і контролю, можливість комплексної автоматизації.

Список літератури:

1. Маркіна І.А. Система управління якістю в галузі торгівлі організацій та підприємств споживчої кооперації [Текст]: [монографія] / І.А. Маркіна, Л.А. Рибалко-Рак – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 163 с.
2. Рибалко-Рак Л.А. Прикладні напрями моніторингу впровадження системи управління якістю [Текст] / Л.А. Рибалко-Рак // Менеджмент розвитку соціально-економічних систем у новій економіці [Текст]: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 14–15 трав. 2015 р.) / Вищ. навч. закл. Укоопспілки "Полтав. ун-т економіки і торгівлі" (ПУЕТ). – Полтава: ПУЕТ, 2015. – С. 78–80.
3. Сіменко І.В. Якість систем управління підприємствами: методологія, організація, практика [Текст]: монографія / І.В. Сіменко. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2009. – 393 с.

ПЛАСТИЧНІСТЬ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ ГЕНОТИПІВ СОЇ ЗА ОЗНАКОЮ «МАСА 1000 НАСІНИН» В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Рибальченко А.М.

асистент кафедри селекції, насінництва і генетики

Полтавська державна аграрна академія

stryzhak.am@gmail.com

В Україні соя є стратегічною культурою в підвищенні культури землеробства, родючості ґрунту і вирішенні продовольчої проблеми. Завдяки плідній роботі українських селекціонерів Україна має найбільший в Європі генофонд і сортовий склад сої. Сорти сої української селекції створено класичними методами селекції, вони не генетично модифіковані, високоврожайні (30-49 ц/га) [1, с. 12].

Одним із важливих елементів продуктивності рослин сої, що впливає на формування потенційної та фактичної врожайності, є «маса 1000 насінин». Тому вивчення прояву цієї ознаки, мінливості та зв'язків з іншими ознаками у гібридних поколіннях має важливе практичне значення для визначення пріоритетних параметрів добору при селекції нового покоління високоврожайних біотипів для конкретних агрокліматичних зон вирощування [4, с. 104]. Мінливість маси 1000 насінин у ряді років може характеризувати біологічну пластичність сорту й адаптивність його до умов відповідного регіону. Чим менше змінюється цей показник, тим більше сорт підходить за параметрами стабільності для даного регіону [3, с. 123].

Об'єктом досліджень служила колекція сої різного еколого-географічного походження. Вивчали 145 колекційних зразків з 14 країн світу: України, Росії, США, Канади, Китаю, Японії, Польщі, Франції, Чехії, Білорусі, Казахстану, Австрії, Молдови, Сербії.

Польові дослідження проводилися в 2013-2015 рр. на дослідному полі Полтавської державної аграрної академії, що за зональним розподілом

відноситься до Лісостепу України. Ґрунт дослідної ділянки – чорнозем опідзолений на лесі, вміст гумусу в орному шарі 0-20 см - 3,95-4,36%. Кількість гідролізованого азоту в орному шарі становить 5,96 мг, доступного для рослин фосфору 9,5 мг, калію 14,2 мг на 100 г ґрунту. Гідролітична кислотність на глибині 0-20 см - 3,14 мг-екв/100 г ґрунту.

Найменш сприятливими були погодні умови вегетаційного періоду 2015 року. У липні, серпні, вересні 2015 погодні умови були надзвичайно посушливими (липень ГТК = 0,66; серпень - ГТК = 0,13; вересень - ГТК = 0,2). Тільки в травні (ГТК = 1,33) і червні (ГТК = 1,98) погодні умови характеризувалися як оптимальні. Погодні умови 2014 року в травні (ГТК = 0,98), липні (ГТК = 0,67) і серпні (ГТК = 0,54) характеризувалися як досить посушливі. Умови червня і вересня за рівнем ГТК характеризувалися, як дуже зволожені (червень - ГТК = 2,42; вересень - ГТК = 2,10). Відмінність погодних умов 2013 полягала в надмірному зволоженні в вересні (ГТК = 2,89), інші місяці були більш сприятливими для росту і розвитку рослин (травень - ГТК = 0,90; червень - ГТК = 1,42; липень - ГТК = 1,03; серпень - ГТК = 0,70).

Попередником в роки досліджень була пшениця озима. Вивчення колекційних зразків сої проводили згідно загальноприйнятих методик [2,5,6]. Визначення екологічної пластичності проводили за методикою S.A. Eberhart и W.A. Russell, викладеною В.З.Пакудіним. Пластичність зразка оцінювали через коефіцієнт регресії (b_i). За відхиленням коефіцієнта регресії від середньо групового значення визначали пластичність досліджуваних сортів: з коефіцієнтом $b_i > 1$ відносили до високопластичних, за $1 > b_i = 0$ відносили до відносно низькопластичних.

Результати дослідження. Маса 1000 насінин залежить від впливу погодних умов року, але значну роль в її вираженні мають властивості сорту.

Так, в середньому за три роки в ультрискоростиглій групі краще сорту-стандарту Аннушка виділені ОАС Vision (167,33г), LF-8 (155,00 г), Gaillard (162,33 г), Злата (150,00 г). У скоростиглої групи такі сорти, як Алмаз (183,67 г), Устя (179,33 г), КиВін (184,67 г), Адамос (164,67 г), Вільшанка (165,00 г),

Мрія (168 00 г), Юг-40 (165,67 г), Фортуна (168,00 г), Поема (171,00 г), Хвиля (173,00 г), Артеміда (165,00 г) були краще сорту-стандарту Васильківська. Краще сорту-стандарту Чернівецька-8 в середньостиглої групи були Подолянка (178,33 г), Маша (176,67 г), Фарватер (176,33 г), Славія (176,00 г), Ельдорадо (179,33 г), Іванка (175,33 г) (табл. 1).

Таблиця 1

Кращі зразки колекції сої за ознакою маса 1000 насінин, г
(середнє 2013-2015 рр.)

№ п/п	Назва зразка	Номер національного каталогу	2013	2014	2015	$\bar{X} \pm s_x$	$V \pm S_v, \%$	b_i
Ультраскоростиглі (менше 90-100 діб)								
1.	Аннушка-st	UD0201943	159	148	141	149,33±5,24	6,08±2,48	1,63
2.	OAC Vision	UD0201929	175	169	158	167,33±4,98	5,15±2,10	2,10
3.	LF-8	UD0202379	169	152	144	155,00±7,37	8,24±3,36	2,05
4.	Gaillard	UD0202360	151	162	174	162,33±6,64	7,09±2,89	-2,46
5.	Злата	UD0202426	155	142	153	150,00±4,04	4,67±1,91	-1,29
Скоростиглі (101-120 діб)								
1.	Васильківська-st	UD0202340	167	172	151	163,33±6,33	6,72±2,74	3,29
2.	Алмаз	UD0202309	192	181	178	183,67±4,26	4,01±1,64	0,96
3.	Устя	UD0200773	171	180	187	179,33±4,63	4,47±1,83	-1,54
4.	КиВін	UD0201952	193	185	176	184,67±4,91	4,61±1,88	1,84
5.	Адамос	UD0202628	168	173	153	164,67±6,01	6,32±2,58	3,12
6.	Вільшанка	UD0202562	166	177	152	165,00±7,23	7,59±3,10	3,70
7.	Мрія	UD0201974	159	167	178	168,00±5,51	5,68±2,32	-2,17
8.	Юг-40	UD0200203	169	173	155	165,67±5,46	5,71±2,33	2,83
9.	Фортуна	UD0202308	168	181	155	168,00±7,51	7,74±3,16	3,79
10.	Поема	UD0202304	172	178	163	171,00±4,36	4,42±1,80	2,25
11.	Хвиля	UD0202466	187	174	158	173,00±8,39	8,40±3,43	3,21
12.	Артеміда	UD0200978	165	178	152	165,00±7,51	7,88±3,22	3,79
Середньостиглі (121-140 діб)								
1.	Чернівецька-8-st	UD0200285	162	178	182	174,00±6,11	6,08±2,48	-1,34
2.	Подолянка	UD0200615	188	179	168	178,33±5,78	5,62±2,29	2,21
3.	Маша	UD0201933	178	184	168	176,67±4,67	4,58±1,87	2,41
4.	Фарватер	UD0202311	177	186	166	176,33±5,78	5,68±2,32	2,96
5.	Славія	UD0202451	178	186	164	176,00±6,43	6,33±2,58	3,33
6.	Ельдорадо	UD0202315	181	185	172	179,33±3,84	3,71±1,52	2,00
7.	Іванка	UD0200238	177	182	167	175,33±4,41	4,36±1,78	2,29

Майже всі зразки колекції за ознакою «маса 1000 насінин» слабомінливі (коефіцієнт варіації V менший за 10%). Лише зразок Селекта 302 відзначився середньою мінливістю ($V = 10,11 \pm 4,13$). Коефіцієнт регресії (b_i) коливався від -

3,41 у сорту Дені до 4,20 у сорту Княжна. Серед ультраскоростиглих зразків не виявлено стабільних. Більшість цих зразків показали себе як інтенсивні ($b_i > 1$), тобто при покращенні умов вирощування давали кращий результат. Серед скоростиглих стабільними за ознакою виявились зразки Armour, Алмаз, Лика, Краса Поділля, Сузір'я, Nattawa, Валюта, Мальвіна, Фея, Norpro, Говерла. Серед середньостиглих стабільні зразки – Heipong 44, Селекта 201, Донька.

Показник маси 1000 насінин в середньому за 2013-2015 рр. у колекційних зразків знаходився в межах 119,33-191,33 г. Мінімальну масу 1000 насінин з рослини, за результатами досліджень, формував сорт Сузір'я (Україна), а максимальну зразок з Китаю - Hejiao 87-94-3.

За масою 1000 насінин досліджувані зразки розділені на три групи. Це група з низькою масою 1000 насінин (71-130 г), середньою (131-190 г) і високою (191-250 г) (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл колекції сої за масою 1000 насінин, г (середнє за 2013-2015 рр.)

Маса 1000 насінин, г	Кількість від загальної маси		Назва зразка
	штук	%	
низька (71-130)	8	5,5	Білявка, Юг-30, Сузір'я, Kari Kachi, Nattawa, Dunajka, Харківська-80, Sacura
середня (131-190)	136	93,7	Алмаз, КиВін, Подолянка, Славія, Ельдорадо, Іванка, Фарватер та ін.
висока (191-250).	1	0,8	Hejiao 87-94-3
Всього:	145	100	

Високою масою 1000 насінин характеризувався тільки 1 зразок сої (Hejiao 87-94-3) з Китаю. З середньою масою 1000 насінин виділили 136 зразків. Низьку масу 1000 відзначено в 8 зразків Білявка (Україна), Південь-30 (Україна), Сузір'я (Україна), Kari Kachi (Японія), Nattawa (Канада), Dunajka (Чехія), Харківська-80 (Україна), Sacura (Франція).

Результати аналізу маси 1000 свідчать про здатність більшої кількості досліджених зразків формувати середню масу насіння. В цілому, при вивченні

колекції сої, виявили, що не завжди при формуванні великої кількості насіння на рослині маса 1000 буде високою. Особливо цінними є зразки у яких висока продуктивність (маса насіння з однієї рослини).

Висновки. Майже всі зразки колекції за ознакою «маса 1000 насінин» слабомінливі (коефіцієнт варіації V менший за 10%). Виділено стабільні (b_1 від 0 до 1) генотипи сої за групами стиглості: серед скоростиглих – Armour, Алмаз, Лика, Краса Поділля, Сузір'я, Nattawa, Валюта, Мальвіна, Фея, Norpro, Говерла; серед середньостиглих стабільні зразки – Heinong 44, Селекта 201, Донька. Встановлено, що зразки ОАС Vision, LF-8, Gaillard, Злата, Алмаз, Устя, КиВін, Адамос, Вільшанка, Мрія, Юг-40, Фортуна, Поема, Хвиля, Подолянка, Маша, Фарватер, Славія, Ельдорадо, Іванка вирізнялися високою масою 1000 насінин і їх доцільно використовувати для подальшої селекційної роботи і залучати в селекційні програми зі створення високопродуктивних сортів.

Список літератури:

1. Бабич А.О., Бабич-Побережна А.О. Світові та вітчизняні тенденції розміщення виробництва і використання сої для розв'язання проблеми білка. Корми і кормовиробництво, 2012. № 71. С. 12-26.
2. Доспехов Б.А. Методика полевого опыта (с основами статистической обработки результатов исследований). М. Агропромиздат, 1985. 351 с.
3. Жученко А.А. Адаптационный потенциал культурных растений (эколого-генетические основы). Кишинев: Штиница, 1999. 768 с.
4. Марченко Т.Ю. Прояв гетерозису за ознакою «маса 1000 насінин» у гібридів сої в умовах зрошення півдня України. Таврійський науковий вісник, Вип. 80, 2012. С. 114-118.
5. Методические указания по изучению коллекции зерновых бобовых культур. Н.И. Корсаков, О.А. Адамова и др. Л.: 1975. 59 с.
6. Широкий уніфікований класифікатор роду *Glycine* max. (L). Merr. Кобизєва Л. Н., Рябчун В.К., Безугла О.М. [та ін.]. УААН, Ін-т рослинництва ім. В.Я. Юр'єва. Х., 2004. 37 с.

РОЗВИТОК НОРМАТИВНО - ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Римська І.П.

магістрантка Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Метіль А.С.

к.ю.н.,ст.викладач Ізмаїльського державного гуманітарного
університету
кафедри української і всесвітньої історії та культури

Банкрутство це звичне явище для економік розвинених країн світу, що ґрунтується на чітких і прозорих правилах поведінки учасників економічних відносин, які прагнуть вирішити свої фінансові проблеми. Основоположним тут є правило вільного ринку, згідно з яким у конкурентному середовищі виживають лише ефективні підприємства, товари яких мають попит у споживачів [1, с. 459]. Механізм банкрутства

допомагає «очистити» економіку від неефективних суб'єктів господарювання: ті, що мають тимчасові труднощі реорганізують свою діяльність, а ті, що не в змозі відновити платоспроможність, банкрутують і ліквідуються [1, с. 152]. Після цього майно тим чи іншим чином переходить у власність до більш ефективного суб'єкта господарювання, що використовує його більш раціонально і здатний досягти платоспроможності, ліквідності, прибутковості та рентабельності. Інститут банкрутства в Україні пройшов тривалий шлях становлення та розвитку. За радянських часів процедура неплатоспроможності була регламентована, однак практично не застосовувалася.

Лише проголошення України незалежною державою та визначення економічного вектору на розвиток ринкових відносин сприяло відродженню інституту банкрутства. У зв'язку з цим виникла необхідність нормативно-

правового врегулювання підстав, процедур та наслідків неплатоспроможності боржника.

Закон України від 14 травня 1992 р. “Про банкрутство” визначив спеціальний порядок розгляду справ фінансово неспроможних підприємств арбітражними судами. Його сутність полягала у ліквідації підприємств. Закон не вирішував проблем фінансового оздоровлення підприємств і був прокредиторським. Його завдання полягало у примушуванні боржника будь-якими шляхами погасити борги кредиторам. Цей закон мав недоліки, а саме:

не передбачав створення спеціалізованого органу державного регулювання з питань банкрутства, а також існування однієї з головних фігур процедури банкрутства – арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Важливим кроком на шляху до удосконалення державного регулювання у сфері відновлення платоспроможності та банкрутства підприємств та організацій стало створення Указом Президента України від 17.06.1996 № 435/96 центрального органу виконавчої влади, підпорядкованого Кабінету Міністрів України, - Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій.

Положенням про Агентство з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 22.08.1996 № 990, було визначено такі основні завдання створеного органу: реалізація заходів щодо запобігання банкрутству підприємств та організацій; проведення за участю міністерств, інших центральних органів виконавчої влади аналізу фінансово-господарського становища підприємств та організацій, майно яких перебуває у державній власності, з метою визначення неплатоспроможних підприємств та організацій; ведення реєстру неплатоспроможних підприємств та організацій, майно яких перебуває у державній власності; здійснення функцій щодо управління майном підприємств та організацій, занесених до реєстру; проведення експертизи проектів програм оздоровлення фінансового становища та запобігання банкрутству підприємств

та організацій, занесених до реєстру; здійснення заходів щодо реорганізації та санації неплатоспроможних підприємств та організацій, занесених до реєстру; методологічне забезпечення вирішення питань, пов'язаних з неплатоспроможністю підприємств та організацій.

Принципово іншим став Закон України від 30 червня 1999 р. “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом”. Були змінені підстави для порушення справи про банкрутство; строки провадження справи; визначені судові процедури, які застосовуються до боржника; з’явилася нова судова фігура – арбітражний керуючий та ін. Проте головним у законі є відновлення платоспроможності господарюючого суб’єкта. Із прокредиторського цей закон став переважно продебіторським. На практиці існують різні підходи до регулювання банкрутства. Відсутня чітка наукова концепція державного регулювання неспроможності (банкрутства). Немає єдності з даних питань і у наукових працях багатьох вчених. Натомість проблеми державного регулювання банкрутства настільки багатозначні та багатогранні, що не можуть бути обмежені проведеними науковими дослідженнями. Головною проблемою є узгодження інтересів кредиторів і дебіторів.

Переваги нового Закону, який є чинним і на сьогодні, були беззаперечними.

По-перше, Закон встановлює умови та порядок не лише визнання боржника банкрутом, а й відновлення його платоспроможності та застосування ліквідаційної процедури, повного або часткового задоволення вимог кредиторів. У зв’язку з цим Закон має більшу кількість статей, які складають послідовну та логічну структуру порівняно з попереднім Законом.

По-друге, розширився глосарій, який висвітлено у статті 1 Закону. Зокрема, удосконалено з урахуванням набутого досвіду поняття «банкрутство», що вживається у значенні визнання господарським судом неспроможності боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури.

По-третє, на рівні закону закріплено існування державного органу з питань банкрутства та його повноваження. Згодом у складі Міністерства економіки України постановою Кабінету Міністрів України від 27.03.2006 № 370 було створено Державний департамент з питань банкрутства як урядовий орган державного управління. Положення про Державний департамент з питань банкрутства було затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 19.04.2006 № 533. На сьогодні Указом Президента України від 06.04.2011 № 395/2011 повноваження державного органу з питань банкрутства покладено на Міністерство юстиції України.

По-четверте, законодавцем залучено до процедури банкрутства нового учасника – арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора).

Правовий статус та оплата послуг арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора) було визначено шляхом доповнення Закону статтею 31 згідно із Законом України від 07.03.2002 № 3088-III «Про внесення змін до Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом». Крім того, зазначеним Законом виключено положення щодо призначення арбітражним керуючим працівника державного органу з питань банкрутства за поданням останнього [2, с. 459].

Головне місце серед цих законодавчих актів займає Конституція України – основний Закон держави, в якій зазначено, що органи судової влади здійснюють свої повноваження в установлених нею межах і відповідно до законів України. У ч. 3 ст. 42 Конституції зазначається: «Держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності [4, с. 45]. Не допускається зловживання монопольним становищем на ринку, не правомірне обмеження конкуренції та не добросовісна конкуренція»

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. у главі 23 дає визначення неспроможності, наводить заходи щодо запобігання банкрутству суб'єктів підприємництва, неможливість визнання банкрутом казенних підприємств; процедури, що застосовуються до неплатоспроможного

боржника, склад майнових активів неплатоспроможного боржника, визначає державну політику з питань банкрутства, встановлює відповідальність за порушення законодавства про банкрутство [3, с. 39].

Таким чином, розглянувши перелік нормативних документів не можна вважати його вичерпним, оскільки законодавчі акти постійно поповнюються, видозмінюються, оновлюються. Сучасний фахівець повинен оперативно орієнтуватися в безлічі нормативів, положень, різних інструкцій і рекомендацій з приводу банкрутства для того, щоб інтегрально оцінювати фактичний стан суб'єкта у стадії банкрутства, усвідомлювати суспільну потребу в оздоровчих заходах. На таких засадах будується управління підприємством-банкрутом, пошук шляхів виходу з фінансових утруднень.

Список літератури:

1. Бірюков О.М. місце законодавства про неспроможність у правовій системі країн з ринковою економікою / О.М. Бірюков // Вісник Академії правових наук України – 2000. – № 4 (23).

2. Про Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» : інформаційний лист Вищого господарського суду України (у редакції Закону України від 22.12.2011 № 4212-VI) від 28.03.2013 № 01-06/606/2013 // Вісник господарського судочинства. – 2013. – № 3. – С. 8-9

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11 (28.03.2003). – Ст. 462

4. Конституція України: станом на 10.08.2015: офіц. текст. – К.: Правова єдність; Алерта, 2015. – 78 с.

ВИКЛАДАЧ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Рідель Т.М.

Сумський національний аграрний університет
канд.пед.наук, ст.викладач кафедри іноземних мов
ID ORCID 0000-0002-6980-7975

Практичне володіння іноземною мовою є незаперечною перевагою будь-якого фахівця. Однак, не дивлячись на це, студенти нелінгвістичних спеціальностей не розглядають його як необхідний до вивчення предмет, вважаючи, що іноземна мова не знадобиться їм у професійній діяльності. Вивчення іноземної мови, без сумніву, справа важка і вимагає докладання певних зусиль при оволодінні нею. Досвід показує, що студенти, в більшості випадків, розглядають мови як важкий і нудний предмет. І це як раз ті дві точки, на які можуть вплинути викладачі. Формування інтересу до навчальної діяльності залежить від змісту і організації педагогічних умов навчальної діяльності студентів. Але діяльність повинна бути організована педагогічно і психологічно так, щоб постійно викликати і підтримувати мотивацію, переживати її та керувати нею. Мотивація за О.М. Леонтьєвим «мотор діяльності» [1]. Мотивація, на думку студентів Гарварда, це: «Якщо ти зараз заснеш, то тобі, звичайно, присниться твоя мрія. Якщо ж ти замість сну вибереш навчання, то ти втілиш свою мрію в життя». Студенти, які не мотивовані, не будуть ефективно вчитися. Вони не будуть запам'ятовувати інформацію, вони будуть пасивні і деякі з них можуть навіть стати дезорганізаторами. Найкращі уроки, книги і матеріали в світі не змусять студентів бажати навчання і бути готовими наполегливо працювати, якщо вони не мотивовані [2]. Саме педагогічна майстерність викладача і його ставлення до студентів як до соціально зрілих особистостей може сформувати у студентів стійкий інтерес до предмету і створити умови для формування мотивації до

вивчення іноземної мови. І навпаки, занижені вимоги викладача до студентів не дозволяють розвиватися здібностям, самостійності, відповідальності та ініціативності.

Згідно психологічним дослідженням мотивації при навчанні іноземної мови зусилля викладачів (зовнішні) повинні бути спрямовані на розвиток внутрішньої мотивації студентів, яка виходить з самої діяльності і володіє найбільшою спонукальною силою. Без особистої мотивації студентів викладач не в змозі спонукати студентів вивчати мову. Умовою для створення зовнішньої мотивації є створення викладачем ситуації успішності. Студент може бути мотивований задоволенням від самого процесу навчання, бажанням спілкуватися з носієм мови. Вважається, що такі студенти найбільш активні в аудиторії. Дуже важливо при цьому, щоб викладач заохочував таких студентів. Викладач повинен довести студентам, що без знання іноземної мови вони не зможуть в майбутньому зробити блискучу кар'єру і влитися в єдиний соціокультурний простір. У навчанні іноземних мов в нелінгвістичних ВНЗ повинні взаємодіяти наступні складові:

- той, кого навчають, і як він опановує іншомовними знаннями, вміннями і навичками: які мотиви спонукають його до діяльності;

- викладач і як він навчає, керуючись методичними принципами, використовуючи методи, прийоми, засоби та форми навчання;

- сам предмет «іноземна мова» - тобто мовні і мовленнєві одиниці, які повинні бути введені в пам'ять студентів, а, отже, змістовні особливості учбової мотивації повинні визначаються наступними факторами: [4]

- освітньою системою,
- освітньою установою,
- організацією навчального процесу,
- специфікою навчального предмета,
- суб'єктивними особливостями педагога.

Щоб викладачеві успішно підвищувати мотивацію необхідно пам'ятати, що з теорією мотивації тісно пов'язана теорія потреб. А. Маслоу, відомий

американський психолог, розділяє всі потреби на 5 основних рівнів: [3] на першому рівні знаходяться – фізіологічні, на другому – потреба в безпеці, на третьому – потреба в любові і прихильності, на четвертому – потреба в повазі, на п'ятому – потреба в самоактуалізації. Теорію А. Маслоу проаналізував Р. Кеган, професор Гарварду, який займається психологією розвитку. Він виділив 6 ступенів розвитку студентів. Зупинимося лише на трьох з них: нульовий, імперіальний і інтерперсональний, тому, що тільки на цих трьох рівнях викладач відіграє істотну роль. Відповідно до теорії Р. Кеган, [5] на нульовій стадії індивіди оперують на рівні сенсомоторних рефлексів, а, отже, малоймовірно, що студенти не будуть знаходитися на даній стадії довго. Але саме на цій стадії особистість викладача повинна стати вирішальним фактором зовнішньої мотивації. Особистісні характеристики викладача, його методична грамотність, орієнтованість в тій спеціальності, яку отримують студенти, усвідомлення викладачем тих цілей, які ставлять перед собою студенти, комунікабельність, відкритість, емпатичність, креативність в організації навчального процесу, емоційна насиченість занять, система в пред'явленні матеріалу, система контролю і навіть зовнішній вигляд створюють передумови для підвищення мотивації до вивчення мови.

На другій стадії потреб, яка називається імперіальною, студенти мотивовані результатами власної діяльності, її оцінкою викладачем. На цьому етапі викладачеві важливо підтримати студентів. Кожен студент, як просунутий, так і той, який знаходиться на початковому етапі навчання, повинен отримати оцінку своєї діяльності. Ця оцінка не повинна бути просто цифрою, це детальний перелік того, наскільки студент просунувся щодо його початкового рівня з початку роботи над мовою у ВНЗ.

На третій – інтерперсональній – стадії студентами рухає бажання підвищити свій авторитет серед одногрупників, а також вони відчують необхідність у визнанні. Викладач і на цьому етапі може сприяти зміцненню авторитету і підвищити самооцінку студента. Лише заохочення студента-початківця може підвищити мотивацію на тривалий період часу, але це за

умови, що особистість викладача для нього щось означає, якщо студент поважає його і намагається наслідувати його. В руках грамотного викладача і осуд може стати інструментом підвищення мотивації. Досить багато студентів, які дуже ревно ставляться до завойованих позицій. У цьому випадку на перший план виходять особистісні мотиви: мотиви оцінки, успіху (коли студенти виконують роботу заради оцінки, похвали), самоствердження, благополуччя. Добре знаючи особливості потреб студентів і визначивши, на якому рівні знаходиться студент, викладач має можливість підібрати відповідні педагогічні засоби, за допомогою яких можливий успішний розвиток студента і, відповідно до точки зору Р. Кеган, перехід студента з однієї стадії на іншу, більш високу. В результаті відбувається формування внутрішньої мотивації, яка є необхідною умовою успішної навчальної діяльності.

Розглядаючи феномен мотивації, необхідно приділити увагу причинам зниження мотивації у студентів нелінгвістичних спеціальностей при вивченні іноземної мови. Перша група – причини, що залежать від викладача, друга – причини, що залежать від студентів. Причинами, що залежать від викладача, є неправильний відбір навчального матеріалу, що викликає перевантаження або недовантаження студента, низький рівень володіння викладачем сучасними методами навчання, невміння будувати відносини з учнями і організовувати їх взаємовідносини один з одним, відсутність чіткої системи вимог, особливості особистості викладача.

Причини зниження мотивації, що залежать від студентів, можна узагальнити наступним чином:

- низький рівень знань;
- погана пам'ять;
- несформованість мотивів навчальної діяльності, перш за все прийомів самостійного придбання знань;
- іноді неможливість скласти стосунки з колективом.

Підводячи підсумки, можна сказати, що найбільш значущими для викладача іноземної мови в нелінгвістичному ВНЗ є завдання, що формують

зовнішню мотивацію, тобто ту мотивацію, яка не залежить від студента. Викладач як фактор підвищення мотивації повинен уміти формувати ситуації успіху, винагороджувати за успішно виконане завдання, формувати у студентів упевненість у своїх силах, сприяти усвідомленню студентами своїх невдач, а також допомагати знаходити витоки цих невдач, своєчасно доводити до відома студентів «авторитарні вимоги», під якими мається на увазі встановлення викладачем чітких термінів, які надаються студентам для виконання того чи іншого завдання, що веде до розвитку особистої відповідальності студентів, здійснювати обов'язковий контроль знань, організовувати змагання на заняттях (як міжособистісне, так і між підгрупами), мати емоційну форму викладу матеріалу, стимулювати інтерес студентів до вивчення мови, чого можна досягти через зміст заняття, його організацію та поєднання різних видів діяльності в процесі навчання.

Список літератури:

1. Леонтьев А.Н. Психология и педагогика мышления. – М., Изд. «Совершенство», 1997. – 256 с.
2. Логинова А. В., Отбанов Н. А. Способы повышения мотивации студентов к изучению иностранного языка//Молодой учёный. – 2015, № 11.– С. 1395-1397.
3. Abraham H. Maslow. Motivation and Personality. Harper and Row, Publishers, 1954.
4. Heinz Heckhausen. Motivation und Handeln. Springer, Berlin & Heidelberg 2010. ISBN 978-3-642-12692-5
5. Kegan R. The evolving self: Problem and process in human development. – Cambridge, Mass: Harvard University Press, 2012.

СИНКРЕТИЗМ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ

Розумна В.Р.

Державний університет телекомунікацій

м. Київ, Україна

провідний інженер кафедри української мови

e-mail: virarozumna@gmail.com

Тривалий час вважалося, що проблема свідомості є лише предметом гуманітарних наук. Проте сучасні тенденції міждисциплінарного підходу до розв'язання проблеми свідомості залучили й природничі науки, зокрема фізику, нейропсихологію, фізіологію, кібернетику та ін. Наукові розвідки та результати дослідження вищезазначених природничих та гуманітарних наук (психологія, філософія, лінгвістика) пропонують різні підходи до вивчення поставленої проблеми, проте в процесі аналізу з'являються точки дотику, при яких дослідження феномену свідомості стає всеохопним.

На відміну від природничих, гуманітарні науки визначають свідомість одним із основних об'єктів дослідження. Сучасні гуманітарні науки пропонують різне трактування терміна *свідомість*.

У філософському трактуванні свідомість – це процес пізнання дійсності, це здатність людини пізнавати навколишній світ і саму себе за допомогою мислення та розуму, унаслідок чого формується інтелект особистості [14]. Сутність викладеного дає підстави стверджувати, що свідомість людини ґрунтується на рефлексії, яка сприяє аналізу побаченого, почутого, тобто «оматеріалізованого» способу вираження.

Психологія пояснює свідомість як тривимірне явище: свідомість як результат продукту внутрішньої діяльності, як форма самої діяльності та як форма, у якій представлена сама діяльність [10, с. 73–76].

Останнім часом проблема функціонування феномену свідомості як розумової діяльності й структурування його змісту активно обговорюється в наукових працях мовознавців, зокрема в дослідженнях Ю.С. Степанова, О.О. Залевської, Є.Ф. Тарасова, І.А. Зимньої, Й.А. Стерніна, З.Д. Попової, В.А. Пищальникової, Л.П. Гнатюк, С.Я. Єрмоленко, О.А. Гапченко та ін.

Свідомість є однією з найважливіших ознак людини, що вирізняє її серед інших істот. До одиниць свідомості належать поняття, уявлення, емоції, почуття, образи, відчуття та ін. Свідомість виникає в процесі трудової, суспільно-виробничої діяльності людей і нерозривно пов'язана з мовою, яка така ж давня, як і свідомість [15, с. 521]. Саме цей взаємовплив зумовив існування мовної свідомості, яку в лінгвістиці вважають вербалізованою частиною людської свідомості. У лінгвістиці поняття «мовної свідомості» має два значення: широке та вузьке. У широкому значенні мовна свідомість є відбиттям об'єктивного світу й знака. Мовна свідомість у такому розумінні є рефлексією над мовою й модусами її існування [17, с. 9]. У вузькому значенні мовна свідомість – це форма свідомості, яка охоплює погляди, уявлення, почуття, оцінки й настанови щодо мови та мовної дійсності [12, с. 4].

Оскільки питання мовної свідомості ще ґрунтовно не вивчене, а кожний дослідник розуміє цей феномен по-різному, то в лінгвістиці існує значна кількість поглядів на цю проблему та інтерпретацій цього терміна. Згідно з визначенням С.Є. Нікітіної, мовна свідомість – це явище, у якому ні мова, ні думка не існують самотійно, віддалені один від одного, але в якості цілісного формування, компоненти якого (мова і думка) розвиваються разом [8, с. 200]. У своїй праці дослідниця зближує поняття мовної свідомості з поняттями мовної поведінки, стратегії та тактики, що зумовлені такими рисами особистості, як культурний статус, соціальна належність, стать, вік, світогляд, психологічний тип тощо [7, с. 8].

Н.В. Уфимцева звертає увагу на лексикалізований, тобто позначений одиницею лексикону, зміст свідомості й вивчає мовну свідомість росіян на матеріалі лексичних асоціацій [13]. Розроблені Н.В. Уфимцевою принципи

аналізу мовної свідомості дозволяють моделювати актуальний стан мовної свідомості етносу й на основі цих текстів відновлювати попередній стан мовної свідомості [13]. Такий підхід до феномену мовної свідомості в російському мовознавстві виявляємо в Ю.М. Караулова, який запропонував модель мовної особистості (як носія знань про світ), що включає *вербально-семантичний*, *лінгво-когнітивний* та *мотиваційний* рівні [4].

О.С. Ахманова пов'язує поняття мовної свідомості з поняттям мовної картини світу: «Свідомість мовна – особливості культури та суспільного життя певного людського колективу, які визначають його психічну своєрідність і які відбилися в специфічних рисах певної мови» [2, с. 439].

О.О. Селіванова, приєднуючись до визначення Г. Ейгера, пояснює *мовну свідомість* як механізм індивідуальної свідомості, який контролює мовну діяльність через формування, зберігання й перетворення мовних знаків, правил їхньої сполучуваності, вживання, поглядів та установок на мову та її елементи [11, с. 371]. Також дослідниця додає, що мовна свідомість – це генофонд певної нації, що історично формується на основних уявленнях про світ, почуттях, оцінках, настановах щодо мовної дійсності.

Г.П. Півторак вважає, що мовна свідомість формується із зародженням самої мови не як системи, а як явища. Суголосно звучить судження й В.В. Німчука стосовно мовної свідомості: «Мовна свідомість моделює етнічну й навпаки – етнічне самоусвідомлення зумовлює самоусвідомлення своєї мови як окремої. Тому можна твердити, що конкретна етнічна мова, мова певного народу має такий самий вік, як його етнічна самосвідомість» [6, с. 360].

На думку Л.П. Гнатюк, мовна свідомість являє собою історично зумовлену сукупність образів свідомості, втілених в інваріантних та варіативних мовних знаках, притаманних певній епосі [3].

Б.М. Ажнюк пропонує термін «метамовна свідомість» в англо-американському дискурсі й розуміє її як здатність людини порівнювати мови, якими вона володіє, та усвідомлювати ті явища, які притаманні рідній мові. Ці процеси спричиняють те, що в людини поглиблюються уявлення про різні

мовні явища, виробляються відповідні оцінки, судження. Вона сприймає світ навколишній за допомогою двох «мовних світів» [1, с. 142–149].

Мовну свідомість трактують також як наслідок рефлексії над мовою. Цю позицію підтримує Г.М. Яворська, зазначаючи, що в цьому випадку рефлексія відбувається на двох рівнях: перший (поверхневий) включає мовні погляди та оцінки, притаманні певній спільноті, а другий (глибинний) реалізується при виборі мовних варіантів (відповідність / невідповідність добору мовного варіанту) [16].

Варто зазначити, що відмежовуючи поняття «мовної свідомості» від поняття «мовної картини світу», Г.М. Яворська надає перевагу терміну *лінгвістична свідомість*. Однак П.О. Селігей зазначає, що цей термін стосується мовознавчої свідомості, але не мовної [12, с. 11]. На думку П.О. Селігея, мовна свідомість є психічним утворенням (одним із видів свідомості), яке пов'язане з усвідомленням людиною самої мови, унаслідок чого формується ціннісне ставлення до мови, розуміння її значущості в житті людини, аналіз позитивного й негативного в мові. Дослідник дійшов висновку, що мовна свідомість – це «форма свідомості, яка охоплює погляди, уявлення, почуття, оцінки й настанови щодо мови та мовної дійсності; це небайдуже ставлення до мови» [12, с. 13]. Автор наголошує, що саме таке визначення мовної свідомості відмежовує її від мовної картини світу, оскільки в ньому зосереджується увага на усвідомленні самої мови, а не на відображенні навколишнього світу в мові.

Підтримуючи позицію, що мовна свідомість – це частина свідомості, один із її аспектів, В.В. Красних також зазначає, що «мовна свідомість має мовну природу, маніфестує себе в мові» [5, с. 16]. Із цією думкою не погоджуються З.Д. Попова та Й.А. Стернін. Вони вважають, що якщо свідомість має мовний вияв, то це не означає, що вона має мовну природу: свідомість здатна виявлятися й невербальними (художніми) засобами [9].

Проаналізувавши названі вище наукові джерела, ми помітили таку тенденцію: в основі наукового осмислення – не сама мовна реальність, а

психологічна (немовна), описана шляхом формулювання визначень мовної свідомості. Це спричинено складністю об'єкта дослідження, що потребує від мовознавства більш розширеної термінологічної бази та пізнавальних можливостей.

Список літератури:

1. Ажнюк Б.М. Мовна єдність нації: діаспора й Україна / Б.М. Ажнюк. – К.: Рідна мова, 1999. – 450 с.
2. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов / О.С. Ахманова. – 2-е изд., стер. – М.: УРСС: Едиториал УРСС, 2004. – 571 с.
3. Гнатюк Л.П. Мовна свідомість і мовна практика Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. філ. наук: спец. 10.02.01 / Л.П. Гнатюк – К., 2011. – 36 с.
4. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 264 с.
5. Красных В.В. Свой среди чужих: миф или реальность? / В.В. Красных. – М.: Гнозис, 2003. – 375 с.
6. Німчук В.В. Походження української мови / В.В. Німчук // Етнічна та етнокультурна історія України. У 3 т. – К., 2005. – Т.1. – Кн. 2. – С. 351–468.
7. Никитина С.Е. Устная народная культура и языковое сознание / С.Е. Никитина. – М.: Наука, 1993. – 187 с.
8. Никитина С.Е. Генетический метод анализ сознания в психолингвистике / С.Е. Никитина // Материалы XV междунар. симп. по психолингвистике и теории коммуникации [«Речевая деятельность. Языковое сознание. Общающиеся личности»]. – М.; Калуга, 2006. – С. 199–201.
9. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М.: АСТ, Восток-Запад, 2007. – 315 с.

10. Психология сознания: [сост. и общая редакция Л.В. Куликова]. – СПб.: Питер, 2001. – 480 с.
11. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля – К., 2006. – 718 с.
12. Селігей П.О. Мовна свідомість: структура, типологія, виховання / П.О. Селігей / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2012. – 118 с.
13. Уфимцева Н.В. Взаимодействие культур и языков: теория и методология / Н.В. Уфимцева // Встречи этнических культур в зеркале языка. – М.: Наука, 2002. – С. 152–170.
14. Философский энциклопедический словарь / [под ред. Л. Ф. Ильичёва, П. Н. Федосеева, С. М. Ковалёва, В. Г. Панова]. – М.: Советская энциклопедия, 1983. – 840 с.
15. Философский словарь / [под ред. И. Т. Фролова]. – 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Республика, 2001. – 719 с.
16. Яворська Г.М. Прескриптивна лінгвістика як дискурс: мова, культура, влада / Г.М. Яворська / НАН України, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні. – К.: Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні, 2000. – 286 с.
17. Язык и сознание: парадоксальная рациональность: [сб. науч. статей / отв. ред. Е.Ф. Тарасов]. – М.: Институт языкознания, 1993. – 174 с.

ЕТНОДИЗАЙН КЕРАМІКИ: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ

Роїк Ю.В.

Київська державна академія декоративно-прикладного
мистецтва і дизайну імені М. Бойчука, аспірант
Тел.: +38 063 643 3517; E-mail: yuliaroik@ukr.net

У сучасному інформаційному суспільстві обсяг наукової термінології безперервно збільшується, саме це спонукає послідовно, ґрунтовно і багатовекторно досліджувати сутність понять пов'язаних з професійною підготовкою майбутніх фахівців декоративно-прикладного мистецтва.

Проблема професійної підготовки фахівців декоративно-прикладного мистецтва, зокрема художників керамістів, є однією з найактуальніших проблем сучасної освіти в Україні. Адже Україну називають «країною глини» і наприкінці XIX – початку XX ст. в Україні існувало понад 700 осередків народної кераміки. Найвідоміші з них – Адамівка, Бубнівка, Дубинці, Ніжин, Опішня, Косів, Смотрич, Ічня, та багато інших. І хоча більшість з них, на жаль, припинили своє існування, та здобутки народних умільців мають стати надбанням сучасного декоративно-прикладного мистецтва, предметом вивчення науковців.

У професійній педагогіці поширеним став термін «етнодизайн». Це пояснюється тим, що сучасна освіта у закладах вищої мистецької освіти, має ґрунтуватись на культурно-історичних цінностях українського народу, його традиціях і духовності. Ключовим аспектом системності модернізаційних змін в національній освіті має бути гармонійна єдність традицій та інновацій, тобто поєднання народного досвіду з європейськими нововведеннями, новітніми технологіями, досягненнями розвитку науки і практики.

У зв'язку з цим, вважаємо за потрібне сформулювати та уточнити сутність поняття «етнодизайн кераміки».

Сучасна професійна мистецька освіта зорієнтована на розвиток творчої особистості з урахуванням надбань національної культури, мудрості та трудових звичаїв нашого народу. Тому професійна підготовка фахівців декоративно-прикладного мистецтва має здійснюватись на засадах етнодизайну та етнопедагогіки.

Різні аспекти етнодизайну висвітлено у працях В. Бутенка, А. Бровченка, В. Жлудько, Л. Корницької, А. Крижанівського, Е. Муртазаєвої, Л.

Оршанського [1], А. Руденченко [3], В. Тименка, Б. Тимкова [4], М. Чумаченко, та ін.

Водночас, науковцями етнодизайн розглядається як художньо-проектна технологія, стильовий напрям формотворення, нова парадигма етнічної культури, спосіб опредметнення ментального ставлення представників етносів до своїх ландшафтів тощо. Терміносполука “етнодизайн” утворюється поєднанням двох слів – “етнічний” і “дизайн”. “Етно” вживається майже в усіх випадках, коли йдеться про народне, національне (напр., етнографія, етнолінгвістика, етнопсихологія та ін.). Воно утворене від “етнос” (грец.– ethnos) означає народ, стійка спільність людей, що історично склалась на певній території [2, с. 100].

У сучасних наукових працях уточнено формулювання сутності поняття «етнодизайн». Так, А. Іонніков у своїх працях розглядає етнодизайн як виявлення особливостей організації функцій, специфічне поєднання матеріалів та особливих прийомів їх обробки, спосіб розкриття характерного для національної психології ставлення до ландшафту та організації штучного середовища; Ю. Легенький вважає, що етнодизайн – нова парадигма бачення складного комплексу народної, ремісничої та професійної культури;

На думку В. Тименка, етнодизайн – це напрям формотворення та фігуротворення навколишнього середовища в етнічному стилі.

Нам імпонує визначення наведене А. Руденченко, яка сформулювала авторське визначення сутності етнодизайну як педагогічно доцільно організованого процесу передачі попередніми поколіннями наступним регіонального досвіду художнього проектування з урахуванням автентичних особливостей формотворення і декорування предметного довкілля [3, с. 31]; Отже, саме етнодизайн, як складова сучасного мистецтва, може наповнити прогалини естетичної спустошеності студентів закладів вищої мистецької освіти через посилене звернення до народних традицій, їх вивчення за допомогою новітніх педагогічних технологій. Одним з головних джерел натхнення вітчизняного етнодизайну є кераміка, гончарство.

Якщо дослідженню явища етнодизайну приділяють увагу, то сутність поняття етнодизайну кераміки в наукових працях майже відсутня. Проте висвітленню взаємовпливу традицій та новацій у кераміці присвячено розділ «Традиції та сучасність» у книзі О. Голубця «Львівська кераміка» (К., 1991), що охоплює період кінця 1980 – початку 1990-х рр. Досить велику увагу тогочасному стану галузі приділили автори підручника «Декоративно-прикладне мистецтво» Є. Антонович, Р. Захарчук-Чугай, М. Станкевич (Львів, 1992).

Незважаючи на те, що керамічні вироби набули масштабного поширення в сучасному світі, не всі можуть правильно відповісти на запитання «що таке кераміка». Отже, необхідний науковий підхід до вирішення цього питання.

Дефініція «кераміка» має грецьке походження, ним означаються вироби з глини та її сумішами з іншими мінеральними додатками, зокрема окислами неорганічних сполук. Залежно від складу цих сумішей розрізняють такі види кераміки: фарфор (порцеляна), фаянс, теракота, майоліка тощо. Техніки виконання та декорування також складають великий перелік: вільне ліплення, відливання і набивка у гіпсовій формі, гончарна техніка, надполив'яний, підполив'яний, ангобний розписи та ін. Художня кераміка – один із видів декоративно-прикладного мистецтва.

Творчість багатьох митців сучасного декоративно-прикладного мистецтва, народних майстрів, дизайнерів підтверджує думку, що традиція не є догмою, вона не заперечує розвиток, а стимулює потребу в новаторстві, що супроводжує традиційне мистецтво народу і свідчить про його постійне оновлення, збагачення і поглиблення.

Національний досвід, традиції народних майстрів, творчо перероблені в умовах професійного навчання, допоможуть майбутнім художникам керамістам виготовляти неповторні, естетичні вироби та твори мистецтва, що матимуть не тільки художню, а й національну цінність.

Аналіз різних трактувань сутності етнодизайну та кераміки дав змогу запропонувати формування сутності поняття «етнодизайну кераміки».

Етнодизайн кераміки – це методологічно обґрунтований процес передачі досвіду виробництва формотворення і декорування керамічних виробів з урахуванням інновацій та регіональних традицій.

Етнодизайн кераміки – це система організаційно-педагогічних заходів, зорієнтованих на особистісний розвиток художника декоративно-прикладного мистецтва на національних традиціях, метою і кінцевим результатом якого має стати готовність до виконання професійної діяльності.

Головна мета та завдання етнодизайну кераміки – це освоєння художниками-керамістами національних традицій, їх правильна інтерпретація та допомога фахівцям з даної галузі зрозуміти, що будь-яке новаторство та розвиток мистецтва кераміки не можливий без історичного, народного коріння. Це і буде «опорною точкою», «точкою відправлення» для новітніх тенденцій розвитку даного ремесла, сміливих та вдалих експериментів, нового бачення матеріалу.

Етнодизайн кераміки здатен зберігати та збільшувати традиційну ідентичність України, допоможе сформувати національний стиль мислення в молодого покоління фахівців декоративно-прикладного мистецтва, що є необхідною передумовою інтелектуального розквіту нації.

Новаторські напрями в роботі з традиційним матеріалом і експерименти в організації сучасного інтер'єрного та екстер'єрного середовищ спричинять появу цілого ряду цікавих творів художньої кераміки, що становитимуть вагоме надбання вітчизняного мистецтва XXI ст.

Список літератури:

1. Оршанський Л. В. Декоративно-ужиткове мистецтво та етнодизайн – традиції і сучасність у художньо-трудовій підготовці майбутніх учителів трудового навчання / Л. В. Оршанський // Інноваційні освітні технології. – 2000. – № 1. – С. 77–82.

2. Професійна освіта : словник : навч. посіб. / [уклад. С. У. Гончаренко, І. А. Зязюн, Н. Г. Ничкало, О. С. Дубинчук, Н. О. Талалуєва, А. О. Молчанова, Л. Б. Лук'янова; за ред. Н. Г. Ничкало] – К. : Вища школа, 2000. – 381 с

3. Руденченко А. А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну студентів у вищих мистецьких навчальних закладах [Текст] : автореф. дис. ... д-р пед. наук спец. : 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни) / А. А. Руденченко// Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2017. – 42 с.

4. Тимків Б. М. Роль етнодизайну у підготовці художників декоративно-прикладного мистецтва / Б. М. Тимків // Наукові записки Терн. нац. пед. у-ту ім. В. Гнатюка. – 2011. – №3 – С. 44-49.

ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ

Роман І.М.

ад'юнкт ад'юнктури, Львівський державний університет безпеки
життєдіяльності, м. Львів, Україна

Вирішення проблеми формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх офіцерів у процесі професійної підготовки передбачає узагальнення сучасного педагогічного досвіду. Результати наукового пошуку дозволили встановити, що у ХХІ столітті ця проблема була предметом уваги на вітчизняному науково-педагогічному просторі. У деяких дослідженнях вчені ведуть мову про виховання ціннісних орієнтацій різними засобами. Зокрема В. Драченко досліджує вплив засобів творів світової художньої культури виховання морально-ціннісних орієнтацій підлітків, а С. Шандрук і Н. Чутова – роль засобів масової інформації на виховання ціннісних орієнтацій старшокласників та сучасної української молоді. Психологічні особливості впливу засобів масової інформації на структуру ціннісних орієнтацій студентської молоді були предметом уваги О. Ануфрієва. Ученим проаналізовано види медіавпливу та його психологічні та лінгвістичні засоби, а

також висвітлено вікові особливості студентів та особливості їх ціннісних орієнтацій як об'єкта медіавпливу.

Ціннісні орієнтації є також предметом уваги не лише психологів, а й соціологів. Представників цих галузей знань цікавить динаміка ціннісних орієнтацій різних вікових груп. Однак нас цікавлять дослідження, у яких йдеться про ціннісні орієнтації професійної сфери людей, що здобувають освіту. З огляду на це представляють інтерес дослідження Н. Іванцева, у якому вчений представляє динаміку ціннісних орієнтацій студентської молоді протягом професійної підготовки, Т. Кадикової – про особливості динаміки ціннісних орієнтацій студентів-психологів, а також В. Полюги, який дослідив динаміку ціннісних орієнтацій військовослужбовців строкової служби, визначив концептуальний підхід до вивчення впливу військового середовища на ціннісно-нормативну систему особистості під час проходження строкової військової служби. Розвинуто систему поглядів щодо її структури та динаміки стосовно типової особистості військовослужбовця строкової служби, а також встановив основні типи реакції на військово-професійну субкультуру та її представників з боку військовослужбовців строкової служби. Ще один представник соціологічної науки В. Борщенко представив методологічне обґрунтування дослідження динаміки ціннісних орієнтацій за особистісними документами.

У контексті теми дослідження представляють інтерес наукові праці, у яких робиться спроба вирішити проблему формування ціннісних орієнтацій у представників силових структур, зокрема військовослужбовців. Так, Ю. Горбенко дослідив основні чинники, що впливають на становлення ціннісних орієнтацій військовослужбовців у процесі професійної підготовки. Ученим з'ясовано, що процес оцінювання та встановлення значимості цінностей відбувається паралельно на свідомому та підсвідомому рівнях. За цього утворюються ієрархії цінностей, які не збігаються між собою. Автором також з'ясовано взаємообумовленість ієрархії ціннісних орієнтацій військовослужбовців до соціального середовища, а також охарактеризовано

взаємозв'язок громадянських якостей зі свідомими та підсвідомими компонентами ціннісних орієнтацій студентів і курсантів. Важливим є висновок про те, що динаміка показників становлення ціннісних орієнтацій у військовослужбовців суттєво відрізняється від параметрів їх становлення в цивільної молоді. Ю. Горбенко стверджує, що основною проблемою цілеспрямованого формування професійно важливих якостей військовослужбовців на сучасному етапі розвитку суспільства є подолання негативного впливу військового середовища, зокрема, воно генерує зразки поведінки, які прискорюють формування споживацьких ціннісних орієнтацій, спрямованих на задоволення власних потреб [1].

Про вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища на формування ціннісних орієнтацій у курсантів – майбутніх прикордонників у сучасних умовах наголошує й В. Матвійчук. Автор робить важливий висновок про те, що ефективність формування ціннісних орієнтацій у курсантів залежить від мотивації вступу до закладу вищої освіти та готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до освітнього процесу й служби; своєчасної адаптованості першокурсників до навчально-виховної та службової діяльності в умовах ЗВО ДПСУ; послідовності, цілеспрямованості і системності виховної роботи; рівня кваліфікації офіцерського складу, їх морально-психологічної та психолого-педагогічної підготовки; наявності законодавчої бази та її виконання у повсякденній діяльності [2].

Професор О. Діденко пропонує побудувати модель особистості офіцера Держприкордонслужби, у якій на основі експертної оцінки із залученням керівників органів охорони кордону, науково-педагогічного складу, а також досвідчених вихователів і науковців слід передбачити чіткий перелік інструментальних і термінальних цінностей, професійно важливих якостей випускника. І це визначатиме подальші напрями виховання, його зміст, який у першу чергу буде відображатися у навчальних дисциплінах циклу гуманітарної підготовки. Зазначена модель особистості офіцера визначатиме принципи, форми і методи виховної роботи, мету і зміст заходів, які необхідно буде

проводити у позанавчальний час. Крім того періодичний моніторинг вихованості випускників за чіткими індикаторами, які також потрібно визначити і обґрунтувати, дозволить оперативно, а головне, обґрунтовано вносити корективи в організацію та зміст виховання курсантів [3].

Важливе значення мають також функції, які виконують ціннісні орієнтації. Так, наприклад, Т. Новікова називає нормативно-регулятивну (визначає найбільш загальну поведінку особистості у суспільстві та в конкретній ситуації), комунікативну (регулює відносини майбутніх офіцерів з іншими суб'єктами процесу соціалізації через засвоєння та обмін інформацією, думками, ідеями, досвідом), функцію соціалізації (дозволяє на основі набутого досвіду про суспільні цінності, культуру, норми поведінки та ідеали сформувати своєрідні погляди та правила, які визначатимуть поведінку курсанта в суспільстві), орієнтаційну (забезпечує вибір моделей поведінки, формулювання мети й визначення пріоритетів у майбутній професійній діяльності) та мотиваційну функцію (мотивує майбутніх офіцерів до активної діяльності для досягнення необхідних цілей) [4].

Щодо змісту нових корпоративних цінностей службовців, то із запропонованого І. Семененко переліку варто відокремити можливість самореалізації, участі у спільній діяльності, колектив, ініціативу, творчість, самостійність, гнучкість, прагнення до співпраці, демократичний і колегіальний стиль управління, свобода самовираження, індивідуалізм, підпорядкування і захист громадських інтересів, відповідальність за всю групу, професіоналізм, кар'єра, влада, дисципліна, ієрархія, конформізм, особиста ідентифікація з групою, суворе дотримання встановлених правил та процедур, корпоративна етика; престиж і соціальний статус професії. [5].

Отже, представлені матеріали доводять, що формування професійно-ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців в Україні у XXI столітті має певні особливості. На вітчизняному науково-педагогічному просторі накопичено досить значний досвід вирішення цієї проблеми, але він стосується переважно студентів та майбутніх фахівців різних сфер, але не військово-управлінської.

Представники психології, педагогіки, соціології та філософії зосереджують свою увагу на пошуку засобів формування ціннісних орієнтацій, дослідженні психологічних особливостей впливу засобів масової інформації на структуру ціннісних орієнтацій, динаміки ціннісних орієнтацій різних вікових груп, впливу освітнього і професійного середовища на формування і розвиток ціннісних орієнтацій тощо.

Список літератури:

1. Горбенко Ю.Л. Особливості становлення ціннісних орієнтацій у процесі професійної підготовки військовослужбовців: Автореф. дис... канд. психол. наук: 19.00.01 / Ю.Л. Горбенко ; Ін-т психології ім. Г.С.Костюка АПН України. – К., 2006. – 20 с.
2. Матвійчук В. П. Педагогічна технологія формування ціннісних орієнтацій у майбутніх офіцерів-прикордонників: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / В. П. Матвійчук ; Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2009. – 20 с.
3. Діденко О. В. Виклики сучасності, тенденції та проблеми професійного виховання майбутніх офіцерів-прикордонників // Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Сер. : Педагогічні науки. – 2016. – № 1 (3). – С. 70–81.
4. Новікова, Т. Л. Формування соціокультурних цінностей майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі вивчення гуманітарних дисциплін [Текст] : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Новікова Тетяна Львівна ; Держ. прикордон. служба України, Нац. акад. Держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. – Хмельницький, 2013. – 16 с.
5. Семененко І. С. Корпоративні цінності сучасної публічної служби в Україні. Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/doc/1/28.pdf>

УДК 339.564

**СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ЦЕПОЧЕК
ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ В МИРОВОЙ ТОРГОВЛЕ**

Рост М.

студент 4 курса, кафедры международной экономики
и мирового хозяйства

Харьковского национального университета им. В.Н. Каразина

Сегодня мировая экономика характеризуется глобальными цепочками добавленной стоимости (GVC), в которых торговля промежуточными товарами и услугами происходит в разбитых на этапы и разбросанных по всему миру производственных процессах. Эти цепочки обычно определяются ТНК, при этом трансграничная торговля полуфабрикатами и конечными продуктами осуществляется в рамках сетей их филиалов, контрактных партнеров и независимых поставщиков.

Схемы торговли, выраженной в добавленной стоимости, определяют распределение фактических экономических выгод от торговли между отдельными странами и в значительной степени определяются инвестиционными решениями ТНК. Страны с большим присутствием ПИИ по сравнению с размерами своей экономики, как правило, имеют более высокий уровень участия в глобальных цепочках добавленной стоимости и создают относительно большую внутреннюю добавленную стоимость. Также наблюдается положительная корреляция между участием в GVC и темпами роста ВВП на душу населения. [1, с. 2]

С каждым годом все больше увеличиваются взаимосвязи в торговле. При этом торговля промежуточными товарами растет быстрее, чем торговля готовыми изделиями, общие промежуточные товары уже используются в различных отраслях, а цепочки добавленной стоимости начинают выходить за пределы одних только товаров и охватывать в том числе услуги. Более того,

почти каждый экспортируемый готовый продукт включается в себя некоторые компоненты, которые имеют импортную содержащую. Это ограничивает использование традиционных инструментов, таких как «содержание импорта в экспорте» или «внутриотраслевая торговля» при оценке объема торговли в глобальных цепочках добавленной стоимости.

Эти проблемы привели к признанию того факта, что данные торговли неспособны фиксировать прирост добавленной стоимости в рамках международного разделения труда главным образом потому, что статистика торговли была разработана для фиксирования торговых потоков конечных продуктов, тогда как доля промежуточной торговли в настоящее время растет быстрее, чем доля торговли конечными товарами. Именно поэтому использование традиционных торговых показателей часто приводит к двойному счету. [2, с. 4]

Эволюция и развитие глобальных цепочек добавленной стоимости происходили постепенно. Глобальные производственно-сбытовые цепочки впервые появились в качестве региональных цепочек поставок в Восточной Азии, причем японские инвесторы лидировали в регионе и способствовали созданию модели догоняющего развития (концепция «стаи летящих гусей») в инвестициях и торговле. Японские инвесторы создали мощные производственные базы в большом числе стран Восточной Азии, а затем в Юго-Восточной Азии, чтобы получить доступ к преимуществам месторасположения и разработать экспортные базы для компонентов. Заключительная сборка происходила в третьей стране, откуда готовые продукты экспортировались либо обратно на родину, либо на мировые рынки под японским брендом. Это разделение производства улучшило конкурентоспособность конечных продуктов, которые затем смогли конкурировать с продуктами других развитых стран.

Со временем, транснациональные корпорации из других развитых стран, стремясь повысить свою ценовую конкурентоспособность, объединялись в своих регионах и вскоре распространились и на другие части света. Эти

явления привели к появлению глобальных производственно-сбытовых цепочек (цепочек добавленной стоимости), в которых производство продукта, происходит в различных странах, регионах и континентах, извлекая максимум ценовых преимуществ, чтобы стать конкурентоспособными на глобальном уровне.

Таким образом, цепочки добавленной стоимости включают в себя полный спектр работ и процессов, которые необходимы для того, чтобы привести продукт через все промежуточные стадии производства, то есть от первоначальных стадий производства до доставки конечным потребителям и окончательной ликвидации после использования. Из этого определения глобальную цепочку добавленной стоимости можно простыми словами определить, как последовательность всех функциональных действий, необходимых в процессе создания стоимости с участием более чем одной страны.

Учитывая вышеупомянутое концептуальное определение GVC, измерение выгод от торговли в рамках GVC с использованием обычных торговых данных становится практически невозможным.

Так, традиционные данные торговли неспособны фиксировать прирост добавленной стоимости в рамках международного разделения труда главным образом потому, что статистика торговли была разработана для фиксирования торговых потоков конечных продуктов, тогда как доля промежуточной торговли в настоящее время растет быстрее, чем доля торговли конечными товарами. Именно поэтому использование традиционных торговых показателей часто приводит к двойному счету. [2, с. 4]

Сколько добавленной стоимости генерирует торговля посчитать достаточно проблематично, однако ЮНКТАД провел подобное масштабное исследование в 2010м году, результаты которого отражены в рисунке 1. На глобальном уровне средняя иностранная добавленная стоимость в экспорте составляет около 28%. Это означает, примерно, что около 5-ти из 19-ти триллионов долларов мирового экспорта в 2010 году были экспортированы

зарубежными странами для дальнейшего экспорта и, таким образом, «посчитаны дважды» в показателях мировой торговли. Остальные 14 триллионов долларов США фактически и являются добавленной стоимостью торговли в глобальной экономике (или около одной пятой мирового ВВП).

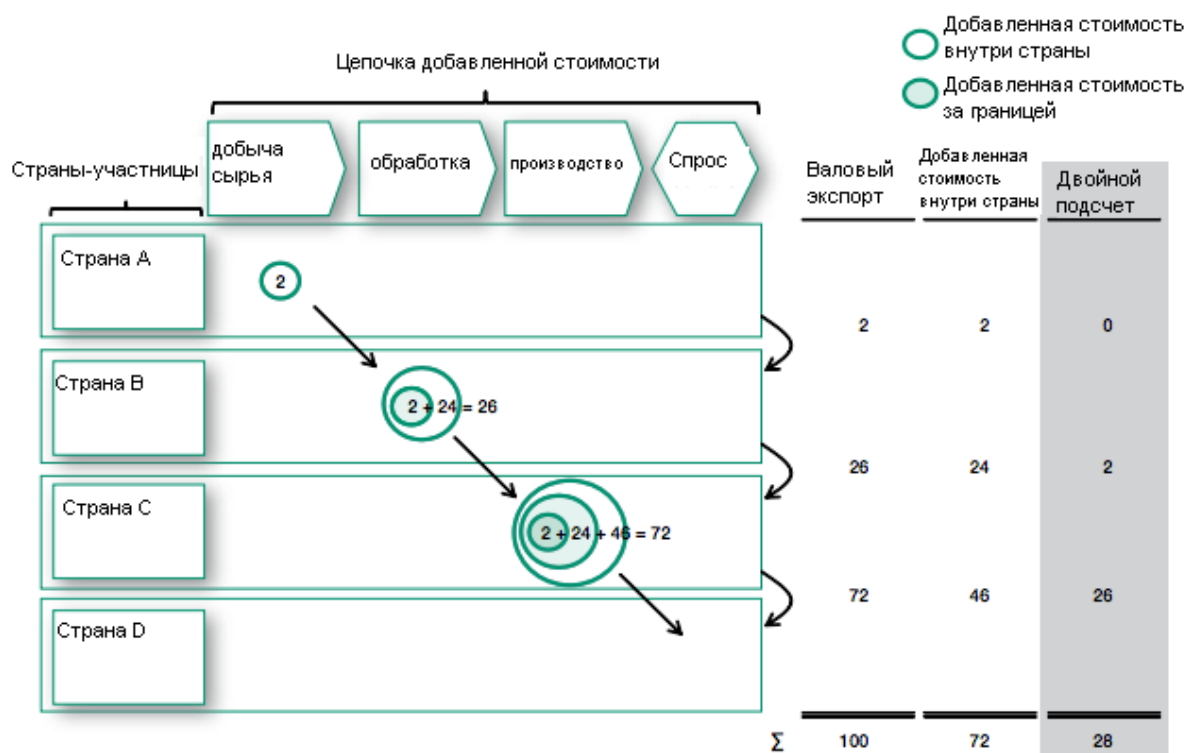

Рис. 1. Принцип работы цепочек мировой добавленной стоимости. Источник: [1].

Также можно отметить, что в то время как развивающиеся страны имеют меньшую долю иностранной добавленной стоимости (25%), чем в среднем по миру (28%), их доля в иностранной добавленной стоимости значительно выше, чем в Соединенных Штатах, Японии или в ЕС, если учитывать только внешнюю торговлю. [1, с. 4]

Сейчас проводится целый ряд исследований, направленных на то, чтобы нейтрализовать эффект «двойного счета» GVC на глобальную торговлю, определить добавленную стоимость в торговле и сопоставить, как добавленная стоимость перемещается между странами по цепочкам стоимости до конечного потребления продуктов. На данный момент самым распространенным методом определения добавленной стоимости в торговле являются гармонизированные

таблицы «затраты-выпуск» разных стран, которые используются для оценки внутренней добавленной стоимости и иностранной добавленной стоимости, созданной как в обрабатывающей промышленности, так и в сфере услуг. [2, с. 7]

Итак, можно сделать вывод, что глобальные цепочки добавленной стоимости, которые имеют свои истоки в Восточной Азии, играют большую роль при исследовании мировой торговли. В частности, не учитывая добавленную стоимость невозможно определить выгоды, которые получает страна от внешней торговли. Именно поэтому проблема оценки добавленной стоимости в торговле является на данный момент актуальной и требует дальнейших исследований.

Список литературы:

1. Global Value Chains and Development: Investment and Value Added Trade in the Global Economy (UNCTAD/DIAE/2013/1) [Электронный ресурс]: Режим доступа: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/diae2013d1_en.pdf
2. Banga, Rashmi. "Measuring value in global value chains." Background paper RVC-8. Geneva: UNCTAD (2013) [Электронный ресурс]: Режим доступа: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/ecidc2013misc1_bp8.pdf

СТРАТЕГИЯ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ

Руденко А.В.

Студентка 6 курса факультета управления, администрирования и информационной деятельности Измаильского государственного гуманитарного университета

Яковенко О.И.

кандидат педагогических наук, доцент, преподаватель кафедры управления предпринимательской и туристической деятельностью.

Статья рассматривает проблему разработки и внедрения антикризисных мер на предприятии в условиях постоянно меняющейся и неустойчивой окружающей среды. Также описываются этапы разработки и внедрения стратегий на предприятии.

Актуальность темы обосновывается прогрессирующей стагнацией экономики Украины с сопутствующим снижением объемов производства. Развитие малого и среднего бизнеса затруднено в связи со снижением покупательской способности граждан, а также появлением на рынке иностранных конкурентов с товарами более высокого качества по приемлемой цене.

Как показала практика, предприятие проявляет интерес к стратегическому менеджменту в двух случаях: находясь в стадии интенсивного развития и находясь в условиях кризиса, вызванного как внешними, так и внутренними факторами. Менеджерам крайне важно понимать, что представляет собой стратегическое управление и какие ресурсы необходимы для правильной постановки [2].

В условиях активной конкуренции и рыночной модели экономики создаются предпосылки к возникновению временно неплатежеспособных либо полностью несостоятельных субъектов хозяйствования. Все это является итогом неправильной стратегии экономического развития предприятия. Такую ситуацию, в которой предприятие не успевает подготовиться к изменениям, можно считать кризисной [3]. Во избежание развития такой ситуации на предприятии, необходимо разработать и внедрить ряд экономических, социальных и маркетинговых мер.

По мнению Дафта (генерального директора Coca-Cola в 2000-2004 гг.) кризис — это лучшее время для приобретения активов и упускать такой шанс непростительно. Именно в это время Coca-Cola купила завод по разливу напитков в Южной Корее, что помогло ей проникнуть в местные семейные розничные сети, а также укрепила свои позиции в Китае, Японии и Малайзии. Компания отказалась от прежнего принципа планирования продаж по

отдельным странам и стала выстраивать стратегию для азиатского региона в целом. Кроме того, приобрела несколько местных марок кофе и чая, перестроила всю систему снабжения, консолидировав закупки алюминия и пластика для бутылок, кофе и сахара [1].

Так, стратегия развития должна быть легко адаптируемой к любым рыночным и социальным изменениям. Целью антикризисного управления является отказ от неперспективных и определение наиболее перспективных направлений деятельности организации, обеспечивающих ее рост и процветание.

Антикризисная стратегия управления позволяет оперативно реагировать на изменения окружающей экономической среды и разработать меры для сохранения жизнеспособности предприятия. Антикризисная стратегия управления предприятием – совокупность действий и последовательность принимаемых управленческих решений, позволяющих оценить, проанализировать и выработать необходимую систему воздействия на оздоровление предприятия во избежание его банкротства.

С учетом этого стратегия антикризисного управления должна включать ряд этапов, последовательное прохождение которых служит достижением главной цели – стабилизации положения предприятия.

Первый этап представляет собой анализ деятельности предприятия, комплексная его диагностика, а также определение внешних факторов, негативно влияющих на благосостояние либо вызывающих кризисные явления. Анализ должен проводиться по четырем основным направлениям: политическое, экономическое, социальное и технологическое. Анализ конкурентов также уместен и включает в себя: анализ конкурентов внутри сферы деятельности, возможное появление новых конкурентов, анализ потребителей, анализ альтернативных продуктов. Также, формирование антикризисной команды позволит быстро реагировать на внезапные изменения ситуации. В команду необходимо включить не только сотрудников предприятия, т.к. они уже не смогли предвидеть наступление кризиса, но и

внешних аудиторов. Это позволит не только ускорить решение данной проблемы, но и повысит квалификацию сотрудников компании, которые будут иметь возможность получить опыт у профессионалов.

После получения информации, следует скомпилировать её в сценарии, представляющие собой совокупность возможных вариантов развития событий при внедрении антикризисных мер, а также потенциал развития отрасли в будущем.

Параллельно стоит начать проверку реального состояния предприятия, оценка его мощностей, степени износа оборудования, социальные настроения персонала. На основании полученных данных руководство сможет принять адекватные меры для улучшения ситуации на предприятии. Также необходимо тщательно изучить текущую стратегию развития предприятия для возможности анализа уязвимых мест и внесения поправок. Если же состояние предприятия очень плачевное, стоит полностью переработать стратегию развития либо создать новую с нуля. Это можно рассмотреть на примере компании Cisco, которая после резкого спада продаж оборудования, решила пойти альтернативным путем. Вместо активной маркетинговой кампании, она создала центры сертификации IT специалистов в сфере сетевого администрирования. Таким образом – клиенты могли приобрести не только оборудование, но также провести обучение своих специалистов работе с ним. Это не только повысило рейтинг компании среди IT брендов, но и полностью перестроила систему обучения IT специалистов.

Для комплексной оценки состояния предприятия можно применить SWOT-анализ, позволяющий определить слабые места предприятия, его возможности и угрозы. Сильные стороны покажут степень успешности предприятия в определенных сферах в сравнении с конкурентами (навыки, опыт работы, ресурсы, достижения), а слабые продемонстрируют сферы, которые слаборазвиты по отношению к прямым конкурентам. После выявления сильных и слабых сторон можно приступать к разработке превентивных антикризисных мер, базируясь на данных анализа.

Также необходимо провести анализ себестоимости продукции компании и сравнить её с себестоимостью на продукцию прямых конкурентов. Метод цепочки ценностей наиболее полно отразит процесс ценообразования на каждом из этапов создания товара.

Второй этап направлен на корректировку целей и миссии предприятия. Цель миссии – мотивация сотрудников к работе и проявление инициатив, направленных на развитие предприятия.

Процесс корректировки целей компании следует после определения миссии. Цели должны иметь иерархическую структуру, и систему приоритетов, то есть мелкие цели являются средством достижения более крупных, что приводит к необходимости проявлять инициативу в командной работе. После достижения определенной цели, руководитель обязан провести анализ и подвести итоги.

Третий этап предназначен для внедрения антикризисных стратегий, избирания тактики реализации, осуществление контроля и анализа получаемых результатов.

После выполнения этих этапов, руководство организации будет в состоянии выбрать одну из стратегий выхода из кризиса. На выбор стратегии влияет направление, которое руководство стремится усовершенствовать:

1. Стратегия управления маркетингом, позволяющая организовать рынок посредством влияния на него со стороны производства. Она направлена на увеличение объема реализованной продукции, развитие производственных процессов в соответствии с ожиданиями потребителей, повышение квалификации персонала.

Можно выделить несколько видов маркетинговой стратегии:

- Возвращение компании на рынок. Данную стратегию используют при постоянном расширении спроса на производимую продукцию, при отсутствии сильных конкурентов либо очень ограниченном бюджете предприятия;

- Развитие рынка. Подразумевает поиск путей реализации товаров и услуг в других сферах хозяйства, создание потребности и новых рынков сбыта.

Данная стратегия подразумевает запуск новых рекламных кампаний, создание новых потребностей для роста числа реализованной продукции. Основанием при реализации такой стратегии является желание географически увеличить зону сбыта, повысить качество выпускаемой продукции, создание конкурентной среды для других организаций. Расширение рынка путем введения франшиз насчитывает множество историй успеха. Например, сеть закусочных McDonalds и Starbucks достаточно быстро переросли из обычных локальных компаний, в международные корпорации.

- Разработка новых продуктов. Применяется при смене рынка сбыта, либо при отсутствии спроса на данную группу товаров у потребителей;

- Перестройка производства. Предполагает выход старого предприятия на рынок с новым ассортиментом товаров. Применяется редко в связи с тем, что требует больших вложений извне. Таким примером является модель Beetle компании Volkswagen. После спада популярности в 80-х годах прошлого века, компания решила возродить популярность модели путем глубокой модернизации характеристик. Модель, обладающая современным дизайном и экономичностью, быстро завоевала популярность на рынке.

2. Стратегия кризисного производства. Целью этой стратегии ставится поиск условий, которые способны обеспечить достаточный производственный уровень, способный стимулировать развитие рыночных отношений и вывести организацию из кризиса: повышение качества товаров и услуг; реструктуризация компании; модификация производства; рост рентабельности производства.

3. Кадровая реструктуризация компании. Основной целью является внедрение схем, направленных на повышение работоспособности персонала, а также атмосферы внутри компании. Под собой подразумевает реорганизацию управления кадрами, повышение квалификации, сокращение, внедрение систем аттестации сотрудников. Наглядным примером является компания Apple, которая пережила кризис с уходом главного вдохновителя и основателя – Стива Джобса. Стабильное обесценивание акций длилось на протяжении более 10 лет

и прекратилось лишь после возвращения Джобса на пост главы правления. Это наглядно показывает, что креативность и инициативность играют ключевую роль в процветании компании.

4. Управление финансами. Подразумевает создание новой или изменение существующей системы управления финансами для повышения эффективности производства.

Существует несколько путей улучшения механизма управления финансами: увеличение ликвидности активов компании; управление капиталом; оптимизация доходов компании; система учета издержек.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что антикризисная стратегия – это долгая и профессиональная работа по моделированию и анализу различных вариантов действий. Она потребует полной занятости всех менеджеров и собственников компании, а скорее всего, и привлечения внешних специалистов. Выход из кризиса связан с устранением причин, вызвавших его, а сам процесс планирования этого выхода можно назвать стратегией в антикризисном управлении. Следовательно, разработка успешной стратегии развития предприятия должна являться непрерывным процессом, а не разовым событием. Но также нельзя забывать и про преобразования, которые необходимы для будущего. Надо придумывать, как с выгодой воспользоваться ситуацией – до того, как это сделают конкуренты.

Список литературы:

1. Бартон Д., Ньюэлл Р., Уилсон Г. Успешные стратегии в условиях кризиса // Вестник McKinsey. — 2008. — № 20.
2. Ковтуненко К.В. Методы стратегического управления в условиях кризиса // Экономика: реалии времени. – 2012. – № 2 (3).
3. Тайгибова Т. Т. Разработка стратегии как инструмента антикризисного управления предприятием // Молодой ученый. — 2013. — №4. — С. 304-307.

ПОДГОТОВКА ВОДЫ ДЛЯ ВОДООБОРОТНЫХ СИСТЕМ В ЯДЕРНОЙ ЭНЕРГЕТИКЕ И ПРОМЫШЛЕННОСТИ

Рудковская Е.В.

Одесский государственный экологический университет, г. Одесса, к.т.н.,
доцент кафедры химии окружающей среды

Гомеля Н.Д.

Национальный технический университет Украины «КПИ им. Игоря
Сикорского», г. Киев, д.т.н., профессор, заведующий кафедрой ЭиТрП

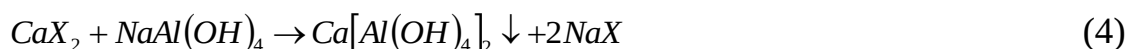
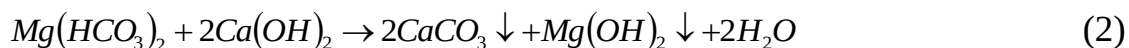
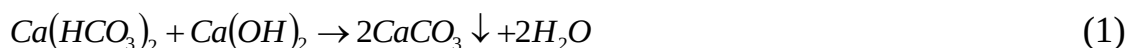
Атомные электростанции и предприятия ядерной промышленности потребляют значительное количество пресной воды. При сбросе воды на продувку в природные водоемы нередко происходит превышение ПДС по ионам меди. Кроме того растет уровень минерализации воды. Они часто загрязнены соединениями урана и другими токсичными веществами [1]. При сегодняшних очень жестких нормативах на сброс концентрации ионов меди, соединений урана и других тяжелых металлов в сбрасываемой воде необходимо снизить на столько, что очистка воды до допустимых уровней может быть очень дорогой. Поэтому целесообразно переходить к замкнутым системам охлаждения. Это возможно при эффективном умягчении подпиточной воды, что позволит сократить до минимума сброс воды на продувку систем, а в отдельных случаях избежать сброса продувочных вод в природные объекты. Эффективная очистка шахтных вод от сульфатов, глубокое их умягчение позволят использовать эти воды повторно в производстве, на энергетических объектах. В целом это даст возможность снизить уровень минерализации природных и сточных вод, повысить их стабильность по отношению к осадкоотложениям, что позволит широко внедрять замкнутые системы водопользования в ядерной отрасли.

Процессы умягчения воды достаточно широко используются при кондиционировании воды в энергетике и промышленности. Реагентное

умягчение воды используют на первой стадии химводоочистки. При использовании умягченной воды в системах охлаждения возможен переход от открытых систем к замкнутым водоциркуляционным системам, что обеспечивает рациональное использование воды в энергетике. При этом нет необходимости в сбросе воды на продувку систем, потому что умягченная вода является достаточно стабильной по отношению к накипеобразованию. При сокращении сброса воды на продувку резко сокращается забор природной воды для подпитки систем, что в целом снижает антропогенную нагрузку на природные водоемы.

Следует отметить, что при подготовке энергетической воды и при подготовке воды для подпитки систем охлаждения производительность станций водоподготовки должна быть достаточно высокой, поэтому немного методов в данном случае могут сравниться с реагентным умягчением воды. Осветление умягченной воды, как правило, осуществляется в две стадии – при отстаивании воды и при ее фильтровании [2].

Известно, что при умягчении воды наряду с известью применяется щелочь и сода, а для повышения эффективности процессов используют фосфат и гидроксоалюминат натрия [3]. Недостатком рассмотренных процессов является значительный расход реагентов. При использовании разных реагентов для доведения заданного уровня pH расход этих реагентов будет различным. Протекание процессов умягчения (реакции (1–4)) приводит к значительному повышению pH, при передозировке реагентов.

где X – анион: Cl^- ; NO_3^- ; $\frac{1}{2}SO_4^{2-}$.

Следует отметить, что контролировать процессы описанные реакциями (1–4) по уровню pH практически невозможно. Поэтому определять эффективность умягчения воды лучше при контроле расхода реагентов.

Для проведения исследований использовали модельный раствор: pH= 7,58; Щ= 4,4 мг-экв/дм³; Ж= 7,8 мг-экв/дм³; $[Mg^{2+}] = 1,2$ мг-экв/дм³; $[Ca^{2+}] = 6,6$ мг-экв/дм³ $[Cl^-] = 168$ мг/дм³, $[Cu^{2+}] = 10$ мг/дм³ в качестве реагентов – известь, сульфата железа (II) FeSO₄, гидроксоалюминат натрия Na[Al(OH)₄], 2/3 гидроксохлорида алюминия (ГОХА 2/3).

При использовании извести эффективность умягчения воды довольно низкая и мало зависит от расхода извести в пределах от 6,24 до 7,80 мг-экв/дм³.

Применение в качестве коагулянта гидроксоалюмината натрия позволяет существенно повысить эффективность умягчения, однако осветление воды в данном случае происходит медленнее (около 2^х часов) и условный объем осадка при этом возрастает почти в двое.

Следует отметить, что гидроксоалюминат натрия редко используется в процессах водоподготовки и водоочистки. Обусловлено это нестойкостью его концентрированных растворов. Однако на сегодня разработаны стабильные композиции на основе гидроксоалюмината натрия [4]. В данном случае его использование позволило повысить эффективность умягчения воды в 3,5–5,5 раза (от 52 до 86–92%).

Для решения задачи снижения остаточной щелочности воды при ее известковании использовали 2/3 гидроксохлорид алюминия (ГОХА 2/3).

Часто в водооборотных системах атомных электростанций вследствие растворения латунных или медных труб конденсаторов в воду попадают ионы меди. Очистка оборотных вод от меди сегодня является сложной и острой проблемой. Известно, что алюминат натрия обеспечивает эффективное связывание ионов меди в водной среде, особенно при повышенных значениях pH [5]. Поэтому была проведена оценка эффективности очистки модельного раствора от ионов меди при его умягчении, было достигнуто не

только эффективного умягчения воды, но и полного выделения ионов меди с воды.

Таким образом, при использовании гидроксоалюмината натрия в качестве коагулянта при известковом умягчении воды можно достичь не только эффективного умягчения воды, но и обеспечить полное выделение ионов меди из воды.

Данный процесс целесообразно использовать при очистке воды взятой из прудов охладителей электростанций, включая атомные.

Список литературы:

1. Омельчук Ю.А. Очистка шахтных вод от урана коагуляцией / Ю.А. Омельчук, Е.В. Рудковская, Н.Д. Гомеля // Энерготехнологии и ресурсосбережение: науч.-техн. журн. – 2011. – № 5. – С. 36–40.
2. Использование флокулянтов на основе ПАА для очистки воды от тяжелых металлов. / Шевченко Т.В., Тарасова Ю.В., Ульрих Е.В., Яковченко М.А. /Сб. науч. работ. Кемер. технол. ин-т тяж. пром-сти, 2003. – №6. – С.110-111.
3. Семенов В.В., Варламова С.И., Климов Е.С. Совместное обезвреживание жидких и твердых отходов гальванических производств методом ферритизации// Изв. вузов Сев.-Кавк. Регион. Техн. н. – 2005. – Прил. №3. – С.55-57.
4. Спиридонов Б.А., Яковлев Д.В. Методы обезвреживания экологически опасных растворов, содержащих соединения хрома (VI) / (Россия, Воронеж, Воронежский гос. тех. ун-т.) Системы жизнеобеспечения и управления в чрезвычайных ситуациях: Межвузовский сборник научных трудов. Воронеж. гос. тех. ун-т. Воронеж: Изд-во ВГТУ, 2004, С.171-174.
5. Гомеля Н.Д., Разработка ингибиторов отложения осадков для обеспечения ресурсосбережения в системах водопотребления / Н.Д. Гомеля, Ю.В. Носачева // Экотехнологии и ресурсосбережение. - 2004, № 5. - С. 29 - 32.

МОРАЛЬ І ЛІТЕРАТУРА

Сабат П.В.

магістр II курсу навчально-наукового інституту іноземних мов
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна

Зародження і розвиток моралі є складним і суперечливим процесом, який виник, на нашу думку, з потреби зрозуміти, згідно з якими критеріями людське життя – а відтак і людина – прогресують чи регресують. Люди завжди мріяли про гармонію та досконалість. Відповідно до цих постулатів, людство ідеалізує тип людини, який називає «моральною». Особливої вагомості в цьому контексті набувають теми свободи, розкріпачення особистості, страху й вибору, духовності в соціальному житті. Філософські роздуми про істинність буття, його осмислення ведуть до аналізу антитетичних проблем: сім'я – держава, людина – всесвіт, особистість – колектив, багатство – бідність, свобода – неволя, рух – застій, розвиток – статика, раціональність – чуттєвість, досконале – потворне, загальне – індивідуальне, тоталітаризм – анархія, необмеженість – абсолют, природне – технічне, штучне – натуральне, прогрес – регрес, цивілізація – відсталість, життя – смерть. Які б проблеми не порушували письменники різних епох і різних країн, завжди в центрі їхньої оповіді – людина з усіма її слабкими і сильними сторонами.

Кожна нова епоха висуває свою концепцію людини. Так, середньовічне її розуміння пов'язане з теоцентричним світоглядом. Творці часу Відродження вважали, що людина прекрасна і прирівняли її до Бога. Література Просвітництва вперше вказала на антагонізм між природним потягом особистості до свободи та добра й умовами життя, які її спотворюють. Романтизм довів, що людський індивід має здатність боротися з рамками всезагального й протиставляти себе суспільству. Реалізм XIX століття продемонстрував, як формується особистість під впливом суспільних обставин.

Великі реалісти другої половини XIX століття звернули увагу на те, що людина постійно змінюється, і ця трансформація пізнається через діалектику душі (Л. Толстой). Модернізм розуміє особу як істоту ірраціональну. Постмодерністи XX століття вказують на суперечність людської натури, на складність взаємовідносин між особистістю і середовищем, яке її оточує.

Залежно від світогляду авторів сформувались релігійні й нерелігійні (натуралістичні, соціально-історичні) концепції походження людської моралі. В епоху Середньовіччя вважали, що джерелом моралі є надприродне начало, тобто Бог. Прихід християнства вплинув на всі аспекти життя людей, вчення Ісуса Христа заклало підвалини християнської моралі. Середньовіччя – це золота доба моральних приписів. Земне життя в той час не надто цінувалося, тому що набагато важливішим було життя у вічності. Відповідно – середньовічна людина дійшла висновку, що задля спасіння цілком допустимо присилувати себе жити моральним життям. Ідеалом у Середньовіччі була лише одна людина – свята. Середньовічний досвід морального життя розвинув людську духовність. Доба Відродження переглянула усю середньовічну систему поглядів на світ і відкинула розуміння людини як упослідженої істоти. Ренесанс запропонував філософію гуманізму, сповнену захопленням людиною. На базі гуманістичного світогляду формується нова мораль, призначена уславити людину. Гуманісти у своїх творах почали будувати нове суспільство – справедливе, де всі рівні. Мріючи про всебічно розвинену особистість, гуманісти створюють нерелігійний моральний ідеал, не пов'язаний ні з часом, ні з конкретними умовами життя. Томас Мор у романі «Утопія» (1516) створює ідеальну державу, в якій критикує і заперечує тогочасну дійсність. Проектом досконалого майбутнього суспільства стали і такі твори, як «Місто Сонця» Т. Кампанелли, «Нова Атлантида» Ф. Бекона, «Макарія» С. Гартліба, «Океанія» Дж. Гаррінгтона, «Держави Місяця» С. де Бержерака, «Історія севарамбів» Д. Вераса та ін. Чи не найважливішою проблемою усіх цих творів є проблема становлення морального ідеалу.

Християнські богослови розпочали суперечку, яка триває і сьогодні, «що

будь-яка форма гуманізму, відділена від пізнання Христа або, тим більше, ворожа християнській вірі, неминуче породжує нелюдське й знелюджувальне суспільство» [1, с. 41], людина духовно деградує. Епоха Просвітництва моральне життя суспільства регулює розумом, революційне гасло просвітителів – «Віра не може мати авторитету перед ясними і очевидними приписами розуму» – призводить до конфлікту між вірою і розумом, а з часом – до занепаду моралі. XX століття характеризується соціальною хворобою, симптоми якої – війни, революції, тоталітаризм. Секуляризована цивілізація поринає у стан моральної кризи, про що волає література постмодернізму. Її основна теза: світ руйнується, його роздирають протиріччя, катаклізми – це фатально й немає змоги відвернути катастрофу. Постмодерністський світ – це світ, позбавлений Віри, де втрачено Божественне, Величне, Героїчне і головне – любов до ближнього. На думку М. Мариновича, нинішній часовий зріз – це «паралельне існування двох взаємовиключних напрямів духовної еволюції. З одного боку, моральне життя суспільства стає стихією релятивності й людського волюнтаризму; сфера аморальності виривається з-під дії будь-яких суспільних регуляторів (навіть частково з-під дії законодавчих регуляторів). З іншого боку, спостерігається відродження соціальної етики та постмодерної релігійності; формується людина, мораль якої є наслідком вільного вибору» [2, с. 254]. Все більше мислителів сходяться на думці, що запобігти деградації людства можна лише завдяки його моральному вдосконаленню, подоланню егоїзму, егоцентризму, споживацького ставлення до природи. Отож останньою революцією людської цивілізації в нинішній парадигмі її розвитку має стати революція моральна, наслідки якої неминуче знайдуть вираження й у літературі.

Список літератури:

1. Биффи Дж. О Христе и Антихристе / Дж. Биффи. – Милан – Москва : Христианская Россия, 1994.
2. Маринович М. Українська ідея і християнство або Коли гарцюють кольорові коні Апокаліпсису. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2003.

НЕТРАДИЦІЙНІ ПРОФЕСІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ

Садовська А.О.

Кандидат соціологічних наук

Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»

м.Харків

викладач кафедри «соціології та політології».

Sadovckaya.o@gmail.com

38(095)-352-38-22

Останніми роками нетрадиційні професії набувають широкого розповсюдження по всьому світу. Це спричинено появою новітньої техніки та технологій, прискореним розвитком науки, глобалізацією соціально-економічних процесів, тощо. На сучасному етапі формування актуальності даної теми є очевидним, оскільки головним компонентом економічного розвитку є людський капітал. Таким чином, від ефективного використання людського ресурсу залежить ефективність застосування активів підприємства на мікрорівні та економічний розвиток держави на макрорівні.

Розвиток інноваційного, конкурентоспроможного виробництва у світовому масштабі не лише визначає зміну характеру зайнятості населення, але й передбачає як необхідну умову подолання негативних наслідків стихійного поширення неформальної зайнятості та її впливу на трансформацію міжнародного ринку праці. Розуміння та наукове опрацювання проблематики трансформації міжнародного ринку праці має важливе значення як для урядів країн, так і для окремих працівників, які прагнуть оптимального застосування своїх здібностей та навичок в умовах глобалізації.

Сьогодні найбільш трудо- і ресурсоемними є наступні галузі народного господарства України: обробна промисловість, освіта, будівництво, охорона здоров'я, оптова та роздрібна торгівля, транспорт і логістика, наукова

діяльність, фінансові послуги, сільське господарство. При цьому найменш ресурсоемкими є галузі: культура і мистецтво, соціальна робота, туристична діяльність, страхування. Станом на 1 січня 2018 на 1 вакансію в середньому по Україні претендувало 11 осіб, які шукали роботу. Стан ринку по рейтингу найбільш затребуваних спеціальностей наведені в таблиці 1.

Таблиця 1

Співвідношення рейтингу найпопулярніших і найбільш затребуваних професій і спеціальностей в Україні

№	Найбільш популярні на ринку освіти	Найбільш затребувані на ринку праці	Перспективні для розвитку в майбутньому
1	Перекладацька справа	Промисловість	Екологія
2	Міжнародні відносини	Менеджмент	Хімія
3	Економіка	Освіта	Біологія
4	Початкова військова підготовка	Медицина	Освіта
5	Географія	Право	Економічні науки
6	Освіта	Економічні науки	Інженерія
7	Економічні науки	Складське господарство	Промисловість
8	Право	Транспорт і логістика	-
9	Інженерія	Оптова і роздрібна торгівля	-
10	Транспорт	Будівництво	-
11	Медицина	-	-
12	Архітектура	-	-
13	Сільське господарство	-	-

**- власна розробка автора*

Саме на ці галузі треба звертати увагу при підготовці кадрів у ВНЗ України.

Якщо говорити про нетрадиційні та найбільш перспективні професії, то в їх число входять наступні:

1. Нанотехнолог. Займається одним з найбільш розкручених інженерних напрямків. В нанотехнологіях є кілька напрямків:

☐ виготовлення електронних схем з активними елементами, за розмірами ідентичними молекулам і атомам;

☐ розробка і виготовлення наномашин, тобто механізмів і роботів розміром з молекулу;

□ безпосередня маніпуляція атомами і молекулами і збірка з них все, що завгодно.

2. Генний інженер. Мабуть, в майбутньому генні інженери дійсно зможуть створювати аватари, комбінуючи ДНК людини і інших видів. Але поки що вони мають справу переважно з рослинами і тваринами, яким пересаджують потрібні гени для отримання нових властивостей. Наприклад, генетики вивели банани, що виробляють вакцину проти поліомієліту, і картопля, що захищає від гепатиту. Генні інженери вчаться поліпшувати породу тварин, використовувати їх для промислового виробництва білків і вирощування людських органів і тканин для трансплантації.

3. Фахівець з альтернативних джерел енергії. Енергетичні ресурси не вічні, а звичні способи їх переробки та використання завдають чималої шкоди навколишньому середовищу. Тому енергетики стурбовані виробництвом енергії з допомогою альтернативних, відновлювальних джерел. До них відносяться сонячна, вітрова, геотермальна енергія, біомаса і енергія Світового океану.

4. Крос-культурний менеджер (фахівець з міжкультурних комунікацій). В діяльності сучасних «комунікаторів» потрібні особливі навички, щоб встановлювати вигідні відносини і домовлятися з людьми з різних країн. По суті – це PR, але не той, примітивний, ефективність якого оцінюють за кількістю згадувань у ЗМІ, а справжнісінький, в якому потрібно встановлювати відносини з людьми. Поки що це цю функцію нерідко виконують топ-менеджери компаній.

Сьогодні наша держава знаходиться в умовах транзитивної економіки. Саме для переходу до ринкової економіки необхідно створити сприятливі умови для сталого розвитку країни. Як відомо забезпечення сталого розвитку країни та її економіки можливе за умови розвитку таких складових, як соціальна, економічна та екологічна. Саме ефективне функціонування ринку праці є запорукою розвитку соціальної та економічної складових.

Одним із шляхів вирішення соціальних проблем зайнятості в Україні є розвиток соціального партнерства. Сприятливі умови для розвитку соціального

партнерства на ринку праці можна сформувати тільки завдяки децентралізації управління, зарахуванню до компетенції колективів підприємств розв'язання більшості соціально-трудоових проблем, розширення прав областей, регіонів, міст і сіл. Запропонована карта вимог на ринку праці України дозволить більш ретельно громадянами підбирати професії на ринку праці, бізнесу більш компетентних працівників, а державним органам формувати замовлення на навчання фахівців.

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сахацький М.П.

д.е.н., професор кафедри менеджменту і маркетингу
Одеської державної академії будівництва та архітектури

Ігнатенко А.С.

магістрант

Одеського державного аграрного університету

Актуальність дослідження формування та розвитку системи маркетингового менеджменту аграрних підприємств зумовлена низкою чинників економічного, соціального, інституціонального та правового характеру, гармонія у взаємодії яких сприяє сталому висхідному руху як галузі, так і всього національного господарського комплексу. При цьому аграрні підприємства забезпечують продовольчу безпеку країни; слугують надійним постачальником в Україну валютних надходжень за рахунок експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її промислової переробки; створюють основу для мультиплікаційного економічного ефекту внаслідок виробництва матеріальних благ й здійснення послуг безпосереднім споживачам і користувачам інших секторів економіки та сфер життєдіяльності.

В економічній сфері маркетинговий менеджмент виступає в якості гаранта надходження доходу та отримання прибутку, що дозволяє аграрним господарюючим суб'єктам здійснювати розширене відтворення. Функціональна сторона управлінської діяльності по відношенню до маркетингу полягає у виконанні конкретних процедур з прогнозування, планування, організації, координації, регулювання, аналізу, мотивування, обліку та контролю щодо проведення досліджень ринку аграрної продукції, товарної політики, дистрибуції, ціноутворення, маркетингової комунікації. Суб'єктний прояв маркетингового менеджменту передбачає постановку стратегічних й тактичних цілей та відповідних їм задач стосовно соціально-економічного розвитку підприємства; узгодження управлінських принципів; опрацювання системи методів впливу організаційно-розпорядного, економічного та соціально-психологічного плану стосовно структурних підрозділів та персоналу; розробку та впровадження адекватної ринковим вимогам і наявному ресурсному потенціалу організаційної структури управління; добір та розстановку кадрів згідно їх професійної й кваліфікаційної підготовки; прийняття управлінських рішень; використання новітніх техніко-технологічних засобів зв'язку та обробки інформації.

Щоб товарний асортимент зберігав свою актуальність, а цілі підприємства відповідали вимогам конкретного ринку, його необхідно систематично досліджувати. На основі отриманої інформації приймаються управлінські рішення щодо адаптації цілісного господарського комплексу до змін оточуючого середовища. Саме завдяки цьому маркетинг реалізує своє покликання. Тому зміст процесу управління маркетингом полягає в постійному приведенні виробничо-господарської діяльності підприємства у відповідність до вимог маркетингового середовища при мінімізації загроз ринку та використанні його найбільш вигідних можливостей.

Діалектика управлінського впливу на маркетинг ґрунтується на тому, що маркетингові дослідження виступають в якості джерела інформації щодо попиту покупців на агропродовольчу продукцію. Завдяки надходженню такої

інформації менеджментом аграрного підприємства приймаються управлінські рішення про обсяг, асортимент, якість, ціни та дистрибуцію продукції та послуги. Отже, споживачі та покупці слугують своєрідним джерелом управлінського впливу на виробничо-господарську діяльність аграрного підприємства.

Як процес, управління маркетингом аграрного підприємства включає:

- аналіз ринкових можливостей підприємства;
- відбір цільових ринків для освоєння;
- розробку та здійснення комплексу маркетингу;
- управління маркетинговими заходами.

Поєднання в єдине ціле маркетингу та управлінню гарантує продаж виробленої продукції, щодо якої завчасно відомо, що ціна компенсує понесені витрати та гарантує отримання прибутку. На цій основі закладається економічний фундамент інвестування розширеного відтворення та проявляється якісна сторона холізму. Дане соціально-економічне явище показує пріоритетність цілого по відношенню до його частин, внаслідок чого управлінсько-маркетингова цілісність дає можливість отримувати більше, ніж сума його окремих частин.

Соціальна складова розвитку маркетингового менеджменту аграрних підприємств ґрунтується на задоволенні попиту покупців на агропродовольчу продукцію. Її кількісні та якісні характеристики, завдяки маркетингу, відповідають вимогам конкретних ринкових сегментів. З кожним із них попередньо узгоджені обсяги виробництва, асортимент, якість, ціна, місце і час зустрічі з товаром.

Значний соціальний ефект гарантує широкий спектр та масштаб задоволених ринкових сегментів. Бо покупцями агропродовольчої продукції є як фізичні, так і юридичні особи. Так, агропродовольчі товари купують: окремі особи і домогосподарства для особистого споживання; інші підприємства і організації для використання у процесі виробництва або для подальшого перепродажу; органи місцевого самоврядування та державні структури для

передачі цієї продукції соціально незахищеним прошаркам населення; покупці за межами країни, включаючи закордонних осіб, виробників, проміжних продавців і державні установи.

Важливим є те, що маркетинговий менеджмент аграрних підприємств підвищує зайнятість й добробут сільського населення. Оскільки така діяльність ґрунтується на інтелектуальній праці, то може слугувати аграрним підприємствам невичерпним джерелом грошових надходжень. Даний висновок підтверджується неухильним зростанням людських потреб, що є об'єктивним процесом. Він посилюється рекламою, брендінгом, фірмовим стилем, заходами з формування попиту та стимулювання збуту, зв'язком з громадськістю та іншими маркетинговими комунікативними інструментами.

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЯК ВАЖЛИВОГО ТОВАРУ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Сіньогіна Єлизавета Сергіївна

Університет митної справи та фінансів

Аналізуючи український фармринок, можна зазначити, що обсяг продажів фармацевтичної продукції в Україні в 2017 році зріс на 20% - до 70 млрд грн. У натуральному вираженні зростання становило 7% - до 1,224 млрд упаковок. Згідно з дослідженням, в 2017 році в Україні значно зріс роздрібний продаж ліків. Так, продажі в грошовому вираженні зросли на 21%, до 61,2 млрд грн; у натуральному вираженні - на 7%, до 1,115 млрд упаковок.

Але поряд з цим зросла і фальсифікація фармацевтичних засобів. Це зумовлено високим попитом на лікарську продукцію серед населення. Для усунення фальсифікації лікарських засобів необхідно проводити багато важливих заходів.

Якість ліків — сукупність характеристик фармацевтичної продукції, які надають їй здатність задовольняти встановлені й передбачувані стандартами

потреби (ISO 8402:1994). Лікарські препарати повинні передусім проявляти лікувальну дію й бути безпечними. ВООЗ при розробленні національної медичної стратегії визначає, що лікарські препарати повинні бути якісними, безпечними та ефективними. У цьому випадку під терміном «якість» розуміють відповідність лікарських препаратів вимогам специфікацій якості, які чітко встановлюють відповідні норми та методи випробувань.

Категорія якості об'єднує поняття безпеки та ефективності. Усі характеристики якості як системи в цілому є важливими та критичними. Забезпечення якості при виробництві лікарських препаратів є всеохоплюючою концепцією, а повинна гарантуватися на всіх етапах його виготовлення — від розроблення, дослідження й виробництва до реалізації та оптимального застосування. Це все досягається завдяки сукупності належних практик: GMP, GLP, GCP, GDP, GPP, GSP та оптимальним використанням ліків за відповідними лікувальними стандартами.

Забезпеченню якості ліків сприяє посилення контролю з боку Державної служби України з лікарських засобів та контролю за виконанням ліцензійних умов медичними та фармацевтичними закладами МОЗ України та інші чинники (Наказ МОЗ України від 29.09.2014 р. №677 щодо затвердження Порядку контролю якості лікарських засобів під час оптової та роздрібної торгівлі).

Безпека ліків — комплексне поняття, що містить забезпечення якості ліків на всіх етапах їх обігу, а також виробництво, транспортування, зберігання та раціональне застосування в медичній практиці з метою вилучення або мінімізації виникнення токсичних та побічних ефектів. За визначенням МОЗ України (Наказ від 25.09.2009 р. № 543), безпека ліків — це характеристика препарату, заснована на порівняльній оцінці користі й потенційної шкоди, що може бути завдана пацієнтові при застосуванні цього лікарського препарату.

Контроль за безпекою ліків як компонент системи безпеки існував ще в Древній Греції та Єгипті. У середні II ст. н. е. в багатьох державах правом перевірки аптекарських товарів і знищення неякісної продукції користувалися

члени визнаних медичних співтовариств. У 1864 р. питання безпеки ліків були висвітлені у Британській Фармакопеї, яка була першим документом з приведеними до єдиного стандарту вимогами до якості ліків і правилами їхнього призначення. У 1906 р. у США був прийнятий перший закон (Food and Drugs Act), який захищав споживачів від незаконного поширення на території країни несертифікованих і фальсифікованих продуктів, напоїв і ліків. З цього ж року розпочала відлік своєї історії найвідоміша у світі державна структура — Адміністрація з контролю якості харчових продуктів і ліків США (FDA). У 1938 р. у США в законодавчому акті «Federal Food, Drug and Cosmetic Act» компанії-виробники зобов'язалися документально підтверджувати Б.л., які вони виробляли, перш ніж їх використовувати в медичній практиці. У 1963 р. на XVI Асамблеї ВООЗ було запропоновано країнам-учасникам організувати систематичний збір інформації про серйозні побічні реакції ліків під час їх використання, а в 1968 р. створюється Міжнародна програма моніторингу ліків (фармаконагляду), яка працює й нині.

Питання безпеки ліків у медичній практиці забезпечуються Формулярною системою (що є комплексом управлінських методик в охороні здоров'я, яка забезпечує використання раціональних методів і застосування лікарських препаратів з метою забезпечення максимально високої (за конкретних умов) якості медичної допомоги та оптимального використання наявних ресурсів).

Транспортування ліків — перевезення, доставка, переміщення різноманітної фармацевтичної продукції (ліків, виробів медичного призначення) з певного місця (наприклад виробництва) до місця призначення (наприклад аптечний склад або аптека) здійснюється різними видами транспортних засобів.

Ліки повинні транспортуватися з урахуванням їх фізичних і фізико-хімічних властивостей в умовах, що забезпечують належне збереження, цілісність, якість та захист від дії різноманітних факторів зовнішнього середовища (світла, вологи, пилу), а також контамінації іншими ліками. Лікарські препарати та лікарські субстанції повинні транспортуватися окремо

від інших видів вантажу (харчових продуктів тощо). Кожне вантажне місце, що потребує особливої уваги при транспортуванні, маркується певним позначенням: «Обережно», «Оберігати від нагрівання», «Боїться холоду», «Скло», «Крихке», «Верх» та ін. Ліки повинні мати належне пакування, яке забезпечує їхню якість під час завантаження, транспортування та розвантаження. Ліки, які потребують особливих температурних умов зберігання, транспортують спеціально обладнаним транспортом, оснащеним рефрижераторними установками або термоконтейнерами. Транспортний засіб повинен бути обладнаний вантажними контейнерами, піддонами, підтоварниками, які дозволяють проводити вологе прибирання з використанням дезінфекційних засобів (після кожного повного розвантаження товару), і мати санітарний паспорт. Транспортний засіб у суб'єкта господарювання може бути власним або орендованим. В останньому випадку замовник укладає угоду з постачальниками, в якій чітко визначає умови транспортування й доставки ліків з урахуванням їх специфіки. Водій-експедитор, який безпосередньо транспортує й контактує з лікарськими препаратами, повинен мати особову медичну книжку, систематично проходити профілактичний медичний огляд та спеціальний інструктаж з питань збереження якості ліків під час їх транспортування, а також мати технічний одяг (халат або куртку, рукавиці). У випадку порушення умов транспортування ліків складається відповідний акт, який, залежно від установлених фактів, може служити підставою для повернення серії ліків постачальнику, чи відшкодування їх матеріальної вартості, чи направлення ліків у «карантин».

Контроль за транспортуванням здійснюється Державною інспекцією з контролю якості лікарських засобів МОЗ України та її територіальними підрозділами шляхом проведення планових і позапланових інспекційних перевірок (під час відвантаження або отримання вантажів). При здійсненні контролю державні інспектори повинні керуватися Конституцією України, Законом України «Про лікарські засоби», постановою КМУ від 03.02.2010 р. № 259 «Деякі питання діяльності, пов'язаної з торгівлею лікарськими засобами»,

постановою КМУ від 3.02.2010 р. № 260 «Деякі питання державного контролю якості лікарських засобів», передбаченими умовами зберігання, транспортування та інструкцією про медичне застосування лікарських препаратів, іншими законодавчими нормативними актами, що регулюють діяльність Державної інспекції з контролю якості лікарських засобів МОЗ України та суб'єктів господарювання. Державні інспектори територіальних підрозділів установлюють вид транспортного засобу (власного чи орендованого), наявність зобов'язань у договорах постачальника із замовником щодо умов транспортування, наявність санітарного паспорта на транспортний засіб та спеціального обладнання, яке гарантує належні умови збереження якості ліків під час перевезення (термолабільних, вибухонебезпечних речовин, застереження про потрапляння на ліки вологи, світла), наявність групової тари транспортування тощо. У випадку встановлення порушень умов транспортування державний інспектор має право здійснювати відбір зразків лікарських препаратів для проведення лабораторних досліджень, а при виявленні неякісних ліків (фальсифікованих, незареєстрованих, заборонених приписами) повинен вилучити їх, направити в «карантин» до з'ясування обставин, про що зазначається в акті перевірки. У разі порушення умов транспортування або створення перешкод при перевірці посадові особи державного контролю якості лікарські препарати мають право на фінансові санкції стосовно суб'єктів господарської діяльності незалежно від форми власності та підпорядкування або на притягнення до відповідальності посадових осіб, винних у порушенні вимог законодавства щодо якості ліків або невиконанні постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб Державної інспекції інспекції з контролю якості лікарських засобів МОЗ України.

Загальні вимоги до фармацевтичної продукції:

1. Термін придатності товару на момент поставки замовнику повинен становити не менше 12 місяців від загального терміну придатності, зазначеного виробником.

2. Товари, які закупаються повинні бути:

- Сертифіковані (сертифікат якості виданий виробником, для імпортованих лікарських засобів – імпортером.) Сертифікат якості надаються при постановці товару.

- Зареєстровані в Україні, мати свідоцтво про державну реєстрацію Міністерства охорони здоров'я України (копії реєстраційних посвідчень надаються при поставці товару)

- Входити в державний реєстр лікарських засобів та Національний перелік основних лікарських засобів.

3. Всі препарати повинні мати інструкцію використання препарату, викладену українською мовою та затверджену належним чином.

4. Якість товару повинна відповідати вимогам діючого законодавства України та ДСТУ. Учасник несе відповідальність за якість та кількість товарів, своєчасність поставки, та надає всі необхідні супровідні документи.

Таким чином від контролю якості фармацевтичної продукції залежить скорочення кількості фальсифікованої продукції лікарських засобів економічна безпека України та здоров'я громадян. Безпосередньо все це сприяє росту позитивної тенденції в українській економіці.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ ФТОРФЕНІКОЛУ - 100 ТА ФЛОРІДОКСУ ЗА РЕСПІРАТОРНИХ ХВОРОБ

Слюсар Н.В.

кандидат ветеринарних наук, доцент

slusar.nadin@gmail.com

Смоляк В.В.

ветеринарних наук, доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

За різних умов утримання тварин складаються умови щодо зниження фізіологічних можливостей організму і як наслідок, зниження резистентності. Такий стан тварин є вразливим до різних умовно-патогенних і патогенних мікроорганізмів, що викликають ті чи інші патології.

В господарствах різних форм власності не завжди вдається створити оптимальні умови і тоді, у тварин, виникають хвороби. У таких випадках необхідно терміново застосовувати засоби, за допомогою яких можна було би нормалізувати фізіологічний стан тварин. За таких обставин вишуковують необхідні фармакологічні засоби які би виконували коригуючу та лікувальну роль. Як і інші тварини, свині хворіють заразними і незаразними хворобами бронхолегеневої, травної та інших систем організму. Багато науковців працюють над винайденням прогресивних фармакотерапевтичних схем. З метою фармакотерапії застосовують різні лікувальні схеми до яких включають антимікробні препарати групи тетрациклінів, аміноглікозидів, фторхінолонів, макролідів та, за останні роки, комбіновані антимікробні [1-3,5].

Мета досліджень полягала у вивченні фармакотерапевтичної ефективності, у порівнянні, антибіотиків різних фармакологічних груп за респіраторних хвороб бактеріальної етіології у свиней.

Матеріал і методи досліджень. Матеріалом були хворі на респіраторні хвороби тварини. В процесі проведення науково-практичного досліджу застосовувались загальні, клінічні, фармакологічні, морфологічні та інші методи досліджень.

Фармакотерапевтичні досліді проводились на двох групах тварин, які було сформовано за принципом аналогів по 6 тварин у кожній. Після визначення чутливості мікрофлори до антибіотиків [2,4] для кожної групи тварин було запропоновано і апробовано, у порівнянні, 2 фармакотерапевтичні схеми. Перед застосуванням лікувальних схем та по завершенні лікування від тварин відбирали кров для дослідження гематологічних показників.

Першій дослідній групі тварин застосовували Флорідокс - комплексний антибактеріальний препарат нового покоління з широким спектром дії, який

має в складі доксициклін, напівсинтетичний антибіотик тетрациклінової групи, активний відносно грампозитивних і грамнегативних мікроорганізмів. Механізм бактеріостатичної дії доксицикліну пов'язаний з порушенням синтезу білка в мікробній клітині на рибосомальному рівні. Препарат вводили щодня протягом 3 - 5 днів. Після внутрішньом'язового уведення Флорідокса його діючі речовини добре всмоктуються з місця ін'єкції, проникаючи в більшість органів і тканин організму; терапевтична концентрація в органах і тканинах утримується протягом 24 годин після введення препарату. Враховуючи те, що препарат спричиняє больову реакцію в одне місце вводили не більше 2,5 мл.

Другий дослідній групі тварин застосовували фармакологічний препарат Флорфенікол -100. Лікарський препарат застосовується перорально з питною водою у добовій дозі 5 мг флорфеніколу на 1 кг живої маси тварини (що відповідає 5 мл препарату на 100 кг маси тварини) протягом 7 днів. Флорфенікол відноситься до групи феніколів і є похідним тіамфеніколу, в молекулі якого гідроксильна група замінена атомом фтору.

Флорфенікол активний відносно *Staphylococcus* spp., *Streptococcus* spp., *Escherichia coli*, *Actinobacillus pleuropneumoniae*, *Pasteurella* spp., *Bordetella bronchiseptica*, *Haemophilus* spp., *Fusobacterium necrophorum*, *Klebsiella pneumoniae*, а також щодо бактерій, які виробляють ацетилтрансферазою і є стійкими до хлорамфеніколу. Флорфенікол має бактеріостатичну дію, зв'язуючись в протоплазмі бактеріальної клітини з рибосомальною субодиницею 70S, блокує фермент пептидотрансферазу, що призводить до гальмування синтезу білка у чутливих мікроорганізмів на рівні рибосом.

Обидва препарати раніше не застосовували для фармакотерапії в даному господарстві. Препарати володіють широким спектром антимікробної дії, високою антимікробною і протизапальною активністю, у терапевтичних дозах – невисокою токсичністю. Проте, шляхи уведення різні, а отже й вплив на імунну систему різний. За внутрішньом'язового уведення тварини отримують подвійний стрес як від больової реакції так і від того, що їх приходить фіксувати для проведення ін'єкції. Пероральне уведення є природнім, тому

добре переноситься тваринами. Фармакотерапевтичний ефект був позитивний у двох групах.

Після проведеної фармакотерапії із застосуванням 2-х лікувальних схем встановили, що у тварин, яким застосовували азитроміцин, на 2-3 дні швидше зникали симптоми хвороби, інтенсивніше покращувались досліджувані гематологічні показники і скоріше наступало видужання.

Висновок. У випадку науково-практичного досліджу було встановлено, що обидві фармакотерапевтичні схеми спричинили терапевтичний ефект. Проте, у даному випадку, рекомендовано застосувати пероральний препарат Флорфенікол -100.

Список літератури:

1. Слюсар Н.В. Антибіотики у терапії органів дихання. *Materialy X111 Miedzynarodowej naukowi – praktycznej konferencji „ Nauka i inowacja -2017”*, 07-15 pazdziernika 2017, Volume 5 Przemysl: Nauka I Studia – 62 s.
2. Слюсар Н.В., Данчук В.В., Ушкалов В.В. Антибіотикорезистентність мікро- та макроорганізму //Аграрна наука та освіта Поділля: зб.наук.пр.міжнар.наук. практ.конф.,ч.1 (14-16 березня 2017 р. Кам'янець-Подільський) -Тернопіль: Крок, 2017. -с.381.
3. Слюсар Н.В. Фармакотерапія тварин фторхінолонами. Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (20-22 березня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2018. – с.88.
4. Данчук Вячеслав, Ушкалов Валерій, Слюсар Надія. Алгоритм контролю розповсюдження антибіотикорезистентності мікроорганізмів. Аграрна наука та освіта в умовах євроінтеграції: збірник наукових праць міжнар. наук.-практ. конф. Ч.2. (20-22 березня 2018 р., м. Кам'янець-Подільський). – Тернопіль : Крок, 2018. – с.40.
5. Слюсар Н.В. Азитроміцин у свинарстві. Матеріали за XIV міжнародна практична конференція: Новини на научния прогрес -2018, 15-22 август 2018 г.: София. «БялГРАД-БГ»-С. 48.

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Сорока Л.М.

кандидат економічних наук, доцент, завідувача кафедрою управління підприємницькою та туристичною діяльністю, Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Іваненко І.В.

магістрантка факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності, Ізмаїльський державний гуманітарний університет
e-mail: iryna.ivanenko.123@gmail.com

Розглянуто підходи науковців щодо визначення сутності категорії «маркетингова товарна політика». Зроблено критичний аналіз існуючих визначень та запропоновано власне трактування терміну. Розглянуто взаємозв'язок товарної політики із фазами життєвого циклу товарів.

На сьогоднішній день наша держава має вирішити низку завдань, розв'язання яких ускладнено через відсутність теоретичних розробок. Однією з актуальних проблем сьогодення у сфері економіки та управління підприємствами є проблема формування ефективної товарної політики. Адже товарна політика посідає провідне місце в системі маркетингових заходів, які спрямовані на підвищення якості, створення та розвиток торгової марки, оновлення асортименту, збільшення попиту на товари, методи просування товару від продуцента до споживача.

Дослідженню сутності поняття «маркетингова товарна політика» присвячено праці багатьох вчених, серед них: Калініченко О.О. [1], Примає Т. О. [2], Павленко І. А. [3], Бутенко Н.В. [4], Романов А.Н. [5], Ткаченко Н.Б. [6], Ілляшенко С.М. [7], Кардаш В.Я. [8] та інші.

Однак, незважаючи на наявність вагомих напрацювань у даній сфері, динамічні умови господарювання вимагають поглиблення знань щодо дослідження сутності поняття «товарна політика підприємства».

Метою статті є дослідження різноманітних підходів щодо визначення поняття та спираючись на критичний аналіз існуючих підходів, зроблено спробу сформулювати власне трактування терміну «маркетингова товарна політика».

У сьогоденних умовах господарювання, що склалися в українській державі, маркетингова товарна політика відіграє значну роль, впливаючи на ефективність здійснення комерційної та соціальної діяльності господарюючих суб'єктів на ринку.

Соціальним аспектом діяльності є забезпечення споживачів товарами і послугами, яких вони потребують та соціальна відповідальність виробника за якість та безпечність запропонованих товарів. В умовах інтеграції України до європейської спільноти особливо значення набуває соціальна відповідальність продуцента, як фактор впливу на лояльність клієнтів та формування бренду виробника. Комерційний аспект господарювання полягає у досягненні рентабельної діяльності виробника.

Зазначимо, що власне термін «політика» означає цілеспрямовану діяльність, пов'язану з прийняттям відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами. Політика є управлінською діяльністю стратегічного рівня щодо внутрішніх та зовнішніх право стосунків та взаємодій [1].

Розглянемо та проаналізуємо існуючі визначення поняття «товарна політика підприємства» у економічних джерелах. Отже, Примак Т.О. вважає: «товарна політика – це комплекс заходів, у межах яких один чи кілька товарів використовують як основні інструменти виробничо-збутової діяльності підприємства» [2]. У даному визначенні справедливо зазначено, що товар є інструментом впливу на ринок, тобто на споживчий попит.

На думку Павленка І.А.: «сутність маркетингової товарної політики ототожнюється з визначенням і підтримуванням оптимальної структури продукції, що виробляється та реалізується для досягнення поточних і довгострокових господарських та інших цілей підприємства» [3]. У даному визначенні зроблено акцент на оптимальній структурі асортименту, поряд із тим є низка інших важливих компонентів товарної політики, що забезпечують її ефективність у довгостроковій перспективі.

У Бутенко Н.В. знаходимо визначення, згідно з яким: «товарна політика – це комплекс заходів щодо формування ефективного, з комерційної точки зору, асортименту, спрямований на підвищення конкурентоспроможності продукції, створення нових товарів, оптимізації асортименту, продовження життєвого циклу товару» [4]. Запропоноване визначення охоплює лише комерційний аспект створення продуктового портфелю підприємства.

За визначенням Романова А.Н.: «товарна політика припускає визначений курс дій товаровиробника або наявності у нього заздалегідь обдуманих принципів поведінки» [5, с. 115]. Аналізуючи дане трактування, бачимо чітко визначений управлінський аспект, без урахування інших, не менш важливих.

Ткаченко Н.Б. пропонує наступне тлумачення терміну «товарна політика»: «це система дій підприємства для визначення місця товару на ринку, задоволення конкретного потенційного споживача товарами, широких можливостей їх вибору» [6, с. 84]. Дане твердження має чітко виражену маркетингову спрямованість, без урахування управлінського, виробничого, логістичного та інших аспектів.

Ілляшенко С.М. стверджує, що товарна політика – комплекс заходів спрямованих на орієнтацію виробництва на задоволення потреб і запитів споживачів і отримання на цій основі прибутку [7, с. 112]. Достатньо лаконічне визначення терміну «товарна політика підприємства», яке акумулює в собі орієнтацію на ринкові вимоги та враховує ресурсні можливості виробника.

На думку Кардаш В.Я. під терміном «товарна політика» слід розуміти наступне: «товарна політика – це сукупність засобів впливу на споживачів за

допомогою товару» [8, с. 27]. Зазначимо, що дане твердження привертає увагу до споживача, ігноруючи при цьому інтереси виробника, які проявляються у забезпеченні рентабельного господарювання.

Варто звернути увагу на те, що взаємозв'язок товарної політики та стадій життєвого циклу товару проявляється у тому, на кожній стадії розвитку продукту товарна політика спрямована на досягнення певних цілей та реалізацію завдань, які покликані забезпечити ефективність продуктового портфелю в цілому.

Таким чином, робимо висновок про те, що адекватне визначення терміну «товарна політика підприємства» має відповідати таким вимогам:

- орієнтація на потреби споживача;
- урахування ресурсних можливостей підприємства (матеріальні, трудові, фінансові, інтелектуальні);
- спрямованість на розвиток товарів відповідно до поточної стадії життєвого циклу.

З-поміж великої кількості наявних варіантів трактування даного терміну, найбільш повним та адекватним цілям даного дослідження є визначення, згідно з яким товарна політика підприємства є комплексом дій господарюючого суб'єкта, який визначає місце і роль продукту на ринку, задоволення конкретного потенційного клієнта товарами та широкою можливістю їх вибору, що забезпечує рентабельне господарювання.

Список літератури:

1. Калініченко О.О. Формування маркетингової товарної політики підприємства в сучасних економічних умовах. Економіка. Управління. Інновації. Вип. 1. 2017. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2017_1_5 (дата звернення 10.09.2018).
2. Примак Т. О. Маркетинг: навч. посіб. / Київ.: МАУП, 2004. 228 с. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1076/44/1/1/#1058> (дата звернення: 07.09.2018).

3. Кардаш В. Я., Павленко І. А., Шафалюк О. К. Товарна інноваційна політика: підручник. Київ.: КНЕУ, 2002. 266 с. URL: <http://studentbooks.com.ua/content/view/94/54/1/7/#84504> (дата звернення: 07.09.2018).
4. Бутенко Н. В. Маркетинг: підручник. Київ: Атіка, 2006. 300 с. URL: https://pidruchniki.com/1924070140041/marketing/marketingova_tovarna_politika_p_idpriyemstva#42 (дата звернення: 07.09.2018).
5. Маркетинг: підручник / Романов А. Н. та ін. – Москва.: Банки та біржі, ЮНІТІ, 1995. 560 с.
6. Ткаченко Н.Б. Маркетингова товарна політика : навч. посіб. / Київ: КДТЕУ, 2000. 149 с.
7. Ілляшенко С. М. Маркетингова товарна політика: підручник. Суми: ВТД — Університетська книга, 2005. 234 с.
8. Кардаш В.Я. Маркетингова товарна політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2000. 272с.

ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА

Стадніченко Н.В.

Запорізький національний університет

кандидат пед. наук, ст. викладач, кафедри акторської майстерності та
дизайну (066-050-17-37, e-mail: stadnichenko.nadejda@gmail.com)

Актуальність проблеми дефіциту міжособистісного спілкування у сучасному суспільстві ставить перед мистецтвом театру завдання, спрямовані на її вирішення. Пошуком шляхів реалізації цього соціально важливого завдання займалися філософи, психологи, відомі діячі театру, педагоги.

Дослідженню спілкування як складової фахової діяльності актора розглядали В. Дибо, М. Каган, І. Кулічков, О. Леонтьєв, Р. Штейнер. Розвитку комунікативних умінь майбутніх фахівців у різних галузях присвячені роботи С. Амеліної, В. Кан-Каліка, Л. Лимаренко, Г. Локаревої, А. Лутошкіна, В. Черевко. Пошуку шляхів побудови взаємовідносин у навчально-творчому колективі займалися відомі діячі театру і театральні педагоги Л. Курбас, В. Немирович-Данченко, К. Станіславський, Л. Сулержицький, М. Чехов, С. Юр'єв.

Освітньо-виховне середовище, у якому відбувається підготовка майбутнього актора до професійної діяльності слід розглядати в контексті комунікативної взаємодії учасників навчального процесу, оскільки визначальною характеристикою фахової діяльності майбутнього актора є професійне спілкування. Для успішної передачі і сприйняття навчально-виховної інформації та найбільш повного розкриття специфіки освітнього процесу викладачам фахових дисциплін слід дотримуватися певних нормативних вимог саме:

- 1) побудова суб'єктно-суб'єктних відносин у навчальному творчому колективі;
- 2) домінанта викладача як комунікатора навчальної діяльності студентів;
- 3) використання тріади навчальних дисциплін – «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» в якості теоретико-практичної бази для формування готовності майбутнього актора до професійного спілкування;
- 4) формування готовності до професійного спілкування на основі персоніфікації.

Суб'єкт-суб'єктні відносини, які необхідно побудувати в навчальній групі – це стосунки, що передбачають урахування думок, поглядів, цінностей кожного суб'єкта спілкування. Ці відносини в освітньо-виховному процесі фахової підготовки майбутнього актора спираються на систему принципів: загально дидактичних та специфічних: принципів театру та принципів системи професійної підготовки майбутнього актора К. Станіславського.

Програмою фахової підготовки передбачено поєднання навчальної та творчої складових, оскільки група, де отримують професійну освіту майбутні актори, є одночасно і навчальним і творчим колективом. Педагогам необхідно одночасно виконувати функції викладача та формувати колективні взаємовідносини, реалізуючи один із специфічних принципів театру – принцип колективності.

Для ефективного формування суб'єктно-суб'єктних взаємовідносин в освітньо-виховному процесі фахової підготовки майбутніх акторів ми скористалися з методикою А. Лутошкіна, що полягає в образному підході до визначення кожного етапу становлення колективних взаємовідносин: 1) «піщана розсип»; 2) «м'яка глина»; 3) «мерехтливий маяк»; 4) «червоні вітрила»; 5) «палаючий факел»[7].

Традиційно навчальна група невелика, 16 студентів. Взаємини педагога й студентів у навчальному колективі можна охарактеризувати як стосунки лідера та групи, об'єднаних спільними творчими завданнями. Екстраполюючи характерні риси поведінки лідера «малої групи», розроблені О. Сидоренко, можна визначити нормативні вимоги до діяльності керівника курсу як комунікатора навчальної діяльності[9].

Діячі театру та педагоги підкреслювали необхідність лідерських якостей та комунікативних умінь для викладача фахових дисциплін, його домінуючу роль у налагодженні взаємодії між учасниками в освітнього процесу.

Саме лідерські якості дозволили відомим діячам театру Є. Вахтангову, Є. Гротовському, М. Кнебель, З. Корогодському, Л. Курбасу, В. Мейєрхольду брати відповідальність за якісний рівень фахової підготовки учнів, за морально-етичну сторону їх життя, за їх творчі долі у майбутньому.

Є. Вахтангову, на правах керівника студії, удавалося успішно поєднувати в освітньому процесі властиву театру стихію гри із суворою професійною дисципліною[1]. Сутність діяльності педагога М. Кнебель розуміла як піклування про особистісне становлення учнів, підвищення їх загальної культури та формування моральних якостей[4]. Наявність атмосфери взаємної

довіри між учасниками колективу та його лідером для Є. Гротовського була єдиною умовою успішного професійного навчання Є. Гротовського[2]. Важливість довірливих стосунків між педагогом та учнями підкреслював З. Корогодський[5].

Відомий педагог В. Кан-Калік розглядав систему стосунків викладача та членів навчального колективу як: взаємодію факторів взаємозалежності та співпраці суб'єктів спілкування [3].

Спираючись на структуру циклу дисциплін професійного спрямування підготовки майбутнього актора, слід виділити тріаду навчальних предметів «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» як домінанту підготовки майбутнього актора. Тріада дисциплін є теоретично-практичною фундаментальною базою. Завдяки взаємопроникненню та взаємовпливу навчальної інформації цих дисциплін здійснюються міждисциплінарні зв'язки, які забезпечують комплексну підготовку майбутнього актора до професійного спілкування: рух – слово – дія.

Для опанування спеціальних теоретичних знань, набуття практичних умінь та навичок необхідно:

а) використання тріади фахових дисциплін «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» як домінанти формування готовності майбутнього актора до професійного спілкування;

б) координування зусиль викладачів дисциплін «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» у вирішенні завдань підготовки майбутнього актора до професійного спілкування;

в) застосування нових науково-методичних розробок з дисциплін «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» з метою підвищення ефективності підготовки майбутнього актора до професійного спілкування.

Питання чіткості трансляції творчого завдання через рух, жестикуляцію, пластику висвітлювали А. Дрознін, І. Кох., Н. Морозова та ін.

Майбутні актори мають усвідомлювати важливість жесту для передачі емоційного стану сценічного персонажа, та використання його як засобу комунікації. Одним із завдань опанування цієї освітньої дисципліни є формування навичок комунікації, професійного спілкування актора, що реалізовується невербальними засобами, основу яких складає рух.

Дисципліни «Сценічний рух» та «Сценічна мова» тісно пов'язані, оскільки слово й жест, як засоби передачі інформації, є невід'ємними одне від одного. «Сценічна мова» формує вміння та навички володіння засобами вербального спілкування, які здійснюються через певні форми сценічної взаємодії та впливу на глядача (монолог, діалог тощо) засобами слова. Частина вправ з формування голосових якостей і використання слова як засобу спілкування засвоюється в комплексі з фізичним навантаженням.

Проблеми формування сценічного мовлення як засобу вербального спілкування актора в процесі фахової підготовки, висвітлені в працях фахівців у галузі сценічного мовлення вітчизняних та зарубіжних мистецьких закладів освіти І. Барібіної, С. Беррі, А. Гладишевої, К. Лінклейтер та ін

К. Станіславський називав слово найголовнішим елементом акторської виразності, трактуючи сценічне мовлення як мистецтво словесної взаємодії. Складний психофізичний процес народження слова під час опанування практичних навичок спілкування, що входить до програми дисципліни «Майстерність актора», має відбуватися паралельно із засвоєнням умінь та навичок професійного спілкування засобами дисциплін «Сценічний рух», «Сценічна мова» та перебувати під безперервним педагогічним контролем.

Розкриття творчого потенціалу вимагає орієнтації на особистість майбутнього актора, а саме вивчення викладачем «Я-концепції» кожного студента. Особистісно-орієнтований підхід реалізовується упродовж індивідуальної роботи на заняттях з вищезначеної «тріади дисциплін», тобто здійснюється персоніфікація, що у педагогічній науці визначається як

«...часткова ідентифікація себе з іншими, усвідомлення й відчуття власної індивідуальності та унікальності, відкриття особистістю самої себе» [10].

Отже, організація комунікативної взаємодії в процесі фахової підготовки майбутнього актора забезпечується суб'єктно-суб'єктними відносинами в навчально-творчому колективі, визнанням домінанти викладача як комунікатора навчальної діяльності, використанням тріади навчальних дисциплін «Сценічний рух», «Сценічна мова», «Майстерність актора» як теоретико-практичної бази формування готовності майбутнього актора до професійного спілкування та використання персоніфікації як основи підготовки до професійного спілкування.

Список літератури:

1. Вахтангов Е. Б. Записки. Письма. Статьи / сост. Н. М. Вахтангова; коммент. Н. М. Вахтангова. Москва: Искусство, 1939. 406 с.
2. Гротовский Е. От Бедного Театра к Искусству-проводнику: Сб. ст. / Пер с. пол., вступ. ст. и примеч. Н. З. Башинджагян. Москва: Артист. Режиссер. Театр, 2003. 348 с.
3. Кан-Калик В. А. Учителю о педагогическом общении: книга для учителя. Москва: Просвещение, 1987. 190 с.
4. Кнебель М. О. Поэзия педагогики. Москва: ВТО, 1976. 526 с.
5. Корогодский З. Я. Первый год. Начало. Москва: ВТО, 1974. 112 с.
6. Курбас Л. С. Березіль: Із творчої спадщини. Київ: «Дніпро», 1988. 518 с.
7. Лутошкин А. Н. Эмоциональные потенциалы коллектива: учеб. пособие / А. Н. Лутошкин. М.: Педагогика, 1988. 208 с.
8. Мейерхольд В. Э. Наследие: в 3-х томах / Гос. ин-т искусствознания и др. Москва: ОГИ, 1998–2010. Том 1. 742 с. Том 2. 663 с. Том 3. 782 с.
9. Сидоренко Е. В. Тренинг влияния и противостояния влиянию. Санкт-Петербург: Речь, 2004. 256 с.
10. Соціальна та превентивна педагогіка: короткий термінологічно-понятійний словник / укл. А. А. Марушкевич, Л. А. Сатановська, Ніжин: Видавець П. П. Лисенко., 2014. 272 с.

БІРЖОВИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ

Стасіневич С.А.

Кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Київський кооперативний інститут бізнесу і права,

Київ, Україна, доцент, к.е.н.

067 201 39 61 Stasinevychsa@ukr.net

Виноградня М.М.

Київський кооперативний інститут бізнесу і права,

Київ, Україна, студентка магістратури

063 484 90 26 vinogradnjaa@ukr.net

В Україні на даний час ринок цінних паперів перебуває в стані сповільнення діяльності. Йому характерний цілий ряд проблем. Для розвитку біржового ринку капіталу потрібно розв'язати чимало невирішених задач. Тому цей фінансовий сектор економіки потребує подальшого ретельного аналізу.

За підсумками 2017 р. обсяг торгів на ринку цінних паперів (ЦП) знизився на 72,23%, порівняно з 2016 р. Разом з тим частка біржового ринку в загальному обсязі торгів на ринку цінних паперів збільшилась та становила 43,9% проти 11,1 % в попередньому році. Проте в 2017 р. спостерігається зниження біржового сегменту фондового ринку України: порівнюючи з 2016 р., обсяг біржових контрактів з цінними паперами на організаторах торгівлі у 2017 р. зменшився на 12,58% – до 205,79 млрд грн. (рис.1).

Таким чином загальний обсяг торгів на біржовому фондовому ринку в 2017 р. досяг семирічного мінімуму.

Більшість із 8 фондових бірж в 2017 р. демонстрували зниження загального обсягу біржових контрактів. Таким чином протягом 2017 р. на організаційно оформленому ринку спостерігалася консолідація торгівлі цінними паперами. Лише дві фондові біржі – «ПФТС» та «Перспектива»,

відзначалися помітними обсягами торгівлі, контролюючи майже 96 % вартості біржових контрактів (табл. 1).

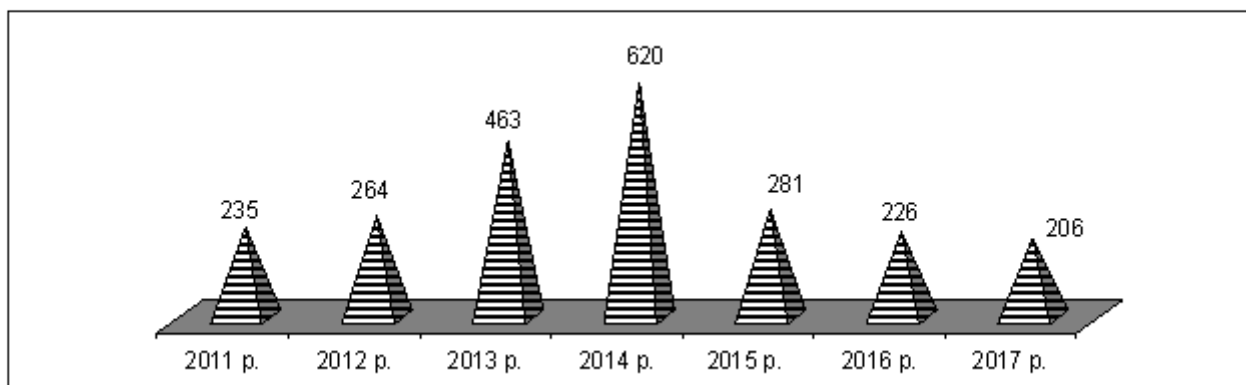

Рис. 1. Загальні обсяги торгів на біржовому фондовому ринку України в 2011–2017 рр., млрд грн [1]

Серед фінансових інструментів за обсягами торгів на біржовому ринку провідну позицію займали державні облігації України (ОВДЗ). На біржах (організаторах торгівлі) протягом 2017 р. зафіксовано угод з державними облігаціями України на суму 189,54 млрд грн.: 92,1% від загального обсягу біржових контрактів у 2017 р

В сукупному обсязі біржових торгів у 2017 р. питома вага вторинного ринку превалювала – становила більше 98 % від загального обсягу торгів. Найпривабливішим в структурі біржових торгів у розрізі видів ринків розглядався спотовий ринок, частка якого становила 60,7% від загального обсягу біржового.

Помітним є значне зростання обсягів біржових контрактів, укладених на ринку РЕПО, що є винятком із загальної тенденції скорочення торгів на інших видах ринку. Найактивніше використовують інструмент операцій РЕПО - банки ринку (табл.).

Ринок акцій займає важливе місце серед ринків капіталів. У структурі торгів за підсумками 2017 р. на ринок акцій припадає 27,01% сукупного обсягу торгів на ринку цінних паперів. Протягом 2017 р. річний обсяг випуску акцій досягнув свого максимуму за останні п'ять років і становив 324,8 млрд грн. На динаміку випусків акцій визначальний вплив мав банківський сектор.

**Обсяг біржових контрактів на біржах України в 2017 р. в розрізі
ринків ЦП, млрд грн [1]**

Вид ринку	млрд. грн	Питома вага, %
Первинний	4,0	1,9
Вторинний	201,7	98,1
в т.ч.		
РЕПО	70,6	34,3
спотовий	124,9	60,7
строковий	3,2	1,6
приватизації	3,1	1,5
Разом	205,7	100

Частка обсягу торгів акціями на біржовому ринку в 2017 р. також зросла і становила 3,99% від загального обсягу торгів акціями на ринку цінних паперів (рис. 2), оскільки за підсумками 2017 р. обсяг торгів акціями на біржовому ринку збільшився у 2,5 рази порівняно з 2016 р. – становив 5,02 млрд грн.

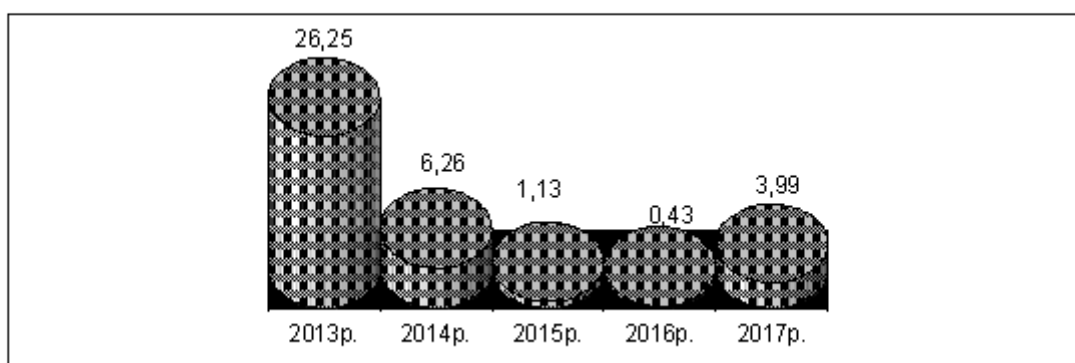

Рис. 2. Частка обсягу торгів акціями на біржовому ринку у загальному обсязі торгів акціями на ринку цінних паперів у 2013–2017 рр., % [1]

Важливим сегментом ринку цінних паперів є ринок облігацій, тобто обіг боргових зобов'язань. Разом з тим вартісний обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому ринку в 2013-2017 рр. знизився майже в 2 рази і становив 189,52 млрд грн, що на 9,8% менше порівняно з 2016р. (рис. 3)

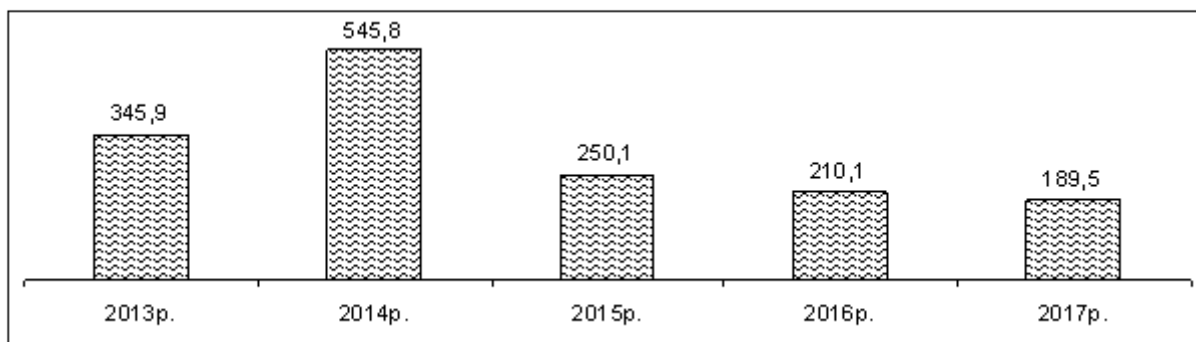

Рис. 3. Обсяг торгів державними облігаціями України на біржовому ринку у 2013–2017 роках, млрд грн [1]

Прогресивним сегментом біржового ринку цінних паперів слід розглядати ринок деривативів (ф'ючерсних контрактів, опціонів), але в Україні в продовж останніх 3-х років він скорочується (рис. 4).

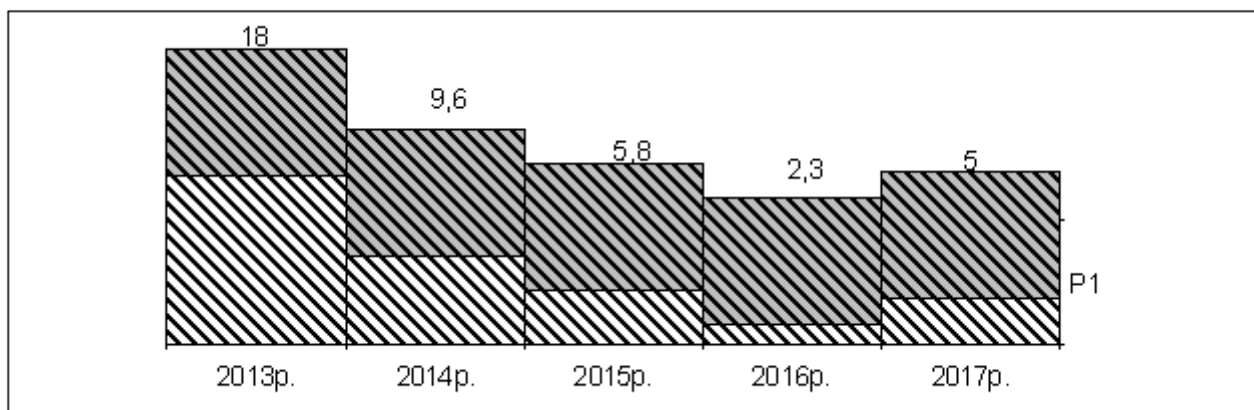

Рис. 4. Обсяг торгів деривативами на біржовому ринку України в 2013–2017 рр., млрд грн [1]

Емітентом деривативів виступала Українська біржа, це були переважно (87,49 %) ф'ючерсні контракти без поставки валюти, ф'ючерсні контракти без поставки товару (10,19 %), а також ф'ючерсні контракти без поставки фондового індексу (2,24 %).

За участю нерезидентів в 2017 р. обсяг торгів на ринку цінних паперів становив 55,68 млрд грн: порівняно з 2016 р. зацікавленість іноземних інвесторів українськими активами у 2017 р. впала на 86,53 % – на фоні значного зменшення загального обсягу торгів на ринку цінних паперів в 2017 р. частка операцій за участю нерезидентів зменшилась з 19,43 % до 11,88 %.

Таким чином, біржовий ринок цінних паперів в Україні потребує серйозних змін: реанімаційних, удосконалюючих та розвиваючих, направлених на виконання зобов'язань, взятих Україною відповідно до Угоди про асоціацію між Україною і Європейським Союзом.

Розвиток законодавства в сфері ринків капіталу вважає одним з ключових завдань своєї діяльності НКЦПФР, невпинно напрацьовуючи законопроекти та активізуючи нормотворчу діяльність. Перш за все слід вказати на законопроекти «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» (реєстраційний №7055) та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту інвесторів від зловживань на ринках капіталу» (реєстраційний номер №6303-д) [2].

Для забезпечення активного й ефективного функціонування біржового ринку цінних паперів в Україні існує нагальна необхідність комплексного вдосконалення законодавчих норм в усіх сегментах ринку капіталів, як в частині упорядкування власності та організації цього ринку, так і в сфері захисту прав інвесторів та споживачів фінансових послуг на вітчизняному фондовому ринку, включаючи розбудову інфраструктури й урегулювання контролю за діяльністю його учасників.

Список літератури:

1. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.
2. Офіційний сайт Верховної Ради України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.rada.gov.ua.

СТРУКТУРА СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Стойловська Т.М.

магістранка Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Метіль Т.К.

викладач Ізмаїльського державного гуманітарного університету
кафедри управління підприємницькою та туристичною діяльністю

Важливим завданням підприємств при переході на нові умови господарювання є формування конкурентоспроможної організаційної структури як елементу системи управління маркетинговою діяльністю. Управління маркетингом передбачає створення служби збору інформації, проведення досліджень ринку, організації реклами, збутових операцій і обслуговування так, щоб забезпечити максимум ефекту при оптимальних витратах на маркетинг. Розробка товарів, аналіз ринку, комунікації, розподіл, установлення цін і обслуговування споживачів – основні види маркетингової діяльності.

У стандартній ситуації маркетинг повинен обслуговувати ринок кінцевих споживачів в умовах наявності конкуренції. Компанія та її конкуренти відправляють вироблену ними продукцію й інформацію про неї кінцевим споживачам – особисто чи через проміжні ланки (посередників). На всі діючі елементи цієї системи впливають однакові фактори навколишнього середовища (демографічні, економічні, екологічні, науково-технічні, політико-правові, соціально-культурні). Кожна зі складових системи маркетингу вносить свій внесок у створення споживчої цінності. Таким чином, успіх компанії залежить не тільки від її власних дій, але і від того, наскільки добре потреби кінцевого споживача задовольняються всіма ланками ланцюга: постачальниками, підприємствами та посередниками [1, с. 40].

Сьогодні термін «управління маркетингом» визначається як аналіз, планування, реалізація і контроль за виконанням програм, спрямованих на створення, підтримку і розширення вигідних відносин з цільовими покупцями для досягнення цілей організації. Таким чином, управління маркетингом пов'язано з регулюванням попиту, що, у свою чергу, пов'язаний з регулюванням відносин зі споживачами [2, с. 45].

Більшість людей думає, що управління маркетингом – це пошук кількості споживачів, достатньої для даного рівня виробництва компанії. Але це занадто спрощений погляд. Адже в будь-який момент попит може змінитися: наприклад, зникнути, стати недостатнім, нерегулярним чи надмірним. Управління маркетингом забезпечує відповідні методи роботи з цими різними станами попиту.

Управління попитом означає управління споживачами. Попит на продукцію компанії виходить від двох груп: нових клієнтів і постійних клієнтів. Теорія і практика традиційного маркетингу зосереджені на залученні нових клієнтів, однак сьогодні, акценти змістилися. Крім використання стратегій, націлених на залучення нових клієнтів і здійснення з ними угод, компанії роблять усе можливе, щоб зберегти вже наявних клієнтів і підтримувати з ними постійні відносини. Залучити нового клієнта коштує в п'ять разів дорожче, ніж удержати вдоволеного клієнта.

Як було відзначено вище, управління маркетингом має за мету досягти бажаного рівня обміну з цільовими ринками. Однак, дуже часто в процесі реалізації цієї задачі, інтереси компанії і клієнтів вступають у протиріччя. Виникаючий конфлікт розв'язується на базі наступних п'яти концепцій, керуючись якими, компанії ведуть маркетингову діяльність: концепція удосконалення виробництва; концепція удосконалення товару; концепція інтенсифікації комерційних зусиль; концепція маркетингового підходу; концепція соціально-етичного маркетингу [3, с. 125].

Концепція удосконалення виробництва заснована на твердженні про те, що споживач віддає перевагу тим товарам, що достатньо поширені і доступні за

ціною. Отже, управління маркетингом повинне бути спрямоване на удосконалення виробництва та підвищення ефективності розподілу. Дана концепція актуальна в двох випадках. Перший – коли попит на товар перевищує пропозицію, тому керівництво повинне шукати засоби збільшення обсягів виробництва. Другий випадок – коли собівартість товару занадто висока і підвищення продуктивності праці дозволяє її знизити [4, с. 126].

Концепція удосконалення товару означає, що споживач віддасть перевагу товару, що представляє вищий рівень якості, максимальну продуктивність і нові можливості.

Отже, компанія повинна всю енергію направляти на безупинне удосконалення своєї продукції. Орієнтація на товар забезпечує постійне відновлення технологій, тому що менеджери переконані, що саме технологічна перевага лежить в основі успіху.

В основі концепції інтенсифікації комерційних зусиль лежить уявлення про те, що споживачі не будуть купувати товар, вироблений даною компанією, якщо не зробити спеціальних заходів з просування товару на ринок і широкомасштабного продажу. Найчастіше ця концепція застосовується у відношенні так званих товарів пасивного попиту – тих, про покупку яких покупець навряд чи задумується [4, с. 36].

Суть концепції соціально-етичного маркетингу можна виразити таким чином: спочатку компанія виявляє потреби й інтереси цільових ринків, а потім забезпечує клієнтам вищу споживчу цінність засобами, які підтримують чи навіть поліпшують благополуччя клієнтів і суспільства. Ця концепція сама передова з п'яти.

Стратегічний план компанії визначає напрямки та задачі діяльності які буде розвивати компанія. Потім кожен напрямок діяльності варто розпланувати більш детально. Для досягнення стратегічних цілей основні господарські одиниці компанії повинні працювати злагоджено у всіх областях – у маркетингу, фінансовій політиці, бухгалтерському обліку, постачанні, виробництві, підборі кадрів і т.п.

Кожна господарська одиниця звертається до різних джерел для одержання ресурсів, необхідних для роботи, – зокрема коштів, робочої сили, сировини, дослідницьких технологій і технологій виробництва. Так, відділ продажів приносить дохід, укладаючи угоди про постачання з покупцями. Фінансовий відділ домовляється з кредиторами й акціонерами з метою одержання коштів. Таким чином, щоб дістати необхідні кошти, відділу продажів і фінансовому відділу варто працювати спільно. Аналогічно, відділ кадрів підбирає робочу силу, а відділ постачання одержує матеріали, необхідні для виробництва і ведення господарської діяльності [5, с. 116].

Загальна стратегія компанії та її маркетингова стратегія багато в чому збігаються. Маркетинг піклується про потреби споживача і про здатність компанії задовольнити їх; ці ж фактори визначаються місією і задачами компанії. У стратегічному плануванні компанії використовуються багато понять маркетингу – частка ринку, розвиток ринку; часом буває складно відокремити маркетингове планування від стратегічного. На практиці деякі компанії називають своє стратегічне планування «стратегічним маркетинговим плануванням».

Маркетинг відіграє ключову роль у декількох областях стратегічного планування компанії. По-перше, забезпечує керівні методологічні принципи – маркетингову концепцію, що припускає орієнтацію стратегії компанії на потреби найважливіших груп споживачів. По-друге, маркетинг надає вихідні дані для розроблення стратегічного плану, допомагаючи виявити привабливі можливості ринку і дозволяючи оцінити потенціал фірми. По-третє, у рамках кожного окремого підрозділу компанії маркетинг допомагає розробляти стратегію виконання задач.

Служба маркетингу повинна визначити кращий спосіб досягнення стратегічних цілей для кожного підрозділу компанії. Метою менеджерів з маркетингу не завжди є забезпечення росту продажів. Їхньою метою може бути підтримка існуючого обсягу продажів при одночасному скороченні витрат на рекламу і просування товарів на ринку чи навіть зниження попиту. Іншими

словами, служба маркетингу повинна підтримувати попит на рівні, визначеному в стратегічних планах вищого керівництва. Служба маркетингу допомагає компанії оцінити потенціал кожної господарської одиниці компанії, встановити цілі для кожної з них і потім успішно досягти цих цілей.

Таким чином, служба маркетингу має велике значення у розвитку компанії, вона здійснює не функціональне (пряме) управління підрозділами компанії, а спеціальне (методологічне). Іншими словами, служба маркетингу аналізує, планує, організує і контролює виконання маркетингових функцій, властивих кожному підрозділу компанії.

Список літератури:

1. Ромашко И. Г. Инструменты маркетингового управления: корпоративные обучающие системы / И.Г. Ромашко // Маркетинг и реклама. – № 1 (101). – 2009. – С. 38-44.
2. Поклонский Е. Ф. Проблемы управления производством. Маркетинговый подход к организации управления предприятиями / Е.Ф. Поклонский // Экономика и право. - 2008. – №1. – С. 44-48.
3. Пелішенко В. П. Маркетинговий менеджмент: навч. посібник для ВНЗ / В. П. Пелішенко. - К.: ЦНЛ, 2003. - 200 с.
4. Павлина С. "Штрих" к портрету современного потребителя / С. Павлина // Маркетинговые исследования. - 2010. - № 3. - С. 35 - 37.
5. Клімова І.Г. Розробка ефективної маркетингової стратегії підприємства та управління процесом її реалізації / І.Г. Клімова // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2009. – № 5. – С. 115-118.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕТЕРМІНАНТИ «ЗАСОБИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРИ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»

Стрельченко Оксана Григорівна

доцент кафедри адміністративного права і процесу

Національної академії внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

0972370744; strel1977@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-7230-6637>

В. К. Колпакова та О. В. Кузьменко зазначають, що за допомогою засобів адміністративного права (норми, відносини, законодавство, компетенція суб'єктів, способи реалізації норм) здійснюється зовнішнє вираження та юридичне оформлення публічного інтересу в управлінні [1, с. 31].

Треба відзначити, що засоби публічного адміністрування посідають важливе місце серед правових засобів, котрі різняться своєю різноманітністю та специфічними рисами, які також й притаманні і засобам публічного адміністрування сфери обігу лікарських засобів.

У сучасних наукових дослідженнях відсутній єдиний підхід щодо розуміння поняття «засоби публічного адміністрування», і як наслідок, відсутнє чітке та ґрунтовне формулювання його сутності [2,3]. Із зазначеного ми бачимо, що така ситуація спричинена й неоднозначністю підходу сучасних науковців до поняття «правові засоби», різновидом яких і є засоби публічного адміністрування.

А. М. Комзюк під «засобами публічного адміністрування» розуміє всю систему адміністративно-правових норм, яка розглядається із позиції їх функціонального призначення для вирішення певного кола соціальних завдань, регулювання відповідних суспільних відносин [, с. 44-48].

Щодо дослідження категорії «засоби публічного адміністрування» слід відзначити, що А. М. Комзюк концентрує увагу на їх багатоманітності та зазначає, що вони є взаємопов'язаними й взаємозалежними та становлять цілісну систему, перетинаються з фінансово-правовими, економічними заходами, різноманітними методами організаційно-масової діяльності. Тільки раціональне використання різноманітних засобів у взаємозв'язку, обґрунтований вибір основних із них, уміле їх поєднання і створюють умови для належного забезпечення досягнення бажаних результатів. Вибір конкретного засобу публічного адміністрування, доцільність його застосування в тій чи іншій ситуації визначаються умовами, що склалися, наявністю певних обставин, завданнями й компетенцією органу (посадової особи), який діє в даній ситуації [5, с. 46].

Органи публічної адміністрації широко використовують зазначені засоби, формуючи та вдосконалюючи суспільні відносини у різних сферах (у нашому випадку це сфера обігу лікарських засобів), оскільки засоби публічного адміністрування являють собою дієвий структурний елемент регулятивної діяльності органів публічної адміністрації і поділ їх владних повноважень [5].

Характерні особливості та порядок застосування засобів публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів, закріплено у законодавстві України відповідного спрямування, уточнені ж такі засоби у нормативно-правових актах, що видаються органами виконавчої влади центрального та місцевого рівнів, а також органами місцевого самоврядування.

Процедура втілення в життя категорії, про яку йдеться, урегульована нормами права, закріпленими у актах, що забезпечують функціонування зазначеної галузі. Безпосередня ж реалізація покладена на органи публічної адміністрації, зокрема їх посадових осіб, які здійснюють покладені на них державою повноваження.

Саме тому, спираючись на вищевикладене, слід запропонувати власну дефініцію категорії «засоби публічного адміністрування сфери обігу лікарських засобів» – це сукупність прийомів та способів діяльності органів публічної

адміністрації у сфері обігу лікарських засобів з метою задоволення публічного інтересу та забезпечення захисту прав осіб від протиправних вчинків щодо обігу лікарських засобів з притягненням винних до відповідальності через застосування адміністративних стягнень.

Відповідно, відзначені засоби публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів характеризуються різноманітним змістом, але вони, взаємопов'язані між собою, створюючи цілісну систему і знаходяться у фундаментальному зв'язку із засобами регулювання різноманітних сфер діяльності органів публічної адміністрації [2].

Законодавством України закріплено обрання відповідного засобу та доцільність його застосування у різних випадках.

Охарактеризувавши законодавство України вважаємо за необхідне засоби публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів згрупувати у такі групи:

1. фундаментальні засоби публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів, до яких варто віднести реєстрацію, атестацію, ліцензування, сертифікацію, стандартизацію;
2. спеціалізовані засоби публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів, які забезпечують законність та дисципліну у цій сфері, а саме: контроль (нагляд);
3. адміністративно-деліктні засоби публічного адміністрування у сфері обігу лікарських засобів до яких необхідно віднести: адміністративну відповідальність за правопорушення порушення прав у сфері обігу лікарських засобів.

Список літератури:

1. Колпаков В. К. Адміністративне право України / В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко. –К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.
2. Стрельченко О.Г. Адміністративно-правова характеристика реформування сфери охорони здоров'я в умовах децентралізації Стрельченко О.Г.

3. Стрельченко К.А. // Роль та місце правоохоронних органів у розбудові демократичної правової держави: матеріали IX міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Одеса, 30 березня 2017 р. Одеса: ОДУВС, 2017. 195 с.

4. Стрельченко О.Г. Генеалогічно-правовий аналіз детермінанти «фармацевтична діяльність» в Україні Єдність адміністративно-правової думки в умовах 100-річчя соборності України: електронне видання матеріалів круглого столу (Київ, 18 лютого 2018 р.) – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2018. – 196 с. (С. 18-23).

5. Комзюк А. Т. Заходи адміністративного примусу в правоохоронній діяльності міліції: поняття, види та організаційно-правові питання реалізації: Монографія / Комзюк А. Т.; [За заг. ред. О. М. Бандурки]. Харків: Вид-во Нац. ун- ту внутр. справ, 2002. 345 с.

6. Курс адміністративного права України В.К. Колпаков, В.В Коваленко, О.В. Кузьменко 2012. 872 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1783101248230/pravo/zabezpechennya_zakonnosti_distsiplini_publichnomu_administruvanni

УДК 657

ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ

Сук П.Л.

д.е.н., професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Відокремлений підрозділ Національного університету біоресурсів і
природокористування України “Ніжинський агротехнічний інститут”

Криворот О.Г.

старший викладач кафедри обліку та оподаткування, Національного
університету біоресурсів і природокористування України

В країнах Британо-Американської системи бухгалтерського обліку при нарахуванні амортизації дебетують рахунок “Витрати на амортизацію” і кредитують рахунок “Накопичена амортизація”. Рахунок “Витрати на амортизацію” в кінці року закривається, а його залишок переноситься на рахунок “Доходи і витрати” таким записом: дебет “Доходи і витрати” і кредит “Витрати на амортизацію” [1; 2].

Рахунок “Накопичена амортизація” контрактивний до рахунку “Основні засоби”. Він уточнює інформацію по рахунку “Основні засоби”. Його кредитовий залишок відображає суму накопиченої амортизації. Різниця між дебетовим залишком рахунку “Основні засоби” і кредитом рахунку “Накопичена амортизація” становить залишкову вартість основних засобів.

Залишок по рахунку “Накопичена амортизація” показується в Балансі, а сума по рахунку “Витрати на амортизацію” в Звіті про прибутки і збитки.

Після вибуття об’єкта основних засобів він списується таким записом: дебет рахунку “Накопичена амортизація” і кредит рахунку “Основні засоби”.

Приклад. Підприємство придбало комп’ютер: термін очікуваного використання 10 років, вартість 20000 грн, залишкова вартість дорівнює нуль. Таким чином, сума амортизації за рік за прямолінійним методом нарахування складе 2000 грн. Кореспонденцію рахунків з обліку амортизації наведено в таблиці 1.

Подібний порядок відображення амортизації на бухгалтерських рахунках використовується в Україні. При нарахуванні амортизації в Україні дебетують рахунки з обліку витрат (рахунки 23 “Виробництво”, 91 “Загальновиробничі витрати”, 92 “Адміністративні витрати”, 93 “Витрати на збут”, 94 “Інші витрати операційної діяльності”), а кредитують рахунок 13 “Знос (амортизація) необоротних активів”. З кредита рахунків 23, 91, 92, 93, 94 витрати переносяться (через ряд проміжних рахунків) на рахунок 79 “Фінансові результати”. Після закінчення нарахування амортизації і при вибутті об’єкта основних засобів із підприємства він списується в дебет рахунка 13 з кредита рахунка 10 “Основні засоби”.

Таблиця 1

Запис на рахунках операцій з нарахування амортизації основних засобів

Номер операції	Зміст господарських операцій	Посилання на Головну книгу	Дебет	Кредит
1	Витрати на амортизацію	315	2000,00	
	Накопичена амортизація	211		2000,00
	Нараховано амортизацію комп'ютера за рік (щорічно)			
2	Доходи і витрати	810	2000,00	
	Витрати на амортизацію	315		2000,00
	Перенесення суми амортизації на рахунок “Доходи і витрати” (щорічно)			
3	Накопичена амортизація	211	20000,00	
	Основні засоби	110		20000,00
	Списання амортизації і вартості основного засобу (через 10 років)			

В Україні витрати відносяться в дебет рахунків 23, 91, 92, 93, 94, а потім з цих рахунків переносяться на рахунок 79 “Фінансові результати”. За кордоном амортизація записується на рахунок “Витрати на амортизацію”, з якого переноситься на рахунок “Доходи і витрати”. По рахунку 23 “Виробництво” відображаються різні витрати на виробництво: амортизація, матеріальні витрати, витрати на оплату праці. Так само різні витрати відображаються по рахунках 91, 92, 93, 94, пов'язані з управлінням підприємством, збутом продукції, загальновиробничі витрати, інші витрати операційної діяльності [3; 4].

За кордоном існує також спрощений варіант обліку амортизації без використання рахунка “Накопичена амортизація”. Він рідше використовується, ніж звичайний варіант [5].

За цим варіантом при нарахуванні амортизації дебетують рахунок “Витрати на амортизацію” і кредитують рахунок “Основні засоби”. Потім кредитують рахунок “Витрати на амортизацію” і дебетують рахунок “Доходи і витрати”. Також цю суму відображають у Звіті про прибутки і збитки. Отже, по

рахунку “Основні засоби” буде відображатися залишкова вартість об’єктів. В Україні спрощений варіант обліку амортизації основних засобів не використовується. Якби він застосовувався, то записи були б наступні:

1) дебет рахунку 13 “Знос (амортизація) необоротних активів” і кредит рахунку 10 “Основні засоби” (нараховано амортизацію основних засобів);

2) кредит рахунку 13 “Знос (амортизація) необоротних активів” і дебет рахунків 23, 91, 92, 93, 94 (амортизацію віднесено у витрати);

3) дебет рахунку 79 “Фінансові результати” і кредит рахунків 23, 91, 92, 93, 94 (витрати на амортизацію перенесено на фінансові результати).

На практиці часто виникають ситуації, коли по об’єкту нараховано амортизацію в сумі, що дорівнює його початковій вартості, але він ще використовується на підприємстві, тобто засіб не зносився повністю ні фізично, ні морально. У разі застосування спрощеного варіанту нарахування амортизації у таких випадках виходить, що об’єкт фізично і в обліку є, але не має грошового вимірника (вартість його дорівнює нулю). Тому при використанні цього варіанту можливі ситуації, коли в обліку об’єкт основних засобів не матиме вартості. При звичайному нарахуванні амортизації таке неможливо, адже сума амортизації відображається на контрактивному рахунку 13 “Знос (амортизація) необоротних активів” або “Накопичена амортизація” до рахунку 10 “Основні засоби”. А на самому ж рахунку 10 завжди відображається початкова вартість основних засобів.

Список літератури:

1. <https://www.accountingtools.com/articles/what-is-accumulated-depreciation.html>.

2. <https://www.accountingcoach.com/blog/journal-entry-depreciation>.

3. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України 30 листопада 1999р. № 291. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

4. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30 листопада 1999 р. № 291. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

5. <https://www.accountingcapital.com/journal-entries/journal-entry-for-depreciation>.

СІМЕЙНІ ФОТОГРАФІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ

Сукманюк І.П.

студентка

кафедра міжнародних відносин і туризму

факультет міжнародних відносин

Хмельницький національний університет

Олійник М.П.

доктор історичних наук,

професор кафедри міжнародних відносин і туризму

Старі фотографії на стіл розклади...

Андрій Кузьменко (Скрябін)

Демократичне суспільство потребує, на мою думку, «залюднення» історії, тобто погляду на історичні події через призму людини, а не призму держави. Відтак актуальним є залучення до написання корпусу джерел, які раніше не залучались до наукового обігу, зокрема сімейних фотографій. Увіковічені на них мікроісторії окремих осіб і родин дозволяють відчувати дух епохи, побачити внутрішній світ людини через світлини. Одним із таких джерел є фототека моєї родини, перші світлинам із якої понад 100 років.

Думаю, що мені пощастило, бо в нашій родині здавна бережно ставляться до сімейних реліквій. Ці фото зберігала моя бабуса Мудрик Зінаїда Павлівна

(1931-2007). Вона жила у селі Сквородки Старокостянтинівського району Хмельницької області, тому більшість фотодокументів зроблені саме там.

На фотографіях початку XX ст. зображені жителі села Сквородки. Це мої прадіди і прапрадіди по материнській лінії.

Рисунок 1 Родина Петруків

Родина Петруків, заможні селяни Кирило та Олександра із сином Василем – мої прапрадід і прапрабабуся. Фото зроблено в 1910 р. у фотосалоні міста Старокостянтинова, про що вказано на звороті. Фотограф (Зейлік Шаміс), як зазначено, був удостоєний найвищих подяк та подарунків імператора.

Рідні розповідають, що Кирило Петрук був дбайливим хазяїном та мав гарне господарство. Він важко сприйняв революційні події 20-х років XX ст. і помер від серцевого нападу в розквіті сил.

Рисунок 2 Сестри Петрук

Петрук Олександра Кирилівна (моя прабабуся, 1897-1968) та Петрук Текля Кирилівна – дочки Кирила та Олександри. На фото, зробленому в 1915 р.,

вони у типовому тогочасному святковому вбранні. Деякі речі із цього прабабусиноного костюма наша родина бережно зберігає досі.

Рисунок 3 Прадід Павло Молдован із товаришем

Молдован Павло Степанович (зліва, 1891-1962) із товаришем. Це фото зроблено у 1913 р. перед тим, як мій прадідусь Павло, виходець із багатодітної селянської родини, вирушив на заробітки до Північної Америки. Він благополучно дістався пароплавом нових земель. Але з початком Першої світової війни 1914 р. повернувся у рідні Сковородки, де 1918р. одружився з Олександрою Петрук. У молодій родині народилося 4 дітей, серед них – Зінаїда, моя бабуся. Це була шанована у селі сім'я, старші люди досі з шаною згадують їх.

На фото 4 (1913 р.) прабабуся Олександра Петрук із сестрою Теклею та сусідкою (в центрі). Одяг дівчат свідчить, що вони справді із заможної селянської родини. Разки намиста підказують, що прапрадід Кирило мав кошти, щоб придбати улюбленим донькам гарні прикраси.

Рисунок 4 Сестри Петрук із сусідкою

Фото 5 виготовлено на прохання сусіда Федора Калиша, який прибув у рідне село з царської армії напередодні Першої світової війни. Він попросив 16-річну Олександру сфотографуватись на згадку.

Рисунок 5 Прабабуся Олександра із односельцем

Варто зазначити, що фотографій періоду 20-40-х років минулого століття (до початку Другої світової війни) у сімейному архіві немає зовсім. Із розповідей рідних відомо, що у цей час в родині колгоспників Павла та

Олександри Молдованів зростали діти: Олексій, Іван, Лідія та Зінаїда (моя бабуся).

Знімки воєнних часів – завжди особливі, бо зроблені у час випробувань, горя та сподівань на краще. Війна не оминула й хату бабусі. Брат Іван (1924-1997) був на примусових роботах у Німеччині. А старший Олексій (1920-1978) пройшов усю війну.

Світлину 6 зроблено на території Польщі у 1944р. Його Олексій Павлович надіслав рідним у визволені від нацистів у березні 1944 року Сковородки. Тієї весни він відвідав рідне село, оскільки бойова частина звільняла від ворога Поділля. Саме таким побачила Олексія сестра Зіна, що бігла через усе село назустріч рідному брату-солдатику. Бабуся часто згадувала, як при зустрічі після довгої розлуки він прийняв її за старшу сестру і сказав: «Лідко, як ти виросла!» А бабуся зі сльозами радості на очах мовила: «Я Зіна, Лідка чекає вдома».

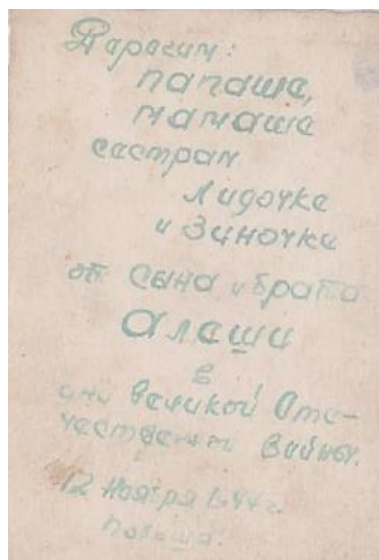

Рисунок 6 Олексій Молдован у роки Другої світової війни

Фронтові дороги привели Олексія Молдована аж до Праги (фото 7). Цей образ воїна із світлим поглядом та почуттям виконаного обов'язку виникає у мене, коли міркую про події Другої світової війни.

Рисунок 7 Олексій Молдован під Прагою

Родинна фототека містить знімки і про період відбудови знищеного війною господарства, про часи «відлиги» та «застою», період перебудови та про зовсім недалекі події в нашій українській історії. Зрозуміло, що найдавнішим фото – особливе місце, адже їх зовсім мало, тому вони й найцінніші.

Отож, завершуючи мандрівку в минуле сторінками сімейного фотоальбому, через історію однієї родини ми доторкнулись до історії нашої країни. Ця подорож у часі стала можливою завдяки тому, що в моїй родині всі покоління зростали в любові, добрі та повазі до сімейних цінностей. Ось так із маленьких родинних історій складається велична історія держави. Творімо її разом!

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ІНФЕКЦІЙНОЇ (НЕАЛЕРГІЧНОЇ) БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ

Сухан В.С.

viktorija.sukhan@uzhnu.edu.ua

кандидат медичних наук, доцент

доцент кафедри пульмонології, фтизіатрії та фізіотерапії

Ужгородський національний університет

м. Ужгород, Україна

Поширеність бронхіальної астми (БА) стрімко зростає у всьому світі. За останні 20 років ця цифра зросла майже вдвічі – з 160 млн. до 300 млн. чоловік [1, 2, 3]. Незважаючи на розробку та впровадження в медичну практику протоколів ведення хворих на БА, міжнародних рекомендацій покрокової терапії контроль над астмою залишається на низькому рівні [4, 5]. За даними GINA 57% хворих на БА, що мешкають в Європі не контролюють своє захворювання, а 77% із них продовжують приймати швидкодіючі препарати більше ніж двічі на тиждень [5].

Однією з причин недостатнього контролю БА є її фенотипова неоднорідність [6, 7, 8]. Клінічні фенотипи БА є гетерогенними. Про гетерогенну природу БА відомо давно, що відображалось у різних спробах класифікації астми та виділення різних її типів перебігу [9, 10]. Та тільки в останнє десятиріччя науково – медична спільнота прийшла до розуміння того, що БА – не одне захворювання, а сукупність великої кількості фенотипів. Їх формування залежить від генетичних та екологічних впливів та визначається взаємодією клітинних елементів дихальних шляхів та імунної системи [10]. Фенотипування відбувається у двох напрямках: за клінічними, патофізіологічними, молекулярними маркерами та варіантами відповіді на терапію [7, 10]. Одним із таких фенотипів є інфекційна (неалергічна) БА (ІБА). Серед чинників розвитку та загострення ІБА важливе місце посідають респіраторні інфекції як верхніх дихальних шляхів (ВДШ) так і нижніх дихальних шляхів (НДШ), які розглядаються як одне ціле. Інфекційний чинник в кожному відділі ДШ здатен модифікувати перебіг БА [11]. Встановлено, що від 30% до 40% дебюту та загострень БА пов'язано з тривалою персистенцією патогенних та умовнопатогенних мікроорганізмів, де у 50% - 90% етіологічно припадає на вірусний збудник [6].

Метою роботи було проаналізувати особливості перебігу інфекційної бронхіальної астми.

На базі ДУ НПМЦ «Реабілітація» МОЗ України м. Ужгород було проведено комплексне обстеження 57 хворих на ІБА.

Середній вік у групі хворих на ІБА склав $38,2 \pm 0,76$ років. За гендерним складом переважали жінки. Тривалість захворювання БА була $11,6 \pm 1,96$ років. Вік дебюту астми склав $26,6 \pm 1,66$ років.

У всіх хворих ретельно збирався алергологічний анамнез. Алергічна сенсibiliзація спостерігалась у 36 (63,2%) випадків, в основному, до побутових хімічних речовин, різких запахів, харчових алергенів. Обтяжена спадковість діагностувалась у 24 (42,1%) хворих, переважно по материнській лінії. Медикаментозна алергія у 19 (33,3%) випадків була встановлена до еуфіліну, антибіотиків пеніцилінового ряду. Серед причин формування БА називались ускладнення після перенесеної пневмонії та ГРВІ у 35 (61,4%) хворих. Причиною загострення БА у 49 (86%) випадків слугували застуди, гострі бронхіти, ГРВІ. Частота загострення ІБА становила $1,8 \pm 0,54$ разів на рік. Загострення астми припадало на зиму та/або осінь у 50 (87,7%) пацієнтів. На метеотропність вказували 48 (84,2%) хворих та погану переносимість холодного, вологого повітря.

При зборі анамнезу життя цікавим виявся той факт, що 32 (56,1%) хворих на ІБА перенесли операції з видалення імунокомпетентних органів (тонзилектомія та апендектомія).

У всіх хворих досліджувалась функція зовнішнього дихання (ФЗД). Петля форсованої життєвої ємності легень (ФЖЄЛ) була знижена у 38 (66,7%) випадків та була характерна генералізована обструкція бронхів у 27 (47,4%) випадків. Різкі обструктивні порушення прохідності бронхів спостерігались у 10 (17,8%) хворих, значні – у 13 (22,8%) пацієнтів та помірні – у 22 (38,6%) хворих на ІБА. Індекс бронхоспазму у хворих на ІБА становив $10,9 \pm 2,01\%$, індекс дилатації – $6,8 \pm 1,90\%$, показник лабільності бронхів був на рівні – $17,7 \pm 3,22\%$.

Запалення дихальних шляхів визначалось загальноклінічними, біохімічними та імунологічними методами. Так, титр загального сироваткового IgE був збільшений у 1,42 рази. Рівень еозинофілів в периферичній крові був в межах $3,8 \pm 0,44\%$, нейтрофілів – $76,4 \pm 0,67$. Гістамін сироватки крові був

підвищений у 1,71 рази, а гістамінопексія була відповідно пониженою у 1,91 рази. Активність холінестерази була понижена у 1,98 рази. Рівень NO₂ в конденсаті видихуваного повітря був значно підвищений у 9,43 рази.

Також досліджувався гуморальний імунітет хворих на ІБА. Титр антибактеріальних антитіл (АТ) – стафілококових, стрептококових, пневмококових був підвищений у 1,46 рази, у 1,44 та у 1,69 рази відповідно. Також дослідження встановили підвищений титр (АТ) до тканинних алергенів – легеневих, бронхіальних, надниркових у 1,32, у 1,27 та у 3,34 рази відповідно. Також встановлений достовірно знижений титр комплементу у 1,3 рази, що супроводжувався підвищеним рівнем циркулюючих імунокомплексів (ЦК) – у 2,32 рази. Функціональна активність нейтофілів у НСТ тесті у хворих на ІБА була збільшена у 1,53 рази.

Рівень контрольованості симптомів ІБА визначався за тестом по контролю за астмою (АСТ). Неконтрольований перебіг ІБА був у 19 (33,3%) хворих. Виражена нічна симптоматика астми констатувалась у 22 (38,6%) пацієнтів. Кількість в потребі використання β_2 – адреноміметиків за добу становила 154 (2,7) інгаляцій.

Таким чином, після проведених досліджень можна констатувати, що перебіг інфекційної (неалергічної) бронхіальної астми має свої особливості і її можна виділити в окремий фенотип астми. Дебют даної форми астми відбувається у пацієнтів середнього віку після перенесеної ГРВІ або ускладнення пневмонії. Загострення бронхіальної астми з частотою 1,8 разів на рік у більшості хворих виникали на фоні ГРВІ, застуд, гострих бронхітів у зимово–осінній період. Для даної групи хворих також характерна генералізована обструкція бронхів. За типом запалення в дихальних шляхах переважає нейтрофільний тип. Також спостерігається підвищений рівень гістаміну сироватки крові. Характерним виявився значно підвищений рівень NO₂ в конденсаті видихуваного повітря, що може пояснюватись супутніми хронічними запальними процесами у верхніх дихальних шляхах. Також для даної групи хворих характерний підвищений титр до стафілококових,

стрептококових, пневмококових, легеневих, бронхіальних, надниркових антитіл та рівень циркулюючих імунокомплексів. Для третини хворих даної групи характерний неконтрольований перебіг бронхіальної астми з частим прийомом швидкодіючих препаратів.

Список літератури:

1. Groisant S. Epidemiology of asthma: prevalence and burden-of disease. *Advances in experimental medicine and biology*. 2014. Vol. 795. P. 17 – 29.
2. Van Schayck O.C. Global strategies for reducing the burden from asthma. *Primary care respiratory journal: journal of the General Practice Airways Group*. 2013. Vol. 22(2). P. 239 – 243.
3. Changes in the prevalence of asthma in adults since 1966: the Busselton health study/ A.L. James et al. *The European respiratory journal: official journal of the European Society for Clinical Respiratory Physiology*. 2010. Vol. 35(2). P. 273 – 278.
4. Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги. Бронхіальна астма: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 08 жовтня 2013 року № 868. Київ, ТОВ Велес, 2013. 148с.
5. Global Initiative for Asthma (GINA), 2015 Prevention GSfAMa. Global Initiative for Asthma (GINA). 2015. Available from: [www. ginasthma.org](http://www.ginasthma.org).
6. Островський М.М., Варунків О.І. Вибір оптимальних схем бронхолітичної терапії при вірус – індукованих загостреннях бронхіальної астми. *Український пульмонологічний журнал*. 2013. №1. С.49 – 51.
7. Перцева Т.А. Бронхиальная астма: лечение и контроль над заболеванием. *Здоров'я України*. 2011. № 4. С. 12 – 15.
8. Юдина Л.В., Рачко Ю.В. Недостаточный контроль бронхиальной астмы. В чем причина? *Новости медицины и фармации*. 2010. № 4(309). С.25 – 32.

9. Вишнинецкий И.И. Диагностика и выбор стартовой терапии бронхиальной астмы в рекомендациях GINA 2014: новые акценты и вопросы, оставшиеся без ответа. *Здоров'я України*. 2014. № 3. С. 9 – 11.

10. Толох О.С., Рудницька Н.Д., Чуловська У.Б. Гетерогенність бронхіальної астми та вибір терапевтичної тактики. *Клінічна імунологія. Алергологія. Інфектологія*. 2015. №7. С. 17 – 25.

11. Безруков Л.О., Гарас М.Н. Неспецифічна гіперреактивність бронхів у школярів із atopічним та неатопічним фенотипами бронхіальної астми. *Астма та алергія*. 2015. № 1. С. 13 – 16.

ЛІН-МИСЛЕННЯ ЯК КРИТЕРІЙ РЕСУРСНОСТІ ПЕДАГОГА У ПРОТИДІЇ СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ

Тесленко В.М.

здобувач ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

наук. керівник Петрунько Ольга Володимирівна,

доктор психологічних наук, професор

Анотація. В процесі освітніх трансформацій педагог має підпорядковуватись сучасним змінам та відповідати запитам на надання якісних освітніх послуг. Йдеться про використання в педагогічній діяльності лін-мислення, яке здатне убезпечити особистість / організацію від кризових станів та сприяти їх ефективності.

Лін-мислення – є предметом зацікавленості для багатьох науковців. Зокрема, Дж. Вомак, Деніел Т. Джонс, Деніел Рус та ін. дослідили такий спосіб мислення: 1) як погляд на колективну людську працю з метою створення цінності; 2) як спосіб доведення «кращого» у залученні кожного співробітника у процес оптимізації педагогічної діяльності з максимальною орієнтацією на споживача освітянських послуг; 3) як керування якістю у забезпеченні

конкурентоздатності; 4) як спосіб надання цільових послуг у відповідності до суспільних запитів, які згодом вивіряються у процесі спілкування з їх замовниками та відбуваються з меншими втратами; В. М. Сороко та ін. виокремили роль лін-мислення у функціонуванні і розвитку системи управління якістю; Шухарт, Демінг, Жура Ісікава, Тагуті та ін. як творці науки про якість знайшли поле застосування лін-мислення для її досягнення; Чіт Марчвінські і Джон Шук – розглядають лін-мислення як таке, що є дієвим у вирішенні проблеми «перевантаження» і «нерівномірності»; Білл Сміт розкрив основні принципи методики «Шість Сигма»; О. С. Віханський та ін. вивели лін-мислення як концепцію ощадливого виробництва; Майк Ротер, Іцхак Адізес та ін. як стратегію менеджменту тощо.

Лін-мислення покликане вирішувати кризові питання та виступає у вигляді концепції безпеки як квінтесенції у запобіганні синдрому професійного вигорання (СПВ), що утворюється в результаті виснажливої діяльності педагога, яка не дає повноцінного результату та відводить його в бік невизначеності, непорозуміння тощо; убезпечує від жорсткої маніпуляції, що спрямована на підміну понять тощо.

Задля успішної діяльності індивіда в організації лін-мислення як спосіб скеровування психолого-педагогічних аспектів особистості перегукується із важливістю дотримання корпоративної культури (Т. Діл, А. Кеннеді, Т. Пітерс, Р. Уотермен, Дж. Зонненфельд та ін.) як системи цінностей та переконань які розділяє кожен працівник, що передбачає його поведінку та обумовлює характер життєдіяльності освітньої організації. Тобто, за сприятливих умов, а саме, керуючись лін-мисленням, особистість як система в системі за допомогою систематичного та когнітивного підходів спроможна розрізняти систему переваг та недоліків як особистісних, так і організаційних та формуватися як суб'єкт діяльності в процесі інтеракцій.

Лін-мислення у своїй місії критичного мислення є спосіб досягнення мети, причому, із застереженням наявності мотивації, яка виступає способом саморозвитку. Лін-мислення як нова філософія розвитку особистості /

організації, апріорі, є критерієм якості такого розвитку, в основі якого лежить принцип стандартизації (бачення особистістю / організацією певних відхилень для розуміння їх причин та можливості реалізації певних спроб для їх усунення), що є визначальним у ліквідації певних помилок та наданні неякісних знань.

В системі освіти такою продукцією виступає система надання якісних знань. Методологія «Шість Сигма» [1] в концепції лін-мислення як стратегічний підхід, спрямований на мінімальне відхилення від якості для забезпечення успішного корпоративного менеджменту, виступає своєрідною методологією якості.

Приклади лін-методологій для успішної діяльності особистості / організації:

1) DMAIC складається із 5 кроків:

Define – визначення цілей вдосконалення процесу, що збігаються з потребами споживачів та стратегією підприємства.

Measure – вимір поточного процесу та збір відповідної інформації для майбутніх аналізів-порівнянь.

Analyze – аналіз взаємовідносин та причинності факторів. Визначити, що таке взаємовідносини, беручи до уваги усі фактори.

Improve – вдосконалення або оптимізація процесу на основі аналітичних технік.

Control – контроль для забезпечення того, щоб усі відхилення якості продукції були виправлені до того, коли вони стануть дефектами. Це також включає пілотні запуски та тестування;

іноді використовується поняття DMAICR (Realize — Впровадження).

2) DMADV також охоплює 5 ступенів:

Define – визначення цілей проектування на базі потреб споживачів та стратегії підприємства.

Measure – вимір та ідентифікація показників CTQs (критично важливих для якості), властивостей продукції та процесу виробництва, а також ризиків.

Analyze – аналіз для розробки та проектування альтернатив, створення проектів високого рівня та оцінка здібностей проектування.

Design – проектування деталей, оптимізація проектування, верифікація проекту. На цьому етапі знадобляться імітаційні програми.

Verify – перевірка проекту, проведення пілотних запусків, впровадження процесу виробництва та його передача власнику [2] та ін.

В нашій країні існує Лін Інститут Україна (ЛІУ) [3] як організація для поширення ощадливого мислення на основі програм навчання впровадження лін-методологій з використанням лін-мислення. Основними векторами є – розуміння сучасних реалій з акцентом на існуючі цінності; покращення процесів діяльності в результаті розвитку особистості / організації з акцентом на можливість декомпозиції цілей з огляду на фокусування, націлювання, реагування. Лін-мислення – тренд, який навчає особистість / організацію бути конкурентоспроможними, а відтак, стійкими до змін внутрішнього та зовнішнього середовища.

З огляду на вищезазначене, педагог має керуватись правилом лін-мислення: все, що не додає цінності для споживача, з точки зору ощадливого виробництва як критерію безпеки, класифікується як втрати і має бути усунене. Тобто, мається на увазі збереження ресурсності індивідом як способу усунення СПВ на основі практики впровадження ощадливого виробництва у вигляді:

- оптимізації діяльності на стадії проектів з баченням перспективи та вигод, а також усуненням недоліків;
- застосування чіткого набору інструментів для навчання;
- зменшення нерентабельності;
- визначення чіткої відправної точки для вирішення проблеми;
- бачення потоку цінності;
- бачення глибинних трансформацій;
- ініціації якісного менеджменту;
- залучання нетворкінгу в процесі трансформацій для обміну інформацією та досвідом інших практиків задля драйву від інсайтів;

- використання в діяльності досвіду сучасних мітапів тощо.

Список літератури:

1. Ротер Майк, Шук Джон. Вміння бачити бізнес-процеси: створення цінності та зменшення втрат [текст] / Майк Ротер, Джон Шук ; перекл. з англ. Катерина Гуменюк. – Бібліотека Лін Інституту. – Київ : Пабулум, Lean Institute Ukraine, 2017. – 132 с.
2. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://www.uk.wikipedia.org/wiki/Шість_сигма
3. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.lean.org.ua>

ПРОЦЕСИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Титаренко Любов Миколаївна

Доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук

Одеського регіонального інституту державного управління

Національної академії державного управління

при Президентіві України,

к.п.н., доцент. тел. 067 - 27 -18 – 682

Сучасний етап державотворення означений процесами, що впливають на функціонування подальшого розвитку системи управління України. Це – європейська інтеграція України, децентралізація та реформування системи державного управління.

Метою реформи державного управління в Україні визначено побудову прозорі системи, створення професійного інституту державної служби, розвиток публічного управління, забезпечення його ефективності [8,с.3]. А метою у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та ефективної системи територіальної організації влади в Україні [6; 7].

Найбільш відомими розробками в окресленій проблематиці є публікації М. Біленчук, В. Куйбіди, П. Надолішного, М. Оніщука, Ф. Погорілка, С. Саханенка та ін. В їх наукових працях порушуються питання про те, що процеси вітчизняного державотворення та модернізації співвідносяться з проблемами діяльності місцевого самоврядування в країні[2;3;5]. З точки зору науковців [2;3] в руслі сьогодення постає необхідність в розбудові якісно нового інституту публічного управління, забезпечення суспільства кваліфікованими кадрами, компетентними управлінцями з інноваційним мисленням, здатних до відповідального прийняття управлінських рішень.

Про те, попри велику увагу до проблем співвідношення політики та управління та удосконалення діяльності місцевого самоврядування, як і державної служби, є багато дискусійних питань, які потребують осмислення сутності самого управління. Заступник Міністра регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України В. Негода зазначив, що Україна, проводячи реформу місцевого самоврядування, намагається досягти європейського рівня місцевої демократії [5, с.4].

Необхідно визнати, що в останній час в контексті адміністративної реформи на перший план виходять демократичні зміни, а саме: оновлення змісту діяльності органів державної влади, їх максимальне наближення до потреб і запитів людей з головним пріоритетом демократизації суспільства та служіння народів України [5, с.3].

Вважаємо, що саме на рівні місцевого самоврядування встановлюється взаємозв'язок громадянського суспільства з органами публічного управління. Перш за все це – передача значних повноважень та бюджетів від державних органів влади органам місцевого самоврядування, так, аби більше повноважень мали ті органи, що знаходяться ближче до людей, де такі повноваження можна реалізовувати більш успішно.

За цих умов все більшої значущості і гостроти набуває «проблема вибору», в аспекті визначення механізмів підвищення ступеню участі населення в управлінні суспільними справами та прийнятті управлінських

рішень, що й обумовлює актуальність удосконалення діяльності органів публічної влади. Формування, реалізація державно-службових відносин у діяльності органів публічної влади повинна бути спрямована на те, щоб люди розуміли, що від їх вибору залежить якість життя, для чого необхідно не лише удосконалити функціонування місцевої влади, але і знижувати забюрократизованість державної машини.

Варто зазначити, що як організаційно-управлінський інститут публічна служба є професійною діяльністю із виконання та забезпечення цілей, завдань і функцій держави, виступає в ролі соціального механізму їх реалізації на місцях, що є гарантом розвитку соціуму [2,с.245]. Розбудова системи державного управління та місцевого самоврядування постає багатоаспектним комплексним завданням, яке потребує окремого розгляду й вироблення системи заходів щодо співвідношення політики та управління.

Хоча чіткої на сьогоднішній день моделі організації публічної служби за конституційними нормами не встановлено, проте Конституція України [1,с.37] виділяє загальні засади розвитку системи державного управління і його базової складової - інституту державної служби. Так, до основних конституційних положень, що безпосередньо стосуються державної служби і розкривають її соціальний характер, належать наступні: ст. 38 (розд. II) Конституції України наголошує, що “громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування”; ст. 8 (розд. I) визначає, що Конституція України має найвищу юридичну силу і в Україні діє принцип верховенства права [1,с.12]. Цей принцип забезпечує єдність, узгодженість і стабільність всієї правової системи, її окремих елементів та інститутів, зокрема публічного інституту державної служби.

Таким чином, багатоманітність впливу державного апарату на суспільну життєдіяльність, багатовекторність його цілей та функцій його діяльності свідчить про те, що на сучасному етапі демократизації перетворення у системі державного управління співвідносні з перетворенням в системі місцевого

самоврядування. Розглядаючи діяльність органів влади в контексті співвідношення політики та управління, усвідомлюємо необхідність удосконалення моделі управління, аналізуючи державну службу і службу в органах місцевого самоврядування як комплексний і багатогранний соціально-правовий, організаційний інститут.

Лише у випадку належної уваги держави до ролі державного службовця, та службовця в органах місцевого самоврядування відповідного до місії служіння народів і державі, реформа державної служби наблизить систему вітчизняного управління до європейських стандартів.

На сьогодні першочергово нам потрібна стабільна, мирна, демократична Україна. Тільки в такому випадку можна здійснити модернізацію, підготувати країну до здійснення масштабних реформ.

Список літератури:

1. Конституція України / Док/ 254к/96-ВР, чинний, ред. — від 15.05.2014, підстава v005p710-14/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Бакуменко В.Д. Державне управління: основи теорії, історія та практика: навч.посіник /В.Д.Бакуменко, П.І.Надолішній, М.М.Іжа, Г.І.Арабаджи; за заг.ред. П.І.Надолішнього, В.Д.Бакуменка. — Одеса: ОРІДУНАДУ, 2009 —394с.
3. Бутирська Т.О., Якубовський О.П., Державне будівництво. Навч. посібн. . — О. : НАДУ., postScriptum, 2013.— 207с.
4. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. — К. , 2014. — 431 с.
5. Негода В. Кожна зі 159 вже створених об'єднаних громад може розраховувати на допомогу від держави і міжнародних партнерів. — К., 2014. 17.09.2015/ <http://decentralization.gov.ua/news/>

ІНТЕРНЕТ-ДЖЕРЕЛА

6. Закон України « Про добровільне об'єднання громад» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 13, ст.91). Док.157-19 із змінами, внесеними згідно із Законом, ВВР, 2016, № 6, ст.60// <http://zakon4.rada.gov.ua/>

7. 20 травня Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи презентує Дорожню карту по Україні. Прес служба Міністерства регіонального розвитку. Урядовий портал. <http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article>.

8. РОЗПОРЯДЖЕННЯ Кабінету Міністрів» Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» Документ 227-2015-р, чинний, поточна редакція — Прийняття від 18.03.2015/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80#n65>

ОРГАНІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ У ГОТЕЛЬНОМУ КОМПЛЕКСІ

Ткачова Г.С.

магістр, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

Липовий Д.В.

викладач, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Готельні комплекси займають важливе місце в соціальній сфері країни і сприяють задоволенню першорядних потреб подорожуючих в проживанні та харчуванні. Без готелів не можливо створити сучасну індустрію туризму.

Готельні комплекси - це складова частина сфери послуг. Надання цих послуг позитивно відбивається на фінансово-економічній діяльності і відіграє велику роль у підвищенні ефективності суспільного виробництва.

Сучасний готельний комплекс надає споживачам не тільки послуги проживання і харчування, але і широкий спектр послуг транспорту, зв'язку, розваг, екскурсійне обслуговування, послуги салонів краси.

В Україні ринок готельних послуг розвинений слабо, більшість готелів не відповідають стандартам, спостерігається дефіцит пропозиції готельних

послуг практично у всіх цінових категоріях. До цих проблем додаються проблеми законодавства, проблеми підготовки персоналу, стандартизації готельної діяльності.

У даній публікації ми розглянемо комплексний аналіз механізму ефективної організації і технології надання транспортного обслуговування в готельному комплексі, а саме прокат автомобілів «Rent-a-car».

Проблеми організації транспортного обслуговування в тому, що транспорт потребує удосконалення, і це актуально на сьогоднішній день для готельних і туристичних комплексів. Для цього треба нові автомобілі вдосконалені автобуси, а також підготовлений персонал, який здійснює транспортне обслуговування в туристичних і готельних комплексах. На думку авторів Д.І. Елканова, Д.А. Осіпова, В.В. Романова, Е.В. Сорокіна. [1, с.1] Транспорт є провідним фактором розвитку туризму. У вирішенні соціальних проблем, забезпеченні ділових, культурних і туристичних, поїздок населення, розвитку культурного обміну як усередині країни, так і за її межами, в використанні вільного часу населення.

Автомобільний транспорт - це транспорт загального застосування (трансфери, екскурсії, всередині маршрутні перевезення автобусами, оренда малолітражних автомобілів туристами для власного користування відпочинку), економічний вид транспорту, доступний широким верствам населення, сезонність при організації турів не грає такої великої ролі, як в інших поїздках.

Якщо, подорожуючи за кордоном, турист прагне побачити і випробувати більше, бути незалежним і хотів би відвідати такі місця, про які інші туристи і не підозрюють, то найкращий спосіб для цього - взяти автомобіль напрокат. Часто зустрічається, що готелі співпрацюють з фірмами по прокату автомобілів. Послуги з надання автомобілів в оренду («Rent-a-car») є в усьому світі одним з прибуткових видів діяльності, що супроводжує туристичний бізнес. Послуга прокату автомобіля прийшла з США і спочатку називалася як Drive-Ur-Setf. Індустрія прокату автомобілів посіла своє місце поряд з іншими видами послуг, що утворюють сукупний туристичний продукт. Найбільший

розвиток отримали послуги прокату легкових автомобілів. Ця послуга, перш за все, призначена для туристів-індивідуалів FIT, оскільки масові туристи, які прямують у групах, як правило, користуються автобусами для трансферу чи екскурсійними програмами і рідко беруть прокатний автомобіль, хоча таке цілком можливо і послуга пропонується всім.

Орендувавши автомобіль в будь-якій країні, перед мандрівником відкриваються безмежні можливості. Він може відвідати найвіддаленіші куточки країни, побачити побут місцевих жителів і відчувати це життя зсередини. Випробувати незабутні враження і отримати максимум задоволення від своєї поїздки. Міжнародні прокатні компанії пропонують три основних тарифи: - стандартний; з необмеженим пробігом; з лімітованим пробігом в добу.

На вартість прокату транспортного засобу впливають тривалість його оренди, термін експлуатації і клас автомобіля.

Послуга прокату включає в себе безліч компонентів: систему автоматизованого бронювання, службу утримання і технічного обслуговування великого парку автомобілів, організації прокатних станцій і агентств обслуговування клієнтів (видачі та приймання автомашин, розрахунків за послуги), службу assistance і систему страхівки клієнтів, власне автомобілів і відповідальності за позовами третіх осіб (автоцивільної відповідальності). Клієнти прокатної системи отримують величезний попутний сервіс, наприклад велика кількість дорожньої і туристичної інформації, аж до системи навігації.

Послуга прокату автомашини міцно увійшла в сферу туризму і стала звичайною додатковою послугою туроператорів і туристичних агентств, які укладають договори з місцевою компанією або транснаціональною компанією на умовах агентської винагороди. У будь-якому туристичному каталозі, крім власне опису туру і його вартості, наводяться відомості про послуги прокату автомашин. Найбільшим попитом послуги прокату користуються у туристів-індивідуалів, які подорожують невеликими групами або сім'ями, а також у повторних туристів.

Список літератури:

1. Лойко, О.Т. Туризм и гостиничное хозяйство: учебное пособие.- Томск: Издательство ТПУ, 2007.-157с.
2. Иванилова С.В. Экономика гостиничного предприятия [Электронный ресурс]: учебное пособие для бакалавров/ Иванилова С.В.— Электрон. текстовые данные.— М.: Дашков и К, Ай Пи Эр Медиа, 2018.— 216 с.— Режим доступа: <http://www.iprbookshop.ru/75189.html>.— ЭБС «IPRbooks»

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЛУКУМНИХ МАС НА ОСНОВІ МОДИФІКОВАНИХ ЗЕРНОВИХ КРОХМАЛІВ

Толстих В.Ю.

к.т.н., доц.

Гордієнко Л.В.

к.т.н., доц.

Одеська національна академія харчових технологій

Серед великого асортименту східних солодошів лукум користується великим попитом у споживачів завдяки використанню натуральних рецептурних компонентів при його виготовленні, низькій калорійності та легкій засвоюваності [1]. За своєю структурою лукум збивний представляє собою піноподібний виріб, що складається з двох дисперсних фаз – твердої і газоподібної. Лукумні маси отримують диспергаційним способом.

В якості структуроутворювача при виробництві збивних східних солодошів використовується вуглеводмісткий компонент – картопляний крохмаль. Молекула крохмалю побудована з великої кількості залишків простих цукрів і є сумішшю двох типів полімерів – амілози та амілопектину. Їх співвідношення визначає здатність крохмалю розчинятися при нагріванні з утворенням в'язких колоїдних систем – клейстерів. Утворення клейстеру

відбувається при нагріванні крохмалю у присутності води під дією високих температур, що призводить до руйнування внутрішньої структури крохмальних зерен - розчиняється і частково виходить в зовнішнє середовище полісахарид амілоза і сильно набрякає амілопектин. При охолодженні крохмалі утворюють гелеподібні структуровані шари, сольватовані дисперсійним середовищем і які дифузно переходять в золь у міру видалення від поверхні часток дисперсної фази [2].

Використання крохмалю при виробництві збивних східних солодошів у якості загусника і стабілізатора структури сприяє збільшенню в'язкості та підвищенню стабільності лукумної піни. Проте властивості клейстеру нативних крохмалів часто не відповідають необхідним вимогам, так для утворення драглів використовується велика кількість води (10-12-кратна до маси крохмалю), яку потім необхідно видалити, тому процес уварювання тривалий при досить низьких температурах, щоб уникнути можливого пригорання рецептурної суміші. Формування структури драглів протікає дуже повільно - впродовж 18-24 годин, тому вироби не можуть формуватися на механізованих лініях.

Для вдосконалення технології приготування лукуму збивного і надання необхідної текстури виробам досліджена доцільність використання в якості вуглеводної складової різних видів модифікованих зернових крохмалів. Сучасні методи модифікації - хімічний, фізичний, біохімічний і комбінований - дозволяють надати крохмалям специфічні технологічні властивості, що можуть бути використані при розробці нових видів кондитерських виробів, зокрема східних солодошів. В процесі модифікації відбувається спрямована зміна властивостей - розчинності, в'язкості, прозорості, стабільності клейстеру, що дозволяє використовувати крохмалі в якості стабілізаторів, регуляторів консистенції, наповнювачів, а також знижувати калорійність і зберігати тривалий час свіжість виробів [3].

При високотемпературній технологічній обробці зернової сировини (пшениці, рису, кукурудзи, ячменю, вівса) зі звичайних крохмалів можуть

утворюватися так звані резистентні крохмалі (РК). Вони проявляють цінні функціональні властивості при використанні їх в якості сировини для кондитерських виробів драглеподібної структури. РК знижують ризик ряду захворювань та володіють пробіотичними властивостями (прискорюють і стимулюють ріст біфідо- і лактобактерій), тривале їх споживання сприяє втраті маси тіла і виведенню з організму токсинів.

Оцінити характер формування структури лукумних мас в процесі приготування та формування можна за їх основними реологічними властивостями – в'язкісними, пенетраційними, адгезійними. Доведена можливість повної заміни в рецептурі «Лукуму шоколадного» картопляного крохмалю на резистентний крохмаль з ячменю, кукурудзи та пшениці. Встановлено, що лукумні маси, як усі піноподібні структури, проявляють псевдопластичні властивості, руйнування яких відбувається при швидкості зсуву 5с^{-1} та температурі $60\text{ }^{\circ}\text{C}$. В'язкість зразків на ячмінному та пшеничному крохмалі приблизно збігається з в'язкістю контрольного зразка, тоді як в'язкість маси на кукурудзяному крохмалі знижується (табл. 1).

Таблиця 1

Структурно-реологічні властивості «Лукуму шоколадного» з додаванням

РК

Показники	Зернові резистентні крохмалі			
	контроль	кукурудзяний	ячмінний	пшеничний
В'язкість ($j=5\text{с}^{-1}$), $\text{Па}\cdot\text{с}$	756	624	737	742
Гранична напруга зсуву, кПа	30,0	27,8	38,8	49,7
Адгезійна міцність, кПа	0,98	0,78	0,58	0,39

Гранична напруга зсуву – одна з основних структурно-механічних характеристик піноподібних мас. Внесення ячмінного та пшеничного резистентних крохмалів в дослідні зразки сприяє закріпленню каркасу лукумної маси і скороченню тривалості вистоювання, тоді як внесення кукурудзяного крохмалю послаблює структуру лукумної маси по відношенню до контрольного зразка, міцність зменшується на 2,5 %.

Адгезійна напруга лукумних мас в процесі структуроутворення знижується, причому після 30 хвилин вистоювання відбувається її стабілізація. Найбільша адгезійна міцність характерна для контрольного зразка, а найменша – для зразка на пшеничному резистентному крохмалі.

Формування стійкої структури піни лукуму на резистентному крохмалі відбувається швидше, ніж на нативному. Необхідну структурну міцність виробу на пшеничному крохмалі досягають за 8 годин вистоювання, на ячмінному – за 10, на кукурудзяному – за 12, що суттєво скорочує тривалість технологічного процесу. Органолептичні показники лукумів відповідають вимогам ДСТУ на східні солодощі.

Таким чином, застосування модифікованих зернових крохмалів дозволить регулювати структурно-реологічні властивості лукумних мас для одержання виробів необхідної текстури, значно скоротити тривалість технологічного процесу, а також дасть можливість створювати нові технології низькокалорійних солодощів з оригінальними органолептичними властивостями.

Список літератури:

1. Иоргачева Е.Г. Перспективы производства низкосахаристых восточных сладостей на рынке Украины / Иоргачева Е.Г., Гордиенко Л.В., Толстых В.Ю., Аветисян К.В. // Пищевая наука и технология. – 2012. - № 1. – С. 3-5.
2. Полумбрик М.О. Вуглеводи в харчових продуктах і здоров'я людини. – К.: Академперіодика, 2011. – 487 с.
3. Матвеева И.В., Нестеренко В.В. Модифицированные крахмалы в пищевой промышленности / Кондитерское и хлебопекарное производство. - № 4, 2011. – С. 18-21; № 6, 2011. – С. 30-33.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОАКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Туровська Г.І.

к.т.н., доцент, доцент

Туровська А.О.

магістрант

Національний університет водного господарства та природокористування

Сучасне підприємство – це складний багаторівневий механізм, який повинен постійно самоудосконалюватися. Рух за інерцією або зипинка у розвитку, – неприпустимі. Адже за ними неминуче настають деградація, спад, згортання діяльності. Відповідно основними орієнтирами, до яких повинні прагнути підприємства для підвищення власної конкурентоспроможності та позитивного іміджу, повинні бути: турбота про навколишнє середовище, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення населення безпечною високоякісною продукцією, поліпшення умов праці персоналу на робочих місцях.

З метою довіри та регламентації відносин в основному виробничому ланцюжку «постачальники – виробник – споживачі», який формується в системах менеджменту і є сукупністю взаємозалежних процесів, спрямованих на отримання результату, було розроблено та впроваджено низку міжнародних стандартів управління та рекомендацій, які стають складовими загального менеджменту корпоративної діяльності підприємства, результативність та ефективність впровадження яких можлива лише за наявності в менеджерів ризик-орієнтованого мислення та розуміння процесного підходу. На жаль, ця робота проводиться недостатньо активно. У першу чергу, це викликано відсутністю на підприємствах фахівців, здатних кваліфіковано, професійно створити такі системи, або відсутність коштів для їх залучення з наукових організацій. Перешкодою для впровадження нових, більш досконалих систем

управління, які потребуватимуть додаткових зусиль, знань та часу для осмислення, є також відсутність мотиваційних стимулів і наявний психологічний бар'єр. Тому тільки окремі підприємства України за своєю ініціативою впровадили, а деякі довели до сертифікації системи управління, виходячи з базових позицій. Були зроблені певні кроки до більш широкого втілення ризик-орієнтованого підходу у сферу управління господарською діяльністю. Метою цього стало адаптувати вже застарілий механізм державного управління під сучасний соціально-економічний уклад і ринкові відносини, які лише починають укорінюватися в нас і є вже сталими в країнах ЄС.

Загалом нинішня система управління не є перепорою для впровадження сучасних міжнародних систем менеджменту. Проблема в тому, що на пострадянському просторі лише 20 % систем менеджменту є дієвими, завдяки зацікавленості керівництва, а 80 % , на жаль, формальними. У країнах ЄС все ж навпаки. Тому одним з ключових питань залишається культура безпеки, загальна та на рівні топ-менеджерів.

Таким чином, ризик-орієнтоване мислення потрібне для досягнення результатів системи менеджменту. Воно передбачає реалізацію підприємством комплексу заходів і методів для управління численними небезпеками і можливостями, що впливають на її здатність досягати запланованих цілей, та їх контролю. Ризик-орієнтоване мислення дозволяє організаціям систематично виявляти й ефективно усувати та ідентифікувати небезпеки, оцінювати їх ризики, управляти ними, а також визначати і впроваджувати запобіжні дії для усунення і зниження їх ризику. Це дає можливість створити більш сильні системи менеджменту якості підприємства за рахунок формування нового підходу, заснованого на управлінні ризиками. Запровадження ризик-орієнтованого підходу є складовою проактивної діяльності підприємства, оскільки, виявивши ймовірність настання ризику та призначивши заходи з покращання, можна запобігти його виникненню. Правда, не всі процеси системи менеджменту мають один і той же рівень ризику з точки зору впливу на здатність організації виконувати свої завдання у відповідності до

встановлених вимог. Наприклад, для одних організацій наслідки поставки невідповідної продукції і послуг можуть викликати незначні незручності замовника, а для інших виявитися фатальними. Тому організації повинні зробити запобіжні дії частиною процесів систем управління якістю та безпекою праці, а також визначити, як буде здійснюватися контроль, оцінка й аналіз результативності та ефективності цих дій і процесів. При цьому керівники всіх рівнів повинні бути залучені до процесу виявлення, усунення небезпек і зниження їх ризиків, а питання вибору заходів управління ризиками необхідно обговорювати на нарадах керівництва. В організаціях надзвичайно важливо налагодити комунікаційні канали на всіх рівнях для передавання інформації про небезпеки, особливо щодо питань охорони праці.

На сьогодні впровадження ризик-орієнтованого мислення на підприємствах є базовою вимогою всіх стандартів ISO в галузі систем менеджменту якості, екології, гігієни і безпеки праці тощо. Тому для формування ризик-орієнтованого мислення потрібно розуміти його модель. Відповідно дослідженням В. Цопи, за основу можна взяти модель управління ризиками «Метелик», згідно з якою ризик-орієнтоване мислення формується на ґрунті суворого причинно-наслідкового зв'язку.

Мислення, засноване на ризиках, зорієнтовує організацію на планування дій, пов'язаних з вивченням ризиків і впровадженням заходів щодо управління ними в процеси своєї системи менеджменту, а також оцінювання результативності цих дій. При цьому, будь-які заходи, вжиті для реагування на ризики, мають бути пропорційні потенційній небезпеці впливу на відповідність продукції та послуг, а також рівню екологічного впливу організації або її безпеці. Відповідно, запровадження концепції ризик-менеджменту потребуватиме від підприємств застосування як технологій та методів оцінювання ризику, так і методологій та інструментів покращання діяльності.

У цілому широке впровадження ризик-орієнтованого мислення стане важливим кроком для українських підприємств та організацій.

ПІЛЬГИ НА ОТРИМАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ОСОБАМ, ПРИРІВНЯНИМ ДО НИХ

Удовенко Ю.О.

к. ю. н., доцент кафедри правового регулювання економіки,
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»

Військовослужбовці та добровольці, які брали участь у антитерористичній операції на сході України в подальшому отримали статус учасника бойових дій, інваліда війни та члена родини загиблого ветерана війни. Тобто на сьогодні ці особи користуються гарантіями соціального захисту, пільгами, серед яких й право на отримання земельних ділянок.

Згідно з п. 14, ст. 12 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасникам бойових дій та особам прирівняним до них надаються пільги на першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва [3]. Звідси слідує, що такі особи можуть отримати земельні ділянки як у приватну власність так і у користування із земель державної або комунальної форми власності.

Відповідно до Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» учасники бойових дій та особи прирівняні до них можуть першочергово отримати земельні ділянки [3]. Земельним кодексом України (далі – ЗК України) передбачені розміри безоплатної передачі земельних ділянок:

- для ведення садівництва — не більше 0,12 гектара;
- для будівництва і обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка) у селах — не більше 0,25 гектара, в селищах — не більше 0,15 гектара, в містах — не більше 0,10 гектара [2].

Крім того, у ст. 121 ЗК України зазначено, що учасники бойових дій та їх сім'ї можуть скористатися правом безоплатної передачі земельних ділянок із

земель державної або комунальної власності за загальною чергою (зокрема, не більше 0,2 га для особистого селянського господарства, не більше 0,10 га для індивідуального дачного будівництва тощо). Приватизація таких земельних ділянок здійснюється лише один раз по кожному виду використання (ч. 4 ст. 116 ЗК України) [2].

Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» передбачає право на отримання земель городництва учасниками бойових дій [3]. Проте, у ст. 36 ЗК України зазначено, що такі земельні ділянки можуть надаватися лише в оренду [2]. Тобто, учасники бойових дій та особи, прирівняні до них можуть отримати такі земельні ділянки лише у користування.

Значна кількість військовослужбовців бажає скористатися правом приватизації землі. Так, з початку запровадження пільг щодо отримання земельних ділянок 180 тисяч учасників бойових дій та членів їх родин звернулися до головних управлінь Держгеокадастру в областях із заявами про отримання земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Понад 135 тисяч осіб отримали дозволи на розробку такої документації, а 46 тис. особам було відмовлено у задоволенні такого клопотання [5]. Проте, під час приватизації земельних ділянок ветерани антитерористичної операції стикаються зі складнощами, зокрема, що стосуються непридатності земельних ділянок державної чи комунальної форми власності, чи з відсутністю земель запасу тощо. Тому, для врегулювання цієї проблеми Кабінетом Міністрів України 7 червня 2017 року було ухвалено Постанову №413 «Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними». Але вона не вирішила наявні проблеми [4]. Проект Закону від 19.01.2018 р. № 7511 «Про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гарантій реалізації учасниками бойових дій та осіб, прирівняних до них, в тому числі учасниками антитерористичної операції, Революції Гідності та їх сім'ями пільг на одержання земельних ділянок, а також припинення корупційних зловживань у

сфері розпорядження землями державної та комунальної власності» [5], розширив пільги ветеранів антитерористичної операції. Тобто, ці особи будуть мати право на першочергове відведення земельних ділянок для ведення особистого селянського господарства. Проте, ми вважаємо, що було б доречним розширити перелік земель, які підлягатимуть першочерговому відведенню, зокрема, це: землі для індивідуального дачного будівництва, для ведення садівництва, для ведення фермерського господарства незалежно від реєстрації місця проживання чи місця перебування. Адже, незважаючи на те, що ЗК України гарантує право отримання земельних ділянок із земель державної та комунальної форми власності безоплатно, не залежно від місця реєстрації чи проживання, учасникам антитерористичної операції відмовляють у наданні земельної ділянки. Тому, вважаємо за необхідне у ЗК України закріпити правила черговості отримання земельних ділянок.

Законопроектом також пропонується запровадити тимчасові обмеження у використанні земельних ділянок, які отримуються учасники бойових дій та особами прирівняними до них : встановити 7- річну заборону на відчуження таких земельних ділянок, передачу їх в користування третім особам, зміну їх цільового призначення [5]. Проте, такі обмеження, на нашу думку, суперечитимуть Конституції України, яка визначає, що кожен має право вільно володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю [1]. Крім того, дискусійним є запровадження обмеження, що стосуються розміру земельної ділянки, яка повинна бути надана в оренду для городництва (0,6 гектара).

Згідно законопроекту № 7511 запроваджується грошова компенсація за землю, яка може бути «виплачена у разі відсутності земель запасу державної або комунальної власності на території якої громадянин виявив бажання одержати земельну ділянку у власність, або у разі добровільної відмови осіб від одержання таких земельних ділянок безоплатно у власність. Розмір цієї компенсації складає близько 78 400 тисяч гривень, яка має бути виплачена не пізніше ніж за рік з дня реєстрації звернення» [5]. Проте, ми вважаємо, що така компенсація обмежує права учасників антитерористичної операції, оскільки

відчужуючи за договором купівлі - продажу земельну ділянку потрібно враховувати не нормативну оцінку землі, а експертну, тобто ринкову вартість об'єкта згідно Закону України «Про оцінку земель», яка буде вищою від запропонованої ціни.

Список літератури:

1. Конституція України: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 26 червня 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10. 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 3-4. - Ст. 27.
3. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Законом України від 22.10.1993 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 45. - Ст. 425.
4. Деякі питання удосконалення управління в сфері використання та охорони земель сільськогосподарського призначення державної власності та розпорядження ними : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.06. 20017 р. // Офіційний вісник України. - 2017. - № 51. - Ст. 15689.
5. Законопроект «Про внесення змін до Земельного кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гарантій реалізації учасниками бойових дій та осіб, прирівняних до них, в тому числі учасниками антитерористичної операції, Революції Гідності та їх сім'ями пільг на одержання земельних ділянок, а також припинення корупційних зловживань у сфері розпорядження землями державної та комунальної власності». – [Електронний ресурс]. – режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63352.

СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПОЛОМ ТА ЄВРОЮСТОМ

Устименко О.С.

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри

конституційного і міжнародного права

факультету № 4

Харківського національного університету внутрішніх справ

Сучасний етап розвитку нашої держави характеризується зміцненням співробітництва між державами та міжнародними організаціями у різних сферах. В першу чергу, особливої уваги потребує співробітництво в правоохоронній сфері, яке обумовлене розвитком транснаціональної злочинності, яка зачіпає інтереси двох і більше держав.

На сьогоднішній день Україна активно співпрацює з різними країнами на підставі міжнародних договорів та на засадах взаємності. Крім того, правоохоронна діяльність нашої країни пов'язана з діяльністю європейських інституцій, таких як Європол (Європейський поліцейський офіс) та Євроюст (Європейська організація з питань юстиції).

Як відомо, Європол виступає спеціальною інституцією Європейського Союзу, установою правопорядку, метою якої є підвищення якості взаємодії компетентних органів країн у сфері протидії транснаціональній злочинності. Європол поширює свою діяльність на територію 28 держав-членів ЄС. Крім того, Європол компетентний встановлювати співробітництво з третіми державами, які не входять до складу ЄС [1, с. 150], шляхом укладання угод про оперативне та стратегічне співробітництво з метою попередження та протидії транснаціональній злочинності шляхом обміну оперативними даними та технічною інформацією.

Євроюст виступає установою Європейського Союзу з функціями прокуратури і наділений компетенцією щодо здійснення координації слідчих

заходів прокуратур та інших правоохоронних органів держав-членів [2, с. 190]. Ця інституція покликана стимулювати і покращувати координацію між національними органами слідства та обвинувачення і покращувати співробітництво між ними [3, с. 4]. Слід звернути увагу і на те, що до розгляду Євроюсту належать всі види тяжких злочинів та правопорушень, що входять до компетенції Європолу, а також злочини у сфері високих інформаційних технологій, шахрайства, корупції; будь-які злочини, що зазіхають на фінансові інтереси Європейського Союзу; екологічна злочинність [4, с. 92].

Варто зауважити, що Євроюст, як і Європол, також укладає угоди про співробітництво з третіми державами, не членами ЄС. На підставі вищевикладеного, можна зробити висновок, що співробітництво України з цими організаціями здійснюється в рамках угод про співпрацю.

Так, 14 грудня 2016 р. між Україною та Європолем була підписана Угода про оперативне та стратегічне співробітництво, яка набрала чинності 12 липня 2017 року та припинила дію попередньої Угоди між Україною та Європолем про стратегічне співробітництво 2009 року, метою якої було посилення співробітництва держав-членів ЄС, які діють через Європол, з Україною в запобіганні серйозним формам міжнародної злочинності, їхньому виявленні, припиненні та розслідуванні, шляхом обміну стратегічною й технічною інформацією [5, ст. 1].

Відповідно до ст. 4 чинної Угоди про оперативне та стратегічне співробітництво крім обміну інформацією, співробітництво може включати: обмін спеціальними знаннями, загальними зведеннями, результатами стратегічного аналізу, інформацією щодо процедур кримінальних розслідувань, інформацією про методи запобігання злочинності, участь у навчальних заходах, а також надання консультацій та підтримки в окремих кримінальних розслідуваннях [6, ст. 4].

Таким чином, завдяки укладеній угоді українським правоохоронцям надана можливість брати участь у спільних поліцейських заходах разом з іноземними колегами, здійснювати обмін і аналіз оперативної та стратегічної

інформації, встановлювати місцезнаходження злочинців, які перебувають у розшуку, створювати міжнародні спільні слідчі групи тощо.

Самостійним структурним підрозділом апарату Національної поліції України, який забезпечує представництво України в Європейському поліцейському офісі є Департамент міжнародного поліцейського співробітництва, який є центром координації та забезпечення взаємодії правоохоронних органів України з компетентними органами зарубіжних держав з питань, що належать до сфери діяльності Європолу.

Також важливим кроком співпраці України з Європейським Союзом у правоохоронній сфері стало підписання 27 червня 2016 р. Угоди про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції [7], яка була ратифікована Законом України № 1839-VIII від 08.02.2017 р.

Відповідно до ст. 2 вищезазначеної Угоди, її метою є посилення співробітництва між Україною і Євроюстом у боротьбі з тяжкими злочинами, зокрема організованою злочинністю і тероризмом [8, ст. 2]. Відповідно до цього документу, сторони можуть обмінюватися інформацією, яка є необхідною та відповідною, для досягнення мети цієї Угоди. Угодою також визначаються канали передачі інформації. Сторони визнають, що належне та адекватне опрацювання і обробка персональних даних, які вони отримують одна від одної, є критично важливим для збереження довіри щодо застосування цієї Угоди.

Доцільно відмітити, що Україна несе відповідальність за будь-яку шкоду, заподіяну в результаті юридичних чи фактичних помилок у даних, обмін якими був здійснений з Євроюстом, відповідно до свого чинного законодавства

Компетентним органом в Україні для виконання Угоди між Україною та Євроюстом є Генеральна прокуратура України [8, ст.4].

Таким чином, чинні Угоди про співробітництво між Україною та Європолем і Євроюстом створюють правову базу для використання Україною можливостей цих організацій, а саме: компетентні органи України і ЄС зможуть ефективно співпрацювати у розслідуванні тяжких злочинів

транснаціонального характеру, обговоренні питань що стосуються співробітництва в цілому, боротьби з організованими злочинними угрупованнями в сферах кіберзлочинності, тероризму, торгівлі людьми тощо.

Крім того, на наш погляд, до основних напрямів співробітництва України з інституціями Європейського Союзу у правоохоронній сфері, є: обмін стратегічною і оперативною інформацією, збір доказів, переслідування та видача злочинців, створення спільних слідчих груп, посилення співпраці та організація робочих візитів представників правоохоронних органів іноземних держав, надання інших видів допомоги з метою протидії міжнародній злочинності тощо.

На підставі вищевикладеного, можна дійти висновку, що Україна доклала чимало зусиль для того, щоб співпрацювати з державами-членами Європейського Союзу та його правоохоронними органами (Європолом та Євроюстом) з метою подолання масштабної проблеми сучасності – транснаціональної організованої злочинності, а також підвищення рівня законності, безпеки та правопорядку в Україні

Список літератури:

1. Чорноус Ю.М. Завдання міжнародних організацій у боротьбі зі злочинністю / Ю.М. Чорноус // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2011. - № 25. – С. 144-152.

2. Стрельцова О.В. Організаційний механізм Європейського Союзу в сфері спільної кримінальної політики. *Юридична наука*. 2011. № 4-5. С. 185-191.

3. Кропнов В.О. Інституції Європейського Союзу у сфері охорони права та здійснення правосуддя // Теорія та практика державного управління. 2013. № 3(42). С. 1-6. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/tpdu/2013-3/doc/5/05.pdf>

4. Грицаєнко Л. Органи Європейського Союзу з боротьби зі злочинністю та правові засади їх співробітництва з Україною. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2012. № 1. С. 91-95.

5. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про стратегічне співробітництво // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_954

6. Угода між Україною та Європейським поліцейським офісом про оперативне та стратегічне співробітництво // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_001-16

7. Офіційний сайт Євроюсту. URL: <http://www.eurojust.europa.eu> (дата звернення: 08.03.2018 р.).

8. Угода про співробітництво між Україною та Європейською організацією з питань юстиції від 27.06.2016 р. // База даних «Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_024-16

ДИНАМІКА СТАНУ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД 1992–2012 РР

Усцький І.М.

к.с.-г.н. пров. наук. співр., зав. лабораторії підвищення стійкості лісів

Михайліченко О.А.

наук. співр. лабораторії підвищення стійкості лісів,

Український науково-дослідний інститут лісового господарства та
агролісомеліорації ім. Г. М. Висоцького

Узагальнення матеріалів обстежень стану лісів протягом 1992–2012 рр. свідчить про нерівномірність масштабів патологічних процесів у різні періоди. Зміни стану дубових деревостанів залежать від багатьох чинників і зокрема від погодних особливостей того чи іншого періоду та лісогосподарської активності. Дубові деревостани у Харківській області займають найбільшу площу і відповідно масштаби патологічних процесів в них найбільші. Основним фоном

на якому розвиваються хвороби та шкідники є їх переважне порослеве походження другої та подекуди і третьої генерації. Ці деревостани частіше зазнають господарського втручання, зокрема вибіркового санітарного рубки і тому вони менш стійкі до кліматичних змін.

Вікова структура дубових деревостанів свідчить, що за весь 20-річний період спостережень патологічні процеси відмічали в деревостанах від I до XIX класів віку. Проте найбільша частка площ таких деревостанів – 41 % припадає на VIII та IX класів віку. Частка площ деревостанів VIII–XI класів віку складає близько 70 % від площі дубових деревостанів у яких відмічали ті чи інші патологічні процеси. Загалом крива розподілення площ таких деревостанів за класами віку близька до нормального та має чіткий правосторонній ексцес. Різке збільшення масштабів патологічних процесів відмічено після VII класу віку. Станом на 1994 р. пік поширення патологічних процесів спостерігали в деревостанах V та XI класів віку. Станом на 1997, 2000, 2006, та 2009 рр. пік всихання спостерігали в деревостанах VIII класу віку. Станом на 2003 р. найбільше всихали деревостани IX класу віку, а станом на 2012 р. – X класу віку. Зміщення піку патологічних процесів в дубових деревостанах X і більше класів віку пов'язано втратою стійкості деревостанів виключених із господарського користування, вік рубки яких вищий за вік природної стійкості.

Характер зміни площ дубових деревостанів в яких спостерігали патологічні процеси, за період, що розглядається, свідчить про поступове їх зростання з 1994 до 2009 рр. Станом на 2012 р. площа всихання дубових деревостанів знизилась майже на 6,5 тис. га порівняно із даними станом на 2009 р., коли масштаби патологічних процесів були найбільшими. Ініціюючі фактори патологічних процесів в тій чи іншій мірі взаємопов'язані, проте в конкретних умовах зміна стану деревостанів відбувається під впливом одного чи двох факторів.

Гідрологічні фактори, зокрема різка зміна рівня ґрунтових вод, підтоплення та інші, залежать, як від опадів так і від діяльності людей чи тварин (зокрема бобрів). Ці чинники відмітили протягом 1992–2003 рр. За

період 2001–2003 рр., причиною погіршення стану дубових деревостанів на близько 43 % площ від площі всіх деревостанів в яких відмічені лісопатологічні процеси є гідрологічні фактори. Вплив цих факторів на стан лісів, за обліками станом на 2006–2012 рр., був не значним і не перевищував 2–3,5 %. Буреломи, вітровали та сніголами (стихія) були відмічені на незначних площах станом на 2003 р. та 2009 р. Кліматичні фактори (посуха, заморозки, високі температури та ін.) були названі основною причиною погіршення стану дубових деревостанів в період 2004–2006 рр. на 23 % площ деревостанів, що всихали в тому чи іншому ступені.

Безпосередній вплив людей на стан деревостанів, в основному рекреаційне навантаження, за весь період спостережень не перевищував 2,0 % від усіх деревостанів в яких відмічали патологічний відпад дерев. Господарська діяльність (різке зниження повноти, відсутність доглядів та ін.) є причиною патологічного відпаду дерев на 0,1–5,5 % площ таких деревостанів. Найбільший негативний вплив господарської діяльності на стан деревостанів відмічався станом на 1994 р. та 2006 р. відповідно 5,7 % та 4,7 %. Пожежі в дубових деревостанах, як фактор погіршення їхнього стану, відмічені станом 1994, 1997, 2003 та 2009 рр. на 0,03–0,2 % площ деревостанів, що всихали.

Пожежі в дубових деревостанах, мали місце зокрема в ДП «Жовтневе ЛГ» станом на 1994 р. на площі близько 15,8 га, станом на 1997 р. в ДП «Зміївське ЛГ» на площі 1,3 га, та станом на 2003 р. в ДП «Куп'янське ЛГ» і ДП «Чугуєво-Бабчанське ЛГ» відповідно на площі 2,2 га і 18,4 га. Негативний вплив промислових викидів на стан лісів відмічений станом на 1994 р. (5,0 %) та 2006 р. (0,1 %). Умови росту (невідповідність лісорослинним умовам, порослеве походження), як ініціюючі фактори патологічного всихання відмічені в періоди станом на 2000 р., та 2006 р. відповідно 10,5 % та 10,8 % відповідно.

Постійним суттєвим фактором погіршення стану деревостанів у всі періоди є хвороби. За 20 років спостережень частка площ деревостанів в яких причиною погіршення стану були хвороби (опеньок осінній, мікози крон та ін.)

поступово і нерівномірно збільшувалась, і станом на 2006, 2009, 2012 рр. відповідно досягла 27 %, 50 % та 59 %. Вплив шкідників на стан деревостанів відмічали станом на 1994–2003 рр. і найбільш суттєво станом на 1997 р. – 36 %. В періоди станом на 2006, 2009 та 2012 рр. навпаки впливу шкідників на стан деревостанів не відмічали.

У всі періоди обліків від 5 до 40 % випадків причини погіршення стану деревостанів не були визначені. Переважаючими причинами погіршення стану дубових деревостанів за весь період спостережень є хвороби, кліматичні зміни та зміни водного режиму деревостанів, які домінували в залежності від періоду обліків: гідрологічні чинники – станом на 2003 р., кліматичні зміни станом на 2006 р., хвороби – станом на 2009 р.

Масштаби патологічних процесів в державних лісогосподарських підприємствах Харківщини різні і залежать від їхнього географічного положення, породного складу деревостанів, їхньої вікової структури. Частка площ дубових деревостанів в яких спостерігали патологічні процеси від загальної суми площ за весь період спостережень (1992–2012 рр.) характерна для кожного господарства, і найбільший відсоток площ таких деревостанів відмічений в різні періоди.

Отже, найбільші площі таких дубових деревостанів у ДП «Гутянське ЛГ» відмічено станом на 1997 р. – 33 %, і в наступні періоди частка площ становить від 8 до 16 %. Пік поширення патологічних процесів в ДП «Близнюківське ЛГ» відмічено станом на 2000 р. – 68 %, і в наступні періоди поступово зменшувався до 0,3 % станом на 2012 р. В ДП «Вовчанське ЛГ» найбільше поширення патологічних процесів в дубових деревостанах відмічено станом на 2003 р. (2001–2003 рр.) – 35,5 %. В наступні періоди частка площ таких деревостанів коливається від 9 до 20 % з чіткою тенденцією до збільшення. Станом на 2006 р. максимальний відсоток площ патологічних дубових деревостанів зафіксовано в ДП «Чугуєво-Бабчанське ЛГ» – 39,6 %. У наступні періоди частка площ таких деревостанів суттєво знижується і 2012 р. сягає 7,4 %.

Максимальна частка площ всихаючих деревостанів від загальної суми площ за весь період спостережень у ДП «Жовтневе ЛГ», ДП «Зміївське ЛГ» та ДП «Куп'янське ЛГ» відмічено станом на 2009 р, відповідно 29,5 %, 42,5 % та 39,6 %. Нерівномірність поширення патологічних процесів в різних господарствах вірогідно залежить також від їхнього географічного положення. Так ДП «Гутянське ЛГ» знаходиться в межах водорозділів р. Мерла, яка відноситься до басейну р. Дніпро, на відміну від інших господарств, які розміщені в басейні р. Сіверський Донець. ДП «Близнюківське ЛГ» в основному розміщене на лівому березі р. Сіверський Донець і дубові деревостани тут зосереджені в невеликих за площею урочищах. Дубові деревостани ДП «Куп'янське ЛГ» розміщені на водорозділі річок Оскіл та Сіверський Донець. Дубові деревостани ДП «Жовтневе ЛГ», ДП «Зміївське ЛГ» та ДП «Чугуєво-Бабчанське ЛГ» приурочені до правих приток р. Сіверський Донець. ДП «Вовчанське ЛГ» знаходиться на північному-сході області і верхній частині течії р. Сіверський Донець. Вірогідно кліматичні зміни на початку періоду спостережень – станом на 1997 р, негативно вплинули на дубові деревостани найвищої частини області – ДП «Гутянське ЛГ», та дещо пізніше, станом на 2000 р. на невеликі урочища степової частини області лівого берега р. Сіверський Донець (низинна частина області) – ДП «Близнюківське ЛГ».

Станом на 2003 р. досягли максимуму патологічні процеси в дубових деревостанах верхньої течії р. Сіверський Донець. Станом на 2009 р. найбільших масштабів патологічні процеси набули в дубових деревостанах середньої течії річки в ДП «Жовтневе ЛГ», ДП «Зміївське ЛГ» та ДП «Чугуєво-Бабчанське ЛГ». На період раніше, станом на 2006 р., піку поширення патологічних процесів досягли дубові деревостани в ДП «Куп'янське ЛГ» на водорозділі нижньої частині течії р. Оскіл та середньої частини течії р. Сіверський Донець.

Вірогідно поширення патологічних процесів в дубових деревостанах пов'язане з висотними відмітками схилів та водорозділів річок, тому що їх

максимальне поширення відмічено раніше в господарствах, що знаходяться у верхній частині течії річок.

АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАНЬ ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ»

Федулова Л.І.

Інститут експертно-аналітичних та наукових досліджень Національної
академії управління при Президентіві України, м. Київ
зав. Центру досліджень економічної політики, д.е.н., проф.

Сьогодні в економічно розвинутих країнах наука вважається основним інструментом технологічного та соціально-економічного розвитку держави, а одним із завдань державної політики у цій сфері є обґрунтоване визначення пріоритетних напрямів розвитку науки і технологій та здійснення моніторингу їх реалізації. В Україні також здійснюється відповідна процедура, зокрема Законом України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" визначено такі пріоритетні напрями розвитку науки і техніки на період до 2020 р.: 1) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави; 2) інформаційні та комунікаційні технології; 3) енергетика та енергоефективність; 4) раціональне природокористування; 5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; 6) нові речовини і матеріали [1]. Згідно зазначених пріоритетів формуються тематичні напрями наукових досліджень.

Здійснення моніторингу реалізації пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки відбувається на підставі відомостей головних розпорядників

бюджетних коштів, що надавалися Міністерству освіти і науки на виконання законодавчо встановлених вимог. Слід зазначити, що Законом України "Про Державний бюджет України на 2017 рік" передбачалися кошти на проведення досліджень і розробок 23 головним розпорядникам бюджетних коштів, 15 з яких спрямовували кошти на виконання досліджень та розробок за пріоритетними напрямками. Найбільші частки обсягу фінансування на вказані цілі у 2017 р. припадали на НАНУ (61,0 %), МОН – (16,3 %) та НААН – (8,4 %) [2].

Дослідження показують, що бюджетне фінансування НДР в Україні в останні роки зменшується й відбувається це не лише внаслідок збільшення витрат на обороноздатність держави, як пояснюється деякими експертами. На наше переконання (і статистика показує), цей процес розпочався ще до 2014 року й обумовлений, перш за все, відсутністю державної наукової політики, адекватної зовнішнім та внутрішнім викликам. Наслідками недостатнього фінансування науки є наявність процесів, пов'язаних з міграцією та перекваліфікацією кадрів і повною руйнацією матеріально-технічної бази в цій сфері тощо. Для порівняння, якщо взяти до уваги показники питомої ваги витрат на виконання НДР у ВВП, то загалом по ЄС у період з 2014 року по 2016 рік вона складала 2,03%. У розрізі окремих країн ця частка складала: у Швеції – 3,25 %, Австрії – 3,09 %, Німеччині – 2,94 %, Данії – 2,87 %, Фінляндії – 2,75 %, Бельгії – 2,49 %, Франції – 2,22 %. Питома вага загального обсягу витрат у ВВП в Україні у 2016 р. становила 0,48 %, у т.ч. за рахунок коштів державного бюджету – 0,16 %. [3]. Отже, з огляду на малу частку ВВП, яка виділяється на проведення наукових досліджень, наразі в Україні наука не впливає на забезпечення економічного зростання.

Аналіз стану реалізації пріоритетного напрямку розвитку науки і техніки «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави», показав, що із десяти

головних розпорядників, які спрямовували кошти на проведення наукових досліджень за цим пріоритетним напрямом, понад 90 % обсягу фінансування припадає на трьох головних розпорядників – НАН, МОН та НААН. Переважну кількість НТР (99,6 %) виконано за напрямом бюджетного фінансування "Фундаментальні НД", з них 47,3% – науковими установами НАН. За напрямом бюджетного фінансування "ДЦНТП" виконувалося 15 НТР за рахунок коштів МОН. *Державне управління справами* – 16 [2].

Визнаним як науковцями, так практиками є той факт, що основні компоненти сталого розвитку, а саме, економічне зростання, соціальний добробут й захист навколишнього середовища, мають однаково важливе значення. Вони взаємопов'язані та взаємозалежні й повинні розглядатися на комплексній основі. Звідси, сталий і збалансований розвиток являє собою неперервний процес інтеграції, рівноваги й управління компромісами. Зважаючи на ключову роль *управлінського компонента* в концепції сталого розвитку, Комісією ООН з питань сталого розвитку було додано цей четвертий компонент як центральне ядро відомої піраміди.

У 2017 році Державним управлінням справами (ДУС) забезпечено виконання повноважень головного розпорядника бюджетних коштів за 13 бюджетними програмами. Згідно Інформації про виконання основних результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм Державного управління справами за 2017 рік [4] питання щодо фінансування науки «державне управління» реалізовувалось на основі визначеного ДУС Завдання 9. Результати отримано наступні: кількість прикладних наукових досліджень у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики і з питань посередництва та примирення при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів) з пріоритетних напрямів розвитку, од. – 40; середні витрати на виконання 1 прикладного наукового дослідження у сфері державного управління, стратегічних проблем внутрішньої та зовнішньої політики і з питань посередництва та примирення при вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів), тис. грн. - 1,173.1; кількість фундаментальних

наукових досліджень у сфері державного управління з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, од. – 16; середні витрати на виконання 1 фундаментального наукового дослідження у сфері державного управління, тис. грн. – 133,3 [4].

Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України створено в рамках проекту, що імплементується консорціумом партнерів, оцінює результативні показники у бюджетних програмах, що дозволяє показати ефективність використання бюджетних коштів, співвідношення досягнутих результатів та витрат, тривалість виконання бюджетної програми, її необхідність і відповідність визначеній меті, а також порівнювати результати виконання бюджетних програм у динаміці за роками та між головними розпорядниками бюджетних коштів, визначати найефективніші бюджетні програми при розподілі бюджетних коштів.

У цьому контексті, згідно останніх даних у 2017 році кількість результативних показників головних розпорядників бюджетних коштів зменшилася на 205, або 8%, порівняно з 2016 роком. (У 2016 році кількість результативних показників становила 2 373, а у 2017 році – 2 168). У розрізі розпорядників бюджетних коштів, зростання кількості результативних показників порівняно з минулим роком характерне для Державного управління справами – 42 [5].

В останні роки в Україні проголошено курс на здійснення модернізації сектора державного управління, яка серед іншого орієнтована на формування системи публічного управління. Запропоновані реформи розглядаються в якості «...інструменту управлінського забезпечення реалізації економічної, соціальної, політичної та духовно-культурної модернізації України, досягнення належного рівня її національної безпеки, прискорення євроінтеграційного процесу, розкриття інтелектуального потенціалу української нації, створення умов для економічного розвитку на інноваційних засадах і, зрештою, утвердження європейських стандартів життя» [6].

Загалом, перед наукою «державне управління» постають завдання здійснення системних наукових та науково-практичних досліджень в частині удосконалення механізму державного управління у сфері інформатизації; підвищення ефективності застосування механізмів надання експертно-аналітичної підтримки у сфері розробки та ухвалення публічно-управлінських рішень та ін. Така системна робота повинна мати відповідний ресурс, в тому числі – фінансовий. Зазначене вимагає розробки та реалізації сучасних механізмів фінансування не лише наукової сфери взагалі, але й науки «державне управління», посилення ролі якого вимагає серйозних якісних змін.

Список літератури:

1. Закон України "Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки" визначено такі пріоритетні напрями розвитку науки і техніки на період до 2020 р. - <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>

2. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2017 р. Аналітична довідка. - Міністерство освіти і науки України Український інститут науково-технічної експертизи та інформації. - <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nauka/informatsiyno-analitychni/dovidka-realizatsiya-prioritetnikh-napryamiv-rozvitku-nauki-i-tekhniki-ta-otrimani-rezultati-u-2017-r.pdf>

3. Research and development expenditure, by sectors of performance, % of GDP / Eurostat. – Code: tsc00001. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=tsc00001>

4. Інформація про виконання основних результативних показників, що характеризують виконання бюджетних програм Державного управління справами за 2017 рік. - www.dus.gov.ua/sites/default/files/%20Інформація%20про%20бюджет%20головного%20розпорядника%20бюджетних%20коштів%20за%20КВКВ%20030%20«Державне%20управління%20справами»%20за%202017%20рік.pdf

5. Аналіз результативних показників головних розпорядників бюджетних коштів у 2016–2017 рр. – <https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2015/11/2017-12-18-kpis-2016-2017.pdf>

6. Реформа системи державного управління та місцевого самоврядування в Україні: стан, виклики, перспективи здійснення : наук. доп. / авт. кол. ; за заг. ред. В. С. Куйбіди. – Київ : НАДУ, 2018. – 180 с.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Фоменко Т.М.

канд. пед. наук, старший викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет

Сучасна концепція іншомовної освіти ґрунтується на інтегрованому навчанні мови й культури країни, мова якої вивчається, на діалозі рідної та іншомовної культур. Навчання іноземних студентів української мови в період налагодження міжкультурних і міжособистісних зв'язків розуміється як підготовка до міжкультурного спілкування, діалогу культур; процес пристосування до іншої культури, розвиток вторинної мовної особистості.

Міжкультурне спілкування – це специфічна форма взаємодії людей з передачі інформації, цінностей, норм і традицій від людини до людини, що здійснюється за допомогою мови й інших мовних систем [1, с. 103]. Таким чином, формування міжкультурного спілкування необхідно здійснювати на основі міжкультурної взаємодії. Взаємодія викладача та іноземних студентів спрямована на побудову моделі цілісного освітнього процесу в контексті міжкультурного співробітництва.

Безумовно, подолання мовного бар'єру недостатньо для забезпечення ефективності спілкування між представниками різних культур. Для цього потрібно подолати бар'єр культурний. Відповідно до концепції співвивчення мови та культури, «мова має вивчатися не тільки як засіб комунікації, але також як засіб занурення в культуру суспільства, мова якого вивчається» [2, с. 12].

У процесі взаємопроникнення культур іноземні студенти застосовують пізнавальні способи рідної культури та використовують набутий досвід для усвідомлення іншомовної культури, починають орієнтуватися під час міжкультурного спілкування та діяти відповідно до загальноприйнятих норм цієї культури. Культурологічна обізнаність сприяє правильній інтерпретації подій, що відбуваються в конкретній ситуації в іншомовному середовищі, а також запобіганню непорозуміння в процесі міжкультурного спілкування.

Таким чином, зростає роль засвоєння іноземними студентами не лише мовленнєвих умінь і навичок, але й соціокультурної інформації про Україну; норм і способу життя, системи понять, кодексу поведінки, загальноприйнятих форм діяльності, правил, законів, принципів і цінностей суспільства, в якому функціонує мова.

На наш погляд, основне завдання формування готовності іноземних студентів до міжкультурного спілкування полягає у підготовці до засвоєння особливостей національно-культурної специфіки мовленнєвої поведінки носіїв мови, а також засвоєнні системи культурних цінностей, зразків мовленнєвої та немовленнєвої поведінки, прийнятих у іншомовному соціокультурному середовищі.

З метою успішного включення іноземного студента у нове соціокультурне середовище необхідно організувати освітню діяльність, яка б забезпечувала його соціалізацію, сприяла формуванню готовності до міжкультурного спілкування. Серед завдань, які необхідно вирішувати в процесі вивчення української мови, щоб досягти ефективних результатів у формуванні готовності іноземних студентів до міжкультурного спілкування, можна виокремити такі:

- насичення змісту навчальної програми дисципліни «Українська мова» країнознавчими та культурологічними матеріалами;
- розробка та впровадження завдань (ситуацій) актуальної соціокультурної спрямованості;
- збільшення частки колективної та групової роботи іноземних студентів;
- удосконалення різноманітних форм, методів, прийомів і засобів навчання;
- використання інтерактивних методів навчання;
- надання переваги нетрадиційним формам організації занять.

Соціокультурний компонент змісту навчання української мови як іноземної передбачає ознайомлення іноземних студентів із культурно-побутовими особливостями, манерою спілкування, нормами комунікативної поведінки й етикету. Оволодіння українською мовою як засобом спілкування передбачає удосконалення в іноземних студентів умінь використовувати її у різноманітних ситуаціях спілкування.

Мовленнєві ситуації, що створюються на занятті викладачем, мають моделювати умови реального використання української мови у спілкуванні з представниками іншомовної культури. Так, на практичних заняттях з української мови іноземні студенти відпрацьовують вживання етикетних форм вітання, звертання, знайомства, прощання, вибачення, подяки тощо у процесі застосування таких комунікативних вправ, як рольові ігри. Беручи участь у рольовій грі, студенти засвоюють норми мовленнєвої та немовленнєвої поведінки.

Інтерактивні форми та методи навчання допомагають зробити кожного студента не лише слухачем чи спостерігачем, але й активним учасником освітнього процесу. Засвоєння соціокультурної інформації буде більш ефективним, якщо воно здійснюється у співробітництві, коли кожний студент стає активним учасником освітнього процесу. Організаційні форми, які засновані на спілкуванні, діалозі, зіставленні різних поглядів, сприяють формуванню толерантності, поваги до іншої думки, розумінню важливості

існування різних підходів. Для вирішення навчальних завдань викладач може використовувати наступні інтерактивні методи: «мозковий штурм»; навчальні групові дискусії; рольові й ділові ігри; case-study (аналіз конкретних, практичних ситуацій) тощо. Залучення іноземних студентів до міжкультурної комунікативної діяльності на основі інтерактивних методів навчання сприяє розвитку рефлексивних здібностей, емпатії та толерантності; формуванню критичного мислення; розвитку навичок міжкультурного спілкування тощо.

На основі перегляду відеосюжетів, за допомогою навчальних та інформаційних сайтів іноземні студенти знайомляться з етикетними формами; вивчають особливості мовленнєвої поведінки українців в умовах спілкування, особливості культури, традицій України. Комунікативні вправи, мовленнєві ситуації та використання зразків літературних творів і навчальних відеосюжетів допомагають іноземним студентам оволодіти іншомовним мовленнєвим етикетом, навчають виокремлювати загальне й специфічне у мовленнєвій поведінці українців, сприяють включенню у процес міжкультурного спілкування.

Отже, успішне навчання української мови як іноземної неможливе без навчання міжкультурного спілкування та вивчення іншомовної культури, що встановлює для кожного іноземного студента контекст емоційної поведінки, проектує його власне та соціальне існування. Питання формування готовності іноземних студентів до міжкультурного спілкування особливо актуальне у полікультурному освітньому просторі вишу. Організація та реалізація пропонованих видів освітньої діяльності сприяє формуванню готовності до міжкультурного спілкування іноземних студентів.

Список літератури:

1. Основы теории коммуникации / под ред. М.А. Василика. М.: Гардарики, 2003. 615 с.
2. Тарнопольський О.Б., Скляренко Н.К. Стандарти комунікативної поведінки у США: посіб. для студентів старших курсів, які вивчають англ. мову як спеціальність. 2-е вид., випр. і доп. Київ: ІНКООС, 2003. 208 с.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОГРАМ ВЕДЕННЯ СКЛАДУ МАЛОГО ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Хмільовська Д.І.

студентка Східноєвропейського національного університету ім. Лесі

Українки

(0997873844, khmilyovska_06@ukr.net)

Малі торгові підприємства є одним з важливих факторів впливу, які сприяють підвищенню зайнятості населення, виготовлення та розповсюдження національного продукту країни. Тому для продуктивної та тривалої роботи підприємства персоналу необхідно мати повні та достовірні дані про майновий та фінансовий стан підприємства, результатів його діяльності. А тому кожен власник, який хоче щоб його підприємство було прибутковим зацікавлений в тому щоб ці дані були достовірні, а робота з ними була автоматизованою.

Постає завдання автоматизації обігу даних. Уся продукція, якою володіє підприємство повинна бути внесена в базу даних для контролю її обігу від появи до реалізації. Для полегшення та оптимізації роботи малі торгові підприємства використовують програми для ведення складу.

Обираючи такі програми для роботи користувач основним чином повинен звертати увагу на ряд характеристик, які пропонують розробники, а саме:

- швидкість та спрощеність у керуванні складом. Під великий пріоритет підпадають програми у яких обробка та збереження інформації швидша ніж у інших, навіть якщо ці програми є новішими по даті розробки. Звичайно наскільки б не було автоматизоване підприємство, все одно дані вносяться вручну, а тому чим простіша програма для користувача у керуванні, тим швидше користувач оволодіє принципами роботи у середовищі даної програми. Прикладом такої програми є «Деловод».

- Точність. Основна характеристика програми. Програми ведення складу використовують перш за все для обліку продукції. Точність цієї програми мусить бути 100%.
- Автоматичне формування звітності. Великі затрати часу займає самостійне формування звітів по обігу товарів на складі. Тому програма повинна містити форми та відповідні розрахункові формули для автоматичного формування звітності. Інакше вона не буде користуватись попитом серед користувачів, бо саме формування звітності вимагає найбільше часу і зважаючи на людський фактор може мати помилки або неточності під час підрахунків.
- Контроль і аналіз залишку, приходу, руху товару. Актуальною програма буде тільки тоді коли керівник зможе з точністю до одиниці відслідковувати скільки товару поступило на склад, скільки пішло в обіг та яка кількість його реалізувалася на точках збуту. Ще також важливо щоб ці дані якомога частіше оновлювалися та синхронізувались в даній програмі. Так як власник повинен контролювати ці процеси.
- Зниження витрат підприємства. Враховуючи та аналізуючи всі вище перелічені характеристики робочої програми впродовж, наприклад, тижня відповідальний працівник може проаналізувати роботу складу, для зменшення витрат. Це може бути зменшення продукції на складі, скорочення робочого дня, або зменшення контингенту працівників.
- Візуальне оформлення. Велику роль відіграє інтерфейс програми. Користувач, для кращої роботи повинен чітко розбирати візуально усі кнопки та піктограми у робочому вікні, інакше це призведе до тривалого розуміння та засвоєння. Дизайн повинен бути продуманий розробником, потрібно правильно поєднувати кольори тому, що довго працюючи користувач втомлюється, а якщо дизайн робочого поля буде занадто яскравим або ж навпаки блідим то це ще більше вплине на тривалість роботи користувача. Усі шрифти та їх забарвлення, повинні бути читабельними. Розміри усіх вкладок та підписи до них повинні бути відповідними по розміру, а кнопки з піктограмами

зрозумілими. Переважно у програмах ведення складу використовують фото продукції, варто обирати їх за тою ж характеристикою – чіткість та зрозумілість, бо фото великого розміру перевантажують програму та можуть впливати на швидкість синхронізації даних. Прикладом такої програми є UniproRetail

- Робота зі складами у будь який час та будь де. Зручними є програми які можна встановлювати на телефони і вести роботу в режимі офлайн, тобто коли користувачу це буде зручно.

Програми, які дозволяють вести повноцінний і зручний складський облік, дають змогу власнику та керуючому повний доступ до роботи та контролю з даними та відповідно бізнесом. Програми складського обліку дозволять відображати усі дані по обігу з товаром: прихід, повернення, переміщення, списання товару, інвентаризація на складі. Окрім цього такі програми мають печатні форми і з допомогою програми можна вести відповідну документацію.

ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЙ: СУЧАСНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ходзицька В.В.

к.е.н., доцент

доцент кафедри обліку і оподаткування

ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

Ефективне управління в умовах євро інтеграційних процесів в Україні неможливе без принципово ефективного та систематичного механізму управління діяльності корпорацій на всіх рівнях. Структурна перебудова промисловості в Україні за останнє десятиліття супроводжується

безпрецедентним скороченням валового внутрішнього продукту, падінням обсягу промислового виробництва.

В умовах кризових процесів в Україні найважливішим чинником зростання економічної безпеки України стає перетворення систем управління корпораціями. Їх масштаб і темпи мають бути адекватними відповідним параметрам трансформації виробничих відносин. Відставання реформування системи управління у практичній діяльності значною мірою пояснюється недооцінкою перетворюючої суті управління, ігноруванням методологічних принципів перетворення, відсутністю методик створення адаптивних механізмів управління і реінжинірингу. Відсутні методики й для здійснення ефективних управлінських рішень у кризових ринкових системах. Затримка розвитку управління корпораціями стримує перетворення стратегії розвитку всієї виробничої сфери. В результаті процес корінної перебудови виробничих відносин в Україні не забезпечується відповідними темпами формування конкурентоспроможних підприємств. Розвиток ринкових відносин, який супроводжується виходом українських корпорацій на європейські ринки і логічним посиленням конкуренції, викликає необхідність засвоєння та впровадження адекватних сучасним умовам методів, форм та інструментів управління діяльністю суб'єктів господарювання. Тому в умовах глобалізаційних процесів в світовій економіці, постійних змін ринкової кон'юнктури та розвитку ІТ- технологій усе актуальнішою стає трансформація класичних сталих поглядів та розробка новітньої концепції управління.

Статичні конкурентні переваги носять переважно тактичний характер і, як правило, не відображають ключові компетенції корпорацій. Динамічні конкурентні переваги дозволяють досягти сталої конкурентної позиції, забезпечити успішне функціонування корпорації на тривалий період. Виявлення конкурентних переваг корпорації є концентрованим проявом переваги над конкурентами в різних сферах діяльності корпорації за рахунок реалізації ринкових факторів успіху або ключових компетенцій.

Конкурентні переваги не є властивостями іманентними, невід’ємно притаманними конкретній корпорації. Властивістю конкурентних переваг є їх підкореність неоднозначному впливу множини різнорідних чинників. Сучасна технологія сприяє створенню переваг щодо якості, проте може погіршувати параметри собівартості виробів через високі витрати на її придбання. Динамічність конкурентних переваг описується за допомогою концепції життєвого циклу, відповідно до якої процес розвитку і занепаду їх поділяється на декілька етапів: становлення, здобуття вигоди, зникнення. Взаємозв’язок статичних і динамічних конкурентних переваг полягає у швидкому розвитку технологічних інновацій та глобалізації бізнесу, зміні структури міжнародної конкуренції, що зумовлює швидку зміну та еволюцію переваг корпорації, тобто стимулює динамічність конкурентних переваг.

Конкурентні переваги зі статичного стану переходять у динамічний для того, щоб підтримувати високий рівень конкурентоспроможності підприємств. Однією з головних тенденцій сучасного розвитку виробничих корпорацій є формування виробничо-комерційних ланцюгів, учасниками яких являються фірми та підприємства різних країн світу. Інтеграція українських виробників за допомогою таких ланцюгів дає змогу корпораціям виходити на нові перспективні ринки збуту, вдосконалювати власне виробництво, плавніше реагувати на зміни міжнародної економічної кон’юнктури, організувати стабільний розвиток відповідних виробництв. Україні потрібно наблизитися до Європи не за процедурними, а за кінцевими стандартами і показниками. Основними напрямками формування успішної фінансової системи управління є:

- ✓ підвищення рівня поточної безпеки;
- ✓ забезпечення високого рівня прибутковості основної діяльності;
- ✓ забезпечення високого рівня ефективності використання ресурсів;
- ✓ забезпечення високого рівня ліквідності активів;
- ✓ покращення рівня науково-технологічного та інноваційного потенціалу.

Пріоритетні можливості корпорацій від євроінтеграційних процесів будуть полягати у наступному:

- гармонізація вітчизняних і міжнародних стандартів якості ;
- доступ до ринку ЄС;
- зниження вартості проведення модернізаційних процедур,
- зниження митних тарифів і безмитні квоти.
- можливість розширеного співробітництва із закордонними партнерами .

Таким чином, фінансове управління корпорацій слід розглядати як систему взаємопов'язаних показників, необхідних як для розробки нових стратегій, так і для ефективного управління наявними стратегіями підприємства. Порядок її формування і змістовне наповнення її показників може регламентуватися внутрішніми стандартами або закріплюватися в Положенні про облікову політику підприємства.

Список літератури:

1. Друрі К. Управлінський і виробничий облік: Пер. з англ.; Підручник. – М.: ЮНІТІ-ДАНА, 2002.1071с.
2. Джеймс К. Ван Хорн.Джон М. Вахович. Основи фінансового менеджмента: Пер. з англ.; Підручник. – М.: Видавничий дім «Вільямс», 2007.1225с.
3. Ентоні А. Аткинсон, Раджив Д. Банкер, Роберт С. Каплан, С. Марк Янг. Управлінський облік. 3-є видання-М.: Видавничий дім «Вільямс», 2005.
4. Міддлтон Д. Бухгалтерський облік і прийняття фінансових рішень: пер. з англ./Д. Міддлтон; під ред.. І.І. Єлісеєвой. – М.: Аудит; М.: ЮНІТІ, 1997.
5. Уорд Кит. Стратегический управленческий учёт / Пер. с англ. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. – 448 с.: ил.
6. Хорнгрен Ч.Т., Фостер Дж. Бухгалтерський облік: управлінський аспект: Пер. з англ./Під ред. Я. В. Соколова. – М.: Фінанси і статистика, 2001.

7. Bromwich M. The case for strategic management accounting: the role of accounting information for strategy in competitive markets // Accounting. Organisation and Society. – 1990. - № 1. P. 27-46.
8. Cooper R., Kaplan R.S. Measure costs right: make the right decisions // Harvard Business Review. – 1988. - September/October - P. 96-103.
9. Innes J. Strategic Management accounting, in tones, J (ed.). Handbook of Management accounting, Gee, Ch. 2., - 1998. – 968 p.
10. Lord B.R. Strategic management accounting: the emperor`s new clothes? // Management Accounting Research. - 1996. - № 7(3). - P. 347-366.
11. Simmonds K. Strategic management accounting // Management accounting. - 1981. - № 59(4). P. 26-29.
12. Simmonds K. Strategic management accounting for pricing: a case example // Accounting and Business Research. - 1982. - № 12(47). P. 206-214.
13. Simmonds K. The accounting assessment of competitive position // European Journal of Marketing, Organization and Society. - 1986. - № 12(4). P. 357-374.

ГОТЕЛЬНА АНІМАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО СЕРВІСУ

Хоменко А.В.

магістр, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

Липовий Д.В.

викладач, Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

В останнє десятиліття в Україні швидко розвивається індустрія гостинності: з'являються нові готелі, туристські комплекси, туроператорські і турагентські фірми, інформаційні та рекламні компанії. Індустрія гостинності

сьогодні - це великий господарський комплекс, в якому зайнято безліч людей, від кваліфікації яких залежить продуктивність роботи всього закладу.

Гостро відчувається брак фахівців з організації цікавого, повноцінного дозвілля в туристичних комплексах, готелях, турбазах, пансіонатах і санаторіях. У нашій країні поки що не сформований банк сценаріїв, ігор, конкурсів, на основі якого можна швидко розробити анімаційну програму, яка підходить даному контингенту відпочиваючих. Є й інші труднощі на шляху організації анімаційної діяльності: мізерна матеріальна база, недостатнє фінансування, в силу чого немає можливості розширити штат анімаційної команди, і ін.

При дослідженні індустрії гостинності важливо усвідомлювати, що вона включає в себе різні області і сектора, крім того, слід враховувати систему взаємин, що існує між індустрією гостинності та іншими сферами, багато в чому схожими з нею.

Підприємства індустрії розваг і спорту виступають як самостійні і відокремлені ланки, залучаючи значні матеріальні, фінансові і трудові ресурси. Готельним підприємствам відводиться провідна роль в ділових контактах з підприємствами, що надають послуги розваг, дозвілля, відпочинку і спорту. Крім того, в готелях формуються анімаційні служби, що організують додатковий дозвілля і відпочинок гостей. Багато готельних підприємства мають власну спортивну базу: басейни, тенісні корти, гольфу, водні атракціони, кіноконцертні зали, і т.д. [1]

Туристи, що збираються в подорожі, цікавляться не тільки умовами проживання і екскурсійною програмою, а й наявністю анімаційної команди в даному готелі, пансіонаті чи курортному комплексі. Кожна людина, переходячи в розряд туриста, в якомусь сенсі змінюється внутрішньо і чекає від майбутнього відпочинку не просто фізичного і психологічного відновлення організму, але і ще чогось особливого і незвичайного. Готель повинен стати тим місцем, феєрією, чарівною казкою, куди б вони змогли зануритися, відкрити для себе зовсім інший світ всесвіту і забути на цей тиждень, дві, три

нагальні проблеми їх справжнього життя [2]. І одним з основних завдань, що стоять перед керівництвом готелю, що приймає туристів, є не обдурити ці очікування.

Анімація - порівняно новий напрям курортної діяльності, що припускає особисту участь туристів в ігрових і театралізованих шоу-програмах, спортивних і культурно-розважальних заходах. Це явище - породження конкуренції між курортами, які прагнуть урізноманітнити відпочинок своїх клієнтів. [3] Таким чином, анімація - це своєрідна послуга, яка має на меті підвищення якості обслуговування і в той же час це своєрідна форма реклами повторного залучення гостей і їх знайомих, яка має на меті просування туристичного продукту на ринку для підвищення прибутковості і прибутковості туристичного бізнесу.

Готельна анімація - одне з ефективних форм залучення туристів в готель, впливає і на позитивну оцінку роботи готелю в цілому. Вона включає додаткові послуги клієнту, спрямовані на пробудження в ньому позитивних емоцій, усвідомлення почуття задоволення від відпочинку і бажання приїхати в цей готель ще раз. Анімація має характерні риси: здійснюється у вільний час, відрізняється свободою вибору, добровільністю, активністю, ініціативою як одну людину, так і різних соціальних груп. Обумовлена національними, релігійними, регіональними особливостями і традиціями, характеризується різноманітністю видів на базі різних інтересів дорослих, молоді та дітей, а також носить гуманістичний, культурологічний, що розвиває, оздоровчий і виховний характер.

Особливе місце в готельних підприємствах на сучасному етапі розвитку займає анімаційна служба, яка забезпечує організацію анімаційної діяльності туристів. Саме анімація є джерелом великої додаткового прибутку готельного комплексу та привабливості як туристичного продукту, тому в професіоналах даного профілю зацікавлені всі сучасні та ефективні готельні підприємства. Провідна роль в системі анімації відводиться головному

менеджеру по анімації. Він підпорядковується тільки генеральному менеджеру, який, в свою чергу, підпорядковується власнику готелю [4].

Головний менеджер анімаційної діяльності як фахівець широкого профілю покликаний виявляти, задовольняти і розвивати соціально-культурні інтереси різних груп населення, розробляти цільові анімаційні програми та соціальні технології їх здійснення, стимулювати інноваційні рухи в сфері туризму, управляти економічними механізмами організації анімаційної діяльності, впроваджувати ефективні педагогічні методики розвитку культурно-естетичної творчості.

Менеджер-аніматор повинен знати психолого-педагогічні основи управління тимчасовим колективом, з яким працює, бути лідером в різноманітних туристських колективах, що відрізняються за віком, складом, освітою, соціальним станом, уміти впливати на думку оточуючих.

Незаперечним чинником підвищення конкурентоспроможності готельного комплексу, що визначає вибір на користь того чи іншого місця відпочинку, може стати новий напрям «готельної анімації» в найширшому сенсі цього поняття. Розробка анімаційних програм - особливий вид діяльності, тому підготовка висококваліфікованих фахівців-аніматорів є соціально-значущим завданням. Професіонал аніматор повинен виробити в собі такі важливі якості, як компетентність, комунікабельність, організаторські здібності, вміння працювати з людьми, висока культура спілкування, нестандартність мислення, ділова кмітливість, лідерство, фантазія, тому як процес сприйняття запропонованих анімаційних програм залежить від багатьох факторів.

Розглядаючи анімаційне обслуговування в готелях, можна зробити висновок про те, що в сучасному світі в умовах жорсткої конкуренції на ринку туристичних послуг неможливо уявити готельний комплекс без організації в ній анімаційної діяльності, з використанням нових сучасних її форм і видів. Для того щоб задовольнити потреби гостей різних національностей, різного віку, статків і можливостей (фізичних, інтелектуальних), програми анімації повинні

удосконалюватися і змінюватися протягом усього сезону за змістом, інтенсивності, часу проведення і за іншими параметрами.

Список літератури:

1. Лиин Ван Дер Ваген. Гостиничный бизнес. Серия «Учеб.пособие» Ростов н/Дону, 2001. С. 182.
2. Гаранин Н.И., Булыгина И.И. Менеджмент туристической и гостиничной анимации: Учебное пособие. – М.: Советский спорт, 2003 – 28
3. Туризм и гостиничное хозяйство/Под ред. Л. В. Шматько. – Ростов-на-Дону: МарТ, 2007
4. Черевичко Т. В. Теория и организация рынка услуг гостеприимства. – Саратов: Научная книга, 2006.

**ПЕРСПЕКТИВИ ОДЕРЖАННЯ ФІТОПРЕПАРАТУ
ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЖИРОВОГО ГЕПАТОЗУ**

Цепінь Т.І.

Студентка

Губицька І.І.

к.х.н., доцент

Петріна Р.О.

к.т.н., доцент

Кафедра технології біологічно активних сполук, фармації та біотехнології, Національний університет «Львівська політехніка»,
Львів, 79013, Україна, t.tsepin@ukr.net

Одним з найнебезпечних наслідків надлишку жиру в організмі вважається жировий гепатоз печінки. Симптоми і лікування захворювання тісно взаємопов'язані, оскільки ступінь вираженості проявів недуги визначає не тільки рівень інтенсивності терапії, але і можливий результат патологічного

процесу. Жировий гепатоз - це різновид захворювань, викликаних порушенням обміну речовин у клітинах печінки, розвиток якого супроводжується накопиченням жиру в тканинах органу та поступовим заміщенням його клітин (гепатоцитів) жировими, що призводить до дистрофії тканин.

У числі основних причин захворювання:

- хвороби, для яких характерне порушення обміну речовин — цукровий діабет, дисфункція ендокринної системи, ожиріння;
- вплив токсинів, внаслідок прийому алкоголю (алкогольний стеатоз), токсичних продуктів та лікарських засобів;
- незбалансований раціон — недолік білка, голодування (включаючи дієти) або переїдання;
- дисфункції кори надниркових залоз;
- гіперліпідемія — надлишок в крові ліпідів і ліпопротеїнів;
- хронічні форми патологій ШКТ;
- вірусні інфекції (гепатити);
- надлишок печінкових ферментів;
- генетична схильність.

Зазвичай ожиріння гепатоцитів відбувається, внаслідок надмірної кількості жирів, що надходять у кров. Але можливі випадки, коли гепатоз розвивається в результаті порушення функції, що відповідає за виведення жирів з тканин органу. Таке трапляється, якщо в організмі не вистарчає біологічно активних речовин, що сприяють переробці жирів — наприклад, білків.

У більшості випадків, накопичення жиру — це відповідь печінки на токсичну дію, пов'язане з патологічним станом організму. Найпоширенішою причиною токсичної жирової інфільтрації печінки вважається алкоголь. Якщо захворювання не пов'язане з вживанням токсичних продуктів і речовин, його класифікують як первинний неалкогольний стеатоз.

Приналежність до жіночої статі і вік після 45 років в поєднанні з ожирінням абдомінального типу і схильністю до підвищення тиску розцінюються як фактори, що сприяють розвитку важких форм гепатозу.

Порушення здоров'я печінки рідко супроводжується вираженою симптоматикою. Часто хворі тривалий період часу не знають про своє захворювання.

Як правило, жировий гепатоз виявляють у двох випадках — коли хвороба прогресує і процес супроводжується болями в області правого підребер'я, або випадково під час обстеження з допомогою УЗД або КТ.

Надлишок жирових відкладень у печінці веде до порушення її функціональності, що неминуче позначається на роботі інших органів і систем. Тому, в більшості випадків, первинні ознаки жирового гепатозу печінки пов'язують з патологічними процесами в інших органах.

Припустити наявність жирового гепатозу у пацієнта лікар може вже на стадії аналізу анамнезу. Однак підтвердити попередній діагноз за допомогою традиційних лабораторних досліджень не є можливим навіть при явному зниженні функцій печінки. Відсутність специфіки клінічних симптомів і низька інформативність біохімічних досліджень не дозволяють зробити вірні діагностичні висновки про захворювання печінки. Щоб отримати детальну інформацію про специфіку захворювання, застосовують методи інструментальної діагностики.

При стеатозі один з методів лікування – це застосування фітотерапії.

Метою роботи є одержання фітопрепарату з плодів розторопші плямистої *Silybum marianum* Z. родини складноцвіті (*Asteraceae*).

Екстракцію плодів розторопші здійснено у батареї із шести екстракторів, послідовно з'єднаних між собою. Екстракцію проведено протитечійним методом з періодичним настоюванням у п'яти екстракторах, шостий знаходиться на регенерації і перевантаженні.

Як екстрагент використано 80%-ий етиловий спирт. Сировину настоюють 15—17 год при температурі 25—39 °С. Після настоювання витяжку з першого екстрактора через верхній патрубок витискають у другий екстрактор, завантажений здрібненими плодами розторопші плямистої, подачею 8%-го

етилового спирту в нижній патрубок першого екстрактора. Обидва екстрактори залишають для настоювання протягом 15—17 год при температурі 25—30 °С.

Аналогічно вищеописаному заповнюють третій, четвертий і п'ятий екстрактори, щораз подаючи 80%-вий етиловий спирт у перший екстрактор. Таким чином вводять батарею в режим.

Після закінчення часу настоювання зливання витяжки проводять з екстрактора зі свіжою сировиною (головного екстрактора) при подачі 80 %-вого спирту в екстрактор з виснаженою сировиною (хвостовий екстрактор) у збірник. Зібрану у збірник витяжку, шестикратна кількість відносно завантаженої в один екстрактор сировини, подають на стадію упарювання в циркуляційний вакуум-випарний апарат.

Смолу, отриману на стадії упарювання спиртової витяжки, розчиняють у 50%-вому спирті (1 : 4), охолоджують до температури 19—20 °С, а потім за допомогою вакууму передають у мірник для відстоювання. З мірника відстояний від масел і супутніх речовин розчин флаволіданових сполук передають на знежирювання в реактор.

Знежирювання спирто-водного розчину від залишкової кількості жирної олії проводять тетрахлорометаном у реакторі з мішалкою, розділивши спирто-водний розчин на дві частини. Насичений маслами тетрахлорометан зливають у збірник відпрацьованого тетрахлорометану. У реакторі спирто-водний розчин знову оброблюють тетрахлорометаном. Вміст перемішують 10 хв і після розділення фаз тетрахлорометан зливають. Знежирювання проводять ще 2 рази. Відпрацьований тетрахлорометан відправляють на регенерацію.

Для витягання суми флаволіданових сполук з очищеного спирто-водного розчину застосовано хлороформно-спиртову суміш і відстояно 40—50 хв. Після розділення фаз хлороформно-спиртову витяжку зливають і знову відстоюють.

Упарювання хлороформно-спиртової витяжки проводять у циркуляційному вакуум-випарному апараті. Упарену витяжку розчиняють у 70%-му спирті в десятикратній кількості. Отримані спиртові витяжки залишають на 1 год, потім фільтрують на нутч-фільтрі.

Профільтрований спиртовий розчин фітопрепарату передають у циркуляційний вакуумний апарат. Упарювання ведуть до одержання густого екстракту у вакуум-сушильній шафі.

Одержано фітопрепарат з плодів розторопші плямистої, запропоновано встановити гепатопротекторну активність, яка реалізується за рахунок антиоксидантних, антицитологічних та мембраностабілізуючих властивостей поліфенольного комплексу екстракту. Запропоновано одержаний фітопрепарат для профілактики та лікування гострої і хронічної форми захворювань печінки і жовчних шляхів, крім інфекційного гепатиту.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

Цибулько Олексій Валерійович

вчитель інформатики

Будянський ліцей Харківської районної ради Харківської області

Мета досвіду: Активізація творчої діяльності учнів на уроках інформатики шляхом стимулювання та регуляції їх творчої активності.

Провідна ідея: Формування інформаційної культури учнів

Актуальність: Досвід відповідає меті освітнього закладу, співвідноситься з очікуваннями суб'єктів освітнього процесу, орієнтований на розв'язання завдань ліцею(виховання творчої особистості). Досвід спрямований в майбутнє, оскільки саме творчі люди створюють нове в усіх сферах людської діяльності, творчість є найважливішою складовою особистого щастя і професійного успіху.

Результативність: (дієвість досвіду) Вибрані вчителем методи і засоби роботи з обдарованими учнями дають позитивний результат і дозволять підвищити ефективність освітньої діяльності. Результати практичних

досліджень допомагають учителю регулювати творчу діяльність учнів. Звичайно, далеко не всі резерви, які має вітчизняна на зарубіжна педагогіка в плані роботи з обдарованою особистістю були використані в практичній діяльності вчителем інформатики, але це також дає можливість професійного зростання вчителя інформатики.

Наукова обґрунтованість досвіду: Досвід опирається на теорію виявлення творчої обдарованості учнів. Серед інших найважливіших напрямків досліджень насамперед можна назвати дослідження творчих здібностей, їхньої ранньої діагностики та розвитку. Методи, описані в досвіді, використовувались мною на базі Будянського ліцею в класі з поглибленим вивченням інформаційних технологій.

Науково - практична новизна форм та методів: Проблема обдарованості, таланту, геніальності турбувала людство з далеких часів. Вивченню феномену обдарованості та роботі з обдарованими дітьми присвячено багато монографій, наукових робіт, статей. Можна навести декілька найвизначніших авторів, а саме: Ананьєв Б.Г. «Про співвідношення здібностей і обдарованості», Вейнінгер В «Обдарованість та геніальність», Доротюк В.І. «Індивідуальна своєрідність творчо обдарованої дитини», Лейтес М.С. «Вікова обдарованість» та інші. На працях цих вчених я ґрунтував свою методику.

Алгоритм виявлення обдарованості. Обдарованими вважаються діти, у яких в ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності. Обдаровані діти характеризуються порівняно високим розвитком мислення, тривким запам'ятовуванням навчального матеріалу, розвинутими навичками самоконтролю в початковій діяльності, високою працездатністю тощо. Їм властива висока розумова активність, підвищена схильність до розумової діяльності, неординарність, свобода самовияву, багатства уяви, сформованість різних видів пам'яті, швидкість реакції, вміння піддавати сумніву й науковому осмисленню певні явища, стереотипи, догми. Вони завжди

виявляють уважність, здібність, готовність до напруженої праці, що переростає в працелюбність, у потребу працювати без відпочинку.

Створюючи систему дій з розвитку інтелектуальних здібностей учнів, педагоги школи ретельно і глибоко вивчають таїну дитячих захоплень, їх зацікавленість предметом навчання або чимось незвичайним у предметі, привабливість життєвих явищ, прагненням відкриття. Використання в роботі зі здібними та обдарованими дітьми технологій педагогічної підтримки дозволяє прискореними темпами розвивати творчий потенціал учнів, формувати їх самостійність, якості лідера, прагнення зробити особистий внесок у розвиток та реформування економіки нашої держави.

Сьогодні в нашому сучасному суспільстві, що характеризується стрімкими змінами в різних сферах життя (політичній, економічній, науковій і культурно-мистецькій) поряд з освіченою та фаховою компетентністю особливого значення набувають уміння людини самостійно мислити, висувати нестандартні ідеї та прогнозувати, виявляти творчий підхід у будь-якій діяльності. На зміну старій уніфікованій школі, зорієнтованій на середнього учня, приходить нова система альтернативної освіти, спрямована на ефективний розвиток обдарованих дітей. Обдаровані діти – майбутній світ нації, інтелектуальна еліта, гордість і честь України, її світовий авторитет. Тому перед кожним учителем стоїть завдання, спрямоване на забезпечення формування інтелектуального потенціалу нації шляхом створення оптимальних умов для всебічно обдарованої молоді. Адже обдаровані люди приносять велику користь суспільству, державі, є її гордістю. Тому перед суспільством, державою, школою і сім'єю постає проблема навчання і виховання таких дітей. Одним із важливих напрямків діяльності вчителя є його робота з обдарованими учнями, які характеризуються порівняно високим розвитком мислення, довготривалим запам'ятовуванням навчального матеріалу, великою працездатністю, вміння самостійно працювати.

Працюючи над проблемою «Організація роботи з обдарованими дітьми на уроках інформатики», я повинен ставити перед собою такі цілі:

- зробити уроки інформатики справжньою школою духовності та творчості;
- налагодити тісну співпрацю між учителем та учнем;
- навчити учнів самостійно здобувати знання, творчо мислити і без страху підходити до розв'язання будь-якої життєвої ситуації;
- формувати творчу особистість, розвивати індивідуальні здібності і талант;
- виховувати національно свідомого, освіченого цивілізованого громадянина України.

Завдання

- Створити в класі атмосферу.
- Виявити здібність учнів якомога повніше.
- Пробудити пізнавальну діяльність школярів.
- Зробити вивчення кожної теми чимось близьким для учня, таким, що викликає роздуми, почуття.
- Формувати пріоритети, вміння ставити мету і досягати її.
- Формувати вміння правильно й образно висловлювати власну думку.
- Навчити дитину бачити прекрасне, емоційно сприймати навколишній світ.

Для визначення типу обдарованості можна скористатися методикою Климента, Хаана і Кафа, різноманітним тестуванням та анкетуванням.

Формами роботи можуть бути групові та індивідуальні знаття на уроках і в позаурочний час, факультативи. Серед методів навчання, які застосовуються у роботі з обдарованими учнями, мають превалювати пошуковий і дослідницький підходи до засвоєних знань, умінь і навичок, самостійна робота, метод проектів. Названі вище аспекти, що органічно переплетені в уроці, доповнюються системою позакласної та позашкільної роботи: виконання учнем позакласних завдань; заняття в наукових товариствах; відвідування гуртка або участь у

тематичних масових заходах (вечорах любителів інформатики, історії, фізики, математики тощо); огляди – конкурси художньої, технічної та інших видів творчості, зустрічі з ученими тощо. Індивідуальні форми позакласної роботи передбачають виконання різноманітних завдань, участь в очних і заочних олімпіадах, конкурсах на кращу науково – дослідницьку роботу. Вчителі повинні послідовно стежити за розвитком інтересів і нахилів учнів, допомагати їм в обранні профілю позашкільних занять. Помітна роль у розвитку інтелектуально обдарованих дітей належить Малій академії наук України, її територіальними відділенням. Для того щоб робота з обдарованими дітьми була більш результативною, потрібно співпрацювати з батьками, при цьому здібності будуть розвиватися як у школі, так і вдома. Для цього необхідно підтримувати зв'язок з батьками обдарованої дитини, інформувати про проведення учнівських конференцій, захистів проектів, створення презентацій, web-сайтів тощо. Адже батькам буде приємно спостерігати, як їхня дитина демонструє свої знання, вміння, кмітливість. Звичайно, одним із головним етапів в роботі з обдарованими дітьми є демонстрація їх робіт. Адже для кожної людини важливо, щоб її праця дала плоди, щоб про результати її праці знали однокласники, вчителі - предметники, батьки.

На своїх уроках під час вивчення теми «Комп'ютерні презентації», «Створення друкованих видань та їх дизайн», «Мова HTML і WEB – дизайн» учні реалізують метод проектів. Учні створюють проекти у вигляді електронних презентацій, публікацій, буклетів, web-сайтів на різні теми, які підбирає їм вчитель, або вони самі обирають тематику. У цій роботі реалізується не тільки метод проектів – учні вчаться працювати самостійно, формують уміння працювати з різними джерелами інформації, виділяти із потоку інформації потрібну, а також компонувати її. У свою чергу вчитель виступає консультантом, який спрямовує дітей у правильне русло. Кожна людина індивідуальна й обдарованість відбиває її характер, схильність до чогось чи захопленість чимось. Але розвиток таланту залежить від бажання постійно працювати та вдосконалюватись в одному із напрямком наук.

При цьому слід мати на увазі, що сама обдарованість – індивідуальна. В одних випадках вона, як весняна квітка, що рано викликає подив і замилювання. В інших – вона захована у внутрішньому світі дитини, закрита різними комплексами, психофізіологічними особливостями, темпераментом і характером. **Завдання вчителя – підтримати обдарованість, помітити її, відкрити і допомогти розкритися.** З цією метою мною було розроблено алгоритми виявлення та розкриття здібностей обдарованої дитини.

Список літератури:

1. Анікіна Н. Педагогічна підтримка обдарованості. – К.: Шкільна освіта, 2005.
2. Максименко М. Робота з обдарованими учнями в умовах використання ІКТ у гімназії // Інформатика: - № 5. – 2008. – С. 16-22.
3. Розум Л. Робота з обдарованими учнями на уроках інформатики // Інформатика. – 2004. - № 3 – С. 6-7.
4. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5-ти томах. Том 5. – К.: Радянська школа, 1977. – С. 639.
5. Карпенко З.С. Експресивна психотехніка для дітей. – К.: НПЦ перспектива, 1997. – С.96.

MOTIVATIONAL TASKS AND ACTIVITIES AT ENGLISH LEARNING ENVIRONMENT

Chemodanova M.F.

Phd

**Foreign language department
National University of Pharmacy**

A fundamental goal of tasks in the classroom is to implicitly introduce grammatical instruction into the communicative approach, since researchers had been

rediscovering that formal grammar instruction is beneficial to the acquisition process. Formal language instruction in the classroom was shunned by proponents of the natural approach. The reliance on natural input alone, however, proved insufficient in reaching target-like language production in some areas of language use.

Through tasks, the instructor could focus the instruction on meaning rather than on explicit grammatical instruction.

The tasks may be teacher-directed or they can be completed through pair/group activities to enhance opportunities for negotiating meaning. The idea is to raise the learner's consciousness of a grammatical feature as s/he solves an information gap problem with a peer. Each learner will have part of the solution and will need to share the information and receive additional information from the peer to complete a "puzzle," thereby creating a two-way information gap task. The task will be "closed," meaning that it will have met a predetermined objective, and the learners will need to formulate an explicit grammatical rule from the solution of the task. Finally, the learners will share the information with the rest of the class. Certain types of word games can be adapted to fit the model of a grammar task for communication.

Using word games in the classroom can be viewed as an extension of task-based instruction. The games are designed to use specific features of grammar, either in isolation, or in conjunction with other grammatical features. The games are collaborative, and student centered. In some cases, the learners provide the corrective feedback necessary to render an utterance grammatical. I introduced four games into the classroom to test the validity of my assertions that word games may be instrumental in language learning motivation. Greater motivation in some learners can result in temporary expansion of resources such as heightened attention to and rehearsal of input in working memory. This is particularly true when meeting the demands of a language-learning task relative to other learners who are equivalent or superior in intelligence or aptitude, but having less motivation.

Playing word games in the classroom provides the learners with the opportunity to use given vocabulary or grammatical features in a repeated fashion. If, for example, the learners are playing a word game that calls for the construction of

sentences using if-clauses, the structure will be repeated however many turns the learners play the game. Yet, the lexicon would differ in each instance, therefore giving the grammatical structures different contexts each time the game is played. This output, assuming that the input has been comprehensible, may lead to monitoring and automatization of those specific grammatical structures.

Motivation is an important factor in studying English that is manifestly variable. An individual learner's strength of motivation can change over time and may be influenced both by internal and external factors. A goal of this article is to determine if there is a link between student motivation and using word games, or other ludic activities, in the classroom.

There had been surveyed about 200 first- and second-year students of National Pharmaceutical University. Results showed that most of the students taking university level in English were juniors and seniors who had taken 10 years of English at school. The preferred or desired activities were grammar-related activities (which constituted a surprise for the researcher) and speaking, conversation and listening activities. The major motivation driving the learners to study English was completion of course requirements.

The most important factors to be considered when studying learners' motivation in a foreign language classroom environment are twofold. First, there are factors that teachers control, namely, strategies that the teacher can implement in the classroom that engender and/or foster motivation in the learners.

There are many reasons why a learner wants to learn an English language. These reasons, in and of themselves, may sustain the learners' interest sufficiently so as to influence her/him to maintain a high level of commitment to the learning process.

However, learning English language in a formal setting is an extremely difficult cognitive enterprise, one that yields more failure than success, particularly in the early stages of language learning. It is also a very costly exercise in terms of time allotted, energy expended, and, in some cases, money spent.

An English language teacher can have a positive effect on the motivation of her/his students by generating a positive learning environment that exploits strategies and behaviors that are conducive to high motivation on the part of the learners. Just as there are many reasons why a student may want to learn English language, there are many ways that a teacher can intervene to influence the level of commitment, effort, and interest that a student can have and/or develop towards the task of language learning.

Motivation can also be enhanced by creating group-cohesiveness. An effective strategy that can foster group cohesiveness in the classroom is that of using competitive activities. These activities will allow students to form temporary groups that will compete for some prize, recognition, or achievement. Competition may be incorporated into the classroom by playing competitive games that are language related. This type of activity can have the added benefit of instilling a sense of community in the classroom, and the individual students will gain comfort and support from their peers.

These are not communicative activities strictly speaking since the focus is not placed on communication; the focus is on language and the learners must be made aware of the fact that they are playing with the grammar, vocabulary, etc.

These activities would fall under the umbrella of what is known in the field as Task-based Instruction.

They should respond to an analysis of linguistic needs, integrated into the communicative functions that are to be developed.

They should have a clear objective that the learners identify and distinguish from a mere game to be played to pass the time away.

The activities should allow for repetition to achieve the automatization of use of grammatical features; however, it should be understood that it must strive to be fun and it should have an obvious link to real communication.

Finally, the teacher ought to consult with the learners to learn from them if and how these activities have been effective and worthwhile. Learner input would give

the teacher an indication as to the usefulness of the activity for subsequent use or improvement.

In conclusion, teaching vocabulary through games is one effective and interesting way that can be applied in any classrooms. The results of this research suggest that games are used not only for mere fun, but more importantly, for the useful practice and review of language lessons, thus leading toward the goal of improving learners' communicative competence

References:

1. Brumfit, Christopher, Jayne Moon and Ray Tongue (1991). *Teaching English to Children: From Practice to Principle*. London: HarperCollins Publishers.
2. Rixon, Shelagh (1981). *How to use Games in Language Teaching*. London: The Macmillan Press Ltd.

УДК 378

ФОРМУВАННЯ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ» ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО БЛОКУ

Червецова В.Г.

Микитюк О.М.

Гавриляк В.В.

Новіков В.П.

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

e-mail: chervetsova@gmail.com

Вступ. Орієнтація світової спільноти, й України зокрема, на підвищення якості освіти передбачає зростання кількості та актуальність наукових розробок в усіх її ланках. Спрямованість досліджень на модернізацію змісту освіти,

способів і форм організації навчального процесу, переорієнтація щодо результату освітньої діяльності безперечно сприяє переходу названої системи на вищий рівень. Якісна та сучасна підготовка майбутніх фахівців, зокрема біотехнологів, є провідним чинником динамічного розвитку суспільства, в тому числі біотехнічної науки.

Мета дослідження. Водночас модернізація навчально-виховного процесу в технічних закладах вищої освіти (ЗВО) і зміни в системі професійної освіти повинні стати запорукою появи сучасних, професійних, компетентних студентів-біотехнологів, самодостатніх, готових до активної діяльності. Окреслення проблем підготовки студентів-біотехнологів при формуванні професійної компетентності різними засобами, формування чинників розвитку професійної компетентності, в тому числі й електронними презентаціями технології отримання та оцінювання якості товару або сировини зумовлене змінами пріоритетів у системі освіти та поступовим її переходом на компетентнісно-орієнтовану.

Основні результати. Компетентнісно-орієнтована модель освіти уже близько 20 років утілюється у різних країнах світу: США, Канаді, країнах ЄС, Новій Зеландії та ін. Компетентнісний підхід до підготовки учнів/студентів передбачає зміну результату освіти з сукупності усталених знань, умінь і навичок на компетенції та набуття компетентності. Переважна більшість учених-дослідників [1,2,3] переконані, що підготовка майбутніх фахівців будь-якої галузі повинна здійснюватися в рамках зазначеного підходу. На державному рівні в Україні перехід до системи компетентнісної освіти засвідчений у Законі України «Про освіту» (2017 р.), Законі України «Про вищу освіту» (2017 р.), професійних стандартах та інших нормативних документах [4,5,6].

Отже, логіка дослідження потребує поглибленого аналізу поняття "професійна компетентність". Слід зазначити, що, незважаючи на достатньо велику кількість публікацій, у сучасному науковому просторі не існує уніфікованого підходу до трактування поняття «професійна компетентність».

Утім, можна відзначити, що частина дослідників пов'язують його із результативністю освітнього процесу, який забезпечує відповідний рівень знань та вмінь у сукупності із якостями особистості; характеристикою професіоналізму та виразом єдності теоретичної та практичної готовності до здійснення діяльності; складною єдиною системою внутрішніх психологічних станів та якостей особистості; інтегральною характеристикою особистості, яка утворена системою ключових, загальних та спеціальних компетенцій, які виступають сукупністю професійно значущих властивостей.

Водночас, у поясненні поняття «професійна компетентність» зарубіжними теоретиками прослідковується тенденція фокусувати увагу на практичній стороні, знаннях предмета, власній діяльності, здатності до вибору ефективних методів діяльності та забезпеченні можливостей для практики й зворотного зв'язку, уміннях.

Деякі дослідники характеризують феномен, що розглядається, як сукупність знань, розуміння та вмінь, де компетентність може бути продемонстрована на певному рівні досягнень упродовж професійного зростання [5]; інші вчені - як здатність відповідати комплексу вимог, опираючись на психосоціальні та мобілізаційні ресурси в певних ситуаціях, а саме: комплексне використання системи загальних знань; когнітивні та практичні вміння; особистісні позиції – мотивацію, діяльність, ціннісні орієнтації, емоції тощо [6]; як поєднання знань, умінь, ставлень, цінностей і особистісних характеристик, яке уможливорює професійну й адекватну до ситуації дію [4]. Ми дотримуємося саме такого пояснення поняття професійної компетентності і розуміємо діяльність і мотивацію як чинники розвитку професійної компетентності студента-біотехнолога, де у процесі навчання і діяльності відбувається поєднання теоретичних знань з їх практичною апробацією в різних формах навчання (тренінгах, дискусіях, майстер-класах, використаннях електронних презентацій отриманнях та оцінюваннях якості товару або сировини різними засобами тощо).

Мотивація розглядається нами як певний механізм, що дозволяє студенту-біотехнологу співвідносити зовнішні та внутрішні фактори власної поведінки, визначати виникнення, спрямованість, способи здійснення конкретних форм майбутньої професійної діяльності. Вона обумовлена спрямованістю, яка визначає систему базових відношень студента до світу та самого до себе, смислову єдність поведінки та діяльності, дозволяючи особистості протистояти небажаним впливам ззовні або внутрішньо. Дослідники вважають мотивацію основою саморозвитку та професіоналізму.

Такий підхід дає змогу студентам-біотехнологам, які вивчають предмети медико-біологічного блоку, відрефлексувати наявний вихідний рівень знань, досвіду, вмінь, а потому оцінити свої успіхи, особистісний та професійний ріст і визначити подальші аспекти своєї активної діяльності.

Нижче ми зупинимось на вимогах щодо використання електронних презентацій отримання та оцінювання якості товару або сировини засобами при вивченні предмету «Гігієнічні основи охорони продуктів харчування».

Вимоги до представлених проектів

Кожен проект, представлений на практичних заняттях, мав відповідати певним умовам:

1. Комп'ютерна презентація стандартизованої якості сировини та харчового продукту з викладенням технології отримання, основних технологічних, гігієнічних та споживчих характеристик.

2. Проведення фізико-хімічних досліджень. Методи та методики цих досліджень студенти опрацьовували самостійно, користуючись різними джерелами інформації.

3. Оцінювання органолептичних показників представленого до проекту продукту. За допомогою маркерних табличок студенти групи (в кількості 20-25 чоловік) робили незалежне анонімне оцінювання продукту, що пропонувався в проекті. Результати оцінювання фіксували і наприкінці презентації представляли на загальне обговорення.

Слід відзначити, що всі доповідачі заздалегідь опрацьовували варіанти презентації своїх проектів, що свідчило про їхню високу мотивацію, тобто реальну зацікавленість у найкращому викладенні матеріалу перед слухачами.

Висновки:

Ми окреслили діяльність і мотивацію як чинники розвитку професійної компетентності студента-біотехнолога при вивченні предметів медико-біологічного блоку.

Окреслення компонентів змістової структури професійної компетентності студентів - біотехнологів у процесі навчання буде предметом наших наступних пошуків і наукових напрацювань.

Список літератури:

1. Артющина М. Формування готовності викладача вищої школи до інноваційної діяльності / М. Артющина // Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. 2009. – Вип.. 25. – Ч. 3. – С. 126–135.
2. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков – К. : Атіка, 2009. – 684 с.
3. Вірковський А. П. Інноваційна діяльність педагога і студента як умова формування інноваційної культури / А. П. Вірковський // Вісник Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. – Вип. 24, 2005. – С. 49–52.
4. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: підручник / І.М. Дичківська. – 2-е вид., доповн. – К.: Академвидав, 2012. – 352 с
5. Ільченко А.А. Характеристика педагогічних форм та методів профілактичної діяльності медичних фахівців / А. А. Ільченко // Медична освіта. – 2016. – № 1 (69). – С. 22-24
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования /Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина, М. В. Моисеева, А. Е. Петров; под. ред. Е. С. Полат. – М. : Изд. центр „Академия”, 2000. – 272 с.
7. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти [текст]: підручник / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.

8. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій України: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. [online] № 1341. Режим доступу: [Дата звернення 11 грудня 2016].

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ

Чунакова Н.Ю.

НФаУ магістрант кафедри педагогіки та психології
(nadinka199523@gmail.com)

Кизим О.Г.

НФаУ, канд. хімічних наук, доцент (ID.ORCID 0000-0003-3197-6447,
kizim.elena63@gmail.com)

Петухова І.Ю.

НФаУ канд. хімічних наук, доцент (ID.ORCID 0000-0001-7752-7669,
irina.petukhova@ukr.net)

Однією з передумов входження України до єдиного Європейського освітнього простору є впровадження європейських норм в освіті й науці. Необхідність удосконалення української системи освіти, підвищення її рівня якості є важливим завданням, що обумовлено потребами формування позитивних умов для становлення й реалізації здобувача вищої освіти як майбутнього професіонала та його особистісної самореалізації. Пріоритетним завданням сучасної вищої школи є підготовка фахівця, який володіє ґрунтовними знаннями, має досконалі професійні уміння і навички, професійну самосвідомість, аналітичне мислення, володіє навичками самонавчання, самовдосконалення.

Для вирішення цих задач запропоновано компетентністний підхід (Стаття 1 Закону України «Про вищу освіту» від 01.01.2015 р.), який дозволяє підвищити теоретичну та практичну підготовку здобувачів вищої освіти та сприяє здатності аналізувати та виконувати складні професійні завдання [1.с.65]. До організаційних форм навчальної роботи у вищих навчальних закладах необхідно зазначити такі як: лекції, семінари, практичні, лабораторні, індивідуальні, факультативні заняття, самостійна робота студентів, консультації. Вибір організаційної форми навчальної діяльності залежить від мети, завдань, специфіки кожної окремо взятої навчальної дисципліни, кожного окремого заняття [2.с.12].

Крім основних форм організації процесу навчання, які відносяться до колективних, групових форм організації навчання, в навчальному процесі застосовуються індивідуальні форми організації навчання, консультації, а також самостійна робота студента.

Представлена традиційна система навчання є домінуючою у навчальному процесі у вищих учбових закладах. Недоликом цієї системи є директивна структура управління на всіх рівнях, при цьому управління носить суб'єктивний характер [3.с.61]. Тому на сучасному етапі знижується функціональна значущість та привабливість традиційної системи навчання. Передача «готових» знань від викладача до здобувача вищої освіти перестає бути основним завданням освітнього процесу.

Інтерактивні методи навчання на сьогодні є актуальним способом роботи викладача в аудиторії, тренера в групі та педагога в будь-якому освітньому закладі. Інтерактивні методи навчання орієнтовані на більш широку взаємодію студентів не тільки з викладачем, але й один з одним і на домінування їхньої активності у процесі навчання [4.с.19].

До інтерактивних методів навчання відносяться-методи колективної навчальної діяльності. До цієї групи належать інтерактивні методи, що передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всієї групи.

Обговорення проблеми в загальному колі. Це загальновідомий метод,

який застосовується, як правило, в комбінації з іншими. Його метою є прояснення певних положень, привертання уваги студентів до складних або проблемних питань у навчальному матеріалі, мотивація пізнавальної діяльності, актуалізація опорних знань тощо. Студенти сидять по колу і по черзі за бажанням висловлюються з приводу певного питання. Обговорення триває, поки є бажання висловитися. Викладач може взяти слово після обговорення.

Аналіз ситуації. Зміст деяких понять студентів засвоюють, аналізуючи певні ситуації. Такі ситуації можуть аналізуватись студентами індивідуально, в парах, в групах або піддаватись в загальному колі. Такий аналіз потребує певного підходу, алгоритму. Метод вчить студентів ставити запитання, відрізняти факти від думок, виявляти важливі та другорядні обставини, аналізувати та приймати рішення.

Вирішення проблем. Метою застосування такої метод є навчити студентів самостійно вирішувати проблеми та приймати колективне рішення.

Дерево рішень. Як варіант методу вирішення проблем можна використати “дерево рішень”, яке допомагає студентам проаналізувати та краще зрозуміти механізми прийняття складних рішень.

Використання гри в навчальному процесі завжди стикається з протиріччям: навчання є завжди процесом цілеспрямованим, а гра за своєю природою має невизначений результат (інтригу). Тому завдання викладача при застосуванні гри у навчанні полягає у підпорядкуванні гри, визначеній дидактичній меті.

Також до інтерактивних методів навчання відносять групу методів опрацювання дискусійних питань. Дискусії є важливим засобом пізнавальної діяльності студентів у процесі навчання. Вони значною мірою сприяють розвитку практичного мислення, дають можливість визначити власну позицію, формують навички відстоювати свою думку, поглиблюють знання з обговорюваної проблеми. Сучасна дидактика визнає велику освітню і виховну цінність дискусій.

Дискусія - це широке публічне обговорення якось спірного питання. Вона

є важливим засобом пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення особистості, дає можливість визначити власну позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї думки, поглиблює знання з обговорюваної проблеми.

Є різні форми проведення дискусій: круглий стіл - бесіда, у якій на рівних бере участь невелика група студентів (до 5 чоловік), відбувається обмін думками як між студентами, так із аудиторією (решта групи); засідання експертної групи (панельна дискусія) - спільне обговорення висунутої проблеми учасниками групи (4 - 5 чоловік з визначеним заздалегідь головою) та обговорення доповіді доить стислої, у якій кожен доповідач висловлює свою позицію; форум - обговорення у ході якого експертна група обмінюється думками з аудиторією.

Дискусія в стилі телевізійного ток-шоу. Її метою є отримання студентами навичок публічного виступу та дискутування висловлення й захисту власної позиції, формування громадянської та особистої активності.

Дебати. Один з найбільш складних способів обговорення дискусійних проблем. Дебати можна проводити лише тоді, тоді коли студенти навчилися працювати в групах та засвоїли методи вирішення проблем. У дебатах поділ на протилежні точки зору набуває найбільшої гостроти, оскільки студентам необхідно довго готуватись і публічно обґрунтовувати правильність своєї позиції. Важливо, щоб учасники дебатів не переносили емоції один на одного, а спілкувалися спокійно. Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Здобувачам надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише визначеними правилами гри. Вони самі обирають власну роль у грі, висувуючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беручи на себе відповідальність за обране рішення. Викладач в ігровій моделі виступає як: інструктор (ознайомлення з правилами гри, консультації під час її проведення), суддя-рефері (коректування і поради з розподілу ролей), тренер (підказки студентам

для прискорення проведення гри), головуючий, ведучий (організатор обговорення).

Таким чином, використання інтерактивних методів у підготовці фахівців створює умови для інтелектуального розвитку та самореалізації особистості, дозволяють моделювати професійні ситуації, оцінювати дії колег та свою власну поведінку, занурюватися в реальну атмосферу ділового співробітництва з розв'язання низки проблем відповідно до інтересів, потреб і запитів.

Список літератури:

1. Заблоцкая О. С. Компетентнісний підхід як освітня інновація: порівняльний аналіз. // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка.- 2008 С. 63-68
2. Кайдалова Л. Г. Лекція: Класифікація та структура. Методичні рекомендації для викладачів, студентів, магістрантів та аспірантів. / Л. Г. Кайдалова. – Х.: НФаУ, 2017. – с.39.
3. Нагаєв В.М. Методика викладання у вищій школі: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 232 с.
4. Кузікова С. Б. Інтерактивні методи як засіб активізації самовиховання і самоосвіти студентів ВНЗ / С. Б. Кузікова // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: зб. наук. праць Уманського держ. пед. ун-ту ім. П. Тичини / гол. ред. Н. С. Побірченко. – Умань: УДПУ ім. П. Тичини, 2007. – Вип. 19. – С. 17-22.

ЗНАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ РЕСУРС

Швиданенко Олег Анатолійович

д. е. н., професор, професор кафедри міжнародної економіки
ДВНЗ “Київський національний економічний університет імені Вадима
Гетьмана”

Починаючи з початку ХХІ століття людство переходить на нову, інноваційну фазу свого розвитку, яка характеризується становленням суспільства знань. Відмінною його рисою є підвищена увага до знань, оскільки вони все більше проявляють себе у вигляді безпосередньої продуктивної сили. Велика кількість дослідників (зокрема Б. Льова, К.Брукінг, К.Свейбі) займаються проблематикою формування та розвитку сучасного типу економіки - економіки знань, так як перехід до нової економіки зможе забезпечити сталий економічний розвиток та добробут суспільства.

Перехід економіки на кардинально новий етап розвитку безпосередньо пов'язаний з підвищенням ролі теоретичного знання, розвитком високотехнологічних галузей, процесом збільшення частки сфери послуг, впливом інформаційних мережевих технологій (Інтернет). Всі вищевказані тенденції вимагають глибокого та ретельного дослідження теорії економіки знань та її становлення на практиці.

Найважливішою категорією економіка знань є саме «знання», які завжди були цікаві дослідникам - представникам економічної науки. Вони трактували знання, перш за все, в зв'язку з процесом відтворення. Так, А. Сміт вперше відзначив роль знань в деяких видах діяльності в доктрині поділу праці, припустивши, що в одних професіях поділ праці сильніше, ніж в інших, деякі вимагають тільки вузькоспеціалізованих умінь, тоді як іншим потрібно ширший або більш загальний набір умінь. К. Маркс розглядав категорію «знання» у зв'язку з відтворенням основного капіталу. Він вважав, що «розвиток основного капіталу є показником того, до якої міри суспільне знання перетворюється в безпосередню продуктивну силу, і звідси - показником того, до якої міри умови самого суспільного життєвого процесу підпорядковані контролю загального інтелекту та перетворені відповідно до нього». У цьому випадку він надавав великого значення «загальному громадському знанню» як безпосередньому показнику продуктивності розвитку суспільства.

К. Менгер найважливішим фактором економічного прогресу вважав знання про ефективне використання факторів виробництва, ресурсів. А.

Маршалл висловлював думку про те, що «значну частину капіталу складають знання та організація. Знання - це наш найпотужніший двигун виробництва». А. Маршал розглядав знання як необхідний фактор здійснення підприємницької діяльності, що забезпечує прискорення змін, «які конструктивно дозрівають в суспільстві», показав значення «технологічних удосконалень» та «нових винаходів» для розширення та підвищення ефективності виробництва.

Пізніше Й. Шумпетер, Ф. Хайєк та Г. Саймон також розглядали знання як необхідну умову та рушійну силу економічного розвитку. С. Кузнець підкреслював, що зростання багажу корисних знань і розширення сфер їх застосування складають суть сучасного економічного зростання. За визначенням академіка В. Макарова «виробництво знань є джерелом економічного росту».

В середині 50-х рр. XX століття П. Друкер визначив знання як головний ресурс, який відрізняє бізнес і дає йому вирішальні конкурентні переваги. Е. Тоффлер також вважає, що знання володіє потужним творчим потенціалом та з урахуванням тенденцій, що намітилися боротьби за володіння інформацією цілком може замінити собою матеріальні ресурси.

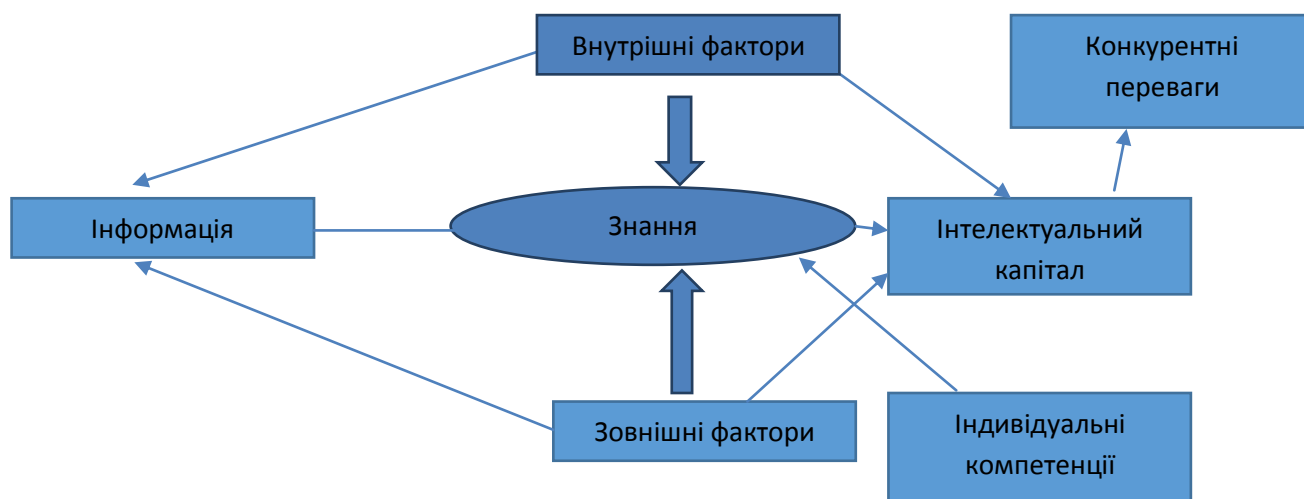
До 1980-х років у світовій економічній думці виділилося два основних підходи до оцінки ролі знань в економіці. Перший з них відображає спроби неокласичної економіки інкорпорувати технологічне знання, генероване за допомогою дослідницької діяльності в аналіз економічної рівноваги. Другий підхід, в традиції Й. Шумпетера, висвітлює знання як процес навчання, генеруючи набір здібностей та компетенцій, які сприяють економічним змінам.

З економічної точки зору для характеристики постіндустріального суспільства найбільш істотним представляється використання наукового знання як самостійного економічного ресурсу. Знання, якими володіє суспільство, неоднорідні за своїм змістом і призначенням. Від типу знань залежать методи його виявлення, фіксації, визначення його цінності, поширення і використання. Природа людських знань та особливості їх прояву стали предметом наукового інтересу вже в давнину. Одна з найбільш ранніх класифікацій знань належить

Арістотелем. На початку ХХІ століття взаємозв'язок знань с зовнішніми та внутрішніми фактори представлено у таблиці 1.

Таблиця 1

Взаємозв'язок знань с зовнішніми та внутрішніми факторами

Джерело :складено автором на основі[1,стор. 4-6]

Розглядаючи економіку, засновану на знаннях, слід уточнити такі пов'язані поняття, як «інформація» і «знання». Спроби розрізнити поняття «знання» та «інформація» почалися ще в 60-х роках ХХ століття. В роботі Стюарта приводиться розділ категорій «дані», «інформація» і «знання», які представлені в наступній логічній послідовності: вихідні дані - інформація (контекст, в якому використовуються дані) - знання (висновки на основі даних та інформації). Виходячи з цього, основна відмінність знань від інформації - ступінь організованості та розуміння первинних даних.

Як виявилось, між ними існує принципова різниця. Наприклад, К. Ерроу вибудовує такий логічний ланцюжок: «Інформація створює продуктивне поле для винаходів, стимулюючи виробництво нових знань, що сприяє оптимізації розміщення матеріальних ресурсів і зародження інших винаходів». А. Фоскет запропонував розрізняти інформацією та знанням на підставі одно- та багато

суб'єктності володіння відповідним ресурсом, визначивши його відмінність наступним чином: «Знання - це те, що знаю я, інформація - то, що знаємо ми»

Побічно простежується даний підхід в трактуванні «інформації» та «знання» Ф. Махлуп: «Виробництво нових знань не закінчено доти, поки вони не передані іншій особі і не є надбанням однієї людини».[2, стор.12]

Будь-яка інформація в звичайному значенні цього слова є знання, хоча не всі види знань можна назвати інформацією. Таким чином, інформація визначається деяким безліччю знання, а останнє є більш широким поняттям по відношенню до поняття інформація. Важливо відзначити, що знання може бути або явно вираженим, або експліцитно, які кодуються (codifiable, explicit knowledge), або неявним, або потайним, імпліцитним (implicit, tacit knowledge).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика “знання” та “інформації”

№	Автор	Інформація	Знання
1	Тоні Бьюзен	Це організовані певним чином дані	Це використана і оброблена інформація, за допомогою якої створено щось, що володіє цінністю
2	Нонака-Такеучи	Має на увазі значення і відносний сенс. Необхідна середа, матеріал для вилучення або створення знання	Передбачає наявність думки і переконання. Функція певної позиції, точки зору або наміри. Має на увазі дію. Має на увазі значення і відносний сенс
3	К. Друкке	Продукт, з якого можливо отримати знання	Похідне від інформації або підтримане нею переконання
4	Кузнецов С.В.	Відображене знання і зареєстровані стану навколишнього середовища. Відображення знань виконуються людиною засобами будь-якої знакової системи	Формалізації подання конкретної людини про явища і закономірності навколишнього середовища, отримане в процесі пристосування до неї. В даному випадку під навколишнім середовищем розуміється все, крім свідомості конкретної людини.

Джерело: створено автором на основі[3, стор.600]

Аналіз еволюції категорії «знання» показує, що на перших етапах розвитку економічної думки об'єктом дослідження було людина і його особистісні знання. Предметом дослідження було накопичення знань за допомогою навчання, їх розповсюдження та практичне їх використання. Роль знань як фактору виробництва з часом значно зростає, і вже в роботах Маркса можна спостерігати розуміння суспільного знання як безпосередньої продуктивної сили суспільства. З середини XX століття знання перетворюється в головну рушійну силу соціально-економічного розвитку, а об'єктом дослідження стають знання в системі виробничих відносин, а предмет дослідження - отримання блага від використання знань та його трансформація з інтелектуального в фінансовий капітал. На початку XXI століття знання є не тільки головною цінністю будь-якого сектора економіки, але й основним ресурсом, що забезпечує міцну конкурентну перевагу господарюючим суб'єктам мікро- та глобального рівня.

Список літератури:

1. Крапивний І.В. Теорії постіндустріального економічного розвитку/І.В.Крапивний//Механізм регулювання економіки, 2016, № 4 ,стор.4-6
2. Іноземцев В. Парадокси постіндустріальної економіки(інвестиції, продуктивність і господарське зростання в 90-і роки)/ В.Іноземцев.// Поступ, №89(533),Л.: Брама, 2015, стор.12
3. Ніколаєв Є.Б. Інформація та знання як категорії економічної науки.//Формування ринкової економіки [Текст] : Зб. наук. праць / О.О. Беляєв, В.М. Данюк. - К. : КНЕУ, 2016. – 600

УКРАИНСКАЯ СИСТЕМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ПУТИ К УНИВЕРСИТЕТСКОЙ АВТОНОМИИ

Шевченко В.В.

Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», профессор кафедры электрических машин, канд. техн. наук, доцент,
ORCID ID: 0000-0002-9557-9849, тел. +38-050-407-84-54, e-mail:
zurbagan8454@gmail.com

Система высшего образования с момента распада СССР находится в состоянии перманентного реформирования. Реформа необходима в связи с постоянным снижением качества образования, о чем свидетельствуют рейтинги QS, THE, Universitas 21 и др., [1; 2; 3, с. 6], и отток студентов с Украины в Польшу и в другие страны. Реформа высшего образования проводится непоследовательно, без четкой стратегии и дорожной карты, несмотря на то, что Болонская модель, выбранная Украиной взамен советской системы высшего образования, имеет четкие цели и успешный опыт реализации в большинстве стран Западной Европы, [4]. В 2014-м году наконец-то стандартизованы квалификационные и научные уровни (младший бакалавр, бакалавр, магистр, доктор философии, доктор наук), [5], что должно способствовать академической мобильности. Отмена модульно-рейтинговая система, которая долго существовала параллельно с Европейской кредитно-трансферной системой (далее - ЕКТС). Теперь ЕКТС стала обязательной и должна служить математической шкалой при формировании новых учебных программ и стандартов образования.

Процесс написания стандартов и учебных программ должен быть распределен между новой структурой Национальным агентством по обеспечению качества высшего образования (далее - НАОКВО) и ВУЗами. Но старт полноценной работы НАОКВО пробуксовывает и на первых порах Министерство образования и науки Украины (далее – МОН) даже готово

дублировать его функции. В частности, в 2018/19 учебном году МОН планирует разработать стандарт образования «младший бакалавр» и образовательной части стандарта «доктор философии» вместо НАОКВО, [6]. Между МОН и НАОКВО должны прекратиться конфликты, которые освещаются в прессе последние два года, и дают богатую пищу российской пропаганде.

После принятия стандартов ВУЗы должны будут привести свои учебные программы в соответствие со стандартами. Важно, чтобы эта работа была оплачена, во избежание формального подхода. От качества новых учебных программ будет зависеть привлекательность украинских ВУЗов для иностранных студентов, от того, как будет происходить процесс формирования новых программ – доверие университетских коллективов к новым этапам Болонской реформы. Опыт проведения реформы за последние 13 лет, [7], уже показал результаты формализации в случае непонимания целей реформы и ответ в случае административного давления МОН без выделения необходимых ресурсов. В этом случае, как стандарты образования, так и стандарты специальностей должны разрабатываться НАОКВО самостоятельно.

Реформа проходит в условиях высокого уровня коррупции во всех сферах общественной жизни на Украине. И одной из целей реформы является разрушение коррупционных схем в образовании и предотвращения появления новых схем. Успехи есть только в вопросах поступления в ВУЗы, благодаря введению внешнего независимого оценивания, но бытовая коррупция остается на высоком уровне, [8, стр. 123-141]. Успешная борьба с коррупцией является одним из главных условий продолжения кредитования Украины Международным валютным фондом. Искоренению коррупции в отношениях «студент-преподаватель» теоретически может способствовать введение ВНО для выпускников ВУЗов, но оно не может быть начато раньше написания и апробации всех стандартов образования и новых учебных программ.

Между МОН и ВУЗами Украины должны сложиться отношения, когда МОН будет сообщать новые правила работы ВУЗов заранее, не в последний

момент. Так, например, изменение правил поступления в ВУЗы и определение количества бюджетных мест должно заканчиваться не позже чем за месяц до начала очередной вступительной компании. Запрет на изменение правил позже должен быть внесен Верховной радой Украины в закон «О высшем образовании». Тем более, что МОН само говорит о необходимости принятия новой редакции закона, [9], но хочет уменьшить детализацию закона, что якобы тормозит реформу высшего образования. Тогда как именно отсутствие деталей служит причиной конфликтов между МОН и НАОКВО, позволяет МОН сохранять избыточный административный контроль над ВУЗами.

За годы реформы ВУЗы уже получили определенную свободу в академических вопросах, но не в вопросах финансирования. Так, в настоящее время МОН выделяет ВУЗам определенные суммы на выплату стипендий, и ВУЗы ставят то количество положительных оценок, на которое имеет средства. Это не способствует объективной оценке знаний, служит почвой для бытовой коррупции. Модель, которую можно было бы применить при начислении стипендий – выплата минимальной стипендии в размере прожиточного минимум каждому студенту бюджетной дневной формы обучения при отсутствии прогулов и академической задолженности. Т.е. этот минимум должен по уже существующему принципу «деньги идут за студентом» поступать на расчетные счета ВУЗа автоматически. А размер доплаты за академические, творческие, спортивные успехи и участие в общественной жизни университетов должен определяться самим ВУЗом. Деньги на финансирование всех статей расходов должны поступать ВУЗу в общем объеме, а ВУЗ должен самостоятельно распределить их на коммунальные расходы, фонд заработных плат, стипендии за успехи, обновления лабораторных, библиотечных фондов, компьютерного парка, проведение научных исследований, обеспечение преподавателей жильем и др.

Государство может заказывать ВУЗам научные исследования, возможно на конкурсной основе, по грантовым программам. У самих ВУЗов должна быть возможность создать рабочие места для студентов. Студенты контрактной

формы обучения должны иметь возможность заработать на свое образование внутри самого ВУЗа.

За МОН же должна остаться функция мониторинга основных показателей количества студентов, потребности в различных специальностях, качества образования, научных исследований, которые проводятся ВУЗами, и контроля за целевым использованием бюджетных средств. Но по статьям расходов ВУЗы должны иметь право распределять средства самостоятельно. Автономии университетов может способствовать статус неприбыльных организаций для ВУЗов.

От МОН также требуется урегулирование вопроса со студенческими общежитиями. В настоящее время нет действующих нормативных документов, которые определили бы, сколько студентов и каких категорий имеют право на проживание в общежитиях, какой процент стипендии может идти на оплату такого проживания, [8, с. 126]. На этом примере можно показать, что МОН должно в своих инструкциях определять только рамки, за которые ВУЗы не должны выходить. Внутри этих рамок у ВУЗов должна быть большая свобода выбора.

Таким образом, ВУЗам Украины необходима полноценная автономия не только в академических, но и в финансовых вопросах. Такая автономия – необходимое условие, чтобы остановить деградацию системы высшего образования и повысить рейтинги украинских ВУЗов.

Список литературы:

1. QS World University Rankings 2016-2017. – Адрес доступа: <http://www.topuniversities.com/university-rankings/world-university-rankings/2016>.
2. Times Higher Education: THE World University Rankings 2016-2017. - Адрес доступа: https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2017/world-ranking#!/page/0/length/25/country/2778/sort_by/rank_label/sort_order/asc/cols/rank_only.

3. Universitas 21 Ranking of National Higher Education Systems / Melbourne Institute of Applied Economic and Social Research, 2018. - 50 p. - Адрес доступа: https://universitas21.com/sites/default/files/2018-05/U21_Rankings%20Report_0418_FULL_LR%20%281%29.pdf.

4. Budapest-Vienna Declaration on the European Higher Education Area, March 12, 2010. - Адрес доступа: http://www.ehea.info/media.ehea.info/file/2010_Budapest_Vienna/64/0/Budapest-Vienna_Declaration_598640.pdf.

5. Закон України "Про вищу освіту" (чинний)/Відомості Верховної Ради, 2014, № 37-38, ст. 2004. - Адрес доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/1556-18>.

6. Из Украины разбегаются студенты и преподаватели / РИА Новости Украина, 29.01.2018. - Адрес доступа: <https://rian.com.ua/analytics/20180129/1031751735/Ukraine-vuz-obrazovanie-problema>.

7. Ukraine, participation in the Bologna Process / European Higher Education Area. - Адрес доступа: <http://www.ehea.info/pid34250-cid101611/ukraine.html>.

8. OECD Reviews of Integrity in Education: Ukraine 2017, OECD Publishing, Paris. - Адрес доступа: <https://doi.org/10.1787/9789264270664-en>.

9. В Украине в 2020 приступят к разработке нового закона о высшем образовании. - Гриневич / Аналитический портал "Цензор.НЕТ", 27.01.2018. - Адрес доступа: https://censor.net.ua/news/3046925/v_ukraine_v_2020_pristupyat_k_razrobotke_novogo_zakona_o_vysshem_obrazovanii_grinevich.

THE INTEGRATION FORMS OF TRANSPORT CARGO SUBSYSTEMS

Shevchenko Ilona Vadimovna

Odessa National Academy of Food Technologies

Senior Lecturer, Business Management Department

m. t. +38(096) 45 333 45, e-mail:is5061977@gmail.com

As noted in [1]: "The globalization driving forces were the deepening of the labor international division based on high-tech end-products and semi-finished products growing differentiation, international transport infrastructure development, microelectronics information revolution. As a result, the international movement of goods and services accelerated the production technologies transfer. The world economy expands the general economic laws (international value, global competition, etc.) and functional relationships (development of international specialization and co-operation) scope". The processes of globalization have influenced the networking development. Modern competition in the market is connected with issues of access not only to resources, but also to information and business partners. The successful companies experience shows that the effectiveness of business entities interaction increases with the formation and development of integration processes within network associations. However, the methodology of forming these entities in the Ukrainian economy remains inadequate. The questions of the formation and integration structures functioning were studied by the classics of economic science: A. Marshall, J. Schumpeter, O. Williamson, E. Chamberlin and others. Among the contemporary scientists, these problems are highlighted in works by M. Porter, J. Pappe, B. Kleiner, O. Bulatova, D. Stechenka, Z. Varnalia.

The developed industrial countries experience shows that the integrated structures are the framework of the economy. The institutional structures development of the world and national economic systems is focused on the strengthening of integration processes. The essence of the latter is the establishment of long-term partnerships between interacting economic entities. The study of literary

scientific and professional sources provided the opportunity to highlight the general reasons for the need to create integrated structures:

- spontaneity of relations between business entities;
- aggravation of competition;
- uncertainty of the environment;
- strengthening the role of information;
- value of the time factor;
- growth of the number of offered products and services while simultaneously reducing their life cycles;
- growth of rates of innovation together with technological changes;
- emergence of new forms of interconnections and the necessity of network marketing development;
- the need for adaptability and rapid reaction to changes in market conditions;
- the possibility of concentration of the activities of each of the participants in the best competencies and unique processes;
- significant reduction of expenses, formation of their rational structure;
- the possibility of engaging in joint activities within the network of optimal partners [2-4].

Traditionally, there are the following types of integration of economic entities: horizontal, vertical and balanced (or complete). With horizontal integration, there is a consolidation of several companies producing the same goods or services. Vertical integration is aimed at the seizure by one company of several stages of the production of goods or services - for example, the production of raw materials, the actual production of goods or services, transportation to the place of sale, marketing and retail sales. Vertical integration, which is also called vertical concentration, is the degree of ownership of a single holding, infrastructure, business processes, technologies, competencies, etc. in the chain of production processes of a product or service. And there are three types of vertical integration: 1) Vertical integration back - directed to companies-suppliers of raw materials - control over such companies ensures the stability of supply, quality and price of the final product. In addition, this

allows a vertically integrated holding to increase its own volume of surplus value; 2) Vertical integration forward - directed to consumers. Vertically integrated holdings are controlled by the common owner. Usually each holding company produces a different product or service to meet common needs. A firm controlling all or several links of a similar chain will be vertically integrated; 3) Balanced vertical integration is applied when a company seeks to gain control over all companies that provide the entire production chain from the extraction and / or production of raw materials to the point of direct sale to the consumer. In developed markets, there are effective market mechanisms that make this type of vertical integration redundant: there are market mechanisms for controlling subcontractors. However, in monopolistic or oligopolistic markets, companies often seek to build a complete vertically integrated holding. A monopoly created through vertical integration is called a vertical monopoly.

However, the term “quasi-integration” is mentioned more and more often in the specialized literature as applied to various forms of market interaction, as a hybrid form of integration.

The specificity of quasiintegration was studied by such scholars as CJ Blois, B. Asheim, JC Jarillo, D. J. Tis, V. Dementiev, V. Tretyak, M. Sheresheva, M. Yanchuk and others. But researchers have discrepancies both in definitions and in the perception of these structures. Given the above mentioned research is actual and timely.

The concept of this study is to study hybrid integration - quasiintegration with respect to transport subsystems of international freight traffic. Quasiintegration is a formal (imaginary) association on a contractual basis, leaving the independence of the entities that are part of it. Quasiintegration structure is a voluntary spatial partnership of interacting enterprises and institutions, including scientific ones, on the basis of the integrated use of available resources aimed at achieving the greatest economic efficiency and strengthening market positions, the feature of which is the lack of control over the property assets [5].

References:

1. I.V. Shevchenko. Actuality of creation of integrated transport and logistic systems of cargo transportation for ensuring competitiveness of transport enterprises / I.B. Шевченко// «Технології та інфраструктура транспорту»: матеріали міжнародної науково-технічної конференції, Харків, (14-16 травня 2018 р.). – Харків: УкрДУЗТ, 2018. – с. 379-381.
2. Richardson G.B. The Organisation of Industry. G. B. Richardson. The Economic Journal, Vol.82, No. 327 (Sep.,1972).
3. Osborn R., Hagedoorn F. The Institutionalization and Evolutionary Dynamics of Interorganizational Alliances and Networks, Academy of Management Journal. 1997. Vol. 40. No. 2.
4. Шерешева, М.Ю. Формы сетевого взаимодействия компаний. Курс лекций: учеб. пособие / М. Ю. Шерешева. — М.: Изд. дом Гос. ун-та — Высшей школы экономики. — 2010. — 339 с.
5. Квазіінтеграція взаємодіючих підприємств: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / С.О.Солнцев, Ж.М.Жигалкевич // Глобальні та національні проблеми економіки [електронне наукове фахове видання] — Електрон. журн. — Миколаїв : МНУ, 2016. — Вип. 12. — Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/12-2016/71.pdf>. – Заголовок з екрану.

ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Шевченко Л.В.

к.ю.н., старший викладач кафедри адміністративного права і процесу

НАВС

Виконання судового рішення є невід’ємною складовою права кожного на судовий захист і охоплює, зокрема, законодавчо визначений комплекс дій,

спрямованих на захист і відновлення порушених прав, свобод, законних інтересів фізичних та юридичних осіб, суспільства, держави. Невиконання судового рішення загрожує сутності права на справедливий розгляд судом[1].

Україна займає одне з перших місць за зверненнями до Європейського суду з прав людини, у зв'язку з порушеннями прав людини на стадії виконання судових рішень. На думку експертів, одними з головних чинників, що впливають на таку ситуацію, є досить велика завантаженість державних виконавців, недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення та, як наслідок, корупційна складова, яка викликана низьким рівнем оплати праці державних виконавців. Запорукою формування нового та дієвого механізму виконання судових рішень та рішень інших органів є прозора та ефективна організація органів та осіб, які здійснюватимуть їх примусове виконання [1].

Стратегією реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 рр., [2] яка затверджена Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276, визначені основні проблеми у системі виконання судових рішень, зокрема: низька частка фактичного виконання судових рішень; відсутність ефективної системи мотивації державних виконавців; недоліки у взаємодії державних виконавців з іншими державними та недержавними установами.

Також, п.5.7 Стратегії визначено систему завдань та заходів реорганізації системи виконання судових рішень та підвищення ефективності виконавчого провадження, яка направлена на розвиток інституту приватних виконавців, зокрема, завдяки поступовому створенню єдиного механізму функціонування системи органів примусового виконання рішень; забезпеченню рівноцінної конкуренції між державними та приватними виконавцями судових рішень; зниженню формалізації, оптимізації стадій виконавчого провадження та строків проведення виконавчих дій; посиленню управління інформаційними системами для кращого надання виконавцями послуг електронного правосуддя, тощо [2].

Відповідно, з метою впровадження визначених Стратегією напрямків реорганізації системи виконання судових рішень, підвищення ефективності

діяльності органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів та забезпечення належної реалізації завершальної стадії судового розгляду, в Україні у червні 2016 року було прийнято два законодавчих акта: «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та «Про виконавче провадження». Основним прогресивним положенням цих Законів було створення в Україні змішаної системи примусового виконання рішень та запровадження інституту приватних виконавців. Тобто, діяльність щодо примусового виконання судових рішень здійснюється як державними, так і приватними виконавцями.

Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» [3] визначає основи організації та діяльності з примусового виконання судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) органами державної виконавчої служби та приватними виконавцями, їхні завдання та правовий статус. Ст.16 цього закону визначає приватного виконавця, як особу, уповноважену державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законодавством. Встановлено процедуру набуття та зупинення права на здійснення діяльності приватними виконавцями, визначено особливості фінансового забезпечення діяльності приватних виконавців, процедури заміщення приватного виконавця, передбачено ведення Єдиного реєстру приватних виконавців України, а також можливість створення ефективної системи самоврядування приватних виконавців тощо.

Зокрема, Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» чітко розмежовує державну виконавчу службу та приватних виконавців. Державні виконавці є державними службовцями, представляють державну владу та забезпечуються державним фінансуванням. Приватні виконавці, уповноважені державою здійснювати діяльність з примусового виконання рішень у порядку, встановленому законом і є суб'єктами незалежної професійної діяльності (як адвокати чи приватні нотаріуси).

Приватним виконавцем може бути громадянин України, який досяг 25 років, має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою, має стаж роботи у галузі права після отримання відповідного диплома не менше двох років та склав кваліфікаційний іспит (на зразок адвокатів чи нотаріусів), тоді як державним виконавцем може стати громадянин України, який має вищу юридичну освіту не нижче другого рівня, володіє державною мовою і здатний за своїми особистими і діловими якостями здійснювати повноваження державного виконавця. При цьому приватним виконавцем не може бути особа, яка: визнана судом обмеженою у цивільній дієздатності або недієздатною; має не зняту або не погашену в установленому законом порядку судимість; вчинила корупційне правопорушення або порушення, пов'язане з корупцією, - протягом трьох років з дня вчинення; якій за порушення вимог законодавства анульовано свідоцтво про право на зайняття нотаріальною чи адвокатською діяльністю або діяльністю арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), яку позбавлено права на здійснення діяльності приватного виконавця, - протягом трьох років з дня прийняття відповідного рішення; звільнена з посади судді, прокурора, працівника правоохоронного органу, з державної служби або служби в органах місцевого самоврядування у зв'язку з притягненням до дисциплінарної відповідальності, - протягом трьох років з дня звільнення.

Приватний виконавець під час здійснення своєї діяльності не може займатися іншою оплачуваною (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, діяльності арбітражного керуючого (розпорядника майна, керуючого санацією, ліквідатора), інструкторської та суддівської практики із спорту та роботи в органах Асоціації приватних виконавців України) або підприємницькою діяльністю. Кожен приватний виконавець має власну печатку та здійснює свою діяльність на підставі посвідчення, виданого Міністерством юстиції України.

Треба сказати, що приватний виконавець здійснює примусове виконання всіх рішень, передбачених ст. 3 вищевказаного Закону, окрім рішень: про

відібрання і передання дитини, встановлення побачення з нею або усунення перешкод у побаченні з дитиною; за якими боржником є держава, державні органи, Національний банк України, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, державні та комунальні підприємства, установи, організації, юридичні особи, частка держави у статутному капіталі яких перевищує 25 відсотків, та/або які фінансуються виключно за кошти державного або місцевого бюджету; за якими боржником є юридична особа, примусова реалізація майна якої заборонена відповідно до закону; за якими стягувачами є держава, державні органи; рішень адміністративних судів та Європейського суду з прав людини; які передбачають вчинення дій щодо майна державної чи комунальної власності; про виселення та вселення фізичних осіб; за якими боржниками є діти або фізичні особи, які визнані недієздатними чи цивільна дієздатність яких обмежена; про конфіскацію майна; виконання яких віднесено Законом безпосередньо до повноважень інших органів, які не є органами примусового виконання; інших випадків, передбачених Законами «Про виконавче провадження» та «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів».

Таким чином, у фізичних та юридичних осіб у більшості справ з'являється альтернатива державній виконавчій службі. Стягувач на свій вибір зможе звертатися або до державного виконавця, або до приватного (за виключенням випадків, коли примусове виконання може здійснюватися лише державним виконавцем).

Також, досить своєчасною є ідея щодо створення Єдиного реєстру боржників, що являє собою систематизовану базу даних про боржників, що є складовою автоматизованої системи виконавчого провадження та ведеться з метою оприлюднення в режимі реального часу інформації про невиконані майнові зобов'язання боржників та запобігання відчуженню боржниками майна [5]. Запровадження реєстру боржників, насамперед виконуватиме превентивну функцію, яка дозволить суб'єктам господарювання перед укладенням будь-якої угоди перевіряти свого партнера на предмет наявності відкритих проти нього

виконавчих проваджень. Адже, внесення суб'єкта підприємницької діяльності до такого реєстру негативно впливатиме на його ділову репутацію, наслідком чого може бути відмова партнерів від укладення угод з ним.

Отже, приватні виконавці є повноцінними конкурентами державних виконавців у виконанні рішень по майновим і немайновим спорам між громадянами, підприємцями. Натомість у виконанні всіх рішень, які так чи інакше стосуватимуться держави, суб'єктів владних повноважень, державного і комунального майна, а також рішень з особливо суспільно чутливих справ (щодо виховання дитини, виселення та вселення фізичних осіб у житло, щодо неповнолітніх та недієздатних осіб) – залишається прерогативою державної виконавчої служби.

Список літератури:

1. Петренко Ю. Перспективи та доцільність введення приватних виконавчих служб в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Петренко. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/jurclub/article/3102.aspx>
2. Стратегія реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки: Указ Президентом України від 20.05.2015 №276
3. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 02.06.2016 № 1403-VIII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1403-19> (дата звернення: 21.01.2017).
4. Про виконавче провадження: Закон України від 02.06.2016р./ Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 30.
5. Про затвердження Положення про автоматизовану систему виконавчого провадження: Наказ Міністерства юстиції України 05.08.2016 № 2432/5

ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК НЕОБХІДНА І ДОСТАТНЯ УМОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ

Шенгерій Л.М.

Полтавська державна аграрна академія, доктор філософських наук,
професор, професор кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін

Із прадавніх часів свідомість людини бентежать питання щодо сенсу життя, її місця у світі, таїнства народження, існування та призначення. Всі вони пронизані категорією «цінності» та щільно пов'язані з однією з найважливіших людських цінностей – здоров'ям. За сучасними науковими відомостями та номенклатурою ВООЗ, існує декілька сотень визначень поняття «здоров'я». Однак, аналіз літературних джерел виявляє тенденцію, згідно якої переважна більшість науковців розуміють здоров'я не просто як відсутність тілесних (соматичних) хвороб, а й як відчуття гармонії розуму та душі. Це означає, що наявність «здоров'я» передбачає відсутність хвороб у поєднанні із станом повного фізичного, психічного та соціального благополуччя.

Залежність здоров'я людини від низки біологічних, психологічних і соціальних чинників актуалізує розгляд «філософії здоров'я» людини як основи здорового способу життя. Здоров'я розглядається як необхідна умова повноцінного функціонування та розвитку людини в онтогенезі. Оптимальний рівень здоров'я виступає об'єктивною передумовою адекватного виконання специфічних соціальних функцій у відповідності до вікових періодів розвитку та соціокультурних традицій суспільства, а також забезпечує можливість особистісного розвитку людини протягом усього життя [1].

Техногенний вектор розвитку цивілізації перетворив життя сучасної людини на жорстку та хворобливу боротьбу за існування. Віддалення від природи, ігнорування тисячолітніх традицій, зміни ціннісних орієнтирів спрямували людство на хибний шлях розвитку, пов'язаний із забрудненим навколишнім середовищем, постійними стресами, малорухомим способом

життя, шкідливими звичками, неправильним харчуванням, відсутністю гармонії в спілкуванні між людьми.

Отже, життя сучасної людини перетворюється на нескінченну низку домінуючих негативних емоцій, що провокують формування відчуттів стурбованості, тривоги, страху, гніву, ненависті, заздрості. Усі вони входять у дисонанс із відчуттям гармонії – балансом між різними складовими особистості: емоційною та інтелектуальною, соматичною (тілесною) та психічною, а також гармонію між людиною та оточуючими.

З філософських позицій гармонію необхідно розуміти не як статичний стан, а як процес особистісних змін. Такий підхід дозволяє розглядати здоров'я як динамічну систему властивостей людини, що забезпечують гармонію між потребами індивіда та суспільства й виступають передумовою орієнтації особистості на виконання своїх життєвих завдань. Життєве завдання розуміють як те, що необхідно зробити людині для навколишнього світу з урахуванням її здібностей і можливостей. Результати наукових досліджень показують, що за умови успішного виконання життєвого завдання людина відчуває гармонію, почувається щасливою, отже, здоровою, а невиконання – глибоко нещасною та, відповідно, хворою.

Оптимальне співвідношення між виокремленими психологічними характеристиками створює відчуття гармонії, що визначає баланс між різними складовими особистості: емоційною та інтелектуальною, соматичною (тілесною) та психічною, а також гармонію між людиною та оточуючим світом.

Ключовою ознакою здорової людини необхідно вважають самоврегульованість – здатність адекватно пристосуватися до сприятливих і несприятливих умов і впливів. Існує низка аспектів діяльності, що об'єктивно визначають здоров'я людини, як-от: походження людини (якого вона роду); за якими писаннями (священними книгами) вона живе; які обряди очищення вона проводить, як вона концентрується (медитує) і які повторює молитви чи мантри, яку воду п'є (їжу вживає), якою діяльністю вона займається і який час для цього обирає, як спілкується з іншими людьми та власними дітьми.

Це безпосередньо пов'язує діяльність людини з її ціннісними орієнтирами та життєвими завданнями, які ставить перед собою людина для досягнення вищої життєвої мети: прагнення до життя, що веде до підтримання життєвих сил і досягнення довголіття, яке забезпечується дотриманням здорового способу життя; матеріальне благополуччя, що використовується для праведного та довгого життя, де кошти зароблені чесним і законним шляхом; духовне удосконалення, що розкриває можливості для пізнання реальності за межами почуттєвого сприймання та досягається за допомогою філософських розмірковувань, молитов, опанування духовних практик.

Сучасна людина знаходить безліч причин для того, щоб ухилятися від виконання цих ключових життєвих завдань: вважає себе занадто зайнятою, щоб виділити на це час; спрямовує життєві сили на гонитву за грішми, славою, комфортом, не усвідомлюючи, що будь-який матеріальний здобуток втрачає сенс, якщо його досягнення пов'язане з втратою життєвих сил, поглинає людину в повсякденній суєті, провокує дію хронічних стрес-чинників, визначає неспроможність людини відновлювати життєві сили за допомогою раціонального відпочинку, фізичної та душевної релаксації. За таких умов, раціональне харчування, вітамінізація, відвідування оздоровчих клубів (фітнес-клубів), що спрямовується на підтримання здоров'я фізичного (соматичного), не забезпечує допомоги «... хворому розуму» (Ю. Степанюк, 2011).

Висновки. З філософських позицій, хворобу не варто розглядати в якості негативного явища, адже «хвороби є нашими вчителями». Вони не виникають просто так, а виступають в якості індикаторів нашого еволюційного розвитку. Самоаналіз причинно-наслідкових зв'язків і самодопомога є складовими процесу самовдосконалення та самореалізації людської особистості, що утворюється фізичним, психічним і духовним тілами індивіда.

1. Бойко Г. М. Рекреаційна діяльність як складова філософії здорового способу життя / Г. М. Бойко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки, фізичне виховання та спорт. – Чернігів, 2013. – Вип. 112. – Т. 3. – С. 97-99.

СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ

Шкварко Аліна

Науковий керівник:: Юрчик І.Б. к.економ.н., ст. викл.
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Забезпечення сприятливого інвестиційного ринку в Україні залишається одним з основних завдань державного рівня, від вирішення якого залежить соціально-економічне життя населення, залучення країни у світовий ринок, можливості вдосконалення функціонування національної економіки в цілому. Інвестиційний клімат – це ступінь сприятливості ситуації, що складається в тій чи іншій країні (регіоні, галузі), для подальшого інвестування коштів у різні сфери життя цієї країни з метою отримання прибутку; сукупність факторів, які враховують потенційні інвестори при прийнятті рішення щодо інвестування.

Питання щодо формування та оцінки інвестиційного клімату знайшли відображення у роботах вітчизняних науковців: О.Гаврилюка, Д.Лук'яненка, В.Мельника, О.Носової, А.Пересади, В.Савчука, А.Філіпенка, О. Гаврилюка, О. Кириченка, П. Гайдуцького, В. Ланового та інших. Проте, враховуючи те, що економіка України перебуває на етапі реформування, проблема побудови міцного інвестиційного фундаменту для майбутнього розвитку держави залишається надзвичайно актуальною.

Варто зазначити, що ефективність інвестиційної діяльності залежить від повноти та правильності інформації про інвестиційну привабливість, що в свою чергу забезпечить прийняття правильних та своєчасних рішень уникнення ризикових ситуацій та отримання економічної вигоди [4, с. 111]. На рівень залучення іноземних інвесторів на національний ринок також впливають багато різних факторів, таких як якість робочої сили, валютний ризик, торговельна політика, державне регулювання, ставки податків та пільг, розвиненість інфраструктури тощо. Інвестор, приймаючи рішення про інвестування, бере до уваги головні макроекономічні показники, особливо

реагує на коливання ВВП, промислового виробництва, динаміки облікової ставки НБУ та обсягів зовнішньої торгівлі [1, с. 88]. Історично склалося так, що Україна має багато суперечностей з макроекономічними показниками, що змушують інвесторів побоюватися за свій капітал.

Так само, як і після Помаранчевої революції 2004 р. так і зараз наша країна знаходиться в центрі уваги багатьох країн, про що неодноразово говорили українські політики та посадовці. За Індексом конкурентоспроможності Світового економічного форуму Україна піднялась до 81-ї з 85-ї позиції в 2017-му. Інвестори найкраще за шість років оцінили інвестиційну привабливість України згідно з індексом, складеним Європейською бізнес-асоціацією на основі опитування топ-менеджерів компаній-членів асоціації. Водночас вже у другій половині 2017-го цей показник дещо погіршився [2]. Сьогодні з'явилося безліч негативних тенденцій, які інвестори вважають непривабливими в економіці України. Крім того, додалися ризики поширення територіальної нестабільності, поразки у боротьбі з корупцією та її високий рівень, відсутність прогресу у створенні антикорупційного суду, уповільнений темп реалізації судової та земельної реформ, відсутність приватизації, конфлікт на Сході – ці та інші чинники, на жаль, не додають інвесторам оптимізму.

Попри існуючі проблеми, Україна є інвестиційно привабливою країною, так як має значну кількість невикористовуваних фізичних і людських ресурсів, великі резерви невикладених заощаджень, місткий внутрішній споживчий ринок. Державна служба статистики інформує, що станом на 1 січня 2018 року, акціонерний капітал нерезидентів в Україні дорівнював \$39144 млн. (з країн ЄС – \$27465,5 млн., з інших країн – \$11678,5 млн.), що виявилось на 4,3% більше показника початку року (\$37513,6 млн.). До основних країн-інвесторів України належали Кіпр – \$10008,6 млн., Нідерланди – \$6292,9 млн., Російська Федерація – \$4598,4 млн., Велика Британія – \$2169 млн. та Німеччина – \$1792,6 млн. [3]. (Рис.1)

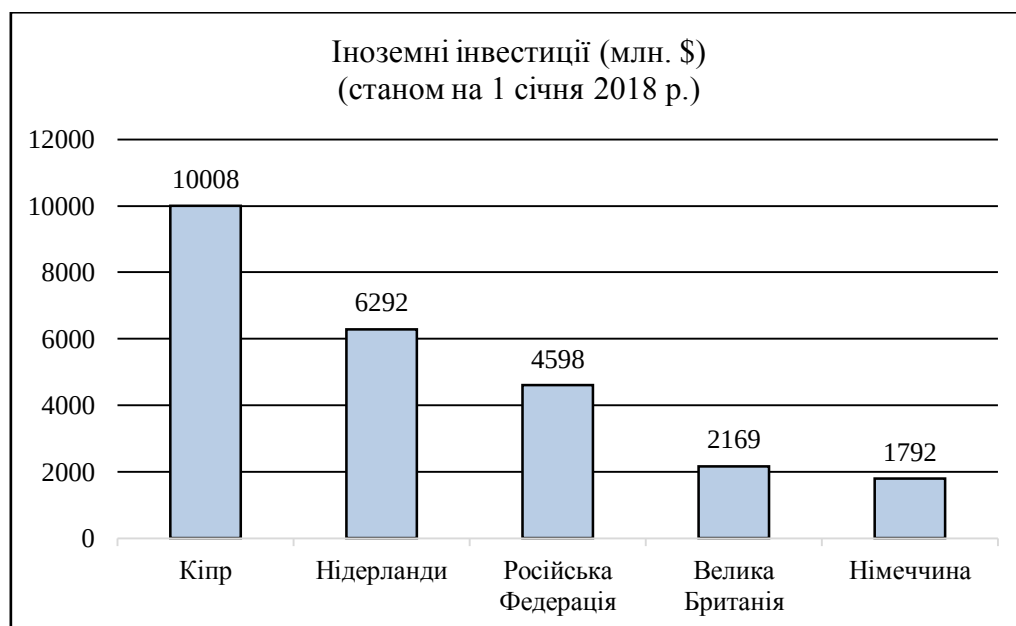

Рис.1 Обсяги іноземних інвестицій в Україну

Шлях покрокових реформ, серед яких, зокрема, створення антикорупційних судів, дерегуляція, підвищення прозорості майнових реєстрів, лібералізація репатріації прибутків, захист прав акціонерів та інші, здатні значно підвищити впевненість інвесторів в захисті капіталів і є легшим шляхом ніж, скажімо, реформування існуючої судової системи.

Важливо демонструвати прозорість та ефективність кількісних та якісних змін в національній економіці. Також, розробка законодавства щодо приватизації майна була б дуже позитивно сприйнята інвесторами.

Отже, Україна має перспективи розвитку інвестиційних потоків за умови усунення наявних проблем щодо їх залучень.

Список літератури:

1. Бондаренко О.О., Нижник К.С. Залучення іноземних інвестицій як джерело економічного зростання / О.О. Бондаренко, К.С. Нижник // Вісник КНУТД. – 2014. – №3 – с. 88-95.
2. Інвестиційна діяльність в Україні : Інформація Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс].–Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Download?id>.

3. Статистична інформація Державного комітету статистики України. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: [http:// http://www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua).

4. Непран А.В. Формування та використання фінансового потенціалу інвестиційної діяльності в Україні / А.В. Непран // Фінанси України. – 2016. – № 9. – С. 111–128.

НЕГАТИВНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

Шпілько В.Л.

кафедра фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту
Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова, аспірант

Основною проблемою галузі є неналежне фінансування водного господарства. Затверджені державні цільові програми розвитку водного господарства, розвитку водо-каналізаційного господарства не мають окремої фіксованої статті у Держбюджеті та рефінансуються за залишковим принципом. Як наслідок, показники за даними програмами недовиконуються. При цьому, відкрито вказується причина – відсутність належного фінансування. Наприклад, у 2017 році заходи з удосконалення нормативно-правової бази та організаційної структури водогосподарського комплексу для забезпечення екологічного оздоровлення басейну р. Дніпра профінансовано з державного бюджету на суму 808,7 тис. гривень, що становить 8,1% від передбаченого Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року.

Модель ціноутворення «собівартість+», що застосовується, не стимулює розвиток підприємств водопостачання та водовідведення та не створює умов для підвищення їх енерго та ресурсо ефективності.

Існуюча методика формування тарифів не повною мірою забезпечує механізм використання її на практиці. У державі відбувається зниження досягнутого рівня відшкодування населенням послуг, оскільки під впливом інфляційних процесів, росту цін на енергоносії, падіння курсу національної грошової одиниці, витрати водопровідно-каналізаційних підприємств зростали. Наслідком цього є незадовільне фінансове становище цих підприємств, більшість з яких, як і галузь в цілому, є збитковими. Водокористувачі практично повністю відсторонені від управління та формування тарифів на послуги подачі та відведення води.

Слід зазначити, що держава не забезпечує підприємствам в повному обсязі компенсацію з бюджету різниці між встановленими цінами і фактичною вартістю послуг, що негативно позначається на фінансовому становищі та якості послуг. Фактично відсутні зовнішні інвестиції в розвиток системи водопостачання.

Існує гостра необхідність удосконалення нормативно-правової бази з питань забезпечення якісною та безпечною питною водою. Важливо, щоб нормативно-правові акти відповідали стандартам Євросоюзу.

Також доцільно відмітити значну застарілість трубопроводних систем високий рівень аварійності, та необхідність підтримання належного санітарного та технічного стану. Потребують запровадження сучасні технології очищення, доочищення та дезінфекції стічних вод.

Крім того, питання якості та безпеки питної води немає політичної підтримки, законодавчої та технічної основи. Вживання недоброякісної питної води може стати причиною виникнення інфекційних ендемічних захворювань та отруєнь.

В Україні спостерігається відсутність довіри до якості води з систем централізованого постачання, що призводить до використання альтернативних джерел питної води (бювети, пункти розливу, фасована вода).

Отже, кількісний ріст частки населення, охопленого послугами водопостачання та водовідведення, не відображає якості надання цих екологічних послуг, що є ключовим питанням зеленого зростання. Галузі водопостачання та водовідведення в Україні не вистачає фінансування та уваги влади. Реконструкції та розвитку потребують застарілі та зношені системи водопостачання та водовідведення, що дозволило б знизити аварійність трубопроводних систем та підвищити якість питної води, .

На сьогоднішній день гостро стоїть питання ціноутворення як перед підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства, так і перед галуззю в цілому. Нова система ціноутворення має стимулювати впровадження приладів обліку води, сприяти зменшенню водоспоживання, зниженню вартості послуг, ліквідувати збитковість галузі.

АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ

Щирий Г.Л.

аспірант

Університет митної справи та фінансів

Акцизний податок в Україні є досить важливою складовою формування доходів бюджету. Останнім часом, частка акцизного податку на тютюнові та алкогольні вироби стрімко зростає, у зв'язку із підвищенням ставок на ці товари. Незважаючи на підвищення ставок акцизного податку, кількість їх вживання не зменшується, що у свою чергу негативно впливає на рейтинг країни по рівню вживання алкогольних та тютюнових виробів серед інших

країн ЄС. Одночасно, збільшення акцизних ставок призводить до великої кількості незаконних алкогольних та тютюнових виробів, отже до фіскальних втрат.

Акцизний податок – один із непрямих податків на окремі види товарів, визначені Податковим кодексом України (ПКУ), який включається до ціни таких товарів: спирт етиловий ті інші спиртові дистиляти, алкогольні напої та пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; пальне; автомобілі легкові, кузови та причеми до них; електрична енергія.

Згідно із даними табл. 1., акцизне навантаження в Україні на пачку сигарет є значно меншим, ніж в країнах Європейського Союзу.

Таблиця 1

Акцизне навантаження на пачку сигарет в Україні та країнах ЄС

Країна	Акцизне навантаження, %		
	Дешеві сигарети	Медіум- класу	Дорогі сигарети
Україна	45	37	30
Австрія	63	58	58
Бельгія	62	59	59
Естонія	68	61	61
Фінляндія	67	64	63
Франція	65	64	64
Німеччина	62	57	57

Однак слід урахувати різницю в доходах громадян України та країн-членах ЄС [2].

За січень-липень 2018 року, в Україні було вироблено 42886.9 млн. шт. сигарет, що становить 86% від відповідного показника 2017 року. Це свідчить про скорочення обсягів виробництва сигарет. Також, варто зазначити, що тютюнові компанії, задля мінімізації фінансових втрат від подальшого підвищення акцизних ставок, запасаються готовою продукцією. Це підтверджується тим, що залишок готової продукції на кінець 2017 року

становив 1178.5 млн. шт., а на кінець липня 2018 року, залишок готової продукції складає 3924.7 млн. шт. Проаналізувавши ці показники, можна зробити висновок про зростання тіньового сектора обігу підакцизних товарів, так як споживання в Україні не тільки залишається на високому рівні (порівняно із країнами-членами ЄС), а й має тенденцію до збільшення. Промислові показники свідчать про інше – про скорочення ділової активності із виробництва сигарет, так як обсяг виробництва скоротився на 24 %, а запас готової продукції виріс у більш ніж у 3 рази [3].

Отже, в Україні акцизне оподаткування має ряд недоліків. Особливе місце серед яких займає питання втрати частини доходів бюджету через ухилення від сплати податків. Деякі підприємства продовжують працювати нелегально. Насамперед це стосується підприємств, які виготовляють підакцизну продукцію, адже надходження від акцизного податку залежить від існування тіньового сектору. Для удосконалення оподаткування підакцизних товарів треба посилити заходи стосовно контрабандних підакцизних товарів на митній території України [1].

З іншого боку, посилення заходів безпеки та подальше підвищення ставок акцизного оподаткування сприятимуть ще більшому зростанню корупції та ухилення від сплати акцизного податку. Необхідно враховувати всі труднощі, які виникають у виробників підакцизних товарів з метою максимального спрощення обліку підакцизних товарів, гармонізації акцизних ставок, неупередженості фіскальних органів до виробників підакцизних товарів (можливо, у перший рік введення мораторію на перевірку). Приблизний обсяг виробництва сигарет легко визначити, враховуючи кількість вживаної електроенергії, кількості працівників на підприємстві та завантаженості промислової лінії, рахуючи допустимий показник бракованої продукції, яка відправляється на переробку.

Таким чином, попит на підакцизні товари в Україні продовжує зростати та залишається високим,; обсяг виробництва сигарет скорочується; залишок готової продукції збільшується. Тому відбувається збільшення тіньового

сектора економіки, зокрема зростання обігу нелегальних підакцизних товарів, що потребує подальшого вдосконалення фіскальної політики держави.

Список літератури:

1. Броннікова Л.О. Непряме оподаткування підприємств / Перший крок у науку: матеріали ІХ студентської конференції, м. Суми, 25 лютого 2018 р. Суми: СумДУ, 2018. С. 247-248.
2. Когут Тамара. Акцизне оподаткування тютюнових та алкогольних виробів в Україні та країнах ЄС / Фіскальна політика України в умовах євроінтеграційних процесів : зб. тез доп. Х Ювіл. всеукр. наук.-практ. студ. конф. [м. Тернопіль, 31 берез. 2017 р.]. Тернопіль : ТНЕУ, 2017. С. 53-55.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛЮДИНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ІІ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Яців О.І.

вчитель початкових класів

Навчально-виховний комплекс “Ходовицький загальноосвітній
навчальний заклад І-ІІ ступенів – дошкільний навчальний заклад” Стрийського
р-ну Львівської обл.

Творча спадщина М. Шлемкевича (1894–1966) – українського емігранта, науковця (доктора філософії), публіциста, редактора, громадського і політичного діяча, патріота – спрямована на українське буття і українську людину, і світогляд самого Миколи Шлемкевича свідчать про необхідність досягнення людиною справжнього самовизначення та самореалізації. Дослідник присвятив життя аналізу широкого спектру проблем – від людського буття на Україні до політики еміграції, від теорії публіцистики до сутності

філософії. Власним життям він довів, що світоглядні переконання, які пройшли крізь серце людини, пережиті й вистраждані нею, опосередковані власним досвідом, беруть участь у формуванні її життєвої позиції. Мова йде про науку, мистецтво, зокрема літературу, віру, релігію.

Як зазначає В. Храмова у передмові до твору М. Шлемкевича “Загублена українська людина” [4], відповідно до української ментальності серед українців спостерігається “індивідуальна форма цілепокладання й особиста відповідальність за наслідки цілереалізації” [4, с. V]. Дослідниця вважає: “Це – явище прогресивне, бо є передумовою появи суб’єкта – особистості, котра, інтеріоризуючи соціально-комунікативну базу, здатна до свідомої побудови громадянського суспільства в традиціях європейського розвитку” [4, с. VI]. “Широковідомий індивідуалізм українців, – зазначає В. Храмова, – докорінно відмінний від колективістської психології росіян” [1, с. 31]. Далі дослідниця підкреслює факт поєднання індивідуалізму з ідеєю рівності та неприпустимості насильства влади [1, с. 32]. М. Шлемкевич, характеризуючи тогочасну ситуацію, міркування якого розкривала В. Храмова, говорив про наш індивідуалізм як “індивідуалізм без індивідуальности” [1, с. 110].

На користь індивідуального в житті у цій передмові до твору “Загублена українська людина” [4] В. Храмова нагадує, що, здійснюючи “удушення індивідуального”, виключаючи вільний вибір людини, а отже, – і її моральну відповідальність за спричинене, більшовики у 1917 р. призвели до “моральної дегенерації” суспільства. Тому виникла необхідність негайного переосмислення “колективістського зрозуміння антропологічної конституції культурного світу, безумовного прийняття пріоритетності особистого, а не суспільного буття”. Тому єдиним критерієм “культурності” соціуму вона бачить міру його гуманності, “ступінь орієнтації на ствердження індивідуального існування”, що відповідає своєрідності національної культури “найфундаментальнішого способу буття людини у світі” [4, с. XI – XII].

Характеризуючи думки Канта про важливість ідеї, а не конкретної людини (які, за словами дослідника, “ушляхетнюються...вимогами шанувати

достойність людини), М. Шлемкевич зазначав: “Той ближній, конкретна людина, яку треба було любити, з якою треба було співчувати, або з якою треба було рахуватися як із партнером боротьби за існування, та людина-ближній стає тільки одним примірником у череді, в людській юрбі; вона стає одним екземпляром у масі тих, що їх «дуже забагато» (за Ніцше) ” [4, с. 58]. Це веде до того, що “можна тих “занадто численних” (за Ніцше, якщо цього вимагає ідея) топтати, мучити, нищити тисячами, мільйонами” [4, с.58] Відтак маємо шукати вихід (“розхитані моральні ідеали”, “душевна руїна” [4, с. 61], “розхитаність світогляду і порядку життя” [4, с. 97]). Він підкреслював: “...суспільство це не одноплщинна істота. Такою є юрба, маса” [4, с. 63], тому однозначно наголошує про необхідність розуміння кожної людини як своєїрідної, неповторної особистості та, водночас, зневажливо відкидає уявлення про колективну масу людей. Тоді самореалізація людини, яка потребує персонального підходу до організації соціальних змін, стає важливим результатом її розвитку (соціального, духовного, психічного у соціальній, духовній та психічній сферах життєдіяльності людини в суспільстві).

Особливу базову напруженість у людині, як вважав М. Шлемкевич, формують інтеграції та відокремлення, під впливом яких перебуває простір цінностей, цілей і смислу життєдіяльності людини, які, своєю чергою, є головними орієнтирами для самовизначення і самопізнання людини. Ця напруженість оформляється, визріває і формується між категоріями: гедонізм – альтруїзм, любов – влада, творення – самообожнення (позначені полюси задають простір цілей і смислу життєдіяльності людей даної культури).

Якщо суспільство складається з індивідів і в ньому є, за М. Шлемкевичем, “структурні правильності”, то вони відображені у поділі праці (її функціям відповідають різні культурні системи). Тому роль філософії, яка є однією з них, відповідно до поглядів М. Шлемкевича, полягає в “охопленні дійсності”, “внутрішньо-чуттєвому досвіді цінностей”, “здійсненні цілей життя”, оскільки вона – “це властивий внутрішній сенс усіх тих символічних систем” [5, с. 689]. Відтак зрозуміло, що наука, мистецтво і релігія намагаються фіксувати

частинами враження від світу, а філософія поєднує ці частини в один світогляд й одне розуміння життя. Отже, філософія є внутрішнім сенсом ділянок духовної культури (їх, так би мовити, інтегруючим чинником, життєвим принципом), а розвиток як “поступ раціоналізації” [5, с. 688] передбачає індивідуальний підхід.

М. Шлемкевич переконував у тому, що взаємозв'язки і взаємопереходи між фундаментальними цінностями різноманітні, але в конкретній людині формується й оформлюється власний простір цілей і особистісного змісту. Це може мати такі особливості: переважну орієнтація на інтеграцію або відокремлення, домінуючий рівень впорядкованості життєдіяльності або пріоритетність конкретної значущості та ін.

Для М. Шлемкевича пріоритетом у житті була правда. На початку 1960-х років ХХ ст. він брав участь у заснуванні Українського публіцистично-наукового інституту, завданням якого було стежити за неправильними інформаціями про Україну і спростовувати помилкові дані на науковій основі. Він писав: “...Мусимо вбити брехню в наших взаєминах між собою, у нашому житті, і мусимо вбити її в наших взаєминах із світом. Мусимо відбудувати довір'я українця до українця, і довір'я в світі до наших слів, підорвані брехнями, що стали політичною мудрістю окремих людей і груп” [2, с. 1]. Задля пошуку правди та “оборони переконань” [3, с. 56] пропонував правило: “ті, що дискутують, поовинні мати своє переконання” [3, с. 53 – 56].

Відтак віра була джерелом світогляду М. Шлемкевича, визначала його життєву позицію: віра в остаточну перемогу української визвольної ідеї. Зверненням до “метафізичних первнів” і “метафізичної основи” він пояснив двоєдину природу людини, яка засвоє заповіді Божі “люби Бога над усе, і ближнього, як самого себе” [4, с. 51], однак вважав, що “людина повинна передовсім і понад усе любити метафізичне в собі, свої метафізичні первні, - любити те, що виходить поза, понад суто людську природу. І людина повинна любити в ближньому подібну в собі істоту, що метафізичною основою виростає понад людський, чисто людський рівень” [4, с. 52]. Водночас для

М. Шлемкевича світогляд криє в собі тенденцію ясності і виразності понять; веде до наукової впевненості. Вивчаючи творчу спадщину науковця, філософи (О. Тарнавський, О. Кульчицький та ін.) зауважували, що якщо мистецтво прагне до безпосередності й життєвої близькості, то його треба не спостерігати й приймати розумом чи уявою, а переживати (так, ідеологія і мистецтво, можуть співіснувати разом – у правді).

Якщо в культурі людина створює і проявляє себе як неповторна індивідуальність, то її соціальний розвиток, процес її соціалізації, включення в загальнолюдську спільність, за М. Шлемкевичем, все ж забезпечується через її культуру (культура виступає як спосіб буття людини, формування і прояву її самототожності). Відтак пошук гармонії між “я” і “ми”, окремою особою і суспільством обов’язково відбувається через культуру. Це, зрозуміло, означає формування такої людської спільності, яка буде пробуджувати в кожній людині особу, свідому своєї гідності і високого призначення.

Список літератури:

1. Українська душа / за ред.. В. Храмової. – К.: Фенікс, 1992. – 128 с.
2. Шлемкевич М. Бій за правду (передова) // Листи до Приятелів. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, листопад 1956. – Ч. 11 (45 – Р. IV) – С. 1.
3. Шлемкевич М. Дискусія і про дискусію // Листи до Приятелів. – Нью-Йорк – Торонто : Ключі, –Березень – квітень, 1961. – Ч. 3 – 4 (9–98). – Р. IX. – С. 53 – 56.
4. Шлемкевич М. Загублена українська людина. – К.: МП Фенікс, 1992. – 158 с.
5. Шлемкевич М. Сутність філософії // Хроніка, 2000. – Вип. 37–38. Т. 1. – С. 667–690.

ЗМІСТ

Абрамова А.С. ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІ ОПЕРАЦІЇ ЯК ФАКТОР ПРИРОСТУ ПОДАТКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ.....	4
Антонець А.В. ОСОБЛИВОСТІ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНИХ УМІНЬ АГРОІНЖЕНЕРІВ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН.....	8
Арешкіна Л.Р. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ.....	11
Атланов В.В. ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ СЕРЕДОВИЩА ДО ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	15
Атланова В.Г. ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН В КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ.....	19
Байтеряков О.З., Деробас А.В. ГРОШОВІ ЗНАКИ ЯК ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ.....	22
Байтеряков О.З., Іваненко Ю.С. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ТВОРІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ.....	25
Байтеряков О.З., Медведський Р.С. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗВУКОВОГО ЛАНДШАФТУ ПІВНІЧНОЇ ЧАСТИНИ МІСТА МЕЛІТОПОЛЯ.....	30
Бахмат М.І., Бунчак О.М., Печенюк В.І. ВПЛИВ ОРГАНІЧНИХ ДОБРІВ ІЗ ЗБАЛАНСОВАНИМ УМІСТОМ ТРИВАЛЕНТНОГО ХРОМУ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ ГРЕЧКИ В УМОВАХ ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ.....	33
Бахмат М.І., Сендецький І.В., Колісник Н.М. ЗАСТОСУВАННЯ РЕГУЛЯТОРІВ РОСТУ В ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ РІПАКУ ОЗИМОГО ЗА РІЗНИХ НОРМ ВИСІВУ В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ ЗАХІДНОГО.....	38

Бачинська Н.В.В. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ БАГАТОРІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПАРНО-ГРУПОВІЙ АКРОБАТИЦІ	41
Белєй О.І. ПОБУДОВА МОДЕЛІ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	44
Березовський А.П., Прокопенко Е.В., Трус О.М. СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЧОГО ТРАВМАТИЗМУ ЗА ГАЛУЗЯМИ НАГЛЯДУ УКРАЇНИ.....	50
Белікова В.В. СВІТОВА ЦІННІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ПОЛКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ	54
Белікова О.А. ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ В КОНТЕКСТІ КУРСУ «МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ»	58
Бойко Г.М., Волошко Л.Б. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОГРАГІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЧО-РЕКРЕАЦІЙНОЇ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ РІЗНИХ ГРУП НАСЕЛЕННЯ.....	64
Бочарова О.А. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА УСУНЕННЯ МИМОВІЛЬНОГО ВІДГВИНЧУВАННЯ ГАЙОК ВІБРАЦІЙНИХ МАШИН.....	69
Бровко Е.В. СИНЕРГЕТИЧЕСКИЙ ПОДХОД К РАЗРАБОТКЕ УРОКА МЫСЛЕОБРАЗНОГО МЫШЛЕНИЯ В КОНЦЕПЦИИ НОВОЙ УКРАИНСКОЙ ШКОЛЫ.....	73
Бусарєва Т.Г. МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ТНК.....	77
Vagner I. BASIC INTERNATIONAL PRINCIPLES OF FINANCIAL RATION ANALYSIS.....	82
Веренкіотова О.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ УЧАСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ.....	85

Vasylieva M.P. FEATURES OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN A MULTI-AGED GROUP UNDER THE CONDITIONS OF LANGUAGE SCHOOLS.....	88
Васильковська К., Юрченко К. ЯКІСНИЙ ВИСІВ – ЗАПОРУКА МАЙБУТНЬОГО ВРОЖАЮ.....	93
Вовк А.І. МІНЕРАЛЬНІ ДОБРИВА ТА ЇХ ВПЛИВ НА АГРОЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН ҐРУНТУ ТА СТАН СУМІЖНИХ СКЛАДОВИХ АГРОЕКОСИСТЕМИ.....	97
Вовк Р.В., Камчатная С.Н. ВЛИЯНИЕ ОТЖИГА ПРИ КОМНАТНОЙ ТЕМПЕРАТУРЕ НА ЭЛЕКТРОСОПРОТИВЛЕНИЕ В ПЛОСКОСТИ СЛОЕВ ОПТИМАЛЬНО ДОПИРОВАННОГО МОНОКРИСТАЛЛА $YBa_2Cu_3O_{7-\Delta}$.....	100
Волкова А.С., Метіль Т.К. ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ПО ВДОСКОНАЛЕННЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ НА ВИРОБНИЦТВІ.....	104
Волчук В.М., Рожко І.І. ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕОРІЇ ФРАКТАЛІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЯКОСТІ МАТЕРІАЛІВ.....	109
Волчук В.М., Фортигін А.А. ЗАСТОСУВАННЯ СИСТЕМНОГО ПІДХОДУ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ ОБЛАСТІ КОМПРОМІСУ КРИТЕРІЇВ ЯКОСТІ.....	112
Гаєвський В.Р., Орленко В.Ф., Кочергіна О.Д., Соляк Л.В. СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ФІЗИКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ.....	116
Ганзюк С.М., Лобас І.С. ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ДНІПРОПЕТРОВСЬКУ ОБЛАСТЬ	120
Ганзюк С.М., Спекова О.Р. ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНСЬКУ ЕКОНОМІКУ.....	123
Гвоздецький В.М. ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ВІДНОВНИХ ЕЛЕКТРОДУГОВИХ ПОКРИТТІВ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЗНОСОСТІЙКОСТІ ДЕТАЛЕЙ.....	128

Гніденко Р.М., Ульянов С.О. ОСОБЛИВОСТІ ТА СТАН РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА ХАРЧОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ.....	132
Гончаренко Ю.В. ХОРЕОГРАФІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КОГНІТИВНОЇ СФЕРИ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	136
Гордієнко Н.І., Краснікова Н.Г. ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА КОМУНАЛЬНИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я.....	140
Грамастик О.П., Метіль Т.К. ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ ТА СТРУКТУРА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	142
Гриник С.І. ВПЛИВ ОРГАНІЧНИХ ДОБРІВ, ОТРИМАНИХ НА ВИХОДІ БЮГАЗОВОЇ УСТАНОВКИ, НА РОДЮЧІСТЬ ҐРУНТІВ ТА УРОЖАЙНІСТЬ ПОЛЬОВИХ КУЛЬТУР ЗА РІЗНИХ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ В УМОВАХ ПЕРЕДКАРПАТТЯ.....	147
Гуляєва Н.М. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ВИХОВАНЦІВ В ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ.....	151
Гуцол Н.М., Журавель Н.М. ЕКЗОТИЧНІ РОСЛИНИ РОДИНИ <i>CUCURBITACEAE</i> , ЩО КУЛЬТИВУЮТЬСЯ В УКРАЇНІ.....	155
Даценко Ю.М. МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	159
Дейнега А.С. КРАЕВОЙ ЭФФЕКТ В УТОРНОМ УЗЛЕ СТАЛЬНЫХ ВЕРТИКАЛЬНЫХ ЦИЛИНДРИЧЕСКИХ РЕЗЕРВУАРОВ.....	161
Денисик Г.І. Стефанков Л.Л. ЄВРОПЕЙСЬКІ СТРАТЕГІЇ І КОНВЕНЦІЇ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ЛАНДШАФТОЗНАВСТВА.....	167
Дерев'янка І.П. АРСЕНАЛ ПРИЙОМІВ І МЕТОДІВ ВІЗАНТІЙСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ.....	169

Дідура Р.В. ДОРОЖНІ ЛАНДШАФТИ У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ ЛЮДИНИ.....	174
Дорошкевич К.О. ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА МЕНТОРИНГОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ.....	177
Дьяченко А., Синьинань Ван РЕАКЦИЯ КАРДИОРЕСПИРАТОРНОЙ СИСТЕМЫ ГРЕБЦОВ НА БАЙДАРКАХ И КАНОЭ НА ТРЕНИРОВОЧНЫЕ НАГРУЗКИ СПРИНТЕРСКОГО ТИПА.....	181
Дьяченко А., Чжао Дун ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИЛОВОЙ ПОДГОТОВКИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ СПОРТСМЕНОВ В ГРЕБЛЕ АКАДЕМИЧЕСКОЙ.....	184
Еремеев В.С., Круглик В.С., Прокофьев Е.Г. СРАВНЕНИЕ УРОВНЕЙ КВАЛИФИКАЦИИ СТАНДАРТА ОБРАЗОВАНИЯ УКРАИНЫ С ЕВРОПЕЙСКИМ СТАНДАРТОМ.....	188
Ерошкина Т.В., Кривсун А.А. ОСОБЕННОСТИ ПЕРИОДА ВЗРОСЛОСТИ И ЗРЕЛОСТИ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ.....	195
Yereskova T.V. MULTICULTURAL COMMUNICATION PRACTICES AS A FACTOR IN OVERCOMING SOCIAL TENSION IN THE MODERN UKRAINIAN SOCIETY.....	200
Єрошкіна Т.В., Макеєнко Д.С. ПРОВІДНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТОСТІ ЛЮДИНИ.....	203
Єрошкіна Т.В., Меркулова В.Б. ШКІДЛИВІ ФАКТОРИ УМОВ ПРАЦІ ЛІКАРІВ РІЗНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	208
Ерошкина Т.В., Розумная А.В. РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ПСИХОЭМОЦИОНАЛЬНОГО СОСТОЯНИЯ ВРАЧЕЙ РАЗНОЙ СФЕРЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	214

Єршоміна Л.Є., Махсма Я.В. КЛАСИЧНА ПЕДАГОГІКА ТА ІННОВАЦІЇ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ.....	219
Жаворонок А.В. ДОСЛІДЖЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ РОЛІ МІСЦЕВИХ ПОДАТКІВ ТА ЗБОРІВ.....	223
Журавель К.В. ІНФОРМАЦІЙНА МОДЕЛЬ ПІДСИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМ РИЗИКОМ.....	227
Збаравська Л.Ю. ФІЗИКА - БАЗОВА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ АГРОІНЖЕНЕРІВ.....	232
Золотухін Є.В. ІЄРАРХІЯ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ МІСЦЕВИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В УКРАЇНІ.....	238
Иванова И.Б. ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ПОЗНАВАТЕЛЬНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ МАГИСТРАНТОВ-ФИЛОЛОГОВ.....	241
Іщенко Т.А., Захлистун Є.Т. ТРИАДИТ У СВІЙСЬКИХ КОТІВ.....	246
Кальчев Г.І., Метіль Т.К. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ.....	250
Караніклева А.Л. ЗНИЖЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ЗА РАХУНОК ЗРОСТАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПРАЦІ.....	255
Карасевич О.О. ІСТОРІОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ ВИСВІТЛЕННЯ ПРОБЛЕМ РЕФОРМУВАННЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ ДОБИ «ВІДЛИГИ»	260
Касьянова Н.А. ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	264

Кириллова Е.А., Кириллова Е.И. ОСОБЕННОСТИ ПРИВЕРЖЕННОСТИ К ЛЕЧЕНИЮ ПОДРОСТКОВ С ХРОНИЧЕСКОЙ СОМАТИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИЕЙ.....	269
Кирилова О.С. АРТ-ПЕДАГОГІКА У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ.....	272
Китаєва А.П. РОЗВИТОК ПРОДУКТИВНИХ ОЗНАК ТА ЇХ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ У НАПІВТОНКОРУННИХ ОВЕЦЬ РІЗНИХ ГЕНОТИПІВ.....	276
Ковальов Л.Є., Ненька Р.В. ВИКОРИСТАННЯ КРИТЕРІЮ МАННА-УІТНІ ДЛЯ ДОВЕДЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ.....	281
Кодацька Н.О., Повстяний Р.О. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ МЕТОДИК ОЦІНЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ.....	285
Козаченко К.А., Чижевська М.Б. ІНТЕГРАЛЬНА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ.....	289
Кознарьська Г.Є., Бобош М.Я. ФОРМУВАННЯ ТОРГОВО-РОЗВАЖАЛЬНИХ ЦЕНТРІВ В ІСНУЮЧІЙ ПЛАНУВАЛЬНІЙ СТРУКТУРІ МІСТА.....	291
Kolodiichuk N. THE ROLE OF VOCABULARY IN THE FOREIGN LANGUAGE TEACHING.....	295
Коломієць К.В. ЮРИДИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДОГОВОРУ ФАКТОРИНГУ.....	300
Коненко В.В., Геращенко І.О. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА.....	305
Коненко В.В., Головка А.С. СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ.....	307

Коненко В.В., Кліщенко А.О. СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА.....	310
Корчова Г.Л. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ РЕАЛІЗАЦІЮ ДЕЯКИХ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНІХ ПРОЕКТІВ.....	313
Кравцова Я.О., Мельник О.В. АКТИВНІСТЬ РОСТУ В НАСАДЖЕННЯХ ЯБЛУНІ ЗАЛЕЖНО ВІД СТРОКУ І СПОСОБУ ОБРІЗУВАННЯ КРОНИ.....	318
Kryvtsun I.M. MODERN BANKING: SIGNS, CHALLENGES AND RISKS.....	321
Кувакін С.В. ПРОБЛЕМИ ПРОКУРОРСЬКОГО НАГЛЯДУ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНІВ ПРИ ПРОВАДЖЕННІ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ.....	324
Kuhai N., Kalinichenko M. METHODOLOGICAL KNOWLEDGE OF TECHNOLOGICAL LEVEL OF FUTURE MATHEMATICS TEACHER.....	329
Кудрявський В.В. РОЛЬ МАРКЕТИНГУ В ПІДВИЩЕННІ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	333
Кулик М.І., Семенова Є.І. ВИВЧЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР ЗА КІЛЬКІСНИМИ ПОКАЗНИКАМИ РОСЛИН.....	337
Кунтій А.І., Захарова О.В. ОСОБЛИВОСТІ ВІДБРАННЯ ЗАПАХОВИХ СЛІДІВ ПІДРОЗДІЛАМИ ПОЛІЦІЇ ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ.....	342
Лаврук В.В. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ РЕГІОНУ.....	347
Леськів І.Ю. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИРОБНИЦТВА М'ЯСА В УКРАЇНІ.....	351

Лисий І.Р. ЩОДО ІНТЕГРАЦІЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАВЧАЛЬНО-ОСВІТНІЙ ТА КУЛЬТУРНО-ОСВІТНІЙ ПРОСТІР (ПРО МОЖЛИВІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ЗА СИСТЕМОЮ ПОДВІЙНИХ АТЕСТАТІВ СПІЛЬНО З НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ КРАЇН ЄВРОПИ: ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ. ПРОБЛЕМИ).....	356
Лозовська К.С. ФУНКЦІЇ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ЗАБЕЗПЕЧЕНІ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ ОРІЄНТОВАНОГО НА ГРОМАДУ.....	358
Лужанська Т.Ю., Деркач В. Ю. СИСТЕМА ПРОГНОЗУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ.....	364
Лукьянов Д.В. СКЛАДОВІ ПРОЕКТНОЇ ТВОРЧОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ХУДОЖНЬОЇ ОСВІТИ.....	367
Лук'янова І.О. ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ НОРВЕГІЇ.....	372
Лупак Н.М. МЕДІАКОМПЕТЕНТНІСТЬ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН.....	376
Мазепа А.О. ТЕЛЕВІЗІЙНИЙ СЕРІАЛ У СУЧАСНОМУ МЕДІАПРОСТОРІ.....	379
Максимова В.М. МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	383
Мариморич Я.В. ОНОВЛЕННЯ ТА ПОКРАЩЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ВИРОБНИЧИХ ФОНДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	388
Матчук С.В. ДЕРЖАВНІ ГАРАНТІЇ ПОНОВЛЕННЯ ПОРУШЕНИХ ПРАВ І СВОБОД РЕАБІЛІТОВАНИХ ОСІБ.....	393
Мельничайко А.В. ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ.....	396

Михайленко К.С. ВИЗНАЧАЛЬНІ ОЗНАКИ МАРКЕТИНГОВОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ.....	400
Михайлова Н.В., Чередник К.В. ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ.....	403
Михальчук А., Погасій Л. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ В ПОЧАТКОВИХ ШКОЛАХ КРАЇН ЄВРОПИ ПРОЦЕСУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ.....	408
Навроцька Т.А. ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	414
Наумко Ю.С. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ У ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ.....	416
Нездойминога О.Є., Савенкова О.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	421
Нерубацький В.П., Гордієнко Д.А. МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ СИСТЕМ КЕРУВАННЯ ЕЛЕКТРОПРИВОДОМ ЕЛЕКТРОВОЗА ЗМІННОГО СТРУМУ.....	425
Нестерчук І.К. АВТЕНТИЧНІСТЬ КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНОГО РЕСУРСУ – ЇЖІ В ПЛОЩИНІ ЕТНОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ ПРАВОБЕРЕЖНОГО ПОЛІССЯ...	430
Обшта А.Ф., Руда М.В., Сорока І.Й., Знак О. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ ДО ОЦІНЮВАННЯ ВПЛИВУ ОСНОВНИХ РЕСУРСІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОСИСТЕМ.....	435
Овсянникова Л.К., Валевська Л.О., Гришук Ю.В., Орлова С.С., ІНТЕНСИВНІСТЬ ДИХАННЯ НАСІННЯ ЛЬОНУ – ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЙОГО ЗБЕРІГАННЯ.....	439
Окуневич Т.Г. МОВЛЕННЄВОЗНАВЧИЙ ТЕРМІН ЯК НАУКОВЕ ПОНЯТТЯ.....	442
Олійник А.М. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ У МЕХАНІЗМІ ОЦІНЮВАННЯ СЛУЖБОВЦІВ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ.....	447

Олійник Н.Ю. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ З ЕКОНОМІКИ.....	452
Пан М.П., Заєць А.В. БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	456
Парасківка М.П. КИТАЙСЬКИЙ ДОСВІД ДОСЯГНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	459
Пилипенко А.А., Пасічник А.В. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ.....	463
Пересада А.А. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ.....	467
Периста К.Е. АВТОМАТИЗАЦІЯ.....	472
Петрик Т.Д. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТІ ДО ІМПРОВІЗАЦІЇ У МАЙБУТНІХ АКТОРІВ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	477
Петров І.В. ЗАСТОСУВАННЯ СЕРВІСІВ ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В РОБОТІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ.....	482
Petrushka O.V., Shuliuk B.S. FINANCIAL ASPECTS OF REFORMING THE PENSION FUND OF UKRAINE.....	486
Пилипенко-Фрицак Н.А. ОБЩНОСТЬ ЦЕННОСТЕЙ В МНОГОНАЦИОНАЛЬНОЙ ГРУППЕ КАК ОСНОВА ПОЗИТИВНОЙ АДАПТАЦИИ ИНОСТРАННЫХ СТУДЕНТОВ.....	489
Пирлог І.А., Метіль Т.К. СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ МАРКЕТИНГОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	492

Питель К.В., Лагутенко О.Т. ОСОБЛИВОСТІ НАСІННОГО РОЗМНОЖЕННЯ ОДНОРІЧНИХ ДЕКОРАТИВНИХ РОСЛИН НА ПРИКЛАДІ КАЛІСТЕФУСА КИТАЙСЬКОГО.....	497
Пліско А.Г. ПОГЛЯД НА ПСИХОДИНАМІКУ АДІКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ.....	502
Прасул Ю.І., Клименко В.Г. УЗАГАЛЬНЕННЯ ПІДХОДІВ ДО ПОНЯТТЯ «РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ».....	504
Prylipko T. TECHNOLOGICAL AND QUALITATIVE INDICATORS OF SLAUGHTER OF FATTENING YOUNG ANIMALS DEPENDING ON THE SOURCE OF SELENIUM IN THEIR DIET.....	509
Прима В.В. ТУРИСТИЧНИЙ ДИСКУРС В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	514
Раховська І.О. СУТНІСТЬ І ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО АНАЛІЗУ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	517
Рибалко-Рак Л.А., Підорець А.А., Яворська Т.В. ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ СИСТЕМИ ОЦІНКИ ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВА.....	521
Рибальченко А.М. ПЛАСТИЧНІСТЬ ТА СТАБІЛЬНІСТЬ ГЕНОТИПІВ СОЇ ЗА ОЗНАКОЮ «МАСА 1000 НАСІНИН» В УМОВАХ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ.....	525
Римська І.П., Метіль А.С. РОЗВИТОК НОРМАТИВНО - ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ САНАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ.....	530
Рідель Т.М. ВИКЛАДАЧ ЯК ФАКТОР ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	535
Розумна В.Р. СИНКРЕТИЗМ НАУКОВИХ ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ МОВНОЇ СВІДОМОСТІ.....	540
Роїк Ю.В. ЕТНОДИЗАЙН КЕРАМІКИ: СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ.....	545

Роман І.М. ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ У ПРАЦЯХ ВІТЧИЗНЯНИХ ВЧЕНИХ.....	550
Рост М. СТАНОВЛЕНИЕ И РАЗВИТИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ЦЕПОЧЕК ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ В МИРОВОЙ ТОРГОВЛЕ.....	555
Руденко А.В., Яковенко О.И. СТРАТЕГИЯ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРЕДПРИЯТИЕМ.....	559
Рудковская Е.В., Гомеля Н.Д. ПОДГОТОВКА ВОДЫ ДЛЯ ВОДООБОРОТНЫХ СИСТЕМ В ЯДЕРНОЙ ЭНЕРГЕТИКЕ И ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	566
Сабат П.В. МОРАЛЬ І ЛІТЕРАТУРА.....	570
Садовська А.О. НЕТРАДИЦІЙНІ ПРОФЕСІЇ НА РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ.....	573
Сахацький М.П., Ігнатенко А.С. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	576
Сіньогіна Є.С. ІДЕНТИФІКАЦІЯ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЯК ВАЖЛИВОГО ТОВАРУ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	579
Слюсар Н.В., Смоляк В.В. ОСОБЛИВОСТІ ДІЇ ФТОРФЕНІКОЛУ - 100 ТА ФЛОРІДОКСУ ЗА РЕСПІРАТОРНИХ ХВОРОБ.....	584
Сорока Л.М., Іваненко І.В. ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ МАРКЕТИНГОВА ТОВАРНА ПОЛІТИКА У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	588
Стадніченко Н.В. ОРГАНІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО АКТОРА.....	592
Стасіневич С.А., Виноградня М.М. БІРЖОВИЙ РИНОК ЦІННИХ ПАПЕРІВ УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ.....	598

Стойловська Т.М., Метіль Т.К. СТРУКТУРА СИСТЕМИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	603
Стрельченко О.Г. СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ДЕТЕРМІНАНТИ «ЗАСОБИ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ СФЕРИ ОБІГУ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ»....	608
Сук П.Л., Криворот О.Г. ОБЛІК АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В МІЖНАРОДНІЙ ПРАКТИЦІ.....	611
Сукманюк І.П., Олійник М.П. СІМЕЙНІ ФОТОГРАФІЇ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ.....	615
Сухан В.С. ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ ІНФЕКЦІЙНОЇ (НЕАЛЕРГІЧНОЇ) БРОНХІАЛЬНОЇ АСТМИ.....	620
Тесленко В.М. ЛІН-МИСЛЕННЯ ЯК КРИТЕРІЙ РЕСУРСНОСТІ ПЕДАГОГА У ПРОТИДІЇ СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ.....	625
Титаренко Л.М. ПРОЦЕСИ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	629
Ткачова Г.С., Липовий Д.В. ОРГАНІЗАЦІЯ ТРАНСПОРТНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ У ГОТЕЛЬНОМУ КОМПЛЕКСІ.....	633
Толстих В.Ю., Гордієнко Л.В. ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ЛУКУМНИХ МАС НА ОСНОВІ МОДИФІКОВАНИХ ЗЕРНОВИХ КРОХМАЛІВ.....	636
Туровська Г.І., Туровська А.О. ЗАПРОВАДЖЕННЯ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ ЯК СКЛАДОВОЇ ПРОАКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	640
Удовенко Ю.О. ПІЛЬГИ НА ОТРИМАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ОСОБАМ, ПРИРІВНЯНИМ ДО НИХ.....	643
Устименко О.С. СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄВРОПОЛОМ ТА ЄВРОЮСТОМ.....	647

Усцький І.М., Михайліченко О.А. ДИНАМІКА СТАНУ ДУБОВИХ ДЕРЕВОСТАНІВ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД 1992–2012 РР.....	651
Федулова Л.І. АКТУАЛІЗАЦІЯ ПИТАНЬ ФІНАНСУВАННЯ НАУКИ «ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ»	656
Фоменко Т.М. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	661
Хмільовська Д.І. ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОГРАМ ВЕДЕННЯ СКЛАДУ МАЛОГО ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	665
Ходзицька В.В. ФІНАНСОВЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАЦІЙ: СУЧАСНІ КОНКУРЕНТНІ ПЕРЕВАГИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ.....	667
Хоменко А.В., Липовий Д.В. ГОТЕЛЬНА АНІМАЦІЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ СУЧАСНОГО ТУРИСТИЧНОГО СЕРВІСУ.....	671
Цепінь Т.І., Губицька І.І., Петріна Р.О. ПЕРСПЕКТИВИ ОДЕРЖАННЯ ФІТОПРЕПАРАТУ ДЛЯ ЛІКУВАННЯ ЖИРОВОГО ГЕПАТОЗУ.....	675
Цибулько О.В. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	679
Chemodanova M.F. MOTIVATIONAL TASKS AND ACTIVITIES AT ENGLISH LEARNING ENVIRONMENT.....	684
Червецова В.Г., Микитюк О.М., Гавриляк В.В., Новіков В.П. ФОРМУВАННЯ ЧИННИКІВ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА БІОІНЖЕНЕРІЯ» ПРИ ВИВЧЕННІ ПРЕДМЕТІВ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНОГО БЛОКУ.....	688

Чунакова Н.Ю., Кизим О.Г., Петухова І.Ю. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ВИКЛАДАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА УНІВЕРСИТЕТІВ УКРАЇНИ.....	693
Швиданенко О. А. ЗНАННЯ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ РЕСУРС.....	697
Шевченко В.В. УКРАИНСКАЯ СИСТЕМА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ПУТИ К УНИВЕРСИТЕТСКОЙ АВТОНОМИИ.....	703
Shevchenko I.V. THE INTEGRATION FORMS OF TRANSPORT CARGO SUBSYSTEMS.....	708
Шевченко Л.В. ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	711
Шенгерій Л.М. ПРАКТИЧНА ФІЛОСОФІЯ ЯК НЕОБХІДНА І ДОСТАТНЯ УМОВА ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ.....	717
Шкварко А. СУЧАСНИЙ СТАН ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ УКРАЇНИ.....	720
Шпілько В.Л. НЕГАТИВНІ ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ.....	723
Щирий Г.Л. АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК ЯК ДЖЕРЕЛО ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ.....	725
Яців О.І. САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ЛЮДИНИ ЯК ВАЖЛИВИЙ РЕЗУЛЬТАТ ЇЇ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ.....	728